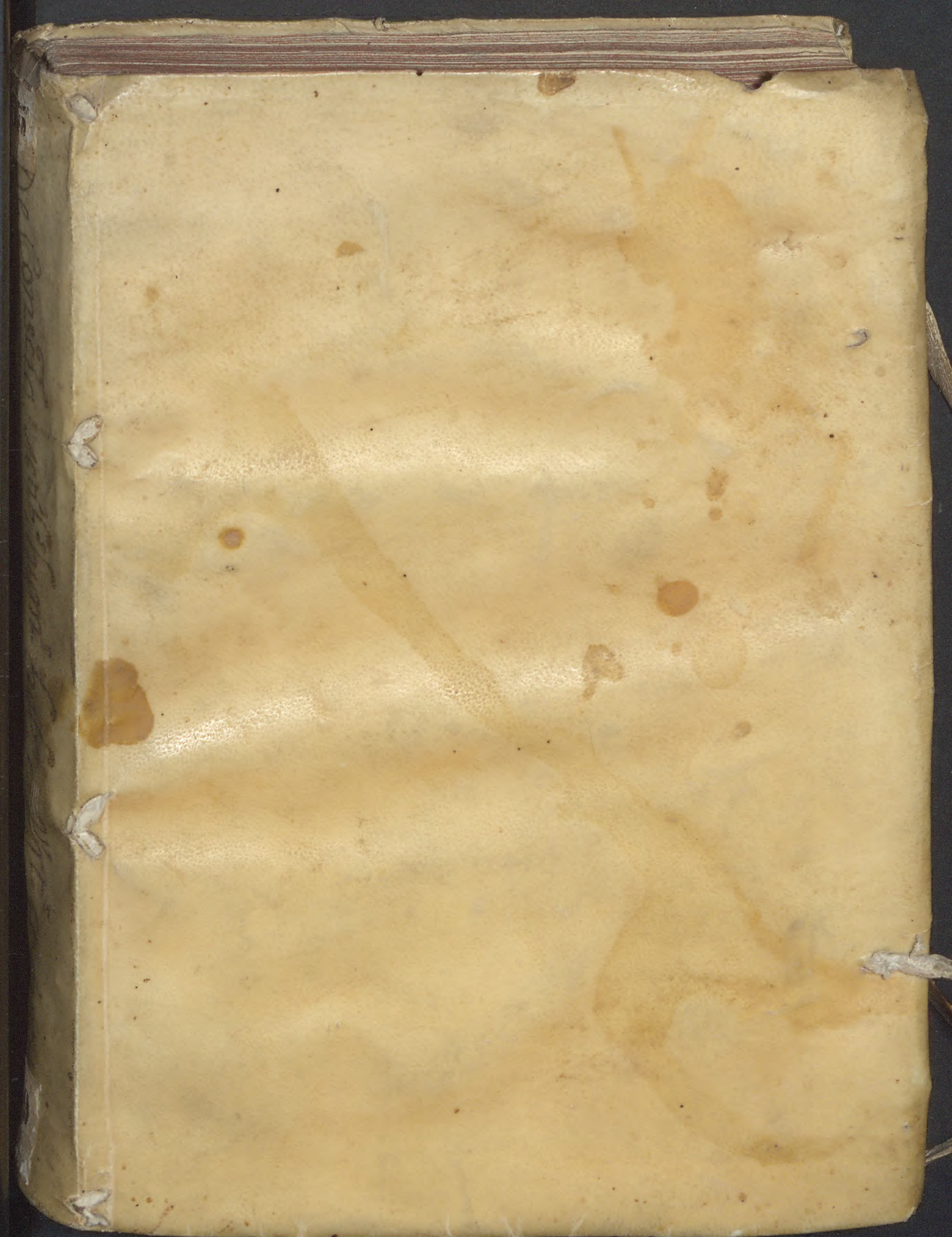

Copiese la portada.

M.S. 4.º pergamino, completo — sin foliacion, bien tratado.

Rotulata = De concia acrib.s hum.e hab.s et viro.s et pecam.e

Valbuena.

Est. 2 B 118

In 1.am 2.ae D. Thome Aquinatis

a quaestione 19 ad Conclusionem

tractatus et disputationes

[illegible] Angelico praeceptori Commentarij

A P. D. Mathia de Balbuena Corduvensi

Dignissimo Cathedris Generalis

In Corduvensi Collegio Societatis Iesu

P. Catharinis [illegible] et Al. Magistro

Quem audiebat in praedicto collegio

Famulus Don Christophorus de

Godoy Collegij insignis B. V. M.

in Coelos Assumptae purpuratus

Collega

Anno Domini 1681 die vero 13

Novembris.

Quæ in S. Theologia (Auditores optimi) Doctorum

primarius Magistrum veneramur eidem laborum theologicorum vobiscum velut
fructus primitias ex sua doctrina feliciter acquisiti, et ad ipsa non admonen-
dus aliquis nostrum nomen jam vacuum erit, ac studio, quo ergo An-
gelicum preceptorem prosequimur, nec immemores permittunt officij nostri
si quomodo ei rependere valeamus et saltem significantem ali-
quam ostendere regratitudinis, quamquam fragit pro qua ei, ut
voluntatis obsequio fideles non expectat, et minime discipulos ac-
noscat et pro, filios qui ipsius doctrina sua sunt geniti. sic fauor;
sic profiteor, et sic ipsi ipso perennis luminis proclamat quæque incla-
ment, aut doleant male esse nos, et veritatis affectus securiores
imulationis nubem in diis plus idem satis, nec ulli, diuigo-
bili medicaminis uiis permisis, hos quales quales ingeni-
osi mei commissi prodientes fluentes Angelici. illis radicis, calore
luce quæ maturescentes ipsi D. Thomæ debitos tribuensimi, iure, me-
rito existimari, et toto cordis affectu humiliter dicatos nibuo-
rum impense dispensare ut hanc operam eximie gratæ, sed exig-
ui animi inicium acceptatione faciat, et prætentione feliciter,
exinde qui certi omnes Auditores mei profectus, qui haud per-
mittunt apud me longe obtineri, et equo patrocinio promoueat.

Igitur Scholaris D. Theologia procurent mater nostri hoc anno esse omnes
de Scientia, quæ ordine ad materias de cursu, huius, quæ anno
proxime elapso nostris instruendo immitti subiecta visa sunt, eos
quæ maris claritaris causa diuisione in tres tractatus tradimus, quo-
rum alter erit de Scientia ueritate, et euidentia. secundus de Scientia
certa, et dubia. et tertius de Scientia probabili, et improbabili
quos, singulis addemus quæque de secunda. Sic, aut ad mariæ expli-
cationes distribuat. Exinde tractatus in disputationes, et has in
sectiones si opus sit distribuimus; in singulis breuitatis amico;
nihil ultra, nec præter satis loquere, quod opere probabit. Deus
adsit, adsit, et præceptor noster D. Thomas, ut quæ diximus

sint digna, ut cedant in honorem suum, ecclesiaeque utilitatem. Valete.

Tractatus Primus

De Conciencia Erronea, et Peccato

Conciencia est regula moralis, qua immediate dirigimur in humanis actibus elliciendis, sibi immediata lex, per quam lex Dei, quae est prima regula totius honestatis moralis, et participata nobis per lumen synderesis directrices bonarum operationum, ut optime Sanctus Thomas ar. 4 huius quaestionis ad illud psalmi 4. multi dicunt, quis ostendit nobis bona? significans esse super nos lumen vultus tui domine, quasi diceret, ut testatur ipse Doctor Angelicus, lumen boni, quod in nobis est, intantum potest nobis ostendere bona, et nostram voluntatem regulare, inquantum est lumen vultus tui, idest a vultu tuo derivatum. impius rationi quae ei sunt similis, addit Glossa ibi, et Lirianus lumen enim ait naturale intellectus humani, quod est quaedam impressio divini luminis, eo quod homines per scientiam intellectivam, et imaginem Dei sufficienter ostendit quae sunt opera iusticiae. ibi.

Eius enim Deus dicitur quod nobis apparet faciem vultus ut habitu dicitur, quod est ipsa sapiencia increata, ut Cyrillus ait, Dominus originis, et alii interpretes docent, et lux mundi ostendit conciencia sibi dictamen boni, est quasi lumen, aut splendor a bilo Dei lucis in nobis participans, quemadmodum lumen solis reperitur eiusdem solis lucis in ipso existimus. Est ratio Dei, sibi lex increata regula nostrarum operationum moralium, ratio, et immediata ratio aut nostra est lex participata, et regula

et regula immata, et proxima, scilicet sapientia lex precipiens nobis, sci-
entia a nostra lex intimans, et proponens, quod precipit lex eterna. Sicut Doctores
scholastici x que intelligencia, et utraque regula separata, in distincta
sermo nobis so cum in presentis tractio, dixi, de regula creata immata
intimante prescriptionem indicante, et admonente, quod bonum, quod malum sit,
quod sequendum, quod evitandum, ut sint nostre operationes morales regulatae, et
recte secundum rectam rationem, et virtutem.

Disputatio 1a

De Sciencia in communi, eiusque divisionibus.

§ 1o

Conciencia definitur, et 1o eius divisio explicatur.

Sciencia cum nomen, et significatum vocabuli ad intellectum pertinet potius quam ad aliam potentiam ut communiter Doctores illud nomen cum Sancto Thoma 1a p. q. 79 ar. 13 usurpant; et propositio vocis id prorsus ostendere videtur, cum ex sciencia et parola con quod est simul sciens, scilicet cum alio scire componatur, vis, significat potentiam, neque habitum sed potentiam; quia quando quis dicitur sciencia deponi quod dictamen operationis mutat, cuius potentia nunc mutari subito videtur, nec deponi unquam potest, si habitus, quia neque infusus, ut patet, neque acquisitus potest cum tanta variatione concordare, et quia sciencia viciatur, variatur sciencia, quam eiusmodi variatio ponit in eodem habitu ex diversis homogeneis repetitis actibus, resultante relucere. Manet quod sciencia de suo ad actum intellectus, ut ad proprium quem reducitur, si cum rigore et proprie loquamur.

Cum non obstat, quod latiori significatione sumatur ipsa sciencia ad modum habitus, ut cum dicimus, hoc est mea sciencia, quo significamus, intelligimus, et propensionem ipsam in bonum. Et ad modum potentiae, ut cum dicimus, parum habere scienciae intimatae, homo, anima ..... culpa ex malo obito, quod mala sciencia proposuit. Eodem modo, potest extendi ad alia nempe ad opera, factum, et ad voluntatem, et ad intellectum ipsum ut possimus dicere ... rectiorem, et per alia pia opera purificare sciencia, dispositione, et tranquilla habere. Nullus a ex his modis propterea de actu sciencie proprie potest dici applicari, quod de sciencia rigorose sumpta dicitur, nempe accusare, remordere, reprehendere, instigare, cogere, testificari, et similia.

5 Cum igitur actus speciei 1mo sumat, sive subito absolute, velut ofine, inquam e tendencia obiectiua, e qd versat specialiter circa sit or, morale, sive pertinens ad mores, qd proponit faciendum, s n faciendum, sive iudicat bonum, aut malum moralit, in qd debet ducere op ig factum, quosquot et igit qd solet movere motus sive accusatio, et reprehencio sciencia, ultimum obiectum ppendam, eadem definitione, proinum, ipsa sit ex dictis conformari: Sciencia e iudicium, dictans qd moralit operandum, s n operandum sit cum dessioni, qdqd addendum utit, s accidentalit, s 3sio tamen se habebit ad ipsum. ut in re satis facili et coi, n liceat plus immorari.

Si a dubitas, an iudicium in quo sciencia consistit debeat esse semper practicum; dicimendo sens dubitandi ex dicto ig facto ei qd proniur vestari scia, qn ad ipsum operandum ordinet: unde apparet, aliqdo speculatibus esse. R°; semper scia esse actum practicum, ex se ordinatum ad op, ex quo ratio practici dicimenda i, cum a dictamen sonis, sive menis ipsa reflectit supra op, factum, s approbans s accusans, et reprehendens ipsum, qd fit per contemplationem; hanc per accidens se habere ad actum illius scis, quasi reflexum, dicendum e: q ut talis nempe in rone scis, sive approbatio, sive reprobatio, sit operis, semper per se, et intrice, e directivis, sive regulatio, ei, repter continens huius sensum, approbatio, in qua hoc modo. tale op, factum uti factum e debuit fieri; reprobatio, a e contrario: per extra illud iudicium e regula practica bonorum operationum, quibus per accidens, qd n dictat, actualit id n habeat.

1° divisio scis e in rectam, et erroneam, sive in veram, et falsam, nempe phice: nam recta scia dicit, quae dictat verum ce perceptum positivum, s negativum; ce bonitatem, s maliciam opis, qd proponit faciendum: tamen si ratio dictat, opus esse malum, et phibitum, sicut in re, ut proponit actionem, scia, ut recta dictat. scia a erronea, sive falsa, e quae aliter dictat, et proponit obiectum ac e in re, nempe esse op preceptum, et bonum os, qd malum e, et phibitum: Sic.

Haec scia erronea subdividit in erroneam invincibilit, et erroneam vincibilit. 1° e cum error sine ulla culpa admittit, eo qd vinci n potest, s tolli a tota mora, recentius reprehendit. 2°, cum, error aut falsitas aliquomodo o apprehendit, et potuit vinci, et anfini, debito qs a habenti ipsam deponi, s de eis, examinando inquire, aut secus, operat, cum a hoi 2° modo

stringit, error Sciae moralis, sibi voluntarii, et volito saltem indirecte, et con-
stituit Sciam malam moraliter hoc est peccaminosam internis, vel saltem in opere, si illud
executioni mandet: hec Sententia, ut sint, et aliunde admittatur, ut Sto Tho-
ma hic ar 5, et 6 in dubitatione si debeant venire, adeo maius explicati-
onis G.

Obiicies divisioni Sciae in rectam, erroneam, quatenus hec est invincibilis, sibi
involuntaria quoad errorem suum, quia hec Scia vel bona, vel mala? si primum erit Scia
recta, sibi in Scia recta includi quam male dividit Scia communiter sumpta in rectam,
et erroneam. Si autem est mala, non erit regula nostrarum operationum; quia non erit participatio
legis Dei dictibatis in nobis per rationis: quia non erit Scia, neque membrum capax divisionis
constituens, in quo debent includi tota provinciali divisio; ad stringendum, si Scia
erronea non sit simpliciter Scia, ea actionum humanarum directiva.

Rº Scia erronea est eo
ipso est malam moraliter, eo quod ad hoc ponitur Scia recta convenire; quia utraque ponit
esse regula secundum iam nostris operationibus, de quo inferio: est ex eo ipso falsa
: unde hec divisio Sciae sistitur in iudicio, sibi dictamen rationis verum, et fal-
sum. Sicut autem iudicium falsum est iudicium cum difformitate informationis ab obiecto,
ita Scia erronea est Scia cum difformitate ipsius ab obiecto: si autem talis Scia sit erro-
nea invincibiliter est regula, et vere dirigibit a 1º regula Dei, sed quam prudenter
putatur dirigere, sibi quem representat obiectum ut preceptum a lege Dei; et hoc su-
fficit, ut sit regula, et lumen rationis lucis, nempe, et potiuit rationabiliter
esse obiectum suum conforme sibi idem, cum obiecto legis Dei. quemadmodum ut bonum a nie-
mus, sufficit nobis proponi ut tale, licet tale in se non sit si ius sit erronea vinci-
biliter erit mala moraliter, sed si ex ignorantia, quam vitare debuerint, ut
cum ex ignorantia preceptorum Dei iudicaret quis, posse furari fornicari etc. sed par-
ticipaboribi ab opere malo in quo dirigitur. Recedo igitur, Sciam invinci-
biliter erroneam bonam esse; sed nego, propterea coincidere cum Scia recta; quia hec
dicit conformitatem talis obiecti, quam non dicit sed potius difformitatem, Scia erronea;
et sic hinc procedit praedicta communis divisio.

Unde desumenda sit rectitudo Moralis Sciae.?

Vidimus Sciam nostram esse regulam humanorum actuum, atque inde in se habere rec-
titudinem moralem directivam; sed cum hec rectitudo non semper debeat, et potiat, &

humanae ignorantiae desumi ex difformitate eius ipso obiecto dyse, et convenientiae neque cum lege
Dei, qui saepius ut bonas ut malas, et malas ut bonas iudicamus, et hoc sane prudenter,
et rationabiliter, necesse est explicare, unde praestet hic dicimus, conscientiam esse regulam mora-
lem, et dignam cui credimus in operando prudentem: an sit quod est de prudentiae, et de
rectae intentionis, sibi volunt finis?

In recta subscribo Ad. [illegible] de 58
c. 2º asserentis, conscientiam esse rectam per relationem bonitatis conformitatis ipsi, eius natura rationali ut
tali, cui sit dicere et sic debeo operandi, iudicare, et resolutionem sumere, ut
prudenter, et probabiliter ab omnibus, approbatis talis modus iudicandi. Sicut alimentum ali-
quod dicimus sanum, et bonum alicui, cum consideramus, quod est ei decentia, et natura ipsius proportio-
nata; aut contra malum, et nocivum, quod natura ipsius, et temperamento est dissonum, et dif-
forme: cum alimenta vel medicamenta in se aut physice omnia bona sint, aut
alia in se bona temperamenti, alia a bibenda.

Probatur 2º: id dicitur recta conscientia, quod dici-
tur rectum bonum; sed rectum bonum dicitur relatio bonitatis conformitatis, et convenientiae cum
natura rationali, ut tali: ergo recta conscientia dicitur per relationem convenientiae cum natura rationali
, ut tali: de maiori nemo dubitat. Minor probatur: quia recta ratio est, quae assequitur, et attendit
quantum potuit diligenter de sphaera sua, et capacitate sui, agens in modis bene
operandi; sed hoc est proportionari, et conformari naturae rationali ut tali: a quo provenit:
ergo.

Nihil certe evidentius, apud omnes, quam agens, sibi subiectus, debere assequi actus finalis, et
effectibus, quantum assequibilis est talis actus; tunc quod perficiens, si quantum perfectum as-
sequibile est, illum assequatur bona, quod id sit digniore entitati absolute, ut eo latius
ad ambitus, sic moraliter debet reputari perficiens dictamen, vel iudicium, si ita
proportionetur naturae cuius est, et conformetur ipsi, ut sit eius diligens, et prudens, quan-
tum dicit talis natura; et nihil amplius, quam exigetur a quacumque natura rationali, si in-
veniatur, ipsa quantum recte potuit assequi dictamen practicum, sibi iudicium de rebus
agendis.

Rursus, et declaratur amplius; saepius, quam errando, sibi credit conscientia erronea
bene moraliter, et laudabiliter facit: ergo eius scientia recta moraliter, et neque in his
casibus esse conscientiam rectam moraliter nisi quia licet ex obiectis erret de illo tamen assequitur, quantum
potuit, et conformatur cum natura rationali ut tali: ergo. Ita sumens rem alienam putans
esse suam non peccat, et iudicans mentiendo ut aliquem amaret licitum, vel

sci bonum malum infirat ex utrisque efficere laudabiliter procedit ut patet in hoc silogo cum talia obiecta conformato. Vg: q putans se esse sub illa assumit, non peccat; sed hic putat hanc se esse sub qua illa assumens non peccat. Cuius oppositum verum; et obiectum minus, nempe iudicium de re illa sua non aliter bene procedit nisi quatenus conformatur naturae operantis, et quatenus potius rationabiliter, et diligenter elegit illa indicata natura rationalis: quod ad

Dicens: potius tribuit rectitudo recta bonum voluntati aut recto appetitui, quam naturae rationali, aut conformitati cum ipsa: quod bonus appetitus seu voluntas, est ratio recti moraliter recta. Probatur: quod potius laudamus in propria operatione alias ex errore procedente bonam voluntatem, quam bonam rationem, quam iudicemus operationem illam potius conformitatem habere cum cordis mentisque simplicitate, quam cum rationalitate naturae, et quod hae operationes a recta dirigunt: quod directio; seu rectitudo directiva recta, potius regulanda est per voluntatem bonam, quam per naturam rationalem. Vg putat quis diem esse festum, aut ieiunii, quod non est, et tamen fideliter observat ieiunium, et festum, audit sacrum etc. hunc non dicimus egisse bene, quod operatus est ex dictamine rationali ut tali, sibi conformi cum natura rationali, sed quod operatur, est pie, et sincere; quod potius pertinet ad voluntatem, quam ad rationem illius.

Ad, actum convenire a natura rationali ut tali, et conformari cum ipsa, esse quidem taliter aperta procedere, ut fundet moralem laudabilitatem, et reprehensibilitatem, eo quod fiat cum dominio naturae circa actus suos rationis, et deliberata advertentia quae homini convenit inquantum ab aliis viventibus distinguitur, et ab ipso impedimentum, et indeliberatae operationes naturales eliciente, et quibus laudabilitas moralis operum tribui solet immediate voluntati ipsi, et imperanti, et obedienti, tamen rectitudo istius voluntatis ut rationalis est debet resolvi in iudicium [illegible] ponens obiectum, quod amplectitur voluntas, et rectitudo istius rationis in natura ipsa rationali, cuius est, ut ipsi sit conveniens directio, et conforme, quod nos dicimus, asserendo moralis operationes regulari a recta, et exigi ipsi conformari cum natura rationali ut tali, a qua fit electio tamen recta.

Hoc animadverso, nego antecedens assumptum. Ad probationem, concedo antecedens, et nego consequentiam, nam sicut laudamus opus, ex bona voluntate laudamus, ipsius voluntatem ex ratione, et rationem quae conformatur naturae rationali ut tali in vo[luntate] rationis, aut ratione eius voluntati, quae ei subiacet, et cuius pietas, licet pietas non attendit ad rectam rectitudinem. Et sane meo iudicio laudabili, et

et deceptivus ratio[n]alis operat, q[uia] op[er]at actu[m] ei [con]form[em], quia q[uia] operat ex recto apetitu et [pro]ponit ex bona volunt[at]e, qua [du]m apetitum repugnante, et quod ad hoc n[on] [pro]cedit, laudabilit[er] potuit q[ui]s recte operari obediendo finem et dictum n[on] ex dictamine, q[uo]d c[on]servare t[e]neat talia p[re]cepta

Opponit deinde S. Thomas hic q. 57 a. 5 ad 3m, ubi assignans differencia[m] int[er] speculativum, et practicum, cum utrumque verum sit, s[ed] h[oc], ait, ex [con]formitate ad obiectum intrinsec[um] [du]m q[uo]d e[st] verum per [con]formitatem ad apetitum rectum; i[n] int[ellectu] practico, e[st] in quo [con]sistit sci[enti]a sibi dictamen ra[ti]onis: q[uia] sci[enti]a dicit[ur] vera p[er] hoc q[uo]d sit [con]formis recto apetitui; s[ed] in vera [con]sci[enti]a e[st] rectum esse: q[uia] rectitudo [con]sciencie sumit[ur] ex doctrina D. Thome a [con]formitate ipsius cum apetitu recto, seu voluntate, non ex natura rationali recta li[ber]a.

Insuper Aristoteles 6° Eticorum c. 2°, quem afert hic D. Thomas a. 3°, ait, q[uo]d bonitas int[ellectus] practici e[st] verum [con]forme apetitui recto; apetitus a[utem] rectus, e[st] bona voluntas: q[uia] p[er] [con]formitatem cum bona volunt[at]e sumit bonitatem, seu rectitudo [con]sci[enti]e, non p[er] [con]formitatem cum natura.

R[espondeo], mentem D. Thome et Aristotelis, quem sequor esse distinctam, s[ed] non oppositam in q. 57 cum nobis [con]sistit ipsius q. 19 a. 3: hic enim x[?] ipsius e[st] rectitudinem voluntatis sumi a recta ra[ti]one, seu sci[enti]a, non e [contra]: et cum sibi opponit Aristotelem citatum, rat[ionem] p[er] hec verba: Ad 3m dicendum, q[uo]d phi[losophus] ibi loquitur de intellectu practico, secundum q[uo]d e[st] [con]siliativus, et ratiocinativus, eorum, que sunt ad finem: sic enim perficit[ur] per prudenciam: in hiis a[utem], que sunt ad finem rectitudo ra[ti]onis [con]sistit in [con]formitate ad apetitum finis debiti: s[ed] tamen et ipse apetitus finis debiti presupponit rectam aprehensionem de fine, q[ue] e[st] per ra[ti]onem. hanc a doctrina gerere solucionem sui ipsius, nobis opp[o]siti in q. 57 citata, et diverso sensu in utroque loco locutum mihi certum e[st] ex eo, q[uo]d eundem Aristotelem, q[ue] sibi hic q. 19 a. 3 afert, citat sibi factum [du]m eundem tractat in q. 57: et eandem solucionem, quam ipse optime hic tribuit ipsi philosopho debeam applicare ipsi D. Thome nobis opposito q. 57, ubi idem, q[uo]d Aristoteles docet.

Dico ergo: in ordine p[er] recensionem finis [pr]imo dat[ur] in nobis cognitionem practica, seu iudicium de conveniencia finis, ad q[uo]d immediate seq[uit]ur intencio finis, sibi voluntas illi, assequendi. Deinde dat[ur] [con]sultacio mediorum, seu iudicium [con]sultivum utilis medii, ellectio ipsius medii, et inde volicio sibi imperium voluntatis ad execucionem. hoc supposito, volicio virtuosa, sibi recta, talis finis, ideo e[st] talis

q. conformatur cum iudicio de convenientia finis: sive cum recta ratione dictante talem fi-
nem opportere assequi; nil recta ratio, aut hoc prudentis iudicium ideo est rectum, quatenus
dit in directionem appetitus, sive in rectum appetitum: alioquin circulus vitiosus commit-
titur regulando appetitum per rationem, et rationem per eundem appetitum, quod longe est a Sto
Thoma, iudicium consultivum sive conciliativum eorum, quae sunt ad finem, sive me-
diorum, subsequentium, cum sit similiter rectum ideo est tale, quia conformatur appetitui recto prae-
cedente, sive cum intentione et volitione finis, a qua oritur, et non e converso, unde
appetitus rectus finis sua bonitate, et rectitudine regulat iudicium conciliativum, et
insuper regulatur a ratione recta, sive a conscientia; de qua rursus, si legem, cui
debet conformari, ut bona, et recta sit. non debemus recto, et circulariter recu-
rrere ad appetitum rectum; sed ad superius principium per quod a primi istius rectitudo
et veritas quae non est ab [illegible], a quo potuit errare, sed prudentia debet
esse, ut est [illegible] efficiatur quousque potuit et debet natura [illegible], ut ipsi de-
cens, et conforme sit tali iudicio.

Si vellis hos [illegible] in hac solutione appli-
cari semper [illegible] regulationem, seu conformationem materiae, et
remotae, et immateriae [illegible] bonitati moralis, et subiectum dici, boni-
tate regulando [illegible] hoc modo debet hic [illegible] intentio
practicum electio, aut consiliationem minus est rectum per conformitatem ipsius
cum recto appetitu finis, concedo: intentio practicum intentionibus in quo conciliatur,
nego. Quisquis hic electio magis utilis ut sit bona moraliter debet conformari
cum recta ratione, sive cum intellectu practico intentionibus materiae, seu remote
concedo; immateriae, et proxime, nego. Sic ergo [illegible] conformatur cum intentione
finis, et cum directione iudicii conciliationis: eodem modo intelligentur
[illegible] [illegible] dicatur Caietanus ibi q. 57 in commentario.

Disputatio V.

Utrum ratione teneamur [illegible] operari

Quid de [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] sit.

Conscientia certa [illegible] quae [illegible] cum [illegible] vel intra, seu [illegible] ad [illegible] Thu-
ma [illegible] percipit conformatur esse [illegible], cui obedire debemus, et

et Deus quo operemur, nemo dubitat, eo quod virtus debet rectitudine sua
et si Deus ipsius si adsit non regulemus actiones nostras dictamine ac obiecto
et eius ratione efficiat, et eorum visione; licet eius non veritate de veri-
tate, seu rectitudine obiectiva sufficiat rectitudo moralis
quae potest dari secundum se ipso ut supra vidimus, si tamen virtus de
rectitudine obiectiva non dabit recta operatio moralis, nec etiam non
eius illud formemus in iudicio, atque operationem non ergo dubium conscientia
erronea, an licet quod dat sit regula infallibilis nostrarum operationum, et haec
debeant illa regere.

Sit absoluta conclusio in omni casu tenemur operari iuxta conscientiam erro-
neam invincibilem, quod hic dat et vitamus contra praecepta. neque in rebus
non praeceptis, in super rogationis sicut non tenemur operari, neque Deus conscien-
tiam erroneam dictante actiones esse virtutis, eius habitur. hic tenet i Sancti Thomae hic, quaestio
19 articulus 5. Patres Vasquez hic d. 59, et 60. Patres thomas Sanchez lib. 1. summae c. 11. Patres
amici hic d. 15 § 2. quod Theologi immanuel Arthaus vocant has absolutas
defi. Patres Palao thomo 1. de 1 puncto 2. Patres Azor l. 2. institutiones mo-
ralis c. 8. Patres filiucio tr. 21 c. 4 n. 120, et sic ponimus omnes Doctores citati
Patres aliquos, cui praedicti Doctores tribuunt oppositum. haec a opposito fundari potest
in exceptione alicuius casus singularis in quo conscientia erronea invincibiliter in
re praecepta non obligat facere, quod in praeceptis, vel omittere, quod prohibitis ex suppo-
sitione eius, vel stante ipsa.

Casus igitur excogitabilis est 1°, quod conscientia dictat ut bonum
et faciendum id quod in re est intrinsece, et ex natura sua malum: et quam meretur, ne
quis ab aliquo damno mortis vel amissionis bonorum liberet. Alius casus potest esse
quod dictamen conscientiae in tribunalibus erantis occurrit eius praecepta superioris de opposito
quos casus proponit Patres Vasquez d. 61. c. 1° n. 8, et est ut si quis subditus certo meminit
esse aliquod Pontificis praeceptum motu proprio latum, quod tamen non erat revocatum ne
ipse vero invincibiliter ignorare talem revocationem superiori a praecipere aliquod quod
tale praeceptum ignorans tale unquam praeceptum fuisse, id quod a fieri dictant ipsi
subdito. et similiter in illis casibus quorum obligatio videtur praeponderare ob-
ligationi conscientiae dictantis erroneae invincibiliter oppositum.

Sit 1° sic explicata conclusio
quod conscientia est proxima regula bonitatis, et malitiae humanorum actuum: quod tenemur secundum
illam operari in rebus praeceptis. itaque si proponat aliquod ut partis dubium, illud

cuitare, si aut preceptis ipsis adimpleri; Thoi verse, sibi sit 3cia uero obli-
displicit, sibi sit inuincibilit erronea: q qd resoluat, dis ipsis tinemur
operari. — Pr eoa: q aio ad hoc eandz obligacionz inducit 3cia inuincibilir
erronea, et 3cia uera oino per accidens insi, qd bonz tu sit, ut a 3cia pponit
tu sit ad bonitz l maliciz operacionis. Pr: q l tot tu alit sit, ac pponit
a 3cia erranti inuincibilit, qd de esse dis furis, obligacionz ex audiendi
sacriz, quibus n ita sit, dz tn, qd mihi pponit, si pcedo 3o dictamen illud,
quatz in me amplector obz malz, et pecaminosz: q operando 3o dicta-
men illud, eandz 9mitto culpz, quz si esset vere dis furibus: q dez mihi ppo-
nit ut furibus obliganis ad sacriz, per accidens e, qd in se n ita sit, ibi ad mali-
ciz moralz; atq hec rao oyasq 9phendit: q in oi casu, i vera mo tuax.
Pr deinde
et frat rao precedens, q opera 3o dictamen ronis inuincibilit erranti operat
3o legz humana, l naturalz, l diuiz, ppositur obligantz hic, et nunc 3o dicta-
men illud, 3 hoc e intrinsece malz; q pcribiante 3cia inuincibilit erronea
e intrinsece malz operari 3o illa: 3 ad e intrinsece malz in nullo casu li-
cet: q in nullo casu lt operari 3o 3cia inuincibiliter errante. Iomis pr.
q, supposito precepto ex tali supposicione mephica sequat, n esse malz ope-
rari 3o ipsis, ibi diuinz, ibi naturali, ibi humanis sit eiusmodi pre-
ceptz; sicut sequat, operari 3o ipsis n esse operacionz eiusz per ossa
maliz, i qd mephice sequat n esse malz e intrinsece malz: q ex suppone
3cis pponentis ut preceptz aliquz, et esset ut bonz, atq3 obligan-
tz e intrinsece malz operari 3o ipsis, et aduersus hoc priz naturale
malz e uitandz, bonz a psequendz, ad quatz e esse, et sic mo-
ralit uiolasse ita operans.
Ex quo infero cum Rici dbic 3o ita obli-
gare predictz 3cis ut nec ds pota absoluta ponit ds, dispensare ut n
pecce, q operat 3o ipsis. Infero 2o cu eodz doctore, et cu pe thomas sanchez
ubi supra n 17 aciz illez, quo aliqs, formar 3ciz erranti inuincibilr
et pponenti ut bonz qd in se potiz, qd in se patiz e, sciz intrinsece, vg
mentiri pr bonz pximi, esse bonz, et uirtuosz, eo q virtutis, ad
quz eiusmodi acts pertineat: q intrinsece malia mendacii moralit au-
fint per errorz inuincibilz; et prestica dictamen illud ronis e uirtuo-
sz ex fine aphenso ut uirtuoso. Infero 3o, 3cia predictz dz uitalis

perveniret, ipsius obligare; quae superioris praeceptis sibi opponitur
nisi hoc sic opponat, ut sit sufficiens scientiam illam deponere, sibi erro-
rem auferre, vel saltem in dubium revocare, et illud cum theologicis princ-
ipiis esse [illegible] dispositionis sui, et iudicio illius, propriam scientiam erroneam
deponere. si enim per praeceptis superioris fit invincibilis scientia, et
inferioris efficacis, [illegible] casus nostros [illegible], quo putat subditus supe-
rioris errare manifeste, et falsum sibi iudicatur verum.

Inferior [illegible] gradus malitiae, et illius speciei habitum actionis, quae [illegible] scientia eli-
citur, quae dictat ipsa scientia errans invincibiliter. ut si dictat esse peccatum
mortale esse mortale; si id dictat esse veniale non excedet nam malitia
talis operatio ei opposita; si dictat esse adulterium, vel sacrilegium, eandem malitiam
induet. ratio est: quia illa actio habet malitiam in virtute dictaminis dicentis illam
habere: quia si voluntas amplectitur obiectum illud, admittit illam malitiam, quam sentit
habere per bonitatem propriam, aut iudicium. si autem de malitia tantum in genere in
scientia peccabit solum [illegible], et contra illud principium sequendi boni, et fugiendi mali; et quia
gravius sibi non dictat malitiam mortalem, vel venialem in ea actione; ut eam B[illegible] [illegible]
et aliis optime deducit Thomas Sanchez ex eo quod qui ita constitutus operatur iudicans
se male operari, et nesciens quo gradu culpae adquisitive se exponit; omnem
gradum scusari culpae, quae est in amplectendo periculo gravi pandi incluso in ea ac-
tione sub eo dictamine scientiae. Contrarium tamen sentiunt Valencia Nabar., Salas, et
alii,

§ 2.°
Obiectiones contra dicta [illegible].

1.° potest obiici, casum in quo qui in carcere detinetur, iudicat scientia erronea invin-
cibili se peccare non audiendo sacrum die festo, a quo per custodiam impeditur; hic
non peccat non audiendo sacrum; et tamen habet scientiam erroneam invincibilem, quo iudicat
se peccare: ergo non semper, et in omni casu, scientia erronea invincibilis inducit obliga-
tionem. Confirmatur: quia si talis scientia obligaret, obligaret etiam eum quo dictat reo incar-
cerato, posse vel debere occidere custodem carceris, ut posset sacrum audire, quod
custos non permittit: sed hoc absurdum est: ergo non ita generaliter obligat scientia erronea
invincibilis. sic quo possumus, discurrere per alios casus, in quibus lex naturalis scien-
tiae cum praedicta scientia invincibili habetur, et iuste potest vel debet violari.

Ad Secundum
Scientiam supponere oportet, hominem esse quo est scientia, libero, et expedito, capax quoque malitiae,

vel bonitatis moralis, sine qua conscientia nihil agere potest: quia nequit immutare ipsos actus quoad eorum malitiam; ideo qui ille incarcerat, sacrum non audiens non peccat, et conscientia invincibili ipse iudicet peccatum committere. Sicut etiam qui putaret mortaliter delinquere per pollutionem in somnis, nihil hominis non parit, quia actio in somnis est intrinsece et naturaliter incapax illius malitiae: conscientia autem non dat, vel supplet capacitatem intrinsecam actus vel subiecti. Hinc videbantur, contra ego conclusio: ad quartum casum obiectionis, et similes, advertendum est, licet possit contingere conscientiam invincibilem, saltem in dicente, quia iudicat, vel supponit invincibilem, si tamen conscientia esset ex ignorantia, quam facile posset, et deberet evitare invincibilem, et voluntariam inducere, quatenus sibi ignorat leges Dei, quae continet, sibi non est difficultas, vel ex alio capite supponatur laborare conscientia erronea invincibili de obligatione audiendi sacrum, etiam si ad id sit opus impedientem occidere, saltem legem naturalem violare, tenetur sacrum audire, sequendo conscientiam suam; quia hic proponitur ut lex strictior naturalis audiendi sacri, et non proponitur ut lex naturalis obligatoria aliud praeceptum; in quo nihil est absurdi doctrinae, licet in tali conscientia absurditas appareat.

Obiicit 1.o conscientia erronea invincibiliter credens Deum non esse diligendum super omnia, si potest esse peccatum sic ignorantem diligere, non est sequenda: ergo non debemus sequi omnem conscientiam erroneam invincibilem. Probatur antecedens: quia implicat aliquem peccare diligendo Deum super omnia, et in hoc operando contra conscientiam erroneam: ergo haec conscientia erronea potest, et debet negligi seu deponi. Respondeo negando suppositum, posse dari rationabiliter praedictam conscientiam invincibilem de Deo non diligendo super omnia; propter manifestam repugnantiam ipsius cum pacto in diligendo Deo. Illa igitur conscientia fuit moraliter vincibilis, et deberet deponi: haec tamen repugnantia non est in aliis praeceptis, et in materia aliarum virtutum. Ideo quod respondeat etiam potuit omisso antecedente, negando consequentiam.

Obiicit 3.o: conscientia erronea invincibilis non dictabat aliquid contra legem Dei: ergo non ita rigorose obligat. Probatur antecedens: quia lex divina aliter iudicat ac conscientia illa proponit. Confirmatur: quia si Iudex supremus mandatum dedisset, et minister ei oppositum intimasset, non teneremur conformari intimationi ministri, sed Iudicis praecepto: conscientia autem se habet tanquam minister legis aeternae, et praeceptum proponens: ergo non tenemur ei conformari derelicto anteriori superiori.

Respondeo distinguendo antecedens: non dictabat physice, concedo; non dictabat moraliter, et putative, nego antecedens: quo ad obligationem autem perinde est ut quidimus, ac si physice dictaret. Similiter dicimus postea. Ad confirmationem dicendum est: si enim invincibiliter ignoraremus, aliter supremum iudicium praecipere in-

intimationem in mari iuditis, et ministri dicunt, habere ... superioris, quem mr implemus, sequentes regulas intimationis ministri eodem modo discurrendum est de scientia, et operationibus huius ...

Obiicit 4º. si tenemur ... illa mr ... quem sit ... animadvertere errorem, quo operari sum, licebit complacere in opere facto ex ignorantia invincibili; et hoc falsum; ergo et illud unde infertur. probatur mr: quia si mihi licitum est complacere de facto ex errore, ... hoc sublata etiam licebit alteri facere ... ignoranti invincibiliter illud persuadere: sed hoc non licet; ergo. probatur: quia si ... malum est, et bonum et dignum ... quod est dignum complacentia. Resp. peccaminosi ... complacere de opere facto ex ignorantia invincibili, quamvis facto tali ignorantia ...

ignorantia ... invincibilis est ... mr, ... facto,

... cognito errore sublato ut prohibito, nego ... maiorem, in 2º ... sicut licet complacere de opere non ... audiendi sacrum die festivo, tempore, quo est praeceptum, nempe die festivo. Ad minorem probationis nego minorem: quia licet factum illud licitum sit ex invincibili ignorantia, eius malitiam, mihi iam scienti, nec licet amplecti, nec ... unde illud factum licet ut factum ab ignorante sit bonum, quamvis ... sciente eius malitiam, est malum: in me enim est malitia ... quae non est in alio. disparitatem etiam videtur ... eandem rationem in habente complacentiam ex ... fine, ... in pollutione in somnis, quam ... procurare, et ad ... causam tribuere, ... vigilat numquam licet; ratio est eadem, quia licet in nocturna involuntaria pollutione peccatum non sit, est tamen peccatum in procuratione eius, ob advertentiam subiecti in ... se turpi.

Replicabis contra hanc solutionem, si quis procurare pollutionem in bruto, ... hoc ... non peccare; sed hoc ideo contingit, quia ea pollutio bruti non est peccaminosa: ergo si quis vult alterius actionem quam est facta ab ipso propter ignorantiam invincibilem non est peccaminosa, non peccabit: ... quia licet alicui placere de suo opere facto sub ignorantia invincibili, quia ibi non fuit peccatum, licebit complacere, et quo ... facto alterius, laborantis ignorantia invincibili, propter quam non est peccatum: sed si hoc non ponitur, nec ..., sed complacere, errore sublato, quam opere facto sub ignorantia, ... errorem invincibili, quamvis sic facto.

Resp. peccamari ... maiorem; ideo

hoc contingere. q polucio illa sunt n e peccaminosa, intrinsece, et talis, vdo, q n
e peccaminosa utcunqz, n ao nis. et eoqz dispariter se ht, nempe polucionis in hoc
se, et intrinsece esse malu, si a contingit, n esse malu e per accidens ex defectu sl
libertatis, sex alio capite; cooperari a per accidens, ad id qd e intrinsece malu, pec
tu e; sicut in citare amentis, s brutu, ad interficiendu, s feriendu hoc e, gaus,
quo sibi sua, s amens, in percutione n pecce: in citare v ad percutiendu, s
occidendu canis vg, n e gaus pecc. Ad id qd addit de complacencia, et cooperacone
in opere proprio, s alieno, qd sine peccato fit ut complacencia licet; s n cooperatio
per accidens, s alio modo, e discrimen, qd complacencia de polucione vg in sonnis
contingenti, potest prescindere a malicia, sine qua accidit; quo operacio v in opig
alicuius vigilat, neqt prescindere a malicia, q uq scia vera, et advertencia consistunt.
Idque de complacencia de opere facto sub scia erronea, sub qua pacis se fuit, et
consilio tributo operis faciendi a scia erronea invincibili laborante.

§ 3o

Quid dicendu de habente scia erronea vincibilis.

Scia erronea vincibilis n e recta regula nostrarum operacionum; ideoqz aliter iudicandu
e de illa, ac de scia invincibili. duplicit q potest dicere dubitari, s an
scia an contra illa debiam, s possim, operari, s potius n operari? qd sl certi est
materia peccaminosa, vg esse mentiendu ut vita alterius protegam: nq esse materia; in
qua certo constat, nullu inesse pacis, s periculu peccandi, n e dubium, s ut certus suppo-
nendu, posse contra illa operari: ut si scia erronea vincibilis dictet, odie esse dies
festus obligantes ad Sacru audiendu, n esse pacis seq ps dicta scia, et sacru audi-
re. e igitur dubitacio, qd versatur de iusiurdine. aut honeste obiti, s qd erronea
scia credens esse pesi... qd e pacis; sibi in honeste obiti. et qd debeam, illasq
et ex ipsa conformari in operando, videt certu; alioq esse digna, cui attendamus,
et in hoc a scia erronea invincibili distare n esse, et supponitur.

Sit nostra Xus P. ...

Philiucio, Azor, Amico, et alij ubi supra; scia erronea vincibilis duplicit
obligat, so negatib, nempe ad n operandu secundu illa, 2o ad n operandu contra
ipsa: ita ut voluntas cu tali scia sic operet sequendo ipsa, peccabit, et si
operet contra, etiam peccabit; s tenet ut potius talis scia vincere, et deponere, ut
expeditu reddit moraliter operari, s n operari possit, interim ab operacione suspendere,
s ... Vg si mihi scia erronea vincibilis proponat me teneri ad ieiuniu
vg n possum sine peccato ieiuniu omittere; si a dictet me teneri ad ieiuniu ...

ñ potiꝫ ñ ieiunare sine pato. Silit si pponat mentiri ad mentiendũ, ut recuꝫ amore libꝫ, nec potiꝫ sine pato mentiri, nec duatur illa ccia omitttere mendaciꝫ sine pato.

Ad x: q ccia vincibilis ñ excusat a pato: q q ex ccia erronea vincibili cc, sequendo, mentit, l ñ ieiunat, peccat mentiendo, et ñ ieiunando. Ans ab oib, admitit, et cca pt. xui, q ccia erronea vincibili laborat, habet hoc iudiciꝫ hoc faciendũ e, sibi hoc facere debes, vg ementiri ad salbandũ uitꝫ: s eo ipso efficiendo ccꝫ, nempe ñ mentiendo peccat: q q operat ꝯ qd talis ccia dictat, peccat. Admit. q illud iudiciꝫ e q tibi huic partꝫ e ñ mentiri; s q iudicat, se pare ñ mentiendo peccat ñ mentiendo, ex ore suo s e iudicaris; q q habet hoc iudiciꝫ hoc facere debio, peccat faciens oppositꝫ.

Dicꝫ: ñ peccat ille ñ faciens qd illa ccia dictat: q ñ peccat efficiendo ccꝫ: q hc ccia ñ obligat nec ꝯ ipsa faciam. Ad 1° cca: facere ccꝫ ccꝫ, et ñ facere qd ccia dictat, l e 2° ñ facere qd dictat, et facere ccꝫ, i idꝫ: vg si ccia dicit, mentiendꝫ esse ad salbandꝫ uitꝫ, idꝫ e ñ mentiri, et facere ccꝫ ccꝫ; s ñ faciendo qd dictat, sl ñ mentiendo, ñ peccat: q efficiendo ccꝫ, nempe ñ mentiendo ñ peccat: q ñ tenemur ñ facere ccꝫ ccꝫ erroneꝫ vincibili. Ad ñ mentiri s sibi omittere mendaciꝫ, qd talis ccia dictat, potest dupliciter intelligi e positiбe, et negatiбe; nempe p ca dterminaons, et recens adñ mentiendꝫ, qd e positiбe ñ mentiri, et etiã per suspencions, aut negations talis dterminacionis, et recens. Sicut ñ velle potest intelligi positiбe per nollicions, et potest intelligi mere negatiбe per suspencions volicionis, et hoc mediꝫ in moralibus ccꝫ, quꝫ obiectior ccꝫ, e tro, unde ñ infert, ñ vult aliqs audire sacrꝫ, qd e veꝫ, qdo dormit l ad alia divertit, q vult ñ audire sacrꝫ: hoc 2ꝫ dicit actꝫ positiбꝫ nollicionis, q potest esse pattꝫ; lꝫ v° ñ dicit actꝫ nollicionis, s negacions vollicionis. In hoc sensu afirmus, teneri, q habet hanc ccia, ñ efficere, qd ipsa dictat, et silit ñ efficere ccꝫ: hoc e, ñ obligat ad operandꝫ cꝫ ipsa; seu per suꝫ dictamen obligat tꝫ ad ñ faciendꝫ oppositꝫ ccꝫ, quꝫ dictat.

Hinc ccedo ans, et nego cons, et ccꝫ. Ad pbn nego assumptꝫ, differencia a int ea duo satis explicata e, et insuper qd l obtibe ñ dat mediꝫ int mendaciꝫ, et ñ mendaciꝫ, dici dari tm mediꝫ morale, sibe ccꝫ recens, aut dterminacionis libere cꝫ uniꝫ ex his extremis, nempe ñ electari negs ad mendaciꝫ

quꝫ

neque ad mendacium, quia supponitur se habere ad utrumque in hoc sensu, quia in isto electio, clarum medium intellectus ratio, non quod in se ipsi, sibi repugnans, sibi in quo sibi repugnantis: quia in memoria solum neque esse Deum, neque non Deum, et hic loci, neque dat silex, nec totum legis. Deinde concedo maiorem, et nego utramque consequentiam.

Dices contra, quod mentiri ut definitur a viro proximi putans scientia erronea invincibili peccare, peccat scientia; quia qui mentitur in eodem casu putans eadem scientia non peccare, sed facere opus virtutis, non peccat, et virtuose operatur. Probatur: quia totum eadem est ratio, et licet negatio sit bonum in mentiri, quia tamen repraesentatur ut malum a scientia, illud amplectens voluntas, redditur malus moraliter, sed similiter mentiri repraesentatur ut bonum a scientia illa, et ut tale admittitur a voluntate, quia non erit peccatum, sed bonum in eo casu mentiri.

Respondeo concedo antecedens, et nego consequentiam. Ad probationem concedo maiorem, et minorem, et nego consequentiam. Illud primum totum eadem est ratio est bonum, quatenus illa ratio, quae est causa unius contrarii si deest, est similiter causa, ut det aliud contrarium. Ita quod sol est causa lucis, et dici, absentia solis est causa obscuritatis, et noctis; et quod anima est causa vitae in corpore, separatio animae est causa mortis ipsius: et quod bonitas causat aut movet amorem, negatio bonitatis, aut malitia, excitat, et causat odium. In ipso ex dictis intelligitur de causa adaequata dictis: alioquin falsum illud, tam physice, tam moraliter, physice quidem, quia dormitio gubernatoris navis vel solicitum causa submersionis illius, et tamen occupatio ipsius gubernatoris, et gubernatio operanda non est sufficiens assecuratio ipsius quia potest submergi ex alio capite: similiter ut actus sit malus sufficit fieri ex malo fine, et ut sit bonus non sufficit fieri ex bono fine, si alias obiectum est malum. Ratio est aliud primum, quod nempe bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu, quod igitur ad bonum, plus requirit quam ad malitiam, sed tam optime, quod sufficiat, ut aliquis peccet, ibi ut faciat opus malum quod iudicet scientia erronea invincibili esse malum, et ut faciat opus bonum, non sufficiat iudicare ut de scientia non peccare, et facere opus bonum. Et aliter declaratio hoc modo: unica ratio malitiae est scientia erronea invincibilis: quia deficiente scientia erronea invincibili, illud opus non habebit eam malitiam, quam habebit: et applicando negationem eiusdem effectus, negationi eiusdem causae finalis, cuius est effectus positivus, ut in exemplo animae apparet.

§ 3

Aliquot dubia ex dictis de scientia erronea solvuntur.

Dubitatur 1º utrum peccans ex scientia erronea invincibili, et eam sequendo, et ipsam operando duplex peccatum committat, aliud ignorantiae, aut erroris, quod debet auferre; et aliud speciei obiecti, et quod versatur, et cuius operatio exercetur? Affirmant apud Thomam Sanchez ubi supra capite 11 numero 5 putantes duas esse malitias in operante ex praedicta scientia

alterius in operatione, et alterius in conscientia ipsa, eo quod tenetur eas habens ipsas deponere. Damnatque, eccam iudicavit Adrian. apud eundem, quoties, ait habere tales conscientias, et contra ipsa operari, esse specialem circumstantiam, quam debet peccans cum illo fateri simul cum actione, quam commisit.

Secunda communissima, et vera sententia est, necessario esse specialem circumstantiam, nec multiplicare malicias operari ex praedicta conscientia. Ratio est: quia operatio, et regula ad operandum non different quatenus causa, et effectus invicem subordinati, quorum unius malicia in alterum derivatur. Sicut qui habet animum occidendi, et simul occidit; animus occidendi, et occisio nec multiplicant malicias, nec sunt diversas species; sufficit in confessione accusatio occisionis: quod similiter dicendum de conscientia erronea vincibili, et opere ex ipso facto. Unica enim regula unicum obiectum virtutis vel vicii habet, quae unica est malicia, vel bonitas participata a regula effectiva, et ab obiecto tamquam causa finalis.

Dubium
Quaeritur an operans ex conscientia erronea vincibili, cuius est oblitus, et non ipsam percepit actu, peccet operando actionem, quam pridem fuit dictata per ipsam conscientiam. Et cum Bas., Azor, Thomas Sanchez, Almico, et communi sententia dubium dicere, accedere casu ceteram illam conscientiam, vel dubium, et moras, et reclamationes memoriae saltem confusas illius ut imputentur ad culpam operari contra ipsam. Saltem necessarium, quod si prius sit oblitus illius, conscientia in oblivionem illam totalem, seu inadvertentiam venerit ex sua culpa. Sicut si quis iudicaret conscientia erronea vincibili, se non teneri ad recitationem horarum diei crastini, praevidens nec etiam in mentem venturas rationes dubitandi, cum hodie occasio occurrit, et opportunitas solvendi dubium, quam eicere permittit, cras peccabit divini officii omissione, quamvis cras nec scrupulum, contra ipsius omissionem afferat: quia defectus ille dubii vel scrupuli a conscientia erronea hodie vincibili ab ipso praevidente futurus status invincibilis occasionatur. Quemadmodum licet in ebrietate non sit advertentia sufficiens ad culpam peccatum tamen prato omissionibus vel inebrians se, dum praevidet fore, ut saltem praevaricatur ex ebrietate omittendum in futurum.

Si autem tali conditione nulla interveniat culpa, operans ex conscientia erronea vincibili, cuius prius est oblitus, et nunc actu non percipiat, ex hoc capite peccatum non committit; quia quo ad hoc ita operans se habet, ut habens conscientiam erroneam invincibilem. Alioqui ut infert Cardinalis Bas., si gentilis iudicavit conscientia erronea vincibili, se peccare quoniam omnia opera sua pietatis in idolis non referret, si oblitus huius dictaminis, et idoli, pia opera exerceret ex alio motivo honesto: quod pertinere absurdum appareat.

Dubitabis 3.º qualiter debeat deponi conscientia

erronea invincibili, ut libitum sit licite operari iuxta hanc conscientiam. Suppono, quod hic sermo sit de parte, et scientia speculative urgeat; si hic et nunc practice sufficienti fundamento et ratione deponat, non peccabit operando contra illam. Ut si mulier male intelligens ratiocinatus ex dicto, vel iudicet, esse peccatum mortale uti capillis alterius ad proprium ornatum, quam quidem scientiam in se gravat; postea data ratione illis utendi, iam iudicet, sed quam facile solvit rationes suas, quae ante habebat, sed quae advertit evidentem materiam libertatis, non peccat; quia practice prudenter deponit conscientiam illam, quam habuit tantum speculative.

Unde

So dubium est, quando iudicet quis dicta conscientia prudenter, et non temere deponi? Dico generaliter, tunc prudenter deponi, quando occurrit sufficiens fundamentum ad formandum oppositum iudicium. Quae duplici regula utetur applicando duplici modo quo potest esse conscientia erronea vincibilis, sive ex eius vincibilitate et robore, quod duplicit potest oriri: ex fundamento, et ex quo vel ratione, qua sublata, et soluta, penitus conscientia erronea evanescit, ut in exemplo capillorum nuper allato. Si enim ratione alicui authoritatis, et momenti talis conscientia nititur, necesse est ad hoc ut deponat prudenter, quod detur ratio, vel authoritas duplex, praeponderans in oppositum. Ita Bassaeus de [illegible] 1o ex Medina. Conclusio cum aliis ratio est, quia ad talem conscientiam prudenter deponendam requiritur iudicium prudens de opposito; sed ad tale oppositum iudicium requiritur ratio opposita, vel authoritas praeponderans rationi talis conscientiae.

Unde infertur; quod si talis conscientia erronea vincibilis temere, et sine sufficienti ratione deponatur, idem peccat, ac si non fuisset deposita, nempe esse peccatum operari contra illam depositam, eodem modo, et eiusdem speciei, ac fuisset illa operatio sub conscientia non deposita temeraria; ergo ille modus deponendi conscientiam erroneam vincibilis exponit se periculo operandi contra conscientiam, sicut contra conscientiam erroneam invincibilem aut rectam, si operari contra conscientiam, sicut contra conscientiam rectam est peccatum eiusdem speciei, et gravitatis, ac illud esse quod in conscientia: quia se exponere periculo ita operandi est peccatum, et eiusdem speciei, sicut operari contra conscientiam, vel contra conscientiam rectam: sicut qui se exponit periculo occidendi, peccat peccato occisionis, de quo dicitur periculum.

Dubitatur

4o; an deposita conscientia vincibili sola per genitrinem illius, sit licitum operari contra conscientiam? Supponitur dubitatio ex invincibili mutata esse conscientia in invincibilem, cuius solo potuit genitrice habendum illam; nam si adhuc manet vincibilis, non vero genitricem illi, non [illegible] vincat. Casus autem ponitur stringere, si rusticus [illegible] cum conscientia vincibili, dum est in [illegible] et ducit ad greges custodiendum, iudicet se tempore diebus festis remanere a [illegible] sacro audiendo, quae est relicto invacionibus [illegible], sed rationum [illegible] obligatum a conscientia vincibiliter quaerendi rectam veritatem in decerto reddit sua [illegible] iudicans, rigide esse iudicium et legis se obligantis, magne suo labore, et quae

periculo veniet ad sacrum audiendum memoria communitati, pertinet, ut se ab illo errore expediat, per suitam omissionis illius, et negligentiis, seu culpae, o b id tractatus q. tz modus, quo fierat sibi vincibilis error ille erat per sapientiores rei vulgus. q. in deserto n. adit, nec sibi sufficiens resolucionem sumere, quaerit iudicando se peccare, si sacrum n. audiat.

D°, adhuc perinde illa sine rustico n. fabere, nec reddi invincibilem illum errorem, q. sicut n. ostendit impossibile sacrum quis sitis ineni nec tz impole, errorem aufferre per sapientiorem, quia propriae debet inquirere, ut errores solvat, et nisi id fecerit, reincidit in aliquos errores, cui penitente sicut ille qui pertinet n. facere restitucionis, tenet quaerere possit, restituere, et si restitucionem revivam eam possit n. faciat, remissionem illius, tenet, reincidit in peccatum retinendi alienum. Si v° accidat, qd reddat impole rustico dicit in agro et sacrum audire, et solucionem sui erroris querere, supposita pertinentia vincibilis erroris suo tempore n. inquiri, nec rusticus tunc possit discernere qualis rem mater obliget, custodia nempe gregis, vel sacri audicio, quocunque modo operet, n. peccabit: 1, q. ig. per accidens facta fuerit invincibilis erronea illa scia rustici; q. ig. i rustic moraliter seq. aliqd ex illis extremis, et impole, ignorans aliqd n. amplecti. Ex eo a, qd illa scia erronea sit dictamen rationis, et utcunque sequenda actus humanis tenet eam seq; et ex eo, qd prius sit vincibilis, involuit periculum parandi, et coint obligacionem eam n. sequendi. q. hoc sibi obligacionis audiendi sacrum, et custodiendi gregem; sibi n. audiendi sacrum; i tenerit ad utrumque qd. 1 torum i impole: q. ei ç impole, legis illa scia erronei obtemperare; ergo quo ad hoc casus similis illi quo rusticus invincibiliter putaret peccatum committere utraque modo operando, sic et sacrum n. audiendo, in gregem custodiat, et gregem deserendo ut sacrum audiat.

Dub. 3°.

An sit parum mortale operari cum scia, q. sit n. desinit ingeccamino a operacione An sit parum mortale, vel veniale.

§ 1°

Ponit dias, et Rao du bitandi.

Supo 1° n. esse dubium presens de scia erronea vincibili, eam ex supradictis videri, que scia vincibiliter errans fieri hoc est cuicunque malicie, quam vincat in se obiectum operacionis; unde quis sibi putaret tali scia esse parum veniale actionis alique eum tri esse mortale, sicut operando illius reus peccati mortalis: q. silicet, si errore vincibili n. cognosceret, operacionem suam esse peccatum mortale

seu veniale, itaque peccatum inque, peccavit mortaliter si talis error non excusata
periculo peccati mortalis. Circa quod dicas de conscientia erronea, et invincibili, quo-
tiesque aliquis iudicat, cum peccaminosas operationes aliquas, si non distinguit
ex materia, seu ex specie peccati, seu ex virtute, cui dissonat, seu opponitur an accedat
ad gravitatem peccati mortalis vel non: et cum supponatur invincibilis cuiusmodi conscientia
quod non habuerit, si inciperet dubitare de gravitate materiae, sed manet.
dicas de rustico, qui non dubitat, nec plus distinguit in dubio, quam tonis eorum
peccati, contrahit vero a tradere gravitatis suae.

Dices ergo tenetur tamen aliquo
docto per necessitatem incommodibus, quae ex nullo capite distincte gradus malitiae alicuius
actionis, et hoc vel ex inadvertentia, vel ex materiae intrinsica fictione et obscuritate:
ergo cum his dicas unico docto, vel aliis a iustitio. Non unius doctis semper formare
dictamina, vel de gravitate vel levitate materiae, et saltem non videtur periculosum
operando cum tali conscientia dubia; onto a dubio, sibi relicta conscientia inducitur tenetur se
resolvere, ut securus operetur: non enim loquimur modo de conscientia dubitante, sed habente
reflectionem supra se an recta sit, sufficiens ut cum illa elicitur operatio, sed
de praesumente in operatione cum dictamine recto, ad operandum illa sit contra
nec aliter cogitat, nec aliud distinguat, vel dubitet, aut suspicetur solum quod
fieri cum unico docto, etiam prudenti, et sagacissime dicas, quod sic accideret
summa dicendi, quando gravitatem seu levitatem materiae operationis sumentis, et
qui autem animadverterit pro tonis peccati, et dissonantiis tonis alia quacunque
cognitione, et reflectione pro accidentis superveniente in operatione praesumeret; quod
... eventum probatur.

Suppono 3.o quod in talis operantis reflectentis supra se ipsum,
seu supra cogitationes non distinguentis malitiae gradus, seu levis indicio invincibilis
sed venialiter peccavit, erit sed peccatum veniale actio illa ei, vel erit peccatum
mortale si iudicium mortaliter peccare ita operando. Manet quod dicitur
sed de operante cum tali conscientia, qua etiam male operari in non advertat, quo
modo ... an ex hoc praescinde determinari ad peccandum sicut fuerit culpa mo-
rtali.

Conclusio apud thomam ... et apud Stingerium: duo
actus, vel alioquo ... esse mortale, aliquo veniali operari cum conscientia praedicta.
... sic operantis se habere vel ut cum quod ... peccare in ... specie
eius peccati. ... ex vi illa determinatione peccandi se excipi ... speciei, aut ...

abstractum pati non praescindit a gravitate, et levitate ipsi, quo mortale dicitur praescindentem a gravitate, et levitate, ac proinde in hoc sensu non est [illegible] cas, nostri, et casus, quem vocat Conductor. Nec scio qua ratione ille [illegible] non semper peccet mortaliter qui peccare dicitur non praescindens a grabitate, et libitate pati; in ipsa ratione virtualiter aut implicite amplectitur, cum tamen in sensu nostro semper erit pati mortale, et semper veniale operari cum illa scientia.

[illegible] alii doctores opinati sunt, eo peccare similiter, quo modo dicto peccat, ita sentit Bolineta [illegible] de [illegible] q. 14 [illegible] q. 21 [illegible] Lavarius, Ludovicus, Lopez, et alii apud Sanchez. Ratio huius opinionis: quia eo peccat voluntas amplectens malitiam quam scientia repraesentat, seu dictat, cum scientia sit mensura pati; sed scientia in nostro casu non repraesentat, aut dictat in operationem malitiam mortalem: quia voluntas operans cum illa [illegible] peccat mortaliter; sed eo ipso peccatur venialiter cum supponimus eam aliqualiter pati: ergo sic operari in eo pati veniale. Firmatur sillogismus: quia tota malitia, quam dictat et repraesentat scientia illa consistit in pato veniali: ergo non dictat nec repraesentat malitiam excedentem culpam venialem, sic quod ad grabitatem culpae mortalis accedat. Probatur antecedens: quia pati veniale in eo consistit per hoc quod utcumque dissonet rationi, aut legi, divinae et humanae: quia tota illa malitia munus sine ulla diminutione reperitur in pato veniali: ergo non est capax constituendi patum mortale.

[illegible]: quia ratio abstracta pati non includit patum mortale: quia in subiecto non includit patum mortale. Probatur [illegible] quia per hoc quod ponatur in subiecto, nempe in actione, quam denominat patum, non constituit illa ratio communis pati: quia nihil ipsi addit [illegible] minat patum, non [illegible] ratio communis pati mortalis constituitur, aut includens patum mortale: ratio enim est patum [illegible] mortale; cum scientia prius abstracta casu nostro. Firmatur [illegible]: quia ratio abstracta pati est indifferens ad patum mortale, et veniale, eo ipso non includit patum mortale: quia ratio communis duplici opposita differentiae [illegible] [illegible] pati mortalis essentialiter dependet a scientia iudicante esse patum

includere aliquam ex iis differentiis, aliorum differentiarum erunt partici-
pabiles ad invicem; quod sequitur: quia ratio abstracta peccati non includit peccatum
mortale: ergo qui peccare vult rationem communem peccati non vult maliciam peccati mortalis;
in nostro casu volentia, cognoscit, et attingit rationem peccati abstractam ab hac
duplici differentia: quia voluntas illo praesumens solum vult eam amplecti mali-
ciam peccati abstractam a peccato mortali: ergo non vult maliciam peccati mortalis:
et consequenter non peccat mortaliter.

Haec in ratio precipua dubitandi in hac quaestione, et quamvis sit ex
rebus physicis, aut quae magis ipsius licet, intellectum denominant moralis
emetrium sufficiens est ad hunc, ut potest quam fabrice aliter Divus Tho-
mas Sanchez ibi supra et conformiter doctores authoritate doctorum contenentibus; nam
quoad rationem mihi videtur quod bono laborare, veri solido niti fundo, et in differen-
ciis moralibus, et ad differentias inducendas, et includendas sufficiat, et occa-
tione et periculum amplecti bonum, et insuper sit sufficiens voluntas, seu
intencio virtualis interpretativa indirecta, et quam in nostro casu ignorantia
gradum ad quem accedit malicia actus cum illa scientia, non facile denotavit quia
accio a peccato mortali exigitur periculo.

Dices: periculum et occasionem non habet
rationem peccati mortalis nisi animadvertat, et dicitur scientia, et verba dicta volun-
tas admittat, et velit tale periculum; in casu quid non est quia solida quo
ad hoc est predicta ratio. Periculum, et occasionem posse cognoscere, et esse vitan-
dum et dicere, et indicat, et exigere et interpretative, et eodem modo fieri in
igitur voluntas modo sufficienti ad peccatum mortale: ut si quis proiciat la-
pidem et fine magno solo confine, ut obstaculum tollat, quamvis se providerat, ex quo
vellit alicuius percutere, forte occidere transeuntem, ac tamen sit contingens, inferri
quia ob illud damnum, quod tenetur providere peccabit quia mortaliter ex confine illo
indirecte inde sequuto, et quando voluit in alio, et providio in sola lege ideo quaestionem
quam aliud diceret, et virtualiter seu interpretative admittit a voluntate, quam-
vis ei non proponat se et expresse a cognitione a scientia periculum et malicia seque-
nda damni;

§ 2.º

Resolvitur quid tenendum sit.

Sit nostra 1.ª conclusio Sanchez, Azor cum aliis est peccatum mortale
operari cum predicta scientia. Probatur uniformiter ex dictis ex periculo peccati
mortalis in hunc modum. qui se exponit periculo peccandi mortaliter peccat

mortalit: s operans pdicta scia ita se habet: q. pt min: a dio oppositi

sumti: ille amplectit actiones indifferentes ad pcam mortale et veniale; s co

ipso se exponit periculo pcandi mortalit: q. pt min: co ipso q quantu e ex se opera-

ntis n excludit pcam mortale: q quantu i de se exponit periculo pcandi

mortalit. pt con: q n excluderet quantu i de se pcam mortale e illud

velle saltem virtualit aut in pstantibus: ideo ens pccat mortalit, q se ex-

pit in occatione proxima pcandi mortalit: n qdem q vult ipsum pcam immo; s

q n euitando occationes n excludit pcam, s n euitare s effugere pcam i vir-

tualit ipsum velle.

Dicitur q ille, q habet propositum pcandi in universum n deter-

minando speciem, nec excipiendo aliquam peccaret gravissime; s ideo sic

quolibet: q q vult pcam in q n cognoscens, aut dictans mortale s veniale

quantu e ex se vult pcam mortale, qd illi pcato in genere annexum e et consequente

peccat mortalit. pt con: q ex suppositione, qd sit pcam n potuisset exerceri

nisi in individuo, et certum, q n sit mortale s veniale; q quantu e ex

se deis, et determinantis admittit pcam mortale in periculo ad pcandum mor-

talit.

Si dices, tale e pcam quale scia erronea invincibilis iudicat; scia

in nostro casu iudicat esse pcam, et n iudicat esse mortale, n operans ex illa

peccatum n mortalit. Rno visionem esse hunc modum arguendi, n eo modo

do infertur n pcare venialit, s mortalit, s nullo modo. Insuper ad

pcam, s n pcam ex n n sufficit ego so negatibus, s habere hoie e qd n

iudicet esse pcam mortale, ut venialit tantum peccet; s requirit, qd iudicet

positive n esse pcam mortale, qd in nostro casu deficit. Rigorosi nim-

pietatis ideo in hac me, et rigoris: q scia n iudicat n esse mortale

s n iudicat esse veniale. Ad clarius doctrine discussionem unum qd prmi-

sisse de iudicio, et dictamine positivo, et negativo, et nego cons, q co ipso,

qd n sit dictamen positivum, quo iudicet scia n esse pcam mortale, se

exponit temere periculo pcandi mortalit.

Ad rationes dubitandi oppositas

Ad 1m maiori dico qd ipsa scia in nostro casu n representat, aut dictat malitiam

Arbit malitia moralis negativus. n representat positive secundarius. Representare

tamen negative, aut abstractive gravis malitia e n representare.

. secundum operationem, quod erat necesse ut operatio sufficeret peccaminosa mortaliter.

Ad probationem minoris dico quod antecedens: tota malicia illius, ratione dictaminis positivi sui, ibi reperitur pati reperit in peccato veniali, sed dico dictaminis negativi sui nego. Adhuc probationem nego assumptum: nam peccatum veniale ut tale sit est debet positive repraesentare malicias levis non tamen confuse abstrahendo, et negative, sibi cum indifferentia ad gradus, et levis malicia, quam non repraesentat, alioquin esset peccatum mortale et non veniale contra suppositum.

Ad confirmationem dico quod antecedens: ratio abstrahendo peccati non includit logice, aut mathematice peccatum mortale, sed dico antecedens: non includit moraliter nego antecedens. Ipsa enim pronunciatione. secundum indifferentia ad peccatum mortale quae dicit dictamen ratio communis peccati efficit contingentiam, et periculum in peccatum mortale quod non excludit, sicut si ego vellem rem communem animalis etiam dictaminis platonicorum separatam in idea a differentiis, vellem eo ipso rationem indifferentem ad rationale, et irrationale, et in actu exercito, vellem eo ipso unum, et aliud habere cum utrumque indifferenter, quod est ex me eligissem. Deinde nego totum. Adhuc probatio declaratur dico quod antecedens: quia hoc tantum, quod sonat in subito illa ratio communis non trahit ad peccatum mortale quoad non sed dico antecedens non trahit quoad rationem, idcircoque periculose admittitur hinc pro ad eam: ratio enim mortali fundamentaliter, et materialiter, si voluntas amplectatur illud, et se exponat periculo ipsum amplectendi fit peccatum mortale a conscientia temeraria se determinante.

Ad antecedens secundo praecedentis nego, et nego minorem de inclusione morali dictaminis superius dicta: quia ratio communis peccati trahit ad mortale per temeritatem, et periculum admissionis eius, ratione communis, sicut in dubio an sit peccatum mortale, et veniali peccat mortaliter dictamen omnium, quod eo dubio non dispositio operatur; cum tamen dubium illud non trahat rationem communem peccati ad particulare mortalis et venialis nisi ingerendo moris per periculum: ignorantia autem invincibilis dictaminis errantis de peccati gravitate, et levitate, a qua praescindit equivalet moraliter dubio de ipsa; et insuper aequivalet ratione errantis invincibiliter, quatenus licet non ponit cernere praedictam ignorantiam, et sicut tenetur intellectum ponit, et tenet actionem suspendere ut fugiat periculum grave pandi, et committit peccatum. Unde videtur cum voluntas sequens praedictum dictamen peccet mortaliter nempe quod in ipso praesenti quod ad actionem includit, aut potest in includi nimirum periculum peccati mortalis sibi omnino indifferens ad illud, quod potest esse ex parte sui et quoque ex parte determinationis.

Replicabis: qui operatur ignorans stante invincibiliter an sit gravis, aut levis
culpa, gravis, an non gravis, non vult virtualiter peccatum mortale, et veniale peccabit quidem, et
non peccabit mortaliter, sed eodem modo peccat, qui operatur ex vincibili ignorantia an sit pec-
catum mortale, vel veniale: ergo hic non peccat mortaliter. Probatur minor: quia ut quis pec-
cet, solum in communi sive sub ratione materiali, sed alias ex parte cognoscentis mala
absolute vel virtualiter sive in periculo: qui operat peccati ex periculo peccandi, quia
eo ipso imitatur culpam mortalem. Maior vero probatur: quia ut operans cum ignoran-
tia, sive an operatio sua sit gravis culpa, sive levis, sed ex pluribus partibus, quod opponit vir-
tuti, vel non gravis, quod parum opponit, non gravi, virtuti, non est peccatum mor-
tale; ergo sic operans non peccabit mortaliter.

Respondeo negando maiorem, quia substantia propria
operationis, sed quasi indifferens ad bonitatem, et malitiam, eo ipso exponit se periculo
periculose, quod in extremum bonitatis, quod exigit, iustificet, vel excludat operationem
a malitia, cum malitia ex quorumque defectu; ideo qui operat a determinata malitia mora-
liter ignorantiae adiuncta, et periculi in malitiam moralem, quod aliud dispo-
uatur, exponit obiectum malitiae, in individuum periculum gravis mali, et eorum partium mo-
ralis; quia malitia minus negrativa malitiae a mortali, et veniali, cum non im-
itatur partis, cuiusque ex parte obiecti in infima specie, et individuum, continet se in
materia gravi, vel levi indispensabiliter. Ad probationem nego premissas, ex quibus
tantum infertur sic operantem non velle partem mortalem, et expresse in illud ten-
dere, nego autem; quia ut peccet mortaliter sufficit virtualiter ipsum velle in pe-
riculo peccati mortalis: cui exponit eum actio ignorante an actio sit bona
vel mala moraliter peccaminosa, vel non, sed ad dubium ponitur, et fraude non
accedat, ut optime notat Bonacina hic de ... c. ..., n° 5°, et nonnulli, in sequentibus
diximus.

Replicabis iterum, qui advertit se peccare mortaliter non
peccat mortaliter, si qui operat male abstrahendo a malitia mortali, vel ve-
niali non advertit se peccare mortaliter: ergo ita operans non peccat morta-
liter. Probatur minor: non advertit periculum peccati mortalis: qui advertit se pecca-
re mortaliter. Respondeo: si advertit periculum peccati mortalis, non abs-
trahere a peccato mortali: negatur enim cognoscere periculum peccati mortalis, et ...

cognoscit pctum mortale, ibi abstinet a . . . ergo: qui supponimus, praescindit a pcto mortali, non cognoscit periculum pcti mortalis, in cuius cognitione aut ad vertentia includit cognitio tn. sit pcti mortalis, et consequenter non abstinet ab eo.

Ad 2.m peccat mortaliter nego mi. Ad hui(us) pbat. negam(us): ipsa enim advertentia pcti in cõi, qd includit, e sufficiens advertentia periculi culpae mortalis. Ad anus pbat. distinguo assumptum: si advertere periculum pcti mortalis, non abstinere a pcto mortali, determinato, qd e in ipso periculo, concedo; non abstinere a pcto mortali, indeterminato, et confuso cum pcto veniali, et qd e inferius particulare illi, ponis pcti ind. nego. Aliter distingui potest: non abstinere a pcto mortali, ut periculoso, concedo; non abstinere a pcto mortali, determinato, nego. aliter etiam: non abstinere logice nego; non abstinere moraliter, concedo. sicut hic decept(us) pctum morale attingit, et non attingit pctum mortale, quatenus exprimitur qd e . . . nat(ura), et non exprimitur inferiora singularia ab . . . abstrahit. Sic hic e in periculo pecandi mortaliter, ex eo qd negligat, et non advertat, pctum mortale aut veniale. itaque et praescindit a pcto mortali indeterminato; et non praescindit a pcto mortali determinato incluso in periculo ipso, indifferenter nexo cum pcto mortali, aut veniali. Specialiter adverta(s) hanc obiectionem, et solutionem eõs esse tempu determinati ad pecandum mortaliter, qn determinet se periculis, et tempu dubitantis, an accio sua sit pctum mortale, aut veniale.

Fandum resp. li

cati. Si quis exercuerit accionem aliquam cum amicum, sine iudicio aut dictamine qd sit pro illo, tum non violat legem amisicie: ergo exercere accionem aliquam, qn iudicet esse pctum mortale, non agit contra legem dig. neque . . . et consequenter non peccat mortaliter. Pr. cons. quia eodem modo quo ad hoc violat lex amisicie humane politice, ac vere lex amisicie, . . . Pr. ant.: qui exercens cum amicum accionem, quem neque sit . . . ipsum, neque . . . non violat legem amisicie: ergo similiter exercens accionem illam sine dictamine, qd sit . . . cum . . . non violat legem amisicie. Pr. cons. quia quo ad amisiciam . . . accio . . . ac . . . putat esse.

Ri, dupliciter

potest aliquis exercere accionem illam sine eo dictamine: . . . indifferenter, qn cognoscat, aut cogitet sibi amico offensioni, . . . cognoscens, accionem illam . . . indifferentem tempu placiti amici, et . . . relationis adiquis. 1º modo illam exercendo non deficit a lege amisicie; 2º modo deficit. et potiori iure si . . . invincibili accidere, sicut in nostra . . . quatenus . . .

actiones de iure in sua directione, si non cogitat de iure aut ex ignorantia invincibili, et ex aliis quae nec cogitant ut bona in directione, et consequenter ab ipso agente est indifferentia. Con ex ipso deficit a lege amicitiae, quo tenet, se gerere ex amica directione, veluti ex praeceptis, et ita prudentiae et perfectionis, ut sit secunda de actionis bonitate; nam si neque si sub se simpliciter operantis sit indifferens per accidens tantum esse bona, sit tamen ut esse bona; et si est mala: is amplectitur ipsam in indifferentia cognita, sibi est cum positivo, et quisque est ex se cum periculo violationis amicitiae.

Inter ea distinguo ante: si quis exercet actiones de amicitia, sine dictamine positive, et advertens, quod sit pro ipso, non violat leges amicitiae; nego ante: sine dictamine negative, et inadvertens; secundo ante: nam non cognitis aut in animadversis, non est peccatum, neque violatio amicitiae. Deinde negotiorum. Sensus enim ipsius est de scientia cognoscente actiones illas esse bonas, quod requirit ad actiones nunc, et positive indifferentiae, supponentis bonitatis vel malitiae gravis, sed eas ad quae extrema est indifferens positive; non de scientia de actiones indifferentiae negative, hoc est quae cognoscit, neque ut bona, neque ut mala, sed ut neutra habens, ut deambulare pro re ... ationes causa aliqua alias. Et ut melius distinguas utrasque indifferentias, positiva est quae dat in animalia rationali, et irrationali; quod abscindit, eas tamen non excludit, est positive dicitur propter aptitudinem ad ipsas, sapiens ... ligni, nec possunt actu esse calida vel frigida, vel ... ex accidens, hinc per adolescentiam.

Tractatus Quartus

De Scientia Certa, et Dubia.

Scientia certa dicitur comparative ad interna, sicut certa dicitur comparative ad externa. Sic ad bonum id dicitur: est quae in ... non physice, aut metaphysice, sed moraliter tantum, quatenus taliter iudicat de obiecto, ut de ipso non sit prudentis formidare, nec inclinare in oppositum; ergo si hanc scientiam semper habere possum, ipsa nobis requirit ... in deliberatione, vel consultatione, ex illud ... tomo 10 homilia 41 peccata

dimitte in aeternum, tunc quod gloriosum locum habent illud Apostoli 2º corinthiorum c. 5º hic est a Gloria nostra testimonium conscientiae nostrae. Nullius enim tutius conscientiae pacationem animo non reddit, quam certo, et indubitato, quo incedimus. Quia vero esse hoc dubium non est, et fragilitas intellectus humani plena ignorantiis abundat dubitationibus, ideo ad conscientiae dubiae disputationem intentio dirigenda est. ut videamus, quomodo cum illa debeamus nos gerere, seu quid cum ipsa agere debeamus? an eam obligat? an vincenda, seu deponenda sit, et quibus regulis moralibus ad id utendum, ut prudenter, et sine peccato, dubio occurrente operemur.

Disputatio 1ª

Quid cum conscientia dubia agendum sit.

§ 1

Quotuplex sit dubium conscientiae, et qua ratione cum ipsa Non liceat operari.

Dubium conscientiae, idest conscientia dubia dari, quando instante, seu occurrente obiecto cognoscendo, et operandum, sic latet intellectus, licitum ne, an illicitum sit determinari, ut non formet iudicium, sive dicatur tamen conscientia pro aliquo extremorum repraesentatis, quae non occurrunt rationes seu fundamentum, ad eiusmodi iudicium efformandum; ac proinde generaliter indeterminate [illegible] intellectus utrumque partem velle determinare, dicitur assensus seu dissensus, si autem in ea indeterminatione posita, in unam partem, quam in aliam inclinet, dicitur suspicio, quae non extrahit intellectum ab statu dubitantis, sed usque ad veritatem illam partem dispositionem ad iudicium per assensum, vel dissensum.

Hinc iudico ad rationem dubii essentialiter requiri determinationem intellectus, sibi applicationem ad cognitionem veritatis, et in super defectum rationis, aut fundamenti ad resolutionem determinati iudicii: unde immateriale stringitur tenere indeterminationem, et dubium intellectus. Ideoque non dicitur dubius, qui quamvis audiat seu cogitet de obiecto, et extrema, si quis habet, considerat, ratio tamen seu fundamentum ei esse hoc non occurrat, ac proinde non habeat iudicium determinatum de tali obiecto, nec applicet intellectum ad illud obiectum determinate cognoscendum; dicitur tamen indifferens intellectus, aut ignorans negative seu positive, quod diversum quid est. Secundum [illegible]: quod non est dubius, qui non habet rationem dubitandi; ideo quod applicat intellectum ad cognoscendum obiectum, et format resolutionem habere, et non invenit ei rationem, seu fundamentum, ad talem resolutionem, habet rationem dubitandi: quod non est dubius intellectus, donec applicat, et formans indeterminatum iudicium, determinatum ei, fundamento exhibito expectat. Sine adaptitudinem conscientiae in dubitatione communiter decidendae [illegible], ut saltem in arduis difficilibus sciat prudenter dubitare, homo, quod licet ei non affulgeat

rao confugiunt ad resolutionem pro altera parte; cia tamen intus aplicare, ut cognoscat, se non posse resolutionem determinatam habere, et pro qua libros et viros doctos consulere oportere, aut etiam maturius videtur.

Dubium rursus explicatum dividitur in dubium iuris, et dubium facti. Illud est cum quis obligatur necne; num scilicet detur, vel non detur, talis lex ut cum dubitamus, an vetentur diebus festis, vel ieiunii, num lata sit excommunicatio, aut alia censura contra sic, vel sic agentes, et sic de aliis. Dubium facti datur, quando dubitatur an factum sit, vel non sit, quod lex praecipit, ut cum dubitamus, an sacrum audierim die festo, vel alienum a nobis sit solutum, vel offenderimus proximum, vel aliter legem aliquam humanam, vel divinam violaverimus. Unde patet, in eadem actione posse concurrere, et dubium facti, et dubium iuris; si videlicet utrumque dubitemus, et an actio aliqua facta sit a nobis, et simul an sit prohibita, vel praecepta.

Rursus, dividitur dubium conscientiae in dubium speculativum, et dubium practicum. Dubium speculativum est, quod abstrahit ab operatione hic, et nunc facienda generaliter, et in eo quis dubitat an aliquid possit fieri: verbi gratia an in extrema, vel gravi necessitate furari licitum sit? an pro se, vel suas pecunias defendendas ab invasore, possit eum occidere? et sic de aliis generalibus, et abstractis dubitationibus. Dubium practicum est, quod hic, et nunc circa actionem occurrentem, cuius exercitium instat, dubitat, an liceat eam exercere, vel non, aut tali, vel alio modo. Ut cum aliquis mediocriter infirmans dubitat num teneatur hodie ieiunare, vel sacrum audire, quia dies festus est, vel ieiunii, et sic de aliis.

His positis sit 1.a nostra conclusio: cum conscientia dubia practice nunquam operari licet extremum minus securum. Hoc ita certum, et omnibus indubitatum authoribus, ut nullus oppositum asseruerit, ut notat [illegible] Bessi[illegible] 6 sec. 9.o In hoc sensu accipi debet hoc principium naturale morale, in dubiis tutior pars est eligenda, quod expressum est in capite ad audientiam, et c. significasti, de c. iuvenis, et in aliis, quae scholastici doctores afferunt cum P. Bes. citato. Ut in dubio practico, sive dubio speculativo durante, si non liceret operari, vel eligenda est pars securior, sive remotior a culpa, sive minimum mala. Probatur 1.o quia operans cum dubio practico an liceat, vel non operari hic, et nunc

se exponit peccandi periculo: non licet se exponere peccandi periculo: ergo non licet operari cum dubio practico, nisi securum extremum, in quo eius modi periculum non adsit.

Explico amplius hoc, et pono, ei occurrit hoc dubium, ut tenearis recitare horas canonicas hodiernas, eo quod laborem capitis, vel alia cum laboratione per se obstante hoc dubio, cuius resolutio instat non potius recitationis omittere, ob praedictum periculum peccandi tenetur quam recitare, quia extremum securum, in quo nullo modo est peccatum. Si ad sit quoque fratribus apparea, ut simul dubitet, an recitando in gravem febrim aut aliud periculosum infirmitatis incidat, teneris non recitare, et recitare non licet. Ratio est: quia tibi probabile videtur recitando in gravem peccatum, quod sigillatim non recitare: et ex quo sit dubium inter duo mala, quod minus periculosum vel minus malum est, et consequenter securum, sibi bonum comparatur ad gravem partem, cui etiam est periculum.

Confirmatur: quod non habet determinatum, et prudens iudicium de sua bona operatione, non habet, scilicet regulantem operationem: quia imprudenter et temerarie operatur, et consequenter cum periculo peccandi: quia nemo potest determinari licite ad operandum cum dubio practico de bonitate morali suae operationis, aut sine determinato iudicio vel assensu rectitudinis eius, et hoc est omnium, sive reflectat supra dubium, illud 2º actu cognoscendo, sive non reflectat, ipso actu dubitandi habeat. Quod notant Sylvester, Thomas Sanchez, et alii.

Sit 3ª conclusio: cum conscientia est speculative dubia, potest quis licite operari; si videlicet practice deponat dubium, et practice determinat, in opus procedat. Haec sic est similiter communis, et potius explicatione indiget. Pro qua, verum cum p. Suarez supra disputatione 12 est 5, ex Conradus l. 3º q. 5º, et cum P. Thomas Sanchez citato c. 10, ad quam bis dubitans speculative dubitat etiam practice dubitare, nisi accedat specialis ratio ad mutandum vel variandum actum dubitationis; quod est cum aliis actibus, vel opinionis vel scientiae; quarum actus particulares debent conformari cum [illegible] ratione cum communis, et actum practicum, et singularem conformare, et similiter efficere, cum actu speculativo, et communi, hic enim est variabilis, et mutabilis, et disponendus, si accedens ratio specialis cogatur mutari hic, et nunc dubitamen communis speculativum. Ad hanc autem mutationem duo debent ratio concurrere: et quod in se fit certa quantum in se est, ut dubium speculativum resolvatur; et quod in operatione hic et nunc practice facienda concurrat prudens, et exemplo causa deponendi practice dubium speculativum; formato iam ex inde determinato iudicio de permissione

actionis ponit in ea peccatis, et hoc ait nonnam &c.

34

Et a Dño fuerit l. XVI:

q. sic operans n̄ imprudens, nec temerarie operatur, nec se exponit periculo peccandi: quod. dubitat aliquis speculative, an teneatur recitare, q. fecit fine titius, adhibita. sufficienti quidem diligentia ad dubii resolutionem, quam tamen resolutionem n̄ assequitur, imminens accedit ingens difficultas capitis, oculorum &c ig. tenebitur stare dubio illi speculando, s. ponitur id disponere, et determinare practice assensum, elicere de n̄ obligatione recitandi. S. peccator bonus fidei dubitat de re quam possidet, an sit aliena, facta sufficienti diligentia, ut cognoscat veritatem, adhuc manet dubius speculativi, animadvertit a possessionis suae parte sequi esse potioris, et validioris iuris pro se, quam pro alio, et hac ratione suffultus n̄ reddit alteri, quod, si ipsa apud se retinet: hic in quam bene operatur.

Ex dictis facile infertur illum, q. dubie practice operatur, peccare mortaliter, si dubium fuit de peccato mortali; et venialiter, si de veniali: et eo ut de illis quod diximus, dicendum, illud genus peccati committere, quodcumque sit, ad occurrat; et dico operans dubitans: accipiendo eius differentias, aut species peccatorum, de quibus operans dubitat, ratio debent fatii, si sint in re gravi; q. illam rem sui dubius peccans propter periculum causam, quod amplectitur.

§. 2.

Aliquibus obiectionibus amplius doctrina praecedens declaratur.

Obiectio 1º; q. operatur cum scientia dubia de peccato, n̄ operatur cum scientia peccati: ergo n̄ peccat. Probatur antecedens, q. operatur cum scientia dubia de peccato, est dubium peccatum; s. eo ipso n̄ operatur cum scientia peccati: atque sicut q. operatur cum scientia probabili de peccato, n̄ eo ipso operatur cum scientia peccati, et tamen eius q. operatur cum scientia probabili de peccato, ponitur esse dubium peccatum: sic eo ipso, q. operatur cum scientia dubia peccati, n̄ operatur cum scientia peccati. Nam hinc, si loqui per aliquo casu particulari, quo quis ex motivis probabili de peccato furti, in re aliena sibi usurpanda, n̄ excluderet hac probabilitate aliqua sibi suadente opposita, nempe n̄ esse peccatum in re propria assumere, re inventa, post factam diligentiam de inveniendo vero domino, videns probabilitatem de peccato n̄ excludere probabilitatem de n̄ peccato, posset licite sequens opinionem suam, rem sibi assumere, cogitatis probabilitatibus utriusque contrario; et n̄ dubitat, quod extremum eligit; q. n̄ habet

habet motivis pro ponderans partem alteram, cum a dubio de peccato sibi eligatur circa non peccatum, non apparet ratio urgens illum eiiciendi cum parte pro partem quam aream absolvendi.

Confirmatur, quia in dubio melior est conditio possidentis, illius non damnando: quod in dubio de peccato, quo aliquis operatur, cum ex suis non damnet pars pro partem absolvere. Et cons: quod in dubio de peccato, quo aliquis operatur, non pro partem ad peccatum, quam ad non peccatum, dirimendum, cum eque utriusque extremum in accione illa inveniatur. Cur ergo potius habendum est reum peccati, et damnatio, quam absolvendus, ut liber a peccato? Ante regula iuris communissima, admittit quod absolvibus, et eque in utroque foro procedit.

Ad 1o diligendo ante, quod operatur cum scientia dubia de peccato non operatur cum scientia pari abire, concedo ante, quod est certe, nego cons. Ad huius probationem, nego maiorem, et ratio: quod cum bonitas actionis petitur causam integram, ut similis ergo fit ratio, et ex quocumque defectu sit mala, sufficit ex scientia illa quod est certe sit pari, quod habitus eius dubia est de peccato, ut sit periculosa minorata, et in pari certo adducat.

Idem probamus dicendum est eo, quod habens scientiam probabilem de peccato, et dubium inde exortum, nempe ex 1o diplici opinione de peccato, et non peccato, operatur non deposita ipsa opinione dubio, et sine electo, et reflexo iudicio, quo quidem valde probabiliter sibi persuadeat ponere sequentem opinionem probabilem de non peccato, aliquando reperiendo est inventum, pro dominium requisitum: neque enim ad operandum licite quodlibet extremum dirimitur, sufficit esse motivis probabile sibi, prae probabile in utroque extremo, cum quo adhuc est compatibile dubium de licita operatione, sed requirit ut eratur extremum illud ad eligendum, et dictamen conscientiae, quo iudicet, ponere omnia alia opinione, illam sequi, cum quo non est compatibile dubium prudens de licita determinatione.

Ad Confirmationem, concedo ante, et nego cons. quia non est dubium, sed certum periculum illius, quod dubitans, an sibi liceat operari, vel non, operatur non servans partem tutiorem. Itaque partem physice et moraliter est dubium, sed moraliter, et sic est certum ratione eius dubii, quia periculum peccati admittit: Ad cons. probationem quod amisso intrinseco: non potius ad partem, quam ad non partem abire, distinguo, nego antecedens, quia certum est certe, nego quod non sit dirimendum potius ad partem, quod est in ratione operationis dubia. Duplex numero partem distinguendum, et illud de quo dubitat, quod est physicum, et intrinsecum peccati obvium, et illud, quod est circa dubiis operari dubium, quod non est de non peccato in hoc sensu, sed de non peccato in 1o sensu; quod dubium

n tollit certitudinem peccaminose actionis, et intentionis eiusdem se denantis: sicut qui exponit se periculo occidendi, peccat pariter occidio nis, et si postea non occidat. sic peccat certo, quia dubiam actionem peccaminosam amplectitur.

Obijcies 2º non quicunque se exponit periculo peccandi peccat, sed qui se exponit periculo proximo peccandi, atqui operans dubie, de actione, an liceat, vel non, non se exponit periculo proximo peccandi: ergo non peccat. Probatur minor (quia solum contra nos aliis supponit) quia non est periculum proximum, ex quo certo moraliter, vel saltem probabiliter, non credit insequendum damnum in quod est periculum; sed dubie de licita sua operatione, quam exercet non apponit id ex quo certo moraliter, aut probabiliter insurgat peccatum, vel credat futurum: ergo non se exponit proximo periculo peccati. Minor probatur: quia solo dubium est, num sit futurum peccatum, vel potius an sit peccatum, id ad quod resolvit: ergo non accedit hoc periculum ad gradum certitudinis, vel probabilitatis: ergo non est prudentis illud timere, et propter ipsum reduci, aut cogitationem peccaminosam amplecti.

Respondeo concessa maiori, negando minorem. Ad probationem concedo maiorem, et nego minorem. Ad huius probationem concedo antecedens, et nego consequentiam: quia periculosius operatur, qui operatur dubius, quam qui probabiliter de futuritione peccati, vel non peccati: licet enim videatur minor dubietas, quam probabilitas, quoad praesens peccatum, est magis, et augens temeritatem operantis, et contra periculum, quod mitigat probabilitas partis oppositae. Da enim hominem noctu furantem ex loculo ubi dominus permixtum habet aureos et aeneos nummos, quatuor ex illis dubitantem ex quo quae summa; da alium auferentem certam quantitatem, quam solo est opinio probabilis, esse partem mortale, non alia solo affirmat non esse sufficientem quantitatem ad partem mortale, et ipse scit has esse oppositas, quam laudatur, vel assentiunt, et famosi ut ipsarum aliquam: uterque peccat mortaliter ob periculum cui exponitur. sed si graviter delinquit: quia magis temerarie, et magis periculose, imprudentius, quam ex negatione sui furti, et tonis, dictat ad furtum. hoc per se videtur certum, et contra quod dubium de peccato, vel non peccato, non minuat periculum, nec illud faciat remotum, ac tamen probabilitas peccati, qua aliquis operatur illud minuat in proximo periculo peccandi.

Obijcies 3º casu quo veniret dubium circa extrema oppositionis alterius, in instanti necessario operandum, nec loco, sit resolutioni, utrumque imminet,

auditad, qd faciendu die fino grege custodire, t abire audire Sacrum, et similibus. Ita qd potest se determinare in hoc dubio ad extremum, qd placuerit pro suo arbitrio, ut diximus in casu § 3° dubio 4°, et fino peractus dubii, sine obligatione eligendi partem tutiorem, q collecta operando in dubio an pecce, t in relicto gregis tutiori, impo aliqd maius, cum sit impossibile, manere tunc hoie perplexum, et indeterminatum. Et mt. q in eo Stante, nec incapacitas rustici, nec urgencia operationis, nec rei dificultas dat locum conformando dictamini circa illud extremo, qd sibi licet: q manet prius dubius, et liber ab obligatione partis tutioris eligendi. Rndeo rusticum illum, teneri deponere dubium illud, et iudicium, seu dictamen conformare. (Facta, qua potuit diligentia pro solutione dubii), quo cedat, si potest in tali casu, operari qd maluerit, ob necessitatem operandi aliqd extremum, et ob suam incapacitatem eligendi unum prae alio; alioq irrationabiliter, et imprudenter procedit: et ignorantia invincibilis istius obligationis poterit ipsum excusare a mortali culpa; q erit per accidens.

In praedictisque mq: potuit se determinare ad extremum, qd libuerit de posito dubio, et conformato animo, qd potuit sic operari, nedum aliter; negomq, qd non dictamen, salus per accidens invincibilis: dubium a vincibile, modo praedicto, et ideo debet deponi. Unde negomq nisi contingerit per accidens. Nego etiq probationis assumptum, q salis assensu cremonio invincibiliter potuit, et debet, dubio deposito iudicare se posse quodcunque extremum eligere.

Disputatio 2ª

An potestio libertatis sit rao sufficiens ad dubium iuris, t facti deponendum.

§ 1°

Declarat dia, et ponunt ttz.

Diximus manenti dubio, an sit licita, t non, operatio, non posse aliquem pro suo libito determinari ad qdcunque extremum libitum, sed debere tutioris partis, seu remotioris a culpa, seq nisi facta sit sufficiens moralis diligentia pro solvendo ... deponendo dubio

et dat rao specialis permittens opinari contrarium, atque ita deponere
quod si stringat, liberum erit voluntati elligere quodlibet extremum; quod
tunc erit securus, et quod parto immune est a peccato mortali, iuxta illius
receptum, quod in dubio melior est conditio possidentis; desumptum ex
regula 65 de regulis iuris in 6. in pari causa, et delicto, melior est conditio possidentis: ergo quod par causa, et dubia sit ...
libertas possidet ... eadem ... sufficiens, ut ducimus
aliis permittens ... in favorem libertatis, ut ... dubium pro-
clamet; erit quod moralis ... fixa regula pro quovis dubio iuris, vel facti
occurrente.

Quia tamen non semper libertas possidet, nec semper est par causa,
nec semper erit par dubium permittenda nobis est huius explicatio ut
vera sit ... quaestionis resolutio. Par igitur causa est ... ad
libertatem, et ad legem, seu praeceptum, et obligationem ... inter quas
velut inter reum, et actorem versatur ... ut iudex, perpendens causam,
ius utriusque, ut obliget, vel non obliget voluntatem, nonnulla ... obedientiae
legis, cogens ad implectionem, vel absolvens ab ipsa, cum a causa, ...
ius utriusque est aequale, ita quod par rao sit pro libertate, ut non cogatur stare
legi, et pro lege ut cogat ad observantiam sui, inde dubium ... sive
aequale resultat; cum pro ... libertas est cum fabendus est, quae est in possessione, et quod habet ut reus, qui in dubio absolvendus est ... regula 11 de
digestis de regulis iuris in 6: cum sunt iura partium obscura, reo
favendum est, potius quam actori.

Quando vero accidit, si lex, aut praeceptum
esse in possessione rationis ... et obligationis actibus, quatenus vo-
luntas non libera ab obligatione, dubia, an obligationi
legis satisfecit, melior est conditio legis, et pro illa iudicandum est, quod
voluntas excedit ... in dubiis melior est conditio possidentis, quae-
bis cum plurimis DD. ... Sanchez, et alii docent hoc ...
so decernere, et applicandas ad materiam iustitiae, in qua debitum ha-
betur ... aequalitas, et paritas rei ... iuris ... in qua est dubium.

vitro invenientem, et prevaricante requirit id possessionis dis quis iudicat pro-
bentem illum in dubiis contractibus. Ita cum D. Thoma. Azorius in summa c. 10. c. 10.
n. 11 iudicant esse in religionis materiis, et virtutibus a iustitia quod sua possessio
one applicandis est, atque inde generaliter intrandum, et sic quia, presidenti in di-
tio, seu possessionis privilegium, quo potest se liberari ab obligatione se-
quendis tutiorem partem, etc.

De quo dilucidius explandum praesciendum est, quod iure deo-
rum exteriorum esse idem quoad obligationes; quatenus in utroque foro idem est iudi-
candum, nisi quod forum externum nititur falsa praesumptione, nec in poenam iudicis, vel
agentis damnat, nititur est falsa praesumptione, ob quam allegata, et probata reum vi-
ncit, et condemnat, cum tamen vere innocentem damnat in poenam, ut et in
foro exteriori cogit deflorantem virginem venientem eius dotare in odium sic
et poenam delicti. cum his igitur duabus limitationibus esse eodem modo iudicandum
in foro interno, quo in externo iudicat, tenent cum Valor. seq. Bannez hic art.
5 ad 1. et 2. in D. Thomam, et in 2a 2ae de 405 5. qu. a. 1 ad 2 q. 21 n. 8 de unde
§ 10 Navarrus, Covarruvias, Sotus, et alii, quos citat, et sequitur Thomas San-
chez citatus, ubi optime ostendit, qua ratione sit cognoscenda possessio,
sive pro quo sit, et in cuius favorem iudicandum, cum adest dubium.

Videndum igitur
est pro quo, sive in cuius favorem sit iuris praesumptio, et proprio erit possessio in
foro externo, et in foro conscientiae erit certitudo moralis, quantum ex quo liceat pruden-
ter vectigare, vel sibi retinendum eo dubiis occurrentibus; donec probetur oppositum quo
probatio, sive oppositum probandi onus deo parti incumbit. Unde possidet quis bo-
na fide rem alienam, et quae exinde dubitat, an sit aliena, facta diligentia
diligentia moraliter sufficiente ad solvendum dubium, si probatum eam alienam, et
contra non probatur obligatione restitutionis, tunc potest eam illam retinere, atque de
ipsa disponere pro suo arbitrio, ratione possessionis et facientis, pro quo sibi in
cuius favorem praesumitur, et prudentem liceat iure externo. Econtra si vero, tu
pro aliquo debere summam pecuniae, quam dubitas an solveris, teneris
ad restitutionem, quia tunc iuris praesumptio stat pro debito, et sic tu in quem
refunditur onus probandi, te id solvisse, quod non probato, tibi liberum
non est, evadere solutionem debiti, de quo dubitas.

His praeiactis

3y. 4 praeterque in materia [illegible] 1º quia nec in materia iustitiae [illegible]

biis speculativis iuris et facti, illud practice deponere [illegible] proinde; quoniam experientiae est intelligendum, utitur inde [illegible] de qua est dubium, et totaliter ut tenet Adrianus 4º quod de restitutione quod de praescriptione, et divisis proinde dubiis

mut partis retineatur partis restituatur, quod dubium, dum quod operandis est indeterminat, sic docent

Sotus, Caduba, et Aragon apud Thomas Sanchez libro 2º de matrimonio d. 41

q. 3 n. 10, et 11. Contra sunt Dominus Salas, Azor et alii apud Thomas Sanchez

libro 1º summae c. 10 nº 10 asserentes solum in materia iustitiae non vero in aliis materiis teneri

dubium deponere in favorem libertatis possidentis; atque inde in materia iustitiae ius habere

hoc principium inclusivum, et in pari causa melior est conditio possidentis, esse quoad sufficientem

rationem dubium absolvendi possessionem pro libertate; at in materia aliarum virtutum solum

tenere hoc principium, habendum pro regula, in dubiis tutior pars est eligenda, nec

ob hac obligatione ex mere privilegio liberari possidentis. quorum sententiam

videntur tenere Actus dubitatio [illegible], pro subeadem materia oppositionem praesefirunt.

3º Dicitur et in

materia tam iustitiae quam aliarum virtutum, esse rationem sufficientem deponendi dubium

speculativum, et 2º illud operandi in favorem libertatis, licet possessionis [illegible] propositum

est in omni materia et regula moralis sequenda, quod in dubio sit melior conditio possidentis: sic Dominus Thomas Sanchez ubi supra nº 11 ex Soto libro 7º de iustitia

q. 3 a. 2º Dominus [illegible] in Thomam 1º in 2a q. 2 d. 40. § 5 nº 14, et 15. et apud eundem Sebastianus, Silvester, Enriquez, et alii.

§ 2º

Quid verius sit ostenditur.

Sit 1º regula 2ª: in materia iustitiae est sufficiens ratio deponendi practice dubium speculativum ad libere moraliter operandum ratio possessionis; cuius in dubio

potior est ratio. Ita Bezhie de [illegible] 7º Sotus in 4º d. [illegible] inunctione 27. q. 1 a. 3º Covarrubias in regula possessor p. 2 nº 4º Silvester verbo praescriptio, et alii.

Ratio pro 2ª [illegible] probatur 1º, quia est quia ratione legitime intelligatur illa regula

in pari causa melior est conditio possidentis, si non intelligatur in materia iustitiae: si adducatur, solum esse intelligendum de foro externo. [illegible] est ad forum externum

ut supra notatum, semper iudicat, dum iustitia, et causae est [illegible], quod in foro

externo exercet, et quod sit iudicium ex iusti et aequi ratione, atque iudicat

in foro externo pro habente possessionem, quod sit iustum, et aequum, pertinet etiam ad

iustitiam, pro foro interno: ergo etiam pro illo est melior conditio possidentis.

Pro 3°: si in materia iustitiae non currit melior conditio possidentis, non esset

probato, patet contra iustitiam, quia rem possidens bona fide et dubitans an sit aliena post factam sufficientem diligentiam ad solvendum dubium ipso manente, rem retinere, et ipsa uti possit licite; et non peccat in praedicta retentione contra iustitiam: a nullo modo peccat, [illegible] cum [illegible] ideo patet contra iustitiam, quia ponere inaequalitatem cum alio, derogando iuri eius, sed hoc est falsum: patet: quia ius utriusque est aequale rei dubiae, et supra id habet possidens ius certum possessionis: quod non derogat iuri alterius, retinendo rem: non enim retinet rem dubiam [illegible] ius dominii, sed rem certi iuris possessionis; quod non est iniquum, sed aequum potiori iuri possessionis rem correspondere.

Pro hoc nota verum esse praedictum, non solo quando rigorose dubium est, sed etiam quando contra possessionem dantur motiva, sed levia probabilia, dum tamen non accedant ad certitudinem, seu aliquem generandum, quo cedat possidens, rem esse alienam; tunc enim erit probatio contra possessionem, et liberat; si vero aeque probabile sit ex motivis, et rationibus ex qualibet parte utrumque, scilicet rem esse alienam, et esse possidentis illam, non erit probatio contra possessionem, ideoque potuit perseverare in possessione rei: hic neque aequalis probabilitas non tollit dubium, et aeque militat pro utroque, sed contra utrumque, ac proinde praevalitur ratio possessionis. Ex hoc infertur contra aliquos, quod resoluto dubio rem possessionis post sufficientem diligentiam, quam semper debet praecedere, ut notavimus, de iure, potuit praedictus possessor uti dominio illius rei sive consumendo illam sive vendendo sive donando eam, quia faciendum ei sit casus quo decursu temporis inveniat rationes probantes sine dubio rem illam, quam sive consumpsit, sive donavit, sive vendidit esse alienam, pertinet ad materiam de restitutione. Nunc autem notare necesse possessorem rei praedictae non solum extendi ad continuandam possessionem utcumque, sed ad dominium legitimo disponendi de illo, quod libuerit possessori.

Infertur iterum non teneri, nec esse [illegible] restituere praedictum possessorem dubitantem, ut volebant alii [illegible] possessio [illegible] habet, et dubium nil operatur [illegible] habet, [illegible] rem [illegible] ad possidentem, tamquam reddendum domino, sive pauperibus restituendum [illegible] praedictum [illegible] esse, licet dubitans inclinetur in eam partem [illegible] esse alienam, quod possidet. Haec enim inclinatio, et propensio ex urgentiori motivo militante contra possessionem non est sufficiens illam enervare. Et generaliter est verum, quod docent Bo[illegible] Thomas Sanchez, et alii citati, nempe possessionem praevalere, et pro possidente [illegible] ubicumque rationi non convincenti, ubi non taliter probant rem esse alienam, ut relinquant possessorem persuasum, et sine dubio credentem vel aliquem firmum, rem esse vere alienam.

[illegible] 2°

in aliis etiam materiis, et virtutibus a iustitia emulior indicio possidentis; ac proinde possessio est sufficiens ratio deponendi practice dubium speculativum; ut eo non obstante, voluntas pro qua est possessio, possit libere exercere sibi placentiam, quamdiu non sit magis tutum: et hoc quia sibi ignorantia sit tutius. ibi. Facti. i. tollitur citati q. 3.° ss supra § 1.° fine. Pr. 1.° ex dictis sup: quia in minus dubio licitari possunt, et periculum illius, in materia iustitiæ, quam in aliis: sed in materia iustitiæ, ut vidimus, non obstante dubio speculativo est possessio sufficiens ratio illud practice deponendi, et 1.° ipsius operandi tuta via: ergo similiter in materia aliarum virtutum. Maior est certa. Minor probatur aplicando rationes, quas protulimus de iustitia, aliis virtutibus, in quibus eque vim habent. Probatur: quia si possessio primo sumatur in materia iustitiæ, etiam accommodatur optime aliis virtutibus, quibus titulus possessionis fundatur, saltem moraliter, et sua possessione: unde accipit ille titulus possessionis in favorem libertatis, 1.° ipsius, in præceptis, et legibus, quibus moraliter tollit libertas, et qua non sublata, manet voluntas possidens sue libertatis: et hic modo, loco, et titulum possessionis est generalis ad omnes virtutes, et omnia præcepta: quia non debet restringi ad solam iustitiæ materiam.

Pr. 2.° quia ut vidimus, ex eluribus ss. etiam recentioribus, præcedenti § eodem modo iudicandum est in foro interiori, et exteriori, quod hoc non nititur falsa persuasione, nec in prava iudicii agentem damnat; sed in foro exteriori manente dubio de obligatione stabit pro possessione libertatis, et in possidentis favorem fiet ss in materia aliarum obligationum præter iustitiam: quia in foro eius standum est pro meliore possessore, sive in favorem ipsius. Minor pr.: quia in foro exteriori, actore non probante, absolvitur reus ab obligatione iusta prius supra tradita in causa etc.: sed in foro exteriori manente dubio de obligatione standum est pro possessione libertatis. Pr. tertio: quia in omni obligatione dubia voluntas se habet ut rea respectu illius: quia in foro exteriori si non probet 1.° voluntatem eiusmodi obligatio, sed manens sub dubio probat, stabit pro libertatis possessione in quacumque materia: ergo similiter dicendum est de foro eius.

§ 3.°

Opposita Satisfit.

Opponitur 1.° § XI ss. Adriani hac ratione: in dubio tutior pars est eligenda, sed pars tutior est possidentis restituere, quia possessor de qua dubitatur quod debet restituere. Maior est prius concessa. Minor probatur: quia restituens in pars, nec exponit periculum peccati: possidere autem in dubio exponit periculum peccati, quod posset esse in retentione aliena

si fort sit aliena, cum non omnem exactam diligentiam [illegible] tenetur sub periculo iniustitiae
debiti totam restituere [illegible] qualitate dubii se dividere. Ratio quia hic possidens nec
potest in dubio rem alienare, nec ipsa uti: quia illa uti non potest. Probatur quod ad
quia non potest praescribere, nec potest alienare, lege alienationis [illegible] de verborum
significatione; sed qui dubitat de re non potest praescribere, quia dubitans est in mala fide
quae praescriptioni obstat: ergo nec potest alienare, quoad [illegible] de usu illicito probatur quia
si esset licitus usus rei in tali casu, sicut coniux dubitans de valore matrimonii,
qui dubitat an alter coniux sit suus, post factam diligentiam pro resolvendo dubio,
licite uti matrimonio non solum reddendo, sed etiam petendo debitum; sed hoc est falsum, quia
et illud unde infertur. Probatur minor: cap. iuvenis de sponsalibus, ubi Pontifex
decernit iuvenem, qui puellam [illegible] sponsam duxit, et postea cum puellae conso-
brinam duxit debere cohortari matrimonio separari, ob impedimentum publicae
honestatis, ex [illegible] prioribus sponsalibus, quia in dubiis [illegible] Pontifex, quod certum
existimamus tenere debemus; sed haec possessionis [illegible] matrimonii est
tamen mala dubia iustitiae: ergo falsum est, illum iuvenem in dubio valoris matri-
monii posse illo uti.

Secundo [illegible] in [illegible] 40 [illegible] dixi debere
cum [illegible] uti [illegible] aliis, illud [illegible] in dubiis tutior pars est eligenda
non esse praeceptum sed consilium, ideo non obligare extra casum expressum, de quo infra: illud
quod aliquando usurpari Pontifices ut rigorosius [illegible] magis [illegible], quod non valet
quod possessioni stando et per ipsum resoluto dubio potest procedi, et tutius procedit.
Tertio aliud [illegible], nempe in dubio melior est conditio possidentis, [illegible]
et [illegible] magis de iustitia; et quod retineat, et ipso uti, sine periculo
iniustitiae alteri, in negotiis ultimo eorum, quod sustineat. [illegible] rei restituere.

[illegible]
nego [illegible] facta diligentia sufficienti ad solvendum dubium, [illegible]
nec dubium obstat, [illegible] post factam diligentiam potest, et retinere et uti, et [illegible]
re pro possessione [illegible] in dubio; [illegible], qui [illegible] ex [illegible]
[illegible] respondet [illegible] negando in [illegible] illud
de fide, [illegible] illius, quia alienari non potest, non potest praescribere: requiritur
[illegible] ad praescriptionem, quod possit alienari; cum quo [illegible]
[illegible] ad alienandum [illegible] praescriptionem. [illegible]
modi [illegible] non posse praescribere post sufficientem factam diligentiam pro resoluti-
one dubii, id quod falsum est. [illegible] ad praescriptionem [illegible]
[illegible] alienare, [illegible] in [illegible]

et lex allata exponenda est in contrarium. Ego vero non invideo, sed moraliter iudico omnino tendere, et meum diligendum, quod dubium est dicere, neque succumbere, si moraliter dubium solui non valet, inquirere, secundo, ut faciat quantum in se est, et suficientem moraliter, ut dubium solvat, negocium: hoc 2o modo non est mala fides, quia solo est bona, et sufficiens [illegible] non, sed bona, quae nihil nocet.

Ad 3um ubi agitur de dubio superveniente matrimonio, in specialibus continetur difficultas, et longiorem sermonem postulat. Scotus ei infra satisfaciens interim ad textum iuris allatum, et decisionem Pontificis circa nullitatem dicti matrimonii contracti post sponsalia cum consanguinea non dum septenni. Dico cum P. Thoma Sanchez in tali casu non esse dubium, sibi parem causam, sed valde disparem in favorem matrimonii, quod ratione sponsalium obtinuit: quia licet puella non dum septimum annum expleverit, malicia aetatem supplevat, et talis contrahere, sicut est communis, ut certum iure videretur Pontifici habere ius matrimonium, atque possessionem, et valore eius, sic fuisse; quia possessione matrimonii dicti, quod postea nullum declaravit pontifex ob nullitatem ex publicae honestatis impedimento [illegible] exercitam, et malae fidei possessioni praevalentem, quod nihil contra [illegible] continet.

Oppositio 1a. 1o 2o [illegible]: si etiam in materia aliarum virtutum a iustitia esset melior conditio possidentis, nunquam esset praeceptum sequendi partem tutiorem; atque datur praeceptum, aliquando obligans ad sequendam partem tutiorem contra possessionem: quod maxime in materia aliarum virtutum a iustitia. Maior videtur certa ex supradictis. Minor probatur: quia idem est dubium practicum, et speculativum; sed in dubio practico tutior pars ex praecepto amplectenda est, quod est contra possessionem: quod datur praeceptum in dubiis amplectendi tutiorem partem contra possessorem: sic ideo praeceptum maxime locum habet in materia aliarum virtutum, a iustitia: quod [illegible] probat. Negando maiorem. Nego in dubio practico, et quod nulla facta est diligentia ad dubium solvendum, nec adest ratio resolutiva dubii, est obligatio praecepti sequendi in tali dubio partem tutiorem, et similiter cum fuerit ius exigentiae id decernens, de quo in fine, in religione vel casibus, ingens, et datur ratio sufficiens auferendi dubium nempe possessio, et praecedens diligentia sufficiens, solo est consilium stare parti tutiori, non vero est praeceptum non standi pro parte tuta in favorem libertatis, et possessionis ipsius; et hoc continet minor [illegible], in quo sensu vera est; secundum quod intendit est falsa, ubi non sufficit possessionem libertatis ad practice deponendum dubium in

quacunque uitæ post diligentem prudentem examen dubij, ad maius proximum (?) ... et dij-
stinguo minorem: in dubio practico est elligenda pars tutior, si persevera dubium, concedo; si
deponatur per rationem sufficientem, nego minorem, et consequentiam.

Obijcies 3°. possessio libertatis non efficit, quod sit tuta pars dubij, quæ fauet ipsi: ergo in dubio non stantes est possibile. Probatur antecedens: possessio libertatis non tollit contingentiam errandi in parte quæ fauet ipsi: ergo non efficit, quod sit tuta talis pars. Probatur consequentia: qui amplectitur, cui est contingentia errandi, cum sit alia pars, in qua non est eiusmodi contingencia, sed certitudo securitatis, et hanc relinquit, est imprudenter operari, sed imprudenter operari non est tutum: ergo possessio, quæ non tollit contingentiam errandi, non efficit, quod sit tuta pars dubij, quæ sibi fauet. Confirmatur ex physicis: qui viator, qui versatur in dubio relinquit viam certo securam, et assumit aliam non ita securam, agit imprudenter, et physice non securè: ergo in materia morali ut in voto, et in præcepto, quod potuit implere, et in cuius impletione posita est securitas, quæ periculis, dubitans de obligatione, non implet tale votum, et præceptum, quia sit in possessione suæ libertatis, non ita prudenter agit, ut oppositum.

Respondeo. esse aliquas partes tutiores in moralibus non tollere, quod alia pars sit tuta, imo tutissima; si fas talis comparationem efficere: et iuxta moraliter, sed etiam physice loquendo; quamuis, licet sit tutum, distare per mille passus a periculo cadendi in flumen, et in foveam, non tollit esse tutissimum distare per quingentos: neque excessus ille distantiæ materialis est ... quoad formalem distantiam a periculo cadendi: utraque distantia æqualis sit. Præterea, si omne quod est securum, licet non sit præceptum, tenemur sic onerose iniungere, et amplecti, ut reputentur imprudentes, qui oppositum operantur. Possum, enim hac ratione damnare imprudentiæ sæcularis omnes, et milites, qui securiorem statum religiosum non secuntur, et quia opiniones non strictas, imo quia consilia ipsa evangelica, rigide non observant.

Instabis contra antecedens

... et dijstinguo antecedens: possessio libertatis ... est diligentia ... in resolutione dubij, non tollit contingentiam physicam errandi in parte, quæ fauet libertati, concedo antecedens; non tollit contingentiam moralem, nego antecedens. Dijstinguo etiam consequentiam de securitate morali: in hac enim conueniunt utraque pars, licet in physica securitate excedant. Dijstinguo etiam opiniones quæ ... moraliter securæ ... aliquid ... sit ... altera negata ... in physica securitate non possunt ... esse, cum physice necessario ... esse simul ... simul falsæ. ... moralis est in ... libertati in dubio speculatiuo; quia illa contingentia errandi est materialis tantum modo, non formalis, ... iudicium de recta operatione, ... [illegible]

... cujslibet. Explicatur ex phicis eliminatis et adiu moralia, in quo est maxima distinguibilis moralis, essentiali, securitatis, et periculi; in phicis adequate ac periculis incidendi in flumen, quoniam est minus phice, magis et minus moraliter in quo est maxima diversitas.

Disputatio 3a

An in dubio de valore Matrimonii sit melior conditio possidentis.

§ 1o

Explicatur dictas, et referuntur sententiae.

Doctrina generalis praecedentis disputationis postulat, ut specialiter in solutione gravium difficultatum, quae de illa, et de ipsa versant, illustret. Aliqua ad alias dictae quaestionis necessaria in praesenti resolvere dubium circa valorem matrimonii, in quo est difficile applicatur, illud prius in dubio melior est conditio possidentis, et ... ulterioris explicationis, ut melius intelligatur. Igitur capite Dominus de ... nuptiis sic habetur: sane super matrimonium ... quaedam ex vobis remanserunt in dubio ... obeuntis, quod quae certitudinem ... ut nullus amodo ad ... nuptias migrare praesumat, donec ... quod ab hac vita migraverit ... si vero aliquis hoc non servavit, et diu mora ... quia adhuc existimat sibi dubitandum, cum quia sibi nupsit, debitum non denegat postulanti, quod a se tamen noverit, nullatenus exigendum. Idem fere decernit in c. inquisitionis de sententia excommunicatione, ubi expresse dicitur, dubitantem de valore matrimonii bona fide ac inacti, non posse petere debitum, reddere tamen posse; nisi ita liber sit dubium, ut possit scrupulus censeri, quia prius ... et de ... aut docti ... deponendus est, ut possit reddere, et petere.

Ex his videtur deduci, possessionem matrimonii inacti non sufficere, ut dubium de valore matrimonii deponatur etiam post factam diligentem examinationem ... resolutionem, et quod non solum procedat ista doctrina in dubio de valore matrimonii ab dubio de matrimonio ... sed etiam ob dubium potius alterius impedimenti, ... consanguinitatis, affinitatis etc., non quod ratio justitiae non ... contra justitiae matrimonii ... unde nec in materia libera, et iure justitiae ... quod taliter ... conditio possidentis, ut tamen possessionem, post diligens examen, ... matrimonio suo: ... non praecessit aliud matrimonium, ex quo dubium traheretur ... et in eo justitiae sit possessio ... cui ... de cuius injustitiae, aut justitiae violatione ... impedimenti ... justitia negat ...

petere [illegible] debitum coniugi dubitanti, ignoranti, alteri [illegible] licere reddere [illegible] quod est du-
bitatio etiam in linea iustitiae.

Hoc [illegible] sibi obiicit [illegible] Sylvester [illegible] uenienti in linea iustitiae
[illegible] possessionem in dubio, et non alioquin [illegible] possidentis conditionem, ut post [illegible]
[illegible] examen [illegible] alter gaudere, [illegible] modi [illegible] non [illegible]
[illegible], in quo decernit, in dubio de ualore matrimonii non licere coniugi dubitanti
debitum exigere, ad bonum [illegible] et ad hanc [illegible] matrimonii [illegible] per-
tinere [illegible] iustitiae. Accedit disparitatem esse, [illegible] dubiis [illegible] iustitia per-
tinentibus [illegible] iustitiae: [illegible] hoc [illegible] matrimonio dubio, [illegible]
iustitiae [illegible] continentiae, et castitati, cuius uiolationis periculo se exponit debitum
petens [illegible] in dubio [illegible]: unde si debitum petit non [illegible] iu-
stitiae, peccat contra castitatem ob praedictum periculum, reddendo [illegible] modo [illegible]
[illegible] modo peccat, non contra iustitiam, quia possessio [illegible]: non contra castitatem, quia periculo
incontinentiae [illegible] periculum iniustitiae faciendae alteri
coniugi bona fide possidenti, et non dubitanti de ualore matrimonii, [illegible]
[illegible] non ad [illegible].

[illegible] non soluere [illegible], [illegible]
[illegible] textum mihi apparet ex eo, quod in [illegible] dominii possessionis in materia
matrimonii [illegible] iustitiae [illegible], et moraliter, [illegible]
[illegible] iustitiae, [illegible] in materia castitatis.
[illegible] possessione, quae operationem non [illegible] expeditam, et [illegible]
[illegible] ad quam [illegible] iustitiae [illegible]. [illegible] solutio
non [illegible] casum; quo [illegible] in eodem dubio sit: [illegible] in [illegible]
nunquam liceat dubitanti petere debitum in dubio. [illegible]
[illegible] licere [illegible] petere, immo [illegible] reddere,
[illegible] dubio [illegible] non [illegible] reddere debitum, seu
[illegible] cui non licet [illegible] matrimonii per-
petuo impeditum, [illegible] debitum, quod non [illegible] possessio in ma-
teria etiam iustitiae [illegible].

Generaliter [illegible] libere [illegible]
[illegible] casus, seu modos, quibus potest dubium esse [illegible] matrimonii,
nempe [illegible] contrahendi; [illegible] dubium, quo [illegible]
[illegible] contractus bona fide dubitans existit; in [illegible] contrahenti-
bus dubitante, altero bona fide contrahente; [illegible] in possessione ma-
trimonii a [illegible]; [illegible] dubio ex [illegible] matrimonio [illegible]
[illegible] ex dubia [illegible] alio quocunque [illegible]

dirimente. Cum scilicet in[illegible] si post factam diligentiam moralem sufficientem pro dubio speculativo tollendo, hoc adhuc perseverante, illud practice deponere ratione possessionis quam in pro matrimonio, quam vim habet dubitans practice de matrimonii valore?

[illegible] matrimonium bona fide contractum, de quo postea alter vel uterque dubitat, probabile est, dubitantem, si perseverante manente predicto dubio illud practice deponit, ut matrimonio utatur ratione possessionis, etiam post praemisso examine diligenti ad tollendum dubium, ac proinde in eo casu dubius [illegible] evidenter [illegible] expedita regula [illegible] [illegible], quod [illegible] dubitans [illegible] potest [illegible] reddere debitum, nunquam tamen illud potest petere. Ita expresse D. [illegible] supra [illegible] Navarro Covarrubias Ioannes Medina Cordubensis Sedyma, et [illegible] dicit [illegible] S. Thomas in [illegible] fine. 2º [illegible] [illegible] in eodem casu praemissa diligencia sufficienti non solum posse reddere, sed etiam petere debitum, deposito dubio practice, ac proinde uti iure possessionis in [illegible], et dominio matrimonii, ita [illegible] Enriquez Lodovicus [illegible] Cano [illegible], et alii quos citat, et sequitur Lex Thomas Sanchez de matrimonio [illegible] 2º de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loquuntur [illegible] casu, in quo [illegible] uterque sit dubius de valore matrimonii bona fide contracti. ante examen enim diligens dubii, neuter coniux potest debitum exigere, et [illegible] de dubio alterius, nec reddere [illegible] petenti: postquam vero factum fuit examen diligens, et reddere, et petere utrique potest [illegible] hanc opinionem.

Quod autem, si uterque coniux contraxit dubius de valore matrimonii [illegible] alicuius ex predictis impedimentis, [illegible], [illegible] et alii, iudicant, quod [illegible] alter [illegible] coniux dubius, et dubia fide contraxit nec potest petere, nec reddere debitum alteri coniugi bona fide possidenti. Alii vero cum D. Thoma Sanchez [illegible] supra [illegible] n.º 2º docent, predictos coniuges male fide, et dubios, teneri reddere alteri bona fide petenti, et nullo modo posse petere, donec dubium deponat. [illegible] dari [illegible] in [illegible] casu, quo uterque dubitans de valore matrimonii, et mala fide contraxit. [illegible] Sedyma de [illegible] dubio 20 [illegible] [illegible] de Matrimonio [illegible] [illegible] dicto 3º, asserens neutrum posse petere, teneri autem ad reddere si petatur. 2º [illegible] teneri utrumque reddere, etiam post factum examen ratione possessionis, quam in [illegible] male fide possessio, nomine [illegible], [illegible] privilegiis, utitur de valore matrimonii; quia quis [illegible] sufficiunt, ne [illegible] [illegible], ita D. Thoma Sanchez n.º 8º, et [illegible] Enriquez, [illegible].

[illegible] [illegible] asserunt, quaecunque [illegible] dubium

adveniat, et superveniat matrimonio, non potest dubitans petere, neque reddere debitum, sed tenetur continere ob periculum peccandi, ut [illegible] reddere a [illegible], et Thomas Sanchez, ut potest excusari iuxta [illegible] citatis, ubi [illegible] in aliquibus casibus reddere dubitanti potest reddere debitum, in interpretationem, a qua tribuunt huic [illegible] [illegible], quod [illegible] in foro exteriori, cum [illegible] [illegible] ex eo, quod [illegible] [illegible] de scrupulo deponendo consilio superiorum, et doctorum; et diligenti [illegible] dubio, per quod conscientia turbat, et quod in utroque casu [illegible] [illegible], in [illegible] [illegible] tribus fori exterioris. [illegible] [illegible] nostram [illegible];

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] ignorantia: [illegible] [illegible] coniux dubitat de valore matrimonii, bona fide contracti, facto diligenti examine ad solutionem dubii, si hoc adhuc [illegible], potest ab eo uti iure Matrimonii, ipso reddendo, et etiam petendo debitum, [illegible] deponendo dubium [illegible] [illegible], quia in [illegible]. [illegible] ex generali [illegible] supra tradito de possidenti: [illegible] [illegible], cui dubium [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible], si facta diligentia ad dubium vincendum, adhuc dubium manet, habet meliorem conditionem, et ipso [illegible], de qua dubitat retinere, [illegible] [illegible] uti, ut ipsi libuerit, id est [illegible] dominio: quod idem dicendum est in hoc casu in matrimonii dubio. [illegible]: quod coniux eiusmodi dubitans post factam sufficientem prudentem examinationem, eo ipso, quod non vincat dubium, ignorat invincibiliter, coniugem non esse suam; et ignorans ignorantia invincibili, coniugem non esse suam, potest [illegible] uti ut sua, reddendo, et petendo debitum: quod [illegible].

Dices, [illegible] non esse ignorantiam invincibilem [illegible] dubium, an coniux, ad quam accedit, sit sua; et dubitans an sit sua coniux ad quam accedit, peccat contra castitatem: [illegible] eiusmodi dubitans etiam post factam praedictam diligentiam, peccat utendo dubio iure matrimonii. [illegible] [illegible] quod cum dubio operari peccat pro ratione dubii, et dubitans, an accedat ad non suam peccat contra castitatem: quod dubitans, an sit sua coniux ad quam accedit, peccat contra castitatem ob periculum fornicandi cum non sua. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] etiam, ne coniuges dubitantes possint reddere debitum: quod idem est periculum fornicandi accedendo, et petendo, an sua, quam reddendo non suae. Sicut quod ad reddendum, etiam ante examen dubii, [illegible] [illegible] [illegible] coniugi petenti bona fide, ne iniuria illi sit, cuius iniuriae periculum praeponderat periculum violandi castitatem, ita post factam diligentiam pro solutione dubii, et adhuc persistente dubio, [illegible] illud [illegible] [illegible] dubium [illegible]-

ignorantia invincibili habitu de cognatione sua, qui ignorantia ...
non ponit, et ideo prudens iudicium practicum formabit, quo credat coniuges esse
suos, et non peccare utendo iure suo ad ipsam accedendi. in hoc dicendum est per
de dubio practico, et speculativo: hoc non tollit, quod practice non sit du-
bium, si certitudo moralis, aut prudens assensus de praesenti coniugio, et licito
usu ipsius;

Dico 2°: quod uterque coniux bona fide traxit, et postea utrumque dubi-
tat de valore matrimonii ob quodcumque impedimentum dirimens, ante factum di-
ligens examen dubii neuter potest petere, et reddere debitum; post factum
vero examen sine solutione dubii, potest uterque, et petere, et reddere debitum. 1°
pars rationis supponit, quod unus, quisque coniux dubitans sit de cuius dubio alterius. et
probatur: quia non praemisso examine, fiunt malae fidei possessores, malae fidei pos-
sessor non habet in dubio possessionem: ergo neuter potest petere in illo statu; et eo
ipso nec reddere probatur. Et minor: quia in illo statu neuter habet ius petendi:
ergo iniuste uterque petet: ergo iniuste cooperabitur alteri petenti reddendo

Si ille
mutuo inter ipsos non constat de dubio alterius, sed seorsim apud se dubium habeant,
alter vero peccet petendo, et operando practice contra dubium, alter coniux ignorans
tenetur debitum reddere, ob iniustitiae periculum, quod diximus, 1° ...
ratio hic militat: reddens enim ignorat dubium alterius, et concurrit patiendo, quod
committit; qui duntaxat materialiter, non formaliter, nec moraliter cooperatur.

2a pars rationis
constat etiam ex ... 1°: quia praemisso examine, et facto, quod in se est ad solutionem du-
bii, uterque manet in possessione pacifica sui iuris, et iuris in absolutum
matrimonium, et etiam: quia ex hoc communi dubio inter utrumque coniugem non dirimitur
matrimonium in foro exteriori post diligentem inquisitionem veri matrimonii: ergo nec
in foro interiori dissolvendum est, cum utrumque forum eadem ratione iudicet, ut
supra vidimus; et in dubio pro valore, standum est, ubi a possidente
non probatur contrarium

§ 3°

[illegible] Cessationes Contra [illegible]

1° [illegible] adhuc [illegible] excommunicationis [illegible]

[illegible] intimis de [illegible] excommunicationis [illegible] supra 16.

qd decernit coniux dubitans non posse exigere debitum, neque id reddere, et eius confugit in concreatione coniuge dubitante ante factam, et post factam diligentiam ad resolutionem dubij, dicens hoc adhuc perseverare in indifferentia: eligio: quod a iure diligenter, nec non diligenti debitum, qui sicut in dubio decernit non posse exigere debitum coniux dubitans, non debitum non limitare hoc decernit de dubio ante factam diligentiam examinis.

Adde respondendum cum D. Thoma Sanchez, tunc praedictum non loqui de dubio post factam diligentem examen; sed ante illud factum, et quod exemplum Dominicum ex praxi loqui de contrahente mala fide, qui etiam non fatemur non sufficere prudens examen, ut posito dubio deposito, exigere debitum; sed quod post illud reddere, nisi verum dubium sibi sit: unde quo ad hoc nobis non contrariatur. Quartum exemplum in quaestionibus loqui de contrahentibus bona fide, et ex inde post contractum matrimonium dubitantibus. Ostenditur loqui de dubio ante adhibitum examen: in quo dubio non opus est adhibere diligentiam; quia non solo diligentia, sibi exigere solum iure decernitur; nec non diligentiam, sed interpretamur iure rationabiliter: rationabile nobis videtur, et verum iure, si alterum non exigunt, quod possessor bonae fidei in dubio utitur, et faciens quoque in re indubitatum solvat, nec possessioni privet, nec iure utendi perficere rei, quoque in alienam non vertat. purgatus iure, et satis probabilis.

Obijcit 2° contra quantum quo ad facultatem petendi debitum: coniux dubitans nequit petere ante factam diligentiam pro dubio auferendo: quare neque post factam diligentiam. Antecedens est communis doctorum, praedicti et contra: quia ideo illicite petere ante praedictam diligentiam, quia tunc adest fornicationis periculum, et etiam iniuriae, si dubium sit de morte coniugis primi mariti: sed hoc idem periculum adest post factam diligentiam: quare eodem modo, quod ante non licet perficere uti matrimonio debitum petendo, nec postea licet. Probatur minor: quia per factam diligentiam, si aufert, et vincit dubium, si non: si primum est quod si vera manet dubium idem, quia et idem periculum, quia tenet ab eo abstinere, non petendo, in quo nullum est periculum.

Respondeo concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad probationem distinguo maiorem: ideo tunc non licet petere, quia adest periculum morale fornicationis, et iniuriae, concedo; quia adest periculum utcumque, nego maiorem. Similiter distinguo minorem: hoc idem periculum adest moraliter post factam diligentiam, nego maiorem: adest moraliter, et non imputabiliter, concedo minorem. Itaque dubium speculativum non extinctum potest, nihilominus tamen, quod non extincto adhuc post sufficientem diligentiam accedat ad non fornicationem moraliter, sed non contingit, ad accedat ad non fornicationem moraliter, quia prudenter, et rationabiliter iudicat esse suum, et post uti iure ... in ipsis. Ad minus probatum dicendum est, dubium aliud aufferri per factam ... non quod sufficientem, speculative, et moraliter, quod sufficienter ... dubium ... oppositione

tuiere ad absolutam demittit, cum matrimonii sine morali periculo pandi: neque positio bone fi[dei], et adhibitam examinandum, quibus hoc non solebat speculative, rati- ocinit prudens fuerat ad credendum esse suam, de quo prius dubitabat, et potest li- cite, et secure moraliter, dubio deposito, ea veluti coniuge propria uti. sicut in ali- qui in possessione bone fi[dei] alterius cuiuscumque rei, v.g. pallii, de quo suboritur dubi- um, cuius prius, facta quod diligentia ad dubium solvendum, si adhuc remanet dubium potest alter uti pallio sine ullo periculo morali furandi alienum, nec non illud restituere sine usu applicare, quibus in non usu non sit aliter periculum mora- le pandi, imo nec physicum; in quo tantum est discrimen matrimonii restitutionem; sed moraliter.

Solvitur

3° Respondeo: operari cum conscientia dubia practice partim esse illicitum, ad quam pertinet dubium, quod utique vivit bona fide, tamen postea dubitat de valore matrimonii, etiam post factam diligentiam, dubitat de licita operatione in materia castitatis: quod peccat usquam in usu matrimonii. Et ratio est quod utique in illo casu scit non licere accedere ad non suam, quia esset fornicatio; et dubitat an, quia, an alter vivus sit sua: quod utitur matrimonio dubi- tando de licita operatione in materia castitatis: quod operatur dubium practice de sua licita actione: quod peccat utendo matrimonio, et certum quod dubium est utrique scilicet, nec petere, nec reddere debitum cuique cum licere credendum est.

Sed in videndum

v negociat. Adhuc, post [illegible] matrimonii negociationem, tamen in utique non potest non dubitare, et tamen prudenter credere esse suam coniugem ad usum perfectum matrimonii fornicatio, aut periculum illi, cum se ignorare non esse suam, ad quam accedit, [illegible] prudenti dubio dubitare, quod in casu nostro non accidit; potest ita prudenter iudicare esse suam, ut si obstet, aut moraliter, reliquatur non esse suam, ad eam non [illegible] accessus sub eo iudicio practico fundato in certa possessione bone fi[dei] [illegible] dubium sine examinatione nihil [illegible], ac periculo quo pandi notum est.

Obiicitur 1°

Respondeo quando accedit, potest coniugem, quod mala fide traxit, et dubitat, idem de- bitum alterius coniugi bone fi[dei], et non dubitanti. quod dico non [illegible] petere, quia non habet possessionem bone dubii; [illegible] mala fi[dei]; [illegible] per se exponit periculo iniustitiae [illegible] in [illegible]: si hoc idem invenimus [illegible] indebiti redditione: quod potest [illegible] reddere, [illegible] reddere non potest, etiam si ab alio coniuge exigatur debitum. Et ratio: quod [illegible] modo violat castitatem per [illegible] [illegible]; ubi [illegible] obediendo, ac per [illegible] acribus solicitationibus, et [illegible] domini. v.g. ab aliquo iudicante errore in- vincibili mulierem aliquam esse suam, et [illegible] [illegible] uti, sine dubio [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible], in hoc casu non licet [illegible]

mulieri cooperari bona fide illi, hoc est exigenti; sed a concubinario, peccatum fornicationis minime. Idem autem peccatum fornicationis in muliere consentiente, quae etiam cum peccatum fornicationis in viro sollicitante, aut postulante. Similiter si coniux dubitans pecca contra castitatem ex exigentis debitum ab altero coniuge bona fide, peccaret etiam contra castitatem ob periculum, reddendo debitum: quod tenetur non reddere, si adsit in dubium, quo impedit.

Respondeo reddendo, assumens primam, negando minorem. Ad diluendum: respondeo esse inconveniens, quo ad culpam fornicationis in redditione debiti, nego, quo ad fornicationem sine culpa, reddo minorem. In coniuge maius est periculum incontinentiae, sibi prestans, sibi reddat, si non reddat est periculum, cui se exponit sine peccato, quia est aliud maius periculum iniustitiae, cui non reddendo se exponit coniugi, et coniectionem bona fide coniugis non dubitantis: in dubio, quod periculis minimis eligendum, et in eius electione non est peccatum. Si vero exigat, manet periculum contra castitatem sine concurrentia periculi contra iustitiam; ac proinde peccat peccato incontinentiae, et etiam iniustitiae, si dubium sit de obitu seu coniugis primi. Hinc deducit disparitas ad casum additum de pari concurrente cum iudicante per errorem invincibilem, quia si sese etiam utroque modo peccat, et neutro potest cooperari exigenti etiam errore invincibili, quia nullo huic fave[?] potest, ac proinde nullum ius habet petendi, cui violationis sit periculum.

Disputatio 4ª

An in dubio irregularitatis sentiendum aliquis sit irregularis. § 1º

De irregularitate ex omicidio dubio.

Decisio huius quaestionis, utique simul ad alias de irregularitate dubia ex delictis, distinctis ab homicidio, surgente: et procedit dubitatio de dubio irregularitatis post factum diligens examen adhuc permanente: nam si examen praeditum non praecedat, quaestio erit in dubio, et talis quo ad culpam operandi id quod prohibetur sub poena irregularitatis, quae quidem quamdiu est, non potest excusari a mortali operatio in eum praedicto dubio irregularitatis. Quo ad incurrendam vero irregularitatem ipsam, ego non habet locum, nisi facta diligentia, ut dubium non sit.

In hoc sensu dicitur aliqua, dubium de irregularitate ascendenda, sive dubium sit iuris, nempe an sit aliqua statuta, sive dubium sit facti, nempe an omicidium commiserit, sentiendum irregularem in utroque foro interiori, et exteriori. Ita Pater Con. Bo. 1º 2 q. 19 de 6 sect. 3º, et ponunt plurimae Pater citari qui, qui universaliter docent in dubiis esse eligendum tutiorem partem, et Silvester, Laban., et alii apud eundem Bon. num. 66 sect. 1º. tutior autem pars est habere se irregularem, quam non se habere, cum in abstinendo ab officio, cum quo dubitat

esse contra irregularitatem certo parte n̄ sit, operando vero in dubio parte.

2º [illegible] ait

[illegible] habendum irregularem n̄ vero in foro exteriori, et hoc se[illegible] in dubio iuris [illegible]. ita ledesma [illegible] Maiorij, et alij apud P. Thoma Sanchez lº 1º in decalogum c. 10 n. 3. 3º [illegible] hunc [illegible] defendit in utroque dubio nullum habendum irregularem in foro [illegible], habendum [illegible] in foro exteriori. ita Enriquez [illegible] 12, c. 2, [illegible] unica § [illegible] nº 10 ex capite ad audientiam de omicidio. [illegible] diceretur, dubio de omicidio sentiendum irregularem, apud [illegible] capit [illegible] de foro [illegible], ex verbis ad audientiam [illegible]. Cuius [illegible], cui nobis [illegible] tenendum [illegible] in utroque foro dubium de irregularitate dubio iuris n̄ esse irregularem, dubium vero dubio facti esse irregularem in utroque foro, ita [illegible] thomas in [illegible] [illegible] Salas ubi supra, [illegible] 1, [illegible] tomo 1º institutionum moralium [illegible] 2º [illegible] thomas [illegible] ubi supra, an 12, [illegible] plures alij.

[illegible] 1º part [illegible]: q in dubio iuris de irregularitate e [illegible] libertate;

q in dubio facti [illegible], et iuris [illegible] e [illegible] certa irregularitate [illegible]. q in dubio facti [illegible] irregularis, [illegible]. Insuper, q in hoc dubio facti [illegible] in capite ad audientiam, et c. significasti, 2º [illegible] omicidio, qd [illegible] discerni, et dubium [illegible] omicidium, ille de quo dubitat, an omicida sit habeatur irregularis, [illegible] de dubio iuris, [illegible] dubio facti; [illegible] certa sit, [illegible] in iure irregularitas [illegible] omicidas: q [illegible] de [illegible] fuerit [illegible] de quo e dubium, an fuerit omicida: q [illegible] in foro [illegible] iudicari [illegible].

[illegible] nota [illegible] P. Salas, et P. thoma Sanchez ubi supra, [illegible]

currendum ista irregularitas, etiam in foro externo, non opus esse sententia iudicis, nec declarationem aliquam, sed coipso, et per se, quando est dubium, an committatur homicidium, irregularitatem contrahitur. Aliud est enim, quod contingit, et in re iudicata non sit irregularis, quia dubium non pervenit ad forum externum, sibi ad audientiam iudicis, et contra, quod dictum illud ius iudicat, ut sic dico, irregularis non sit, et aliud longe diversum, quod ad incurrendum deinde modi irregularitatis, etiam in foro externo, expectanda sit sententia iudicis. hoc quidem est falsum, quia irregularitas hic connata est et ingenita animae illius expresse ex ipso ministerio facto illi, cui est apposita.

Ex his deducitur, quacunque ratione sit dubium, an aliquis fuerit homicida, contrahendum irregularitatem, quia modi varij, quibus id potest accidere, sunt per accidens ad talem finem, sibi impedimentum canonicum contrahendum. Verbi gratia si fuerit causa abortus, et dubitas, an foetus fuerit animatus, est irregularis; quia eo ipso est dubium, an fuerit homicida; similiter si dederis consilium, ut homicidium fieret, si hoc patrato dubitas, an tuum consilium influxerit in delictum, quia dubitas, an illud committens fuerit praedeterminatus ad occidendum independenter a tuo consilio, et an homicidium ipsum ipso ministerio fuerit, hoc dubio persistente, contrahendum est irregularitatem, quia est dubium facti, sibi efficacis consilij, et quod efficax consilium imponitur expresse animae pena irregularitatis, ut habetur in c. de clericis pugnantibus in duelo, et c. sicut dignum in ultimo de homicidio, et alijs in locis, quos citant Autores.

Oppositum 1° et 2° probatur: in omni dubio debet eligi pars tutior, sed pars tutior est praedicti dubitantis irregularem habere abstinere se a receptione, vel in ordine, in quo potuit intervenire, quia: quia in omni dubio, etiam iuris contrahendi irregularitatem [illegible] natura est quasi natale evitandi omne animae periculum obligans virginitati debitum rigorosum. [illegible] quia est quasi natale, quod in dubio eligatur pars tutior, sibi remotior ab omni animae periculo: quia in omni dubio debet observari electio partis tutioris.

Sequitur explanatio in irregularitatibus, quia hoc, cui nititur hic obiicio. igitur generaliter sumptum, illud negavi dictum 2° huius tractatus, § 8°; quia solum loquitur de dubio practico, et alias non vincit perplexitas; igitur item variis rationibus, in interpretari illud. cum, nunc de mis ipsis omitto; nempe maxime in negotiis causarum, quod in praedicto casu adversus est, scilicet dubitare esse dubium, quia hoc igitur resolutum est cum diligentia, et ponderationibus, et non expresse in iure irregularis in moralis contendens, quae sicuti etiam est ullo periculo, cadit non irregularis. et quia loquatur hoc principium de casu in quo dubium sit, non aperte aptatur praesenti de dubio iuris resoluto, seu sublato. hinc irritatur ad reliqua [illegible] argui, sit nullum esse periculum evitandum non ... quam credat [illegible]

irregularitatis ob dubium iuris dicere.

Opp. 1°, Regula iuris in dubio melior est conditio possidentis; sed dubitans dubio facti de irregularitate possidet immunitatem ab ipsa: ergo debet esse melior conditio sui, quatenus non damnetur irregularitatis. Confirmatur: quia poenae debent restringi, seu limitari, ut in dubio absolvatur reus: sed irregularitas est poena: ergo non debet ampliari ad casum dubium, sed ita limitanda, ut in eo dubitans absolvatur ab incursione irregularitatis. Confirmatur etiam adhuc: quia eadem debet esse lex fori externi, et interioris conscientiae; sed in foro externo absolvendus est praedictus dubitans: ergo in foro conscientiae etiam absolvendus est, et non ignis habendus irregularis, maxime vero apud nos, maxime quia in foro externo non sit poena, nisi praecedente probatione delicti: sed in nostro casu ubi est dubium delictum non probatur: ergo non fuit poena ... in foro exteriori, sed absolutio, et liberatio.

Respondeo distinguendo maiorem: in dubiis melior est conditio possidentis, pro causis, seu casibus non exceptis a iure, seu non expressis ab ipso, concedo: pro casibus exceptis a iure, nego maiorem. Ius enim allegatum expressè declarans irregularem dubitantem dubio facti in contrariis aliis, de meliore conditione possidentis; saltem quatenus declarat praedictum dubitantem non possidere, sed potius esse possessionem pro facto delicti, ad irregularitatem inducendam. in hoc sensu potest etiam dici maior: sed tunc minor neganda est; quia non habet possessionem immunitatis. Ad 1. confirmationem distinguo maiorem: poenae sunt restringendae, ubi restrictioni est locus, concedo, ubi non est locus restrictioni, nego maiorem. non habet autem locum restrictio poenae, ubi poena est expresse lata a iure: cum autem ius expressè declaret poenam irregularitatis contra dubitantem de homicidio, haec poena limitanda non est, sed ut sonat infligenda. insuper in praedicto casu non est dubium reus, si enim non est dubium de reatu, in quo dubio reus absolvendus est, ne contingat innocentem damnari: sed est dubius homicidii, in quo dubitans de ipso facto est reus certus, et adinde culpa sua cooperationis, et mandati etc., cui bene proportionatur poena irregularitatis.

Hinc patet ad 2. confirmationem, quod licet in foro externo non damnaretur morti, vel alio capitali supplicio, quod datur certo homicidae, qualem probatum est damnari in irregularitatis, absque sufficienti, et plena probatione, licet cooperatio talis in talis, aut morte, in qua fuerat dubitatio de homicidio - quare igitur sequela nego minorem. Ad cuius probationem ex dictis in utroque foro ferendum esse iudicium de irregularitate: quia ita utrobique ius expressum declarat.

Ex dictis in hac § infertur, dicendum esse ... utroque ... maior ... ... mi, dubitans in uno ex ... e ...

quoniam est dubium. Igitur ut inclinet magis in eo quod dubius, quis innuit non esse homicida, adhuc habendus irregularis, qui adhuc non extrahitur a dubio, nec ipse tenetur reus. Cum molis inclinet magis ad credendum in iure irregularitatem, de qua dubium est, constat in seniu explato non habere irregularis, quia confirmato assensu ex quo sit irregularitas in iure, sibi ea non probata, adhuc possidet libertas, per quam est in iure praesumptio; ut supra in simili casu diximus.

§ 2º

De alijs irregularitatibus sit iudicandum.

Sit X: in alijs irregularitatibus a praedicta homicidij, in quo dubium, ut sive iuris, sive facti, nemo habendus est irregularis. Ita ... ubi supra de 40 ... Salas 1º 2ae d. 21 ... de unita § 18 ... thoma sanchez citat. nº 48, alij ... 65 c. 3º ... thomo 1º institutionum moralium ... 2º c. 19 q. 10 ... verbo dubium q. 9 nº 7, et plures alij ... regula ... pro irregularitate dubia. X non indiget probatione, quo ad ... de dubio iuris. si enim in homicidio vera est, et probato manet ... veria erit, atque eadem ratione firmatur in alijs irregularitatibus in iure non expressis pro dubio quod fuerit lata ... probanda est, quo ad ... de dubio facti.

Probatur a 1º ex 1º ...: quia in dubio iuris non est ullus habendus irregularis: quia in dubio facti de alijs irregularitatibus ad homicidium non est habendus irregularis; quia ... quia nullum est dubium facti de alijs irregularitatibus, quod non sit ... coniunctum cum dubio iuris. Probatur: quia talis irregularitas non est expressa in iure ... ; et ideo dubitatur ... quia ... ansit lata expresse a iure. si ... : non debet haberi irregularis, irregularitatem quae non sit; sicut non debet haberi reus violationis praecepti, quod non est; et poena quae non est imposita. ... : quia ... dubium facti, et dubium iuris: sed in dubio iuris non est habendus irregularis: ergo in dubio facti circa alias irregularitates ab homicidio non est habendus irregularis.

Probatur 2º: quia in dubio facti reus est absolvendus, ut est expressum iuris principium, et regula ... cum glossa in regula ... favorabiliores digestis de regulis iuris in 6º, in eo ... non probanti ... reus absolvi debet; ... in dubio facti ... irregularitatis hic manet non probata: ergo absolvendus est ... sendus est irregularis. Confirmatur ex eo quod ... ex ... excommunicatione, quod ... attulimus, ubi ... decernit non esse admittendam irregularitatem ... in iure: ... in iure expressa ... dubitantibus irregularitatem ... homicidas:

pro i admittenda irregularitate pro dubitantibus in aliis factis ab homicidio.

Oppones

tunc lex irregularitatis pro dubio de homicidio est favorabilis, non odiosa: quia deliberat aliam extentionem ad casus similes, in quibus eadem ratio ex parte irregularitatis militat; sed ratio quae movet Pontifex ad inducendam irregularitatem pro dubio homicidii, quod est facti, militat in aliis dubiis ac aliis irregularitatibus: quia casus similes, ergo debet extendenda poena praedicta irregularitatis. At mihi hoc, si loqui: quod ratio quae movet exprimit Pontificis in ea irregularitate, est quod in dubio tutior pars est eligenda; sed haec ratio militat pro dubiis aliarum irregularitatum in ea comprehendi; quod ad ea extendi debet, quod dum haec sit lex favorabilis, et non odiosa, ut ait ... quia est lata in favorem animarum ad vitanda peccata; et eo ipso quod turbi sit, lex poenalis favorabilis est, non odiosa, ut tenet Decius de ... et Pater Thomas Sanchez lib. 1o de Matrimonio disp. 3, n. 5 et alii plures; ergo haec lex irregularitatis dubii homicidii est favorabilis, non odiosa.

Respondeo leges poenales posse dupliciter considerari, et quo ad obligationem observationis sui, et quo ad poenam inducendam: quo ad primum videntur, si sit in favorem et profectum animarum, quamvis poenalis, est extendenda ob identitatem rationis, quia sic est favorabilis; quo ad secundum non debet extendi, nisi ad casus iure expressos; sed in poena infligenda et ferenda pro delicto, non est favorabilis, sed mere punitiva, et odiosa. Inde nego antecedens: nam praedicta lex promulgata in odium criminis homicidii ad vitandum periculum indecentiae, quia servit in altari per ordinem eo inquinato; nego etiam minorem subsumptam: quia ratio quae in dicta poena movet Pontifex praeter aliquem est etiam sua voluntas specialiter expressa in dubio homicidii, et quia pro aliis dubiis delictis exprimendum, non debet ad ea extendi. Cui volunti deciderit illud quod non ut motivum generale, sed ut consilium, quo uti licuit in hoc speciali casu. Ad antecedens ... non emendatur hanc poenam in favorem animarum; sed ad longius removendum ab altari periculum admittendi ad ministerium illius viros sanguinis, sive occisores; et hanc dispositionem tenet expresse Pater Thomas Sanchez lib. 1o de matrimonio disp. 4o n. 3o ubi ... in ... valde arguens ... voluntati expresse legislatoris pro solo homicidii dubio ... citati ... obligationem ... poena incurrenda.

Rogabis an qui insequitur in sua defensione occidit aggressorem, dubitans an occisio fuerit omnino iusta, et moderata ad sui defensionem, sive excessit moderamine inculpatae tutelae maneat irregularis? Respondeo negative, quia dantur ... iure ...

irregularitas ex ipsa, et iuxta, qui illa contrahunt in dubio homicidii: secundo de homi-
cidio certo iniusto, vel dubio an iactus fuerit, in hac responsio quod ubi dubium de-
lictum non debet dari poena certa, et determinata, sed in hoc casu est dubium delictum, ergo etc. an
e puniendus certa poena, et determinata, qualis est irregularitatis poena. Sed non responsio con-
cluditur in casu quo in occisore vel de alia culpa post dubium excessus in moderamine in-
culpatae tutelae; si enim occisor habet in dubio, quis prius vim intulerit, eius intra
terminos proportionatos, sed operatur, aut utrinque natura sua intulerit. Ideo enim occisio illa certo
certo iniusta, licet non competenti ad defensionem comparandum ad occisoris occasionem, sufficiens.
Vide Reginaldum thomo 2° libro 30 cap. 9 § 1° n° 98, et cap. 10 n° 114.

Rogatur deinde: an in dubio
facti mutilationis aliquis teneatur, sit irregularis? mutilatio est abscissio membri
vel alicuius ad functionem suam deputati, ut manus, pedis, auris etc. Respondeo,
mutilationem esse irregularem agentem illi, ex cap. Si quis viduam citato, et ex cap. 1° de homi-
cidio: cum mutilatio comparata sit occisioni ut plures asserunt cum Covarrubias ad Clemen-
tinam Si furiosus verbum mutilet; dicit de dubio occisionis incurrere irregu-
laritatem, ideo confirmandum videtur de dubio mutilationis. Sed dicendum, dubium an mutilati-
o fuerit irregularitatem non esse. Ita D. thomas 2a 2ae q. 64, et quod a iure generaliter
irregularitas homicidii dubii locum exprimitur de dubio homicidio, et non de dubio mutila-
tione. Si a vellent etiam dubium mutilationis comprehendere illud exprimerent, neque illud
exprimunt in certo mutilationem ad decernendam irregularitatem, per verbo in iustificatur
mutilet, et nisi verbis mutilet adderetur in iure, non haberemus esse irregularitatem mu-
tilationis: ergo quod non exprimit, in dubio non habemus irregularitatem mutilationis dubiae. Et ideo uni-
versaliter etiam verbis mutilet in sua propria significatione et significatione facere, sed in propria
sicut in propria dicitur a mare significet ratione. Sic enim habemus proprium naturali
cum quo actu, sed sufficit intra naturalem partem, et praeter.

Adde quod in praedicta Clementina
Si furiosus decernitur, ut excusari ab irregularitate occidentes, et mutilantes propriae vitae defen-
dendae causa, subsequenter decernitur ... ideo inferimus, ut non incur-
rat ... qui occidit alterum, vitandi etiam propriae mutilationis causa: quia mutilatio
dicitur homicidium in cap. Si quis ad ... distinctione 55 ... mutilatio
ita cum homicidio ... comparetur, et sint ... censeantur ...
... adpingit, et ... ad ... : si deducitur ... irregularitatis ...
... homicidae ...

in nigro interfectori. Abstrahendo nunc ab irregularitate, quae non ex delicto, est significationis, [illegible] defectus, [illegible] in inimico interfectore, ut minimum dicere [illegible] capitis, in executione [illegible] incurrit occisione in [illegible], [illegible] (ib.) omnes a non esse delictum seu culpam in defensione propriae vitae poni irregularitatem, quia haec solum oritur tunc ex delicto; similiter in defensione propriae mutilationis non esse delictum seu culpam occidendo, ideo quod similiter non incurrunt irregularitatem. Video similiter in hac similitudine [illegible] habet idem mors, et mutilatio, nempe ad excusandum a culpa, et consequenter ab irregularitate. [illegible] citatis ubi supra docet, non esse irregulares occidentes alios, ut a se invasione defendant membra sua, [illegible] tales: etenim membra temporalia non habent pro vita, neque eorum ablatio pro morte, nisi solum quoad effectum excusandi a delicto, seu culpa occidentem, ut defendat membra propria [illegible] sua, et excusent ab irregularitate.

§ 3.

De dubio legis, voti, excommunicationis et celebrationis

Caput.

Ex dictis est facilis solutio harum difficultatum, quas attingere libuit, ut mentis cognoscatur doctrina generalis [illegible] tractata, praecipue dicta 2. 1. quae dicit, an in dubio legis, seu praecepti teneamur ei stare? et non [illegible] dubitationis, an alias [illegible] sub lege. Verum an in praecepto abstinentiae [illegible] comprehendatur abstinentia carnis in diebus ieiunii, an non sint quadragesimales, quamvis [illegible] esse hoc dubium, ac esse dubium de lege [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dubio non praecepto quadragesimae. Insuper [illegible], [illegible] difficultas [illegible] dubio sufficientem fuerit diligentiam ut vincatur adhuc [illegible] [illegible].

Sit 1. [illegible] dubium de lege, seu praecepto, an sit, in quacumque sit materia non est obligatio. [illegible] vero certum sit, legem, aut praeceptum esse, dubitatur autem an [illegible] revocata, aut derogata, seu an a se excusemur ob aliquas occurrentes rationes, seu impossibilitatis [illegible] difficultatis, quae non constat sufficientes esse ad eiusmodi exceptionem, tenemur legem aut praeceptum. Ratio generalis [illegible] xij. quia in 1. est possessio pro libertate [illegible] melior est conditio, in 2. vero est possessio pro lege, cui standum est, dum non constat [illegible] [illegible] moraliter aut non esse praeceptum, aut esse sufficientem causam, [illegible] [illegible] ab eius impletione. Et ita docent [illegible] Sanchez citatus [illegible] [illegible] [illegible] Mendoza, cum aliis quibus assentio.

Sit 2. [illegible]: dubium an [illegible] [illegible], non tenetur [illegible], si tamen certum sit de voto emisso, et dubium

an impleverit, tenet implere illud. Ratio: quia votis, in quantum est voluntas apparatis, quasi ipsi aperte apponit, et cum obligationis Divini accurat ad intentionis se obligantis. Quod idem dicendum est de voto quod ad dubium huius, ipsius implicationis, ac de aliis legibus, aut praeceptis. Ita Sanchez thomo 2 in dec. lib. 1 c. 10 n. 5 ... lib. 1 de iustitia q. 3 art. 1, Enriquez lib. 8 de excommunicatione c. 45 n. 3 cum Sanchez thoma Sanchez ubi supra.

Ad 3 difficultatem. In dubio facti et iuris de excommunicatione (idem dicendum de suspensione, et interdicto) nemo tenetur se excommunicatum. De dubio iuris sententia est communis, tenetque thomas Sanchez, Suarez, Reginaldus tom. 1 c. 13 art. 3, Azor thomo 1 institutionum moralium lib. 2 c. 9 q. 30, alii in quaestio, et alii eiusdem dicunt de dubio etiam facti, ratio: quia cum excommunicatio sit poena digna non videtur in iure, et ab hoc est lata manet et adhuc libertas in sua possessione. Citant a praedicti Auctores, in iure non in venili lata excommunicatione pro dubitante de facto, sed quod lata sit excommunicationis. Item pro dubitante, an clericus percusserit: et in quocumque dubio debet se tenere absolutum a tali poena, sit in possessione libertatis et iuris communicandi cum fidelibus. Secus dicendum, ubi certa de excommunicatione, et de facto commissa, et tantum sit dubium, an sit lata ad tempus, an ob ius, et non causa cuius possessio sit excommunicatis subditis, ac per inde tunc debet se tenere excommunicatum.

Sit 4 ... [illegible] ... thomas Sanchez, Quintana Duenas cum aliis, in dubio de reservatione casus, sive delicti, comissione, quod est iuris, et facti, non est tenendum casum reservatum. Ratio: quia reservatio est odiosa, et non est extendenda ad casum dubium, ... restringenda ad certum, ... credendum ... prudentem superiorem voluisse limitare ... in ... iurisdictionem ... ad ... [illegible]

Opponitur ... decretum ... Innocentii 11 ... propositionem [illegible] ... ac tamen ... in ... absolutione ... decretum ... ... reservationem ... in ... confessario absolvere penitentem reatu aliquo ... reservatione dubius, sed non esse ... absolvere ... a peccato, de cuius reservatione dubitat, et esse reservatum ... eidem ... reservatum et ... in dubio reservationis illi, habendum est reservatum. ... absolvere penitentem a tali peccato, ... opinione probabili de valore ... hic enim valor ... dependet a iurisdictione; iurisdictio a ... de ... quod non sit eiusmodi casum reservatum, sed non esse reservatum est ... ... valide esse eiusmodi absolutionem, et ... casu ... absolutionem probabile, sed ... [illegible]

et n(on) li(cet) absolvere p(o)enitentem in dubio de reservatione casus. Nunc p(ro)b(o) silog(ism)u(m): ergo

q(uod): q(uod) esse casum reservatum est n(on) posse absolvi a quocumq(ue) co(n)fessario ex defectu iuris-

dictionis, cui maior (sive) minor (proposi)t(io) satis sufficit n(on) posse licite absolvi ex iurisdic-

tione dubia.

Confirmat(ur) q(ui)a p(ro)pter mortale dubium nulla datur iurisdictio in simpli-

ci sacerdote: q(uia) cu(m) p(ro)pter reservatum dubie, nulla datur iurisdictio in inferiori confes-

sario: s(ed) n(on) datur habens iurisdictione(m) (est) esse p(ro)pter reservatum: q(uia) p(ro)pter dubium reservatum

habendu(m) est p(ro) reservato a(bsolu)te. N(ego), dubium reservationis p(ro)p(ri)e n(on) generare dubium iu-

risdictionis in confessario: et tantu(m) nec sacramenti valoris, l(icet) cu(m) ip(s)o dubio reserva-

tionis sint opiniones probabiles. R(ati)o: q(uia) tale dubium n(on) pertingit usq(ue) ad iuris-

dictione(m), neq(ue) e(n)i(m) ad tale(m) reservatione(m) dubia iurisdictio (com)plurium c(asu)s, q(ui)

est in inferiori confessario: supposita e(n)i(m) a(bsolu)ta iurisdictione confessarii, et n(on) p(ro)bata reser-

vatione casus, manet integra potestas iurisdictionis, et h(ae)c certa moraliter inde-

pendenter ab opinionibus de valore sacramenti, l(icet) dependent ab opinione, q(ua)e q(ui)dem

minuitur ex n(on) reservatione, q(uo)d est dubium illius. Itaq(ue) ex dubio reservationis, s(ed) n(on) est dubi-

us valor absolutionis, adq(ue) est p(ro)babilius, n(on) esse p(rae)dictum casum dubium esse reserva-

tum; re ip(s)a reservatum; n(on) u(ero) est s(olu)m p(ro)babile, s(ed) etiam certum moraliter, esse validam ab-

solutionem ip(s)ius, alioq(ui) p(ro)pterea, et i(n)iustissima mater Ecclesia eodem modo se habe(re)t

quoad iurisdictionem ergo p(ro)pter certo reservatum, et dubium reservatum: q(uo)d nec cre-

dendum, nec dicendum est. Decretum a(utem) Innocentii 11, quo ad hoc, est intelligendum

de iurisdictione d(ub)ia se tantum, et in se p(ro)babili; n(on) u(ero) de iurisdictione certa

a(bsolu)te, et p(ro)babili ratione reservationis utcumq(ue) p(ro)babilis ratione dubii reservationis

[illegible] ip(s)ia.

In forma nego ma(ior)em; ad huius p(ro)b(ationem), nego etiam ma(iorem); et p(ro)bationem sub-

sumptam: n(ec) alio e(nim) mens Pontificis p(ro)hibentis usum opinionis p(ro)babilis de valore

sacramenti: supra cuius remoti se habet h(aec) nostra opinio, et ipsius usus. Dic(o)

independenter; et nego co(nsequentiam): q(uia) n(on) tribuitur in p(rae)dicto casu confessario absolutio ma(gis)

p(ro)babilis, s(ed) certa moraliter. Dico e(rgo) certum sit moraliter valide absolvere, licite absol-

vit confessarius, quoad p(rae)sens pertinet. Ad confirmationem respondeo. Et nego co(nsequentiam): q(uia) in sim-

plici sacerdote n(on) datur iurisdictio ex materia p(ro)pria confessionis, nisi in articulo mor-

tis, at p(ro) u(er)o nullam habet potestatem iurisdictionis, s(ed) potestas stat p(ro) peccato

in [illegible] dubio, s(ed) p(ro)pter principa(lem) incapacitatem absolutionis, donec p(ro)bet(ur), n(on) esse p(ro)pter

mortale. In n(ost)ro a(utem) casu supponit(ur) certa iurisdictio, p(ro) cuius est potestas, et

p(ro)pter reservatio: unde manet integra potestas certa ipsius iurisdictionis.

Disputatio 5ª

[illegible] dubio in ordine ad confessione(m).

§. 1. Proponitur status quaestionis [illegible] eligit.

facilis nobis fuisset omnium quaestionum resolutio, si quidem ab omni peccato dubio abstrahendo ab obligatione confessionis, nec probatione inquisita pro eo cui favere standum fuisset, quoniam pro libertate, cum absolvendus semper sit habendus pro peccatore, qui tunc solum dependet ex iure, aut lege [illegible] inducente, [illegible] obligationem fatendi peccata dubia; aliter indagandam nobis esse obligationem, vel non obligationem ipsorum confessionis. Dicas quod in materia sufficienti, et libera confessionis an sit ponenda esse peccata dubia mortalia, aut venialia, tamquam sufficiens materia huius sacramenti; seu specialiter cum pertineat solum ad materiam de peccatis [illegible] in materia necessaria; an sit conscientia dubia de peccato mortali obliget ad confitenda eiusmodi peccata dubia, sibi quae sub dubio sunt in nostra conscientia.

Notum quod aliquis dubius conscientiae de peccato mortali multipliciter haberi; vel quia dubitat, an tale peccatum commiserit, sciens esse mortale; quod est dubium facti: vel quia, etsi sciat, illud commisisse, dubitat an sit mortale, aut veniale, vel ratione materiae, vel ratione inadvertentiae ad [illegible], quatenus dubitat, an plena deliberatione in consensu se habuerit. Etiam potest dubitari, an confessus fuerit peccatum illud, quod scit se commisisse, et ipse esse mortale. Insuper potest scire se commisisse peccatum mortale, et [illegible] confessum fuisse, dubitare tamen de specie, seu qualitate peccati, utrum fuerit in materia gravi, et dubitat, an sit sacrilegium, vel sit [illegible] se habere [illegible] peccati mortalis, dubitatum ad quod praeceptum pertineat. Et [illegible] quod est dubium tale peccatum, sive quoad totum, sive quoad circumstantias; in conscientia an debeant subiici, sub eodem dubio, sacramento poenitentiae.

Supponendum praeterea, dubium de quo in praesenti, debere esse prudens, id est ex ratione gravi dubitandi; nam qui imprudenter, et inconsiderate dubitat, vel est scrupulosus, vel [illegible]; quatenus habens probabile, et sufficiens fundamentum ad non dubitandum, adhuc dubitat: [illegible] an sit confessus peccatum, quod mihi prudenter credit [illegible] [illegible]. Tandem supponitur esse, vel saltem ut communius apud [illegible], peccata sua probabiliter, quae non fuerint mortalia, vel quae fuerint confessa, non debere subiici confessioni. Itaque est certum, et inter omnes supponitur, [illegible] quod sciat, esse de peccati gravitate quoad substantiam, dubitat tamen de specie, seu qualitate, [illegible] peccatum illud [illegible]; [illegible] quantitate gravi, et dubitat esse sacrilegum [illegible] habuit cum femina, dubitat vero an coniugata, aut ligata voto castitatis, tenetur in confessione fateri illud quod habet, et carnalis actus fatetur. An vero teneatur ad [illegible] circumstantiis, de qua dubitat, in controversia; sicut de reliquis modis dubitandi.

[illegible]

Ls, quæ nobis illustravit, et ex suspicione antiqua, quæ com[m]unem habuit apud Auctores, eduxit Ioannes Caramuel, ut non probabilis solum; sed certa, et indubitata fiat, et prædicet in sua theologia fundamentali fundamento 66 de quo incidenter votat ad 1° 29, et 3° an° 322, quæ eadem disputatio tota non habet in theologia morali l° 3° an° 1478, et apud eundem plures, quos fideliter citatos invenies apud illustrissimum Cardinalem thomam de Aguirre thologicæ de virtute 6° c. 1° n° 15, quam etiam habet probabilis cum P. Amico de disputatione 13 de pœnitentia n° 55: hæc enim quæ ... docet non esse ullam obligationem confitendi pari dubia quæcumque, novi ex prædictis n° 2° dubia sint. exigit tamen caramuel articulo mortis, in quo tenetur pœnitens alia parata peccata dubia, et etiam periculum immineret damnationis, pro quo evitando existimat naturali obligatum esse confiteri ea para dubia.

2° et verior sententia, quæ nobis sequenda proponitur, communis, et accepta inter meliores nostros theologos S. Thomæ in 4 dist. 21 q. 2° a. 3° ad 3um. Azor thomo 1° institutionum moralium l° 11 c. 4° q. 3a. ... thomas Sanchez in summa l° 1° c. 11° an° 66 a quo, et ab Cardinali citatis innumerabiles alios invenies Auctores, docentes in omni dubio, prædicto esse obligationem gravem fatendi eis modi para dubia, sive dubia sint dubio facti, sive iuris; sive an semel sint confessa, sive dubia quoad substantiam; sive quoad qualitatem, aut qualitatis circa. Præcipua huius sententiæ nostræ quæstionis assertæ probatio, desumitur ex communi usu, et praxi Ecclesiæ, Auctorumque, et fidelium, probabilis, et prudenter existimantium, ex institutione Christi esse obligationem ipsorum aperiendi in confessione para dubia. quæ ratio antiqua Lugo disputatione 16 de pœnitentia sectione 3 n° 66, et quibus eam reiiciat Caramuel citatus n° 1508 theologiæ moralis; at pater Aguirre disputatione 31 de pœnitentia 5° n° 43, et 44, et Dix Cardinalis cum thomas Sanchez ipsi maxime commendant. ex quo sic efformatur probationis discursus: consuetudo, et praxis positiva Ecclesiæ etc. quæ sunt de facto, et ad mores pertinentes, præcipue in materia sacramentorum habet vim legis obligantis sub mortali; sed ita se habet consuetudo, et praxis Ecclesiæ circa obligationem para dubia: quia hæc consuetudo, et praxis Ecclesiæ ... obligat uti ... præscriptiva institutionis Christi circa talis confessionis.

Maior probatur: quia ...

... et praxis Ecclesiæ universalis sæpius a concilio tridentino ... [illegible] ... institutionis; et ita ... 13 c. ... obligationis ... [illegible] ... Eucharistiæ, ... declarat Ecclesiastica consuetudo

[illegible] sacramenta [illegible] quae nostro [illegible]
universa [illegible] simpliciter [illegible] vocando, et
gratia [illegible] in nostro [illegible] auditioni, et [illegible] absolute
[illegible] unde [illegible]
[illegible] ad [illegible] Thomam [illegible]
[illegible] incipiunt dubitare, [illegible] gratiae [illegible] esse:
[illegible] indicat, [illegible] [illegible] modo [illegible]
[illegible] dicit in [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] ad [illegible] Raimon [illegible] Thomam [illegible]
[illegible] iudicandi [illegible] dicit [illegible]
[illegible] Ex quo [illegible]
Unde colligit [illegible] Hugo [illegible] Cano, et [illegible]
[illegible] introducta [illegible] traditionibus [illegible] veritati [illegible]
[illegible] aqua [illegible] deviare a regula, et [illegible] infallibili [illegible]
[illegible].

[illegible] 1°

[illegible] cui, verbis [illegible]

q nimis pba. [illegible] sint [illegible] dubia [illegible],
[illegible] habeat [illegible], nempe dubia, [illegible] sint moralia, [illegible] designat
mata a [illegible] in [illegible] textu.

In 2° textu [illegible] [illegible]
[illegible] eximimus, [illegible] impossib. [illegible] capacitati hominum, [illegible]
humano, [illegible] quorum memoria sit; [illegible]
[illegible] ad [illegible] moraliter [illegible] : dubia [illegible] memoria [illegible],
[illegible], a dubius [illegible] dicit memoria dubia; [illegible]
[illegible] moraliter [illegible] dubia, moraliter [illegible]
[illegible] dubitandi [illegible] [illegible]

nempe quia omnia mortalia, ut manifesta, sibi ut certa, sibi ut dubia, confitenda esse, nec aliud exigimus a penitentibus, nisi confiteantur omnia letalia, quae adhuc non declarata, sibi non secus meminerint, ut certo sit moraliter: unde patet, non omisisse fuisse a Concilio peccata dubia comprehenso, et de declarare subiunxit peccata mortalia, quorum conscientia in naturaliter, et animo tam a cuiuslibet capitum, sibi deus narrat. nec enim omnia minutum debet vilius decernere seu explanare. Et haec satis ad eius deductionem de non expressione conscientiae peccata dubia.

Ad 2 de causa incognita peccatorum, nego maiorem: quia cognoscere conscientiam dubiam, tamquam dubiis absoluere, non in causa incognita procedere in hoc iudicio; nisi intelligas causam cognitam scientifice, aut certo, debet intelligi moraliter, et ut potest cognosci. nec in hoc iudicio procedit iniquus sibi non cum aequitate penitentiae certus iniungendo pro peccatis dubiis; neque si vero fuerit peccatum [illegible] peccatum de quo dubitat penitens, quae, sibi cum aequitate correspondet satisfactio penitentialis iniuncta confessarii; si autem non sit, minus decernit ea penitentia pro satisfactione non sacramentali; in quo cum aequitate procedit, praesertim cum minor sempre penitentia imponatur pro peccato dubio, quam pro certo, et quando satis sit tribuere sacramento integritatem, si tale sit ut peccatum dubium.

Obijcitur 2o: non debemus vices fidelium honerare preceptis, de quibus certo non constat; sed non constat certo de praecepto et obligatione confitendi peccata dubia: ergo non debemus eius fideles honerare. Maior videtur: quia praeceptum non certum, quia est insufficienter promulgatum, et continet ignorantiam non obligat, neque ut tale proponendum. minor patet: quia illud praeceptum certo non constat, de quo graves theologi dubitant; sed de hoc praecepto graves theologi dubitant: ergo. maior patet: quia eo ipso, quod graves theologi dubitant de hoc praecepto, non debet haberi temerarium asserere illi oppositum, sibi sit vera, sicut quae dubia, sibi non certa videtur, nostra eorum: ex probavi itaque a [illegible] de sex tale praeceptum, hoc sit dubium, et continet non obligans. confirmatur ex [illegible] de sacramentis c. 15 n. 13: quia in dubio praesertim per consuetudinem introducti potius inclinandum in eam partem, quod consuetudo sit devotionis melius esse, quam obligationis; sed praeceptum confitendi peccata dubia introductum per consuetudinem, et a novis probatum: ergo cum certum non sit, et dubium, non est reputandum obligatorium, ad melius esse: quod nemo inficiatur.

Ad 2 distinguo maiorem: non debemus vices honerare praeceptis, de quibus certo moraliter, aut saltem probabilius, non constat, concedo maiorem; de quibus certo physice aut metaphysice [illegible], nego maiorem. similiter minorem: non constat certo moraliter, et probabiliter, nego; [illegible] hoc praeceptum, nego minorem; non constat physice, et evidenter, concedo minorem, et nego consequentiam. Ad minoris probationem, distinguo maiorem: illud praeceptum certo non constat, de quo graves theologi dubitant, satis probabiliter, concedo; [illegible] dubitatione [illegible], et cum suspicione temeritatis, nego maiorem. similiter minorem: quia graves theologi dubitant de hoc praecepto probabiliter, et cum nota temeritatis, [illegible]

[illegible] probabilis, et augetur saepius materia imaginaria, quae nata ad salutem animarum, nec [illegible]
cadat in terra, et dubio est per traditionem et consuetudinem, maxime quorum toti ecclesiae
et sensu [illegible] fidelium stabilita [illegible] ut in utrumque gradum [illegible] quorum authoritas
licet [illegible], et si licet et saecularibus sit magna, atque sufficiens, [illegible] ad reliquos
[illegible], et bonorum intelligentium eorum, neque in [illegible] sufficiens, nec secura, [illegible] probabi-
litatis: quod non tollit certitudinem moralem [illegible], seu saltem maiorem [illegible] probabilitatem, quae [illegible]
[illegible] sufficit ad obligationem praecepti, introducti per consuetudinem [illegible] eorum intelli-
gentium.

Ad [illegible] in [illegible] [illegible] in dubio, et in pari causa, concedo, in dubio, et in causa non
pari, nego [illegible] non [illegible] par [illegible] [illegible], et [illegible] huius praecepti, in [illegible]
[illegible], ac debilis probabilitas eorum. [illegible] introductum per consuetudinem utcumque,
[illegible] per consuetudinem, et eorum intelligentium [illegible] [illegible]. [illegible]
de praecepto ex mera consuetudine, ut reputat in Chartusianis quadragesimalis [illegible]
[illegible] observantia; non [illegible] consuetudine ex communi sensu [illegible], quo indicat saltem probabilius
praeceptum [illegible] in re maximi momenti, et respicienti ad salutem
animarum. Imo in praecepto ex mera consuetudine [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] probabili obligare [illegible] [illegible] male [illegible]
[illegible] impugnant praecepti [illegible] [illegible] utilitatem.

[illegible]

[illegible] interno, externo [illegible] modo iudicat [illegible] analoga, in foro externo non admittit accusatio
[illegible] criminis [illegible] nec [illegible] admitti in foro [illegible]. [illegible] [illegible] de homi-
[illegible] dubio [illegible] homicidio [illegible] subito [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] in foro externo [illegible] dubio [illegible]
[illegible] in dubio [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] debet [illegible]
[illegible] licere [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] tribunali [illegible]
[illegible] tribunali [illegible] facinora [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] in ordine ad purificationem [illegible] [illegible] tribunal [illegible]
[illegible] in criminalibus, in ordine ad condemnationem et puniti [illegible] criminis [illegible]
non [illegible].

[illegible] nego [illegible] [illegible] sacramentali [illegible] consuetudini [illegible]
[illegible] accusationi, [illegible] dubii, [illegible] institutione [illegible]

exlm, et de iudicio privato, dixi quod in dubio non debet aliquis patri iudicari, sicut nec ab eo requiri a confessario poenitentem tantum se accusare de peccato dubio. De inde dicendum est, et negotium ad integritatem satisfactionis spectat, qua ratione se debeat confessor habere cum poenitente se dubie accusante, ad aliam materiam pertinet. (tractatum supra)

De Scientia probabili, et improbabili.

Scientia probabilis dicitur, quae formatur ex opinione probabili, cui se accommodans aliquis sequens in suis operationibus moralibus, quas dictat, sive talis opinio sit propria suae cogitationis, sive aliorum Doctorum, ageret recte. De hoc nullus est qui dubitet: sed qua ratione debeat scientia se habere cum opinione probabili, et quo ut debeat talis opinio esse probabilis, ut tribuat securitatem de recto in operando; ut quae formet iudicium certum reflexum de licita operatione sine morali formidine, aut periculo de peccato, vel de gravi periculo, quod sit minimum vitare. Unde tota quaestio volvitur circa opinionem probabilem, an illa ea possim uti relicta alia opinione tutiore; et quae debeat habere conditiones, ut sit digna tantum, cum ita innitatur praxis scientiae, et opinio, operatio. Materia quidem utilissima est, et subtilis, ut potest quae inter Recentiores agitata, et acerrimis animis, et rigidis ex una parte, et ex alia partim timidis, et scrupulosis in extrema quae sunt remotis, Iurec vero sunt; cum in medio tamen incedere sit virtutis moralis, et recti iudicii humani. Id vero quod non bene sentimus apparet, et non conformi, dabimus, subiectis disputationibus.

Disputatio 1.ª

Quid, et quotuplex sit opinio probabilis, quae a improbabili distinguitur.

Opinio probabilis quid sit, eius natura explicatur.

Opinio ipsa est existimatio certa, sive iudicium non firmum, et ex sua formidine, seu formidine inqua, quam communiter dicitur vilibus, quatenus ei operantur hoc iudicium, sive assensus, et operatio sui obiecti cum altera reflexa persuasione, qua opinantes existimo, se firmiter in tali iudicio decerni quod licet differat a scientia determinate adhuc tamen non differt ab improbabili opinione, quae hic similiter est existimatio incerta; sicut cum iudicium temerarium est incertum: ergo opinio probabilis debeat habere valorem differentiam ab opinione improbabili, et etiam a iudicio temerario. Addit igitur natura, sive prudentis fundamentum, quo mittitur intentio, ad opinionem probabilem habendam, et quo caret iudicium temerarium; et cuius oppositum dicitur opinio improbabilis.

Ex quibus ita colligitur quod ratione definienda sit opinio probabilis in esse talis, est quod iudicium incertum habens existimationem sufficientem prudentis fundamento. hoc est ex fundamento ita gravi, quod apud prudentes existimetur sufficiens, ut ex eo habeat sibi formet iudicium. nomen iudicium est genus, uti cum omnibus aliis notitiis sibi preasua ? ? scientia, fidei, ~~ ~~ suspicio, iudicium improbabile, temerarium. et si quae sunt alia huiusmodi iudicia, sive assensus. per nomen incertum differt a scientia

de fide; nã fides nõ excludit certitudinẽ, physicã, methaphysicã, et moralẽ, sicut excludit oppinio, que hoc ã, qd sit ex sufficienti, seu graui fundamento, differt a dubio, a iudicio enim temerario, ad quod nullum, aut solum leve datur fundamentum, unde euadit improbum, improbabile vero nõ tantum ei fundamento prudenti caret, sed in oppositum datur firmum fundamentum, nempe sufficientia ad certum moraliter saltem iudicandum oppositum, et est certo falsum moraliter, aut physice, aut methaphysice, et inde dicitur improbabile dicitur.

Alii confundunt iudicium temerarium cum improbabili negatiue: duplex enim distingui potest oppinio improbabilis, nempe positiue, et negatiue. negatiue improbabilis idem quod nõ probabilis, hoc est carens prudenti fundamento, et sic dicitur temeraria. improbabilis positiue, et positiue quod adsunt fundamenta positiua contra ad contraria opposita. Apponunt exemplum in hac assertione: nunca dormiuit quis, quod probabilis nõ est, et temeraria judicatur. hec vero si: Dauid dicitur nõ gauderet est improbabilis positiue. quia nõ solo caret fundamento, sed etiam in opposito positiua fundamenta certa moraliter. Sed parum ad rem conducit hic varius modus loquendi.

Alii etiam nõ recurrunt ad positiue improbabiles, quia in oppositum dentur certa fundamenta, quae positiue veritatem, et falsitatem, ita quod improbabile est certo falsum dicerent; sed sufficere si ipse datur fundamentum ad rem suum. Ex hoc a sufficienti distinguit ab improbabile negatiue, cum hoc sit, qd nõ habeat grauia fundamenta cum tamen illud habere possit, et sic mutari de improbabili negatiue, sicut nõ probabili improbabile, quod apparet grauia fundamenta, ex dilatione: improbabile a positiue nõ solum habet ei carentia fundamenti, sed implicitum illi; ex quo sine alio superaddito immutatur esse certo falsum, quanquam ecu- ...ri a positiuis fundamentis, in dilige sunt, aut ponunt certitudinem positiuam ... historia, quod per accidens enabere. Ogasimus securitatis, esse mortis motu ... experientie, ex digitis habente nat, sit, est improbabile positiue, eo quod neque habet fundamentum, neque illud potest habere. Similiter etiam in site hac immediati.

Adeam, quod ad probabilis cuilibet sub esse falsum posuit physice, et defide, quatinus aliter dicitur incertitudinem, nunquam ... positiue oppinio aliqua probabilis, quae simul sit certo falsa, seu cuius historia sit certo vera, si enim esset certo falsa, esset improbabilis ut supponimus. sicut si ei historia esset certo vera, ipsa contra esset certo falsa: sicut e converso, si ei historia fuerit certo falsa, nõ fuisset ipsa probabilis, sed certo vera: ea ratione qua unum historiarum certo falsum, aliud est certo verum. Cum hoc a scito optime, quod moraliter, et quo ad nos sitit probabilis ... et si ... certa fit, et prudenti fundamento habeatur pro vera, si se sit vera moraliter, et modo itero, seu verax, et digna cui praecamus ... nunc ... certitudine ...

cujus oppositum, ubi dicitur contingat, hoc esse certo probabile.

Huc pertinet expositio certitudinis moralis; quae invenitur in probabilibus in eo quod possit cum falsitate obiecti coniungi, ac proinde physice non sit certa: at moralis, quae est prudentis existimationis, ita firmis, et credibilibus motivis nititur, ut non sit prudentis de veritate sua dubitare, et oppositum habeat prudenter incredibile, per quod distinguitur a probabili; cujus haec non facit [illegible] moliter [illegible] nec oppositum prudenter incredibile. Unde differunt sed moralis, sive quae moralis est, persuasionis, quae in morali certitudine reperitur, et parlare; quae apud aliquos tantum habet probabilitatem. Ex praedictis clare infertur, non esse opinionem probabilem, quae nullo, aut levi, aut sophistico nititur fundamento. Ergo ideo, sed erit temeraria [illegible] probabilis [illegible] quod [illegible] contradictoriis suis; nullo enim ex his modis accedit ad prudentis [illegible] quae requiritur ut sufficienter moveat prudentem hominem ad illi assensum praestandum, etsi propositio probabilis non cogat ad creditum suae veritatis, sicut ad assensum suum, quae ita vincere solet demonstrationis, [illegible] in dicto esse talis naturae, et niti talibus motivis, gravi, et solido, ut quicumque assensum ei [illegible], prudenter [illegible], et liber [illegible] a nota [illegible] temeritatis et imprudentiae permittat.

Insuper infertur, non sufficere ad veram probabilitatem, quod habeat pro se fundamenta negativa; hoc est, quod non sint contra aliqua argumenta non ita efficacia, ut facile non solvantur; hoc enim potest accidere, cum [illegible], et [illegible] temerario; ut si aliquis affirmet stellas [illegible] esse impares non facile convincetur falsitatis, nec aliquid obiiciet ei argumentum, cui non responderi probabiliter, nec tamen illa assertio erit probabilis, sed non certo falsa; et reputatur imprudens, qui assensum praebet de imparitate stellarum. Requiritur quod fundamentis positivis et motivis solidis innitatur, eum invitat ad creditum, ut sit prudentis probabile, hoc est positive, uti [illegible] [illegible] ignoro, [illegible] quo ab aliquo, authoritatibus pugnant ostiatis [illegible] positis, ex hoc praecipue, quod etiam non [illegible], esse [illegible] seu impliciones, pro quo recurrunt ad solvenda argumenta contra, non esse [illegible] [illegible], [illegible] negativis apparent, esse prius sophistica, cum [illegible] de [illegible] in numero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nulla ratione solida, et positiva [illegible] adhibent, et subiiciunt [illegible] [illegible], [illegible] numero stellarum cognoscunt sine erubescentia, [illegible], sicut se ignorare utrum pares sint vel non; quod [illegible] de innumeris aliis.

[illegible] est: quod [illegible] [illegible] aliquo [illegible] infertur non probari falsum tale [illegible] [illegible] non probari falsum non fit probabile: [illegible] quod solvant argumenta [illegible], non fit

probabile. [illegible] ex quo aliquid aitur non probari aliquo [illegible] quod, [illegible]
[illegible] probabile. [illegible] non probari [illegible], et probari [illegible], dat medium nullum habere, sit nec probari falsum, nec probari [illegible]; [illegible] sit, [illegible] in [illegible] imparitas, paritatis [illegible], et [illegible]; in quo [illegible] argumenta [illegible] aliquid [illegible], seu extremum, [illegible] fit probabile: [illegible] aliunde habere probalitatem, nullam habet [illegible], [illegible] ex solutione obiectionum.

[illegible]: solutio quam adhibet oppinio aliqua est ratio gravis; [illegible] oppinio, quae habet rationem gravem, quae solvit argumenta [illegible] [illegible] vere, et [illegible] probabili: [illegible] oppinio probalis ex hoc [illegible] solvit opposita argumenta [illegible]: [illegible] ratio gravis, quo solvuntur argumenta opposita, [illegible], sive fundamenta gravia; [illegible] oppinio, quae habet [illegible] fundamenta gravia [illegible] probalis: [illegible] oppinio, quae habet rationem gravem, quae solvat opposita argumenta, [illegible] probalis. [illegible]: negatur [illegible] habere rationem gravem, quae solvat opposita argumenta, [illegible] habeat rationem, et fundamenta, [illegible] [illegible] solutio [illegible] [illegible] ratio gravis, [illegible] solvunt argumenta [illegible] fundamenta gravia [illegible] sufficientem probalitatem [illegible] [illegible]. Nam solutio oppositi requirit [illegible] negatione alicuius [illegible] argumenti, [illegible] dictione [illegible], ad quod non requirit ratio gravis; [illegible] sufficit levitas, aut [illegible] argumenti oppositi. [illegible] [illegible], aliquando [illegible] rationem gravem ad talem solutionem, [illegible] [illegible] talis sit, [illegible], quae defendit, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] negatio [illegible], [illegible] [illegible]: oppinio quae habet rationem gravem, aliunde quam [illegible], quae solvit argumenta opposita [illegible] vere, [illegible] probalis, negatur, et sic se habet in nostro casu [illegible] oppinio, quae habet [illegible], [illegible] rationem gravem, quae solvat opposita argumenta, [illegible] vere [illegible] probalis, [illegible]. [illegible] hoc [illegible] habere rationem [illegible] sui, et [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] solutiones [illegible] argumenti

§ [illegible]

Oppinio [illegible] probabilis intrinsece, et extrinsece [illegible].

Omissa oppinione [illegible] negativa, ut [illegible] imaginaria, [illegible] divisio oppinionis [illegible] [illegible] in probabilem intrinsece, et extrinsece; [illegible] probabilitas [illegible] [illegible] [illegible] cuius gravia, et prudentia fundamenta desumuntur a solida ratione, [illegible] ratione, [illegible] [illegible] [illegible] ratio probabilitatis [illegible] in ipsa oppinione, et ex [illegible] suis [illegible] [illegible]. huius [illegible] oppinionem, quales [illegible] in [illegible] [illegible]. probalitas extrinseca [illegible] desumitur ex authoritate [illegible] [illegible], dicentium aliquid, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. talis enim [illegible] authoritas [illegible], [illegible] alicuius oppinionis [illegible] [illegible], et [illegible] sufficiens [illegible] [illegible] [illegible] simplici [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] oppinionem simul esse probabilem intrinsece, [illegible] extrinsece: [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tantum extrinsece [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Vrangcauth [illegible]

[illegible] firmari, et non manum [illegible] temporum, quae plurium non sufficiunt ad fundandam soli-
dam probabilitatem opinionum, si vero ijsdem firmis, et gravibus rationibus [illegible] [illegible],
[illegible], [illegible] fient probabilem intrinseca ratione, qua investigant [illegible]
soli, fundamenta sint illi, amarary, [illegible] mare, sit [illegible] ingenium, et [illegible]
prudentiis, ad probabilitatem extrinsecam [illegible], non dubito [illegible] posse: et hui, clarus
[illegible] ingenio [illegible], quorum memoria, ut exemplar [illegible] auditoribus [illegible] nostri
emulationis stimulus, commendat in Patre Ioanne del [illegible], Didaco de [illegible],
[illegible] Alphonso Ximenez, Nicolao Martinez, et alijs, quorum authoritatem non iniuste
dedit [illegible] 196, adhuc [illegible], optimus authoritatis [illegible].

Colliges tandem [illegible]

illas quadraginta opiniones, quae ab Ecclesia prohibitae per [illegible] Alexandrum [illegible]
duplici decreto anno 1665, et [illegible] 1666, aliasque 65 prohibitas ab Innocen-
tio [illegible] per decretum editum anno 1679, [illegible] amisisse suam quam antea habuerint
probabilitatem intrinsecam, quae extrinsecam apud quoscumque authores, et authorum cuiuscumque
authoritate, et excellentia inveniantur; [illegible] adeo [illegible] opiniones nullam habent [illegible] [illegible]
[illegible] authoritatem, [illegible] probabilitatem extrinsecam; nam ex declaratione prohibitionis [illegible]
[illegible] esse certo falsas, et ad minus scandalosas, atque [illegible] iudicandum est de quacumque
alia opinione, quae inveniatur improbabilis [illegible] ex decretis Pontificum, [illegible]
[illegible], [illegible]. [illegible] de [illegible] practica, et speculativa.

[illegible] [illegible], [illegible] authores morales, quae afferunt de aliquibus opinionibus, esse
probabiles [illegible], non vero practice, ut opinio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Bona [illegible] de matrimonio [illegible] puncto 8° n° 17, et apud Dianam [illegible]
[illegible] 13 [illegible] 5, et apud [illegible] Cardenas 2[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
n° 45 [illegible] [illegible] finali, puncto 5 an° 1208, afferre esse, [illegible]

stantis probabilis, in praxi, utrumque [illegible], rejiciendo illi oppinio [illegible], quelibet supra modum [illegible], nec possunt aliter [illegible] appellari [illegible] [illegible]. dico
se accusare, ponere sufficientem accusationem ad sacramentum pænitentiæ. Item oppinio
de [illegible] acum ex vitibus amputatis [illegible], et alium artificialem igne [illegible]
lignum ex floribus, aut [illegible], ut [illegible] baptismi. [illegible] innumeris [illegible]
[illegible] probabilis, et aliis non probabilis [illegible], speculative [illegible], unde [illegible]
[illegible] speculative, dubius [illegible] quæ [illegible] probabilis, [illegible] non [illegible].

[illegible] dicunt

aliqua aliqua oppinio speculative probabilis, quasi methice, et [illegible] innum[illegible]
[illegible], et [illegible] ad [illegible], [illegible] adhuc [illegible], illius [illegible]
[illegible] speculativa, [illegible] contemplativa rei, et quæ talis oppinio variat. [illegible]
aqua artificialis esse substantialiter naturalis, et artificialis quoad modum, [illegible] ponere
[illegible] materia [illegible] baptismi sacramentum; [illegible] [illegible] apta
esse [illegible] [illegible] et [illegible], et [illegible]:
[illegible] arguendo [illegible] certissimus [illegible] in [illegible] probabilis speculative
[illegible] [illegible] nota [illegible] 1° de Matrimonio [illegible] 4 n° 4, quater.
[illegible] speculatio oppinio probabilis, [illegible] utimur, et dirigimur, ad operationis [illegible],
[illegible] esse practica.

[illegible] n° 8 dicunt probabilis speculativa esse, quæ [illegible]
[illegible] aliqua oppinio [illegible] [illegible], et [illegible],
[illegible] executionis [illegible], et [illegible] oppinio generalis [illegible]
[illegible] oppinio; [illegible] variat in praxi, atque [illegible] iudicium [illegible]
[illegible]. ut [illegible] oppinio probabili tenetur [illegible] restituere [illegible] inventa
[illegible]; [illegible] si restituere hic et nunc, in [illegible] necessitatis [illegible]
[illegible] hic, et nunc, esse probabile, teneri ad restitutionem. [illegible] de aliis [illegible]
in [illegible] executionibus, quæ [illegible] particularis [illegible] oppinio probabilis [illegible]
[illegible].

Hic explicandi modus falsus [illegible] impugnat a [illegible] utrumque [illegible]
[illegible] Coninck [illegible] n° 140: et [illegible] in [illegible]
[illegible] impugnat, quod admittit nempe [illegible] oppinionis speculative [illegible]
practice probabilis [illegible]. [illegible] veniam, iudice [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] practice [illegible]
[illegible]
[illegible]

in speculatione procederet, si deveniret in resolutione generali casus, specialis circumstantias, quae efficiunt casus particulares non separatas ab opinione, et cum sub illa ratione alia ratio continetur, et generalis circa [illegible] opera habitus tenetur: ideo dici probabilis potest practice, et speculative, substantia eiusdem, idest ipsa in variata substantia ratione, cum nihil abstrahatur per rationem speculationis, quod addatur in practica.

Ad aliud,

potest admitti hanc divisionem modo ita explicatam, quae [illegible] opinionum speculativarum et practicarum [illegible] iudicio ad eas pertinentes non inducere, quin ita explicari debet praedicta probabilitatis divisio, ut sit verum, ut recepta est a theologis, cum aliquas opiniones speculative probabiles, quae [illegible] practice tamen non probabiles sint, ut manifestatur eadem, [illegible] opinione, quoad [illegible] actio ad ipsum casum particularem, seu praxim, et exercitio, ex quo solo improbabilis redditur opinio speculative probabilis. Itaque hanc divisionem probabilitatis adaequatam esse, in integram, desumpti secundum genericam, et specificam, et in specificam, et individualem. Potest enim dari probabilitas speculativa, quae non sit practica, et non potest dari probabilitas practica, quae non sit speculativa, sicut in opinionibus moralibus, sicut in [illegible] logicis potest dari animal, quin sit homo, quin non est homo, quin sit animal. Veritas homo [illegible], et aliis singularis, et sic nec quae est homo, quin sit animal. Unde [illegible] opinio speculativa probabilis [illegible] ex opere, quod reducatur ad praxim, seu exercitium talis opinio speculativa [illegible] practicata sit improbabilis, nisi probabilis. Itaque licet ipsa speculative probabilis opinio practicata sit improbabilis, in [illegible] sit probabile, potest reduci ad praxim, quia tunc est opinio periculosa, et difficilis, seu improbabilis moraliter reduci ad praxim, sine gravi peccato, et sine periculo [illegible]; ac proinde talis opinio praxis periculosa, et peccaminosa est.

Quod ut explicetur, [illegible]

[illegible]; Ut opinio antiqua, dari parvitatem materiae, quae sit parva veniale in delectatione [illegible] est tantum speculative probabilis, quia probat gravius, [illegible] et tandem; in practice [illegible] spectando [illegible] est certum non dari parvitatem materiae, et communiter improbabile, ad dicendum parvitatem materiae, non culpam venialis in [illegible] opinionis non potest variari casus, nisi quod ad [illegible] aliquo subtilis circa, non [illegible] in speculatione, et quae in [illegible] opinio [illegible] circa reducta in executionem, eo ipso, et [illegible], habet [illegible] [illegible], quod negat esse in speculatione, quia talis est. Ideo [illegible] videndo [illegible] opinionis, et concedendo [illegible] quod circa, a [illegible], [illegible]: hic [illegible] opinio speculative est probabilis non vero practice: idest, idque speculative, et non practice [illegible], practicam habet periculum peccati moralis, et gravis [illegible] materia: [illegible] in praxi non est [illegible] materia parvitatem gravis, sicut in speculatione [illegible] parvitatem materiae, ex [illegible] et [illegible] et parvitatem materiae in [illegible].

Cum causa ad clarius [illegible] exemplis [illegible] morali [illegible], q[uae] [illegible]

afferunt illi, ut in medio pravo [illegible] detrimentum [illegible] intra [illegible]

tiam, sicut civium descendium non [illegible], in hoc [illegible] sensu [illegible], imo [illegible]

cum, ubi situm est [illegible], q[ui] illa curat, [illegible] valent, nullus aut libe

facere detrimentum [illegible] executionis generem [illegible], [illegible]

[illegible] comitatibus [illegible] ad mare, [illegible] nemo [illegible].

Qui enim de [illegible] in bene [illegible] deliberat, [illegible] in se [illegible], quibus

nimis [illegible] tempore [illegible], [illegible] commode [illegible]

executione, [illegible] communi [illegible] periculum [illegible]

[illegible] in [illegible] relationibus.

Obijcies [illegible] Caramuel [illegible]

in [illegible] sic Benedictum [illegible], et alijs in locis, ubi admittit [illegible]

[illegible] non in rebus lucrandis, sive speculativis, [illegible] opinionis [illegible]

[illegible] non [illegible] probabiliter [illegible], ut non [illegible]; [illegible]

admittit opinionem [illegible] nobis, [illegible]

induit [illegible] periculi, quod non habet speculatio [illegible] obtrahit. In hoc

[illegible] aliquid [illegible] qui [illegible] in speculatione [illegible]

[illegible] D. Thomas [illegible] speciali [illegible] divisioni

[illegible] periculum, quod addit [illegible] illi opinioni, [illegible]

[illegible]

ut [illegible] opinionis [illegible] peccatum [illegible] ad [illegible] probabili

[illegible], quod [illegible], sic [illegible], [illegible] apparet. [illegible]

[illegible] Caramuel; [illegible], [illegible]

; in [illegible], quod [illegible] loco, et alibi [illegible] veneriis [illegible]

[illegible] deliberatione [illegible] liberari [illegible] lucrandis, sicut

in [illegible], civibus, [illegible] deliberatione [illegible] periculum

[illegible] sequitur [illegible], qui [illegible] ad [illegible]

[illegible] afferent [illegible] admittit. [illegible]

[illegible] probabilitate [illegible]

[illegible] probabilitate [illegible]

[illegible].

[illegible] colligere [illegible] quae [illegible] probabile [illegible]

[illegible] absolute: [illegible] probabilis, [illegible] ad tollendum

omne dubium morale; [illegible] culpae gravis [illegible]

[illegible]. Unde [illegible], quae [illegible], ut [illegible]

omne dubium, et minimè fatale, aut dirimale generali per tale aliquo. Sic 4ª ali opiniones probabiles debebit enumerari.

Verum dicti dicendae opinio probabilis, certo probabilis, probabilis, probabilis, vel valdè probabile: utrum de debeat magis liceat, et sequens moralis, neque opiniones probabiles adeo ignores dicitur. Ideo opinio certo probabilis est, tali quae demonstrativè certitudinem illa de eius probabilitate. Dicendum. Ostenditur in 2ª actu admitti, ideoque opinio certo probabilis qualenus nemo oppositum doceat, Pro 3ª est tam leviter opinio nisi solum probabilis, talis apud omnes, tali ut illa quae certitudo cadat moraliter supra probabilitate, notum quod neque aut oppositum docentes, adeo fiat non probabile oppositum, neque quae pugnant. unde quamvis dubitent de veritate probata sub illa opinionis dicuntur, non tamen dubitare de probabilitate ipsius: quae de probabilitas illius opinio quae adsuetur probabilitate manet reflexe qualificata, et aut tua ut si dicantur huius modi aut opiniones certo apud omnes probabiles passim occurrunt in omni materia et in omni facultate.

Opinio probabilis probabilis est diminuta probabilitate in sua quae qui non gravi fundato probabilius. Dicendum quae indicat probabilis a tali tenetur. qui potest accidere. Ex opinio fiat dilemmate, ut tali fundato rationis, cui annuant, vel in igravare et prudenti iudicio. unde aut non fiat sufficienter de tali opinione existit aliquid dubium, et probabilitate accessum ut potest fit dilemma, prudens ratio et conscientia apud ipsum sibi applicatur. talis certo probabili vero opinio fiat cui fiat mit et nec dubio desiremus. Ista ratione per sui iudicii de probabilitate illius, dum certo non probabilis, probabilis sed debilis operatur in materialibus opiniones, et dilemmatis.

Opinio dubiè probabilis, et tergiversationibus pars desperans, est quae illa de qua communiter male loquuntur aut, et a tali quod docet ipsi sufficienter defenditur. ut opinio de parvitate materiae in ieiunio naturali ad communicandum aut in ieiunio ecclesiastico adveniendo per pars ante medium noctis usque dimidium ... in die ieiunii quando sequens dies non ieiunii, et similia quae notant auctores ... vel communitas vel scandali vel erroris potest dici opinio dubiè probabilis quia non docetur de probabilitate, ut ... liceat aliquae cum periculo non memini omnis quod docuerit auctores non quo quaerendum. Et in fundata causis veritatis et falsitatis, et sic de tali indicium dubium est de probabilitate, aut de probabilitate.

Sunt et dicti probabili opiniones quae dicuntur probabiles et probabiliores. Sed quaeritur quantitative ...

[illegible] probabiles explicat, [illegible] opinionibus [illegible], quae plura et maiora
fundamenta [illegible] auctoritati habent [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] probabili [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] assensum. Sicut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
probabili [illegible] [illegible] moralis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opinionibus [illegible]
[illegible] et contra [illegible] [illegible] ut supra [illegible] [illegible]
[illegible] eligenda moraliter, [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tuta [illegible] in [illegible]

[illegible] opinione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] obligatione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obligationem
[illegible] obliganti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] supposito obligante [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accidentaliter.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in materia [illegible] [illegible]
[illegible] opinione probabili, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliqua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] opinione [illegible] in materia sacramenti [illegible]
[illegible] sacramentum [illegible] [illegible] iurisdictione, et aliud [illegible]
[illegible] opinione sacramenta administrari [illegible] opinio probabilis [illegible]
[illegible] [illegible] dictamen [illegible] [illegible] [illegible] iudicet [illegible]
[illegible] opinione [illegible], a quo dictamine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicere, addat [illegible] [illegible] ex motivo certo [illegible], ut tali
repraesentato induci.

[illegible] dicitur, [illegible] [illegible] [illegible] ex decreto Innocentii
11 [illegible] [illegible], qui [illegible], esse licitum uti opinione [illegible] valore sacra-
mentorum in [illegible] [illegible]; et [illegible] quae [illegible], posse iudicem [illegible] [illegible] opinionem,

probalis. in non iudicaret dicendum hanc opinionem probabiliter de valore sacramenti, et
iuris partium litigantium aut fuit probabilitas reflexa opinionem circa usum licitum carnan-
dis; idem quod pinxerat hic. Secleris prohibitione, ponit quod venire ad auditio probarari opinionem
sibi pariendenti, aliquam opinionem esse certo falsam, et secundum oppositam sibi operationi pos-
tive operaris. Stante enim hoc iudicio de aliqua, sibi conformare, reflexe mo-
ndo apud ipsum non probalis, quamdiu certo est probabilis supponitur unde manifestum
in fut, aliquod valere cum a probabiliter dicta ad probabilitas reflexam, aliquod non valere
quoniam certa partium circumstantiam in utraque probabiliter usque probale: quemadmo-
dum venisse ad usum, quod est probale, non teneri abstinere a carnibus, nec formal-
et sic de aliis. non in probalet. in probale prius eum esse mortem expiacionem: quod est probali
Christum vocante ad audiendum, et absolvendum prius sacramentaliter, ponere cum quibus
absolvendum sub conditione. necessitate valet probali, ipsum ad apud sum in
seriorum pacificamentum esse; quod probali, me posse illud a Deo occulte, aut violenter au-
ferre. et sic de aliis, in quibus ob divinum bonum, aut circa, prohibitionis legis cha-
ritatis, aut iniustitiis, aut aliorum, transgressionis periculum non sit probale. in scientis
in probale reflexe, quod diceret probalis habet.

Disputatio 2ª

Quaestio opinionum probabilitas sufficiat, vel requirat, ad securitatem con-

§ 1º

Variae sententiae proponuntur, et notantur.

1º Si sit dubium prius fuit, sufficere ad securitatem legis in praeterita negativa opi-
nionum quaecumque probalis conscientiae, sibi invitis, sibi extra, modo in probalis
finibus contineat. haec est improbalis, et certo falsa, et tanquam scandalosa, qua-
tam unaliter doctrina enim inveniet probalitas invenire, aut ut dicit deinde a leve-
ra parte firmiter bonae extra, eius litterae un. a. sub auctoritate, quod ipsius scripto
... esse sufficiens, et prudentiae fuerint adeo moraliter operandi: quod quod
falsissimum, quod hic modo, probalitas non dat sufficiens motivum ad vera, et ab hoc probalitas,
eius in damnatione huius docenti apprehensio, et nisi fuerit minus probali alia
eius ponere esse probalis, et tamen probalis, et adhuc esset ante probalis, et prudentia,
et animo fuerint unita. Ita explicat haec propositiones de mundo in adverso
... nunc 1476, et milia 1477. an non in hac prohibitione ... hanc
dat enim opinio probabiliter probalis dicere in futuris.

2º Sit sententiae et ad extremum
... ... moraliter operationis, et securitatis ex opinionis etiam ...
... ... nunc in se veram opinionem securioris

qui sit pro praecepto, et obligat minus arg. 3 min. securi, quae sit pro libertate; et probabiliori inaequali probabilitate, si eligat in praesenti laxam seu minus securam, et minus probabilem, operans peccet mortaliter, si materia gravis sit. Ita Ioannes Gonet, et Alex. in natali, apud Sarobica citatum n° 1739, et Vincentius Baroni, Cap. Alcozer apud Moia in Selectis (tractatu) de opinione probabili q. 5 n° 3, dist. 1ª et q. 6 n° 2°, et apud honoratum Fabri in opere Apologetico q. 3 ar 237, et Dominicus Bagnan apud Caramuel in suo Apologemathe et sanctitate Iesu, duo, nempe Paulus Comitolus et Andreas Brianeau, quorum autoritas et characterem videri poterit apud P. honoratum citatum ar 235. Hisce addo summus ex probabili probabilis, quamvis talis habeat aliquos cum probabili, in probabilis ulterior habeat, ecce falsa dicit P. Cardenas in Crisi theologica 1° de 15 c. 5 n° 428 improbabilis ex tribus, ex prima circa, ultima dubitatio docens habet a Caramuel citato, manifeste falsus, unanimis dicunt appellat P. et Vasquez hic de 62 c. 9, et ad has reducuntur nota qui sunt in eius fuit alij Auctores.

Odio satis sit pars probabilis, nihil idem eidem alteris, sunt pro auctoritate [illegible] nihil hic [illegible] neque pietas, et [illegible] authores [illegible] faciunt, nec sapientia in rebus moralibus, neque prudentia et maturitas in iudicio, neque [illegible] amor, neque dicunt utilitates ut [illegible] aliis, et operae prodiderunt apud Deum, et apud hos, haec nec [illegible] ad [illegible], nec ad merita attulere; unde in merito inter prudentes [illegible] numerant, a quo ne [illegible] non mutuantur, utinam Deus pro [illegible] et optima [illegible] afficiunt falsis qui calumniis nituntur [illegible] dissimus prudentiam et [illegible] doctrinam denigrare. [illegible] ostenduntur [illegible] diffundunt, ne [illegible] ut [illegible] illud [illegible] nostris [illegible].

[illegible] videtur [illegible] et [illegible] doctrinae: lis est securitas opinionis debere praeponderare probabilibus, et probabilioribus, ita ut si securior opinio [illegible] cum probabili de eadem operatione, tunc [illegible] securior, relicta probabili, etiamsi sit probabilior. [illegible] opinio, [illegible] non tenemur. [illegible] ac partes mortale [illegible], et quae [illegible] finem, ut [illegible] ponere difficultatem [illegible] actuali praecepto [illegible] et periculum [illegible] tenemur [illegible] tutiori, adipiscis sequendam esse, [illegible] eligit. [illegible] addicit praedicta [illegible] stante equali securitate in opinionibus, si una [illegible] probabilior, hic amplectendae, ut semita necessaria in re morali [illegible] circa utramque opinionem probabilis in rebus ad mores pertinentibus [illegible] specialis prohibitio. [illegible] probabili [illegible] ecclesiam non iudicare de occultis, nemo [illegible] mine intimo, et [illegible] [illegible] legitimus impedimentis [illegible]

matrimonium cum consilio cum intentione nubendi alteri, et illa quae intentione [illegible] impedimentum ab Ecclesia inducunt.

Secundum dicitur quod docet, in concursu opinionum aeque probabilium, et aequalis securitatis, posse unumquemque pro suo arbitratu eligere quam maluerit, et iuxta illam operari. Et enim inter duas aeque probabiles, et securas opiniones solum speculative manere suspensum et dubium, in voluntate, in re non periculosa, determinare imperando ad extremum, in quod magis ipsa inclinet, pro suo nutu ex iudicio, seu dictamine certo, quod tunc liceat ita licite operari. Ut ancilla pistoris excutere die festo esse peccatum, et non esse peccatum, aeque probabile, sine speciali periculo scit: poterit ergo practice formare dictamen de licito usu cum aliis in die festo, et integra die, post sacrum auditum, sine scrupulo vacare pistrino. Hoc clarius sic docent hunc posteriorem modum explicatum, et acceptum a Rationis [illegible] pro pugnatorum parte dialectico, a fra[illegible]

Ignotum Thomae Mirallis de Scientia:
Adquisitione lib. 1. Dc. D. Thome. Opus De
S. Patris D. Mariae Abbas originalia cause-[illegible]

Proœmium.

Scientiae vobis aperire statuo Conductores Mei, utinam bo-
nus vobis aperirem scientiae, et scire qualiscumque, certe illa
ornat enim lumen illud aeternum de aeterno illo vultus Dei
lumine, Deo ipso inspiranti accensus, et hominibus infusus,
quod bona animi quaerentibus sequendus offert regius vates psal-
mo 4. signatum est super nos lumen vultus tui Domine
hoc lumine hac face, bona sua volens anima semper
invenit, et a viis suis bonis id est bonis moribus deviat
numquam. Quam apud Tertullian. lib. de Coronae libris c. 5.
scientiae vocat tabulam naturae; et Origenes lib. 2 in epis-
tolam ad Romanos: animae paedagogum appellat: in scientia
enim anima oculis sibi a natura inditis legit a natura insculpta
quae honesta, et amplectenda, quae item inhonesta sunt, et fugi-
enda illa etiam animae paedagogus est et instructor, animae doctrix,
quae animus generosus, et rationalis decet: est comes tuus fide-
lissimus, semper enim tecum est adeo ut sine te numquam sit:
tibi amicissimus est, qui pectore in tuo semper.

Si ergo quicumque tu sis de anima tua curam habeas,
curate hac luce naturalis has per legis scripturas huius elo-
quentes ausculta, comitem hunc fidelissimum sequere, et
ac amico hoc, quod tibi parens natura dedit loquere confidenter
et voces eius audi, si tamen scis voces non sentis, ipsa ut lux dicet

ut scilicet eo instruet, ut Magister erudiet, ut comes in via eius difficillima ei clareat, et ut amicus fidelissimus consulet, ostendet esse bonus: quia enim bona in ostendet qua eis bone nascit ambulat, et exercit ex quo etiam bonis usus exorit, effulgit.

Scientiam hanc applicare et usus illi, satis implicato ex sua statim, : materia est ex theologi, et moralis tractationis praecipua, utilissima quidem, sed etiam difficillima: in qua absque labore separat utilitas. De scientia agunt communiter theologi, et ex Magistro in 3 dist. 39; sed cum D. Thoma 1. 2. q. 19, in qua quaestionis hanc totam, et alias Doctor Angelicus de scientia constituit; in qua quaestionis illius 19 instituitur de bonitate, et malicia actus interioris voluntatis, cuius bonitas eius ex scientia tanquam regula intrinseca, potissimus dependeat, continet ar. 5, 6, et 6 aliquas, et nos, de scientia seu scientia dificultas enodabit, non omnes, quas tradi solent, aut ex professo tractare, aut saltem atingere, sed cupientes eas per 4 controversias nitimur amplecti: in 1ª dicemus scientia recta: in 2ª scientia operantis sibi opinionis probabilis: in 3ª scientia errantis: et in 4ª dubiis, et scrupulosis. quae omnia eo claudimus libentius, quo magis dispositus quae auditis magis lucem accepturos cognoscam, · Valete.

Controversia 1ª de scientia in Comuni

1 Quemque de particularibus scientias dicendam, aliquis est tradere scientia in communi, praefata omni scientia communia; et quae inter omnia cuiuscumque qui aliis locis habeant summario, et cetera, ideo de omnibus scientiis, praecipuis prius agendus nobis est.

2 Notandus est praesentis institutum n

esse conscientiam, quae dicitur iudicium de iure facti, et ad actum humanum subsequitur, cum enim cognoscit homo se male, aut bene fecisse, quo sensu dicitur conscientia accusare, et excusare; remordere, et reprehendere, et qua loquitur Paulus ad Romanos 2. testimonium mihi perhibente conscientia mea: non in qua de conscientia hac nobis est sermo, quae conscientia pro ut accipitur in praesenti est illa regula interna proxima et immediata actionis humanae, quae cum mensura actus humanus evadit moraliter bonus aut malus, aut indifferens, ac proinde aliquo priori tempore debet actum humanum praecedere; conscientia quae dicitur iudicium de iure facti, actum humanum moraliter supponit iam factum. Praeterea conscientia pro ut accepta est essentialiter practica, ut mox dicemus; cognitio quae de iure facti est tantum speculativa, tantum enim contemplatur moralitatem actionis iam exercitae. Conscientiam ergo pro ut accepta explicemus.

Dubium 1

De essentia conscientiae, § 1. an conscientia sit actus et cuius potentiae.

Praecipua quae scientiae essentia dias est, in quo versatur an in habitu, an in actu, et cuius potentiae, an intellectus an voluntatis. 1.° Ut tenet conscientiam pertinere adaequate ad voluntatem. Ex cuius rationibus, alii ut Henricus quodlibeto 1.° q. 18 dicunt, esse habitum voluntatis sibi inclinationem ipsius ad bonum, aut malum; alii vero esse actum, et alii ipsa voluntas. 2.a 2.° dicunt, conscientiam adaequate esse habitum intellectus: Phil. refert Thomas in 2 dist. 24 q. unica. 3

3.° Iam defenditur a Durando eadem dist. q. 4.° dicente, conscientiam adaequate versari in duplici habitu, alio intellectus, et voluntatis alio, probat Durandus 1.° ex nominis ethimologia; conscientia enim proprie sonat scientia cum alio, hoc est aliud, cum quo est scientia, esse non potest nisi ad voluntatem pertinens: deinde non potest esse actus scientiae, alioquin non daretur in 4

dormiente ɔcia: hęc q° x° mirandus ē scia hatalis parra-
lius agendorum, et simul voluntas ad illa inclinauilitas,
tali ɔcis hatali correspondens. Pstat 2° ex uariis ɔcis mo-
ueribus; quorum aliud ē testificari, qd pertinet ad intus;
et aliud ē remordere, qd ad voluntatem pertinet; ɔcis enim
remorsus ē iustitia de aliquo.

5 3° Ll° doceri, ɔcia sibi adē-
quate, siue inadequate ad voluntatem pertinere, ɔmunitr
fundat in uaria, et multiplici vulgari locutione, quo
in scriptura sacra dicit quis, mortua, aut mala, et mun-
data, aut inquinata ɔcia habere; bonitas ā aut malitia,
inquinatio, aut malis, nisi ad voluntatem; aut cius actus
ponit pertinere.

6 Sexto hęc opinionis uarietas nititr uaria
nominis ɔcia usurpatione, ē eius analogia: q. 1° interdis sig-
nat voluntatem, et actus; quo sensu D. Paulus ad Hebreos 9°
de Xi sanguine dicit, emundauit ɔciā nostram ab operibus
mortuis. 2° ipsa intellectiba pot: quo sensu dicit, ɔcis lu-
men n extingui, q lumen illius manet semper, et in suis tem-
poribus urget. 3°, habitus: et ita quis etiā qelo nullos actus
exercet, dicit habere ɔciā; ē enim satis usitatus habitibus
tribuere nomen actibus tribuens diuersa in acceptione: ideo di-
cimus dari in aliquo sciā, aut uirtus, quambus nullos habi-
tu actus uirtus, aut scis, eo qd illarum habitus habeat. 4° sōlus
sibi ipse ipsa facta, l faciendā: ita dicit ɔciā aperiri in
ɔfessione id ē, qd per ɔciā iudicat, fatemur q° nam ɔcia
l. hi; oibus n infrequenter usurpari, et x° has solis usurpatio-
nes locus habere pradigtas sios. Sane usurpationes hęc oes sunt
impropriæ, et metaphoricæ, a presenti qz instituto alienissimæ;
quo ppt.

Nostra x° sit: ɔcia propriæ sumpta ē actus intus
hic ē 4° ut toius 2°, quę tinent aliis ori theologi cum D° Thoma.

in presenti art. 5, et 1° 2ae q. 79 art. 13. Probatur 1° testimoniis illustrium, et Doctorum, quibus dicitur conscientia scire, indicare, et testificari operationes nostras: quae locutiones proprie acceptae actum internum significant. Probatur 2° ex ipsa nominis notione; conscientia enim a verbo conscire derivatur; conscire autem proprie significat aliquem conscium esse sibi, seu aliquid scire: iuxta illud Divi Pauli nihil mihi conscius sum; et illud Poetae, nil conscire sibi, nulla pallescere culpa quae apud Divum Thomam loco citato adducuntur, conscientia esse conscientia nostris operationibus applicata; scire autem, et scientia proprie sonant actum internum. Hoc manifestius patet ex conscientiae divisionibus, probabilis, dubia, et errans; opinio enim dubius, et error proculdubio sunt actus interni.

Probatur 3° resolvendo sententiam praecedentis, et in his conscientiam constitui non posse in aliquo actu voluntatis. Probatur 1°, quia conscientia est quidam naturalis; actus autem voluntatis naturalis non est. 2° quia actus ille, qui esset conscientia, foret moraliter bonus, vel malus, vel ut multis placet indifferens: si est malus moraliter, aut bonus, iam praesupponit conscientiam. Patet, quia per conscientiam immediate regulatur omnis bonitas moralis, et malitia, ita ut nulla sit malitia moralis, aut bonitas in actu, qui conscientiae conformis non sit, aut difformis: cum ergo actus iste conscientiam supponat, ipse non potest esse conscientia, ut est satis: quia nec potest esse conscientia actus, qui supponit, si etiam sit actus voluntatis; de illo enim potest argui idem conformari, et sic in infinitum. 9

Si vero actus ille voluntatis sit indifferens esse non potest conscientia, tum quia tunc actus enim indifferens sua etiam moralitatis habet, et convenit vel supponit regulam immediatam seu conscientiam, cum quia nec positive conformatur, nec difformatur, et ideo in differentiam se habet; tum etiam quia regula indifferens, et praescindens a bono, et malo morali nequit esse regula bonitatis, aut malitiae moralis; actus enim cum regula indifferenti conformis esse non potest moraliter bonus, sed ratione indifferens, sicut est regula: atqui conscientia debet esse regula bonitatis moralis: quia actus voluntatis indifferens nequit esse conscientia.

Deinde [illegible] non posse

10 in aliquo habitu. pro generaliter quod habitus illi non potest esse a natura genitus, 1º quod eiusmodi habitus non datur, ut patebit, denegata de habitibus n. 5. 2º quod scientia dicitur aliquando deponi; habitus a natura inditus deponi non potest; item, habitus iste nequit esse naturalis acquisitus, 3º quod operari contra scientiam est intrinsece malum; non autem est intrinsece malum operari contra habitus, alioqui operari contra habitus vitiosus esset etiam malum intrinsece. 4º scientia dicitur posse statim deponi, nullus autem habitus acquisitus deponi potest statim, solum enim deponitur per contrarios actus repetitiones, quod tempore intervallum requirunt. 5. autem [illegible] ad perfectionem usus pervenimus habet scientia, etiam habitus; tunc enim incipit bene, et male moraliter operari; quod scientia [illegible] esse non potest in habitu.

Secundo pro specialiter de habitu

11 intus occisio inimici [illegible] non est, ad hoc ponitur [illegible] errore invincibili, quo iudicat illud peccatum non esse; si error iste invincibilis potest poni cum habitu practice cognoscendi moralem bonitatem, et malitiam, et qui etiam dicitur scientia: quod occisio, quae peccatum non est, potest poni cum habitu practice iudicandi occisionem hanc esse peccatum, ad quid occisio, quae peccatum non est, poni non potest cum scientia de malicia talis occisionis: quod iste [illegible] habitus scientia non est: pro specialiter de habitu voluntatis: quod omnis habitus acquisitus supponit actus, generatur enim ex illis, et actus voluntatis supponunt scientiam, ut n. 8 diceremus: quod habitus voluntatis scientiam supponit; aliquibus ex rationibus praedictis probatur etiam potest scientia non esse intus, aut voluntatis [illegible]: [illegible] quod non esse aliud, nisi actus intus, in quo ponit [illegible] scientia.

§ 2º Respondetur oppositis sententiis.

12 In [illegible] Durandi Respondendum est, enim, [illegible] fundamentum [illegible] [illegible] [illegible] notacione scientiae enim, [illegible] [illegible] [illegible]

I ad summum scire est ex ipso, ut dicebam, n. 7. nec
videtur ex hac actu recta nominis notione sequi scientiam esse
habitum: cum enim scientia proprie sumpta sit actus, et studiis
fateatur scientia proprie sumpta esse scientia, potius sequitur scientiam proprie
sumptam esse actum, et non habitum, id quod fuit absurdum in fine
excogitatum scientiam sit actus absurdus omnino; licent enim fatemur,
non dari scientiam in dormientibus, in his enim cum nullus dari possit
actus humanus, et liber, dari non potest scientiae directio.

Ad 2um Ven- 13
di fundamentum dicitur minimo illa non praestari a scientia proprie sumpta
sibi actionis humanae diligente; sed praestari a scientia in alio longe
ge simulitur non infrequenti, usurpata, scilicet a Stillo in dicto
quod actionis humanae subsequitur de quo diximus, n. 9, notatur
neque haec scientia subsequens desistit in habitu, non enim testificatur,
et remordet efficienter; sed est; hoc est, non est habitus, aut potentia actus
testificandi, et remordendi producens, sed est actus per se ipsum remo-
rdens, et testificans; insurgens in actu, et quidem motus iuxta
operationis praeteritae memoria, et recordatio, quae talis operati-
onis bona sit aut mala, dicitur testimonium et testis; ergo dum
operatio praeterita est mala, dicitur remorsus criminalis, ex quo oritur
voluntatis angor, et tristitia.

Ad 3um pro sui docente, scientia per- 14
tinere ad voluntatem respondetur Dominando, locutiones illas sig-
nare aliquid tantum ad voluntatem pertinens, negatur eas signare
scientiam proprie sumptam; sed quo loco posuimus n. 6 et dicitur, 2o.
omittendo, locutiones illas agere de scientia proprie sumpta
dicendo vel illas esse figuratas, et impropriae locutiones, a im-
properi tribuuntur scientiae illius obiecti appretiatae; imitatur enim co-
gnitioni repraesentanti tribuere impropriae, quod rei repraesentatae
propriae est, hac de causa dicitur scientia impropriae, scientia bona
vel mala ex malitia actus, aut ponitur, quia docet amplectenda
vel aut fugienda. Et quidem in Sacris litteris etiam cogitatum
dicitur mala, impia, et iniusta. Hinc propterea infertur dici

cogitationes pertinent ad volitiones imo potius, ex istis locutionibus infert, quod scientia est cogitatio sive actus intellectus. Probatur.

Potest obici 1°. solius voluntas, et actus illius habent pro obiecto bonum et ma-
15 lum; sed scientia habet pro obiecto bonum ut amorem; et malum ut odio
prosequendum; ergo scientia est voluntas, aut actus illius. Distinguo maiorem
: habent affective, concedo maiorem; repraesentative, nego maiorem. Dis-
tinguo similiter minorem, habet repraesentative, concedo minorem affective
nego minorem. Etenim intellectus attingit bonum et malum, repraesentative tamen,
et hoc modo attingit scientia modus, et bonum: quia repraesentatio
illius est; attingere autem bonum, et malum affective hoc est per amorem, et
odium est solius voluntatis.

2° Potest obici scientia melior non est melior
16 cognitio: ergo scientia non est cognitio. Liquet consequentia. Probatur antecedens; quia viri sanctissimi optimam habent scientiam, et reprobissimi non optimam habent, de rebus cognoscendis cognitiones; et e contrario omnes pravores optimam solent habere de rebus cognoscendis cognitiones, et excellentissimam scientiam. Ergo.

17 Distinguo antecedens: non est melior
cognitio eadem melioritate, qua scientia est melior, nego antecedens; diversa
melioritate, concedo antecedens. Melioritas, sive bonitas est duplex, alia
physica, quae est integritas rei in entitate sua; et alia moralis, quae
est consonantia actionis humanae cum natura rationali, aut cum ratione. Hinc est quod
res eadem potest esse physice optima, et moraliter pessima, scilicet in genere diverso. Unde scientia physice melior potest esse cognitio moraliter
mala; at scientia physice melior semper est physice melior cognitio, et scientia
melior moraliter, semper est cognitio moraliter melior, quia cum sit idem, eadem
gaudet melioritate. Illi igitur sancti licet habeant cognitiones non
meliores physice, tamen habent scientiam moraliter meliorem; et pravores
illi licet habeant cognitiones physice meliores; habent tamen scientiam moraliter
pessimam; et pessimam quidem absolute, et simpliciter quia apud theologos scientia
moraliter bona, sive quae bonos voluntatis actus regulat dicitur simpliciter
scientia.

18 3° potest obici lex vitii, particulariter est actus voluntatis

q̄ 3cia ē lex actus hum̄i boni: q̄ ē actus uoluntis. Qm̄ omissa mati, cuius ueritas in mat̄a delegibus indagat̄, dico primo: 3cia ē lex p̄ p̄rie sumpta, nego mi; imp̄p̄rie sumpta 3cedo m̄.

Si 3cia est p̄p̄ria lex maxime lex naturalis; hanc q̄ a 3cia distigui docet et optime Doct eximius l. 2. delegibus c. 8. n. 15: q̄ lex regula p̄receptiua generalit̄ 3stituta d̄ agendis; 3cia ū ē regula actionis in particulari, hic, et nunc agendis: unde 3cia potius ē legis intimatio, et aplicatio ad particulare opus, quā lex; aplicat̄ enim n̄ solus legis natals; sed etiā hum̄a, et Dia, et n̄ solum legis ueræ, s; etiā existimatæ, ī q̄ dicit̄ 3cia erronea; lex ū erronea esse n̄ potest; q̄ eo ipso lex n̄ esset. 3cia g. n̄ ē uere lex. Et si uelles legis natals, et 3ciā 3fundere, dic ad legum legis natals p̄p̄rie legis n̄ esse ut dicunt aliqui; s; n̄ ē p̄rie lex, illa in actu inmus 3sistere, etiā si legis alis in actu uoluntatis 3sistant, ut tenet Pat. hg loco citato n. 17. 19

Sed potest obiici. actus uoluntis subditi, p̄cipientis moralit̄ malus potest esse regula actus obedientis moralit̄ boni; q̄ a fortiori actus uoluntis moralit̄ indiferens poterit esse 3cia sibi regula actus moralit̄ boni. Patet 3sequentia, q̄ sicut actus subditi moralit̄ bonus eo q̄d reguletur eius actu p̄recepti superioris moralit̄ malo. ita, et multo melius erit actus moralit̄ bonus eo q̄d reguletur eius actu 3cie dictatiuo moralit̄ indifferenti. Ant̄s uero in superiore illo, qui ob malum finem p̄cepit sub alteri inmeneda q̄ ieiunandi; hunc enim subditi ieiunium, n̄ factus ē ob malum finem a superiore intentum, erit moralit̄ bonus eo q̄d. regulatur eius actu ipsi p̄cipientis superioris licet ob malum finem moralit̄ malo. 20

Quia duo ante clarius gracia, actus uoluntis superioris malus, aut melius, n̄ ratione anti; quia bonus 3ciale ant̄: eo q̄ modo distinguo in p̄recepto anti. actus ille seu p̄receptis superioris, ē bonus quia ad substantiam: ut quatenus tenetur ad ieiunium, et ē malus quoad morals 21

scilicet propter malum finem, et absolute, et simpliciter est malum, quia malum ex quocumque defectu: quatenus est bonum subditi regulatur actiones non tamen quatenus est malum: nam subditus tenetur adimplere praeceptum superioris solum quoad substantiam; non tamen quoad finem a superiore intentum, nec quoad alias circumstantias, non solum quando finis est malus, sed etiam quando est bonus, ut cum communi doctorum Div. Thom. ubi supra q. 100 a. 9 ad 2 illud proloquium, finis praecepti non cadit sub praeceptum.

Hinc negatur argumenti consequentia; ad cuius probationem paritas est neganda. Magnum enim est discrimen inter praeceptum humanum superioris, et conscientiam: quod intelligitur quia non tenetur subditus actiones suas ita conformare cum voluntate superioris, ut obiectum amplectatur eo modo, et fine, quo intendit superior: unde subditi actiones possunt regulari eius actu voluntatis superioris moraliter malo, quia possunt regulari eius bonitate, et non eius malitia, quam habet: at cum conscientia sua tenetur unusquisque ita actiones suas conformare, ut amplectatur non solum obiectum, sed etiam modum, et finem, quem dictat conscientia: unde fit quod si conscientia dictat obiectum sub fine et circumstantiis bonis, actus regulatus ratio est bonus; et si dictat obiectum sub fine, et circumstantiis indifferentibus, actus regulatus ratio est indifferens: numquam ergo actus moraliter bonus potest regulari eius conscientia indifferenti sibi dictanti obiectum sub indifferentibus circumstantiis.

§ 3. Quid actus sit conscientia?

Quaestio est an conscientia sit cognitio iudicativa, seu iudicium an potius in cognitione apprehensiva, seu apprehensione stat. Hanc instituo quaestionem propter quosdam Doctores ingeniosos, qui etiam ponunt in apprehensione rationem. Sed tamen meo videre Doctores isti a communi Doctorum ipsi non discordant; sed tantum penes vocem apprehensionis pro actu intelligentiae.

Suppono ex philosophia, duplicem

dari apprehensionem; aliam incomplexam, et complexam aliam; apprehensio incomplexa est illa cognitio, quae obiecto habet, sive subiectum, sive praedicatum obiicit; complexa est quae utrumque simul habet pro obiecto. Prima cognitio haec homo, vel iustus est apprehensio incomplexa; at complexa est haec homo iustus: ubi non tantum solum extrema, sed etiam tertium unionis cum obiectum complexae apprehensionis; qui enim homo iustus apprehendit, utrumque cognoscit unionis, sive convenientiam iustitiae cum homine;

Hinc

est, quod apprehensio haec complexa non differat a iudicio ex obiecto, sed tantum ex modo significandi; haec enim cognitiones Deus iustus, et Deus est iustus idem habent obiectum scilicet convenientiam iustitiae cum Deo, hoc tamen discrimine, quod iudicium Deus est iustus attingit illam convenientiam assertive hoc est ferendo exprimere, affirmando; et apprehensio haec Deus iustus eandem convenientiam attingit non tamen assertive sed tantum simpliciter. Hinc ultimum, est, quod apprehensio complexa est virtualiter iudicium hoc est, sive iudicio aequivalet, sive inducit intellectum ad iudicium: Dei enim veneratio apprehendere aequivalet iudicio de Dei veneratione, sive est inductio ad tale iudicium: quoties quae cognitio proponit non solum obiectum, sed etiam aliquam rationem propter quam proponitur intellectui, dicitur iudicium virtuale: Cum praesenti quaestioni hoc supposito,

Sit propositio 1a: Scientia proprie sumpta non est nisi iudicium saltem virtuale. Ita conciliare videor percepimus discrepantium Doctorum, et quidem quod scientia sit actus iudicii tenent fere omnes philosophi adeo perfecte, ut id nec in dubium vocetur, quod scientia saltem ponit in iudicio virtuali tenet Pater Rodericus de ente supernaturali de 6.2 n. 10, quatenus docet, ad actum liberum sufficere apprehensionem, quae sit iudicium virtuale, nec video huic autem posse contrariis rationibus suffragari. Propositio 1a sub his terminis proposita, desenditur a Patre Gadio in praesenti de 2 n. 7o.

De Convenientia

quidq; sit actus iudicij. Pt. 1° ex eo, q. Theologi et Sancti apprehensioni, ad quam descendo nullus iudic. fuit: quia pp. dibus Bacilius in precatione scientiam uocat iudicatorum catholi-c. Laurentius iustinianus in sermone Sancti Maij dicit scientiam nihil aliud esse, quam lumen iudicij. Pt. 2° ex proprietatibus scientiae proprie sumptae, quae sunt indicare, et dictare; scientia enim indicat, quid hic et nunc est amandum, et quid fugiendum hic et nunc, insuper id ipsum dictat, et dictat voluntati, dictare enim proprie sumptum est enunciatio, et iudicium; hac de causa xx cum Theologis apprehensionem scientiae est idem ac dictamen lumen; dictamen a, et iudicium est idem. Pt. 3° ex

28 membris scientiae diuidentibus: diuidit enim scientia in scientiam, et errorem, et probabilis: scientia certa proprie sumpta est cognitio euidens saltem moralis; euidentia a proprie sumpta non nisi in iudicio reperitur. deinde scientia erronea est erroneus; error a hic proprie sumptus est iudicium falsum: insuper scientia probabilis est opinio; sanus est a iudicium esse opinionem: si quo partes diuidentes sunt iudicium, sequitur iudicium ergo esse diuisum. Dices scientia

29 certa, sibi uera, et erronea, sibi falsa, tales possunt esse veritate, et falsitate implexa; quae ergo dat in mera, aut implexa apprehensione, quae nihil est aliud, quam conformitas, aut difformitas imaginis cum obiecto; sed 2a est 1°. quia x° omnis apprehensionis scientiae uera est proprie uera, et falsa est proprie falsa ueritas a, et falsitas proprio tantum est formalis, et complexa, et quae tantum in iudicio reperitur. hac de causa Ser. Scdo ubi supra de S cum eo sit docet cognitionem supernaturalem esse non posse ex natura rei falsam, aut erroneam: et disputatione 6 n° 5 docet, dari apprehensionem supernaturalem cum obiecto non conformem, ut quando ad misericordiam supernaturalem apprehenditur pauperis miseria, quae re uera non claret: quo difformitas cum obiecto non est falsitas proprie sumpta: ... cum illo

et sensus: falsitas ꝑ prius sumpta tantum dat in iudicio
ꝓ 2° 30
quae quod sit de obiecto vera, et falsa negari non potest, in obli-
quius esse deceptabilius. Qui enim dixit unumquodque opinionem non esse
iudicium: quod si opinio iudicium sit dividit decepta in cognitio, sequitur quod
in cognitione esse iudicabilius. Immo hinc ꝓ 2°: quod sequitur esse iudicium quod
verum et falsum: opinio enim sicut dividit decepta in cognitione iudicium
sicut dividit decepta in cognitione opponit decepta verum, et errorem: ꝓ puta
ponit decepta verum et errorem iudicium: quod etiam iudicium verum, cui opi-
nio seu probabilitas opponit. Patet esse cognitione, quod ratio oppositionis, et
differentiis immatis, debet cadere super ipsa cognitione immatis iudicantis:
quod si opinio est assensum debet sive, sive falsum gravis inter fun-
do, scientia, et error esse debent assensum, sunt quae cadam in illorum
ab opinione differentiis:
Deinde ad actum contingentem sequitur iudici-
um formale, et expressum, sed virtuale sufficere potest: quod cum sola appre- 31
hensione obiecti hic, et nunc boni, vel mali potest voluntas illud
libere amare, vel odisse; sed cognitio ponens obiectum hic et nunc bonum,
aut malum est scientia: quod illa apprehensio est scientia. Maior probatur: quod voluntas
tam libere amore aut odio habeat obiectum, sufficit, quod obiectum illi
proponatur ut bonum, seu praeceptum, vel ut malum seu prohibitum, vel
ut nunc et aut diminutum. Minor sic, sed apprehensio illa iudicium
virtuale: quod hoc potest esse scientia. Alii subsumpta probant: quod apprehen-
dere bonum malum, seu malitiam obiecti quae talis est indicare obiectum esse
malum, et ad hoc iudicium ex illa apprehensione inducit intus;
idem dicendum est de bonitate: quod
Fiat. Ad actus liberos supernaturales 32
virtutis sufficit praecisa virtuale iudicium de obiecto honestate: sed ad pecca-
minorum sufficit etiam virtuale iudicium de obiecti malitia: quod sufficit
ad actus liberos contingentes. Patet utraque cum capacitatis ratione.
Praecipue quod plus ex parte intus cognitione requirunt ad actus virtutis quam
peccati: et plus ad supernaturales, quam naturales. Probatur: etiam

actus supernaturalis innotuis a deo, se vero in honestis; proponitur
sensus ut honestum; supernaturalis cognitio proponens objectum illius
honestatis non potuit esse iudicium formale, et expressum, nec dicitur
eius supernatale non potuit esse falsum, ut ex eo sit relinquitur.
2° quia cognitio illa proponens est iudicium virtuale
sibi comparatio quibus cum iudicio, et ad iudicium inducens.

§ 7. Expediuntur argumentorum solutione.

33 Quibus existimant, neque illos, neque alios illi adversantibus nobis esse contrarios, quos illos interpretor eius de iudicio virtuali, et aliis, qui minus dilucide, et nec eius dicunt loquuntur, intelligo de apprehensione, quae sit virtualis iudicium, adverte tamen aliqua quae nobis adversarios videntur discedant, ut nostra reddatur explicatio.

Dicitur 2°,

34 Si iterum dubio, quae vera est; et tamen non est iudicium neque virtuale, at tantum apprehensio malitiae, et non malitiae; inter malitiam eius, et non malitiam suspensivus est intellectus, quin ferat assensum, aut dissensum quod dicunt, ergo non est necesse aliquo modo iudicium. Respondetur 1° negando, quia dubio est proprie, ut tenent fere omnes Doctores quod omne iudicium; tamen quod nullum hunc regulat actionem; ex iis eius ratione dubii si non potuit voluntas excusat.

2° potest responderi, quod dubio
35 constituitur non solum per illam apprehensionem malitiae et non malitiae, et per carentiam iudicii determinantis, quia neque propositionum contradictionis sit vera; sed etiam per determinatum iudicium, hoc iudicio intellectus neutrius partis sentio ad id ascendens sufficere, ut docet Dat. Suarez in praesenti de 1X § 1. n. 1°. Potest tertio responderi, quod dubio ponit intellectus suspensionem circa utramque partem, dicere apprehensionem malitiae, et non malitiae, quae comprehensio est virtualiter iudicium, huic eius aequivalet, hoc ostensum

bonum, sed hic, hoc est, sive in malis, de hoc suo tamen
suo loco dicemus.

Obiicit . . . lx . . . supra q. 5 . . . 36

si scientia esset iudicium, quo iudicat aliquid hic et nunc
esse bonum nullum posse contra illud operari, sed iterum in plurimis [illegible]
illud operari: q. [illegible] mai: quia nullus potest agere contra iudi-
cium dictans aliquid esse bonum, ita ut illo stante non dico
non potest fieri voluntas in oppositum: q. [illegible] ant: voluntas
fieri non potest in aliquid, nisi propter ut bonum, stante iu-
dicio de alicuius obiecti bonitate, et impossibile quod illius oppositum bonum
etiam iudicet; ergo stante iudicio dictante aliquid esse
bonum, nequit fieri in oppositum voluntas; et consequenter contra
tale iudicium agere non potest.

Ad [illegible] neg. mai: ad [illegible] 35

negatur ans. illud enim iudicium, seu scientia, nullam necessitatem
imponit. ad ans. [illegible] omitto mai. [illegible], et impossibile
quod oppositum iudicet bonum ad bonitatem omitto ans. diversa
bonitate nego mi: bonum est multiplex, honestum, delectabile
et utile scientia et potest semper bonum honestum, quod quam [illegible] tamen
potest iudicium de opposito obiecti delectabilitate, et utilitate. 8 [illegible]

Ypotr
Scientia, seu iudicium de agendis semper ita [illegible] relinquit expeditam:
si eius iudicio de bonitate obiecti nulla bonitas [illegible] opposito,
manet voluntas libera quo ad exercitium, ita ut possit obiectum bonum
amare, sed illius amorem omittere: si vero simul iudicet oppositum esse
bonum, quacumque bonitate sit bonum, voluntas manet libera etiam
quo ad specificationem, ita ut possit quod libet extremum amare, vel odio
habere. Dixi quacumque bonitate sit bonum, quia eius iudicio de obiecti
honestate, stare potest quod iudicet oppositum non solum delectabile, et
utile; sed etiam honestum, ut contingit in scientia probabili vel rigorosa
ex argumento [illegible] opposita sequi, q. [illegible] dicitur quis, [illegible]

oug opcari, nisi qdo actualit iudicat, se male agere
: quando iudicat se male agere iudicat neccessario
esse bonu obtu, qd n amat: q quando voluntas agit iu
dicat bonu esse obtu, qd n amat.

39 Obijc 3.o a ratione actio electiva
proponit obtu, ut hic, et nunc operanti conveniens; et proponere ut
conveniens nulli, apprehensionis e; s iudicij; iudicium enim e cog
nitio predicati ut subito convenientis: q apprehensio actio est
s iudicium. Nego mi: q etiam apprehensio oposita proponit
predicatu ut subito conveniens: q proponit convenientia predica
ti cu subito, qd pt, q ad forma dicit iudicium formale ppe
quirit. Non solu quod extrema apprehendantur, sed etiam
int utrumqs unio, et convenientia.

40 Obijc 4.o ratione appre
hencionis e, ut si illis intui n coet obtu esse bonu potius q
q oppositu a ratione talis debet esse ut coet intui obtu esse bonu
potius, quo oppositu: q n amat pt: q apprehensio de bonitate obti
nitate, aut malitio nato sua indiferent, ut intus iudicat
obtu, qd apprehendit ita esse, aut n esse; s intus n potest
alterare id aliquo n dicit iudicat ita esse, aut n esse: q dantur
si det species duplex apprehencio, quaru una proponat obliga
cions iurandi, et altera obligacions n iurandi neutra
ex illis obligat a ratio proponas aliquas ex illis obligationis, obligat: q
neutra ex illis apprehensiois e ratio, q nave e sole iudicij. mai' mo. q rogo
quis rege ex illis oblig. n tris e rao cur una poti obliget, quo alia:

41 Ad augmu dico sui prgdo mo; cu prs sic, sin
iudicia e mai, q apprehencio de bonitate obti indiferens n e ut
intus iudicet, obtu esse malu, s poti, cu intus apprehensionis
ponat n iudicari obtu esse bonu, sic dicendu e de apprehensio
ou

malicie, suscepti quadam dimalicia. Deinde omissio
... negado quia quasi speciem caret veritatis: si enim per
corporis actiones, quae neque affirmat, neque negat ... obiectum
... ad ... intui non sto-
sit obiectum ad apprehendum ... quod opposita illis in apprehensione
negatio, qua apprehensio neque affirmat expressum, neque negat ...

... iudicio ma... ad ... obligandum; ad ... apprehendentis ... ponat obligationis ... quam, quae ... obligat ...
... apprehensionis ... ponit ... pure ...
... extremis, ad voluntatem: unde ...
... minimum peccatum ... apprehensione
... tollit ... libertatis ... apprehensionibus ... maioris obligationis ... obligat ...
quae maioris obligationis ponit, ...
... ex duabus obligationibus ... ponit ...
... ponit ... in apprehensionibus ...
specialis difficultas, ... ponit ...
... obligatio ... manat ...
... ponit ... duplex ... extremis ...

Contra

Si apprehensio non potest esse regula actionis humanae: quia non potest
... apprehensio potest ... obiectum ...
... bonum ... malum ...
... non potest voluntas ... habere rectitudinem, neque
... rectitudo potest apprehendi ... mala ... bona ... apprehensio non potest esse ... rectitudinem ... voluntati ... amare. ... si ... habet apprehensionem ... obligationis ... potentia iudicare obligationis ... non ... iuramentum esse apprehensionem ... iuramenti ... iuramentum esse mortis, ... bona illi ... apprehensio non potest esse regula humanae actionis.

47 Dicitur ad argumentum, nego ant.; si vocatur de comprehensione complexo. Ad cuius concedendum est ant., si fingatur, sit repraesentatum obiectum aliter ac est in se: hoc autem neque est contra libertatem, neque ratio ex aliqua fieri non potest ad utrumque contrariorum uti in reliquis contingit. Ad hoc, ut apprehensio sit regula morum, quod est communiter, requiritur morum iudicium falsum expressum, et formale, quale fingimus, et erroneum.

48 Ad 2a Confirmationem neganda est minor: quia ut maxime dicatur aggregatio omnium bonorum, neque a boni apprehendi in particulari, ut modo sat dixi de malitia. Si vidimus per impossibile apprehendi in certitudinem, ut malum, potest tunc obiecto haberi, in quo nullus absurdus est, quod non erit si exprimitur, et sic iudicetur ut mala. Ad 2a Confirmationem, distinguendum est consequens, non potest esse regula quoad conscientia, nego consequens; quoad non est scientia concedo consequens. In illo hypothetici apprehensio conscientia non est, quia retrahitur per iudicium ad utrumque, quod tunc est scientia, et regula faciendi, aut non faciendi iuramenti. Idem in homine speciali dicas, qui non sit in duplici formali iudicio; idem enim argumentum potest fieri, et eodem modo respondendum, si prius exprimitur iudicasse, esse sibi iurandi obligationem, et postea iudicasse, sibi esse obligationem non iurandi.

Obiicitur 6o sub eadem apprehensione malitiae dari potest contrarietas rerum; sed sub eadem conscientia dari non potest contrarietas rerum: ergo conscientia non est. Ponatur facta hypothesis, quod Petrus, et Paulus apprehendant iuramentum hoc, et nunc esse valde illicitum, ita tamen ut post apprehensionem istam Petrus iudicet, iuramentum hoc, et nunc esse illicitum; Paulus vero iudicet illud illicitum non esse, in qua hypothesi Petrus peccat si iurat Petrus, et Paulus si iurat non peccat: quae sunt duae contrarietates, et tamen uterque iurat, sub eadem apprehensione malitiae in iuramento: ergo.

Dicitur distinguendo maiorem sub eadem apprehensione, quae sit conscientia, nego maiorem; quae non sit conscientia, concedo maiorem: ita ut in hypothesi danda est hypothesi quae fingitur, et maior neganda est in minori: tunc enim in utroque non est illa apprehensio, sed sequens iudicium

Dico, quod racio veris, que erat in illis apprehencione, retractatur, et extinguitur. Unde virtus non iurat sub eadem apprehencione, que sit dicta; quod damnum iurat sub iudicio non malicie retractante apprehencionis de malicia; et tutus iurat sub apprehencione malicie sibi sub iudicio apprehencionis de malicia fumante. — Pius

Oriente — 184

tamen actus et veris fierit fieri recto rore, et prudencia; et recta racio et prudencia iudicativa est: quod veritas iudicativa est, et non mere apprehensiva. Unde manet dubium quomodo iudicativa sit, formaliter, recedo quomodo predicetur, negocium: recta racio et prudencia potest esse expressa, et formaliter, et sic est iudicium habere, et expressum: potest etiam esse virtualis, et sic est apprehencio non quelibet sed quam ut virtualiter iudicium. — dicit veritas.

§ 3° traditur definicionis veritatis.

Theologi sive cognicionis veritatis mentis uno ita sunt, ascribunt quia definiunt dialecticis, et quod dialectica sit indefinibilis, ut aliqui volunt per veritas, sed quod dialectica namque parum errantes. toti veris hinc inde explicandis ad modum instruendo inducunt. Theologus hoc sive sic mentis notio, hic veris definitis accipio. Veritas est cognicio practica actus nunc hic, et nunc particulariter immanens. sive per ipsum est cognicio de opere morali in particulari faciendo. hic clarius hoc reddo explicacionem.

Dixi cognicio, quod veris esse actus intus diximus, ex quo sed non quod non dixi iudicium 1°: quod sive omnis definicio, et non omnis ex fere omnibus aiunt iudicium esse veris in definicione, quae, que difficultatibus implicari non debent, poni debent predicata sacionis, et omnia recepta; quod veris immaterialis sibi certus est cognicio. 2°: quod licet mutantes definiverunt, adversus tamen veritas definiri non ponitur iudicium: racio est quod iudicium formale, et virtuale non conveniunt univoce in racione iudicii; iudicium enim proprie sumptum et formaliter sic... praeiudicio fit et expressa enunciativo: cum igitur ego sustinemus veris salvati ponens in iudicio virtuali, sequitur veris male definitum

per iudicium: in definitione enim poni debet primum universum.
Dixi pra-
51 ctico: quia scientia est actuum humanorum practica sibi cognitio, et aliter practica, est enim cognitio de aliquo faciendo, aut omittendo, unde et moraliter modo operabili procedit, hoc est, procedit eo modo ut voluntatem ad actiones in executionem ponendas alliciat, et dirigat. Dixi actuum humanorum, id est actuum moralium, et liberorum; soli enim sunt proprie actus humani, qui habent moralitatem, quia habent actus proprie dici per bonitatem, maliciam, et indifferentiam.

Ubi noto quod nomine actuum
52 humanorum intelligi actiones, et simul omissiones liberas etiam puras; quia licet pura omissio proprie non sit actio, quia quid positivum non est, tamen est proprie actus dicitur liberi. proprie enim est illius exercitium voluntatis, ut superrime diximus. Noto 2° includo actuum humanorum me ponere: quia in presenti solum de humana scientia disputamus; licet enim etiam in Deo dictamen rationis sibi cognitis suas liberas regulantis actiones, est quod dicunt, an dictamen illud vere sit appellandum scientia, a qua ut pote questione impertinenti abstinemus. Insuper de dictamini Angelico etiam non agimus. quia inutilis nostro cio his, qui non Angelicos, sed humanos conamur instruere volentes.

53 Dixi regulans: quia per scientiam omnes actus humanos regulat, et dirigit: sicut enim arte facta per conformitatem, aut difformitatem omnis regulis artis sunt bene, vel male perfecta; ita actus humanos per conformitatem, aut difformitatem dicuntur scientia bonus, vel malus, est enim moralis disciplina scientia quae regulat, et dirigit, quatenus ponit bonitatem, aut maliciam obiecti ut convenientis, aut disconvenientis operanti.

Unde ista scientia est quaedam exemplar, ad quod
54 debent conformari actus humani, ut boni sint. et quia scientia regula exemplar actus non solum moraliter boni, sed etiam moraliter mali, diverso tamen modo actus mali per difformitatem, et per conformitatem actus boni; utrique enim comparatur ad scientiam contendit scientia est sua regula, malum, quia non conformatur ut debuit; et bonum quia ut debuit, conformatur. ex quo sequitur

ultimo, 2do habere in actus humanos aliquem influxum: in physicus ut voluit Scotus 3 ut vult Schotus, et 11 ad 2m, diversibus, et Moralis, qualem habet exemplaris causa respectu sui effectus. 5

Dices: cognicio se habet ut mera conditio ad actus voluntatis, ergo mera conditio, quae ad actus non habet in actus aliquem influxum: ergo cognicio seu scientia in actus nullatenus influit, et consequenter regula non est. 55
Illat. probatur ex D. Th. 9 lib. de veritate ubi dicit esse bonitatem obiecti tantum esse rationem formalem movendi voluntatem; cognitionem vero esse obiecti applicationem: ergo. Distinguo maiorem: ergo se habet ut mera conditio ad actus in esse actus voluntatis, concedo maiorem; in esse moralis et humani, nego maiorem.

Haec 56
patet in actu maxime in obiectum cognitum tendente, qualis est amor beati, respectu cuius visio clara Dei se habet tantum ut mera conditio, quia amor ille liber, et humanus non est: ergo quod actus sit humanus et mensura cognicionis moralitatem haurit. Aliud motivum: exacta cognicio potest esse mera conditio: quod minimum est exemplaris, et regulans, aliud, et hoc modo potest maior distingui: se habet, ut mera conditio ad causam finalem actus, concedo; ad causam exemplarem, nego maiorem. Eadem cognicio est conditio, ut virtus motiva moveat voluntatem ad actus, et simul est exemplar secundum quod debet voluntas actus liberos elicere. Neque est aliqua implicacio quod in genere diverso sit conditio, et non conditio.

Regula itaque di- 57
ximus esse scientiam immediatam, quia licet dentur plures regulae actuum humanorum, scilicet naturalis, lex Dei, et humana etc., immo dominium, iuris quae ante omnem prohibicionem, et praeceptum dantur in aliquibus obiectis; plurima enim sunt prohibita quia mala, et praecepta quia bona, adhuc haec nulla est actibus humanis immediatior, quam scientia: haec enim solo mediante alias regulant actus humanos: quia eis usque non exercitantur nisi per scientiam applicentur operanti. Est ergo scientia regula immediata.

Obiicies: 58
regula actuum humanorum immediata debet esse conformis ac regula

remota, qualis e suprema, et div voluntas. Item non semper conformis est regule morum; ut patet in scia falcitatis (?) substantiali qualis est familiis, et erronea, que proponunt obiecta re ipsa non precepta, aut prohibita: ergo scientia non est regula morum immediata.

59 Ad hoc neg. ob. mi. ad probationem dicendum est scientiam qua talis esse non posse falcitati subiecti quidquid proponat obiectum, quod re ipsa non est, fit idem non est scientia conscientia, id est, cum habet quatenus iudicium falsum: et quia tantum de ratione scientie ut proponat obiectum eo modo quo debeat, seu ponit amare seu fugi: ergo cum scientia numquam proponat obiectum aliter ac amari, seu fugi ponit, seu debeat, sequitur scientia quia talis non esse falcitati subiecta.

60 Hinc est quod scientia qua talis semper sit conformis regule supreme, sive voluntati Dei. Deus enim vult voluntatem amare obiectum, quod scientia dictaverit esse bonum ultimo concludit esse amorem prosequendum, sed scientia concludit obiectum tamquam apparent esse amore prosequendum; ergo quia amplectitur obiectum ut scientia dictaverit id esse amplectendum operatur ut voluntas dig... dignitas: ergo scientia quod vult regula Dei, et in hoc sistit utriusque consensus ipsius conformitas. Unde scientia non solum esse conformem cum voluntate Dei, sed etiam evidens esse eam esse cum illa conformem ut constat ex posito, cum primitiae supponunt evidenti

61 Aliter ponit misi arguit diligit; non semper est conformis patribus, scientia, actibus, negotiis, non omnis scientia habet in se conformitatem propriam cum voluntate Dei: ergo non omnis scientia conformis est, et regulata cum obiecto ut est in se, sicut regula Dei est cum illo regulata, et conformis: at omnis scientia habet eam regula conformitatis actibus; a sicut regula Dei per conformitatem secum ipso facit bonos actus humanos, ita omnis scientia bonos facit actus hominis per conformitatem secum ipso, cum regulatio, et conformitas actibus tantum est de essentia scientie, quo scientia est, et qua regula. Sed de hac dicimus sermo infra redit...

62 tandem

in difinicione posui hic, et nunc ad omnes circunstancias amplectendum: quoniam non omne iudicium de obiecti bonitate, aut malicia est sufficiens ad deciso illud tantum, quod attentis omnibus circunstanciis quae in esse cognoscunt actioni execucioni mandandae, Ultimo decidit illam mandandam eius execucioni. Potest enim intus iudicare malus esse iuramentum, et nihilominus potest etiam iudicare iuramentum sub aliis circunstanciis esse bonum, quod ultimum iudicium est conscientia.

utrum. 63
conscientiae actus apprehendas, hunc efformo silogismum: nulla res aliena est mihi furanda, sed pecunio haec est aliena: ergo pecunia haec non est mihi furanda. Similis silogismus intervenit, sed aliis intervenire potest in omnibus accionibus in execucione ponendis in quibus omnibus silogismus nulla ex premissis est conscientia, quoniam utraque est speculativa cognicio. maior enim est noticia speculativa principiorum, et minor est noticia speculativa quiditatis, seu cognicionis obiecti scilicet pecuniae, quae est aliena, ex qua accionis honestas, seu turpitudo dependet, conclusio quae est conscientia sicut loquitur divus Thomas, aplicacio scientiae ad opus, quia ad illud aplicat premisas notas: ergo soli conclusioni convenit conscientiae difinicio ut de clarantur factum.

§ 6 Explanatur conscientiae Sinderesis.

a frequenter in hac materia vocatur Sinderesis, prudencia lex naturalis, et recta racio, frequens enim est eorum significatio una pari cum conscientia: sed quia voces quos vellem omni conscientia ciudito aliquo iudicio subterfugiat, unum nomen est explicare quid proprie unum significent, ut vero comparaciones illarum significati cum conscientiae actus conscientiae luci clarius appareat. 64

65
In his diligendum est duplex intellectus alius speculativus, et practicus alius, qui licet sint idem re, fine ex fine distinguntur, finis enim speculativi tantum est intendere veritatem cognoscendam; practici vero finis est operacionis dirigere, quo speculativus demonstrat natura, et pulcritudinem veritatis. Unde speculacio sistit,

et principii practici, concludit quod hoc modo, virtus amplectanda est, et sequenda. Vnde fit quod sicut obiectum speculatiui intellectus est ens, ita practici est bonum repraesentatiue.

Hinc iam ex du-
66 plici hoc intelligendi modo speculatiuo scilicet, et practico, videmus dari duplex genus principiorum, aliud enim est speculatiuum, et aliud practicum. et quemadmodum in speculabilibus primum omnium principium fundatur in ratione entis, et non entis, illud scilicet impossibile est idem simul esse, et non esse, siue idem de eodem affirmari, et negari, ita in agibilibus primum omnium principium est illud bonum est amandum, et malum fugiendum, nititur enim his terminis bonum, et malum qui communis omnino; quod omne agens propter actionem operatur propter finem quem amat ut bonum, et quod malum fugit.

Deinde, duplex genus
67 principiorum distinguo: vnum quod est, et indemonstrabile. aliud est vniuersalissima, quae philosophus vocat acciomatha, et dignitates: est enim generale quidam principium quae quaelibet termino mentem [illegible], ob evidentiam suam vere statim iudicant; alia est minus vniuersalia, et quae theses, seu positiones dicuntur a philosopho est enim principium quaedam generalis quidem, et nota, sed secundum quod tota minus vniuersalia necessarium. hoc patet in intellectu speculatiuo: quia impossibile est idem esse, et non esse, habet rationem dignitatis, et omne habens essentiam est eius habet rationem positionis prout has claras alias veritates quae obtinent locum [illegible], quales est ex collectae ex his principiis deducibiles.

Pari modo
68 dici debemus, duplices veritates ab intellectu practico acquisitas, quae ad nostrum pertinent institutum aliud enim vniuersalissimo principia, et indemonstrabilia a priori. talia sunt haec quia omne bonum honestum est amandum: omne malum pari est fugiendum, quod tibi non vis alteri ne feceris: subditos obedire, quod superiori legitimo praecipitur. Alia est minus vniuersalia principia, et ad particularitates

prudencia: huiusmodi est Deus esse colendus: credentibus est tempe-
rata iusticia servanda, et alia similia, alia
... illis veritas dicunt 69
... q per illaciones evidentes ex his principiis deducunt: talia sunt
decalogi mandata quae principiant, et ... in Decalogo, et quae
in talibus ... : inter has ... hoc dat dictamen, q communia
principia sunt universalissima, ... nemo ignorare potest, a nullo
... possunt ignorari ... licet demonstrabilis potest ... ...
... ex historiis cognoscimus apud naciones aliquas furtum ma-
... adulterium fuisse approbatum a ..., et mendacium
... semper habitum fuisse ut illicitum
... ad nonnullas infinitas re- 70
ducuntur. Lex naturalis ... in actu ... ... dictamina
... sibi iudicia dictancia ... quae sic habent ...
... , et ... illa ... naturalis unum ... mo-
... sinderesis dicitur esse habitus ... principiorum de agendis
... intelligitur ut aliqui ... ... habitu ... indito
... falsum, quia nullus talis habitus ... ... sinderesis
... lumen ... ... potius
... universalissima ... ... agenda
hac de causa dicitur sinderesis, quod nomen ... sonat ... quod
... ... principia haec ... non aliter ... nisi in se ipsis habent
...
Prudencia, sive supernaturalis sive naturalis est habitus ad 71
singularia iudicia de agendis, sive ad iudicia de actione
... in individuo, et singulari, unde ... prudencia ... distingui-
... ethica, sive scientia morali, quae est habitus ad universalia iudicia
de agendis, sive ad iudicia de accionibus in communi ... dis-
tamen ... ethica ... , ... sub his
... circumstanciis, ex hoc tamen ... ... infini-
... ... , donec ... prudenciae iudici-
... ... in qua ... manca
minori ... doctissimi, et prudentissimi plurimum ...

Ad 2ᵐ difficultas, quae contingunt, in applicatione regulae generalis ad actiones individuas: ideo prudentiae est dictare, ut hic, et nunc illis circumstantiis servatis, potius aliqua debita ad restituendum absque periculo honoris. idem est in aliis materiis, ideo quod iudicium ab ethica procedit, quod est de restitutione, et iustitia in communi; aliud iudicium quod est de restitutione, et circumstantiis in individuis, procedunt a prudentia.

21 Quia est particularissimum dictamen quod est iudicium de agendo actione individualissima. Unde conscientia est actus ab habitu prudentiae procedens. Interdum tamen actus communiter accipitur pro conscientia. Ex his patet quid conscientia, comprehendit enim omnia dictamina de agendis quae dictat, enim conscientia dictat quid faciendum, aut quid bonum. dicitur vero quodlibet dictamen ex praedictis est conforme dictamini sapientiae Dei, cuius est participatio, et imitatio in regulando omnes actiones humanas, eo modo quo vel 6 diximus specialiter de conscientia.

22 Ex his facile constat, quomodo haec omnia inter se distinguant, quod ad ethicam attinet, Conscientia differt a synderesi tanquam particularis et propria ad universalissima; quia differt a lege naturali, ut singularissimum dictamen agendi, et dictaminibus communibus, ex quibus infertur differt tanquam ut inclusum ab includente, differt ab ethica, ut actus singularis ab habitu ad communia, quia differt a prudentia ut actus ab habitu, a quo immediate procedit.

23 Ut quod haec omnia uno digitu videas duplex est formandum exemplum: Ut sit de unitate boni quod amandum, et restituendum furto ablatum est bonum virtutis: quod furto ablatum est restituendum, sub his vel illis circumstantiis, quod sunt: furto ablatum est restituendum sub talibus circumstantiis et tantis pecuniis finitum ablatum, et hic, et nunc talis creditum circumstantiis: quod tantis pecuniis hic, et nunc est restituendum. Ex primis syllogismi exemplis dictat restitutionem in communi; quia regulas quod ex potentioribus syllogismi

applicat ad acciones, et circumstancias sine quibus non est proximum,
et formatur. Secundo quia prioris regit lex naturalis, maior enim
universalissima procedit a sinderesi: minor, et conclusione procedunt
ab ethicae habitu, atque ut potius sciam quilibet illarum conclusionum
moralium, et simul est prius illis comparacione aliarum, neque ordo
iudicia utriusque. Regi est contrario conclusio, et est proximum
iudicia ab habitu prudenciae procedencia.

Disputacio 2ª de conscientia formatione

Modus primus expenditur.

Cognicio haec, et nunc proxima obiecti boni, aut malicie conscientia nominatur
illa, qua sine qua operari quis moraliter non potest. Unde est modus primus 15
formandi conscientiam dicitur talis habere cognicionem in materia de peccatis, cum
340 diximus, cognicionem hanc requiri tamen plenam, et perfectam ad peccandum
difficultatem, et semiplenam sufficere ad venialiter peccandum.

Difficultas

Modo est, utrum ad peccandum quod cuiusque sufficiat, requirat conscientia, neque sufficit 16
cognicio malicie formalis, et expressa. Doctores aliqui quos
refert ... dicunt tres cogniciones requiri, sufficere
...... et interpretativam cognicionem, quae maxime sufficit
in eo quod obiectum in se malum cognoscit ut utile delectabile, aut
modum, et sub aliqua alia apercione boni. Unde hoc auctoritate
peccat, qui carnis ... immemor divinum,
ut carnes comederet, et aliis suis utilis, et ipsi est de-
lectabilis, sunt enim illa utilitatis cognicio et virtualis con-
ciderationis malicie in illo carnis esu ... perficitur.

Ratio illius,

quod tunc illius non malicia libet, et potuit advertari in quocunque
obiecti malicia libet, et potuit advertari, et non advertit accio est ...
illius culpae tribuitur. Minor ... quia illa utilitatis cognicio ... plus suf-
ficiens, cum non potuit formulam exquisiri, et liberum procedere ad maliciam mo-
ventem; sicut et maliciam non cognoscit, et expresse, dicitur tamen cognoscere in-
terpretative, et virtualiter in cognicione utilitatis ... ...

78 Omnium ... et praecipue doctorum ad pandus requiritur, seu maliciae cognitionis expressae, et formalis. ita Div. Thomas ... q. 15 art. ad ... quem sequuntur cuncti doctores, quorum ipsum ... et sequitur ... in ... ignorancia ... qui ... ... de ... quia ... aliquid ... mente ... descrip. Omnis scio, eximius doctor, cui cumque ad ... quo ... opponat praecedenti;

79 Notandum est, cognitionis virtualis, et interpretativae illius condicionis, quo cognoscitur expresse ... obiectum cum aliquo ordine ad aliud, quod aliud eo ipso dicitur virtualiter cognosci, et velle virtualiter aliquid cum velle expresse ... obiectum; quod cognoscitur cum aliquo ordine ad aliud, quod aliud eo ipso dicitur virtualiter volitum, quatenus volitum ... et ... ... somnus ... actu ... amicicia ... virtualiter ... siquis somnus ... cognoscens illius connexionis, et ordinis. Item si quis dubitans, an ... sint ... prohibita, ... illa ... commixtionis expressa cognitio ... virtualis cognitio maliciae, quae commixtionis repraesentat ... cum aliquo ordine ad maliciam, igitur ... et ... minime negat virtualis maliciae cognitionis sufficere ad ... illius utilitatis cognitionis cum cognitionis maliciae virtualis ... ...

80 Sit igitur ...: ad pandus requiritur ... quae sit cognitio formalis, et expressa, vel dubia, aut suspiciosa maliciae cognitae ... in ipso mala entitate, ... in ipsa causa, quatenus ... expresse cognoscit ut malae entitatis ... ... cautus hoc patet ... expressa maliciae cognitione, quatenus ex advertencia ... prohibiti cogniti ut ... ... ex ... in obiecto ... reperta, ... ex advertencia, et cognitione

obiecti tamquam convenientis, aut disconvenientis non potest homo libere procedere ac ex proprio illo malicie cognitionis inquirenda. ergo non potest homo prave agere ex proprio malicie cognitione, et pro [illegible] obiecti convenientis cognitio [illegible] cognitio [illegible]

[illegible] alii [illegible] potest homo libere procedere ex propria malicie cognitione, nisi medio [illegible] impediente malo cognoscere, sive inquirere cuius obiecti malicia, [illegible] repugnat [illegible] ex propria cognitione cognitionis et inquisitionis malicie [illegible] apprehensione; [illegible] quam [illegible] repugnat [illegible] ex propria malicie apprehensione [illegible] malicie cognitionem et inquisitionem ex propria apprehendi, ex [illegible] apprehensione malicie [illegible], [illegible] ut supponitur, [illegible] apprehendit ex propria malicia, aut malicie cognitio: ergo ex cognitione obiecti [illegible] convenientis non potest homo libere procedere ad inquirendam ex propria malicie cognitionem.

[illegible] explicatur [illegible] cedens: nullus potest [illegible] nisi [illegible] velit [illegible], quamvis [illegible], et nullo [illegible] modo potest [illegible], quamvis [illegible] velitis [illegible] ex propria malicie cognitione: [illegible] nullus potest [illegible] aliquid [illegible] magis [illegible] quamvis [illegible] omnibus [illegible] hoc [illegible] malitiae [illegible] quolibet [illegible] amor [illegible] a [illegible] actionis [illegible] specificatione, et [illegible] aliquo [illegible] malicie cognitione [illegible] quoad [illegible]; [illegible] cognoscens non potest [illegible] amare [illegible] actus [illegible] ex propria [illegible] malis quamvis [illegible] malicie cognitione.

quod [illegible] intrinseca [illegible] et [illegible] aliquid, [illegible] cognitis [illegible] ad illud [illegible] voluntatis; [illegible] obiectis cognitis [illegible] ordine [illegible] cognoscat ex propria illud [illegible] cognoscit [illegible] respectus, [illegible] cognosci non potest [illegible] respectu cognoscat: ergo non potest [illegible] actus malicie quamvis [illegible]

obiecti ex expressa malicie cognicione: ut cui malicia inconspicua est, vir mo debet cognoscere obiectum tamquam ... aliquo presens cum ordine ad maliciam.

Confirmatur. Ex experiencia videmus ad finem dicendi cogitaciones ex quibus incipit volu tacio, et iudicium nostri formare (hoc est causalis) quod non est in nostra potestate ... nobis occurrere, quod est eandem in ordine ad ... aliud negocium cogitum, quod docuit ... experiencia, et ... auctoritas suadet ... quando ... in nostra potestate non est consultare aut iudicare, an obiectum sit malum, obiecti malicia nobis libere ... ; sed quando non expressa cognicio malicie ... non est in nostra potestate consultare, aut iudicare, an obiectum sit malum: ergo non datur expressa cogitacio malicie, nobis ... non est malicia.

Vltra: quod quotiens animus ad aliquid in nostra potestate ... movere in nostra potestate aliquid illud, ... ad consultaciones et iudicium in qualibet ... aliqua ... cogitacio, que in nostra potestate non est: quod quando non datur prima cogitacio malicie in nostra potestate non est consultare aut iudicare, an obiectum malum: quod ultimum: sed quando cognoscit obiectum tamquam ut mihi conveniens, aut ... nulla cogitacio malicie mihi ... in mente, ut supponimus, ergo ex cognicione obiecti, ut convenientis mihi, liber non est transire ad consultandum inquirendo, aut inquirendo, aut iudicando illud obiecti maliciam: et consequenter ... erit malicia non inquirere, aut obiectum illud amplecti.

Confirmatur ex ... et ... : quod ... penitens dicat, ... carnes comedisse ... in mente nulla ... cogitacione, ... dubio, ... scrupulo, ... aut obligacione ..., ... prudenter iudicat ... ex comestione illa non peccare: ... minime ...

—5—

Materia de Actibus humanis

Authore R. D. Didaco de Barrios Gaditano Auditore

Baccº D. Christophoro de Godoy et Aragon in Coelis Assumpte perpetua theologia illustrato

Anno 1580.

Dei Domino

Disputationibus theologicis facturus initium, Auditores mei, [illegible] potissimum incipiunt certa ratione quid insedit animo [illegible] [illegible] ut ad humanos actus morales tractationes animus applicare cum [illegible], et [illegible] cogitationes [illegible]. Cui [illegible] a [illegible], 13 capitulo [illegible] [illegible] subiecti [illegible] admonuit. [illegible] theologiae [illegible] [illegible] explananda, quae practica [illegible] in sequentibus [illegible], et cui [illegible] hominis [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] producere, ubi sempiterna [illegible] beatitudo, [illegible] [illegible] [illegible] aptissima [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] studiosa operationum [illegible] [illegible] necesse [illegible] has [illegible] in [illegible] aetatis [illegible] [illegible], et tractationes illustrare theologiae praecipue [illegible] [illegible] [illegible], nimirum [illegible] pertinent ad [illegible] [illegible] [illegible] assumunt commentaria exponendo. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tum antiquiores [illegible] [illegible] prudentia utiliter [illegible] operationes [illegible] in quibus [illegible]

adueniendi dederit, manens proposita sibi beatitudine quam solam ad se capiendum mereri huic ultimo quibus annis disputaturi quorum unus aderandi sibi assequendi sive amittendi in utraque parte plurimum valet. Horum quae exempla sunt maxima in hac vitae ratione, ideoque horum de humanis actibus tractationem aggrediar, si modo Deus, quod enixe precor, votis annuat humilibus, et cuius nobis aut timere aut audere, sed illi ipsi gesserit.

Ut igitur ad propositum accedam, materia tota huius de actibus humanis duplici praecipue parte dividitur: in 1º de ipsis actionibus disputabitur, et de eorum voluntarii, de qua etiam theologi 1ª 2ae q. 8, et deinceps. In 2º de eisdem agetur actibus in ratione moralitatis de qua in sequentibus agit q. 9 et [illegible] dicitur partis Angelicus praeceptor. Ratio, ut praecepta voluntarii 13 sibi locum merito.

Granado assumit: quod prius supponit ad esse moralis hic moralitatis, subiectum, quod enim antecedit, sicut alii malunt moralitatis constitutionibus eiusdem de eius voluntarii ipsius praevia debet esse tractatio moralitatis. Subsequens in ea est voluntarii tractatio ostendendum praevie nobis fuit neophitis, qui multis mysteriis sociant quaestionibus sortis praecum, iis divinis, quae theologiae moralis proprie videntur ipsis, quae facultati studiosis proxime usui forent, anima quae praestare conavimus Deo inchoatis sapientis numine desisti, ubi nos nostras omnes, sicuti erant theologicas lucubrationes vobimus dicamus quae. Tract. 1. de Voluntario

Jesus Maria[?]

De Voluntario.

Cum nomine actuum humanorum ille intelligi soleat actus quem agit homo, qui su- 1
ficientem habet libertatem, ut bone illius, et imputabilis sibi ad lau-
dem sive ad vituperium operantis: itaque omnes voluntarii inveniuntur
debere in huiusmodi actu humano, ac per inde circa omnes eos, et superiores
praecedere illius. hac de causa quaestio de ipso voluntario bene
committitur disputatio post materiam aliorum committendo quod in voluntario non
quia magis elucet alterum alterum. Disputatio 1a quid sit volun-
tarium; Articulus 1us nominis explicat, et aliquas apponunt de-
finitiones:

Disputatio 1a

Quid sit Voluntarium?

Articulus 1us

Nominis Explicatio, et aliquas apponunt definitiones

Varia et 2
multiplex in huius vocis voluntarium acceptio in omnibus aliquod sumitur
eo quod est voluntas obiectum quodque per actum apetitionis [illegible] existere
sed ei voluntarium, quod volitum: haec acceptio impropria, improprie ergo sequi-
tur. S. Dr. [illegible], et [illegible]: secundum hanc fugiunt admittit, dicebat
per ex [illegible] [illegible]. 2o accipitur, et quod fugiunt per eo quod est liberum
[illegible] sicut in 1o Epistolae Iacobi dicit voluntarie enim genuit
nos: id est libere. 3o sumitur pro eo quod est liberum ab obligatione, et prae-
cepto sic dicitur voluntarium meum, quod sine obligatione [illegible]
sic Lo 1o Paralipomenon, dicit [illegible] Do corde perfecto, et animo
voluntario, id est, in iis enim quae de praecepto et obligatione non [illegible]. 4o tan-
dem propriis quod ad praesens institutum accipitur pro eo, quod admodo procedit a vo-
luntate, et ita a voluntate dimanat nominis appellatio tamen res ipsa
signata tam recipit ut omnes sunt voluntarii, quae alia quae [illegible]
[illegible], ut in sequentibus exponemus

Aliis ab aliis authoribus voluntarii
definitiones exhibentur, quas recensentis, et perpendiis, quod porro approbam.

eligim, diffione, 1o ab Ar° definit 3o lo ethicorum c. 1o cum
id qd e a pcio intrinseco cognoscente singula in qbus e accio, i. de
sircunstancias. que diffio a xeo com̄ recepta, et nobis impugnat, qd ad
voluntarium n requirit hec singularium sircunstanciarum cognicio, alio-
q, fine nulle essent in hoie voluntarie acciones, et nulle in aliqui-
gi animalibus. 2o definit voluntarium ab Almaino in moralib.
lu 1o c 1o cum id qd positis oibus requisitis ad agendum potest fieri,
et n fieri. hec etiam definitio potius explicat rationem liberi, quam volun-
tarii ideo qs satis ixeo est reiicienda, e.

3o definit a thiquis com-

4 cum id qd e a pcio intrinseco cum cognic. finis hec etiam a nostris comuniter
admittitur, mihi qs impugnatur 1o: q ad rem voluntarium n requir
cognicio finis: q talis parla ponenda n e in diffe. Dices: ans. nam
cognicio finis e cognicio boni prout sic apetibilis si stricte, et ppri
loquamur: sienim qm, pprie talis e cognicio boni obiecti
pind. n requir ad voluntarium cognicio boni prout apetibilis; qd
pt, cum nec actus fuge, et odii, ut tunc e voluntarii: a qd. q
amat: nec mali; ut mali prout a pcio subito e obiectum su-
ficiens motivum prout apetibiles a se apta; sin nisi ad actum
fuge, et odii q eiusmodi actus n requirit nisi cognitionem obiecti
disconvenientis: actus inde voluntarius n essaliter requirit cog-
nitionem finis, sed cognitionem boni idest 3o Dices. sic, i. d. q. dicit
ut patet ad diffinitionem voluntarii n cognosci, thomas cum a pcio
it, imo ut intendunt et almainus sensus hic Augustinus potest po-
pulo per eundem

2o. si auferat talis parla,
5 nihil homines in sufficiens e cuius diffio, ut eq adstruunt cetti
ti Salmanticenses, ita qd impugnat 2o sic enim conveniret actui
irrt. indigentes ab impetu, et motione voluntatis producto, ad qd
nec actus delectionis proveniens a pcio intrinseco, scilicet intra cognos
nitione presenti sensus, quem n comitant, i. an, et quid admotor

talis sic habet ad eius modi actus: q actus intus independentes
ca ad imperat a voluntate cum aptio intrinco ex cognitione, ac
ideo voluntarius, qd est consiunctu i. Addde ex dc. ffuro omni-
u etiam, iudicio, qd qr pervenit ab intrinseco principio, ut de mota
sequens perveniat ad cognitionem apprehensiuam eius ds sit obiti: a quidic-
ta definicio rejicienda e ut non conveniens alijs a definito.

definit a dc. ffur unumquodque pro appetitiuo fuit ab intrinseco 3° tande
in obto prxima cognitione defio haec ex eo e reijcienda videtur, 8
qd acptis verbis excludit voluntariu imperatum, seu actus ex-
ternus. q tamen actus in st. oiu i voluntari, ut pote procedens
plerumqs alicuia voluntate, sine qua actui imperato admo-
dari n potuit definio haec voluntarii: q a illa excludit: et
ans ring actus imperata plerumqs vehabet obiectu, ut si sit actus cor-
poris motio: q neqs per illius tendat voluntas in suum obiectum;
u convenit illi negat ffur definio accommodari.

Articulus 2us

Nostra proponit definicio.

Nostraqe defio sit se habet voluntarium e qd procedit aptio
proxima cognitione appetitiuo. explat: nq in fii voluntarium negt
esse ipsum sit principium, seu pro appetitiua: haec enim i naturalis, si sit
a natura et sic intuitiva: i debet esse aliqd ab ipsa pro
sui principio dependens, et qd ad modo egrediens. qd explicat
per illa verba qd procedit. insuper licet haec particula proxi-
me conveniat actui voluntario illa tn reijcienda n e. cum actus
ab homini, de liberis actioby n dicat nisi per analogia, ita
ut eius i llud derivari applicari ad actus voluntarios q sic se habet
Addde qd hic dirigunt alijs actiones, qs potuit advertitis pre-
venire in nomine dei, thomas in pmio q 6 a
1 ubi ds sit actus creati illis q3 oib, qquid ad haec ostra particula definit

8 Deinde addit in definitione ex proprio appetitu, per quod distinguit voluntarium a facto invito, et cuicumque quod procedit a principio extrinseco; diversificatur vero ab iis actibus, operationibus, etc., quae procedunt ab inclinatione aliqua naturali, et appetitu innato, ut motus deorsum procedit in lapide, in igne sursum. Addit tandem distinguit per illa verba praevia cognitione, quibus declaratur, qualis debet esse prius appetitibus, ut illius actus voluntarius dicatur, scilicet appetitus operatur elicitum, ut est voluntas in homine et appetitus sensitivus in homine, et in brutis, quae postea ad appetitum suum eliciendum actum non formant, antequam ipsa indicatur, seu cognitiones sequuntur.

9 Ita definitio tradita est ex mente D. Bonaventurae, Scoti, et aliorum, et aliis clare denotat naturam voluntarii. Comprehendit enim sola voluntaria, ac proinde tamquam apertissima omnibus debet admitti ex mente D. Thomae, ut mihi dubium non est. 1.º quia nunquam expresse excludit voluntarium aliquod definitum, neque ea quae assumunt Thomistae. 2.º quia in hac quaestione 1.ª art. 1.º in corpore haec habet: hoc autem importat nomen voluntarii, quod actus et motus sit ex propria inclinatione, quod denotat debere esse a proprio appetitu. Deinde requirit cognitionem, quo moveatur appetitus, ergo ex ipsius mente deducitur nostra definitio voluntarii.

10 Hinc deducitur 1.º voluntarium, quod admittit D. Thomas 1.º et 2.º art. huius quaestionis, et communiter cum eo Doctores. Ita potissimum in homine reperiri voluntarium: quod patet, quia actus volitionis in homine procedit a principio, scilicet voluntate, quae praevia cognitione obiecti apta est inclinari appetitu. 2.º in brutis reperiri etiam voluntarium, quod etiam constat ex nostra definitione: nam appetitus sensitivus bruti ita fuit informatus, ut procedat apprehensio quaedam illius, repraesentans scilicet bonitatem et convenientiam, sive malitiam, et disconvenientiam obiecti, qua obiecti praesentia, aut opinationibus eorum, aut aestimationibus movetur appetitus ad eliciendum actum, vel prosequentis, vel fugae circa tale obiectum, quod idem afficiendi dicendum est de amentibus, et pueris, dum carent ca[…] quae requirit ad integritatem suae operationis.

Deducitur 2.º multa esse 11
appetitus volitus, ac voluntarius, neque inter se conveniunt, et multa
esse volita quae non sunt voluntaria, et multa esse voluntaria
quae non sunt volita. Primum patet in Deo, ubi generatio filii est
volita, sed non voluntaria: in homine, ubi nutritio, et au-
mentatio non est voluntaria, sed volita: quia haec non procedunt
a propria voluntate cum cognitione eliciente, et movente ad
ipsas operationes. Secundum etiam patet: nam volitio est voluntaria et
tamen non est volita, neque enim ipsa est supra se reflexa-
tur, neque voluntas per aliam volitionem ipsam quam appetit, ad
hoc necesse est ad actionem voluntatis, alioquin oporteret dari pro-
cessum in infinitum volitionum, aut sistendum foret in aliqua, quae non
esset voluntaria, quod etiam quod repugnat.

Deducitur 3.º actum volun- 12
tarium esse saltem vitaliter volitum, sive sit voluntarius elicitus,
sive imperatus, quod attinet ad voluntarium elicitum communiter ad-
nuit a Deo, et ratio est: nam potentia, quae elicit actum appeten-
di, dicitur ipsius esse non appetitus tamen ita se habet erga illud, ac
si esset amatus, et appeteretur; sed hoc est vitaliter velle talem
actum: ergo voluntarius elicitus est vitaliter volitus. Patet maior:
eo ipso, quod actus eliciatur a potentia volitiva huiusmodi potentia taliter
est hinc, et nunc disposita erga illum actum, ut eius dispositioni
repugnet ipsi qui est actus nolitionis erga eius actum: quod patet, nam
si esset actus nolitionis in eadem potentia erga prædictum actum, illum esset
potentia violentus; sed repugnat quod actus voluntarius sit violentus; ergo
ratione dispositionis actualis, quam habet potentia volitiva repugnat actui
nolitionis respectu sui actus voluntarii. Tunc sic; sed actus, qui
alteri repugnat est simul dicitur saltem vitaliter: ergo actus voluntarius eli-
citus est dicitur vitaliter actui nolitionis eius dicti actus, et consequenter est vi-
taliter volitio sui ipsius.

Quod attinet ad voluntarium imperatum oppositum 13
sentit Dr. ... de voluntario in communi, dicens non modum

in eis, ut sunt nobiscum conveniunt: cum ratio est: nam quod est voluntarium imperatum eo modo, quo est voluntarium, est a voluntate imperatum; sed quod est imperatum a voluntate est volitum: ergo voluntarium imperatum volitum est. Probatur minor, nam voluntas imperat actus alia potentia exequendos per suum actum internum, quo ipsum quodammodo fieri iubet, hoc enim imperare est; sed actus quo voluntas aliquid fieri iubet, vult etiam illud ipsum, quod imperat: ergo quod est a voluntate imperatum volitum ab ipsa est. Quod declarari exemplo potest imperii cuiusvis, aut politici, aut oeconomici, ubi hoc ipso, quod aliquis iubeat aliquid fieri, sine tamen merito illud velle. Dubium 2um quotuplex sit voluntarium. Articulus 1us: divisiones voluntarii proponuntur.

In voluntarii divisionibus, non eodem modo, ut sunt, est locuti sunt Authores, quamvis minime debeat, cum ea res maxime ex acceptione, et vocum dependeat, ubi praecipue viget ipsius voluntarii, et libertatis natura et ratio: exponimus eas ex communi omnium sentiendi, et accipiendi modo. Igitur 1o dividitur in voluntarium obiective, et voluntarium effective: primum appellari solet voluntarium per denominationem extrinsecam desumptam ab actu voluntatis, et quod idem quod est obiectum voluntatis praesertim per actum affectionis ut diximus n.o 9. Voluntarium effective dicitur quod procedit aliquo modo a voluntate, sive elicite, sive imperate, ut actus amoris, ambulationis etc., et hoc dicitur voluntarium per denominationem intrinsecam ad distinctionem alterius voluntarii obiective; nam licet utrumque denominetur voluntarium ab actu voluntatis, quae sibi extrinseca est: tamen voluntarium obiective ratione extrinsece voluntarium, ut ipsum aliqua ratione per se voluntarium

non sit, sed illud praecise, quod ipsius versat; ac quod voluntarium
esse tribuit licet sint actus alterius potentiae, quae voluntas ita se habet
ut non solo actus voluntatis, quae circa ipsum versat voluntatis, sit ipsum
etiam proprie appellat voluntarium, et haec est vitium appellationis
ratio.

2° diuidit in voluntarium positiuum, et omissiuum. positiuum est quod
consistit in aliquo positiuo, ut actus volitionis; omissiuum est quod 15
consistit in aliqua carentia seu negatione, ut omissio audiendi sa-
crum. in imperata positiuum, quae omissiuum voluntarium subdiuidi-
tur. nam positiuum aliud est elicitum, et aliud imperatum; elicitum est
quod consistit in actu procedenti a potentia appetitiva sub cognitione; im-
peratum est voluntarium consistens in actu alterius potentiae a voluntate, ut
actus progressionis. omissiuum vero aliud est negatio ipsa actus eliciti,
et aliud est negatio actus imperati, ut negatio actus volendi audi-
tionis missae, et negatio ipsius externae auditionis; illa omissio po-
terit appellari vitalis et interpretatiue elicita, et ista vero vir-
tualis et interpretatiue imperata: nam ita se habet voluntas erga
internam omissionem, ac si foret actus abstractionis, quo nollet audi-
tionem missae, et ita se habet voluntas erga externam omissionem
ac si haberet actum, quo vellet ipsam missae non auditionem.

3° diuid- 16
it in voluntarium directum, et indirectum, quae diuisio diuersimode
explicatur; nam alii confundunt hanc diuisionem cum alia quam loco 4°
afferimus, ut aduertit hoc loco [illegible], communis a-
lio modo, quem adducemus, explicat praedicta diuisio, nam secundum
illud est directe voluntarium, et ita dicitur, ut notat P. Bo-
tencia, quod sine ullo recepto sicuti intelligi valet procedere
a voluntate, quod venit a voluntate tanquam ab agente, sic
explicat D. Thomas, et alii Doctores, ut volitio, ambulatio. Indirectum
[illegible] prouenit a voluntate tanquam a non agente, ut summersio nauis pro-
uenit [illegible] tanquam a non agente, seu [illegible] nauis. hoc
indirecte voluntarium solet etiam appellari interpretatiue, et moraliter vo-
luntarium, et volitum

17 4° dividit' in voluntariu in se, et in alio. volu-
ntariu in se e, qd in se fit, i volitu ut ambulatio; voluntariu
in alio e, qd in se fit n, i volitu, s in ca ut malicia moralis
actus liberi e voluntaria n in se, s in sua ca ut delectatio in
actu recti omi diformi, illiu enim apetit voluntas sibi tan-
quam utilis aut iucundus, et intus in ipso apetit inhonestas ipsi
actui annexa, in cogs tanqm in ca extincta.
18 5° dividitur in volu-
ntariu perfectu, et imperfectu, voluntariu perfectu e, qd sequitur ad
perfecta cognitione obti, ut volicio libera legendi, aut studendi.
Imperfectu e, qd sequitur ad cognione imperfecta obti, ut apetitio
bruti, et amentiu; illa a appellat perfecta cognitio, qd ad spi-
ciem atinet, quo eo perfectis accedit, ut sufficiat ad libertate actus
humi, et omnis quecumqs illa perfectior erit, ut cognitio beatifi-
ca Dei bonitas, illa s imperfecta appellat cognitio que eius perfecti-
onis perfectus gradus n perfingit, ut exemplis positis denotat.
6° tandem dividit' in liberu, et natiu; quorum explicatio satis
nota, et pertinia e [illegible] Deu. Inicidunt dubius resolvit.

19 Occasione ultime appositae divisionis quaeri hic a fautoribus,
an voluntarium liberum sit magis voluntarium, seu potiori titulo,
quam natium; idioqs hic breuit a nobis decidenda ea dubi-
tatio e. Duplex etiam opposita sntia in hac dubitatione. 1a
afirmat aliqd voluntariu natiu esse perfectu, et magis voluntariu, quam
liberu, et insuper aliqd voluntariu liberu esse magis voluntariu quam
natiu: tunc videlicet natiu esse magis voluntariu, qdo procedit a per-
fectiori cognitione obti, quam liberu; ut evenit in amore natio Dei, et bea-
tifico sanctoru erga Deu: tunc e contra imperfectu, qdo procedit ab im-
perfectiori cognitione, ut in amentibus, pueris, et brutis. Ita cum aliis
quos sequitur [illegible] afirmans per hac sntia [illegible]. 2a docet
esse voluntariu liberu e magis voluntariu, quam natiu, [illegible]

-alias, ut ago Dion. et oleus et nostris, quos sequitur Lorca.

2º Ast Arnostra ... voluntarius liberum quamvis illud sit est magis ... 20
voluntarium, quam naturale. Probatur 1º, illud est magis voluntarium, quod
magis ab intrinseco ipsius principii operativi, in hoc enim differt magis a
violento, quod est ab extrinseco principio; atque liberum est magis ab intrinseco
ipsius principii operativi, quam voluntarium naturale: ergo liberum est magis vo-
luntarium. Mai. constat, admittit ab ..., oppositum ..., ut patet ex deducta
ex ... differentia, probatur minor; voluntarium naturale magis est ab
extrinseco principio, quam liberum: ergo liberum est magis ab intrinseco. Probatur ante:
voluntarium naturale magis causatur ab obiecto, et cognitione, quam volunta-
rium liberum; nam obiectum, et cognitio est principium extrinsecum suum voluntarii:
ergo naturale magis causatur ab extrinseco, probatur mai: nam posito obiecto, et
cognitione determinante ad actum naturalem sequitur a priori, et naturaliter
actus voluntatis, non a posito obiecto, et cognitione rei ... ad actum libe-
rum: quia actus liber non ... dependet, et quasi causatur ab extrinseco principio
... voluntatis, quam causat actum naturalem, et consequenter non est tam volun-
tarium, quam liberum.

Probatur 2º ex simili principio. Nam id est magis volun- 21
tarium, quod magis opponitur violento, ut ... dictum, atque magis
opponitur violento liberum, quam naturale: ergo ... probatur minor: nam per hoc quod
liberum procedat a suo principio cum indifferentia activa, et determinando se
ipsum principium differt quam maxime a violento: sed hoc non differt volun-
tarium naturale: ergo magis differt a violento liberum. Maior patet: nam vi-
olentum nullum supponit indifferentiam facultatis in suo principio ad agendum
et non agendum, id quod sibi violentum est, immo supponit repugnantiam ad
illud efficiendum, et pos... positio. Confirmatur, et roborat ... ... Ostenditur
1º. hoc enim differt magnopere liberum a violento, quod est liberum procedi-
at principio habente dominium sui actus, hoc non differt naturale a violento
... Ostenditur 2º. nam violentum, et voluntarium naturale conveniunt inter se
in aliquo ... ... utrumque est naturale, sed in hoc non convenit liberum:

q magis dividit aut in tot libium qua naturale

Dico tamen illud

22 e magis voluntarium, quod magis e aptius appetitiuo ut tali, et li-
berum ita se habet, quod probatur: primum: nam liberum in modo e aptius ap-
petitiuo in eo quod e elicere apetitionem oppositam, scilicet in eo quod libere illam
eliciat, nam libere elicere e proprium potentiae voluntatis, ut appeti-
tivi; ergo hoc titulo voluntarium naturale non e aptius appetitivo
ut tali: ergo magis voluntarium e voluntarium liberum. Adde quod
in sacra scriptura quod e frequentissime, ut, hinc, vocis volunta-
rium pro eodem liberum ut videre passim licet: ergo principium significatum
huius vocis voluntarium, quod magis connatura illi, participatur
liberum in parte eo, nam quod simpliciter accipiatur aliqua vox, et
quod valde frequenter pro uno aliquo ex suis significatis sumitur aliqui
tum e, quod ciusmodi significatum in tali voce e principium, ut ex com-
muni Annalogorum sententia.

23 Oppugnatur cum Doctore Gabriele: illud e perfectius volun-
tarium, quod e ab intrinseco cum perfectiori cognitione; sed aliquis amor natu, nempe
beatificus, e ab intrinseco cum perfectiori cognitione, quam amor liberum: ergo ali-
quod voluntarium naturale e perfectius voluntarium, quam liberum. minor probatur.
Primo: ideo in brutis e imperfectius voluntarium, quam in homine, quia
in brutis sequitur ad imperfectiorem cognitionem, quam in homine: ergo illud e perfectius
voluntarium, quod e ab intrinseco cum perfectiori cognitione. Confirmatur 1°. nam alio-
quin sequitur, voluntarium Dei non esse perfectissime voluntarium, quod
tamen absurdum videtur. Confirmatur 2°. nam voluntarium Dei e perfectius, quam
humanum; sed voluntarium Dei aliquod naturale e, hominis aliquod liberum: ergo vo-
luntarium naturale aliquod perfectius voluntarium e quam liberum. maior
probatur: quia voluntarium Dei e proprium Dei, sed Deus proprius e perfectior
proprio humano: ergo voluntarium Dei perfectius, quam humanum e.

Ad hoc distinguo maiorem

cum perfectiori cognitione, in sensu tali cognitione minus sit ab intrinseco,
nego maiorem; si sit tali cognitione, quod aut magis sit ab intrinseco,
concedo maiorem, distinctio patet ex nostris probationibus. Ad minorem probationem distinguo etiam

an'; q in brutis seq' imperfectionem cognitionis, utcunque nego an'; imperfectionem cognitionis, itaut ratione suae imperfectionis n. sufficiat ad libertatem, concedo an'. Hinc deducit d. thomas imperfectionem voluntarii in brutis, q. si. lic. ita imperfecta sequatur cognitionem, ut ratione suae imperfectionis n. possit se movere in finem, et agere propter finem; seu, q. idem est, n. possit exercere libertatem actualem sub ratione suae imperfectionis. Ad 1a confirmationem concedo sequelam partis, neque id ob-sistit reputantem gravissimi. Aty, q nobiscum sentiunt. Ad 2a distinguo ma: e perfecti, materialiter, quae huius concedo ma, formaliter voluntarij, nego ma. Ad pp. sicut dicto e mir. Itaque dico, ad voluntarium liberum creans e magis per perfecti voluntarium, quam dei naturae, neque hoc derogat perfectioni dei, quemadmodum actus iustitiae et satis accepta dicta, q in venit inter homines e magis stricti, quam iustitiae, quae invenit in deo, neque ideo actus dei minus perfectus e simpliciter. Disputatio 3a de voluntario indirecto omissionis. An, lus. quid re-quirat ad voluntarium indirectum omissionis.

Celebris e in presenti ma hui. disputatio dias, in qua rogat, utrum ad voluntarium indirectum omissionis, sibi ad hoc ut omissio sit volun- 25
taria requirat in omittente obligatio ponendi actum omissum, sufficiat posse ponere actum, et n. ponere, ut quando n. ponat, talis n. positio censeat voluntaria. Duo ex in hac. sunt oppositae versiones op-inita sit. 1a affirmat requiri obligationem ponendi actum omissum ad hoc ut omissio sit voluntaria (q ut omissio missae audiendae sit voluntaria requiri obligationem audiendi missae, sic multi tenent. Medina, Salon, Vitoria, Sotus, eo q. doctrinae videtur Caietan, 1a 2ae, q. 1a art. 2, aliqui tunc dicunt voluntarii in directi, si potuit debuit, et n. fecit. 2a sententia negat requiri obligationem, aut praeceptum ponendi actum omissum.

ut omissio voluntaria sit, ita Angel., c. 6. moralis, mon to-
lio 1° disp. 1. Bas., Salas, Granados, Arriaga, et relig. fere nostri
scriptores, quibus accedunt ex thomistis Martinez, Godoy, et alii.
Ubi no-
26 tabis; aliquos ex thomistis ita loquuntur appellare, ut asserant sine ob-
ligatione non esse voluntariam omissionem, et voluntas impedimen-
tum aliquod positive fuerit amplexa, quo non ponit negari actus, om-
ittis: quod certe, non ita probat, in praesenti dico, atque adeo in aliquibus relin-
quo. Noto 2°, quaestionem ut ex ipso titulo constat non procedere de om-
issione directe voluntaria, qualis illa dicitur, quae est volita per
aliud actum voluntatis; de hac enim constat apud omnes semper esse vo-
luntariam. Noto 3° supponi ab omnibus in praesenti communiter apud nos-
tros frequentius quam apud thomistas sic asserentes ponendam puram omissionem
voluntariam seu liberam, ubi scilicet excludit tantummodo actus
voluntatis versantes circa ipsas externas omissiones, non vero excludit actus
internos, ut latius explicat in libris de anima, neque enim hic locus probandi
eiusmodi quae, ut recte admonet Pater Bas.
Et his positis sit ergo
27 2° ut omissio sit indirecte voluntaria per omnino a voluntate re-
quiritur an agente non requiritur obligatio ponendi actus omissos, sed su-
fficit posse non facere. Probatur 1°: neque si in die praefixo proponatur mihi
auditio missae cum sufficienti cognitione bonitatis huiusmodi obiecti,
possum pure omittere tam volitionem internam, tam externam auditionem
missae; sed haec omissio erit voluntaria sine obligatione, ut praesuppo-
nimus; ergo non requiritur obligatio ad voluntarium indirectum. Probatur maior: neque vo-
luntas volitionem contrariam habebit, neque est aliquid, quod necessitet
ad eliciendum aliquos actus positivos; ergo poterit pure omittere; et vere
non video, quomodo ii, qui admittunt posse puram omissionem volun-
tariam, et liberam, negare modo possint, voluntatem in praedicto casu
posse suspendere actus; si enim eum adesset praeceptum audiendi
missam poterit suspendere actus, quomodo non poterit cum non adsit praeceptum

aut qd iuba ad suspendendu actu, qd pot, obligat, et incli-
nat ad eliciendu &c.

Dicunt fortasse pot clari tune quig omi- 28
ssionu actg volitibi, et miliu auditionis, ntg esse voluntaria, itaqz ne-
gabunt minu 11 silogi, aut dt, q illa omissio in tali casu e libera:
q voluntaria, prans, illa e omissio libera, quz suo modo negati-
vo e exercitiu libru pot; s talis e predicta omissio: g &c. dt mir: il-
lud e exercitiu libru pot, per qd elicitt voluntas sug indifferentig,
s per omissionu predicta voluntas sug ipsa derat indifferentig:
g illa omissio e exercitiu libru pot; dt mir, q nihil e qd deret
indifferentig voluntis in predicto casu, alioquin necessitaret volun-
tas ad omittendu: g ipsa sug derat indifferentig per omissionem.

Dt 2°

nega [illegible] dig volunta libere vult omissionu ipsa omissio e vo- 29
luntaria: g li n sit volita erit voluntaria etig sine obligatione:
dt cos, eo ipso qd sit hoc tone voluntaria continet in potestate
voluntis talis omissio, aut volita e; s omissio, quz volita e pura
omissio: g pura omissio continet in facultate voluntis. Ulat dt,
ng si n continet pura omissio in potestate voluntis sicut volita, sit, n
erit voluntaria nisi tantu obiie, q ut ad modu evenit in eo, qui
dit occisionu fures Ca, quz si potuit hri, et nunc occidere, q cogni
enis at facto occidat, illa omissio erit qdg volita, et n voluntaria
[illegible] dicitur sic qdg indipent ab obligatione omissio esse pot
voluntaria, sig volita e, continet utriqz in potestate voluntis sive
sic, s qd continet in potestate voluntis potest poni a volunte: g
omissio pura independent ab obligatione poni potest a volunte.
Dt sumptumptio mir: ng una quaz hoc ponit potest iclodi con-
tinet in sua vitte, et potestate, s nulla ratio e excludendi ab hac ge-
nerali regula pot voluntis omissionu purig: g &c.

Obiat pore 30
Qui salai: ng esse voluntariu e qd coe omissioni culpabili, et
cuicumqz altri actui voluntario, s qd e coe requirit ad veniae

ab aliquo speciali principio; v. con. etiam; q. non voluntarii in
pura omissione non provenit ab aliquo principio positivo. Probatur minor: non
peccatis, quod provenit ex aliquo speciali principio distinctum sibi speciale
. q. sicut etiam communi non debet oriri nisi ex aliquo communi, et indifferenter
omnia illa in fieri non ita se habent. Articulus 2. ultimi, stabilit
in nostra assercio.

3 Et tandem pura omissio libera neque fieri potest per prohibitionem, q.
ante ad ipsum potest, probatur, illud solo per prohibitionem fieri po-
test potest, quod ita ab aliquo positivo essentialiter respiciente prohibitionem; sed pura
omissio libera ut talis non respicit essentialiter prohibitionem: q. per idem non fit
potest, probatur minor, nam pura omissio libera tantum respicit posse ponere facere
et ponere non facere libere, sed in hoc non involvit prohibitio: q. non continuit
positivo essentialiter respiciente prohibitionem. Confirmatur, nam positum respiciens
prohibitionem est positum morale, ad quem pertinet omissionem liberam non: positum mo-
rale, pertinent enim ad eum quam prohibitum, et naturale non, omissionis: q. pura
omissio libera ut talis non respicit essentialiter prohibitionem. Maior patet, nam quod
respicere prohibitionem est esse per examinationem omissionem, quod ita dicimus
positum morale, probatur minor, id quod pertinet ad considerationem physici naturalis
in unaquaque re debet esse de suo naturali esse, et physico proportionate
secundo; ad omissio pura libera ut talis pertinet ad considerationem physici
naturalis, ut patet ex libris de anima: q. omissio pura libera ut talis
non dicit positum morale, nec consequenter essentialiter respicientem prohibitionem.

Obji-
cit D. Thomas hic ar. 3 in corpore, ubi ait: cum igitur voluntas volen-
do, et agendo potest impedire hoc quod est non velle, et non agere, et aliquando
debet hoc quod est non velle et non agere imputatur ei quasi ab ipso existens:
q. ex mente D. Thomae sequitur posse, et debere, ut omissio
sit voluntaria. Sunt aliqui qui Divum Thomam non agere in praesenti
de omissione sua, sed de effectu secuto ad omissionem, quod homini
imputatur; et alias tamen quod decet Madma, ut tendat, id ipsum de c...
...actione sententia dicere; id circo nihil malo coniunctum

rez colligit. 2° potest responderi S. Th. abstrahere, potius ad signandum omis-
sionem culpabilem non utcumque voluntariam. Secundum quandoque petit, vel apponi pro
exempli, non ut excludat a ratione voluntarii omissio sine obligati-
one.
Obiicit 2° in dicto casu omissio auditionis missae nequit reduci 33
ad voluntatem: quia sine praecepto non est voluntaria omissio, per argumentum, nec si po-
natur omissio pure sine actu impeditivo, nec si ponatur cum actu impe-
ditivo actus omissi potest esse sine praecepto voluntaria: quia [illegible]
antequo ad 1m partem, neque ad hoc ut reducatur omissio ad voluntatem tan-
quam ad causam liberam fieri medio actu aliquo positivo, hic illam
dat: ergo etc. Si vero dicatur, neque si ex appositione actus impeditivi sin-
celuceret omissio in voluntatem, sequeretur reduci hic, et nunc ad volun-
tatem omnes omissiones actuum incompossibilium tali impedimento; hoc absur-
dum est: ergo etc.
Respondetur huic argumento quod sibi obiicit Martinez ex Iuriscon- 34
minicanis documentis nego antecedens, ad probationem nego itidem antecedens quoad utramque
partem: ad 1am partem probationis, nego maiorem; ad hoc enim ut omissio reducatur ad volun-
tatem sufficit, ad fuerit in potestate proxima, et expedita voluntatis po-
tentiae libere ponere, et non ponere actus omissos. Ad 2am partem probationis, nego
itidem maiorem, non enim sequitur a tribui voluntati omissionem aut omissi-
ones illorum actuum de quo, habitus advertentia, quorumque in sua potestate po-
terat exercere proxime: neque sequitur hominis actum illa alteri positivo, actus
habet rationem impedimenti, et ideo causat omissionem oppositi actus,
quem impedit.
Obiicit 3°. Si non datur praecepto omissio neque erit bo- 35
na, neque mala moraliter; non erit bona, quia non causatur ex motivo ali-
cuius virtutis, si quidem ad hoc requirit actus positivus: non erit mala
quia non erit contra praeceptum; hoc autem implicatorium est: quoniam non minus repug-
nat actus positivus esse in differentes in moribus, quam omissiones: quia im-
plicat pura omissio sine praecepto. Aug. tamen, esse voluntariam physice
non moraliter adeo non pertinere a genere moris hoc tribuere [illegible]

pro 3º oc eius de libertate fundat. a. i, ut moraliter constituta omis
sio per voluntate posita sub dictamine non est eius causa ratione debi
giusmodi, ubi moraliter. Solutio huius arguti dicimus major
dicendi de indiferencia morali actus. interim tamen dico
quod licet repugnaret actus positivo indiferens, non tamen id sicco videt
fore impossibile omissio indiferens: ratio dimmit ex arguento, quoniam
actus positivus ordinari potest ad finem alicui virtutis, et si ille
non pertineat ad aliquorum seq manet malus moraliter, quod non ordinatur
ad finem, quod debet, et potest ordinari, actus omissio ut colligit
ex arguto ordinari nequit in finem virtutis; atque adeo si non ordi
net non ideo mala erit, sicq est non caret ea ordinatione, quam
potuit, et debuit habere.

Obiicit 4º. In casu non obligationis vol
46. untas non est causa omissionis: ergo tunc omissio non est voluntaria: probatur
ans: voluntas nequit esse causa omissionis, nisi per hoc, quod expel
lat actum illum, qui erat in voluntate tanquam in subiecto, sive in illo tan
quam subiecto debebat; sed in casu quo omissio non expellit a vo
luntate actum illum; sive in subiecto existentem, sive debitum in ea, ideo
voluntas in tali casu non est causa omissionis. Patet minor quoad pri
mam partem, quo ad 1am, quia talis actus non supponitur praeexistens in
subiecto; quoad 2am, quia dicitur non esse obligatio actus non est debitus, et
maior: nam in physicis non est causa privationis, nisi quod non expellit illam
forma a subiecto, et impedit introducendo eam debitam in eductione materiae:
ergo similiter in moralibus.

Huic arguto nihil amplius, nisi Martinez, nisi ex eo
1. probari, quod omissio non sit voluntaria in casu arguti ex propria ratione inor
dinata ad actum omissum. Ego sane, nec cogitatione quidem assequor, quid
sibi vellit sua predicta authoris solutione. Ad 4. negando ans, ad probationem
dico ex 3º 1º maioris seq fore voluntariam omissionem sine obligatione:
nam si quis, dormiens, siquis claris oriundus studio, quod non obligat, intenderet
suspendat attentionem, omittit tunc libere, et voluntarie studium suum

excludit: prius ex praeexistentia studij actu, ita q3 erit libera, et volu-
ntaria omissio sine obligatione ad actum opponitur. Praeterea distinguo
ps cuiusdam maris, l debebat debito honestatis morali, vigore cuius; debi-
to naturalis pot. ad actum expediti reddendum. Distinctio pt. ex parte ipsius
maris, sicut cum e ca privationis sui [illegible] q impedit introducenda
in materia diligentia, et cum ordini naturalitatis debebat fieri, sic
etiam q impedit actum debitum ordine naturalitatis tenetur causam expeditam
ad agendum e utriusq ca omissionis et privationis actus; quemadmodum, q
impediunt ignem ne comburat materiam sibi approximatam, tenentur causam combus-
tionis. Dico 4o an ut effectus de omissione sequens, sit voluntarius,
requirat obligatio ponendi actum omissum. Quaestio exponit, et partem
resolvit.

Quicumque habet locum in hac ratione praesens dicam. Circa quod quaerit, ut
exemplo utar, an ut submersio navis tribuat nautae omittendo gu- 48
bernationem tanquam illius causae voluntarie requirat in illo obligationem ad
gubernationem navis; l sufficiat posse illam gubernare, et sic vitare naufra-
gium. Ubi nota 1o ponere esse obligationem ponendi actum impeditivum ali-
cuius effectus, l specificative propter se ipsum, ut oratio quatenus e dei cultus, et 1.
honoris exhibitio; l reduplicative ut medium e ad impediendum aliquem
effectum, ut ipsa oratio, quatenus e medium ad resistendum tentationi ne vo-
luntas labatur in peccatum. Nota 2o, obligationem de qua hic sumo e non
legi de actu p specificative, s reduplicative accepto. Nota 3o effec-
tum subsecutum debere esse praevisum, alioq neque esse voluntarium. Nota dei-
mum quod ad decisionem alicuius tamen tenetur [illegible], quod omissio gubernandi e in
directe, l sit in directe voluntaria

Hijs positis Sit 1a Propositio quantum fuit in variis 2.
auctoribus requiri obligationem ponendi actum omissum ut effectus subsecutus sit voluntarius,

rentes) n. pauci ex nostris recentiores ut P. Sanchez, Vasquez, Gaspar Hurtado, et alij.

Dices tertio, cum distinctione esse, quod si omittens eo animo omittit, ut effectus sequatur ex omissione aliquis effectus, ut submersio navis, etsi non adsit obligatio, tamen effectus subsecutus voluntarius; secus si non tali animo omittat, citra obligationem non imputatur omittenti actus subsecutus. Pro quo haec alia videtur distinctio, quod si effectus per se subsequatur ad omissionem, tribuitur omittenti etiam sine obligatione; sin autem per accidens sequatur, non nisi ex obligatione tribuitur.

40 Ille enim effectus, inquit, ait P. Vasquez, provenit per se ex omissione, qui eam ipsam habet suapte natura connexionem cum positivis praemissis evidentibus, et cognita bonitate illationis non potest intellectus, quoad exercitium, non assentiri, nisi voluntas illius considerationem averteret; unde ex eo quod voluntas id omittat, per se seu natura sequitur in intellectu actus, etc.

Ille autem effectus provenit per accidens ex omissione voluntaria, qui cum illa non habet ex natura sua connexionem, sed aliunde solet et potest provenire aut impediri: ut quando omittitur intercessionem pro reo suspendendo, quae quidem liberaret a supplicio, si in consilio supplicium; neque hoc provenit ex omissione, si quidem provenit a iudice, et multis aliis viis potest impediri. Sic autem quidem Gedo [illegible] negat requiri obligationem ponendi actum omissum, ut effectus ad omissionem secutus tribuatur omittenti, sufficere quod agens potuit effectum impedire efficiendo actum positivum, et non impediat. Tenent Pontius, Valencia, Salas, Azor, Lugo, et ex Thomistis non pauci.

41 Ex hac controversia sit regula 1a. Non requiritur obligatio ponendi actum omissum ad impediendum effectum, ut hic tribuatur volenti. Probatur 1o quia praeceptum vitale, et ultimum sui ratio est finalis non requiritur ad hoc voluntarium; quia absolute loquendo non stante praecepto, et obligatione inde orta, etiam potest voluntarius in effectu subsecuto. Quod ex inde patet, quod si voluntarius sit quoad praeceptum, aliquid magis eius rationis, et praeceptum, id sibi communicat praeceptum in tali ratione potest esse sine illo eo huiusmodi voluntarius, ex inde non ex praecepto. Probatur autem: nam praeceptum est ultimum sui ratione et praeceptum causat in effectu subsecuto rationem peccaminosi; quod illo

met ionis non causat rationes voluntarij, per ante: cons. 2a: neque effectus uni
versalior, et antr ipsius eius rutas dicitur tribui causis universaliori
et anti; s rao voluntarij in effectu subiecto i recept, universali-
or, et ans ad rones peccaminosi: g. dicitur tribui causis universaliori, et
anti, qua sit ipsa spalitas percepti, quatale est. Declar, et explat
maior: neque posse moveri progressive licet proveniat ab aia rationali
ts, q est effectus universalior, et ans a posse proxime intelligere, tribuit ais
rtoli aliquis communioris gradus, et in quo cum alijs animalibus commu-
nicat, posse proxime intelligere est effectus proveniens ab ipsa aia ut
ultima sua spalitas, et receptus ais rtalis: g.

Pr 2o aliquib. exemplis
Pmus si quis sitis in gehenna, hostes invenitis impune posse occidendo 92
immediate a deo sumere, nec insiciat; eorum ipsi inimico vitae
tribuistis, et obligationes non habuerit occidendi: adqd suadendus
est cos, ut mihi qd videtur persuasionis non parum facit qd narrat 1o
1o Regum c. 24 cum sit David ons clamidis a biri Sauli nectis
voluit occidere eis posset, qd cum agnovit Saul hec int alia inqt,
et tu indicasti hodie, que feceris mihi bona, quomodo tradide „
rit me dominus in manus tuas, et non occideris me, quis enim, cum invene- „
rit inimicum suum dimittet eum in via bona? et dominus reddat tibi „
vicissitudinem hanc, pro eo qd hodie operatus es in me, ubi ex ipso mo
do loqdi sacre scrius colligit Davidis per tales omissiones aliquos incide
subiectum effectus positivos in directe [illegible], et interpretatione suum opera
tus, qd indicat per illa verba, que feceris mihi bona, et hodie operatus
es in me, que sonant effectus positivos causatos ex omissione: g effectus sub-
iectus ex omissione potest tribui causis omittenti citra obligationes
ponendi actus omissus.

Audiat Abulensis aptissime hanc insig
nis disserens q. 95 huius capitis, ubi ita inqt. dixit a, qd deus retri-
buat, q Saul putabat se impotentes ad retribuendum pro hoc; et verus erat:
D'avia servaverat q vitas Saulis, et dederat ei ex dimittenda,
quas potuisset auferre lege utili: 2o si fui q tirann, tormenta
minitetur, nisi aliqd admittat crimen ille vero nolens pati

tormento superioris, qui elicat non voluntarie hunc torqueri, quod
ut ecclesiastici fiat superioris, dicitque sepius sanitatis volun-
tarius dicit futurum quorumque. Atque ideo non possunt illud impedire volu-
erunt. 3°. Si quis obstans sibi nunciat cibum, potum, affectum tamquam suspendi-
mendum, etiam non timeat illius sumere cibum ut vitam sustinet; et ideo accidere
potest in homine damnato ad inediam, qui etiam potest obstans comedere cibum
non timet tamen ut multi aiunt apud Patres (in verbo [illegible]) tunc talis non
quo voluntarie omittit cibum, quod non dicatur voluntarie ergo [illegible] quod ei
tenendi [illegible] sine obligatione ponendi actum omissionis potest tamen, quod
ei sufficit, ad omissionem sit voluntaria.

Ut solitum oppositum [illegible]. Tamen requirit obligatio ad actum omissionis
quatenus, aut effectus sufficit, non provenit a voluntate; in hoc [illegible] nulla:
quod [illegible] ideo non provenit a voluntate, quia sine pacto, neque provenit phy-
sice, neque moraliter, sive imputando: non physice, quia omissio neque physice [illegible]
in effectum positivum; non moraliter, et [illegible]; 1°. quia ut ait [illegible], nulla lege
incumbit eiusmodi omittenti talem effectum impedire, [illegible] moraliter co-
ipso omittenti provenire non potest. 2°. quia ut ait Martinez de moralis non est
[illegible] pactum, obligationem faciendi: [illegible] [illegible], adeo
omittens per eiusmodi obligationem attingit effectum sufficienter. 3° dicimus, quod
ut ait [illegible] in moralibus, nulla ratio habet eventum, cum nulla per se obli-
gatio, ut nobis aliquo pacto moraliter imputent; adeoque [illegible] insufficientes
[illegible]: quia nulla est ratio requirendi obligationem ad hoc voluntarium indirectum.

multipliciter patet: 1°. quia nemo ex [illegible], adducit rationem huius [illegible] doctrinae Martinez
ut [illegible] potuit [illegible] [illegible] [illegible], quam mihi [illegible] [illegible]
sicut voluntarie [illegible] ita possunt a nobis [illegible] in [illegible]. 2°.
quia [illegible] sine obligatione [illegible] eventum ab omittente, quomodo [illegible] posi-
ta obligatione procedere, quidem praestat obligatio ad hoc ut procedat, ut
[illegible] [illegible], ut nobis [illegible]. [illegible], aut certe declarent [illegible] 3°. quia in
moralibus ratio causae non [illegible] actum [illegible] dignum laude, aut vitu-
perio, et ratio [illegible] admittentis actum moralis indifferentis. 4°. quod

neque ponitur effectus, sine obligatione subiicitur, sancti attributi utrinque casu
proposito de david omittente uxoris bathsheba, et de martino. Singula vero
hic confundit Petrus Bos, illus parte moraliter traducendo ex uno ad alium
sensum; in hac enim quaestione acutius Thomas, et eius commentatores non disputant
de actu morali sive etiam de morali in eo sensu, quatenus actus pertinere
est honesti boni, vel mali et ut per se dicitur, sed de voluntario, quod ad ipsius
esse morale praesupponit, quod voluntarium, quasi physicum esse naturale praecedit
moralitati aequiparari modum, itaque cum sit univocum, vox
moralis in alio longe sensu accipitur, pro eo quod est intrinsecum, et
ut communiter dicitur iudicio, et existimatione prudentium. Ad 2. Aliis
responsum est.

Sit 2a Conclusio. Ad hoc ut effectus positivus tribuatur voluntati non sufficit, quod hic
possit utcunque impedire, et non impediat talem effectum. Eximitur Aug.
Aq. Probatur 1o exemplo adducto a Sancto Ildefonso, si enim Princeps aliqui nisi
duo gladiatores certare duo homines adductos quos posset recusantes disputa-
tioni non tamen sine suo gravi periculo quasi non tenetur ne grave incidat in
discrimen suae vitae, qui plurimi est aliquem dicatur esse causa, quod alter ille
alterum occidat. Primo certe: quia hic potest rogans impedire effectum, non sui-
cidii hoc ad eum voluntarii. Dicitur, neque permittitur peccatum ex hoc pr-
non dicitur eum pati; sed quia permittit potest impedire: quod. Iniuria per exemplo
dari sequenti a priori talis sunt vel. Deus enim potest impedire pecca-
tum per immissionem auxilii efficacis, ex qua omissione sequitur tanquam
effectus positivus, hominis peccatum: quia si ad voluntarium sufficeret posse impedire
effectum, eiusmodi utique voluntaria Deo nostra peccata. Sed

Quem Salas prove
peccati, quod peccatum homo sit physice indirecte, Aliis quod voluntario Deo,
non tamen moraliter, quasi esse moraliter voluntarium, inquit, qui non imputabiliter pro-
cedunt de Deo indirecte. In aliquo modo procedunt a Deo, et in alio
quod non dicatur Deus, causa peccati etiam indirecte, quia causa peccati, et causa moraliter im-
putationi Deo, non est neque in directi illi, causa. Sed haec solutio, quod non
omnis absurdo appellare Deus causam, cum Montesino, sustinendum.

ing ca libita, quæ phice operat, quasi operat simpl. ca moralis; … vio enim moralis, et libera simpl. int se conveniunt, ut ex … notavimus; ac proinde si phice potest Deus appellari ca indirecta pcti, potest etiam dici ca moralis; ac demum non … qd … simpliciter.

Qu … ppa … sit pcta nostra esse Deo voluntaria indirecte, et permissive, … mihi, … conclusio, quæ præcedunt. 1° q id, qd … permissum non … eo voluntarium, nec vere hæc int se … fundunt. … qd sint pcta nostra Deo indirecte voluntaria, satis … ad hoc ut dicam, esse voluntaria; quemadmodum dicuntur voluntaria simplici … hois, quæ sunt indirecte voluntaria: ac … hunc quidem modum … , qd intendit … concludere argumentum, qd sane admittendum …, nec negatione … , qd Deo sint voluntaria pcta.

… in superiore; … sufficit, esse voluntati … , quantum esse in potestate volunt… , qd effectus sit, … non sit; adq non … voluntas … impedire effectum, … potest, qd effectus sit, … non sit: … qd voluntas potest impedire, et non impedit, effectum non sufficit ad hoc ut tribuatur volunti.

… non … voluntas impedire effectum, tantum … in voluntate … , qd non … talis effectus: … qd sit … sit. … tantum … in potestate voluntatis … impedire effectum; … impedire effectum tantum … , qd non sit: … tantum … in potestate voluntatis, qd non sit effectus.

… 1°

… cum esse in potestate voluntatis, qd … effectus, … causare effectum, … tamen … in illa, potest … impedire; … potest effectum impedire sine … causare: … … in physicis, … in moralibus. 1° enim in … igni, et potestate naturali impedire, et destruere frigiditatem in … ; … in … potest … causari, … hinc similia adduci plura possent exempla. … in electionibus, aliquid … suffragio possunt impedire electionem certæ personæ, et tamen eam causare non possunt: … 1° … si quis … sibi nullo … in … , … fundat, … sit in … inficere, nec … , non … moralis … hunc modi hoi; … potest … inficiendo impedire, … tollere

illiq n sufficit ut ponit per omissionem causae illius in dictum; ac inde colligit n sufficere, posse impedire, at in impediendo significat omittenti tanquam causae effectus subsequens.

Sit 3ᵃ ratio. ut effectus positiuus tribuatur causae omittenti requirit, et sufficit, quod ea omittens sit potens operando impedire effectum, et sit moraliter ordinata ad illum impediendum. haec ratio licet expresse n habeatur ab Aᵒ, in quo aliquid sane desiderari uidetur ad expeditionem difficultatis solutionis, tamen ratio eorum sensum mihi uidetur accurata, et conformata. Sensus illius, quo ad primum est satis planus, et sic exponitur quo ad 2ᵐ, tunc intelligitur moraliter ordinata ad impediendum effectum, quando per cognitionem obiicitur tanquam notabile aliquod bonum impedienti, et ex ipsius impedire effectum, seu quod perinde se habet quando obiicitur tanquam sibi notabile aliquod malum ipsum n impedire. Ratio est: nam quaecunque ea cognoscitur moraliter ordinatur ad id consequendum, quod sibi ut bonum obiicit, et ad id fugiendum, quod ut sibi malum obiicit. Quod patet in eo, qui uidit alteri occisionem hostis v.g. quod si uellens est ea moralis occisioni, quatenus moraliter ordinat, et inclinat alterum ad hostis interfectionem tanquam occidenti aliquid bonum.

Haec ratio in suis quo ad utrumque est colligit ex disputatis 2 duplicem oppositum illam: si enim neque sufficit posse impedire, neque requirit obligatio impediendi ad esse uoluntarij in effectum; aliquod certe medium assignari debet inter utrumque extremum, quod n modo requirat, sed etiam sufficiat ad esse modi uoluntarium: atque haec a nobis posita medium quod est inter utrumque extremum, neque aliud, aut assignant Authores, aut potest probabiliter assignari: nullum siquidem aliud uidetur esse medium inter utrumque assignatum extremum: quod in hoc consistere debet ratio uoluntarij.

Quum, pt eadem ratio: neque rationes illas recte intelligunt esse uoluntarij effectus, et omittenti uoluntarij quatenus tales adducunt per singulas suas sententias; quod in singulis opinionibus suis putari neque; ex exemplis unius cuius satis ostendunt insufficientiam alterius, ... ita ut uerbo quae sufficiunt accipiant. At in his exemplis a a'uctoris

cernitur, qd effectus, ibi sufficiat, si sit voluntari, supponit cam mo-
raliter ordinatam ad illum sua operatione impediendum. si aut non sit vo-
luntari, qd ca non sit moraliter ordinata ad talem impediendum effectum:
ergo haec regula ex pte cetera admittenda est.

Deinde excepit, qd pro illa ut dicitur fo-
ut Div. thomas q hac 6° supra addunt. Potest enim dici, qd actus impedi
rio, sit debitus, quando ca ordinatur ad impediendum ex doctrina cit. div. thom. q 1ª pte q 2, ar 1° generatim explicat debitum pro eo ad quod aliud ordi-
natur: ad quas adeo eum ait div. thomas, qd omittens non so potuit, sed debuit
impedire, potuit optime explicari ex nostra re, et sua ipsa, mentem, qd
non so potuit, sed debebat, idem, s ordinetur moraliter ad illius effectus
impediendum, q ipsum nos pono, in nostra rpi, quem ppriam mentem
Divi thomae tradi censenda est.

Tandem ad 3m sic enim intelligi, quando
non potuit praevenire a volunte effectus, sufficiunt ad omissionem: nam generatim lo-
quendo, ille qui impedit ca ordinatam ad aliquem effectum est ca illius, ut docet et
adeo le impedimentum, et non operationem, ut ille, qui impedit ignis domum applicatum, et in eandem sequentem cam est incolumitatis ipsius domus, quae incolumitas
effectus, subsequens ad impeditionem operationis ignis, s in casu nostro ex voluntas
dici se cogitat ad operationem actum moraliter ordinatam, et inclinat, impedit cam ordinatam ad actum impeditionis alicuius effectus, q censenda est ca
illius effectus, q ad tales omissionem sufficiat. confirmat: nam certum est, qd aut effectus
illa omissionem secutus est prohibitus praecepto, ac pinde moraliter malus, omissio
non est voluntaria ipsius; adquirit prohibita manet, non est voluntaria, eo qd sit mo-
raliter malum, et praecepto prohibitum, ut patet in nostro exo; q qm moraliter ordi-
natur praeceptum ad ipsum effectum impediendum. et ideo, nam praeceptum per hoc
qd est moraliter malum redderet effectum subsecutum alio habet rationes proprias
et voluntarias, quo eum vitio venit per quam finaliter ordinat suum
vo ale ad id, qd praecipit; s praeceptum non venit ad voluntatem dum is limiti
ioris praecepti: g dum illum ante, ac pinde id sufficit, et requirit ad voluntari-
um ioris in debitum cum ca ordinatam ad effectum impediendum. Arg. 3. ... b. au-
it oppositio argumenta.

Ex dictis p nostra x[illegible] colligi potest, quomodo 56

solui possint argumenta [illegible] si qua nobis opponant. Et in [illegible] desumptis a terne
[illegible] eiusmodi [illegible] Marc. solutus in fine [illegible] Articuli. Exemplo
[illegible] ex co solui explani qd possunt, qd nusquam causa omnino e coordinata
moralit[er] ad impediendos effectus iniquos subiectus. [illegible] Deus [illegible] omni [illegible] im
pedire peccata hominum [illegible] a efficacia n[on] reputat[ur] eo moralit[er] ordinato
ad impediendos talia peccata; illo sig[illegible] n[on] est malis sibi physicas sibi mo
rale respectu Dei; ut dicitur Iob c. 35 n. 6. Si peccabis qd ei noce
bis, et si multiplicatae fuerint iniquitates tuae, qd facies c[ontra] eum; potius a
expedit ordinationi [illegible] apis [illegible] permittere aliquot ma
la culpae, ut Dira a [illegible]; itaq[ue] n[on] e Deus eo moralit[er] ordinatus
ad euitandum pacta arbitrii malis [illegible] Dei: qd si forent pacta [illegible]
cti Dei malis aliqd physicas, [illegible] morale, tunc certe ordinauit moralit[er]
ad illud euitandum, et impediendum; et n[on] impediendo cenceret co pati.
quae solutio applicari [illegible] aliis exemplis [illegible] adductis.

Si quis deinde 57
1°. Ex nostra doctrina infert, p[ro] obligatio impediendi effectus sufficiat
ad hoc, ut sit ille voluntarius; hoc a [illegible]: q[uod] vero n[on] e doctrina
opposita, [illegible]: n[on] inde sequitur qd si q[ui]s teneat ex charitate uitare
alterius furtum, et n[on] impediat, eius possit, eius ca illius furti; hoc admodum [illegible]
[illegible]. [illegible] si q[ui]s tenet ex charitate uitare furtum alterius, n[on] im
pediendo erit ca furti, sequitur hunc teneri ad restitutionem; hoc o
nemine fuit admittitur. [illegible] Primo; q[ui] enim tenet ex iustitia impe
dire furtum, si n[on] impedit, e illius ca, et tenet ad restitutionem: q[uod] si q[ui]s te
net ex charitate, e ca furti, [illegible] ad restitutionem.

Hoc argumentum [illegible] qd 58
oppositam [illegible] militat, ideo qd eo sit, soluendum e, cui [illegible] deca maio
ne stante obligatione impediendi effectus, ille effectus si sonat mal, cum mora
lit[er] [illegible] voluntari n[on] impedienti; nego deinde min[orem]: ad [illegible]
[illegible] omni; [illegible] a [illegible] sunt; [illegible] Caietan. in summa
verbo restitutio [illegible], in summa [illegible], Ricard. in [illegible] dist.
15 existimant teneri ad restitutionem quosdam [illegible] requirit [illegible]
Sententia; [illegible] negat hunc teneri ad restitutionem ex violato

charitate; cuius quo nego minorem, Ad huius probationem dico, quod qui tenetur ex iustitia impedire furtum, et non impedit, non solum est causa indirecta furti, sed etiam violat ius, quod alter habet ad hoc ut curet ne sibi furtum fiat, et consequenter oritur obligatio restitutionis, quia cum sit actus iniusticie supponit ius violatum et culpam contra iusticiam; hoc vero non invenitur in omittente impedire furtum, cum teneatur ex sola charitate, ac proinde illum non obligat ad restitutionem, sed illum solum, qui causa sit furti. O preceptum aliquod iusticie.

Arguitur 2º. Preceptum impediendi sumacionis neque ponitur in potestate voluntatis ipsius sumacionis: ergo non efficit, ut sumacio sit omittenti voluntaria, probatur consequentia: nam eo ipso, quod non ponatur in potestate voluntatis sumacionis, antea illa erat in voluntatis potestate si antea erat, antea ponitur etiam voluntaria, et consequenter nunquam fit voluntaria per preceptum. Probatur antecedens, 1º quia preceptum impediendi sumacionis supponit in voluntate potestatem impediendi, non impediendi sumacionis: ergo supponit potestatem sumacionis, et non sumacionis, consequentia probatur quia supponit in voluntatis libera potestate non sumacionis; sed quando est in potestate libera voluntatis non sumacio, est etiam eius oppositum videlicet sumacio: ergo etc. Probatur 2º idem antecedens: quia preceptum inclinat voluntatem ad impediendam sumacionem, et hoc non est ponere in potestate voluntatis ipsius sumacionis ergo etc.

Respondeo negando antecedens, et contra eius, ut dictum est, hoc ipso, quod manat per preceptum voluntas inclinata, seu moraliter ordinata ad impediendam sumacionem; est in eius potestate impedire ordinatam eamque ad impediendam sumacionem, et pro libito non impedire; ac proinde si non impediat, potest etiam [illegible] a tali voluntate effectus sumacionis, neque aliter potest esse sumacio in potestate libera voluntatis indirecte operantis, seu omittentis se habentis. Ad 1am probationem concedo antecedens, nego consequentiam, ad probationem distinguo minorem; quando est in potestate libera immediata concedo minorem, mediata nego minorem, verum est, quando potestas libera immediate versatur circa unum extremum potest versari similiter circa oppositum illius; aliquando non, et non libere versatur. At quando solum mediate circa aliquod extremum versatur libertas, ut contingit in presenti, non amplius requiritur, quam quod versetur libere circa aliquem immediatum effectum, quo causatur, impeditur alterius magis remoti. Ad 2am probationem distinguo minorem: non est ponere in potestate voluntatis

dirrecte operantibus sed dominis: in directe operantibus nego minor. Ad probationem insinuatam patet

Arguitur 3°. Si sumptio potus mala non sit omittenti, cuius, quod homo posset impedire sumptionem, si negligat adhibere curam ad hibere eam sumptionis: quod quod aliud requirit, in qua requirit ad huiusmodi voluntarium. Probatur antecedens: nam si negligat curam nanis sumptio est libere omittenti; sed quod liberum causat a voluntate: quod. Probatur maior, id liberum, quod posset dependere a libera voluntate; sed talis sumptio tunc posset dependere a libera voluntate: quod libera est. Respondeo nego antecedens, ad probationem nego minor, ad huius, probationem distinguo minor: ad posset dependere a libera voluntate tanquam a potente ponere, seu ponere, concedo minor: pro eius tanquam a potente impedire, nego minor. Ideoque quod quod est permissum esse voluntarium, et liberum; ac proinde voluntaria essent deo hominis peccata.

Arguitur 4°, quotiescunque sequitur per se effectus positivus, aliquis ad omissionem voluntariam, talis effectus voluntarius, omittenti, atque sine eo quod sit illi effectus malus, omittenti, et potenti impedire, sequitur per se ad omissionem: quod sine eo quod sit ipsi omittenti malus, et inconveniens, erit voluntarius, omittenti. Probatur maior: nam quod est causa; causa est causari per se sufficienti ad talem causam. Respondeo, non magis per se sequitur effectus ad omissionem quod non est disconveniens omittenti, ac quod non est: quod si sine eo quod sit disconveniens per se sequitur ad omissionem. Probatur antecedens quod per se sequitur ad omissionem nihil est aliud, nisi quod connectatur cum tali omissione; sed nihilo magis connectitur cum omissione effectus, subiectum, cui disconveniens est; quam si malus non sit omittenti: quod.

Respondeo, recto maior, et probationem in argumento insinuatam, nego minor, ad probationem nego antecedens: nam omissio se habet ut impedimentum causae positivus, quae prohibet coordinata ad operandum, ne operetur. Ad probationem distinguo minor, quod connectatur cum tali omissione ex vi ipsius omissionis, nego minor, ex vi aliorum contingentium, concedo minor. Ad hoc ut sequatur per se effectus ad omissionem, debet cum ipsa connecti vi ipsius omissionis postulantis, et causantis ipsius effectus saltem moraliter, et interpretative, non vi ex aliis exterioribus pre-

pericli agentis. Ad q.d. 3 ducit p.rius, quoniam efficit hoc q.o e ordinarie causa ad impediendum effectum, et q.d omissio habeat ronem impedimenti prohibentis operari causam contrariam, et ordinatam ad operandum. Dico 2.o q.do censeatur voluntarii effectus ad actus positibus secutus. At 1us q.d p.dicta res est opposita dificultas doceat.

Modo loquimur de voluntario in ea, q.d supra notavi appellari ab aliquibus indirecte voluntarium, et 1.o quaerimus, q.do negessit positiva secutus ad actus positivum censeatur voluntarii, n. postmodum dicturi de omissione secuta ad actus positivos, ubi ... acutissimi ... q.s amatur dicitur, q.d q.do agens removens ... impedimentum alicuius effectus si tale impedimentum servare n. tenetur, tunc subsecutus effectus ad remotionem impedimenti n. e causa voluntarium. q.d explicat hoc exemplo; Si enim ... n. teneat navi que ... ... illi, ... saluti, tunc si ... auferat e ... ... navi, quo impediebat ipsi navis ... et deinde illa submergatur, ... n. erit ... voluntaria.

... e, q.d effectus subsecutus ad actus positivos dummodo ... agenti e illi voluntarii, et n. det obligatio evitandi talis effectus: q.d intelligendum e, ita ut talis prior actus positivus rone sui, et per se causet effectum n. per accidens, quoniam ... impedimenti ... exemplo, quomodo ... ut ipsi authoris ... illi, ... ex auditione ... expectet se pollutionem pati, qua voluntaria ... n. ... q. n. adesset obligatio illa evitandi quando n. e volita, et subsidit ad actus ... ...

instituti videlicet charitatis, aut religionis.

Et quod attinet ad 1um mihi cum multis aliis eiusmodi impetrari doctrina, quod sit exemplo quod adducit, exemplo, possunt sufficienter ostendi, ut perspicacibus constabit: an quod navis inimico quidem tormento bellico iacto temonem ipsius frangere, et in mari proiicere, unde navis altera misera naufragium pati cogitur, quod non tenetur causa illi, sumersionis, et inde damni, fortasse non modicum reparare. Quod etiam quod columna; cui tectus nititur alius deiiceat, non tenebitur ea, quod tamen ruat tectum. Neque obstat, quod non sit causa physica per se illi, effectui quod tantum removet prohibens; nam stat bene, quod aliquis sit causa per accidens physice, et per se moraliter alicuius effectus, quod patet in applicante ignem domui &c., ubi combustionis causa per se physica non est alia nisi ignis, et tamen moraliter per se causa censetur ille qui applicuit ignem; unde solvit damna comburentibus.

1º Nec magis probari debet, quod Doctor praedictus Auctor ait, tum ad hos: nam Pater ... ... fundere hominis huius visionem: adeo ex talis infusione hunc praevidere posset ... securum esse patrem: quod non effectus, ad potentias actus subiectum; et voluntarii, patrem esse Deo voluntarium, quod merito tenetur ... cedere ... Deus. Denique ... aliquid ... hominem in circumstantiis in quibus scit esse patrem: quod tamen sequi patrem ad illum actum dei potentibus: quod si effectus, praevius, subiectum, ad actus potentibus, et voluntarii, operanti, tale esse patrem voluntarium Deo. ... nam femina quis honeste ... sui status incidit, et ita domo, aliquando ... ... est turpis ad amandum non est causa illi, turpis amoris, et tamen subsequitur ille turpis amor ad actus potentibus huiusmodi feminae: quod &c.

Adhuc, doctrina ... in exemplo adducto nobis cogitur. Nam in ... dicit, quod illa pollutio est voluntaria, et denique, quod non est patrem, quod ... volita ... quod sic impugnatur: nam ut in 1º de potentia religionem, ... quod voluntarium est, volitum ... virtualiter: ... volito virtualiter, eodem modo se habet voluntas erga illum; ac si esset volita ... quod ... mihi: ... significatione ipsius vocis virtualiter, quia idem valet, atque aequivalenter, atque adeo esse volitum virtualiter aequivalenter huic quod

cuc [illegible] volunt, nec q [illegible] alij q virtualis intentionis efficiendi so-
ciamentum [illegible] non min, illud efficit, ac si [illegible] habere intentio-
nem, ut communiter [illegible], quapropter intencio virtualis equivalet omnino intencioni
formali: quamvis non sit volita formaliter, sufficit ad [illegible] [illegible], quod sit virtualiter
volita. Imprimis: neque licet non sit formaliter volita, est libera voluntati, et libere
causat ab illo materialiter solum; et tota malicia huius, culpa in eo stat,
quod libere causet [illegible]. Et minus sonat, quod non sit malum causare li-
bere id quod velle malum est, quapropter eiusmodi effectus, ad auditionem [illegible]
fectionis secutus, aut ad similia aliud opus, [illegible] et studiosus ap-
pellat communiter primum, non voluntarium.

Articulus

Ulterior dubitationis explicatio.

Circa eandem dubitationem exiturum fovent illud, quomodo Deus cum sit co-
materialis pari ad quod subiicitur malicia moralis, et formaliter; quod quod
tandem illa sit non [illegible] dicat Deus causa maliciae pari ad materiale, et physice
subiectum? [illegible] fuerit ex materia de parte Deo non enim voluntarium, ma-
liciae [illegible] pari, quae subiicitur ad materiale [illegible]. Quamvis licet Deus velit materia
et physice pari ea volitione quo decurrit ut author naturalis ad actiones [illegible]
[illegible]: at vero ut est a Deo tale physice, ut materiale pari non fundat moralem [illegible]
[illegible], sibi malicia moralis, sicut fundat ut est a creatura: ratio est, neque tamen,
illud physice productum fundat maliciam moralem, quatenus provenit ab agente [illegible]
li subdito minus sibi prohibente tales operationes: quamvis ita proveniat a
creatura, non a Deo, quia subditus minime illis necessitatis [illegible] est [illegible]
[illegible], ut ita dicam: quod ad materiale pari ut est a Deo non sequitur malicia, et omnino
haec [illegible] voluntaria non est.

Modo ad [illegible] titulo dictae propositae dubitationis
[illegible], dico, quod effectus subsecutus ad actus positivos ex se ordinatos ad tales
effectus tribuuntur tanquam voluntati agenti, quando sit de obligatione [illegible]
[illegible] illis; si vero subsequatur ad actus positivos ex se non ordinatos ad
eiusmodi effectus, licet hic effectus intendat [illegible] non tamen est simpliciter
voluntarius, hic vero triplex [illegible] quoad [illegible] tamen [illegible] [illegible]
in moralibus, causa effectus subsecuti: [illegible] causa actus positivos ex se
ordinatos ad aliquos effectus est causa [illegible] talis effectus: quia est causa eiusmodi effectus,

effect. Alias pt, et Usfari ponit exemplo, q eris alteri pinat beneuz marifius, et causa sumitionis illi, ĉ comatis inde sub secuti, n alio poni, nĩ q ĉ cā voluntaria cāz mortificans: g &c.

Ad qd nihil facit, qd dic, n dico obligatio n occidendi, ut patet tum in casu posito, ubi viddere ponum, obligationē ad esse n occidendi; tū in casu quo ille alt hoc cui beneuz hauriendū exhibit, sit a Republica proptea condannat, ipsum pindē q libet tanquā minist iustitiæ poni inficere.

Quo ad 2m pt; ng cont, ille ĉ licet, tribuunt volunti tanquā ciq quatim, esse effectq act, positibi adquz subiect; s in casu xij n ĉ effect, act positibi adquz subiect: q neqz ĉ effect, respectu voluntis. Pt min: qd talis act, positibus n ordinat ex se ad effectū, talis effect, habit alia causa p se, et p accidens iungit cū tali actu positibo; s id qd iungit p accidens cū alio, n ĉ effect, illi: q in casu xij effect, n causat ab actu positibo, mai pt: ng quicumqz effect, debet habere cā p se in eo q causandi in quo ĉ effect: insuper quēadmodū, qd n ĉ causa p se ing physico, vere n ĉ cā physica; itaqz n ĉ cā p se ing moral n ĉ cā moralis: adqz adeo si p accidens iungit effect, cū tali actu positibo neqt esse effect, illi. Qd Usfari ponit in supra posito exemplo feminæ modestæ ut, ubi cū ille ornat n ordinet ad excitandū altri concupiscentia, p accidens iungit cū ci modi alteri concupiscentia, et hic concupiscendi act, p se, pure orit ab interno iniquitatis iuvenis ut quā ab ornatu illo, moderato, et honesto feminæ x suz status incedentis.

Ad ultimū p̃z atinent ut opositionē nulli obstant n difficile redderi ponit; ratio ĉ: ng ut operans intendat talis prabis finē p se cuiusmodi actus, n in de sit, qd communicet illi maiz virtutē in ordine ad effectū, quā ex se habebat; q si n communicat maiz virtutē in ordine ad effectū quā antea habebat, neqt efficere ut causet id qd antea causare n poterat: q ut intendat operans talis pravus finis, ille n ĉ simpliciter voluntari, respectu operantis. Alit, et ad partē, pt mai: ng volitio p se ipsa interna nihil actui externo communica &c.

immutat idq; q3, et eodem mo ex parte alius finis sequentib, ad q3
contra: q est. quare dicendum est, circa istum effectum subsequentem volun-
tatis huic operanti eius qd ex obiecto non explicit, et causatur. unde
infert; qd si illa femina de quo nuper intenderet aliquo spiritu
proximi se ornaret, non diceret incidendo in aliquo statu vani scito pecc
scandali interno non vero externo.

Dico tandem, effectum negativum subse-
cutum ad actum positivum esse voluntarium operanti. ut clarius quis operam
studio eo tempore, quo posset seu deberet missam audire, si adveniat
studium esse missam impedivisse negatio missae est voluntaria studenti
ut si noto triplicit se habere posse studendi actum circa omissionem
missae. 1° modo, ita ut non causet ipsam omissionem; ut evenit, qd aliquis
qui detinetur, ita erit ad non audiendam missam, et deinde dat operam studio
lucrative post ultimam occasionem, itaque, ut si non studeret, non ideo missam audi-
ret, sed alterius rei vacaret. et in hoc casu sententia communis firmatur
mata cum patris, qd tale studium non est pars, neque habet malitiam contra reli-
gionis virtutem, ut contendit P. Gd. oppositum sentiens. quod deducit ex eo
qd omissio non causetur ab studio. 2° modo se habere potest ut medium, quo quis
utitur ad non audiendam missam, ut si eo fine quis studeat ut animus
alio distraheret.

Modo autem qui incidit dum, non proximo stabilitum est
in casu duplici ultimo, omissio posse sequi, et sequitur ad actum positivum
sed qui dat operam studio est ea talis studii: qui est causa omissionis posse
subsecutum ad studium. maior patet: nam qd studium se habet ut medium
omissionis missae, haec omissio sequitur per se ad studium ordine executionis;
quo ordine ab studio causatur, et qd se habet ut finis etiam subse-
quitur ordine intentionis, in quo ordine est studii effectus. quocumque ex
praedictis modis subsequitur per se omissio ad studium, et erit causata ab
ipso, ideoque omissio erit voluntaria studenti. unde colligitur, qd si
obliget praeceptum audiendi missam, tunc ille studendi actus habet aliquam
malitiam oppositam virtuti religionis, cum hoc eius discrimine, qd si studium

assumat ut medium nullam aliam habet maliciam nisi irreligiositatis contra preceptum audiendi missam, si vero ut finis assumat duplicem habebit maliciam unam contra virtutem studiositatis contra quam peccant per excessum curiositatis, et aliam insuper maliciam contra religionem, gravatim contra ut omitteret misse auditionem; unde ex solutione obiectionis manet satis ventilata in materia de partibus contra quot habeat malicias species actus impeditivi alterius sub obligatione ponendi.

Tractatus 2us de involuntario.

Utraque hominum actus de ratione voluntarii disputata et dilucide magis et facilius intelligantur, reliquum est de oppositione involuntarii dubitationes aliquas, et quas instituere; quod fecit in divus Thomas in hac eadem quaestione contra antiquos alios secutus: contrariis oppositionis naturalis dictio, ut eadem opera, et sese oppugnando in biceps ex luce deniciant, et dilucidant, ac in mutuo facilius iungant.

Disputatio 1a de involuntario ex violencia et metu.

Articulus 1us. Utrum ex violencia

Causetur involuntarium.

Triplicter accipi potest involuntarium 1o directe, 2o indirecte, 3o privative. Directe involuntarium idem est ac contra voluntarium, quod videlicet dat actus, qui non voluntarium procedat ab agente rationali, nec est contra inclinationem ipsius voluntatis. involuntarium directe est actus qui non voluntarie procedit ab agente rationali contra ipsius voluntatis impetum, et inclinationem, ut sicut volenti habere immotas manus alius tunc movere impulsu illi imprimendo. Unde colligitur, quod involuntarium directe distinguit a violento tanquam species a genere, omne involuntarium huius modi violentum est, sed non e contra violentum dicitur valde involuntarium. differt autem a violento in eo quod involuntarium dicitur subiectum rationale seu appetitivum, cui vim inferat contra suam inclinationem: at violentum in sui non dicitur subiectum, adeoque ad eo invenitur etiam in rebus insensibilibus et irrationalibus. involuntarium autem non ita. Privative accipitur

involuntarium, quod privat agens operationibus, actus, quos exequi voluntarie posset ut si agenti rationali dis posito ad eliciendum operationes actus, denegaret Deus concursum ad tales actus eliciendos. Si dicit non involuntario privative accepto nulla fere ratio in moralibus habetur; neque enim intervenit quod quis ad bonum, et malum eius actus.

Modo quaeritur 1°, an violencia causet involuntarium? huic dubio 1° affirmative cum communi, et certo. Secundo, quod patet, tum ex eo quod omne violentum est contra inclinationem, atque in hac materia loquendo erit contra inclinationem, et impetum voluntatis; sed quod est contra inclinationem, et impetum voluntatis est involuntarium: ergo violentum involuntarium est. Tum etiam quia quod est violentum non est ab intrinseco; sed potius ab extrinseco agente. At quod omne voluntarium est ab intrinseco, ut ex supra dictis patet, liquido constat: ergo violencia causat involuntarium. Subinde tu rogabis, secundo, in quibus actibus et a quo principio voluntas pati possit violenciam? quod quaestio phisice plus, quam ethice spectat; tangemus breviter magis juxta nostros authores doctrinam, et solum.

Asserendo in primis voluntatem posse pati violenciam a Deo, quod licet aliqui negent tamen eo quod cum naturaliter subiicitur creatori, atque adeo unum cum naturale est contra suam inclinationem quod quod adeo in ipsa fit; tamen multi, alii enim affirmative concedunt. Ratio est, tum probatior scilicet tamen quod Deus facere possit violenciam cuicumque invisibili, ut lapidi, illum sursum movendo contra suam naturalem inclinationem: alterum recti ponit quod de nomine dicendo, quod illa non sit violencia, eo quod motus ille sit contra inclinationem universalem lapidis, seu quam habet ad obediendum causae universalissimae ut est Deo: tum in nostro casu certum est, posse habere voluntatem talem inclinationem ad opositum ac Deus operatur, ut si possit actualiter nolle manum movere, quod Deus illam moveat, sed agenti rationali violencia tunc fit, quod 1° proprie suae actualis inclinationis aliquid patitur ab extrinseco principio: ergo Deus potest inferre violenciam voluntati. Hinc affirmative pro opinioni dedicit, posse voluntatem pati violenciam ab agente creato.

Quod attinet ad actus in quibus pati violenciam potest, 1° in actibus imperatis exequutivis

endij q3 per alias qoaj pont pati violenciã, tã in illorũ pductione, nã in creatione aut negatione eorundẽ, qd pt, nã si nollet voluntas movere manũ, et ipsa ab extrinseco pro moveat, patit violentiã in motu: si a vellit manũ movere, et impediat ab hoc operatione aprehensio illã retinendo exigit vnat fit illi violencia. Svo in actib. ab ipsa voluntate ellicitis, aut elliciendis: dico, qd in n pductione actuũ qd ad ipsos pducendos i paiata voluntas, neqs pont ellicere eos vcun, denegati a deo, patiur violenciã quatin, hoc enĩ vo exigenciã natalẽ qua petit ca creata, et paralaĩs cum suis prparatũ suũ concursũ ad operandũ xo pprie inclinationis, qd obtime notavit Sũ Sczj. At in actib. ellicitis a voluntate fieri negt violencia ipsi voluntati n modo actua, s negs a deo. qd pt ducit. nã ũ act. ellicit. a voluntate ẽ voluntari., s nihil voluntariũ violentũ ẽ: ẽ nullus act. ellicit. a voluntate potest esse violent. Mai pt ex definitione voluntarij. Mi vero ex indicts colligit vera, nã voluntariũ ẽ inclinacio quedã, et mot. ipsi. voluntatis pcedens ab intrinseco; qd a se habet huiusmodi violentiã esse negt, unde recte infert consq!

Articul. 3ij.

An metus causet involuntarium.

Amplior aliquanto disputationis Materies sese ingerenti offert articulo; ubi inquirit, an metus causet involuntariũ? Vg incidit forte in latrones medio in itinere viator mercib. et pecuniis refertus, hi minant, eũ occisuros ni tradat, quas secũ defert divicias, cas tunc ille tradit metu mortis, queritur nũ voluntaria, s involuntaria sit donatio? Pro quo supponendo ẽ metus definitio tradita a Vlpiano lege diguitis de quod met. causa, qũ sic se habt metus instantis s futuri periculi causa mentis trepidatio. ẽ enĩ met. quedã animi perturbatio causata ex malo iã psenti hic enĩ tristicia pot. ẽ s ex periculo mali alicuj, aut psenti, aut breui futuro, ni qd longe distit, nã quẽ longe distant nmovere animos ni solent, quẽ explicatio, et defio: satis nota videt.

Adg3adeo

cujus sit asserendo 1º dubium propositum metum causare voluntarium simpliciter, et generaliter loquendo involuntarium secundum quid. Probatur 1º ratione, nam quae fiunt ex metu sunt imputabilia ad laudem et ad vituperium; sed quae sunt imputabilia ad laudem et ad vituperium sunt simpliciter voluntaria, ut patet ex libertate: ergo metus causat voluntarium simpliciter. Major patet tum in eo, qui metu mortis suae fidem abnegavit, quae actio imputabilis merito erit ad vituperium; tum in eo, qui metu gehennae praecepta servavit Dei, quod laudi attribui debet ipsi: ergo sunt imputabilia ad laudem et vituperium. Quod vero generaliter loquendo habeant aliquid admixtum involuntarii, probatur: nam hujusmodi voluntarium ex metu supponit aliquam involuntarietatem, et displicentiam ejus, quod fit metus causa; sed voluntarium, quod admixtum habet in eadem voluntate aliquam displicentiam, et nolitatem habet admixtum aliquid involuntarii, quatenus nimirum ipsa metus actio externa est contra ipsius voluntatem: ergo voluntarium ex metu generaliter loquendo habet aliquid admixtum involuntarii. Minor, et consequentia constant, probatur major, sic exemplis suadetur. 1º illo quod nuper initio articuli posuimus. Deinde in eo qui metu naufragii projicit merces in mare.

Confirmatur, nam qui ex metu aliquid operatur eligit minus malum, ut majus devitet; sed qui eligit minus malum, ut majus devitet, generaliter loquendo habet displicentiam illius mali quod eligit: ergo quod fit ex metu habet admixtum aliquid involuntarii. Probatur minor: nam voluntas displicet in malo eligendo, quod quidem non eligeret, nisi cogeretur vi majoris imminentis mali: ergo qui eligit minus malum, ut majus devitet aliquam displicentiam habet ipsius metus operationis, quam eligit.

Objicies 1º

opponas eum qui ex metu gehennae Dei servat mandata non causare voluntarium mixtum involuntario, et consequenter verum non esse assertionis positae probationis antecedens assumptum, si enim qui ex metu gehennae Dei servat mandata causaret voluntarium mixtum involuntario, haberet ille idem homo aliquam displicentiam illius operationis, seu observantia mandatorum; sed qui metu gehennae vere operatur non habet displicentiam suae operationis: ergo. Probatur minor: nam si haberet displicentiam suae operationis jungeret talis

operatio cum aliqua culpa voluntatis; falsum enim est illa nolitas voluntatis; sed qui operatur ex metu gehennae non iungit aliquam voluntatis culpam suae operationi; quia qui operatur ex metu gehennae non habet in voluntate nullam displicentiam suae operationis. Non nego assumptum, ad quod dico quod ille, qui ex metu gehennae operatur habere potest aliquam displicentiam de ipsa operatione, quatenus sibi molesta est, quam tamen iungit suae operationi sine aliqua voluntatis culpa, illa enim nolitas potest esse affectio naturalis causata in voluntate contra quam causam liberae, quae requiritur ad rationem culpae, itaque stat bene, quod sit involuntarium cum quod operario, et tamen non supponat aliquam peccaminosam voluntatis affectionem; sed naturalem.

Ultima assertionis pars, quod videlicet, id quod ex metu fit, licet aliquid involuntarii admixtum habeat, est tamen simpliciter involuntarium, ex dictis probatur. nam accio quae est simpliciter, et absolute voluntaria, neque est simul simpliciter involuntaria: quod si est aliquo modo simul et involuntaria tantum sub quod involuntario habet esse, ut patet ante ex accentia probatur, quod unaquaeque tam voluntarii et involuntarii ratio est, sed duplex ratio absolute negat denominare idem subiectum, denominatur enim subiectum oppositum ex duobus rationibus: quod absolute, et simpliciter negat denominari eadem accio a voluntario, et involuntario sub ratione quae si esset absolute eadem accio voluntaria, et simpliciter involuntaria esset eadem operatio voluntaria simul, et violenta absolute, ut probatur ex dictis; ad hoc absurdum; quod est

Supra posita adducere rationes divi Thomae ad Sanchez Cypsi, aplicata dumtaxat ad proicientem merces in mari periculi ex metu, tantum, in quo notandum 1o est, quod datur volicio efficax et absoluta proiectionis, et licet simul nolitas eiusdem mercium proiectionis, ratione volicionis efficacis proiectio voluntaria dicitur, et ratione nolitionis dicitur involuntaria. Insuper notandum est, quod volicio tendit in ipsam proiectionem eandem quam imperat sub suo esse absoluto, et vero, quod habet a parte rei cum suis circumstantiis; at vero nolitas tendit in eandem proiectionem ut est in imaginatione, et consideratione operantis proicientis abstrahendo ab ea, et separare ab illa circumstantiis

quare ex p.o subiecti denominatio desumi potest dici (Thomas) suo

sive modo, quod denotat voluntarium in ratione procedentis ab operante con-

sulto esse quod in se et obiective habet; quod autem denotat involuntarium est ipse

met operatio contra quod habet esse in conditione operantis, quod

est esse contra quod; adeoque voluntarium, quod cadit supra esse absolutum,

et verum rei, illud absolute denominatur voluntarium, et quod cadit su-

pra esse contra quod est, de re, cadit contra quod voluntarium denominatur.

Quo voluntarium ex metu est simpliciter tale, involuntarium autem secundum quid. Qui

dimus potest accedere ratio desumpta ex ipsa sua denominatione.

Quia volitas est inefficax, et conditionata actus, cum, vis suspendit per

alterius volitionis, quae efficax, et absolutus est; ideoque adeo debet esse potior

et efficacior in tribuenda denominatione: cumque utraque simpliciter

esse nequeat denominatio voluntarii, et involuntarii; plane fit,

quod ratio involuntarii quae ei contra quod debet inesse huiusmodi voluntario,

quod ex metu procedit, ratio vero voluntarii simpliciter.

Articulus 3us

Opposita Solvuntur Argumenta

Opponitur 1° Aristoteles 3° lib. ethicorum, de iis, quae metu fiunt, haec aientis:

Spontanea huiusmodi sunt; simpliciter inuita quippe, cum tale

quid per se nemo eligat, nemo, tunc sic; si eaque sunt simpliciter inuita

quae per se nemo eligat, [illegible] ex metu fiunt ex Aristotele voluntaria non sunt.

non sunt voluntaria, ergo quae ex metu fiunt ex Aristotele voluntaria non sunt.

insuper divus Thomas 1a 2ae q. 142 art. 3° ubi haec ait, quae per timorem

fiunt principium habent ab exteriori impellente, unde non simpliciter volun-

taria: ergo ex divo Thoma stare neget veritas nostrae assertionis. Ad 1um Aristoteles

[illegible] declarare nostram sententiam ibi, spontanea huiusmodi sunt ea enim, quae

spontanea dicuntur in agentibus rationalibus, sine dubio voluntaria sunt; quod

patet in sequentibus, non existimandum est sibi contrarium, sensum, quo verba

Aristotelis, dum ait talia esse simpliciter inuita huic est, ut per [illegible] simp-

liciter intelligatur idem, quod contra se seu abstrahendo a circumstantiis, simpliciter

quod diximus: nam iudicio metus abstrahendo a circumstantia pe-

riculi imminentis nullo modo eligeret; et hac ratione inuita

sicut voluntas ipsa, mere efficientis. Ad 2m dico, quod si simpliciter accipitur pro eo quod est pure, et sine admixtione 2ij, sic involuntarij: ut quo. Ad bene, quod simpliciter; id est, absolute sit voluntarium

Instas 1°.

quando aliquis potest vincere alicui 2m se, sine opposito absolute vincere non potest, atque in casu quod involuntarium vincere 2m se proiectioni mercium in mare: ergo involuntarium tamen ei 2m non potest vincere. Respondeo nego maiorem accipio si 2m se in eo sensu quo diximus, accipitur hinc supra citatum, id est, separando omnes assensionis, circumstantiam, sic enim stat posse, ut separatum a circumstantiis nolim, absolute quod per praesentes circumstantias absolute volumus. In alio longe sensu accipi solet in 2m se in libris propositionum, ut in tractatum universalium quo sic significatur protulit, que universaliter subiecto convenient, et in quocumque statu videntur: quem accipio nihil ad quaestionem attinet difficultas.

Instas 2°. Quod est voluntarium tantum ex suppositione, et circumstantiis stantibus est voluntarium; atque proiectio mercium in mare est tantum voluntaria ex suppositione, et circumstantiis periculi imminentis; ergo est 2m voluntaria, et non simpliciter. Respondeo maiorem: nego id, quod est necessarium tantum ex suppositione, est necessarium simpliciter: ergo id quod est voluntarium tantum ex suppositione erit 2m voluntarium. Respondeo in iis, si ulla est paritas necessarij ex suppositione ad voluntarium ex suppositione, quemadmodum supponit argumentum; colligitur ex inde, quod sicut necessarium ex suppositione antecedentis est absolute necessarium; ita etiam voluntarium ex suppositione antecedentis erit simpliciter absolute voluntarium; atque secundum est, quod suppositio. ione etiam, dicitur voluntarium illud de quo loquimur, et in circumstanciis praecedunt ipsius voluntarium: ergo ex doctrina argumenti tale voluntarium non 2m quod, sed absolute tale erit. Respondeo in super nullam esse paritatem necessarij ex suppositione ad voluntarium ex suppositione. Itaque nego maiorem: non potest, id quod est voluntarium ex suppositione, et circumstantiis est voluntarium 2m illud esse, quod habet in se, et incipient a consideratione nostra ut diximus ex divo Thoma. Ad probationem vero antecedentis nego consequentiam. Ratio est non suppositio in concreto necessarij requirat dummodo quod ipsa ratione necessarij, ut patet, si quod supponit liberum illi, quod necessarium ex suppositione tali tenetur

ex suppositione in acceptu voluntatis adeo non demum ipsa voluntarijs, ut per se pertineat ad ordinem illud quod mediate agens adhoc ut operatur et causetur a volunte; adq; adeo ut sit voluntarius

9 ex negatione x infert metus causare aliquid in voluntarius. Oppus aliquid; et hoc falsum est: ergo et negatio ascendo. Probatur minor, nam longe in casu posito, metus naufragij negat esse causam quod sit involuntaria proiectio mercium, sed per se, quod voluntaria sit: ergo falsum est idem metus causat involuntarium, ans probatur: nam metus non est causa exterminj appetitionem mercium, sed per se inclinans ad illa; cons probatur, si metus causaret involuntarius esset causa, quod proiectio mercium esset involuntaria, sed non est causa, quod proiectio mercium sit involuntaria, ergo etc. Respondeo negando minorem, ad probationem distinguo ans quo ad 1a partem, negat esse causam quod proiectio sit involuntaria causando terminum, quod in illa reperitur ad terminum involuntarij, concedo ans; causando id, quod reperitur ex suppositione voluntatis inefficacis per tristitiam, nego ans. Itaq; metus causat voluntarium, quatenus efficit ut voluntas hic et nunc habeat appetitionem efficacem proiiciendi merces in mare; causat et involuntarium, quatenus causat volitionem inefficacem retinendi ipsas merces; hanc enim volitionem aliunde causat, quam ex metu; et quatenus non obstante tali inefficaci volitione facit ut eligat ipsa proiectio; unde resultat, quod ista involuntaria sit iam dicta. Eodem modo distinguendo et maiorem minorem probationis, et negando cons.

5 Oppus 3o: si metus causaret voluntarium simpliciter esset simpliciter voluntaria transgressio praecepti, quae fit ex metu gravi; sed talis transgressio voluntaria simpliciter non est: ergo. Probatur minor: si instante periculo mortis possum die festo non audire missam, possum eodem die laborare; si non audire missam est transgressio praecepti affirmativi, et laborare transgressio praecepti negativi: ergo in hoc casu ex metu oritur transgressio praecepti, et illa transgressio non esset voluntaria: ergo transgressio praecepti ex metu non est voluntaria. Probatur subsumptio minor; si enim esset voluntaria, peccaminosa esset; non autem est peccaminosa: ergo etc. Respondeo negando minorem; ad probationem negamus: nam tunc non est transgressio praecepti, quando non obligat praeceptum ut in illo casu requiritur. Ad minorem legis etiam

nego suppositum, quod tunc illa operatio sit transgressio praecepti propter in-
sinuationem ...; reliquum probationis procedit ex hoc supposito falso; adeoque adeo
nihil concludunt. 2o neque valet sequela. hic agunt aliqui solent fateri
quod neque metus excuset ab obligatione praecepti sibi oppositi: aut certe quod
annullet actum, qui fit ex metu [illegible] dummodo [illegible] de more [illegible]

Articulus 3us

Expeditur proposita difficultas.

Ad solutionem propositae difficultatis, 1o supponendum est, metum alium dici gravem, seu cadentem in constantem virum, alium levem, seu non cadentem in virum constantem. Levis est metus mali alicuius gravis imminentis, quo quisque etsi vir constans metu potest perterreri, ut metus mortis, servitutis, incarcerationis perpetuae, et similium. Levis est metus mali alicuius levis, et quod non solet hominem aliquem constantem commovere et perturbare, ut ne tibi subripiatur aliqua parva pecuniae summa. 2o supponendum est, praecepta alia esse naturalia, seu iuris naturalis; ea videlicet, quae ipso iure naturali et intrinsece praecipi velint recta quae sit homini fieri: alia esse positiva, seu iuris positivi, quae videlicet aliqua externa intimatione, et non ex sua intrinseca natura proposita et publicata sunt. haec positiva praecepta alia sunt iuris divini, videlicet quae a Deo imposita sunt; alia iuris humani, quae ab hominibus emanarunt. Hic demum praecepta generatim loquendo alia sunt affirmativa, et negativa alia;

Hoc posito dico 1o. Nunquam potest excusari a culpa metus in iis circumstantiis in quibus obligat praeceptum. Ratio patet quia est, contra, cum potest metus excusare a culpa, quatenus efficit, quod in iis circumstantiis non obliget praeceptum; sed in talibus circumstantiis supponitur praeceptum obligare: ergo in iis metus excusare a culpa non potest. Dico 2o. metus etiam gravis non excusat a culpa transgressionis praecepti negativi naturalis. Ratio, quia quod prohibet praeceptum negativum naturale est intrinsece malum; sed quod est intrinsece malum ob nullum metum fieri licite, et sine culpa potest, ut mentiri &c.

Dico 3o. Metus gravis excusare potest a culpa violationis praecepti divini positivi tam negativi, tam affirmativi. Ratio 1o

neq David non peccavit comedendo panem propositionis ob metum mortis imminentis, cum stante praecepto divino negativo de non comedendo ob hoc lat-
ico: quia metus gravis excusat a culpa violationis praecepti divini. Prae
dicimus horum: neq quando concurrunt duo praecepta, quae simul
observari non possunt, illud quod potioris est iuris, magisque obli-
gat, observandum est; atque stante metu gravi potest concurrere
cum praecepto positivo negativo, aliud iuris naturalis praeceptum,
quod simul observari non valeat: quare tunc debet observari
praeceptum iuris naturalis; non vero debet servari praeceptum iuris positivi:
Maior patet, minor etiam patet in exemplo posito de David, et conse-
quentia legitime infertur. Unde ex hac conclusione colligitur 1° ratio assertio-
nis, quod in quibus metus solent obligare praecepto affirmato, quo ne-
gativo facit, iuris iuris.

Dico 4°. Etiam metus gravis deobligat ab
observancia praecepti iuris humani, sive negativum illud sit, sive affirma-
tivum. Patet in primo, nam si praeceptum ecclesiasticum est, non concedit pro mat-
re ecclesia cum tanto detrimento, et gravi malo obligare suos sub-
ditos, et filios, ut communiter supponunt authores; deinde si politicum
praeceptum est minus obligare debet, quam ecclesiae praeceptum ut ipse
patet: quare etc. Ubi notandum est, quod homo cum suis prodit, quatenus in ea
modi praeceptum iuris humani non misceat aliquid de iure divino naturali.

Tertio dicit.
Nam, si miles iubeatur locum servare in quo debet; sustinere cum
periculo suae vitae: quia metus gravis amittendi suae vita non deobli-
gat ab observatione legis humanae. Nam dicendum esse: quia praeceptum
humanum est, nego consequentiam, quia naturalis etiam est, concedo consequentiam. In eo casu obligat
praeceptum naturale exponendi periculo vitae particularis ob salutem communem, quae
magis aestimanda, et praeferenda est; atque adeo cum praecepto humano contine-
tur lex naturalis obligat ita ut metu gravi non legi in eo prae-
cepto continetur.

Insuper dices. Si vera esset nostra 2a, sequeretur, quod in
casu quo iubebat Eleazarus ab Antiocho comedere carnes por-
cinas, ut 2° lib. Machabaeorum narrat, debuit potius servare vitam
quod est praecepti naturalis, quam obtinere ab eis modi carnis, quod erat

præcepti positiui: hoc autem aliquis est: quod metus grauis potest desobligare ab obseruatione præcepti positiui. Non nego quoque contrarium, si id iubebat facere in contemptum legis: cum vero aliquid iubet in contemptum legis etiam cum periculo mortis, est sustinenda mors, quam pateretur: ut si iubeatur in contemptum legis ecclesiasticæ non audire missam die festo, debet potius subire mortem, quam agere iubentis. Ratio est: quia contemptus reue legis superioris huiusmodi est de prohibitis lege naturali.

Unde colliges

1° quod stante lege ecclesiastica metus grauis non semper excusat a peccato quando nimirum, in illa operatione prohibita ab ecclesiastica lege miscetur aliquid de lege vel præcepto naturali, ut patet ex nostro proximo. Colliges 2° non dari tunc contemptus ecclesiastici, si 3° viz. Colliges 3°, quod quando lata est sententia contra aliquod crimen, stante potius, quod si quis peccet, committendo illud crimen ob metum grauem, et non incurrat excommunicationem. hæc nota est doctoris Nauarri eximii canonistæ quod in c. ita quorundam, ubi pœna excommunicationis fulminatur contra adiuuantes Saracenos aduersus Christianos in prælio, aut [illegible] a [illegible] remiges christianos remigantes in nauibus Saracenorum prælianti contra christianos, si metu mortis cogatur, et alias peccent contra charitatem aut pietatem.

Et ratio est:

quod supra tradidimus, quod videlicet lex ecclesiastica obligare subditos non intendit cum grauissimo suo periculo. Unde in hoc casu delinquens loquitur, non obligaret ex ecclesiastica, si tantum [illegible]: at cum censura non imponat præcise propter transgressionem legis diuinæ, sed ecclesiasticæ; inde est, quod non incurrant excommunicationem. Idem colligitur ex c. [illegible] 4° de sponsalibus ubi dicitur, cum quis metu mortis contraheret cum affine matrimonium, [illegible] contra præceptum religionis, et ipsius sacramenti reuerentiæ, non tamen patet contra prohibitionem ecclesiasticam.

Colligitur tandem, an metus faciat inualidos contractus, metus causam iniustam dans ex communi [illegible] iure metus non erit inualidos, propter rationem adductam libertatis, et voluntarii, quod reperitur in iis, quæ ob metum fiunt. Tamen addo plures contractus esse ipso iure positiuo huiusmodi irritos, et multos aliis irritandos, et

accindendos esse in libro patientis metus. Ius ut in voto, matrimonio, et aliis, quae apud Doctores sectius videri ponunt, ea esse ipso iure invalida. Quod constat in sponsalibus, in resignatione beneficii, quae licet valida sint, tamen rescindi possunt si metus sit incussus ad extorquendum consensum.

Advertendum tamen hic non esse sermonem de metu levi, ea enim, quae metu levi fiunt, valida sunt, quod vere advertit Doctor ... dicens ... sibi tutius non audere. Advertendum deinde, quod metus iniuste incutiatur, si enim iuste incutitur metus, validus erit contractus illi, ea inita, ut si quis minetur accusationem se aliis de aliquo crimine nisi sibi contrahat matrimonium, tunc contrahit validamente, quia si modo iuste poterat alter accusare. Advertendum tandem aliud esse, quod aliquid fiat metu, et aliud quod metus occasione: quod ultimum non sufficit ad annulandum modo praedicto contractus, ut si quis promissum a latronibus promittat aliquid, si eius libenter extrahat aliquid pretium donativum, tunc tenetur promissione, si impleat ... et de his canonistae longius disputantes consulantur.

Disputatio 2a.

An concupiscentia causet involuntarium

Art. 1.

Aliquibus praenotatis partes resolvitur quaestio.

Quaesitum in praesenti est, an concupiscentia causet involuntarium simpliciter, sive ... quod aut etiam illud augeat. Per concupiscentiam hic intelligimus actum appetitus sensitivi tum concupiscibilis, tum irascibilis, qui ex ratione cupiditatis movet ad ... bonum, et ex ratione irae ad vindictam de hoste sumendam excitat. itaque intelligitur concupiscentia per quocunque affectu appetitus sensitivi, ex ... metu de quo in 1a disputatione. Ubi nota concupiscentiam dividi in antecedentem, et comitantem. concupiscentia antecedens est ille affectus appetitus qui non causatur a voluntate, sed potius causat voluntatis affectum.

Ad quod acnoscendum intelligas oportet, eo voluntatem esse appetitum intellectualem innatum concensionem et simpliciter ut bonum illi, et voluntas inclinet ad volendum, quod per appetitum intellectionis proprii, volitum est; licet 2o appetitus ipse feratur ad id prosequendum [illegible], quod voluntas prosecuta est. dummodo voluntas sit mobilis sub ratione, quae sit movere, et trahere ponit appetitum.

Ex hac concupiscentia communis, ille est affectus appetitus, qui causatur a voluntatis appetitione. Verum concomitans est, quae non antecedit, neque subsequitur actum voluntatis, itaque nullum, aut prioris, aut posterioris ordinis erga ipsum servat; quibus notatis, duplex sententia fertur in hoc genere. Prima asserit, concupiscentiam augere voluntarium, et minuere liberum. ita [illegible] similiter [illegible], Amicus citans [illegible], et alii, quae non videtur absimilis ex D. Thoma hic asserente, quod concupiscentia magis causat voluntarium. Secunda asserit concupiscentiam non augere, et potius minuere voluntarium. ita [illegible], [illegible], [illegible], et alii.

Dico 1o, concupiscentiam communis, et concomitans qua talis est non auget, nec minuit voluntarium. hic assertio videtur esse 2o contra doctrinam, Authores enim dicentes intelligi debent de concupiscentia antecedente. Probatur nam concupiscentia communis qua talis, et concomitans similiter qua talis non se habet ex parte actus, vel ad voluntarium eliciendum; sed quod non se habet ex parte actus, vel ad voluntarium eliciendum, illud neque auget, neque minuit: ergo concupiscentia communis, et concomitans non auget, nec minuit voluntarium. Maior patet ex posita explicatione, quia [illegible] ad augendum, vel minuit, vel iuvat ad operandum, vel obstat operationi; sed quod iuvat vel obstat operationi se habet ex parte actus, vel ad operandum: ergo quod non se habet ex parte actus vel neque iuvat neque obstat, et communis, neque auget, neque minuit voluntarium.

Dico 2o concupiscentia antecedens, causat voluntarium simpliciter sic [illegible] deducitur ex variis distinctionibus supra adductis [illegible] Probatur nam quod causatur ex concupiscentia liberum est, [illegible] nisi adeo vehemens, ut [illegible] voluntarium, et quod liberum est voluntarium simpliciter est:
et ad voluntarium [illegible]

Si autem concupiscentia causat voluntarium simpliciter: probatur maior: nam si talis operatio, seu actus, sit contra aliquod preceptum, peccatum est, ut est manifestum: ergo liberum est: quod si sine advertentia procederet operatio, ut non discerneret inter bonum, et malum honestum, et inhonestum, tunc esset illud, quod procedit ex passione simpliciter voluntarium secundum rationem, neque de illo verificatur tota voluntarii definitio est enim actus procedens a principio cum perfecta cognitione appetitivo; seu actus cui convenit definitio voluntarii absolute, et simpliciter voluntarium est; ergo etc. Ubi advertas sermonem hic non esse de ipso actu appetitus sensitivi; sed de actu voluntatis causato ab ipso, de quo questio, an sit voluntarius. Dico secundo concupiscentia aliquando causat involuntarium secundum quid non semper. Probatur, nam aliquando, qui ex passione operatur habet aliquam de sua operatione displicentiam propter mala videlicet, sibi animi, sive corporis, que post operationem subire cogitur: sed voluntarium, quod est cum aliqua displicentia voluntatis est involuntarium secundum quid: ergo etc. Probatur minor: nam in voluntario contra aliquam inefficacem voluntatis appetitionem, sive affectionem quod a huiusmodi est involuntarium secundum quid, ut patet ex proxima disputatione: ergo concupiscentia aliquando causat involuntarium secundum quid. Confirmatur: nam quod in animo aliquam relinquit molestiam est involuntarium aliquomodo; sed tale est huiusmodi voluntarium ex passione, et concupiscentia: ergo est aliquomodo seu secundum quid involuntarium.

Quod vero non semper illud involuntarium causet concupiscentia patet in hoc quod ligatis conscientiis, qui nihilominus displicent in pravo affectu et operatione; in quo differt concupiscentia a metu, quod videlicet metus, ut dictum est semper aliquando causet involuntarium secundum quid, non a concupiscentia. Et ratio diversitatis quod ad hoc attinet, ea est; quod metus inclinat in operationem eligendum ut minus malum, licet absolute, et sine respectu ad aliud consideratum malum sit; quapropter semper metus est cum displicentia voluntatis causata ex malitia, et disconvenientia obiecti at vero concupiscentia tendit in obiectum prout est ut bonum, quod ut tale non habet,

causare

causaret displicencia sui: ideo qd stau potuit voluntarius ex cupiencia sepi, sine admixtione involuntarii, adeo actio ita ut non sit involuntarius etiam qd.

Articulus quartus

Ultima quæstionis explicatio.

Ut tandem quæstionem resolvam, dico: concupiscentia auget et minuit voluntarium sub diversa ratione: auget quidem accidentaliter, intensive sit et quoad participationem; minuit vero essentialiter et quoad perfectissimam speciem voluntarii. Hac ratione conciliari videntur duæ supra positæ authorum sententiæ, et utraque vera dicitur modo a nobis exposito, ut absolute probari debet modo, loquendo de iis qui asserunt concupiscentiam minuere voluntarium. Huc reduci debet quæstio, quatenus docet citatus Aristoteles, augeri voluntarium ex uno et in quibusdam augent partes actus, ex altero a contra minuit. Probant singulas partes assertionis. 1o quia operatur ex concupiscentia maioris voluptatis delectationis inde percipiendæ, eodem magis delectationis in obiecto, quod amplectitur voluntas, sequitur magis intensive magis perfectionem in ipso actu appetitionis, ut experientia probat: ergo accidentaliter intensive, et quoad participationem auget concupiscentia voluntarium, intensio enim et participatio non est de specifico natura, et in actu.

Altera pars assertionis suadetur: quia, ut communiter sentiunt Authores, passio minuit libertatem, sed eo ipso minuit voluntarium essentialiter et quoad ad speciem perfectissimam voluntarii: ergo etc. Maior patet, quia id circo minus patet ex dictamini et involuntariis positionis, patet minor: quia ut ex dictis, ita liberum est perfectissima voluntarii species: ergo quod detrahit de libero minuit quod ipsum detrahit de perfectissima specie voluntarii, unde fit quod minuatur absolute voluntarium dicitur minuit ratione qua minuit in perfectissima specie voluntarii: ratio est, quia illud minuit absolute voluntarium, quod detrahit de illa ratione quæ est aliquid magis absolute voluntarium; sed quod minuit libertatem detrahit de illa ratione quæ est aliquid magis absolute voluntarium: ergo minuit

obti voluntarius

Confirmat 1º: nam qui operatur ex passione minus habet de cognitione obti, et ubi minus est de obti cognitione caeteris paribus minus est voluntaria operatio: ergo qui operatur ex passione minus voluntarie operatur: min. et ees patent, prob. mai: nam passio efficit ut bona appareant cognitioni qualia non sunt, ut tradit Aristoteles 3º Ethicorum: ergo impedit cognitionem ipsius obti, et conveniens ex minore obti cognitione procedit voluntas ad peccatum [illegible]

Confirmat 2º: nam minus intrinsecus procedit voluntarius actus ex concupiscencia, qui si non procedat ex passione; sed quod minus ab intrinseco procedit minus est voluntarius: ergo. Prob. mai.: nam voluntas sua, aliquo inclinatione, et affectu appetitus, quo et si non necessitatur simplicitur et vehementer solet incitari, et modo aliquo moraliter necessitari ad prosecutionem obti. ergo

obiiciunt 3º salas, actus ex concupiscencia et intencione est facilior, quam ille qui non oritur ex concupiscencia, sed ut in plurimum: ergo est magis voluntarius, ans. patet, csa prob.: eo ipso maiori impetu fert voluntas per talis actus in obtum; sed quo voluntas maiori impetu fert in obtum, est magis voluntarius talis actus ergo. Maior patet: nam quo lapis fert intensiori, et faciliori motu fert maiori etiam impetu, et impulsu: Min. prob.: hic enim impetus est a voluntate procedit a qua voluntate; sed quo maiori impetu a se procedenti tendit voluntas in obtum, actus quo tendit magis est voluntarius: ergo. Prob. min., quo maiori impetu a se procedenti tendit voluntas in obtum plus exercet virtutis volitiuae per eum, medio actu erga obtum, sed quo plus virtutis volitiuae actus exercet, plus habet ex ratione voluntarii: ergo.

Respondeo ad 3º. Concedo ant. nego csa, ad prob. distinguo maiori impetu quo ad perfectionem accidentalem concedo ma, quo ad perfectionem essentialem, nego ma: quae distinctio aplicari debet minori, et variis colligitur ex ratione dicta. Ad minoris prob. concedo mai. distinguo min. illi distinctione quo maiori impetu maioritate perfectionis essentialis, concedo omnis, maioritate accidentalis perfectionis, sed distinguo caeteris paribus quo ad essentialia, concedo, aliter nego: ad cuius prob. distinguo ma, plus virtutis volitiuae in ordine ad accidentalia, concedo ma; in ordine ad essentialia

negoma: quę distinctio ipsi, q̄ explatio satis prex supera dictis

et sane nego n̄ minari P. Salas, q̄d asciat minuere libertatem et

augere voluntarium, quam libertas in suo m̄ n̄ sit perfectissima

ratio voluntarij.

Obicit deinde P. Salas: concupiscentia i eo, q̄d voluntarium sit magis ab intrinseco, ś voluntarium, q̄d ē magis ab intrinseco

ē magis voluntarium: q voluntarium ex concupiscentia ē magis voluntarium.

Maior prob: voluntarium ex concupiscentia ē n̄ so a voluntate, s ab apetitu sensitivo; at q q̄d ē a volunte, et ab apetitu sensitivo ē magis ab intrinseco

quā q̄d ex solo volunte: q̄ ē. R̄ minor neg ē ab intrinseco pluribus

titulis; si q̄d ē ab intrinseco, quatn ē a volunte, ut vita, ē etiā

ab intrinseco quatn ē ab apetitu, ut pon. q etiā hoi ē intrinsecus

q̄d a pluribus titulis ē ab intrinseco, ē magis ab intrinseco: q voluntarium ex concupiscentia ē magis ab intrinseco, quā q̄d n̄ ē ex concupiscentia.

R̄ neg. cons. ad q̄d disting. mis, ē magis extrinsece ab intrinseco

concedo mis: ē magis intrinsece ab intrinseco, nego mis. ē q̄d magis ab

intrinseco extrinsece id ē a pluribus intrinsecis principiis procedit; intrinsece

id ē quadam denominatione essendi magis ab intrinseco: ratio ē,

q hęc absoluta denominatio essendi magis ab intrinseco debet desumi

ex eo q̄d magis sit a volunte tale voluntarium; q̄d n̄ probat argumento

proposito. Ad cons. generaliter nego cons. et dis. ad intrinsece

accepta nego ē, extrinsece accepta concedendo: unde colligitur

q̄d a contrario, concedo sit min. ab intrinseco voluntarium ex concupiscentia: si q̄d

ex argumento deducit, q̄d sit ab extrinseco pluribus rebus volunte, quomodo

q ea ē, a pluribus extrinseco rebus voluntas, min. ab illa ē.

Obicit tandem

voluntarium ex concupiscentia procedit ex maiori bonitatis cognitione; s

q̄d procedit maior bonitatis cognitio fit magis voluntarium opetit,

in oppositum: q magis voluntarie fit, cum fit voluntas ex concupiscentia, et contra q̄d fit hoc ionem magis voluntarium, elliatur a quo.

Maior pr ex Aristotele 6° ethicorum, rursus contra. Min pr: q̄do plus

de bonitate repercutitur ex p bon, habens q̄d min de malicia, plus

dat de obiecto motivo ad actum affectionis; et ubi p̄ dat de obiecto

motivo ad actus appetitionis plus apetit, et voluntatis magis firme in bonis: 9.º

Ad 2. supra dicta minus generatis loquendo falsum esse, quod actus natural amoris supponit in creatis perfectissime bonitatis cognitionis, et tamen a magis voluntatis tendit in bonis dilectis, quo actus est liberior, ut etiam asserit p. Salas. Ad probationem nego maiorem, aliquo minus de objecto motivo repraesentato cum perfecta indifferentia concedo minorem, repraesentato cum minus perfecta indifferentia nego minorem. Ad confirmationem ... quod detrahit de perfecta indifferentia detrahit de libertate, ... non detrahat de libertate, non negatio esse quin aut magis voluntatis, ad quod minime probat, imo oppositum docet D.ina ...

Q. Iiª 3ª

de involuntario ex ignorantia

fi. Ius

Aliqua ignorantiae divisiones exponuntur.

Cum saepe eveniat ut homines cum aliqua peccant ignorantia in suis operationibus, et aliunde sit, notio requiri ad voluntarium cognitionis, ... optimo iure debet hoc in loco, an et quatenus causet involuntarium ignorantia; ... tot enim dubitationis solutionis operat ... divisiones ignorantiae proponere, et explicare; in quo ... impendunt aliqui ... ut a obviis quasi facilioribus incipiamus. 1º dividitur ignorantia in ignorantiam negationis, et ignorantiam pravae dispositionis: 1º est quae consistit in sola carentia notitiae; 2ª, quae consistit in aliquo iudicio falso, aut errore, sic explicat Cardinalis toletus in phia, et ... fuse ... 2º dividitur ex parte obiecti in ignorantiam iuris, et facti: ignorantia iuris est ignorantia legis, ut quod lata sit excommunicatio ... talis aut talis culpae. ignorantia facti est, ignorantia alicuius determinati circumstantiae pertinentis ad actionem singularem, ut si ignoretur esse hominem quem occido, personam esse ... 3º dividitur in ignorantiam habitualem, seu quasi habitualem, oppositam ... scientiae habituali, et ignorantiam actualem. 1ª est, quae est exclusio, et carentia scientiae

n modo actalis, s. habitalis erig erga aliqd obiu: 2º quia in consideracio erig solet dicit, c cognicio actalis nonceis, qualis esse solet in eog is pc respectu habet, atqt actalit ad ipsius animus, et mentis n advertit.

4º dividit (e qd apud Atq explicatu dificilior diuicio) in ignoranciam comitantem, antecedentem, et consequentem, varii adiversis hac explat diuicio. Ar ex mente di thome, unde desumpta illa e, et quq in ea explicanda unusqs qd exprimere intendit, ita debet exponi. Ignorancia comitans e illa ignorancia quq n e ca qd ponat opus, verum ita qd illud ca si n daret talis ignorancia nihil homini, aut eius liberti, poneret, et i dio dicit comitari op, n causare, et op fieri cu ignorancia n ex ignorancia. Vg si qs habet inimicum quem vehement odit, et optat interficere, et qd divinacionis venco sagittam iaculat reputans esse certus ipsius quem traiecit sagitta, postmodu v invenit suu fuisse hostem.

in hoc casu ignorancia illa qua nescibit fuisse suum hostem illum, q latitat dicit ignorancia comitans, siqdem n causat opus, ut pote qd idem ablata illa ignorancia perpetraret.

Ignorancia anteced

e illa quq ca e ut ponat opus, et insuper n e voluntaria. Vg si pater iaculavit sagittam post sufficientem diligencionem, an fera, an quq aliud esset, qd traiecerit, reputans qd esset fera, tamen incaut filium interficeret, quem unice diligebat. ignorancia consequens illa dicit quq e ca operis efficiendi, et deinde e voluntaria ut in casu proposito si hoi ille sufficientem n adhi fuisset diligencia, nec hoc filium vere tollis figere, tunc eni illa ignorancia e effectus subieciens omisions diligencie quq decebat adhibere adeo qd adeo neqt n esse voluntaria.

C ignorancia comitantis advertendu e esse dici, qd sit comitans, et n causa tam respectu act interni voluntatis quam respectu act externi, et imperati, ita expurgit eis pc Bes. Magist Martines: v nunquam agere posui

ista explicatione: nam licet ipsa operis externi debeat dici comitans
quae non causavit ipsum voluntatis internus [illegible]: ideo dicitur ignorantia
cum operis externi, quod aliàs sine ignorantia idem omnino poneretur opus
externum; ut patet ex posita explicatione qua ipsi appellant: quod si si-
ne ignorantia non poneretur idem opus, illa erit causa eiusmodi operis
consequutur.

Hunc sic, quod sine ignorantia quae dicitur comitans,
non poneretur actus voluntatis, qui hic et nunc imperatur opus externum: quod ig-
norantia non concomitant. sed antecedenter habet ad actum voluntatis,
in casu dicto ignorantiae concomitantis talis se habet operans, ut
si quis iaculatur sagittam sciret latere inimicum vellet libenter
talis configere, sed si vellet talis inimicum configere, non poneret actus
voluntatis qui hic, et nunc imperat opus externum: quod etc. Maior patet.
Minor: nam sine poneret actus volendi inimicum ferire hominem, quo
actu imperatur iaculatio externa: sed non poneret actus quo hic
et nunc imperatur externa iaculatio, ergo causa, nam actus quo imperat
ut cum ignorantia externa iaculatio est actus volendi interficere ferire:
unde plane colligitur, quod antecedenter se habeat ignorantia comitans
erga actus internus affectionis.

Dicitur: quod tunc dicitur ignorantia con-
actus quando removet scientiam quae prohibet talis actus; sed ignorantia
haec comitans removet scientiam quae prohiberet actus voluntatis: quod igno-
rantia comitans est causa actus voluntatis. Maior eo termino divi Thomae est re-
cepti: confirmatur quod posita ignorantia antecedenti, quae non aliter causat nisi re-
movendo scientiam impeditivam actus, quod illis actus ex eo dicatur quod in tali
casu non hic actus voluntatis sed diversus alius esset sub scientia ut ex
dictis colligitur, unde consequenter infertur.

Ex dictis colligitur 1.° quod dic-
denominationem comitantis, nam antecedentis et consequentis desumuntur per
fectionis ad diversos terminos: nam denominatio comitantis desumitur ex or-
dine ad opus externum: at denominatio antecedentis, et consequentis in igno-
rantia desumitur ex ordine ad actus internos voluntatis. Colligitur 2.°
in hac tripartita divisione distinguendam esse duplicem ignorantiae divisionem

ut optime advertit Salas ex Balencia. 1º est, qua dividit ignorancia in causa operis seu in ea operis: sub 1º per divisionis continet ignorancia antecedens, quae concomitans: sub 2º continet ignorancia comitans. Altera divisio, seu potius sub divisio est, qua dividit ignorancia quae est cum operis instans, et cos, quarum explicatio constat ex his dictis. 3º tandem dividit ignorancia in vincibilem, et invincibilem haec est, quae homo hic, et nunc si qua adhibita diligencia vincere, et expellere, ideo quod est involuntaria. Vincibilis est, quae potest adhibita diligencia vinci, expelli, praeterea quod dicitur, et involuntaria. Haec autem vincibilis ignorancia triplex licet se habere potest, aliquando enim est affectata, quando videlicet est directe, et in se volita ut sic non debet obligationis ad suum pertinentis statum addiscere, ut liberius operetur, et peccet. Alias solet appellari crasa et supina quando scilicet parva adhibita diligencia potuisset homo facile expellere talem ignorationem, illam quod negligit diligencia exigua adhibere. Alias tandem dicitur pure vincibilis, quando videlicet ea potuisset moderata diligencia adhibita non valde difficile expelli ignorancia.

Articulus 3us.

Respondetur questioni proposite.

Triplici responsione respondet Divus Thomas proposite difficultati. 1º est, ignorancia concomitans non causat involuntarium, sed potius non voluntarium. 2º est, ignorancia antecedens causat simpliciter involuntarium. 3º est, ignorancia consequens causat voluntarium simpliciter, et secundum quid involuntarium. Triplex haec conclusio accipitur, et ab Aristotele, et ita quod nobis etiam probanda est. 1º quae duas continet partes, sit quo ad 1am partem in casu posito ignorancia concomitantis, illa occisio inimici non est involuntaria simpliciter, sed illa occisio est operis cum ignorancia concomitante perpetratus: ergo ignorancia concomitans non causat involuntarium simpliciter. Probatur maior: in illo casu occisio non est contra aliquem voluntatis affectum, vel finalis, vel virtualis, sive interpretativus; sed quod non est contra voluntatis affectum non est involuntarium: ergo illa occisio inimici non est involuntaria. Minor probatur: involuntarium est contra voluntatis quodque natura aperitibus, sive contra voluntatis natura apertibus est 2a

voluntis afectus, quzadmodus voluntis ut sit, e 2° inclinationis poi
reluctantis, itaq; qd n e 2° afectus voluntis, n e involuntarius. Mi-
ai ptr: nq venator in predicto casu nullus habitaculus volun-
tis quo aversett talis occisionis inimici, si q dz eius odio habet:
g ei, modi occision e v° finalis afectus voluntis; inmo q ita ita
dispoit, animo e, et 2 paratus, ut si sciret inimicus latere ipsus,
certo vellet interficere, g n habet virtualis afectus quo aversett
ipsius occisionis, ac p inde illud op, n erit 2° ullus afectus volun-
tis, et coint n erit involuntarius.

2° prob ei, dz xi ptr: nq hec
ignorancia comitans in causa e, ne sit voluntaria illa occisio
inimici: g causa n voluntarius; pt coa, pt ans: nq ignorancia
excludit scia requisita ut illa operacio sit voluntaria, quo
stante scia sine dubio voluntaria erit; s ignorancia que
excludit scia, qua ideret voluntaria operacio, facit illa n vo-
luntaria: g ignorancia comitans in eo e ne sit illa occisio
voluntaria.

2° X ptr: ignorancia ans causat op, repugnans
afectui sfr, s virtualit existenti in volunte; s hoc e causare in
voluntarius: g ignorancia ans causat involuntarius. Pr mai, ig-
norancia ans eatin, causat opus, quatin, remo scia, que si adesset
n modo impediret illud op, s opositus causaret: g causat op repug-
nans afectui voluntis, pt coa, hoc ipso debet invenire volun-
tas saltz virtualit displicens in ordo proposito a scia; co ipso ca-
usat ignorancia op repugnans afectui voluntis g X. Pr mai
nq impedicio opis, et opositi opis poticio nequit provenire a sola
scia; s simul ab afectu voluntis: g si scia sepato impede-
ret op, et opositus causaret debebat supponere afectus in volunte
displicens operi representato a tali scia. Insupt, scia enz hic
loquimur supponit proponere in diferentia obta, ut illud volunta
displiceat s repugnat, unde coas recte colligit.

Qd e ne involun-
tarius sit simpliciter tale ex eo infert 1°, qd excusat a culpa, n eqd;

filia de ca, nisi quod op., si ignorancia ante facit actum involuntarium
... simpliciter. ... involuntarium sine mixtione voluntarii,
illud est involuntarium, quod sine mixtione voluntarii est simpliciter in-
voluntarium: quod involuntarium ex ignorancia antecedente simpliciter involun-
tarium. Maior patet, si quidem ... ignorancia ... excludit ...
ad totum voluntarii, quia ignorancia comitans: ... simp-
liciter involuntarium ... involuntarium ... quodam-
modo ... involuntarium est voluntarium simpliciter ...
... ignorancia ante ... simpliciter voluntarium ...
... involuntarium ... simpliciter involuntarium.

Aliqui ... ignorancia ipsa ante est involuntaria et repugnans voluntati ... effectus ... sufficit
... simpliciter involuntarium: contra ... sicut in eo ... volt ... effectus
ita volt ... nullum ... adhibet diligenciam sufficientem ...
illa expulsa ignorancia ... dispositio animo est, ut si ...
mentem ... quamvis non ... ignorancia ... adhibuit dili-
gencia; ... ignorancia ... voluntati ... Aliqui patet, ...
... ita dispositus est ... nollet ignoranciam ...
... velle ignoranciam ... Maior patet: ...
... in eo casu est, ut vellit ... in sua operatione ...
... adhibere sufficientem diligenciam ad expellendam ignoranciam
si in mentem ipsius veniret ... aliquo ... quod est ... nolle
talem ignoranciam.

... quo ... est quod ... simpliciter
voluntarium; ... fit ex ignorancia concomitante ... ut ...
... peccati ex ignorancia: ... ignorancia ... causa ... simpliciter volun-
tarii. ... ignorancia ... voluntaria: quod fit
ex ignorancia ... simpliciter voluntarium. ... talis ignorancia sequitur
per se ex omissione diligencie ... ut sit volun-
taria, ... sufficiens causa ... voluntarie; ... ex ignorancia
est effectus ignorancie: ... voluntarium ... ignorancia ... voluntaria
... Maior patet; ... volendi ... illius
... causa ... [illegible]

unde aliquo recte peccant.

Si dicas, ut effectus sit voluntarius, in casu humana debere esse praevisus, nihil enim volitum, et voluntarium, quin sit praecognitum; at effectus ignorantiae non praevidetur ab eo qui ignorat; alioquin non ignoraret; ideo quod ut sit effectus ignorantiae voluntarius potius esse involuntarius. Si contra, in eo ipso quod sit voluntaria ignorantia, volita et cognita est eadem persona; sine enim esse cognita ignorantia, non cognoscat vel eius ignorantia, siquidem pertinet adeptionem, cumque tamen imminens respectu ad ignorata: et hoc ipso quod ignorantia sit volita, et voluntaria, voluntarie volitus erit effectus eius, et cognitus sufficienter cognitus ad rationem voluntarii. Itaque ad hoc ut effectus sit voluntarius, in aliquo et in alio sufficit cognosci implicite, in suo, et in alio, et hoc modo cognoscitur, per ignorantiam ipsam, nam etiam effectus inde sequitur, quod si esse voluntarius, et in se requirat cognitionem per rationem specialem, et explicitam ipsius operantis.

Contra tertio: Quaeres videlicet an simul aliquo modo involuntarium id quod fit ex ignorantia concomitanti, quod prima est voluntarium, ut simul sit per aliquem affectum voluntatis saltem virtualem, et interpretativum; pro quo videtur aliquis voluntatis effectus, quod praedicta etiam aliquo modo involuntarium, ut ex dictis constat: quod voluntarium ex ignorantia concomitante est simul involuntarium. Confirmatur, nam etiam quod operatur ex ignorantia concomitanti taliter est animo comparatus, et dispositus, ut si scivisset oppositum haberet nollet quoque hanc rem operari et sic est: at quod taliter est dispositus, habet nunc noluntatis notionem, ut in opere, quod ex ignorantia operatur: quod illud est per aliquem voluntatis saltem virtualem affectum. Maior patet ex prima Epistola ad Corinthios cap. 2 ubi ait Apostolus de crucifigentibus Christum Dominum: Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriae crucifixissent. Minor ex dictis colligitur, et recte infert.

Quod vero illud involuntarium. Instantia quod pro: quod illud est involuntarium quoad quid, quod est per insufficientem debilem professorem voluntatis: et taliter habet istud involuntarium, quod est quoad quid voluntarium. Maior patet ex dictis est involuntarium ex metu mixtum quod tale, sit effectus ut non efficaciter moveat operantem ad ingerendum velitum

sufficient, ut n sit voluntaria simpliciter ignorancia, quia causa operis q inefficax, et debilis effectus voluntatis; ideo hinc e in voluntarius opus, quia quod sufficit, ut minuat vim voluntatis excusat quod aliquam a culpa qui committit ex eiusmodi comitanti ignorancia.

Articulus 6us

Obiecta in oppositum dissolvuntur.

1º dicta sic 1º opus peractum ignorancia comitans n e causa operis externi: ergo neque causam n voluntarius, quia ergo ideo declarat in hoc casu n voluntarius e externus opus, n causat ignorancia comitans externus opus, ergo n causat n voluntarius. Rº nego consequentiam ad probationem distinguo maiorem: n causat opus externum quo ad positiva ipsius, concedo maiorem, quo ad negativa, et finale ipsius, nego maiorem, et ob hoc consequentiam. In illa proiectione sagittae in hostem e aliquid positivum, et materiale, et aliquid negativum, et finale, ut e ipsa accio quia et hic, et nunc procedit a volunt hoc iaculantis sagittam et hoc n causat illa ignorancia comitans de qua loquimur. Negatio finalis qua denominat n voluntaria eiusmodi proiectio, in eo consistens, quod n sit imperata a voluntate ut e iaculatio in hostem, et hoc causat ignorancia, in eo sensu dicitur causare n voluntarium.

Obiectio 2º

N voluntarium potest negare esse, sed opus externum factum cum ignorancia comitante solet esse peccatum, ut colligit ex D. Thoma in his asserente ignoranciam comitantem n excusare: ergo tale opus, n e n voluntarium, et consequenter falsum est quod ignorancia comitans causet n voluntarium. Rº aliquid maiorem, solet esse peccatum quod est n voluntarium, nego maiorem, quia e voluntarium, concedo maiorem, et quo distinctione intelligi debet authoritas D. Thomae, in eodem opere vg in occisione clerici potest esse effectus voluntarii, et n voluntarii, voluntarii quatenus e occisio hominis, et ut hanc rationem erit peccatum: n voluntarii quatenus e clerici occisio, et ut hanc n erit peccatum, excusabit quod a culpa sacrilegii, quod n obstat doctrinae a nobis statutae.

Obiectio 3º

externus quod imperatur ab actu interno voluntatis e voluntarium, sed opus factum cum ignorancia comitante, aut exigenti imperatur ab actu interno voluntatis: ergo e voluntarium, et consequenter neque id quod fit cum ignorancia comitante

ē n voluntariū, neq; qd fit cū ignorancia anti, ē involuntariū. Mai. pr.: nā qdcunq; op, extriū ē voluntariū extrīca denominacōne participata ab actu intrīo voluntatis, ut' satis ex dicentia patet. Unde cons. recte colligit. Rº aliqd dō mī, imperat' dy. conis qd dicit ab actu intrīo voluntatis nego mī dy aliqd dō mī, et nego coq. distinctio patet ex nuper dictis, voluntas enī n potuit imperare nisi, qd appetit, neq; appetere, qd n cognoscit, quā qt' cū aliqd operis et obti nouit, et aliqd sequitur ignorat, imperat illud op, quatenus illud vidit, et cognoscit, n quatenus n cognoscit, q's negat illud velle. unde fit, qd sit voluntariū ē modi opus, qd qd ē in scientia opantis, n dyctū, qd inq; ē.

Obc. 4º

id qd fit ex ignorancia anti n ē d aliquā imperii, aut affectū voluntatis: g n ē simpliciter involuntariū. Trans. inde cognoscitur, qd fuisse ... voluntati, ac post tales factus cognoscitur, dolor, aut displicencia, atq; ex facto ex ignorancia anti n solum, percipit displicencia, et dolor: g n ē ... affectū voluntatis. Mai ē nō, sc displicencia, et dolor: g n ē ... affectum, et ta; quā ... ad ... ignorancie ... ad fit ... affectū, et inclinacione pri appetitiū. Min pr: nā si qs cū ignorancia anti comedat carnes in die veneris, postea sciens fuisse eo die phibitū eis, modi comesionē n velle ... , si potuit, gauderet. g ex facto cū anti ignorancia n solum, displicencia percipi.

Rº nego anti ... displicenciam, si post factus op, manet dauid in op ocā displicendi voluntati, ... sivi manet causa displicendi, negomi. ... aliqd ā ... ad pps ... anti, aliquo coni, n solum, displicere qd n ... norancia obstulit, totū cons mali, ... coq; qd n ... lit totū mali cons negodq. ... bene, ... voluntariū, ē ... voluntati, et ... voluntaria ex facto; nq cū eī modi ignorancia tollat os mali moralis cons, et manetia ... ; ... illa ... a ... , ... ad ... cons in voluntarii intellido

e, ideo manet in dubio alioquin matrimonium, ut in occisione ami-
ci, et similibus, evenire potest.

Ad extremum argumenti huius dicitur, quo-
ad modum commentum, an ignorantia annullet contractum, et an excuset
a pena iuris humani, quod duo breviter explicabimus, eaque
communiter sententia firmata proponendo, ut exinde aliquorum casuum re-
solutionem deducere possimus. Circa primum dico, 1°: error circa substan-
tiam reddit invalidum iure naturae contractum, sic est communis et certa
sententia. Ratio est quod error circa substantiam tollit obiectum, et simpliciter volun-
tarium, sine quo stare nequit contractus. Unde colligitur quod si quis
matrimonium contrahat cum Maria existimans esse Ioannam, non tenet
matrimonium eiusmodi, si quis vovet in religione putans posse
habere proprium, non est valida professio. Item si quis misericor-
dia motus tribuat eleemosynam homini diviti putans esse pau-
perem, non est valida donatio, quod dicitur donum propter misericor-
diam, quod in misericordia deficiens, nullo tamen adiuncto, datur igno-
rantia est substantia ipsius ... Idem accidit ex iure po-
sitivo ignorantia conditionis servilis in coniuge habito, quae
annullat matrimonium.

Dico 2°: error etiam circumstantiae
gravis conducentis ad rei prudentem existimationem ab aliquo
per dolum inventus, sicut ut consensum extorqueat, reddit contractum invalidum iure
positivo humano, quod communiter ... et dolo alicui fabricato ... qui
ab aliquo deceptus existimat ... ideoque vovet religi-
onem ... non tenetur voto, quia ... ad illud ...
..., et hinc excipitur votum in religione susceptum, et matrimonium, quod ...
... firmiorem ... habent, ...
annullant nisi ... ut supra dictum est.

Circa
dico, non modo quando invincibilis ignorantia iuris ecclesiastici ...
... aliqua ... etiam sciat ... dummodo ...
... spiritualem ... in tali poena. Haec resolutio
est communis inter doctores ... quod ... : adhuc ...

incurrat penam legis statutum debet voluntarie amplecti operatorem
commutationibus talis penae non in moderatam, et sicut contingit illud. Et ad
hoc oportet illam penam cognoscere quia si quis ignoravit penam legis sta-
tutam ipso jure civiliter; quod totum confirmatur: nam pena debet esse
proportionata legislatoris menti; si ignoranti penam imponitur
illa non est proportionata menti legislatoris. ergo non debet incur-
rere talem penam. Probatur minor: quia proportionata pena est transgredi-
enti precepti cum notitia pene imponitur, quia si in dubio gravior
[illegible] et pena sequeretur nota: quod non est proportionata igno-
ranti penam imposita.

Ex hac doctrina [illegible] in excommu-
nicatione, quia non debet intelligi nisi contumacia; contumacia hanc
sententiam, contumacia debet esse sufficienter nota penam infligentis.
Adde quod in jure prohibetur fulminari excommunicationem, ni-
si precedente monicione. ergo requiritur ut sciat penam, modo
de illa incurrenda. [illegible] in [illegible] cavet ne in aliquo
crimine in casu quo aliter [illegible] non potuit fiat excommunicatio, et
ignorat excommunicationes aliter potuit corrigi, videlicet
faciendo imminere sibi talem penam et sententiam. [illegible]

Ergo vo-
lunt patres hac doctrina, si non ita certa, in illis similibus
[illegible] supra adduximus ex Navarro, ut in irregularitate ex delic-
to, [illegible] dicto; [illegible] Thoma Sanc-
[illegible] casus, videlicet [illegible] penam, [illegible]
[illegible] prohibet [illegible] reservat absolutionem illi,
tunc [illegible] habere [illegible] penam aliam [illegible]. Et hec sufficiant
de tota hac disputatione, modo de re morali humanorum ac-
tuum [illegible] faciamus.

Tractat. Sex.

De Moralitate act. humani, et eius partibus.

Hic quem disputandum aggredimur est [illegible] totius operis pars, in quo

post quam de esse naturali, et quasi physico actus humani disseruimus agemus
Deo annuente de esse morali ipsius, accedit ad theologicas tracta-
tiones de hoc quod morales agitur D. Thomas quaestio 18. a 18 usque ad vige-
simum 1a 2ae disputationibus [illegible] a quo 6 in paradigmatis, quae maxime
ex parte pertinent ad moralem partem, quae propria omnium ; [illegible] cur
nostris disputationibus [illegible] inde [illegible] ad lucem, hic [illegible] opus
partitur tribus ordine [illegible] tractationibus, in 1° moralitatem, et eius partibus
discernimus ut initio praefiximus, in 2° quomodo moralitas [illegible]
et [illegible] elegendi [illegible] in 3° agemus de [illegible] mu-
tuo [illegible] disputationem, de [illegible] moralitatis ad [illegible]
[illegible] et habitudine

Disputatio 1a

Quid sit moralitas actus humani.

Articulus 1us

Praemissis aliquot notationibus, 1a impugnat

sententia.

Sicut D. Thomas 1° quaerat de omnibus actus moralis [illegible] mul-
tos doctrinarum, ut hic de moralitate praemittat [illegible], quod quae facit,
cognitio moralitatis, quod [illegible] ad speciales species vide-
licet bonitatis, et malitiae, aut [illegible] in differentiae, pro quo supponen-
dus est 1° actus humanus esse [illegible] actus liber, quod [illegible] dicit actus
humanus, quia est proprius hominis [illegible] quod [illegible]
[illegible] nostro [illegible] naturae [illegible]
ita se habet: [illegible] 2° supponendo est, [illegible] esse actus liberos [illegible] morales
[illegible] moralitatis, et [illegible] actus liber, ut moralis, et quicunque
actus moralis sit liber [illegible] D. Thomas et [illegible] de malo
a 6° [illegible], actus moralis est actus a [illegible] voluntarius.

Dubitat [illegible]

in praesenti, in quo [illegible] moralitas [illegible], seu illud [illegible]
in genere actus moralis [illegible] in qua dubitatione [illegible]
[illegible] placita. 1° [illegible] moralitas [illegible] actus humani.
ita Durand. in [illegible] 3. d. q. 1 n. 5 [illegible]
Sot. [illegible] et alii ex [illegible] nitit haec [illegible] auctoritate D. Thomae in [illegible]
4° q unica art 1° ubi ait, actus voluntatis [illegible] moralis

pertinent, quia quod voluntarium, idque liberum est. Deinde authores Scholastici defini-
40 Philosophus de 2o. ... actus dici moralis, a libere elicitur, i. ...
di, quia desumitur ex ipso nomine moralitatis; haec enim dicit amorem ... mos nihil
est aliud quam actuum liberorum consuetudo: ergo moralitas in actibus libe-
ris, seu libere actum recipit, et mores, neque enim aliunde ratio ... habetur
in actibus naturalibus: ergo mos nihil est aliud, quam actuum liberorum consuetudo
... non venit ... quod ignis ascendit, sursum ascendere, et lapis
deorsum cadere: ergo consuetudo non habet locum in actibus naturalibus, sed in libe-
ris tantum, ac proinde libertas sufficit ad constituendum quid morale. Demum
ergo ... quod actus sit liber est moralis, alioquin posset dari actus liber, qui mo-
ralis non sit: ergo integra libertate moralitas ... est.

Sed haec fundamenta insuffi-
cientia sunt. Primum enim authoritates ... explicari possunt ita ut ... differen-
tia inter actus internos voluntatis, et externos seu productos ab aliis potentiis, in eo sit, ut
actus internus voluntatis ratione sui liberi pertinet ad genus morale ... ut
... moralitatis: quod externis actibus non convenit immediate, sed mediantibus actibus
voluntatis. Scholasticus vero intelligit loquentes, non ita ut ... denominationes ipsa formalis mo-
ralitatis, sed fundamentalis, aut metaphysice connexionis inter utrumque conceptum, et mo-
ralis, et liberi.

Ad tertium Durandi dicitur, quod mos nomen potius significat consuetudinem,
unde ... est nomen moralitatis, latius patet, quam ut solis actibus liberis appli-
cari debeat, aut ponitur ... consuetudo est facilitas quaedam relicta in operante
ex ... operationibus; haec facilitas invenitur, seu agi potest ab agente
..., et potentia quae ex se non sit omnino ordinata ad aliquid operandum, quae
propter eas in ... consuetudo, et mos invenitur velut ... operationis quae
quod aliquis habent in differentiis; itaque inde non satis firmum deducitur argu-
mentum aliquod ad astruendam moralitatem in libertate. Quando vero ultimus ...
... quod licet ... quotiescumque ponitur actus liberi, ponatur moralita-
tis ratio formalis in alio ... potest, ut patet exemplo ..., quae metaphysice
connectuntur etiam unius ratio formalis diversa est a conceptu alterius.

Contra primum impugnat

haec

hic. ℟ 1°. pro sp̃alis act. liberi in actib. huius diversaeq. a rone sp̃ali
act. moralis: q. moralitas n̄ consistit in libertate. p̃r ans, theologia, et phia
naturalis agunt de actib. huius subdivisa rone sp̃ali, n̄ theologia agit de
illis, ut moralis, phia naturalis ut liberis pro sp̃alis act. liberi diversa
a rone sp̃ali act. moralis. confirmatur hic 100: nã libertas pertinet ad ens physicum rei, at
moralitas n̄ pertinet ad ens physicum: q. moralitas in libertate nequit consistere. mi
ptr nã in diversis ens physicis unum stat eadem moralitas, ut actus, v.g.
felicis amoris act. intencionis, et fruicionis act. habent diversum ens physicum, et
inter illis eadem moralitas, sive bonitatis, sive maliciae: q. moralitas n̄ pertinet
ad ens physicum actus.

Impugnat 2°. nã ex receptissima doctrina omnium [illegible]
aliquos oppositum: sic idem act. liber potest transire de malo in n̄ malum, ac proinde
manente eadem libertate, potest mutari moralitas, ut hoc indicium manifestum diversitatis: q. libertas, et moralitas n̄ est eadem sp̃alitas. Immo idem actus unica libertate
retinere potest plures moralitates: q. nequit dici, quod sit eadem libertas, et moralitas, immo ut ex dictis colligitur [illegible] in furto rei sacrae
q. quod act. unus, cum sit unus quo habens libertatem habet et maliciam iniusticiae, et
[illegible] maliciae sacrilegii: q. idem act. unica libertate retinere potest plures
moralitates.

Respondetur [illegible] duplicem dari in actu moralitatem utramque [illegible],
1ᵃ, quae dicitur moralis a libertate, altera quae dicitur moralis ab aliqua communi affectione act. liberi abstrahente diversa, et specialiter a bonitate, et malicia morali
suaque [illegible] per accidens ad 1ᵃᵐ moralitatem, n̄ ad 2ᵃᵐ. At haec solucio ab aliis
merito reicitur: nã et multipliciter accipi soleat nomen moralitatis,
ut in praesenti cadit disputatio, sic accipitur [illegible] imputabilitatis, ut dum quis dici solent homines bene aut male morati, quo
[illegible] in 2° sensu accipit aliquis n̄ distinguendo moralitas a bene physico: ac inde [illegible] in ea solucione negativa, [illegible]
videtur [illegible] tandem impugnat, q. si moralitas consistere in libertate
hic [illegible] per easdem differencias, quibus [illegible] moralitas [illegible]
[illegible]: q. moralitas n̄ consistit in libertate. [illegible] 1°, q. nemo [illegible]
[illegible] in bona, et mala, reliquas quas act. humani et morales species. 2°, q.
si libertas actualis est denominacio extrinseca, ut multi [illegible]

abiaq quo extrinsece denominat liber actus amoris [illegible] qui sit bonitas obiecti ... ac denominat liber actus fugae cum sit eadem indifferens ... quod diuersitate ... quod libertas immediate non contrahitur per differentias moralitatis ... quod varia differentia debet variari ... contrariis acceptis, cum admodum multiplicata differentia, multiplicata ... sit non variat libertas in eo modo ... quod libertas non est ... respectu ... modi differentias moralis, ... non contrahit immediate per illas.

... si enim libertas sit intrinseca actui libero, ... in habitudine seu transcendentali respectu actus ad obiectum liberum ... indifferens, ... non contrahit immediate per differentias morales ... hoc ipso contrahit per differentias ... aliquo libertatis modo: ergo contrahit per differentias morales, ... contrahit per habitudinem ad ... liberum, ... libertate contradictionis, sive exercitii, ... libertate contrarietatis ... hoc est contrahi per ... libertatis modo ... hinc ... contrahi libertatem immediate per ... moraliter, ... quod ... immediate contrahi per ... physicas seu naturales, ... differentias morales; ... habitudines ad ... liberum ... differentiis physicis seu naturalibus: ... non contrahitur ... moralis differentia. ... quod ... moralis contrahit tantum per differentias morales sicut ... naturale per naturales differentias ut ... videri ...

Articulus ...

Aliqui proponuntur, ... impugnantur ...

... aliqui ... constituunt moralitatem in aliqua habitudine ... relatione ... ad ..., ... et ... explicent. Ideo ... in habitudine operationis ad ... ut ... regulam morum seu rationi. Ita ... Gregorius ... Salmanticenses, et alii ... 9.6. ... hi notant ... diuidi ... physicum, et morale ... ut obiici ... seu ... malitia illi, seu ... conveniencia, ... morale ... ut ... ratione practica, et ideo aliq ... auctoris ...

desumi moralitas ex ordine ad obiectum morale, in quo, quo ad eius signatum utrumque conveniunt.

Fundamentum huius sententiae ... D. Thomas hic ... circa, actus omnis habet speciem ab obiecto, ... actus humanus qui dicitur moralis habet speciem ab obiecto relato ad principium actuum humanorum, quod est ratio; ... quae ex hoc ... deducitur: nam sicut se habet actus physicus ad obiectum physicum ita se habet actus moralis ad obiectum morale; sed actus physicus specificatur ab obiecto physico: ergo actus moralis ab obiecto morali sibi subiecto regulis morum. ...

Si huic utrique fundamento respondeatur, eo ipso probari specificationem actus moralis desumi ab obiecto morali, non vero quia maior, de quo procedit disputatio presens. Instat ... a Salmanticensibus, illud specificat moralitatem in communi, quod specificat moralitatis determinatas species; sed obiectum morale specificat determinatas species moralitatis: ergo specificat moralitatem in communi, probant maiorem, nam illud specificat rationem aliquam communem, cuius differentiae causant differentias in ipsa ratione communi; sed differentiae obiecti moralis ... ex ... solucionum, causant differentias ... ipsius rationis communis moralitatis: ergo obiectum morale causat seu specificat moralitatem in communi.

Sed his non urgent fundamenta: Ad primum igitur dico, quod obiectum dupliciter dici solet, aliud est res, ut Deus, pater ..., aliud est operatio ut furari, dare eleemosynam etc. ... D. Thomas intelligendum est de his obiectis quae sunt operationes, non de obiecto, quod est res; ut colligitur ex ipso ... ubi has adducit in exemplum operationes, ergo verum est quod tribuant speciem actui interiori voluntatis, quae imperant; non autem verum est de obiecto aliter considerato, siquidem Deus ... indifferenter se habet ad determinandum actus huius vel illius speciei moralis; et cum dicta limitatione recta est exhibita responsio. Ad 2um distinguo maiorem, ad obiectum morale quod est operatio, concedo maiorem; ad obiectum morale, quod est res, nego maiorem et omissa minori, nego consequentiam si quod ... non eo ipso quod versetur actus circa Deum specificatur in ratione boni, aut in ratione et specie mali.

Ad 3um negetur, sicut partitas ex physicis desumuntur, ut ipsi volunt, actus vitalis in ratione generica vitalis respicit suum principium vivens; at vero actus vitales aliunde habent suas species: Ad ... nego maiorem; ... exemplis, nec ... verum est, si tantum accepta de obiecto, quod est operatio, et in ... operationis, hoc est respectu actus voluntatis imperantis ... operationis, non autem respectu actus simplicis ... sibi.

Impugnatur dato modo, prout ita sit 1° quia illi doctores ex-
generalis non est [illegible] actu humano: [illegible] specificativa actus hu-
mani, [illegible]: operatio bona externe, licet moralis [illegible] simul accepta cum
actu interno; quia non habet aliunde unde specificet in genere moris; ergo
non est generalis praedicta doctrina pro omni actu humano. Impugnatur
2°. hi enim authores negant, quod ratio sit tantum specificativa mora-
litatis, quod tamen negat cum ipsorum doctrina: siquidem [illegible] obiectum
morale, quod est [illegible] moralitatis, per [illegible] obiectum physicum, et actus [illegible]
[illegible] plane [illegible] huius [illegible] dicunt [illegible] specifi-
cativus moralitatis [illegible] obiectum ut [illegible] ut relatum ad rationem, quia
[illegible], et relatio [illegible] negat [illegible] recta ratione; atque [illegible]
ponere duplex specificativum moralitatis: aliud partiale [illegible] obiectum
aliud item partiale [illegible] rationis: ergo hi authores non sibi constant in hac
sua assertione.

Impugnatur 3°. Nequit enim intelligi, quomodo obiectum, quod
est res, habere dicat [illegible] subiectionem, sive ordinem ad rectam rationem;
ergo haec doctrina sustinenda non est. [illegible] antecedens: 1° ex principiis [illegible] ipso
ratio participata legis divinae, cui subordinatur, [illegible] actio [illegible]
[illegible] subordinatur, [illegible] sufficit [illegible] legi, atque [illegible]
[illegible] res non subiicitur legi aeternae: ergo neque rectae rationi. [illegible] quia ex [illegible]
sat [illegible] operationes aut exercendas, aut omittendas: ergo non tantummodo [illegible]
[illegible] et [illegible] obiectum [illegible] operatio non sufficit legi aeternae, neque rectae rationi
[illegible] ratio apud nos in habitu [illegible] cognitio practica
[illegible] quod sufficit cognitioni [illegible] operatio, non [illegible] aliud obiectum [illegible]
[illegible] intelligi quomodo obiectum [illegible] habere dicat subiectionem, et ordinem
ad rectam rationem; [illegible] moralitatem [illegible] obiecti, ut subiecti rationi.

3tio

[illegible] specificativum moralitatis, [illegible] debet explicari moralitas
[illegible] rectam rationem, seu iudicium practicum prudentiae. Ita [illegible] Raynaudus, [illegible]
Amicus, [illegible] Schotista, [illegible] fundatur 1° authoritate [illegible] D. Tho-
mae [illegible] impugnata, [illegible] videlicet D. Thomas designat
[illegible] tanquam specificativum actus humani, [illegible]
[illegible] specificat: ergo est ratio. 2°. [illegible] recta ratio est [illegible] immediata [illegible] et

malitia actus humani per dissonantiam seu difformitatem; et per dissonantiam seu difformitatem, sed id, quod est tum bonitas, et malitia tum etiam est moralitas intrinseca quae est bonum virtuale: nam per iudicium hoc prudentiae virtualis natura rationalis in ratione agentis moralis, et actus moralis fieri debet, a qua pendet materiale quod dicitur fieri ad rectam rationem. Patet quia, secluso hoc prudentiae dictamine, stat natura humana procedere in ordine agentis physici, et neque malae neque bonae moraliter operatur, quia per eiusmodi dictamen reducitur in ratione agentis moralis.

Ad primum neque nihil sufficiunt contra. Etenim ad illa ex actuali ... dictum est: de termini extrinseca moralitatis aliquam ... ex obiecto, quod ... respectu aliquo adaequate ... explicant moralitatem ... specificantem actum ... Ad secundum nego minorem, ut amplius in articulo sequenti explicabitur. Adde, quod mali eadem quae superius ... dari actus indifferentes morales, quod dico quia moraliter ... haec termini fieri debent sub dictamine rationis; addo dictamen ratione aut conformitati aut difformitati habitudinis dicere debent ad quaedam, aut boni, aut mali ... bonae, conformem, si difformem mali, et si indifferentes ... admitti modo non debent, et ... neque ... illi innixo, ideo ...

Ad tertium dilucida ... per iudicium hoc prudentiae ... in ... proxima ... Haec ... secluso hoc dictamine actus ... natura humana in ordine agentis physici ... actio physica ... nego ... Ad hoc ut aliquid sit actus moralis, necesse est, quod ... iudicium practicum prudentiae ... ex synderesi, et ... universalibus, ... sufficit, quod habeat ... illa ... unde ... dictamen illud, et practicum ... sequitur ... ex invincibili ignorantia reputans esse bonum ... debet habere simul ... iudicium practicum, quo ... bonum aut esse malum ... quod admitti non debet, ... iudicium illud prudentiae ... habet ab his auctoribus, ... prudentialis seu iudicium ... actionis ... exercendo, seu omittendo, quod ... expressit ...

Impugnatur modo praedicta ...

tis arguitis, quae ex solucionibus exhibitis deducuntur, ut dicitur, inde sequi-
tur non dari actum indifferentem moralem: ad sensum quod attinet ad indi-
fferentiam quoad speciem, est frequentissima doctorum sententia. Deinde, sequitur, quod
operationis sub ignorancia invincibili debitum habente duplex dictamen, quatenus
est iuris, [?] quae [?], [?] rationis, ut ex dictis colligitur, id quod quisque sit absurdum proba-
cione non indiget.

Impugnatur deinde, nam secundum eorum doctores [?], ad eundem tendunt
tantum bonitas et malicia actus, aut etiam indifferencia, ad quem tendit moralita-
tas ut sic, sed bonitas, et malicia non tendunt ad dictamen rationis: ergo neque moralitas
ut sic, probatur minor, quia dictamen rationis semper repraesentat bonitatem, aut maliciam ipsius
operationis: ergo tota moralitas non tendit ad dictamen rationis; probatur consequentia: nam si bonitas enim [?]
recta cognitio rationis, cognicio repraesentans bonitatem attingeret sua repraesentacione
ipsam tamen, ad quem talis cognicio non attingit sua repraesentacione se ipsam, cum non sit
reflexiva: ergo ipsa non est tamen, quae respicit moralitas

Impugnatur denique, siquidem [?]
ratio recta est cognicio practica dictans quod sub obligacione agendum, seu
omittendum est, et dictans quod sub consilio sit agendum et sibi omittendum; et quod
ita liceat fieri potest, et propositum simul licitum sit; et nulla ex his cogni-
cionibus in particulari videtur designanda, in causa qualibet ex illis videtur [?]
quia ratio assignanda non est aliqua moralitas. Probatur minor: nam si sola dictans designetur,
ergo cum aliquis operatur aliquod opus consilii sub dictamine illud agendum, non est ratio
cur moralitas hoc attribuatur: quod. Probatur maior: quia non habet illud dictamen
dictans opus fieri aut omitti sub obligacione debere: ergo tale opus non erit
morale, quia deest ratio dictans ad quem respicit moralitas, quae supponit esse dic-
tamen rationis quod agendum, et omittendum sit sub obligacione repraesentans. Si-
militer si non est ita, quod tamen potest esse [?] duobus in particulari dictaminibus
singula eius illorum ob rationis objecta requirerent esse tamen, quae omnis moralitas
respiciat. Si vero quaelibet ineifficient ex illis, erit recta illa ratio quia
tamen est moralitas; sed est, quod tamen moralitas illud debet esse quod quae conformitas seu conveni-
entia [?] cum operatione causet in illa bonitatem, et [?] [?], seu difformitas
causet maliciam; sed non quaelibet id praestat [?]: quod. Probatur minor: nam
recta ratio proponens opus consilii [?] bonitatem [illegible], neque recta ratio
[?] honestatem indifferentis, id praestat, ut [?] [illegible].

Articulus Quintus.

Circa primum, de Statu . intentio .

De explicatione honestatis dico 1°, ad moralitatem [illegible] seu metaphisicam requiri actum liberum. hoc est communissima doctrina, nisi quod [illegible] Beccanus citatus a P. Bernardo opinionem videtur docere, quatenus ait, actum moralem honestum esse in amicitia libertatis, liberale [illegible] honestatis, quia honestas cum moralitas quidem sit, colligit maxime actum moralem sine libertate, [illegible] aliquid fuerat actus ciusmodi naturae non appellari moralis [illegible] reliquorum omnis hoc est communis doctrina, [illegible] ab aliquo [illegible]. [illegible] Gregorii, Montius ex eo probat, quod actus moralis debet procedere ab agente morali, agens vero morale est quod operatur cum rubicione [illegible] recti, quo rubicione, dicitur habere non posse agens naturaliter, unde [illegible], sed ab agenti libero procedere potest actus moralis.

Probatio non urgetur;

[illegible] licet actus moralis natura debet procedere ab agente morali, quod necessario [illegible] cum ipsi, et reliquorum [illegible] cognitae, cum ipsi [illegible] moralitas, quod actus [illegible] est omnis morale [illegible] dicere actum moralem specificari [illegible] suo [illegible], et sic [illegible]. [illegible] in [illegible] statuit agens [illegible] naturaliter non posse esse agens morali eo quod non possit esse subiectum recti [illegible] falsum, [illegible] statuit [illegible] actionum [illegible] esse cognitionem eminentem seu virtualiter practicam dictantis quod [illegible] amandus esse Deus, qua [illegible], [illegible] diligit naturaliter Deum, est agens subiectum recti [illegible] ipsi [illegible] verificetur: itaque ex [illegible] non [illegible] apud eos [illegible].

Colligitur

[illegible] ex eo [illegible] necessaria [illegible] denominare sine [illegible] maximi [illegible]. Inuperi [illegible] authoritatem supra adducta, [illegible] Thomae et alii [illegible] actione statuentis morale [illegible] in libertate, quod alii non absimiles videri possent [illegible]. [illegible] actus [illegible], [illegible] requisitae ad imputabilitatem [illegible] ad laudem, et ad vituperium [illegible] eo quod liber non sit imputabilis non est: nemo [illegible] laudatur aut vituperio afficitur [illegible] eo quod naturaliter operatur, ut recte ait in [illegible]: [illegible] defectu libertatis naturaliter impedit imputabilitatem actus, [illegible] etiam moralitatis. [illegible] ultimo [illegible] quod talis actus sine libertate [illegible], sicut non est imputabilis, sic neque moralis [illegible], si enim moralis [illegible] verisimiliter quod est omnis bonum actus et malus naturaliter esset imputabilis [illegible]

ad laudem, vel vituperium; et nulla alia ca[usa] tollit talem moralitatem, nisi quod liber actus non sit; ergo ad moralitatem libertas actus necessario requirit.

Dico 2°. Libertas actus pertinet essentialiter, et intrinsece ad illius moralitatem. Haec est contra aliquos, qui praeter libertatem appellant liberum, et extra moralitatem eius illam constituunt, quod videtur sequi Pater Molina in concordia asserens esse conditionem necessario requisitam ad moralitatem: et est propositio 2° contra nostrum ad 3. Probatur: quia illud intrinsece pertinet ad moralitatem, quo praecise ablato moralitas aufertur: sed praecise ablata moralitate aufertur moralitas actus: ergo illa pertinet intrinsece ad moralitatem. Probatur minor: nam ideo praecise amor beatificus non est actus moralis, quia liber non est: ergo praecise ablato libero aufertur moralitas. Probatur ante[cedens]: nihil enim aliud desideratur quoad ut sit actus moralis: non habitudo ad objectum repraesentatum a ratione; non habitudo ad regulam ipsius: non denique habitudo ad naturam rationalem: quae omnia ibi reperiuntur: ergo praecise quia liber non est moralis non est, consequenter ex praecisa ablatione libertatis moralitas aufertur.

Dico 3°. Moralitas vero ut libertatem dicit habitudinem actus, aut omissionis ad naturam rationalem ut rationalis est, ita Doctor Subtilis, Gabriel, Durandus, Pater Suarez, Valentia, et alii quatenus constituunt bonitatem, et malitiam in habitudine actus aut omissionis ad naturam rationalem. Assertio explicatur dicimus consistere moralitatem in habitudine, quae habitudo est respectus quidem sibi oritur actus ad naturam rationalem conformis aut disconformis; et indifferentia erga ipsam quae habitudo appellatur a theologis regulabilitas actus, seu mensuratio ipsius ad naturam rationalem quo nomine rationalis natura ut rationalis est intelligimus, natura rationalis ut operatur, seu operans operatur secundum dictamine, et iudicio prudenti.

Dico 4°. Probatur assertio: moralitas est praedicatum constituens directe formaliter bonitatem vel malitiam; sed nulla alia est praedicata habitudo ad naturam rationalem ut talem: ergo formaliter respondit ratio a Doctore. Probatur minor: nam bonitas et malitia consistunt in habitudine ad naturam rationalem, una in non conveniente in actione deficiente, alia in conveniente, ut ex dicendis videbitur; sed utraque habitudo definitur praeter primario respectus ad rationalem moralitatem: ergo haec consistit in respectu ad naturam rationalem. Probatur minor, moralitas est illa ratio arbitraria et regulabilis in

qua conveniunt bonitas, et malicia proxime ante intellectas differencias earu[m] causas quas debent habere cum suis primario correctis, ea est, ratio illa abstracta in respectu ad naturam rationalem tanquam ad mensuram actus; quia debent habere easdem quas … Probatur, quia bonitas respicit naturam ut mensuram cum conformat, malicia respicit eandem naturam, ut mensuram cum difformat; sed hic conceptus, proxime conveniunt in respiciendo naturam rationalem tanquam mensuram ante intellectas suas differencias: quia ratio abstracta in respectu ad naturam rationalem tanquam ad mensuram actus, cumque ratio ista abstracta sit moralitas, ipsa constituitur in respectu ad naturam rationalem;

Confirmatur. Nam si velim, cerno quem conceptum in quo proxime conveniunt veritas, et falsitas formalis, nullum alium certe invenirem, nisi respectum actus ad obiectum ut ad mensuram; in hoc enim proxime ante suas differencias inter conveniunt veritas, et falsitas, quae postea inter se dividunt, quodcumque respiciendo obiectum per conformitatem, aliud per difformitatem, sed eodem modo se habent ergo naturam rationalem ut talem bonitas, et malicia morales, ac se habent ergo obiectum veritas, et falsitas formalis: ergo similiter ille conceptus in quo proxime conveniunt bonitas et malicia, quae moralitas est, debet in ordine ad eundem terminum videlicet naturam rationalem explicari, et intelligi, ac proinde constitui.

Probatur 2º ex inquisitione aliarum formarum, quae conveniunt ad proximum. Si enim obiectum neget constitui moralitati, tunc ad alias rationes, nempe principium quod obiectum, quod est proxime, vel negat esse subiectum rationi practicae: in subiecto si negat esse recta ipsa ratio, quod … non sequitur existencia actus prudencialis ad moralem operationem. Et dicendum est, quod terminus, quem illa respicit moralitas debet esse ipsa natura rationalis, nihil enim aliud assignandum relinquit.

Probatur 3º stante praedicta habitudine actus libere ad naturam rationalem stat moralitas actus; deinde illa praecise ablata, moralitas auferetur; ergo in tali habitudine statuenda moralitas est. Probatur antecedens quoad 1am partem, quia posita eiusmodi habitudine actus liberi ad naturam rationalem utraque posita … actus potest denominare subiectum rationale operationis denominacione quadam abstracta, et proxime divisibili in bonitatem, et maliciam: quia ponit moralitatem: quoad 2am partem probatur, quia praecisa ablata quod actus potest denominare principium rationale operationis denominacione divisibili proxime in bonitatem et maliciam

tellit moralitas; habitudo praedicta act. liberi ad naturam rationalem est adaequate, sit act. natura eiusdem rationalis denominare denominatione abstrahenti a bonitate, et malicia: ergo praecise ablata ista, modo habitudine aufertur moralitas. Probatur minor: nam praedicta habitudo nihil est aliud quam denominatio abstrahens a conformitate, et disformitate operationis cum natura rationali: nec denominatio abstrahens a conformitate, et disformitate operationis ad naturam rationalem est abstrahens a bonitate, et malicia: ergo etc.

Infertur 1° imputabilitas act. secundum se ipsum sequi ex sua moralitate, et proinde omnino sequens moralitatem conditionem, et naturam, ita ut difficile sane ab ea distingui dicere actum, ideo quod imputabilitas act. est praedicatum seu praedicatum in praedicatione natura rationalis ut talis: quod et moralitas. Infertur 2°: a contra ponitur assignatur triplex moralitatis, quae magis habet unitatem, et triplex aliis assignatur magis habet unitatem, quam ij, quos alij assignant: ergo etc. maior probatur: siquidem triplex debet esse regula, et mensura moralitatis et speciei eius, et ideo maior ... debet esse, magis enim inter se illa conveniunt, si ad eandem referantur regulam, et mensuram: et generatim eo magis inter se species moralitatis conveniunt, et perfecti, ... moralitati ista explicare ratio, quo magis unicum, tres referunt. Probatur minor: nam alij triplex, sic obiectum, sic mensurae moris consideratum, sic ipsa recta ratio et prudencia iudicium multiplici, aliquid quam natura rationalis. a qua dimanat ipsa recta ratio: ergo etc. Infertur 3°: quod haec regula et mensura moralitatis semper existit aliquo ... existentis, dum agens rationale operatur siquidem quoties homo moraliter operatur, existit recta ratio et iudicium prudenciale, neque oportet recurrere ad suos ordinationes, ... sicut supponunt, et maximo authoris debet existere regula humanarum actionum, ut ipsis regulet, et mensuret: quod haec modo assignata alijs praeferenda est.

Articulus 4us

Aliquid deducit illationes, et argumenta solvit opposita.

Ex dictis infertur 1°, moralitas consistere in denominatione quadam partim intrinseca, et extrinseca partim actui morali. Probatur: moralitas enim est habitudo actus, ut potest tribuere naturae rationali aliquam ex ijs denominationibus, in quas

proxime dividit, videlicet honestatis et turpitudinis etc. Sed predicta aptitudo visitur parcialiter in naturali condicione, et essentia ipsius racionalis naturae et parcialiter in ipsa naturali condicione actus: qui denominacio partim intrinseca et extrinseca partis actui morali. Aliter quotidie [illegible] perutiles, quo ad 2. neque honestas est quaedam convenientia actus cum rationali natura; convenientia actus cum rationali natura parcialiter visitur in ipsius rationalis naturae condicione, quia quemadmodum convenientia [illegible] [illegible] disconvenientia [illegible] [illegible] adiungitur: quod etc.

Infertur 2°, quomodo vera sit sententia quae asserentis virtute moralitatis in relacione rationis; cum eius ipse [illegible] nomine relacionis rationis intelligant denominacionem extrinsecam convenientiae [illegible] suo [illegible] [illegible]. Licet in rigore acceptum falsa [illegible] doctrina: [illegible], nam [illegible] ficcionis intellectus et independenter illa actus est bonus, vel malus, moraliter non imputatur ad laudem vel ad vituperium; ideo quod meretur, vel demeretur, ac proinde datur moralitas; sed antecedunt ficcionis non datur relatio rationis, sicut neque aliquid aliud ens rationis: ergo moralitas [illegible] loquendo non visitur in relacione rationis. Infertur 3° falsitas [illegible], qui asserunt [illegible] cum [illegible] [illegible] moralitatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] superaddita entitati actus; multiplicantes sine causa talis entitates, quemadmodum [illegible] qui [illegible] moralitatis in relacione predicamentali superaddita [illegible].

Infertur tandem recta sententia, qui [illegible] virtute moralitatis in relacione predicamentali non superaddita [illegible], [illegible], quae intrinseco [illegible] [illegible] visitur [illegible] [illegible] in [illegible] de predicamentis; quo [illegible] [illegible] [illegible] Ariminensis in 2° disputatione 34 [illegible] [illegible] moralitatis non [illegible] aliquam entitatem [illegible] [illegible] complexe significabile quod [illegible] [illegible] relacione predicamentali [illegible] [illegible] [illegible] in denominacione illa ex multiplici [illegible] [illegible] complexa. Eodem [illegible] [illegible] aliorum asserencium virtute moralitatis in [illegible] categoricae relacionis, cuius doctrina [illegible] [illegible], et [illegible], nam per [illegible] relacionis categoricae nihil aliud nisi [illegible] [illegible] complexam denominacionem intelligunt.

Opponitur 1°. Posito precise libero actu, ponitur moralitas illi; quia ista adequate et non solum parcialiter visitur in libero. Probatur: quia actus liber qua talis dicit habitudinem ad principium liberum, et racionale, ac proinde ad naturam racionalem, atque [illegible]

posita libertate habitudine immediata ad naturam rationalem ponit moralitatem; ergo sufficienter posita libertate ponit moralitas. Ad 1um nego antecedens. Ad probationem dico quod maior duplici distinctione, 1o sit quo ad habitudinem, dicitur namque habitudo nostri effectus ad causam, concedo maiorem; dicitur habitudo conformitatis et difformitatis, ut abstrahentis immediate ab his extremis, nego maiorem; 2o sit quo ad naturam rationalem: ad naturam videlicet rationalem ut operativam sub cognitione indifferentiae physicae, concedo maiorem; ut operativa sub cognitione recta et prudentiali nego maiorem. Et quasi distinctionibus mihi est intelligenda, et applicanda [illegible].

Utraque distinctio probatur: in 1is enim habitudo (quae nomine multiplex sua solet esse significatione) non aliter in nostra [illegible] est accipienda nisi illo ordine ad naturam rationalem, quo explicari potest per illas duas [illegible] conformitas, et difformitas, ut potest abstrahentis dici te, et sic a conformitate, et difformitate, ex quo patet diversas esse habitudines, quas dicunt actus ut liberi ad principium rationale, ad quod eo quod dicitur moralis. Insuper natura rationalis dupliciter accipi potest 1o quatenus natura operativa physica cognitione sive indifferenter, ut sic [illegible] potest sibi tantum [illegible] vel alius [illegible]. 2o quatenus natura operativa sub dictamine rectae rationis 1o modo accepta recipit naturam rationalem ab actu liberio, qua physice liber est: 2o modo accepta recipit ab actu, qua moralis est; unde patet diversum esse conceptum moralitatis, et libertatis, nam in libertate ponit addi quasi [illegible] moralitas.

Oppones 2o ex [illegible] natura rationalis est tantum remota mensura [illegible] humanorum actuum; recta est ratio proxima [illegible] recta ratio, et non talis natura debet assignari pro moralitate [illegible] 1o quod natura rationalis, ut physice ab actu suo. 2o non dissonat immediate actus mali, neque dissonat moralitate boni; sed per hoc talis actus [illegible] iudicium prudenciale: quod ipse actus 2us est proxima mensura actus moralis, natura vero rationalis remota tantum. 2o probatur idem [illegible] natura rationalis est eadem in se, et eodem modo se habens; sive habeat scientiam invincibilem iudicando existens esse mendacium; sive [illegible] iudicando sit esse malum: ergo ipsa natura rationalis non est immediata, et proxima mensura moralitatis. Probatur consequentia: si ipsa esset immediata mensura, etiam moralitas eadem [illegible] eodem modo se adesse naturam habere; sed sub ignorancia invincibili non eodem modo se habet

cadem operacio ad naturam rationalem, actus sub notitia certa, si igitur sub ignorancia convenire supponitur sub noticia certa disonare: ergo natura rationalis est instrumentum operacionis moralis, tamen non est proxima, sed tantum remota, proxima autem est recta ratio.

Respondeo negando antecedens. Ad 1am probationem nego antecedentem, nam ipsi nature rationali etiam in actu 1o considerate convenit bona operacio eo quod decet, prava operacio; si igitur ipsi imputabilis est ad laudem bona, et ad vituperium mala operacio immediate, igitur est proxima non vero agitur cognitionis rectae. Ad 2am probationem dico antecedens nego consequentiam ad cuius probationem dico mani, nego suppositum minoris, ad certe eadem operacio: nam loquendo de actu elicito voluntatis divers, debet tunc illius actus quo tendit voluntas in bonum honestum, et ideo ille quo tendit in bonum precise utile, seu delectabile; atque sub ignorancia invincibili tendere actus voluntatis in bonum honestum seu representatum ut tale, ut supponimus, per certam vero notitiam malicie non tenderet nisi in bonum utile, aut delectabile: itaque non sequitur quod idem actus, ad eandem naturam se habeat diversimode nulla facta mutacione in aliquo extremorum.

Opponitur 3o ex Salmanticensibus. Natura rationalis non est immediate principium actus moralis: ergo neque specificare actus moralis, antecedens probatur: quia ubi intervenit non est immediate operativa sed per potentias, scilicet per potentiam voluntatis. Probatur consequentia: quia natura rationalis eo quod non est magis principium moralitatis actus, quam voluntas, quia magis precise est ipse proximi ad moralitatem requiritur ad principia entitatis: ergo debetur tamquam sibi specificanti moralitatis.

Respondeo ad 3um eo argumento probari, nec obiectum, nec rectam rationem, posse esse specificativum moralitatis, si quidem non immediate causant actus voluntatis. Intuitur in vitiorum id falsum, quod actus voluntatis elicitus operetur natura rationalis. Tandem omisso antecedenti, nego consequentiam; nam etsi operetur natura rationalis per potentiam accidentalem dicto, tamen in eo sunt principium, et principale operans non est potentia, sed rationalis natura; voluntas vero instrumentalis causa: nihil autem impedit, quominus moralitas contineat per causas rectas ac principales, quia causa, ad quod actio ad naturam rationalem, non vero in ordine ad causas physice instrumentarias. Ad 2um nego antecedens, quia natura rationalis minime est efficiens proxime, et licet remota ad physicam entitatem actus ipsius, a qua ipsa procedit, tamen ratione tamen proximi et immediati requiritur ad moralitatem, si quidem illam constituit: quo modo concurrendi causa sit per modum constitucionis intrinsecae magis est, quam ille alius per modum causae agentis, et physice producentis: itaque habetur causa proxima, requiritur ad moralitatem

quae ad physicas actus creatos.

Disputatio 2a

quid sit bonitas Moralis.

Articulus 1us

Aperitur vera S. Thomae sententia.

Cum moralitas proxime dividatur tanquam ratio generica in suas species in bonitatem et malitiam, et fortassis in differentias de singulis his vel aliarum specierum agendis nobis contingit in hoc tractatu. Et in hac de prima quae, quae bonitas sit, disceptavimus in praesenti de, inquirendo in quo ea consistat. Quod satis supra insinuavimus, nunc cum hoc puncto 11o; certo modo confirmare operae pretium erit expositione ampliore, ut igitur nunc illa, et eorum quae diversae videntur.

Itaque

1a sententia asserit bonitatem moralem consistere in plenitudine et integritate eorum omnium quae enti morali ut sic debita sunt, quemadmodum bonitas naturalis hominis consistit in plenitudine eorum omnium, quae ad ipsum esse naturale pertinent sive essentialiter, sive integraliter, sive accidentaliter. Ita Scholastici, in 2o dist. 40 paragrapho de 2o Caietan, in 1a 2ae q. 71 art. 6 fuisse eius videtur D. Thomas. 2a asserit bonitatem moralem sitam esse in conformitate actus cum recta ratione, ita Scholastici, in 2o dist. 40, Conrad. 1a 2ae q. 19 Medina q. 18 art. 2o citati a P. Amico: hanc sequuntur plerique theologi, in Theologia naturali. 3a sententia docet bonitatem consistere in conformitate actus cum obiecto, ut nostro tempore nonnulli recentiores: Mastrius, Salmanticenses, quos sequitur Pater Granad. Quinta tandem 4a statuit bonitatem moralem in conformitate seu consonantia actus liberi cum natura rationali ut tali, ita Vasquez 1a 2ae disp. 58 c. 2o, et saepe alibi Pater Arriaga, hic de 3o § 3o adducens pro ea plures, Cornejo de actibus humanis tractatu 3o disp. 2 § 2o, et disp. 3o § 3o, et Commentarius de actibus humanis disp. 2 n. 16.

Et haec ultima sit nostra resolutio conformiter ad ea quae diximus in disp. proximo, bonitas moralis consistit in habitudine consonantiae seu conformitatis actus humani ad naturam rationalem ut talem. Probatur 1o impugnando alias, illa 1a contra est intellectualis, talia, potius ex eadem deducitur bonitatem in integritate habitudinum actionibus exposita. Et tunc priora omnia, quae debita sunt actui morali, ut diligat bonum obiectum, finis ut bonum, et quascumque alias circumstantias, ut tempus, locus etc. in quo debet fieri, aut omitti oportet; si praeterea deesse patet ...

ad bonitatem actus humani, quae ipsa dicuntur natura rationalis: [illegible] exinde colligit bonitatem moralis actus, scilicet in conformitate ad naturam rationalem sitam esse [illegible] ideo hic finis voluntatis [illegible] actus humanus, quod dicitur finis ad quem dicitur ordinari natura rationalis [illegible] ideo hic loco dicit hoc [illegible], &c. Pertinent ad bonitatem actus humani, quae hic loco [illegible] rationis, quae aliud dicuntur natura rationalis: quare omnia ideo ad bonitatem pertinent actus quae ipsa dicuntur natura rationalis. Itaque hoc quod est habitudo actus [illegible] convenientiae eius modi se habet [illegible] quare actus humanus sit bonus, et in tali convenientia bonitas moralis consistit.

Neque obstat [illegible] supponendo in [illegible] quod tam actus bonus quam rationis rectae semper [illegible] conformitas in hoc consistit, quod sicut ratio fertur in obiectum ut bonum, illud scilicet repraesentando ut bonum, ita actus voluntatis fertur etiam in idem obiectum ut bonum, quod est ferri in illud per actum prosecutionis, quod similiter applicari potest ad actus fugae ex parte voluntatis, cum rationis rectae proponentis obiectum ut malum, quia conformitas stat in hoc, quod est inter [illegible] voluntatis [illegible] sub eadem ratione, aut boni, aut mali. Deinde supponendo aliquem conformitatem veluti [illegible] ad [illegible], quae habet actus bonus ad naturam rationalem, [illegible] conformitas bonitatis moralis, quia quod bonitas est convenientia [illegible] alicui, [illegible] recte notavit Scotus in [illegible] dist. [illegible] unica [illegible], et exigit aliud, bonum morale non est bonum transcendens, sed bonum conveniens; [illegible] conformitas propria bonitatis debet esse convenientia alicui, veluti [illegible] ad subiectum.

Et hinc desumit ratio in [illegible] conformitas, in qua consistit bonitas est conformitas convenientiae seu appetibilitatis; sed conformitas convenientiae et appetibilitatis non est ad rectam rationem: ergo bonitas non consistit in conformitate actus ad rectam rationem. [illegible] maxime [illegible] huius ratio, conformitas enim in qua stat bonitas moralis est quae [illegible] moraliter naturae rationalis ut talis; sed conformitas, quae bonum reddit moraliter naturae rationalis ut talis est conformitas convenientiae appetibilitatis quam [illegible] ipsi rationali naturae, non vero [illegible] actus rectae rationis: ergo conformitas bonitatis moralis non est ad rectam rationem, sed ad naturam rationalem.

Nec 3o obstat si vero [illegible], quia non satis intelligitur quomodo actus voluntatis possit dici conformis cum [illegible] in actu intellectus, qui tendit in obiectum [illegible] intelligendi, et in actu voluntatis quae sit haec ad obiectum conformitas debitae [illegible] ab his [illegible] ratione, explicari. Postquam quod actus fugae solet esse bonus moraliter ac dici conformem obiecto ut proposito a recta ratione, [illegible] conformitas terminetur ad rationem ipsam rectam [illegible]

si ei conformitas, nec ad usum operis, atque ea a[c]tionibus procedit, que ei, modo dicto, accidit, certe difficile captu, ne amplius quod dico, grauoque reijciendus, deus expedicionis suggerit racionem in nostra progressu exponendi difficultates, et solvendi questiones.

Dico 2º illud dicit bonum naturale uiuentis, et convenientis quod est conveniens, sensus, ei modo naturali. bonum morale est bonum naturale, quia bonum morale illud est, quod convenit ei naturali rationali ut tali est. moral. et contra, nam: minor probatur: deus excedit secundo modo agendi aliquem effectum, ex D. Thoma q. 1. appellant bonum morale, ut rationis ab alijs bonum proprium hominis, quod deduxit ex D. Dionisio c. 4 de diuinis nominibus, quem dividendo servant D. Thomas, atque morale bonum esse bonum hominis, perinde sic habet atque esse bonum naturale rationalis: ergo bonum morale ut sic distinctum est bonum naturale rationalis, ac proinde virtute dicitur in conformitate ad naturam rationalis. Probatur ex Durando, quod bonitas accidentis desumitur per suum ordinem ad substanciam; sed bonitas actus humani est bonitas accidentis pertinentis ad naturam rationalis tanquam ad subiectum: ergo per suum ordinem ad eam debet desumi bonitas actus humani. Probatur, nam sicut entitas accidentis est in ordine ad subiectum, ita necessario et bonitas illius, unde reliqua recte procedunt.

Ex dictis colliges bonitatem virtutis in relatione predicamentali, et in denominatione partim intrinseca, et extrinseca partim fundata, quod denominat bonum morale, quemadmodum dictum est quod conveniens sit moralitas.

Articulus Duo
Obiectiones

Contra bonum 1º bonitas naturalis sita est in integritate actionis, quia debita intrinsece est; bonitas naturalis hominis in plenitudine omnium, que debita sunt ei, qualitates, que accidentaliter hominis; sed pari modo dicendum, in bonitate morali dicitur esse ab esse debita integritate bonitas moralis in integritate eorum, que debita sunt actui humano; si vera sit maior, nullus fortasse dari hominis naturaliter bonum, cum enim omnia, que ipsi conveniunt ponunt naturaliter et debita sunt ad perfectionem illius, sicut scilicet, ut vera, sunt perinde. Deus ... bene ... in naturalibus, enim eius bonus. Insuper ad sigilla in maior, accepta enim de bonitate abstracta et transcendentali, transcendentali, accepta de bonitate subiectiua negamus. Et deinde minor; cum enim eliceretur, bonitas moralis, omnia necessaria, quia sit bonum sit subiectum rationale quatale: inde est non debitum attendi eo ipso, quemadmodum est bonitas transcendentalis, et abstracta, ac proinde non debitum in hanc plenitudinis essendi, sed per conformitatem ad naturam rationalis explicatur.

Obijcies 2°, eo ipso quod actus bonus sit conformis rectae rationi et bonus, relatione sic in ordine ad naturam rationalem; sed eo ipso conformitas in qua consistit bonitas moralis respicit tanquam terminum proximum rectam rationem, et tanquam remotum naturam rationalem: ergo bonitas moralis non consistit in conformitate ad naturam rationalem modo a nobis explicato. Maior ex eo ita esse videtur, si quis impossibile quod non sit bonus moraliter actus, elicitus sub recta ratione illius conformis: Confirmatur: eo ipso, eadem met habitudine conformitatis respicit actus utriusque terminum, et naturam et rectam rationem; non quia respicit eo quod 1° et proxime utriusque terminum: ergo. Confirmatur: quia prius intellecta hac habitudine conformitatis ad rectam rationem, intelligitur actus conformis cum natura rationali: ergo eadem met habitudine conformitatis respicit actus utriusque terminum.

Respondeo

eo ipso concessa maiore, eo ipso nexibus, respondeo: et hoc [illegible] ratione [illegible] subiuncta, deinde nego minorem, ad probationem nego maiorem; non conformitas qua respicit actus voluntatis rectam rationem est conformitas tendentiae vitalis in ordine ad id cuius obiectum modo superius insinuato, et haec conformitas non sufficit ad hoc quod actus respiciat remote naturam rationalem, ut posse prius talis actus quam proxime respicit: at conformitas bonitatis moralis longe alia est, nimirum convenientia actus cum natura rationali, cum quo actu bene se habeat ratione sui finis, cum moralis, non supernaturalis: ad probationem de quo agis, intelligitur actus conformis cum natura rationali conformitate vitalis tendentiae in obiectum, respondeo: conformitate convenientiae actus ad naturam rationalem, nego antecedens, quia dictum est ex dictis.

Obijcies 3° actus bonus moraliter est tendentia vitalis in obiectum moraliter bonum conformis tali obiecto, ex eo ipso quod sit eiusmodi tendentia est bonus moraliter; atqui in hoc respectu non intelligitur ullus respectus convenientiae ad naturam rationalem: ergo bonitas moralis non consistit in tali respectu. Maior probatur, nam eo ipso quod sit talis actus, cum obiecto moraliter bono, conformatur cum recta ratione, nihil enim aliud; Minor probatur, nam non consistit bonitas moralis in tali respectu ad naturam rationalem, eo quod actus bonus moraliter per hoc, quod sit conformis obiecto moraliter bono; absurdum autem videtur, quod actus non sit bonus moraliter ex eo quod sit conformis cum obiecto bono moraliter, si quis hoc modo intellecto, intelligimus actum esse bonum: ergo. Confirmatur: nam hoc modo intellecto actu, non est malus, neque indifferens: ergo bonus moraliter.

Ad maiorem

1° ad 3° maior [illegible] ultima [illegible] concedo, 2° moraliter bonus, nego maiorem. [illegible] moraliter bonum, respondeo, [illegible] bonitatem moralem [illegible] in ordine ad obiectum [illegible] rectam rationem; sed requiritur nexus cum tali ordine, et habitudine: quo posito, recte minorem, negatione. Ad confirmationem, quae videtur [illegible] in [illegible] conveniens [illegible] respectu ad naturam rationalem, et [illegible] intellecto, hoc, a [illegible] actus [illegible] conformem obiecto bono intelligat [illegible] tamen, [illegible]

informitas ex obiecto, nisi ipsa informitas naturae rationali, quae illi debetur formaliter ad obiectum adiun-
cta est. Ad secundum antecedens nego consequentiam, quia ... intelligatur ... et habitudo
actus ad naturam rationalem non intelligitur moralitas, et ideo sicut non intelligitur actus
esse malus, neque indifferens moraliter, ita neque bonus, etc.

Obiicies 4º obiecta specificantia
nitus moralis actus humani, quia bonitas moralis stat in habitudine actus ad obiectum. Proba-
tur, obiecta diversificent species bonitatis moralis, sed ideo diversificant spe-
cificam bonitatem moralem, etc. Respondeo nego antecedens, ad probationem distinguo maiorem: diversificant
remote et fundamentaliter, concedo maiorem; formaliter, nego maiorem. Tamen obiecta diver-
sificant species morales, quatenus ex diverso obiecto perficitur specialis, et maxi-
me resultat diversa consonantia et conformitas inter actus et naturam rationalem; itaque
sicut speciesque diversitas est boni, stat in hac conformitate ad naturae rationalis natu-
ralis veritate; licet conveniat ab obiecto, actu igitur humanum; sicut ex hac ... sollu-
tione eidem argumento Pater Arriaga, et multi alii, et ait alioquin ipso
autem quod actus peterent speciem moralitatis ex obiecto sumunt obiectum etc., in sensu quo
videlicet causat consonantiam, ... consonantia proxime dicitur, cum sicut ... formali-
ter actus, natura et ex natura rationali.

Ex dictis deducitur, malitiam mo-
ralem formaliter consistere in dissonantia actus, aut omissionis erga naturam rationalem ut talis, quia
ex dictis desumitur, nam malum morale in malis respectivis et malis non ... mo-
ralis non est quod dissonat naturae rationali ut rationalis est; quemadmodum bonum morale ...
est quod est proxime bonum naturae rationali; quia malitia moralis formaliter consistit in dissonan-
tia actus, aut omissionis erga naturam rationalem. Probatur, quia ut alii fusius in dispu-
tationibus de oppositis, bonis et malis ... ... ; ... conformi-
tas ad naturam rationalem est conformitas ad ipsam naturam; ergo ... difformitas ad naturam
rationalem ... debet esse formalis malitia.

Cum haec ... habet quaestio
illa celebris in materia de peccatis ingeniorum an peccatum omissionis ... in-
peccato, sive privando? Nam si dicatur consistere in ... actio ...
... ... aliter ... ...
... ..., quia vero omnis peccati dissonantia, dicitur quod natura rationalis ... in
... ..., quatenus ... ...
... actio ... naturae rationali, ...
... ... actio ... ... formiter.

In qua consistit ... ...

aliud, propria materia specifica, ad rationem missionis malicie, sicut illud [illegible]

naturæ rationali ut talis est [illegible] [illegible] generis peccati. Patet: nam si immo distinguitur malicia

[illegible] peccati missionis [illegible] habet ex parte actus, quia quod primo distinguitur a bonitate et indi-

fferentia, sed peccati missionis [illegible] [illegible] distinguitur a bono, et indifferenti mo-

rali, quod in tali [illegible] [illegible] malicia [illegible] peccati. Patet per exemplum aliorum [illegible]

[illegible]: [illegible] [illegible] in odio Dei [illegible] [illegible] actus, [illegible] ad dictam [illegible]

[illegible] rectitudinem primario [illegible] [illegible] odii Dei distinguitur ab actu bono, et

indifferenti [illegible]. [illegible] [illegible] Dei ut [illegible] ad naturam rationalem

intelligit [illegible] dicatur, ad [illegible] actum bono. [illegible] naturæ rationali [illegible]

[illegible] actum indifferenti, sicut quod medio quodam modo se habeat ad naturam rationalem

[illegible] convenientia, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ab actu bono, et indifferenti, [illegible] [illegible] [illegible] malicie moralis

[illegible], [illegible] ad [illegible] rectitudinis, [illegible] [illegible] in actu malo, ad [illegible]

[illegible] [illegible] loci.

Disputatio [illegible]

[illegible] Dentur actus indifferentes inter bonos, et malos moraliter

Articulus 1

[illegible] [illegible] 1° [illegible] [illegible]

[illegible], in presenti de, an dentur aliqui actus humani, qui sint indifferentes, [illegible]

[illegible] bona nec mala moraliter; actus [illegible] [illegible] moralis, et actus humani, [illegible] modo

dividatur in bonos, et malos, et [illegible] in indifferentes. [illegible] primo [illegible] indi-

[illegible] [illegible] intelligi indifferentia [illegible] [illegible], quæ [illegible] [illegible]

[illegible] ex [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] actus moraliter

[illegible] sit indifferens ad bonum, et malum, [illegible] ad modum [illegible] indifferentia [illegible]

[illegible], et [illegible]. [illegible] debet intelligi indifferentia [illegible] [illegible] excludat ab

actu bonitatem et maliciam: quod [illegible] intelligi [illegible] [illegible] [illegible] moralis

[illegible] in habitudine actus, ad naturam rationalem. [illegible] intelligit actus, qui [illegible]

[illegible], et [illegible], [illegible] intelligi [illegible] actus, qui nihil [illegible]

[illegible], [illegible] medio quodam modo se habeat ad [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] moraliter in respectu ad ratio-

nem aut ad [illegible] subordinatam ipsi, [illegible] ex dictis [illegible]

Nota [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible], hoc est [illegible] [illegible] [illegible], alioquin [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] indifferens, quia [illegible] bonitate, et malicia [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] moraliter. Igitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in 1º quærit, an sit possibilis aliqua actio humana indifferens quoad speciem; in 2º, an sit possibilis indifferens quoad individuum. Quod attinet ad 1am partem duplex viditur in ea sententia, 1ª tribuit Scoto, asserenti non dari actum indifferentem quoad speciem, ... ad actio... ... Vª ... sententia asserit dari actum indifferentem moraliter quoad speciem, ita D. Thomas cum omni sua schola, ... vocatur actus indifferens quoad speciem, qui ex obiecto nullam exhaurit aut bonitatem, aut malitiam, ut ambulare animi causa, ad depellendum fastidium, ... cui quod obiecto ponit affigi aliqua extrinseca circumstancia bona, unde fiat bonus actus, vel mala unde fiat malus.

2º pars quæstionis difficultas versatur in inquirendo an in individuo sint actus aliqui humani etiam indifferentes ex iis quos diximus, versari circa aliquid ex memoratis obiectis. In qua ad... duplex positio versatur. 1ª negat dari actionem humanam indifferentem in individuo, ita communiter ... D. Thoma in 1a 2ae q. 18 art. 9, quem secuntur ex nostris ... de actibus, ... Valencia, Amic, ... et alii. 2ª asserit posse dari actum moralem in individuo indifferentem, ita Bonaventura in 2 dist. 41 art. 1º q. 3ª ... in 2 dist. 41, et quolibeto 18 cum suis Scotistis, item Occamus, Gabriel, Palacius, et ex nostris ... Gaspar Hurtado, Arriaga ... 155 quos secuntur communiter Moderni ...

Sit ergo nostra 1ª, aliqui dantur actus morales indifferentes quoad speciem. Probatur 1º: quia in Concilio Constantiensi inter alios articulos Ioannis Hus damnatur 15 ..., nullum esse opus indifferens, cuius articuli damnatio confirmatur a Martino 5º; ergo sunt actiones indifferentes quoad speciem: sed contra ... doctrinam intelligitur de operibus quoad speciem indifferentibus, dicunt defendentes nostram assertionem, intelligi debet de operibus indifferentibus in individuo, ... colligit veritas nostræ assertionis. Probatur 2º quia individuum indifferens continetur sub specie bona moraliter, aut moraliter mala: quæ cumque quoad speciem etiam indifferens, ... non continetur sub specie bona moraliter, cum non addat aliquid mali, retinebit in singulari bonitatem suæ speciei, adeo eo erit simpliciter bonum, ... si continetur sub specie moraliter mala, cum debeat retinere malitiam propriæ speciei, ... sufficiat ut actus sit malus, erit malus simpliciter, quia indifferens in individuo actus neque continetur sub ... specie indifferenti.

Probatur 3º ille actus ... specie indifferens cuius obiectum nullam dicit bonitatem aut difformitatem adæquate rationis, in medio quodam modo se habet ad ipsam; atque datur obiectum quod taliter se habet ad naturam rationalem: ergo datur actus indifferens.

quo ad speciem mal[itiae] q[ui]a species act[us] sumit desumit ex ob[iec]to, videlicet fundamen-
taliter ut dictum e[st]. Sed nu[n]c: q[uod] hoc ob[iectu]m, sit levare festucam, q[uo]d aponit exemplum D. Tho-
mas, nullam dicit ad natura[m] ratio[na]lem, aut repugnancia[m], aut convenienciam; sicut se
habent ambulare, & otiis accumata iacere, quem adducit D. [illegible], q[uod] tale
ob[iectu]m, q[uo]d medio quodq[ue] modo se habeat ad natura[m] ratio[na]lem. Prob[atur] 1°, q[ui]a ut venie ait.
p[er] Aza, illud p[ro]p[ri]e existimandum conveniens aut disconveniens natu[rae] ratio[na]li, q[uo]d tale
e[st] in iudicio prudentum, et doctorum, neq[ue] in re id aliunde clarius q[uam] valet, atq[ue]
ex com[mun]i consensu sic [illegible] dicta ob[iec]ta n[on] s[un]t bona, aut disbona rationali natur[ae]. Prob[atur] 2° [illegible]
q[ui]a q[uan]do n[on] s[un]t indifferencia ei[us]modi ob[iec]ta, essent q[uae] aut bona, aut mala moraliter, q[uo]d de-
berent ex se pertinere ad aliquam virtutem, si bona s[un]t; aut ad aliquod vicium, si s[un]t mala;
atq[ui] a nemine assignat[ur] aut virtus, aut vicium ad q[uo]d pertineant ei[us]modi ob[iec]ta, si sic
opera[ntur]: ergo n[on] s[un]t bona, aut mala ex se, dictant[ur] indifferencia.

Supponit ex [illegible]
to q[uo]d licet ob[iectu]m [illegible] conveniens recte ra[tio]ni, & illi disconveniens; si neutrum ex illis
n[on] tribuit debitam in actus speciem in differentem: q[uod] act[us] indifferens q[uo]ad speciem n[on]
[illegible]. Mal[itia] p[roba]t[ur]: q[ui]a si ob[iectu]m conformat repraesentationi act[us], consentaneum illi e[st], si n[on]
[illegible] disconsentaneum in [illegible] medium dari n[on] potest [illegible] con-
[illegible] ob[iectu]m dicitur speciem bonitatis moralis, disconsentaneum speciem maliciae mo-
ralis; s[ed] neutrum ex illis tribuat speciem indifferentem. [illegible] q[uod] act[us] sit moraliter ma-
lus ex defectu bonitatis specificae; s[ed] act[us] [illegible] ei[us]modi ob[iectu]m indifferens
habet defectum bonitatis specificae; q[uod] mal[us] e[st] moraliter. Ma[ior] p[roba]t[ur]: s[ic]ut [illegible] malum x
[illegible] sit ex quocumq[ue] defectu; v[el] defectus bonitatis specificae ali-
q[ui]s defectus e[st]: q[uod] resultabit mal[um] moralit[er] act[us].

Notandum in [illegible]
ob[iec]to q[uo]d sit operatio, s[ed] quasi operatio, aliter n[on] erit ob[iectu]m recte ra[tio]nis [illegible]
[illegible] mal[um], [illegible] Granado, [illegible] ob[iectu]m [illegible]
ra[tio]ni [illegible] speciem indifferentem; [illegible]
licite fieri [illegible] ambulandi [illegible] ob[iectu]m disconsentaneum recte ra[tio]ni
[illegible] speciem indifferentem [illegible]
[illegible]
quare [illegible] nullum [illegible]
[illegible] specificatio [illegible]
[illegible]
[illegible]
neq[ue] [illegible]

sicut dicunt hoc. Articulus 2us

Quo modo exponendi sunt praedicta a nostris doctoribus.

Et ut conveniant Authores in hoc puncto de indifferentia quoad speciem actus humani, et in explicanda hac indifferentia non eodem modo loquuntur. Ergo aliqui sunt qui [illegible] et secunt [illegible] super articulis [illegible] quod asserant talis actus indifferentes quoad speciem [illegible] in [illegible] sensu, non [illegible] quod adeo non dari indifferentes morales, [illegible] pro confirmatione huius, sicut in argumento supra posito [illegible] indifferentes [illegible] speciem; unde deducunt quod speciem moralem [illegible] bonum, et malum. Sed illud argumentum in [illegible] moralitatis difficultatem non habet, ideo quod supra solutum est.

Insuper arguunt; quod nullus est actus moralis nisi quod cadit sub regula boni; sed indifferens non cadit sub regula boni: ergo actus indifferens non est actus moralis, et ut quod actus neque exiit a termino speciei in indifferentis moralis: [illegible] minor quia illud cadit sub regula boni, [illegible] praecipit, vel prohibet; sed indifferens actus nec praecipit nec prohibet [illegible] regula boni ergo actus indifferens non cadit sub regula boni; [illegible] quia [illegible] legi [illegible] ex supra dictis, [illegible] circa idem actus moralis quod actu non cadit sub regula recti boni, videlicet actualiter existens, quod [illegible] adnotavit [illegible] de [illegible] de mal. [illegible] falsa [illegible] eius cadit utique sub regula recti boni et illud non praecipit, neque prohibet.

Denique arguunt. [illegible] quae modus non [illegible] consequentes bonitatis et maliciam ergo neque dant speciem quae bonitas, et malicia. [illegible] a D. Thoma in a. 21 [illegible] enumerant [illegible], [illegible], [illegible] laudabilitas [illegible], meritum, et demeritum; [illegible] moralis quae [illegible] non dant [illegible] bonitatis, et malitiae, unde [illegible] aliqua speciem moralis; [illegible] speciem habere debet [illegible]. [illegible] quomodo, [illegible] enumerant tamquam [illegible] bonitatis, et malitiae, [illegible] tamquam [illegible], [illegible] textus D. Thomae, [illegible] speciei indifferentis [illegible], quod [illegible] extrema [illegible] bonitatis, et malitiae [illegible] ipso medio [illegible] utroque extremo.

Ex his pro [illegible] excludi [illegible] actus moralis [illegible], quod [illegible] speciem indifferentis, [illegible] D. Thomas, [illegible] voluntati, [illegible], [illegible] sub dominio voluntatis.

ad cotinuo [?] qui actui ex sua specie in differenti tam; a actu ad mora-
litatem eo quod liberi recipit, quia dicat habitudinem ad naturam rationis, ut conformem cre-
tam suo iudicio prudenti; ita actus indifferens quoad exercitium poterit dicere tam
habitudinem ad naturam rationis quia potuit esse actus moralis: similiter actus indifferens
quoad speciem, quia dicere potuit actus rationi plena liber circa utramque exercitationem;
et quamvis rationi plena liber sit, quia ad utrumque exercitationem et exercitatus iudicio di-
ctante prudenti, sicut quod illud in dictum [?] proximo tunc potuit eliceri actus indif-
ferens quoad speciem potuit eliceri tam habitudinem ad naturam rationis, contra quam
esse moralis.

Alii vero, ita explicant hanc indifferentiam quoad speciem, ut
haec species indifferentiae moralis non sit positiva, sed negativa, ut iuxta illam
in eodem actu esse, neque sit bonum, neque malum morale, sicut non exigat bonitatem, neque
maliciam, adeo ut indifferens non sit nihil dicit aliquid praedicatum positi-
vum in actu, quod constituat in sua specie morali distincta a specie boni, et mali.
ita videtur insinuare D. Thomas, quem sequitur Durandus, et alii; contra alios quos apud
[?] P. Vasquez, oppositum vero dicentes speciem indifferentiae moralis esse positivam,
adeo quod actus in suo indifferentia [?] aliquod praedicatum positivum, et contra
et contra in eo quod secundum dicunt [?] in ethicis quaestione [?] , [?],
supponunt quod fuerint ea tandem quod non nulli [?], imo ipsius [?]
attribuit D. Thomas.

Ergo hic [?] cadit quod opera impugnando opposita, [?] species
indifferentiae desumitur ex obiecto vi actus, sed [?] ; species desumpta
ex obiecto est positiva, ergo species indifferentiae positiva. Item quia habitu-
do actus ad obiectum est praedicatum positivum, secundo quod transcendentaliter; sicut et conne-
xio praedicatum est et id, quod aliquid constituit speciem in omni indifferentiae, quod quod
desumitur ex obiecto: quod species desumpta ex obiecto est positiva. Ipsa quae hic species
indifferentiae aliquid amplius debet dicere, quam quod ipsum actum moralem, sed ipso
debet addere aliquid praedicatum positivum: quod debet esse species positiva. Alias vero, ali-
quis actus qui dicitur indifferens, non esset indifferens secundum speciem, sed superius quam
actus moralis, ac dicendo actui hunc [?].

Primo [?] videtur addit in [?]
quod est non esse bonum, neque esse malum ut videntur insinuare oppositi auctores, hoc autem
non negat quod hoc non est addere aliquid ad quem, sicut quod ipsius [?] non dicit bonitatem
neque maliciam. Sed est quod de [?] dicat tamquam praedicatum differentiale
negationem bonitatis et maliciae, et neque hoc stare potuit; [?] actus positivus

deniat per aliquam differentiam positivam, positivum in malo, quae maliciam positivam per aliquam sui positivam; si quidem differentia est predicatum contrarium cuidam qui ea dicat, quod actus moralis, qui quis est, dicitur magis ad speciem indifferentem moralis in actu positivo sit predicatum negativum: et similiter dici neque debet hanc speciem ad nullum predicatum aliquod negativum.

Omnis, quod eiusmodi actus indifferens quoad speciem, ponitur fieri in individuo bonus, aut malus, ut similiter est in individuo distinguatur actus predicato [illegible] speciem: quia actus quoad speciem est indifferens dicitur in individuo [illegible] per negationem bonitatis [illegible], actus [illegible] per negationem bonitatis neque [illegible] boni: quemadmodum hoc [illegible] per totale [illegible] [illegible] non dicitur mali oppositio, et [illegible] [illegible] [illegible], quae [illegible] negationem bonitatis, et bonitas: ergo actus indifferens quoad speciem neque [illegible] per negationem bonitatis, et malicie; sed per aliquid predicatum positivum [illegible] generali actus moralis, adeo quod ad eo est positiva speciei huius indifferentiae.

Articulus 3us

Respondetur [illegible] dubitationis.

Sit 2a ratio, potuit dari actum hunc indifferentem in individuo [illegible] 1a authoritas: ex quidem illa damnacio articuli Ioannis Huss, [illegible] posita [illegible] [illegible], neque [illegible] opera [illegible] [illegible] videtur de actionibus, quae vere, et [illegible] fiunt a homine, [illegible] in individuo [illegible]; quia [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] Epistola ad [illegible] quae est 11 inter Epistolas [illegible], ubi [illegible] bonum, [illegible] malum [illegible], inter [illegible] indifferens [illegible], [illegible] navis, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] nec bonum nec malum; [illegible] fecerit, [illegible] fecerit, neque [illegible] habebis nec iniusticiam, ubi [illegible] [illegible], [illegible] fecerit, [illegible] fecerit reducit ad actum in individuo, neque enim quoad speciem [illegible] [illegible], idem docet [illegible] [illegible] [illegible] sermone Domini in monte [illegible] 18. neque potuit [illegible] de indifferencia quoad speciem, nullum enim meminit [illegible] huius divisionis indifferenciae quoad speciem, et quoad individuum.

Adducit etiam [illegible] [illegible] Gregorii homilia

Iulianus ubi ita ait, quemadmodum eius qui in supplicio. haud dignus est, non idem, statim laude, et praedicationis munus, idem omnino nec qui laudavit praedicatione dign. non est, idem statim poenam quoque munus. Confirmatur plane logice deactio, in individuo; sicut quia eius est actus, atque laudavit, fuit tum praedicatione dignus est, quem producit, ita etiam in individuo. Confirmatur ex Cliacientensi commentator. Vaciovienti qui ita ait, nota medium quidem statim a magno hic uno excipi, et admitti. tandem ita ut continent in segmentum D. Giaonim, loco supra adducto, et D. Th. in loco retulend.

Obiicies quaestio. ergo innodat potentiae statim in potestate hane ita, et dictuationes quae statim fuerunt sua ipsius, valde quidem incremen, et inde relinquat sine praesidio bonis, tamen non deficere tot viris doctissimis bonis adstruendi. Resp. Igitur primo bone negari dari species sine individuo in quo ipso inveniat, sed dat species actus indifferentis moraliter; quia dari debet individuum indifferens moraliter. Probat primo, quia species nihil est aliud, quam individua convenientia in ratione sub praedicatis. Vel, quia hic species est aliquid creatum, sed aliquid increatum, non sicut negat, quia species actus moralis potius quod non est ab alijs creatura; sicut non veritas debet in individua reperiri, quia nihil, aut creatum aut increatum potest sine singulari logico.

Ad D. Thomam, [illegible] respondent aliqui ex illo, loquitur de specie positiva, non de specie negativa; hinc eius hic species actus indifferentis negativa, inde non debet reperiri in aliquo individuo. Sed haec solutio non satisfacit, primo quia actus negative indifferens non intelligatur ut sit subiectum indifferens, quarum est in tali secundum dictato neque dicat bonitatem, neque malitiam, quemadmodum animal quod est indifferens ad rationale et irrationale, quia bonum, et exemplo explicat D. Thomas, sicut et dicitur. Sicut videtur facile omnino insufficiens praedicta solutio, quia si non esset indifferentia speciei, genus ad diversas oppositas species et differentias, quemadmodum, inepte dividitur animal in rationale irrationale, et indifferens species, ita neque potuit actus moralis dividi in bonum, malum et indifferentem. Secundo si actus negative indifferens intelligatur denegatione aliqua actui [illegible] ipsius speciei tanquam differentia eius generis, quae sic dicit [illegible] quae est propositum. [illegible] sicut non est positivus debet in individuo reperiri, quia illud praedicatum differentiale suo

act, constituat in specie in differentiis moralit. e indicatus speciei inde q debet reperiri in individuo. Cui prout hec solucio sustinendo est.

Deniq. proptereo alii quidam ex nostris, quos secuntur nonnulli alii: Ideo reperiri actus in individuo indifferentes precise attenta denominacione moralis que exhaurit ex obiecto; et tamen absolute talis actus non esse indifferentes in individuo, si addatur denominacione patris videlicet qui ponit obiectum, racio est q. si fiat propter finem honestum, et non, si fiat propter finem honestum act, erit in individuo bonus ob circumstantiam illam extrinsecam, et intrinsece et ex obiecto sit in individuo indifferens; si non fiat propter honestum finem ob hunc defectum ordinacionis extrinsece in eiusmodi finis honestus erit malus moraliter absolute loquendo, licet ex obiecto precise consideratus sit etiam in individuo indifferens.

Impugnatur hec solucio. 1°. quia talis actus indifferens ex obiecto act, sine ordinacione ad finem extrinsecum honestum est peccatum omissionis, et omissionis sicut est actus positivus, qui habet talis act, et peccatum per se non est in preceptum iuris prohibentis; ergo in talibus generis omissionis per se positivus qui habet et q. desumit per ordinem ad obiectum: q. ex obiecto non esse indifferens, sed malus eiusmodi act, sicut est peccatum omissionis, qui ipso actu positivo, non est peccaminosus sed indifferens absolute, quia tota peccatum omissionis est in ipsa carencia proponendi finem extrinsecum honestum actui; et talis actus positivo, sine distinguitur ab eiusmodi carencia, q. peccatum omissionis non est in ipso actu positivo, qui ad speciem indifferentem.

Quod si dicas illum actum esse malum malicia omissionis peccaminose, q. est causa talis omissionis, sive quod verum, eo quod ipse fiat gracia sui in quantum est, ne fiat alterius finis honesti in quem debebat ordinari. Contra: non sequitur inde, quod eiusmodi act, sit ex obiecto malus, eo quod quod apud omnes falsum est. 2°. Ratio est, quia quoniam propter voluntatem sui act, sistendo in eo obiecto tanquam in suum finem, ad quod inde in hoc casu idem est obiectum et finis; et ex fine nascitur hunc actum esse malum moraliter q. ex obiecto. Alias per se propter: ideo est in causa, quia actus ne ordinatur in ulteriorem finem, q. fit act, eo quod propter aliud finem, idem est malus q. est in causa ne ordinetur in ulteriorem finem, in quo sistat omissio proponendi finem extrinsecum honestum actui ex obiecto indifferenti: q. ex fine nascitur actum hunc esse malum moraliter.

Impugnatur 2º. Si daretur obligacio ponendi finem honestum cuicunque actioni singulari quo ad speciem indifferenti, periret indifferencia moralis quo ad speciem, sed datur indifferencia moralis quo ad speciem; ergo non datur predicta obligacio. Probatur maior, nam obligacio que intelligi potest in actu singulari, non ex eo oritur, quod sit talis numero operacio, ut patet, sed ex eo quod sit operacio humana, sibi precedens ab homine rationali operante; atque huiusmodi titulum [illegible] reperitur in actu singulari, que in specie actus humani: ergo conveniret precise obligacio actui in specie, que in individuo, et consequenter tolleret indifferencia moralis quoad speciem; quod [illegible] A. [illegible]

[illegible], ideo est quare virtus omnibus in specie videtur, que in individuo, [illegible] in illo singulari quare [illegible] fine honesto, quem debet habere: ergo debebat [illegible] habere in specie videtur que in individuo: de principale sequitur [illegible] obligacio a ponendi operi finem honestum [illegible] cadit de [illegible] in morali.

2º principaliter [illegible]: nam in multis operibus, que [illegible] fiunt ob indigenciam naturae, et ob [illegible] ipsi [illegible], corporis [illegible] accedunt, ut se calefacere tempore hyemis, et similia: hec inquam opera, [illegible] fiunt ob honestum aliquem extrinsecum finem, [illegible], neque sunt bona moraliter, neque mala: ergo sunt opera [illegible] indifferencia [illegible] quo ad [illegible] bona opera debent exerceri ob [illegible] moralis honestatem: [illegible] bona moraliter: deinde, nam bona opera cadunt sub precepto [illegible], aut [illegible], aut [illegible]; atque [illegible] neque [illegible] talia opera, [illegible] eventu [illegible] sint varia ad [illegible] [illegible] contulit oppositum ut potius magis [illegible] [illegible] [illegible] cadunt [illegible], neque [illegible].

[illegible], si bona essent moraliter huiusmodi opera essent [illegible], quod [illegible] non sunt impedimenta magis [illegible], bonorum [illegible] videtur [illegible] similia opera [illegible] sunt: ergo non sunt moraliter bona. [illegible] [illegible] serie [illegible] [illegible] [illegible] opera [illegible] fine magis honestum [illegible] quo [illegible] tempore hyemis calefacere: ergo huiusmodi opera bona [illegible].

[illegible] mala sunt moraliter [illegible] supra dicta, [illegible] nam [illegible] facta [illegible] essent [illegible] aliud [illegible] [illegible]

rata &c. q̄ malo mora ut ... illas, et eo ... omnib; si enim traet aliq̄d
naturale preceptum illud plerisq; hoib; non esset indigent ... [illegible] ...
tionib; ut usu venire solet in huius preceptj. cari naturalis, qr ... qr inna
tu ... ad modo signata in illius intellectus; atq mani ... c, n ...
ita non hoc preceptis plerisq; hoib; imo plerisq; dicere id ... ad ...
... nunquam sit in mentem venisse, de eiusmodi obligatione, et
lege, im ... disputatione theologica dicades ... audiuim ... preceptj
naturalis legis n dat. ... quia ... ipsa ... de ...
... opere ... videlicet, ... in ... sacramentali
... accederent ... q plane ... et ... unde ... fit
n esse ... aliqua lege naturali.

Rursus, q uidet impole, q apud prudentes
et doctos hoies sit probabilis opinio de negatione preceptj naturalis, atq dat apud
eiusmodi prudentes et doctos viros probabilis opinio de negatione talis precepti
... preceptum eiusmodi naturale videtur ... quoniam ut dixi preceptum natu ... lo na
tali lumine ... innotescit, ... graui ... ut ... religiosos viros, atq auc
thores ... habent opinionem communiter de negatione obligationis, et legis naturalis,
... tenere ... impole dari
tale preceptum naturale, et simul opinionem ... de ... negatione apud viros
doctos et prudentes.

Articulus tertius

Argum. ... dicunt

... in medio ... ut ... bona ... mala
... voluntas ... in medio ... bona ... malo
sit autem ... diligim, et bonae, ... magis diligim, magis bona ... min,
... bonae; aut ... diligim, ... bonae ... dicere volun
tate ... modo ... magis ... etiam ... volun
... voluntas ... in ... ma ...
... individuo, ... diligunt
... talis animus et voluntas, quae habet voluntatem ... regulam
... medium inter ... habitum ...
... etiam ... ut ... et colligit ex ...
... dicere ... voluntas ... nullo modo iustitiae ...
... intelligi ... indifferentem ... relato ad finem honestum ...

act, ut mala aliquomodo reddat voluntatem in perimo.

Augus. de eius codicis diffinitio epistola

19 longe ante medium, ubi ita agit, "Differentia est in hac dicenda quod omni quoque facta hominis media dicam, inter recte factum et peccatum, ut neque in recte factis, neque in peccatis numerentur, cuius ... quo observare legis ceremonias non potuit esse indifferens aut bonus, aut malus: qui ponit D. Thomas non sibi ascribendum ... actum, in individuum moralis. Respondeo primo, ex omnis colligi ex intento finem in hac epistola ibi eius reddit D. Thomas pro aliquo ... antequam satis promulgata erat lex evangelica nec malus, nec bonus fuisse ... ceremonias veteris legis, quas legis Thomas ... scholastici secuntur, ... verba sibi ... obiicit, quam ... eius ... nullius doctrinas ... de indifferencia morali, ... videtur ... eius ... exemplum ... eodem imitari ... aliquid dicitur ... plane ... illorum admittit ... quod sane ... intuenti ... legenti eandem epistolam.

Augus. ... in ...

Francisco ... dicit liberum arbitrium esse ... nihil ... peccatum ... in individuo indifferens illud ... actum ... in individuo indifferens. Respondeo ... nihil ... indifferencia actum moralem in individuo, ut ... salus, quam predico, ... bona opera neque ad bona, ita ... ut ... bonum ... ut ... moralis ... actum ... dubium ... liberum arbitrium esse in bonis, ... in malis ... contineri.

Augus. ... actum ex obiecto indifferens, aut refertur bonum ... medium ... actum ... malum ... moralis ... quotiescumque ... operatur ... tenetur operari propter finem honestum, ... tenetur honeste operari.

... Dicis Anselmus ... de libero arbitrio ... liberum arbitrium ... rectitudinis ... non operari propter finem honestum, ... rectitudinem ... tunc deviat a fine ... male operatur ... quotiescumque ... operatur ...

secuendo, s. finis non operans honeste non operat ob secuendam beatitudinem; q. [illegible]
operat honeste, non operat ut debet, contingit male operari ma[illegible]; ergo [illegible]
ob quemcunque honeste operat, debito operari ob finem propter quem dictum est, [illegible] finem
beatitudinis consequendo: q. quisquis cunque operat debito operari ob beati-
tudinis consequendo.

Ad secundam [illegible] unico, [illegible] ordinali [illegible] ordinale q. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut
[illegible] [illegible] operationes [illegible] [illegible] [illegible] operari
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] operari [illegible]
[illegible] quomodocunque [illegible] operationis [illegible] [illegible]
[illegible] amittendo [illegible] [illegible] [illegible] operationis [illegible]
[illegible] [illegible] amittendo, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] debito operari ob beatitudinis [illegible] consequendo, [illegible]
[illegible] consequendo, seu non amittendo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Denique ita operari honeste [illegible] operationis [illegible]
[illegible] non amittat finem beatitudinis ad quem dictum est [illegible] ita operari
debito ut per singulas [illegible] finem

Atque [illegible] quisquis cunque honeste [illegible] operat,
operat propter finem [illegible] finis [illegible] bonum honestum [illegible] delectabile; neque enim [illegible]
utile, [illegible] utile ut tale non est finis, sed medium [illegible] aliquem finem ordinatum: tunc [illegible]
finis est honestum actus est bonus moraliter, si delectabile bonum actus est malus, [illegible]
operari propter voluptatem [illegible] [illegible] dari actus [illegible] medio inter bonum
et malum moraliter [illegible] [illegible] [illegible] Innocentio [illegible]
[illegible] habetur [illegible] [illegible] ob solam voluptatem [illegible] [illegible] [illegible]
defectu veniali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] falsa; q. [illegible]
bonum delectabile, sicut finis operationis [illegible] [illegible] maculet

[illegible] hoc argumento, [illegible]
[illegible] debere non dari actum indifferentem in specie, [illegible] in specie [illegible]
[illegible] habere debent finem [illegible] accipiendo formam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] opposito [illegible] actus mali, in individuo [illegible] specie [illegible]
[illegible] indifferencia ex obiecto, accipiendo [illegible] indifferencia ex fine [illegible]
[illegible] positive defectum [illegible] finem quemcunque actus, [illegible] finis non est bonum honestum
[illegible] delectabile [illegible] [illegible] bonum delectabile [illegible] [illegible]
operationis [illegible] propter [illegible] [illegible] operationis [illegible] [illegible] actus
specie indifferens [illegible] malum moraliter [illegible] defectum debiti finis [illegible]
finem indebitum, ac [illegible] sequitur ac necessitatem ponendi finem [illegible]

et o(rtu)m dat malicia actus humani ex specie indifferentis.

Ergo 9 succedendo coniunctis ad disiunctis, ad instantias subiungit, cum dicitur: disiunctio 2ª; si delectabile ipsum, actus, i malus, dummodo disordinet operatio a debito fine p(ro)pter ipsam delectationem; concedo; quod si n(on) disordinet operatio a debito fine, nego an(tecedens). Itaque si illa operatio, et actus q(ui) ad aliquem finem debet ordinari, ordinet ad delectationem, manifeste, a debeat actus deordinatio et malitia; si vero n(on) debeat ordinari ad aliquem finem, tunc nulla e(st) inordinatio, huc et malicia moralis in operatione, quod sola delectatione exercita, quia aliud non sit licitum tamquam finis operationis que propter se, sed est licitum amari, s(ed) delectabilis finis p(er) se, non est licitum amari qui vero est licitum finis operationis.

Ulterius, nego sibi p(ro)pter se amet sibi aliquid aliud p(ro)pter unum, unico modo habet ipsius finis ipsum circa talis omittendum; quia ipsa delectatio a delectatione distincta non est licita p(ro)pter se amari, delectatione ipsa beatitudinis; imo delectationem moderate uti, et ipsum in cuius p(ar)te, sed ipsa superior cum mensura quia p(ro)pter delectationem violentia inde resultantis: cuius ratio e(st), quia sic deordinatur illa actio huius commendendi sua a fine quem debet habere secundum naturam, ad aliquem finem ad quem ex natura instituto non ordinatur videlicet iucunditas; et hinc, ut ad finem iustitiam, nempe, operationem, modi p(ro)pter solam delectationem perficiantur; q(uia) illa q(ue) sic debent ordinari, aut generationem prolis, aut in remedium concupiscentie, removet a tali fine, traducit eos ad aliquem ad quem non ordinatur ex intentione naturae.

Harum 6. q(ui) actio ex se mala e(st), sive actio, quae non ordinat ad finem bonum, e actio ex se, q(ue) e(st) mala, et nulla indifferens: mat(eri)a p(ro)p(ter) q(uod) ex verborum orationis mali; si non operatio orta e mala ex ipsa ..., ... et ... distinguit, ... verborum orationis, quod ... fuerint ... ad ... in aliis intentis per quem vero intelligit ... per iudicium ... verborum orationis: quod ... ex mira ..., quod verba orationis, quae non ordinat ad honestum finem, ut ex ... ... colligit, quia videri ... quod ... actio vitiosa sit, quae non ordinat ad finem honestum.

Succedunt ... ... adducto disiunctionis, i quae non ordinat ad finem moraliter honestum, non omnis, ad finem honestum id est licitum, ... Ad ... dico, ... Chrysostom, et alii ... explicent ... per ... detractionis, et emendari, ideo quod ... dicitur ... ... loquentes ... ... potuit ... mali ... actionum ex ... ex communi ... intelligentia, disiunctionis quae non ordinat ad finem honestum ... ... per se, nego an(tecedens), quae non ordinat ad honestum idem licitum finem ...

ita quod vicibus quod non utilitate aliqua profectionis; ergo quod dirigit a [illegible] quodlibet bonum seu finis licitus consequendus eius aliqua utilitas profectus, ad quod actio in me non debet reputari [illegible] actiones exercent ob aliquos licitos fines consequendos eius a [illegible] exercet utilitatem, qua [illegible] non erit.

Sit tertia [illegible]

Hic expediunt difficultates

[illegible] solet [illegible] opinionibus, an [illegible] reputant [illegible] operat actiones ex obiecto indifferentes [illegible] relatione ad extrinsecas fines [illegible], exercet in actiones indifferentes in individuo. Alii enim existimant eiusmodi operationes esse in individuo indifferentes, ut [illegible], [illegible], et multi alii. Alii existimant esse malas operationes, ita [illegible], [illegible] ex [illegible]; alii demum existimant esse bonas ut [illegible] [illegible] quod [illegible] in [illegible] quod operationes [illegible] in tali casu operationem esse malam moraliter neque bonam; indifferentem in individuo. [illegible] quoad [illegible], [illegible] eius aliquis se conformare recte conscientiae, et insuper [illegible] operari in tali casu operat [illegible] se conformari recte conscientiae; quod [illegible] male operari. [illegible] [illegible] quod recta conscientia est quae fundatur in opinione probabili de liceitate [illegible] operationis; [illegible] talis conscientia fundatur in opinione probabili de liceitate [illegible] operationis a [illegible] conscientiae cui se conformare [illegible].

[illegible], quod ignorantia invincibilis de malicia alicuius [illegible] excusat operantem a malicia illius; [illegible] habet opinionem probabilem de non malicia alicuius operationis; habet ignorantiam invincibilem de malicia illius, etiam casu quo falsa sit talis opinio; [illegible] quod habet opinionem probabilem excusatur a culpa et malicia. [illegible] eiusmodi opinionem esse in [illegible] probabilem [illegible] fuerit [illegible] authoritate aliquorum ex [illegible], quod non sufficit ad reddendam ignorantiam invincibilem, [illegible] hoc [illegible] finis [illegible] operationi esse naturale, cum [illegible] ignorantia invincibilis [illegible] de [illegible] naturali, ut [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] aliqua [illegible] [illegible] in singulari [illegible]; [illegible] nullas [illegible] ex hoc [illegible] [illegible] ignorantiam de malicia, [illegible] de malicia [illegible].

[illegible]

[illegible] huiusmodi operationes ex obiecto indifferentes non habent [illegible] ex fine in

intrinseco, ut supponit, et independenter ex fine extrinseco, sicut illo carent [illegible] ex nullo exigitur bonitas moralis; nec obstat si dicas cum [illegible] dictamen prudentiae esse licitum quo agitur bonitas [illegible] in agru dubitationis contra; si iudicat licitum, eo ipso illud vult prudentia, et rectitudo; non tamen quod velit prudentia, et recta ratio est opus bonitatis moralis, sed eo ipso quod est opus [illegible] in formam opinionis, et in [illegible] actus, operatur bene moralis, iudicat [illegible] esse licitum, et deinde esse commodum naturae. Sed [illegible] primam [illegible] falsa est, neque enim quaecunque dicent; id circa bona moralitas; sed in naturae commodum aliquo modo cedant. Imo [illegible] doctrina Physicales negat statuum indifferentia moralis quoad speciem, quae ipse defendit: si enim illa actus eius bona, erit utique bona ex obiecto, sive ex specie, ac proinde [illegible] quoad speciem indifferens, de quo genere actuum [illegible] [illegible], itaque extra [illegible] sine dubio [illegible].

Ex dictis colligitur [illegible] dari omissionem in individuo indifferentem, nam indifferentia moralis [illegible] adducta [illegible] actus positivi indifferentis, adduci [illegible] oportet quae [illegible], natura [illegible] in [illegible] vim; [illegible] actus [illegible] in finem honestum [illegible], [illegible] pure omissioni [illegible]; [illegible] ad eius modi [illegible] actus positivus voluntatis, qui invenitur in omissione pura, quod [illegible] pura omissio [illegible] eius modi finem, utique non [illegible], si [illegible], neque mala [illegible] talis relationis, et non [illegible] pura omissio in individuo indifferens.

[illegible] singularis, an dari possit actus supernaturalis ex obiecto indifferens [illegible] in specie, sive in individuo? [illegible] disputatio, ut pote quae ex pulsis viribus supernaturalibus dependet, ex eo loco dissolvenda est: nec in praesenti [illegible] qui [illegible] valet disputari, [illegible] ad alia quaestionis magis [illegible] gradum facimus.

Tractatus 4us

Quomodo dependeat moralitas ab obiecto, et circunstantiis.

Quoniam [illegible] de moralitate, [illegible] partibus, relinquitur modo agendum de causis aut quasi causis ipsis, videlicet obiecto et circunstantiis operationis moralis, in quorum tractatione [illegible] [illegible] celebris, et [illegible] disputationes, quo [illegible] [illegible] amplius, [illegible] oportet [illegible] disputationibus [illegible] accedere;

Disputatio Prima

An ab obiecto dependeat bonitas et malitia actus moralis

Articulus 1us

[illegible] opiniones [illegible] proponit [illegible].

Certum est bonitatem et malitiam moralem dependere ab obiecto actus. Quaestio, [illegible] [illegible] accipit a bonitate, [illegible] speciem [illegible] actus [illegible] moralis [illegible] ab specie physica: quod bonitas moralis dependet ab obiecto [illegible]

morale generale superponit ene physicu; quod ab illo dependet. Patet: nam in hoc actu ... pari tollit ... physice mutatur moralis species: quod dicendum est quod species moralis dependet ab obiecto. ~~Inibi~~

Inibi ergo quia

veniant, dubitatur primo: utrum in obiecto detur aliqua bonitas moralis, unde desumatur bonitas actus, bonus, et aliqua malitia moralis unde desumatur iste actus malus. ... Ad quod talis bonitas moralis seu malicia requisita in obiecto ... causatiue ... dubium emergerit quod non datur bonitas et malicia in obiecto, videlicet causatiue, ... sa... amaris ... illud sit bonum, et ita habet bonitatem causatiue: causa quod actus ... est bonus sit malus, et ita habet malitiam causatiuam.

In quo sensu si dupliciter quod, ut ...

... obiectum esse bonum et malum ... obiectiue. Illud dicitur obiectum bonum quod est conforme naturae rationali ut tali; illud malum quod est difforme naturae rationali ut tali. Illud dicitur obiectum conforme naturae rationali ut tali quod aliquo modo ordinat ad eundem finem sibi naturalis ... siue supernaturalis, ad quem homo ut rationalis ordinatur. ... ut Deus, qui tamquam causa, et obiectum ordinatur ad utraque beatitudinem naturalem ... ordinant ad eandem beatitudinem tamquam participes ... obiectum est forma moralis non modo causatiue, sed etiam ...

Insuper alia obiecta ope...

... quae ex se et alia ... formes naturae rationali, alia difformes; ... in ... indifferentia ... mala ... quae videlicet dicuntur ... physice ... mala, ex mala ... alia ... res sibi operationes ... indifferentes ... ad naturam rationalem ... ut divinis, honoris ... bona ... operationum. Ubi nota, quod obiectum dicitur formaliter bonum, aut malum non ... cum homo addito obiectiue, ... bonitatem moralem intelligitur bonitas ...

ni.

Quaeritur deinde: an actus desumat ex obiecto bonitatem specificam, an vero ... generalem; ... enim ... dicuntur ... ad aliquid ... bonitas ... laudabilitas desumpta ab obiecto est generica ... desumpta ex ... in ... in ... ut ... moralitas, ... desumitur ex ... appellatur generica, dicitur quod actus ad ... species ... specificis ... tamen ... recipit ... ad ... statuimus ... desumit bonitatem specificam ab obiecto, ... malicia.

Et hoc probari potest etiam in exemplo adducto, quoniam in eam [illegible] in unico [illegible] speciei moralis [illegible] multiplex, in exemplo homicidii [illegible] sacrilegii, [illegible] religionis, quia moralitas quae sumitur ex obiecto in genere [illegible] specificae, potest contra aliquam [illegible] aliquas species morales, potest enim [illegible] perpetrari [illegible] multiplex praeceptum pertinens ad diversas virtutes, et in tali actu multiplex specifica moralitas, sicut maliciosa actio [illegible] perpetrat [illegible] multiplex praeceptum pertinens ad diversas virtutes, scilicet [illegible] praeceptum aliud pertinens ad virtutem iustitiae, [illegible] aliud praeceptum pertinens ad virtutem religionis, quare in tali actu est multiplex specifica moralitas. Maior [illegible] est multiplex praeceptum pertinens ad diversas virtutes attingit [illegible] [illegible] [illegible] talis, videlicet unum praeceptum illud attingit [illegible] unius virtutis, aliud eandem attingit [illegible] alias [illegible] virtutis: ergo in eo est multiplex specifica moralitas. [illegible].

Quaestio [illegible] [illegible] [illegible] in eo [illegible], quo modo [illegible] voluntas [illegible] ut tribuatur actui [illegible] internae bonitatis, et malitiae, in eo [illegible] conveniunt [illegible], [illegible] malitiam [illegible] malitiam actui, nec opus [illegible], [illegible] voluntas [illegible] malis, [illegible] [illegible] esse malis [illegible] illud [illegible] [illegible] malis [illegible] [illegible] malis actus [illegible], [illegible] [illegible] ad bonitatem, an videlicet [illegible] bonitas [illegible] bonitas in actu [illegible] volunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonitas est.

[illegible], [illegible] ad bonitatem [illegible], quod [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], est, ita sentiunt Medina, Vazquez, Hurtado, Lainand, Valencia [illegible], Perez, et alii. [illegible] [illegible] tribuat bonitas actui [illegible] voluntas [illegible] ipsi, [illegible]. Ita [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Salas [illegible], Amicus, [illegible] Arriaga, [illegible].

[illegible] [illegible] dubitationem.

Ad cuius dubitationis resolutionem, nota 1° duplicem [illegible] [illegible] [illegible] particulam [illegible] [illegible] [illegible], 1° ita ut reduplicet supra rationes [illegible] bonitatis, quae [illegible] [illegible] [illegible] lege, [illegible] ratione, [illegible] [illegible] naturalem. 2° ita ut reduplicet supra rationes [illegible] bonitatis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] aliquod ex [illegible], [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hic actus externus, [illegible] ut [illegible] internus [illegible] [illegible] [illegible] bonitas [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] convenientia, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] convenienci [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonitas [illegible] [illegible] convenientia. Nota 2°, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntas [illegible] [illegible] [illegible] aliud, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus, [illegible] bonitas [illegible] speciei [illegible] bonitate [illegible] ex fine. [illegible] 2° an [illegible] diversas species bonitatis ex medio a bonitate [illegible]

exhauriri ex fi.

Hu. ratur q sit l nostra r. videtur q communicet bonitatem actui, non est eo
sit obiectum pp quam honitas fit accepta q convenientia actus ad norma moralitatis, nisi etiam ex
ng. hoc c conjunctio sit doctrina exprimitur q q principia a P. Salas. Ulterior ab inve
niente: ng ex opposito sequitur hoc q in doctoris Theologi nullo elicitur actus moralis
bonus. hoc plane falsum est: q non requirit q q q amplectatur obiectum ob ipsam honestatem sit
accepta, nisi, et cognita, pro mod, ex modo enim hoc nunquam reflectunt supra hanc
formalitatem, neque vero ponunt reflectere quis eas non acquisierunt: q requirunt ipsam si introducere
dere ipso operant. probatur experientia satis expertum, q q enim et q ex studiosis theo
logis, dicunt ipsum exercere virtutem intendit hane q omnes operationes suas moraliter
nata l q elicientes et non requiri q q obiectum ametur ob finalem illi bonitatem ad communicandum bo
nitatem actui.

Sit X est ut obiectum communicet aliquam actui bonitatem non est necesse, q q propter
ametur. hoc cum multorum est 55) pp Bec ex dictis assumitur hic de 51, et inquam est fundamentum
in circa ipsa speciei eius bonitatem quam ex fine participat actus, uti habetur in sequenti X.
Pro vero hic X, ng electio qua proprie tendat in medium potest accipere a fine medio
aliquam bonitatem, s. medium non propter se amat: q ibi fit q non propter se amet, potest aliquam bo
nitatem bonitatem. Aliter certe, si q q medium in eo affine suscipit, q si hic non sit sed
propter se amatur medium ut propter finem (maior: ng dari quaerunt duas electiones or
dinatas ad eundem finem, quarum una sit melior alia, i. ipso recipiunt bonitatem ex me
dio electo: q electio quae proprie fit tendat in medium potest recipere ab ipso bonitatem
maior: si q q intendat gloriam Dei, ut q, eligat q tanquam medium ad ipsam requir
dgov, martirium, melior erit electio, qua q eligat op, aliquid indifferens, aut
infimum alicuius virtutis ob eundem finem, q hoc non videtur: q dari quaerunt electi
ones in ordine ad eundem finem, quarum una sit melior altera. Aliter propter dens
si ergo sic sit, ng excessus illa bonitatis non convenit ex fine, si q q hic idem finis est utrobi
q: q convenit ex medio.

Dices, q finis q respectu non communicat electioni in eis
de bonitatem, s. inaequalem vo. itaque, et intentione maiori amore, causat in electionem maiorem
bonitatem, quae ut volitur maiori amore; cum q eligit martirium ad gloriam Dei, ipse
finis gloriae Dei magis volitur, quam cum eligit actum indifferentem: potest ex hoc parte
parte electio maiorem bonitatem, quam illa exhauriatur a medio; s. I. c. 1, ng falsum supponit
in solutione, electionem procedere a maiori amore finis electionis ne, i. sum media, secunda
indifferentis ex oppositio in charitate, q, i. q. i. pr. convenit ex maiori amore finis in patria
Gloriae Dei, quam fortasse martirium sanctorum, et antea in pro ra. q. i. i. inveniri
in eo ipsum convenit ab equali affectu erga finem et actu martirii, et actu exhau

specie in [illegible], quam falso oppositum supponit. 2° 3°, sequeretur etiam non posse ad quali- lis affectus eiusdem finis subiecti electionis inequalium mediorum, aut ad inequalis affectus finis, equalium subiectum mediorum electionis; quod utrumque falsum quod experientia sit, et omnibus [illegible] iudico.

Ultimo standum est quod medium ut medium habet aptitudinem ad finis executionem, quod aliud alio aptius esse potest, et hanc maiorem aptitudinem ex [illegible] habet ipsum medium, quod plane certum est. tunc sic: ergo electio medii aptioris ad acquirendum finem ceteris paribus melior est electione medii minus apti: hic vero excessus bonitatis tali accedit electioni ex aptitudine maiori ipsius medii ad finem acquirendum: ergo ex mediis habet bonitatem electio. Ideo patet: nam illa est melior electio quae magis prudens sit, sed electio medii aptioris ad finem acquirendum magis prudens est. ergo melior est electio medii aptioris ad finem, maior patet quod dictamen prudentiae regula est apud nos ut dignoscamus bonitatem et malitiam operationis: quanto operationi [illegible] electio magis illi conformis, sine dubio melior erit, unde reliqua [illegible] procedunt

[illegible] ut obiectum muniret bonitatem specialem actui, requiritur quod [illegible] intendatur et [illegible] propter honestatem obiecti. patet 1° auctoritate [illegible] 2° ethicorum c. 1 [illegible]: ut aliquis sit [illegible] actionum, [illegible] quod ac iusti agens [illegible] non satis est si iusta [illegible] operetur intelligens propter ipsa. Unde auctoritate divi Thomae q. 19 art. 1 ad 3um ubi ait, ad actum malitiae [illegible] satis esse si obiectum sit malum, ad actum bonum non satis esse si obiectum sit bonum, sed opus esse ut sit a [illegible] bene quatenus bonum est: quod [illegible] alibi saepe repetit. in super ex [illegible] Thomae de perfectione [illegible] 31 non valde attendamus [illegible], quod homo faciat, sed quod eo faciat aspiciat: quod [illegible] quod studiose ex eo quod intendat in obiecto bonitatem moralem et ex eo quod aspiciat ut finis ipsius bonum honestum.

Unde alii probant cum [illegible], [illegible] morale [illegible] actui, [illegible] et non [illegible] quod si [illegible] honestum [illegible] alium minime tribuere speciem bonitatis actui. [illegible] dicuntur [illegible] speciem moralem: alii dicunt speciem moralem quasi [illegible] alii [illegible]: de 1° [illegible] non aliunde quam [illegible], et [illegible] de 2° id [illegible] quod [illegible] ex [illegible] [illegible], et [illegible] speciem moralem quasi [illegible] [illegible] ex [illegible], et habere speciem [illegible] moralem desumptam ex obiecto morali, ut [illegible] [illegible] electio [illegible] moralis desumpta [illegible] ex obiecto [illegible] [illegible] non ita facile [illegible] [illegible].

[illegible] in modo [illegible] ad actum bonum: obiectum [illegible] moraliter tribuere speciem bonitatis actui [illegible]

et moribus, ad hac ratione stabilit: bonum quod propter se amat, propter se amari ut utile, sed quod propter se ut utile amat non praebet speciale bonitatem actui: quod per se propter se amatur praebet specialem bonitatem

Quia minus utile ut tale nulla aliqua habet honestatem propter honestatem finis; sed quod nulla aliqua habet honestatem propter honestatem finis nequit communicare actui specialem, et aliquam honestatem ut

in manifestum: ergo quod propter se ut utile amat, non praebet specialem bonitatem. Declaratur: nam utile sicut sic contraponitur honesto, et delectabili bono: ergo bonum utile, ut utile non habet aliquam bonitatem

sibi honestatem propter honestatem finis.

Ex quibus adstruitur ratio: illas species bonitatis moralis specificas

ab obiecto finali, sic solo, et ut coniuncto materiali: quia actus, ut sortiatur specialem bonitatem ex obiecto

debet amari propter honestatem illius, ergo etc. Contra virtutum actus non assignunt species ex obiecto

materiali obiecto materiale propter se, sed ex ordine ad finale obiectum modo dicto; atque ideo est distinctio

actuum diversae speciei specificationibus illorum. Declaratur: nam plures virtutum tendunt in

ipsum idem obiectum materiale: quae non specificantur nec distinguunt ex obiecto materiali, ergo etc., nam dicit

aliquis potest pecuniam indigenti, et ob gratitudinem motibus, et ob motivum iustitiae

aut pietatis: atque adeo pertinent in idem obiectum ad diversas species bonitatis, quod propter

vera motiva eligatur: quia ad specificationem actus pertinet ea motiva, et finalis causa

quae debet fieri actus propter tale motivum ut exhauriat ex obiecto specialem bonitatem, nam

ultima ratio: nam obiectum finale est specificativum actus in ratione propria obiecti finalis,

motivi: quia debet specificare ut motivum, et finale obiectum: quod debet attingi propter se.

Dicitur

Amico, nam si ieiunium exerceat propter se ex motivo temperantiae, quatenus in modum

tibus passionis exerceat virtutis temperantiae, non virtutis religionis, neque poenitentiae,

quod ad hoc ut actus desumat specialem bonitatem ex obiecto debet fieri propter honestatem obiecti, com

Dicitur: nam in hoc actu ieiunii eligitur obiectum, quod simul est obiectum materiale virtutum ieiunii,

moralis: et enim in illud invenitur quod est cultus, bonum debitum, et satisfactio pro peccatis,

nihil deest ad hoc ut evadat actus in his omnibus virtutibus, nisi quod eliciatur ob singularum

propria motiva: ergo hoc requirit ut actus ex obiecto exhauriat specialem bonitatem.

Articulus 2us

Arguunt in oppositum contra 2o dicta

Opponitur 1o: Licet ad hoc ut actus sit bonus debet referri in Deum tanquam in ultimum finem

propter se factum ob honestatem obiecti non refertur in Deum tanquam in ultimum finem: ergo non sufficit ad bonitatem

... actus, ad fiat propter bonitatem ipsius obiecti, minor probatur: nam quicumque actus habet aliquem ultimum finem

nam ultimo quiescit ad aliud non refertur, hic autem negat esse aliquid creatum aliquod constituitur

in ratione ultimi finis: quod debet referri in Deum. Declaratur ordo: nam debet esse

finis in re est... ex quibus operantis ... omnia ex ... operantis negotium: quaecumque operatio bona

ex se quo ad tale sit eliciatur ut propter motivum virtutis naturaliter refertur in Deum, et quod

ad illius assequendum tanquam finis naturalis, adeo ut adeo ex vi ipsius, non ex operantis fuerit in Deum: neque requirit ut intentio ex vi operantis respiciat ordinationem actualiter existentem, sed sufficit ita non retractata ipsius operantis.

Ad 3um dico quemque habere aliquem ultimum finem ultra quem ad alium ex vi ipsius operis non refertur, neque quemque ex vi ipsius operantis non refertur, undeque etsi moribus obiectis virtutis est finis ultimus operantis; sed eo modo loquendo in adveniendum, dici communiter predictum obiectum finem ultimum negative, quatenus videlicet non ipsius ordinatur operantis aliqua ex predictis ordinationibus ad finem ulteriorem; non vero positive, quatenus ipsum obiectum tale iudicetur, ad quod in illud omnia quaecumque ordinari debeant: hac enim ratione solus Deus est ultimus universorum finis.

Oppones 2°. Medium ut medium dat electioni aliquam bonitatem specialem; sed medium ut medium non amatur propter ipsum: quod est obiectum bonum non per se ipsum amet, potuit communicare actui specialem bonitatem, per maius, neque ex dicto ante fit dat aliquam bonitatem actui, sed quaecumque bonitas debet esse specialis, in specie sit determinata, imo individualis: quod ratio specialis bonitatis sufficiat: quod medium ut medium dicitur bonum, etsi non sit, nulla communicatur ei ex ista quod in eo est bonitas medii et eadem ac bonitas finis, divisio. Si eadem, quando ideo se habebit ad bonitatem electionis quodcumque medium eligatur ad finem assequendum, sive optimum sive infimum: si diversa, quod diversa, et specialem communicavit actui bonitatem, ac proinde habet intentum.

Respondeo aliquod omne speciale hoc est diversum specifice a bonitate finis neque omne aliorum specialium, ideoque, cum praefatio praedicto sint intelligenda, neque enim negamus esse specialem et determinatam illam bonitatem, sicut contendimus, non enim specialis ut positiva bonitati qua communicat finis, ab ea quod diversa. Ad confirmationem distinguendo, concedo quod medium ut medium dicatur bonum, dummodo sit medium ad finem honestum. Ad 2um disjunctum dico, quod bonitas medii est eadem specie non numero cum bonitate finis: ad cuius conditionem et rationem, si eadem numero perinde se habere omnino quodcumque medium eligatur, ideoque: si eadem sit specie, neque ex hoc inde eandem speciem potuit dari maiorem bonitatem quam alio, inde est, quod licet quodcumque medium eligatur, sortiatur eandem speciem bonitatis cum fine, unum tamen medium cum multis aliis participet magis bonitatem intra talem speciem.

Oppones 3°. Qui eligit malum medium ad aliquem finem, illud medium censetur esse aliquam moralitatem malitiae in actu, et propterea ut utile eligatur, similiter qui bonum medium eligit, et propterea ut utile eligatur, communicare potuit bonitatem, probatur: sicut medium quod eligit ut utile habet esse malitiae aliquam bonitatem, ita medium quod eligitur ut utile, habet rationem esse bonitatem, ut honestum obiectum: quod sicut medium quod habet malitiam illam actui communicat et eligitur ut utile, ita medium quod habet honestatem, licet ut utile eligatur utrumque.

ipsi nihil honesti communicanti, constat utile, ut utile non quod habet malitiam participatam ab ipsa utile ut utile non participatam a fine quod ipsum habet bonitatem. Antecedens probatur, nam in electione mali medii ad bonum finem, illud medium, ut utile fiat actus electionis, et tamen habet obiectum malitiam quae non participatur a fine bono, quia quod est malitia communicat actui electionis, itaque utile ut utile non quod habet malitiam obiecti participatam a fine; unde comparatione colligitur, quod medium quod eligitur ut utile, si habeat bonitatem, illa ponitur communicari actui electionis.

Ad 2um concesso antecedente [illegible], consequentiam nego, itaque ratio est quia [illegible] plura ad bonitatem actus requiruntur, quam ad malitiam, ex doctrina Divi Dionisii, bonum ex integra causa, malum ex quolibet defectu, ad quod [illegible] sufficit ad malitiam actus quod obiectum morale malum sit, non tamen sufficit ad bonitatem. Quo accedit [illegible] haec ratio, quod videlicet malum obiectum [illegible] connaturaliter amat, sed propter aliud amatur; neque enim malum qua tale est diligibile a voluntate, at bonum honestum ut amatur convenienti modo [illegible] debita amari eo modo, quo ipsum est diligibile secundum se, neque bonum communicare debet honestatem, quod convenienti modo [illegible] boni honesti eligitur. Ad [illegible] utile, ut utile [illegible] cadentem super [illegible] ceteris [illegible], nego [illegible] cadente super [illegible]. Et [illegible] ad [illegible] quod [illegible] ratio [illegible], negotium ultimum [illegible]; ratione [illegible] bonum ut communicet actui suam moralitatem seu honestatem, debita amari convenienti ad [illegible] boni honesti, quatenus amatur, dicitur diligi propter se ut medium.

Ad 3um ex [illegible]

in [illegible] actus uni virtuti imperari ab alia, hoc falsum est, et consequens [illegible], imperari virtutis reliquas. Si falsa, [illegible] quod malus actus imperat, fit de moribus virtutis imperantis, hoc ipso in specie virtutis imperantis, si vero [illegible] non est verus dicere, quod actus uni virtuti imperatur ab alia; [illegible] virtutis [illegible] actui imperatum et imperanti in eadem specie. Nego [illegible], [illegible] fit [illegible] de moribus virtutis imperantis, [illegible] primum nego [illegible]: et [illegible] in specie virtutis imperantis nego [illegible]: et simul in specie virtutis elicientis et imperanti [illegible], et nego [illegible].

Ratio huius doctrinae est, quia voluntas non imperat suis actibus [illegible], quia [illegible] imperaret, [illegible] moribus [illegible] sibi [illegible], [illegible] politice [illegible] sit [illegible], ut [illegible] voluntati obiectum eo modo quo sit, ab ipsa voluntate [illegible] se, [illegible] virtutis [illegible] quia voluntas informata habitu virtutis [illegible] illud, ita semper [illegible] imperata et [illegible] tendit [illegible] in suum obiectum morale, quod [illegible] non [illegible] in obiectum virtutis imperantis. Ubi advertas aliquando [illegible] ad aliquam [illegible] alterius virtutis imperari [illegible], et tunc illud [illegible]

externis sic pertinebit ad speciem virtutis imperantis, ut S. Th. notavit Iton, neque tunc verum erit dicere, quod actus unius virtutis imperatur ab alia; sed quod actus internus unius virtutis imperat externos, quod solent esse materia alterius virtutis.

Similiter, cum eligit quis martyrium, propter ut actus charitatis, ille actus pertinet ad virtutem fortitudinis; et tunc non fit ob motivum proprium fortitudinis; quia ut sortiatur actus specialem bonitatem ex obiecto, non requirit ut fiat ob motivum ipsius virtutis proprium, primarium, licet sit susceptio martyrii ob gloriam Dei ex charitatis dicitur actus specialis convenientiae ad naturam rationalem propriae virtutis fortitudinis; sed quod dicit specialem convenientiam ad naturam rationalem propriam fortitudinis pertinet ad virtutem cardinalem: quod confirmatur quoniam ergo martyrium habet specialem difficultatem superandam, etiamsi quod non propter motivum intrinsecum ei accipiat a voluntate: quia etiam tunc debet elicere actum a proprio habitu fortitudinis, et continetur in specie fortitudinis. Confirmatur 2° quoniam aliquis quaeret unam virtutem aliis relictis non indigere, quod est falsum omnino, patet, nam si iudex vel ... sollicitaret ad faciendum iniustum, nec proposito praemio utili, nec propositis incommodis, et iniuriis, non indigeret aut virtute temperantiae ad praemium, contemnendum, neque virtute fortitudinis ad pericula vel mortem subeundam; et sola iustitiae virtus illi satis esset ad haec omnia perficienda, posset ergo virtus iustitiae imperare hos omnes actus: quia non indigeret aliis virtutibus.

Ad primum nego omnia;

Ad primum nego omnia, neque enim tunc dicit nisi convenientiam propriam virtutis charitatis, ut dictum est. Ad 2 Confirmationem, nego etiam, quia tunc dicitur illo superari a charitate non a habitu fortitudinis, ut quod est non extendit nisi cum sumus specificativus obiectum, ut cum relictis habitibus, et potentiis. Ad 3 confirmationem nego antecedens, ad probationem dico quod etiam non indigeret physice, aut metaphysice concedo antecedens, non indigeret moraliter nego antecedens: nam licet verum sit, quod aliquando satis esset virtus iustitiae ad illos actus exteriores imperandos immediate, tamen id difficile valde est, ac proinde debet moraliter loquendo indiget quod adiuvari ab aliis virtutibus, utraque enim quasi virtus, ut ... facilius quasi opera ... quia hos iustitiae pertinent ... ...

Disputatio ...

De bonitate et malitia humanarum ...

...

Aliquam ... ...
qui, ad modum ... physicorum accidentium, aliquid, aut substantia naturalis ... ... aut ... aut ... , ... , in quo ... inveniuntur ... ... accidentia moralia ... ... in moralibus, ... qui, ... speciem ... actu, ... accidentium ... ... , ...

substancia moralis operacionis ut notabitur [illegible] dicto,

Septem circumstancie assignari solent substancie moralis operacionis que in hoc versiculo continentur: quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando, et cui; explicacio [illegible] tradita [illegible] per quis intelligitur condicio, seu qualitas persone agentis, ut quod sit iurgator, quod sit [illegible] [illegible], vel episcopus. Per quid intelligitur condicio materie circa quam agens operatur, ut quantitas, qualitas vel ipsius materie, quod materia furti sit magna, vel parva, quod [illegible] sit sacra, vel prophana. Ubi denotat locum, quod ille moraliter conducit ad substanciam moralis operacionis, ut quod sit sacer, vel prophanus [illegible].

Quibus auxiliis denotat instrumenta, seu media operacionis peccatum [illegible], ut si homo religioso ad aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cur denotat finem, cui [illegible] aliquis operatur, qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] substancie [illegible] ad ultimo actus pertinet [illegible] [illegible] [illegible], ut quod ouna [illegible] imperat actus internus alterius virtutis, [illegible] finis, et [illegible] [illegible] imperantis [illegible] substancia finis [illegible] imperati. Per [illegible] quomodo denotat modum [illegible] operacionis, ut si [illegible], et per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus fuit intentus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quando denotat tempus, quod [illegible] [illegible] ad moralitatem [illegible] [illegible] actionis, ut si in die festo, aut profesto peccatum [illegible].

Et ad [illegible] [illegible] aliquos [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] numerum, qui vocant quotiens, qui [illegible] [illegible] [illegible] ad moralitatem [illegible] [illegible] modo reduci ad aliquam [illegible] [illegible] [illegible], videlicet si accipiatur pro [illegible] [illegible] ad circumstanciam quomodo, si [illegible] accipiatur pro multitudine, [illegible] [illegible] reducitur ad circumstanciam quid, aut ad circumstanciam [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] circumstancie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], causa que [illegible] [illegible] causa [illegible] principalis [illegible] pertinet circumstancia quis; instrumentalis, quo pertinet circumstancia quibus auxiliis; finalis, quo pertinet circumstancia cur; [illegible] causa, que pertinent ad [illegible], et modus operacionis, [illegible] [illegible] [illegible] quomodo, [illegible] [illegible] [illegible], circumstancia que pertinet ad materiam que denotatur per quid.

Advertendum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] notabiliter peccatis moralitatem, aut [illegible] augere, aut minuere [illegible] [illegible], nunquam [illegible] quantitas magna [illegible] parva sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in intensione aut remissione actus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moralitatis, dat enim substanciam [illegible] in genere moris, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accidencia: [illegible] [illegible] nunquam [illegible] [illegible] [illegible] moralitatis.

Dicendum, speciem moralis [illegible] substanciam in genere moris, [illegible] circumstancia dat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de substancia [illegible] [illegible] habitus in genere moris, [illegible] [illegible] [illegible] habet, [illegible]

Videtur 1mo, n(on) e(st) circa q(uod) contingit adesse r(ati)onali act(ui) morali; s(ed) 1mo videtur e(ss)e accidentali, et circa quasi e(st) eius species una moralis aliqua cui adiacet sub(stan)tialiter immutatam in quam.

Dicimus q(uod) quoniam circa addere notam speciem moralem, ex qua nascatur [illegible], [illegible] species moralis, qua [illegible] notabiliter actum mutat, ut fundet diversas diciones [illegible], aut de formitas circa naturam r(ati)onalis. Ut in bonitatis, illa circa senectutem addere specificam bonitatem actum quo ipsa virtutis in diversa vita, quod [illegible] exercitium [illegible] ad obiectum, ut circa vitii efficiendi aliquos [illegible], aut [illegible], bonitatem [illegible], seu iustitiae, qui aliqua ex [illegible] speciebus, ut virtutis exercitium [illegible] in speciem religionis. Similiter in malicia illa circa addet notam speciem, quae facit actum simplicem [illegible] quae in [illegible] [illegible] in fractione voti [illegible], ubi [illegible] malicia quae [illegible] malicia [illegible] in malicia [illegible].

Articulus 2us

Quomodo distant circa bonitatem et malitiam, circa quae communicent bonitatem [illegible].

Multipliciter [illegible] tractandi [illegible] articuli [illegible] posita. [illegible] circa circumstantias [illegible], an debeant circa [illegible] ut dent bonitatem actui et maliciam, [illegible] circa tribuentes malicias [illegible] cognosci ab operante, sufficiens s(it) virtualiter cognosci. Respondeo [illegible] circa [illegible] dat in operante [illegible] ignorancia, aptas [illegible] tribuere maliciam actui, si tamen cognoscitur [illegible] ab operante, [illegible] ignorat [illegible], [illegible] cognoscat circa eiusmodi, ut tribuat malicias, [illegible] circa [illegible] virtualiter seu interpretative cognoscat. Quatenus dat in operante aliquam [illegible], [illegible] cognicio aliqua [illegible], [illegible] ad [illegible], [illegible] [illegible] cognicio [illegible] virtualiter [illegible] in tali cognicione [illegible] cognicio, [illegible] imputabilem culpae.

[illegible] circa quae [illegible] bonitatem actui, quae circa quomodo debent [illegible] cognosci. [illegible] circa debent cognosci, [illegible] cognosci [illegible] cognoscat [illegible] ipsa debet cognosci, [illegible] [illegible] [illegible] cognosci [illegible] cognoscat, [illegible] [illegible] cognicione, [illegible] ut sufficiens [illegible] circa [illegible] debet causare laudabilitatem actus, [illegible] [illegible] [illegible].

Ubi notandum est [illegible] quomodo aliquis [illegible] actus, [illegible] seu actus exterius [illegible] in [illegible], aut [illegible] velocitas, aut [illegible] operando: de hoc [illegible] circa quomodo [illegible] aliis dicendum [illegible] [illegible] ad cognoscendum [illegible] malicias actui. [illegible] circa [illegible] aliis circa cognicio, quatenus [illegible] circa [illegible] [illegible].

sive ut sit voluntaria h[oc] differt a cognitione [illegible] nihil p[otes]t esse ut sit voluntas. Quod debet esse volita, et applicando. q[uia] n[on] est cognita [illegible] q[uia] talis est d[e]a seq[ue]ntis voluntati. Et p[ro]p[ter] actu, et volitionis, quae afficit, et actus volitionis ut voluntarii, sit n[on] debet esse volit[um], igitur neq[ue] circa obiectum esse volita, ideoq[ue] se dicit communicat esse voluntarius p[er] modum actus, n[on] per modum obiecti. Confirmatur nam intensio distinct[a] est cognita ut sit voluntaria [illegible] multitudo graduum circa qualitatem [illegible] modo ipsi inaequalitas et volitionis, sequitur, semper debere cognosci volitionem [illegible], cum semper habeat aut intensionem, aut remissionem ut patet videtur [illegible] talis [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]: q[uia] dicendum est quod n[on] debet cognosci ipsa circa quomodo intrinsece afficiunt, et intimate actum.

Neq[ue] obstat quod percipere iudicio ut sit [illegible], aut [illegible] magis quam [illegible] q[uia] non [illegible] enim n[on] [illegible] augere bonitatem [illegible] incognita. Nam [illegible] dignitas ad p[er]sonam tribuit [illegible] a dignitate personae operantis, et [illegible] exhibitionis [illegible] dignificantia actu [illegible] operantis, communicat ei, effectum talis actui, q[uia] modus causandi [illegible]; at conditio causans bonitatem n[on] [illegible] illius causa [illegible] ex suppositione quod eliciat bona operatio; a [illegible] bonitatis [illegible] ipso operante, [illegible] ex suppositione quod bene moraliter operetur, [illegible] ipsius operationis esse causa libere efficiens, quod talis iudicio, aut obiecti, aut personae influat in bonitatem actus, [illegible] libere causare, [illegible], quod talis iudicio influat in bonitatem actus, [illegible] operationis [illegible] ex quo obiecti se habentis [illegible] honestatem actui.

[illegible]

quod circa tribuens malitiam [illegible], quod [illegible] indirecte volita est in alio, at circa tribuens [illegible] [illegible] volita, si modo se habeat ex quo obiecti, et [illegible] [illegible] circa tribuens ex se malitiam, licet tantum indirecte et interpretative sit volita in causa, quod actus [illegible] ex aliqua [illegible] mali communicat malitiam [illegible] quae de mali quomodocumque [illegible] sit [illegible]; [illegible] aliquomodo velle malum: q[uia] aliqua [illegible] aliquomodo ma[lum] [illegible] moraliter; atque ad malitiam moralem [illegible], satis superque, quod [illegible] mali moraliter [illegible] actum: quod tantum indirecte sit volita circa [illegible] malitiam refundere in actum. [illegible] [illegible] mali, ut refundat malitiam in actum, n[on] debet esse expresse volitum ut ex dictis colligitur: [illegible] neque ut circa [illegible] malitiam refundat [illegible].

[illegible] possibilis [illegible] obiecti, [illegible], ut obiectum communicet bonitatem actui debet esse [illegible], et expresse volitum, ut ex dictis habetur: quod circa [illegible] [illegible] volita [illegible]: [illegible] ex se circa ad communicandam bonitatem [illegible] [illegible] obiectum requiritur perfecta sui volitionis ad communicandam bonitatem n[on] [illegible], [illegible] debet [illegible] [illegible] circa tribuit nova [illegible] bonitatis [illegible] augetur illa [illegible] intrinseca, [illegible] debet habere rationem obiecti [illegible], et moraliter [illegible] actum, ut ex dictis [illegible] differentiam [illegible] volita. Si [illegible] talis bonitas, seu bonitatis gradus, quem communicat ipsa circa est eiusdem speciei [illegible] talis [illegible]; [illegible] bonitas [illegible] talis petit causari a bono volito [illegible]

quod gradus superadditus eidem speciei, et naturae individuae generat, atque adeo transeunt illa circa integrum obiectum Deus, si generatur ex actu, ut habet modum integri, et integrum obiectum Deus si generatur ex actu intensione, et intensionem, et augmentum bonitatis.

Dixi, sumendo chabetur circa obiectum bonum, negando non esse actus, ut liberum mod intensio, et intensio tamen in hoc sunt voluntaria, sed partes actus, sequentur quasi proinde naturalis, inclinatio, quod quemadmodum non opus quod ex praxi cognoscant, ita neque ipsorum, quod ex praxi sint volita, ut satis patet ex dictis in solutione difficultatis.

Si dicas bonitas ex circa, et bonitas extra substantialis bonitatem specificam, et individuam actus, huius individui circa esse volita, et ex praxi, ut communicet bonitatem; ergo bonitas, et circa quod pertinet ad bonitatem specificam, et individualem tanquam accidens adveniens: quae extra substantialem specificam et individualem bonitatem, et modo sentimus tibi, si circa esse volita, et ex praxi esse modo sit actus, atque adeo bonitas ex illa desumpta erit bonitas ex obiecto, sed bonitas ex obiecto non est extra substantialem bonitatem actus: ipsa bonitas, et circa est extra substantialem bonitatem, circa an debet esse volita, et ex praxi. Confirmatur aliquid dictum esse videtur discrimen inter voluntarium requisitum ad bonitatem substantialem, et requisitum ad bonitatem accidentalem, sed hoc discrimen in nullo alio videtur ponitur, nisi in eo quod ad bonitatem substantialem requiratur voluntarium ex praxi, et formale, ad aliud vero sufficiat interpretativum: ergo.

Secundo antecedens sua probatione, negando consequens, ad illud probandum distinguo: circa obiectum Deus actus, secundum quod Deus, nego maiorem; et distinguo minorem: sed bonitas ex fine ob bonum est extra specificam, et individuam substantialem bonitatem actus, secundum quod ex obiecto Deus, nego minorem, et sic concedo maiorem, nego minorem: ergo discrimen, quod invenit so in eo, ita quod voluntarium requisitum ad bonitatem substantialem est voluntarium circa obiectum Deus, et voluntarium requisitum ad bonitatem accidentalem, sufficit est voluntarium circa obiectum Deus, circa utrumque quod voluntarium sit ex praxi, et formale; quod hoc requirit ad bonitatem, illud ad bonitatem obiectum actus Deus, et alterum sit Deus requirit actus utrumque bonitas substantialis sit, et accidentalis.

Disputatio [illegible]

De Circumstantia finis. Articulus 1.

Comparatio finis mali ad actus

Itaque in praesenti de fine extrinseco supponentes quod alius intrinsecus finis sit obiectum, quod extrinsecus finis, sola habet rationem circumstantiae, nihil intrinsecus ex obiecto. Dicitur bonum finis quoad praesens attinet quadruplex comparari ad actus, 1° ita ut malus finis comparetur ad actus ex suo obiecto malum; ut cum quis furatur propter adulterium. 2° ita ut malus iste finis comparetur ad actus ex obiecto bonum, ut cum aliquis tribuit eleemosynam ut laudetur. 3° ita ut bonus finis [illegible] ad actus ex obiecto bonum, ut cum quis vult ieiunare, ut cultus Deo exhibeatur. 4° ita [illegible] bonus finis

comparetur ad actum ex obiecto malum, ut cum aliquis furatur, ut tribuat eleemosynam.

Quaeritur 1°, utrum
quando malus finis praescribit actum malum etiam ex obiecto, tunc actus duplicem in specie habeat
maliciam moralem, an vero unam tantum quo aliter ex malicia obiecti tanquam ex differentia, et ex
malicia finis tanquam ex genere. Videtur in 2° D. Thomas dum hoc innuere 1. 2. q. 18 art. 7
ubi ait, quod quando obiectum per se ordinatur ad finem malicia quae est ex fine derivatur per maliciam quae
est ex obiecto, sicut genus per differentiam. Secundo quia communiter etiam apud theologos recepta, tunc dari in
actu duplicem in specie maliciam, non solum cum obiectum per accidens ordinatur ad finem, ut furtum
ad adulterium, sed etiam cum per se ordinatur, ut cum quis fornicatur, ut adulteretur. Ratio ex supra
dictis desumitur, quia cum actus sic habet maliciam, et disconvenientiam ad naturam rationalem oppositam
duplici virtuti; duplex item malicia specifice diversa est in tali actu, atque in praesenti casu
et similibus datur malicia opposita duplici virtuti, videlicet temperanciae, et iusticiae: ergo duplex in
specie diversa malicia.

Quapropter ad auctoritatem D. Thomae dicendum, unam maliciam dici continere aliam,
tanquam differentiam et genus, sic quod una malicia videlicet finis sit generica quo ad maliciam quae
desumitur ex obiecto, et habere similitudinem quo ad hoc, scilicet quia sicut genus magis late patet, quam
aut differentia, ita similiter malicia ex fine latius patet quam malicia ex obiecto, quatenus videlicet
finis est causa medii eligendi, ac propterea indifferens ut determinetur causa operantis ad hoc vel illud
medium eligendum, quae indifferentia determinatur hic, et nunc per electionem determinati medii;
et sicut indifferentia, et communitas generis determinatur per differentiam specificam, ita et indiffe-
rencia, et quasi universalitas huius causae finalis determinatur per particularis medii electionem; et hic
sensus tribuit D. Thomae in loco adducto parte Valencia, Cordova et alii, quam doctrinam habet
locum in obiecto per se ordinato ad finem, non in obiecto per accidens ordinato, ut advertit D. Tho-
mas, non sicut differentia specifica debitum per se dividendi genus, et determinandi eius
indifferentiam; non vero per accidens, immo malicia ex obiecto per accidens ordinato ad finem ex
hoc capite deficit a similitudine differentiae specificae quam habet quando obiectum per se
ordinatur ad talem finem.

Quaeritur 2°. An quando finis est malus, et actus ex obiecto bonus, talis actus absolute di-
cendus sit malus a malicia finis, an possit appellari partim bonus simpliciter ex obiecto, partim
etiam simpliciter malus ex fine, ita ut habeat utramque moralitatem. Supponendum est, quod ex primo 2
dubitationis colligitur, finem debere esse extrinsecum, et diversum, aliquin non erit circumstantia sed obiectum.
2°, non esse dubitationem de actu ex interno bono, sed de actu externo. 3°, quod actus internus debet
versari circa obiectum bonum, non solum tanquam circa medium, sed tanquam circa finem, scilicet propter ipsum, quamvis
sic fit attingi obiectum ut immediate facturi finem ut dicitur est. Hoc posito, aliqui negant, quod
eveniat, ut quis velit obiectum bonum, ut bonum, seu propter honestatem obiecti, et simul
illud ordinet in pravum finem: ut si quis largitur eleemosynam propter inanem gloriam, tunc dicunt
in hoc apparere, quod ex ea largitione ipse tanquam medium ad laudem humanam, et gloriam,

aucupandi; n[on] tribuere pu[r]gon[em] tribuere illo eleemosina ut pauperis subveniat [illegible] ad du-
cit [illegible] finis inanis gloriae [illegible] eleemosinae.

fit, ut bene advertit [illegible]

[illegible] negant n[on] [illegible], aliquid ita [illegible], ut intelligat amplectatur [illegible] bonus [illegible], illud
[illegible] ordine [illegible] finis: ut [illegible] eleemosinae [illegible] extolleretur per [illegible]
[illegible] aliis [illegible] faciendis [illegible] misericordia, et [illegible] n[on] [illegible]
det, [illegible] eleemosinae [illegible] finis proximus [illegible] indigentiae [illegible]
[illegible] illud [illegible] excaecatio [illegible] misericordiae [illegible]
se ipsum aliquid [illegible] faciendo; itaque hoc [illegible] finis [illegible]
[illegible] occasio [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] nullo [illegible] finis. [illegible]
[illegible] malo, n[on] [illegible] sola [illegible]

[illegible]

[illegible] bonitatem [illegible] n[on] habuit bonitatem ex obiecto: q[uia] nullus
[illegible] bonitatem [illegible] actui [illegible] bonitatem [illegible]
[illegible] malitiam [illegible] bonitatem [illegible] mali [illegible]
[illegible] ad finem [illegible] malitiam. [illegible]
q[uo]d tribuit malitiam [illegible] n[on] tribuit bonitatem [illegible]
tribuit malitiam, n[on] tribuit [illegible] bonitatem [illegible] moralis n[on] est bonus moralis;
[illegible] bonus moralis n[on] tribuit bonitatem [illegible] malitiam [illegible] bonitatem [illegible]
[illegible] moralitatis [illegible]
[illegible] bonitatem [illegible]
[illegible] in obiecto [illegible] finis [illegible] habuit bonitatem
moralem.

[illegible] actu, [illegible] moralis [illegible]
[illegible] actus [illegible] authoritate D. Thomae [illegible] mendacii [illegible]
[illegible] aliquid peccatum [illegible] paulo post [illegible] dicere
aliqua [illegible] quo aliquid [illegible] quo [illegible]
[illegible] aliquam [illegible] faciendo, q[uo]d debeat, [illegible] Scelus est dicere: q[uia] [illegible] iustus, et
[illegible] malitiam, et malis [illegible] bonitatem ex obiecto, et simul malitiam
[illegible] fine.

[illegible] actus [illegible] ex obiecto [illegible] ad finem [illegible] n[on] amittit
[illegible] in habitudine ad [illegible] bonitatem [illegible]
[illegible] ad [illegible] finem [illegible] n[on] amittit suam bonitatem [illegible]
[illegible] ex fine malo [illegible] frequenter [illegible] ad [illegible]
aliquem mala [illegible] gloriae [illegible] dicendis, q[uo]d ita

frequenter non eliciant actus boni; [illegible] dicendum est quod licet [illegible] mala circa actum, propter [illegible] bonum, [illegible]: quod bonitas ex obiecto venit intrinsece actui, at malicia ex fine [illegible] per extrinsecam denominationem; [illegible] quod bonitas intrinsece veniens [illegible] malicia extrinsecus adveniente; quod [illegible] actus habet ex obiecto bonitatem, et maliciam ex fine.

Religiosum [illegible]

habitudinis [illegible] bonitas [illegible] debiti [illegible], [illegible] aliqua circa [illegible] negotiis: Ad 2 [illegible], de [illegible] aliqua [illegible] finem [illegible] aliquo [illegible], omittens [illegible] quod [illegible] circa [illegible] adveniens [illegible] sint propter [illegible] operationes, [illegible] mala circa [illegible] adveniens [illegible] bonos [illegible], [illegible] mala circa [illegible] in [illegible] operationes; [illegible] Divus Thomas [illegible] de malo ar. 4º [illegible] finis actus aliquo bonus. Ad 3m [illegible]: [illegible] intrinsece bonitas ex obiecto, [illegible] intrinsece [illegible] actui [illegible] ex fine, [illegible], sicut habitudo ad obiectum intrinseca actui, ita habitudo ad finem intrinseca actui elicitionis, atque adeo haec diversitas [illegible] ad [illegible] moralitas inducendas in eodem actu.

Articulus [illegible]

[illegible] boni [illegible] ad [illegible].

[illegible] duplex [illegible] actu [illegible] ex obiecto, [illegible] fine [illegible], [illegible] habet [illegible] circa finem bonum, [illegible] actum [illegible] finis [illegible] ex [illegible] bonum ex obiecto [illegible] ad alium finem [illegible] cui, [illegible] actus habet [illegible] elicitionis [illegible] duplex bonitas [illegible] actu.

[illegible]

[illegible] religionis [illegible] religionis [illegible] actus [illegible] religionis [illegible] religionis [illegible] actus [illegible] religionis [illegible] religionis [illegible]

[illegible] religionis [illegible]

[illegible] religionis [illegible] religionis [illegible] elicitur actus religionis [illegible] religionis [illegible] actus [illegible]

[illegible]

Cº 3º dubitari potest, num actus pravus electionis vitietur aliqua bonitate ex bono fine intento, aut saltem minuatur illius malitia. 2º an intentio aliqua bona, seu boni finis, committatur sua bonitate ex prava electione. Cº l. iz certum est, illam electionem esse in malo morali; neque intentionem bonam auferre posse maliciam totam illius. Ratio est: quia talis actus electionis est volitio mali, et inhonesti obiecti; sed actus volitionis mali, et inhonesti obiecti malus est; ergo talis electio mala est. Neque obstat quod dominus noster Christus dicit Lucae c. 11, ubi dicit, si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: quia ibi intelligit [illegible] moraliter, et ut in plurimum evenit, quod videlicet ex bona intentione procedit plerumque bona electio, et bonum opus, iuxta ordinarium, et ita explicatur [illegible].

Ad 2º si quaeras, an saltem bona intentio minuat maliciam pravae electionis? Respondetur affirmative [illegible] contra [illegible], quae firmatur, tamen, [illegible] emendatur [illegible] cum [illegible] inquit, quod [illegible], quam qui miserando [illegible] et qui libidine peccat, quam qui [illegible] ut pauperibus subveniat. Et in Enchiridio c. [illegible] peccat, illa prudendi, quomodo illi, qui nocendi voluntate mentiuntur. Deinde probatur ratione 1º quia minus dissonat rectae rationi minus quod naturae [illegible] talis mala electio propter bonum finem, quam propter indifferentem, aut malum; sed quod minus decet naturae rationalis, minus dissonat rectae rationi minus malum est; quia minus mala est electio ob finem bonum, et consequenter ex illo minuit electionis maliciam. Maior probatur, non magis venia dignum apparet, id quod fit ob finem bonum, quam si aliter fiat, quod quidem insitum hominum mentibus, et innatum [illegible], ideo, quod venia magis dignum apparet minus [illegible], minus quod dissonat rectae rationi: quod [illegible]

Nec [illegible] facile videatur probari [illegible] dicta ratio, [illegible] in reddenda illa, rationes aliqui [illegible] dividentes [illegible]: frequentius [illegible] illam deducunt ex ratione voluntarii, quod quidem minuitur in electione, itaque sicut [illegible], non dum malum medium elligitur ob finem bonum, minus est voluntarium illud medium, [illegible] minus est voluntarium malum medium [illegible], minus malus est actus electionis: quo elligitur malum medium ob finem bonum minuitur malicia actus. Maior ex eo probatur, quia medium non [illegible] volum, quam propter finem, qui est causa volendi [illegible] medium [illegible], illud [illegible] apud Aristotelem in Analiticis [illegible], [illegible] propter quod unumquodque tale et illud magis. Quia minus voluntarium est illud medium; [illegible] impugnatur hanc [illegible], quod hoc quod facere minus voluntarium medium non est proprium boni finis, sed cuiuscumque finis etiam mali; ut colligitur ex eodem Aristotele aientis quod qui furatur ob moechiam, magis est incontinens, quam fur. Ubi denotatur minus voluntarium esse furtum, eo quod fiat ob alium finem, videlicet incontinentiae: at [illegible] in quaestionem, an ex [illegible] boni finis minuatur malicia electionis, quia videlicet finis bonus est, et non ob [illegible] boni finis, quod [illegible] ratio [illegible].

Ideo quod aliter videtur [illegible] ex ratione voluntarii deducta ratio, et [illegible], ut probet minui maliciam electionis ex boni finis: quando electio mala habet finem bonum, malicia illius est in involuntaria [illegible] quod, sed quod [illegible] malicia [illegible] in involuntaria minuit maliciam actus; quia [illegible] malitiae [illegible] maliciae est [illegible] voluntatis inefficacem, et conditionatum, [illegible] involuntarii [illegible].

Ptmai, qd agit voluntas malu medium ob finem bonum, minuitur affecta voluntas, et supponitur ut si illum bonum asequi finem per medium aliud n. inhonestum, hoc malum medium n. eligeret, tunc ideo affectum necessitatem, et conditionatum illum electioni absolutum, et efficaci mali medii, sed ut omnes, ita est in eo casu affecta voluntas, ut si posset asequi illum finem per media apta, et tamen nollet in eo casu, et in eo tum elligere oppositum quod aliquomodo igitur fini; si medium n. inhonestum eligit medium aptum, et congruum, medium ut in honestum, uel inceptum, et incongruum aliquo modo oppositum igitur fini qd. mal ex electione uidetur, mitiget tum quoad 1um, q. in medio bono. n. affecti ad sequi quanto ad finem bonum, si aptitudinem tum quoad 2um, q. in honestum medium in quo auertitur ad finem bonum acquirendum, opponitur quod aliquomodo saltem generice contrarium malicia cum bono fine, unde convenienter colligit:

Articulus 8us

Explicantur opposita rationes.

Opponitur 1º Chrysostomus homilia ... ubi ait, eum qui furatur ut det pauperibus, et eorum dat pauperibus, ni minuere, sed potius augere peccatum suum; sed qui furatur ut det pauperibus, et tum illi tribuit, elligit malum medium ad bonum finem: ergo electionis malum ni minuit malicia ob finem bonum. Confirmatur 1º si bonitas intentionis minuit electionis maliciam, sequitur qd aliquid eligi cum mala totaliter amittat in honestum; sed hoc falsum est ut supra diximus; ergo bona intentio ni minuit prauam electionem. Antecedens patet argumentum, si bonitas intentionis minuit electionis maliciam, quo maior erit bonitas intentionis, et finis eo minuet magis maliciam electionis; hoc ideo poterit simo tolli malicia electionis: quod confirmatur, q. malicia electionis finita est, si malicia finita poterit ita diminui, ut omnino consumatur. Confirmatur 2º, tantum bonitas intentionis minuere maliciam, quatenus communicaret bonitatem aliquam electioni, sed nullam communicat bonitatem; ergo n. minuit maliciam; probatur maior, nam tantum calidum minuit frigiditatem quatenus aliquid communicat caloris et.

Ad 1um dicimus in paratione, in peccato ei qui furatur ex intentione faciendi eleemosinam eius cum quo furatur ex cupiditate sua, aut alio fine; sed duplicem, furantem cum intentione praedicta faciendi eleemosinam, unum alter largiatur talem rapiens pecunias et expendit, alter uero apud se retineat, ac dicit qd obtime, qd ille peccat grauius qui dat ingenti alieno, et difficilius reddit ad restitutionem ex sufficientia ... quam pro ... sumentis, ad dictum ex eodem ... Ad 1am confirmationem, negamus, ad 2um negamus, ad hunc, probatum ... maxi diuiquomeis manente tendencia actus ... in bonitate malum ut tale cognitum, ... manente eiusmodi tendencia ... Aliquid solet euenire, ut quum ... ... sibi ... quia dit bonum erat medium in talis, ... in eo tamen euenire poterit, qd amittat actus electionis maliciam ... cognitio tamen ... tunc enim potuit deduci ... maliciam, quantum diminuat ... minuit qd malicia, quae minuit voluntarium ... bonum malum, et fit magis inuoluntarius ... qd ... non, quam ... ad 2am ... ad ...

negotiorum. Haec enim divino modo variant inter se bonitas et malitia moralis, atque frigiditas et calor, et generaliter qualitates que habent se in gradibus remittuntur et augentur, et divisibiliter continue quia [illegible] producuntur, [illegible] destruuntur, quod tamen non habet in his qualitatibus moralibus, que neque [illegible] fiunt in consuetudine, neque divisibiliter continue, sed indivisibiliter, et instantanee causantur: qua[illegible] modo sese de omni expellunt subiecto, [illegible] calore, [illegible], [illegible] se expellunt a subiecto.

Opponitur 2° quod qui furatur ut tribuat eleemosynam peccat contra medium iustitie ex malo medio, sed etiam [illegible] misericordie ex bono fine: quoniam finis non minuit malitiam electionis, sed illam auget, ut patet [illegible]: quo [illegible], non movetur [illegible] misericordia, quod de [illegible] medio [illegible] tali virtuti, quod illud medium per excessum [illegible]; sed qui furatur ut tribuat eleemosynam furatur [illegible] per excessum medium [illegible] virtute misericordie: quod peccat contra illam, [illegible] intelligi [illegible] virtutes morales [illegible] [illegible] quod medium, quod [illegible] una virtus moralis negatur [illegible] alteri virtuti, et hoc medium quod [illegible] nunc [illegible] virtuti [illegible] medium, quod [illegible] misericordie: quod [illegible] medium [illegible] a medio [illegible] misericordie, [illegible] ut [illegible] per excessum. [illegible], ille peccat [illegible] aliquo [illegible] in [illegible] peccat [illegible] illi, [illegible] malum medium [illegible] eleemosyne inordinate appetitur, [illegible] misericordie: quod peccat [illegible].

[illegible] nego antecedens quo ad [illegible] peccat contra [illegible] nego [illegible] huius [illegible] negatur [illegible] virtutis [illegible] negatur [illegible] aliqua circumstantia [illegible] tali virtuti, negamus [illegible], ut [illegible] misericordia nego [illegible] [illegible]: et nego consequentiam [illegible] in argumento: ratio [illegible] una virtus non [illegible] in suo [illegible] ad alias [illegible] virtutes [illegible], [illegible] et immediate [illegible] pertinet [illegible] ad finem quem [illegible] immediate [illegible] aliqua alia virtus [illegible] unaquaque [illegible] Itaque si [illegible] peccat aut per excessum aut per defectum [illegible] alicuius virtutis pertinentis intrinsece et immediate ad finem intrinsecum talis virtutis, tunc peccat contra [illegible], ut [illegible] nimis multos [illegible] peccavit contra [illegible]; si autem pertinentia ad finem intrinsecum huius virtutis non peccavit contra temperantiam, ut si [illegible] furto [illegible] [illegible] sed in quantitate [illegible] alias [illegible] peccavit contra iustitiam [illegible] inordinate [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] fini virtutis [illegible] inordinamenti [illegible] finis talis virtutis [illegible] [illegible] [illegible] nego.

[illegible] electio habet [illegible] [illegible] eleemosyne [illegible] accipit speciem ab [illegible], et [illegible] speciem ab ipsa eleemosyna: [illegible] speciem virtutis [illegible] eleemosyne, et misericordie [illegible], quia voluntas non [illegible] iustitie [illegible] misericordie, [illegible] iustitie [illegible] [illegible]: [illegible] accipit speciem ab [illegible] [illegible] [illegible] malus [illegible] actus malus ab [illegible] [illegible] sufficient [illegible] malus [illegible] speciem [illegible] [illegible] nego [illegible] malum [illegible] ad [illegible] speciem [illegible] malitie [illegible] sufficient.

cuius, et sanctusque diligit malum, licet non propter ipsum diligat, in ordine ad nunc effectum, quia malicia non movetur ad suum amorem propter ipsum, sed propter aliud.

Oportet tandem, malum medium non esse indignum ad bonum finem, quia non datur ratio, quare dicatur involuntarium, id quod, probatur antecedens 1°, quia posito quod ducit ad illum finem acquirendum, sed quod conducit ad finem acquirendum non est ad illud ipsum indignum: quod probatur maior, nam operans dum assumit illud medium, ac quod intentum finem, quia illud medium conducit ad finem acquirendum, at id quod conducit ad finem acquirendum non esse indignum ad ipsum finem ex ipsis terminis videtur manifestum; unde consequens legitime infertur. Probatur 2° idem, ipsum [illegible]; tamquam in cibus ergo surripiat ad alendum pauperes, qui cibus proprius: quia tam indignum est ad bonum finem malum medium, quam bonum.

Respondeo negando antecedens: ad probationem distinguo maiorem, conducit ad illum finem acquirendum, sub esse physico concedo maiorem, sub esse morali, et honesto, nego maiorem: ad probationem distinguo antecedens, acquirit intentum finem eundem in esse physico concedo antecedens, eundem in esse morali, nego antecedens, quia in ille actus subveniendi pauperi mutatur ex bono in malum. Ad 2° distinguo similiter antecedens, [illegible] cibus, surripiat ad alendum pauperes

Unde 1° colligitur, quod si quis intendens finem bonum ut eleemosinam largiendi, scilicet non aliter ponere [illegible] illum finem, nisi pecunia furto sublata, mala est talis intencio: nam tunc voluntas vult illud unicum medium, quod dicit non esse potens ad talem finem medium, videlicet [illegible] alienum. Colligitur 2°, quod si quis intendat eundem eleemosinae finem per quodcumque medium acquirendum, sive bonum, si illud superatur, sive malum, si aliud non sibi [illegible], ita utique mala erit talis intencio, et ita sentit Salas, Azor, et alii.

Si vero intencio boni finis per se illum aperiat, necessitatur [illegible] quod medium particulare, et abstrahat a quocumque medio, talis intencio est bona moraliter, ita [illegible] [illegible] [illegible]: nam licet postmodum subsequatur mala electio, talis mala electio non [illegible] [illegible] intencionem: quia manet in se bona ex bono suo obiecto. Dico, probatur antecedens: nam non aliqua ratione in [illegible]

intencio maxime ex malo medio electo; ac proinde ex ordinancia, quae auelit, [illegible] modi culpa in hoc casu inficit et deprauat intencionem existentem [illegible] bona erit moraliter, quod mihi non tamen eius [illegible] influit actus, quod volita [illegible] aliqua [illegible] in hoc casu [illegible] volita aliqua [illegible] actus intencionis [illegible] actus deprauari potuit.

[illegible] quod [illegible] causa mali malum [illegible] causa mali medii [illegible] mali [illegible] intellecto [illegible] finis malo actus moraliter, [illegible] ultima [illegible] actus [illegible] tendens in malum [illegible] arguitur [illegible] formari in intencione [illegible], quod [illegible] hec intencio causa [illegible] mala electionis, [illegible] causa mala electionis mala actus [illegible] intencio mala [illegible]. [illegible] diligo [illegible], quod [illegible] causa mali [illegible] in causa mali [illegible] non [illegible] finis in causa [illegible] causa mali medii [illegible] causa negoci [illegible] cognoscitur, affectiones, tendens in causas mali effectus sit mala, [illegible] talis mali effectus antecedens, ex causa, aut inde [illegible] similiter [illegible] quod causa mali electionis, quod [illegible] in causa mala [illegible], [illegible] quod non [illegible] in hoc casu, sicut [illegible] volitum effectus, aut medius in fine, itaque electio in intencione, immo [illegible] cognitio [illegible] in tali fine [illegible] modi effectus, aliogn [illegible] cognoscitur, sufficienter diligitur [illegible] quod diligat causa [illegible] supponitur [illegible] ad [illegible] quod [illegible] tractatus [illegible] huius, [illegible] materia.

Tractatus 5.

De separatione moralitatis ab actu humano, et interiori ab externo.

Postquam superius [illegible] actus [illegible] de moralitate, et [illegible] speciebus, [illegible] de radice moralitatis [illegible] [illegible] superius modis putandum [illegible] modo [illegible] habet moralitas ad actus [illegible] interius, [illegible] externus sibi imperatus, [illegible] in [illegible] separationi [illegible] finis huius modi [illegible] sufficiencia.

Disputacio 1ª

An idem Actus [illegible] possit simul habere bonitatem et maliciam moralem :

Articulus 1.

Statuitur [illegible], et [illegible] Sententia [illegible]

[illegible] in presenti de, an sicut in physicis ita se habent aliqua [illegible] ut [illegible] in eodem subiecto simul [illegible] separant [illegible] in [illegible] interius, [illegible] in his moralibus [illegible] ut [illegible] simul in eodem actu [illegible]. [illegible] superiori [illegible], quod [illegible] subiectorum [illegible] invenies, quod eadem accio, sibi interna, sibi externa sit bona, et mala moraliter. [illegible] in accione [illegible] simul procedit [illegible] sibi interior sit, sibi externa, [illegible] mala [illegible] bona: [illegible] electionis, [illegible] domini bona sit moraliter, et [illegible] mala ob malam [illegible], [illegible] moralis accio sit [illegible] a domino ut a causa principali, et [illegible] ut a instrumento.

[illegible]

[illegible] ut [illegible] accio [illegible] moralis [illegible] bonitatis, et malicie. In quo dubitatione 1º [illegible] actus simul habere bonitatem et maliciam [illegible] eidem subiecti, ita Caietanus [illegible] in [illegible] 1º opusculorum opusculo [illegible] 1. [illegible] 2. q. 35 ar 2º, citat quod D. Thomas, [illegible], [illegible], negatiue [illegible], ita [illegible]

et alijs: cum quasi tangit radix amborum eiusdem actus moralis, et humanus non potest simul habere bonitatem et malitiam moralem.

Pr. 1° authoritate divi Pauli epistola 1ª ad Corinthios c. 6, qui participatio,

&c.

huc spectant verba divi Thomae supra adducta ex prima secundae, ad quae accedunt theologi plurimi, sed hoc amicienti sua opera iustorum peccata saltem venialia, Lutherani et Calvinistae; itaque ex eo catholici theologi disputant, quod iusti eliciunt multa bona opera et meritoria; qui si malis, si forte possent idem actus esse bonus et malus, enervaret vim argumenti quo eos arguimus.

Pr. 2° nullus actus moralis potest esse ab te, et simpliciter bonus et malus: ergo nullus potest habere simul bonitatem et malitiam. Antecedens probatur: nullus actus est ab te fugiendus vitandusque, et ab te prosequendus et efficiendus; sed actus bonus est ab te prosequendus et efficiendus, et actus malus est ab te vitandus et fugiendus: ergo nullus actus potest esse ab te bonus et malus; maior probatur, quia enim maxime opposita et incompatibilia circa eundem actum prosecutio et fuga: minor probatur ex Psalmo, ubi dicit diverte a malo, et fac bonum: quod ab te vitandum et fugiendum est actus malus, bonus est prosequendus, et tamen negat utraque denominatio boni et mali in eundem actum convenire. Nec refert respondere, quod monemur divertere a toto eo quod malum est, et facere eundem quod bonum; in quo non videtur ulla repugnantia; si quidem cadit fuga et odium supra unam formalitatem actus, amor vero et prosecutio supra alteram formalitatem: non

Arg. 1° quia facere actum requirit ipsum cum omnibus individuantibus conditionibus quibus constituitur actus, supra unam formalitatem, et non supra alteram: quia si Spiritus Sanctus monet facere bonum, debet intelligi de ipso bono actu ut habet totam rationem: quia si tamen actus habet rationem mali, eius monemur a deo malum facere, quod nefas est dicere; quod dictum applicari eius potest, si Davidici textus diverte a malo, ubi intendit dicimur facere actum malum, ac proinde si idem est bonum, prohibemur a deo bonum facere, imo iubemur simul, et prohibemur tum bonum, tum malum facere.

Pr. 3°, actus humanus non evincit bonum moraliter nisi ordinetur, id est, recto modo procedat circa totum suum obiectum, atque si afficiatur aliquid mali, non procedit ordinato modo circa totum suum obiectum: ergo si afficitur aliquo malo non est bonus moraliter, consequenter non habet bonitatem moralem; omnis consequentia probatur ex D. Thoma, quod actus bonus regulari debet per prudentiam, et actus regulatur per prudentiam, debet ordinato modo procedere circa totum suum obiectum: quod actus moraliter bonus debet ordinato modo procedere circa totum suum obiectum; maior vero, quia prudentia omnia et singula ad actum pertinentia videat, et aspicere debet, si sit bonus actus; atque si aliquod obiectum non videt omnia, et singula ad actum pertinentia aspicit prudentia, quod ut sit bonus actus debet procedere circa totum suum obiectum adaequate acceptum. Adde quod in obiecto actus partim boni, et partim mali: in mali

n[on] perdit actu ordinato modo e[ss]e terminu[m] bonu[m], ut probatu[m] e[st]: neq[ue] singulas d[ic]ti partes ... , n[on] tu[m]
e[ss]e mali ordinato mo[do] perderet, q[uia] mali amore p[er]eg[it] n[on] e[st] ordinare c[um] tu[m] revocari s[ed] ... mali
odio, et n[on] amore p[er]sequendu[m] e[st]. Ac bonu[m], q[uod] i[n] illud amare simul eod[em] actu cu[m] o[bie]cto malo, et de
pen[dens] ab ipso malo o[bie]cto n[on] e[st] ordinatu[m] p[ro]p[ter] i[n]teg[rum] bonu[m] o[bie]ctu[m]: q[uia] neq[ue] ... singulas ... partes
ordinatu[m] p[er]dere act[us]; et ecce n[on] nihil bonitatis habitu[m] ex ...

Quod a actus corporeo, q[uo]d habeat
aliq[uo]d l[ive] minimum malitiae, appellat[ur] act[us] c[on]plexiue malus: q[ui] corpore, q[uo]d habeat aliq[uo]d malitiae, nihil l[ive]
habet bonitatis; at p[ro]p[ter] ex eo modo loquendi sequitur ... actu ... , corporeo,
q[uo]d actus p[ro]p[ter] minimum aliq[uo]d malitiae ... simpliciter malus, nihil habet bonitatis; i[n] corporeo q[uo]d habeat ... mali
simpliciter malus p[ro]p[ter] minimum certe aliq[uo]d malitiae: q[uia] corporeo nihil habet bonitatis. ... malus, corporeo ... p[ro]p[ter] mi-
nimum q[uo]d eius malitiae sit actus simpliciter malus, excludit autem ... multum, sive parum bonitatis; hoc
corporeo nihil habet bonitatis: q[ui] corporeo, q[uo]d p[ro]p[ter] minimum aliq[uo]d malitiae sit actus simpliciter malus, nihil l[ive]
habet bonitatis. ... malus quod ... q[uo]d actus q[ui] simul habeat parum aliq[uo]d malitiae, et multum bonitatis, n[on] de
nominatur absolute malus, l[ive] bonus absolute, et simpliciter; atq[ue] talis actus n[on] denominatur absolute bonus, i[n] malus: q[uia] hoc ipso
q[uo]d habeat aliq[uo]d l[ive] minimum malitiae, n[on] etiam multum habeat bonitatis. ... colligitur ex particularium qualitatum
habentium ... , ubi si quo excedit alia in intentione, ipsa tribuit subiecto a se denominationem ...
... .

... malus quoad ... : q[uia] cum minima malicia est c[om]patibilis aliquod l[ive] minima bonitas, et
... eadem c[om]patibilis multa bonitas; et multa n[on] e[st] c[om]patibilis: q[uia] ... parum aliq[uo]d bonitatis. ...
... particularium qualitatum, n[on] corporeo ... cum minima frigiditate sit c[om]patibilis minimus calor,
... c[om]patibilis magnus calor citra latitudinem ... gradu ... q[uo]d ... philosophi ...
c[om]patibilitate bonitatis cum malicia, talium qualitatum habentium ... dicendum e[st], q[uo]d sit c[om]patibilis minima
malicia cum magna bonitate, ac p[ro]inde q[uo]d actus habeat aliq[uo]d malitiae n[on] ... appellandus ...
malus; i[n] posset simpliciter bonus denominari.

Hic annotare oportet ... extremum ...
... , altero bono, et altero malo, ut fieri posse ... supponit, tunc illud ... extremum habebit malitiae simul-
ut et bonitatis moralis ... ibi ... actu, ...
... actus humani ... duplicis actus humani: ...
alterius, ... imperio alterius mali actus. ... nostrum annotationis: q[uia] ... duo
actus humani, nihil prohibet q[uo]d alter bonus, et alter malus sit; i[n] ... extremum ...
cit exercitio unius actus humani, et ... alteri ... actus humani: ...
quomodo, sub his diversis ... extremum ... sit bonum, et sit malum.

Articulus ...
Arguitur ... Respondetur.

... nobis probatum ... : hoc posset elicere actum ...
nit apud alios ... actus, ... actus bonus ... actus bonus ...
malitiae. ... admitit, ... actus ... actus virtutis; atq[ue] actus ... bonus moraliter:

q actus si in tali casu caret boni moralit. ; a equinde habebit simul bonitatem, et malitiam. Ad 2m in casu maiori

quod sic eualiter (?) generat, quod actus sit ex obiecto bonus, et in circumstantiis [illegible] idem actus a malicia, et bonitate simul deno[minari] [illegible].

Ad 1[um] confirmationis distinguo antecedens, non repugnat repugnantia in contrariis [illegible] nego antecedens, repugnantia [illegible], et [illegible] manifestatis, concedo antecedens; ad confirmationem distinguo antecedens: non in contrarietate repugnantia specifica, concedo antecedens; in contrarietate repugnantia generica nego antecedens, et nego consequentiam: specifica contrarietate repugnantia, quae non [illegible] in specie immediate [illegible] opposita repugnantia; in generica [illegible] contrarietate repugnantia, quatenus bonum genericum ponit malo cuicumque tamen [illegible] specifico.

Ad 2[am] confirmationem dico, quod ille actus, quo velle [illegible] baptismum non est dispositio ad illa, sed voluntas [illegible] sacramentum efficiat respectu adulti, ut sit [illegible] sacramenti [illegible] hominis [illegible], ita [illegible] non tamen remote impropriae possit appellari dispositio: illa dispositio, quae proxime disponit subiectum ad recipiendum, qualis est actus attritionis supernaturalis, et actus charitatis debet esse bona moraliter [illegible] non vero illa voluntas, quae requiritur ad valorem sacramenti, quia ad modum voluntatis, quae in ministro requiritur ad eundem valorem, non [illegible] debet esse bono moraliter.

Opponitur 1° idem actus potest habere conformitatem et disformitatem ad naturam rationalem: ergo idem actus habere potest bonitatem et maliciam. Probatur antecedens: potest ille actus habere conformitatem, et disformitatem ad naturam rationalem ut talem, quia conformitatem habet ut lege divina [illegible] praecipienti, et habet disformitatem cum lege [illegible], sed dari potest actus, qui simul habeat conformitatem cum lege praecipiente, et disformitatem cum lege: ergo potest dari actus qui habeat conformitatem et disformitatem ad naturam rationalem. Maior probatur, quia id [illegible] magis [illegible] naturae rationali ut tali quam superioris legi esse subiectum et [illegible] magis [illegible] quam disformari a lege prohibenti. Minor [illegible] actus, quo quis audiat missam die festo [illegible] gloriae, habet conformitatem cum lege praecipiente audictionem sacri, et habet disformitatem a lege prohibente [illegible] actus ad malum finem: ergo dari potest actus, qui simul habeat conformitatem et disformitatem cum lege. Et quo ad [illegible] per hunc actum satisfit obligationi legis praecipientis audictionem missae: ergo conformatur cum lege [illegible]: quo ad 2[am] [illegible]: quia talis actio peccaminosa est eo quod ordinetur audictionem sacri in finem [illegible] gloriae: ergo talis actio disformatur alicui prohibenti mandato, et legi.

Antecedens nego antecedens:

[illegible] nego minorem, nego etiam quod actus habeat cum lege conformitatem et simul disformitatem a lege, non habet conformitatem ad naturam rationalem ut talem: quia [illegible] requirit actus consonantia cum lege, ut [illegible] dissonantia: ad [illegible] huiusmodi [illegible] dico, quod nihil magis consonat naturae rationali ut tali, quam esse subiectum legi superioris, ita tamen, ut non per ipsum [illegible] actum se [illegible] sub ducat alii [illegible] quod contingit in [illegible], ut [illegible], et [illegible] adducuntur: [illegible] non [illegible] malus et bonus sit, [illegible] conformetur lege praecipiente, non [illegible] conformitatem induit actus; bonitas enim [illegible] partem obiecti, sed [illegible] quaecumque [illegible] requisita [illegible] actus [illegible] prudentia, [illegible] ad actum pertinentia [illegible], [illegible] [illegible].

Disputatio 4a

Utrum indifferentia [illegible] actus potest esse bonus, et malus.

Articulus 1

[illegible] respondetur.

q non procedit de eodem actu externo; neque hoc eodem manente, externus enim non potest mutari actus externus, ex bono in malum, quin mutatur malum, sumitur aliud quod bonum sit atque adeo externus alius actus bonus, et malus per qualitatem actus imperantis et quo ipsum informantis. Loquendo de actu interno et elicito a voluntate, 2° docet, actum eundem internum non posse sub eodem fieri bonum et malum. Ita Durandus, 2° d. 40 q. 3, Paludanus, Durandus, Medina, et alii. 2°. Tamen eundem actum internum et elicitum eundem manentem in quo natura potest mutari de bono in malum etc. Ita Caietanus, Medina, Suarez de 5 b c. 9, Pater Valencia d. 2 q. 13, Durandus, alii, Azor, Scotus, et alii.

Cum hac 2a sententia

ne. Sic impugnat, quod actus internus manens idem in genere naturae transeat de bono in malum, dicimus, cum primo supponendo, quod 2° per constitutionem, potest Deus prohibere aliquem actum virtutis, qui nunc licitus sit, atque omnino bonum, ut aliquis exercitium in hoc, et nunc, et Deus prohibeat illicitum hic, et nunc actum internum misericordiae, Deus autem cognitionem prohibitionis habet, ut actus huiusmodi ... cognitionem prohibitionis ... mutari ... actum de bono in malum: qui non implicat, quod praedicta mutatio, ... quidem actus ... et post prohibitionem ... ante prohibitionem ... bonum, et malum post prohibitionem: quod mutatur de bono in malum ... et ... malum; neque ... actus habet idem obiectum, motivum, et circumstantias ante et post prohibitionem ... in hoc casu ... actus ... habet idem obiectum, motivum, et circumstantias ... post prohibitionem. Malum ... habet ... obiecto ... elargitionem eleemosynae, et motivo ... sublevationem pauperis, quem obiectum habebat, tam ante, quam post prohibitionem ... neque in hoc casu ex nullo alio capite ... ponit ... nisi ex mutatione obiecti. Manet ... eundem quem produxerat ... ut dicebamus ... de actu iudicii ... in ... transeat de bono in malum.

Supponendum ... aliquid ... manet eundem actum, qui non habet idem obiectum ante et post prohibitionem. ... actus bonus habebat bonum obiectum, at ... actus malus habet malum obiectum ... non habet idem obiectum ... obiectum bonum ... a obiecto malo. ... Primum ... quod post ... actum internum misericordiae ... obiectum ... bonum ... malum ... ad amorem ... actus mutatur obiectum. Primo ... quod actus ... vult ... voluntario ... elicito ... actus ... vult aliquid malum ... volebat aliquid malum ... ante obiectum: quod in praedicto casu mutatur actus obiectum, et ...

Nos ... omnem ... actum ... humanum ... prohibitum ... nihil ... actus ... malum: ... obiectum malum ... bonum ... in casu quo Deus prohibet hic, et nunc actum amoris Dei, ... dici ... obiectum malum ... Deus ... malum ... Deum ... obiectum malum ... malum ... in hoc casu ... prohibet actum internum misericordiae ... malum ... ipsum ... externum ... actus voluntatis.

... ad distinctionem ...

omnino videtur. neque quod idem bonum obiectum in moralibus est etiam aspectus bonum; quia quod est obiectum bonum quantum est ex se est amabile, quod est quantum est ex se amabile et aspectu bonum, nihilominus utamur per aliquem actum; quia quod est obiectum bonum est aspectu bonum. Dices, Dico nihil prestat, neque facit, libera voluntas, et in eius potestate sit quod libere vellit, et prima hac ratione habeat obiectum malum; tamen obiectum in quo dicitur, est in talibus actibus, mendacium, et bonum sicut ante: ac identitate talis actus, dummodo ex ordine ad obiectum quod est, et dicitur respicit: quod idem est talis actus,

Pro 2° argumento ponitur circa eandem intensionem et perseverantiam, pro necessitate valetudinem ipsius operantis, ut repetitur: quia idem actus, quo momento est propter hoc nocumentum quod intenditur operanti, erit bonus, si talis homo habeat firmiorem valetudinem, et erit, quia idem omnino erit actus, idem quantum habitudo respectu eiusdem, et si firmiore esset valetudine homo ille, eo quo est, sine dubio erit bonus; quare transit idem actus de bono in malum. Pro hac ultima, neque etiam actus possunt transire de bono in malum, aut e contra. Aliquorum sententia quod debeat assignari illi actui diversum obiectum, dum bonus est, atque dum malus est; si sit idem actus, qui modo malus est, erit bonus, in alia hypothesi ut explicatum est, non habebit diversum obiectum dum bonus est, atque dum malus est; quare potest actus transire de bono in malum. Itaque ex dictis colligitur, quod dum mutatur cognitio, affectionis immutatio propter actus intrinsecos, potest ille actus transire de bono in malum.

Ideo dicendum est dum mutatur cognitio, quae praecedit ad ipsum actum intrinsecum, quando puta per 3° eadem generaliter potest aliquis invincibiliter existimare esse bonum mentiri propter servandum vitam proximi, et tunc actus ille erit, quo mentiri vellit, erit bonus; potest modus ut transeat illa ignorantia ex invincibili in vincibilem propter aliquam rationem dubitandi et cognitionem mentiendi, si iudicio practico dictante bonum esse hic, et nunc mentiri ob salvandam vitam proximi; in hoc casu transit actus de bono in malum, ut manifestum est; et probatur ratione idem, et physice actus, qui cognoscat, potest transire de bonis in malum. Pro modo, neque ut ex priori causa, quia probat actus habitudo obiectum morale, ut habitudo quidem erit ac actus,

Hic locus ostenditur quod dum prohibitum ipsum obiectum actus, interni atque operationis externae. Hoc probatur; sit nunc iudicio missus propter locum intelligendum, an videlicet eadem manet volitio qua ante prohibitum, et si intendit bona perseverantia possit post prohibitionem additionem minus, ita ut reddat mala moraliter. Negative Pro ergo, ex quo implicatur, quod eadem volitio retinet idem manere in tempore mentis; si haec volitio transit de bona in malam mutat et obiectum moraliter: quod non erit eadem, ergo mihi neganda collectio, et experimentia, nam et haec actus ob honorem sui operantis, potest mutari per honorem et homines ... quia mutatur obiectum. Item quia moralitas oritur quod ad... honestatem homines, quod debet habere ob ... honorem, quae est imponere per praeceptum imperium natura mutare ...

Ubi dicitur,

Aliaque nihil prestat in eo quod ... intentionis ... advertens ... retinens ... haberet actus ob honorem honestatis ... prohibitionis ... transeat de bono in malum itaque ... respondendum ... cognitio ...

illius obiecti cuius est quod redditur malus, et ratione eius differt, tunc non potest transire actus de bono in malum, ut uere probat ratio praedicta; si autem actus stante ignorantia uincibili, aut in ad circumstantiam culpabili talis circumstantiae, potest utique transire actus de bono in malum, ut suadet ratio a nobis proxime adducta.

Quaeres, an actus amoris Dei super omnia possit transire de bono in malum, in qua re aliqui inclinant ad affirmativam; melius negativa probabilior. Suarez et alii. Ratio est: nam sequeretur quod actus amoris Dei super omnia eueniret actu amor, et odium sui ipsius, hoc autem stare nequit: ergo neque quod transeat de bono in malum. Sequela maior: quia non licet eius amor virtualiter, et interpretative sui ipsius, quod est commune omni actui voluntatis deinde eius virtualiter, et interpretative odium sit, quia amor Dei est interpretative odium cuiuscumque obiecti displicentis Deo; transit autem ipse actus, eius displicens Deo: ergo esset interpretative odium sui ipsius. Minor quod simpliciter cum eius actus esset interpretative amor, et odium sui ipsius, probatur: quia implicat quod sit actus amor, et odium eiusdem obiecti in modo suo ipsius: ergo implicat quod virtualiter sit amor, et odium sui ipsius, deinde quia implicat quod actus amoris sit utique diuinitus odium sui ipsius, nam esset actualis inclinatio ad sui ipsius destructionem, implicat autem, quod aliquid sit actualis inclinatio ad sui ipsius destructionem: quia implicat quod sit odium sui ipsius. Et etiam quia id cuius est innata inclinationem appetendi sibi bonum conueniens, tum quia illius appetit destructionem, quod est contra appetitum; in ille actus nequit esse malus sibi met oppositus: ergo etc.

Articulus Quartus

Obiectiones Soluuntur.

Arguitur 1°, si actus posset transire de bono in malum, sequeretur, quod bonitas actus non esset in conformitate actus ad naturam rationalem ut talis est: quia actus neque transire de bono in malum, probatur: quia idem actus nequit esse tunc conformis, tunc difformis naturae rationali ut tali: ergo si actus posset transire de bono in malum, bonitas non consistit in conformitate actus ad naturam rationalem, probatur consequentia: quia non mutatis extremis, nequit mutari relatio, quae in ipsis fundatur, sed si idem sit actus, non mutantur extrema: ergo nequit mutari relatio, sed nequit esse actus, tunc conformis, tunc difformis naturae rationali ut tali. Maior probatur inductione aliarum relationum: si enim Petrus, et Paulus et qualitas non mutantur, neque mutabitur relatio similitudinis: et si non mutetur quantitas illorum, neque mutabitur aequalitas. Ratio est: nam utraque extrema sunt actus humanus et natura rationalis, hic enim non mutatur in atque adeo si ille non mutatur, neutrum extremum mutabitur.

Respondeo nego antecedens. Ad probationem nego antecedens, ad cuius probationem, dico quamuis idem sit actus, non mutantur physice, et in eius natura extrema relationis, non mutantur moraliter seu in existimatione prudentium, nego maiorem, itaque dico, id cum quo actus in eo, misericordis prohibeat, ipse actus, mutatur quoad hominum prudentium existimationem, nam actus prohibitus, actus aequaliter, a non prohibito licet in eorum natura non distinguantur in existimatione prudentium valde differunt: quo sic tanti mutationem patitur talis mutatio relationis modi extremi fundata.

Arguitur 2°. Actus bonus elicitur per honestatem obiecti, si implicat quod actus elicitur per honestatem obiecti sit malus: ergo implicat quod actus bonus, utique diuinitus malus, probatur: nam si actus qui semel bonus est transeat in malum, sequitur, quod retinendo suum obiectum moribus honestatis esset malus, non quod dicebat eius actus. Sed minor: nam actus elicitur per honestatem obiecti exhaurit bonitatem finalem a bonitate obiecti talis; sed actus qui exhaurit bonitatem a bonitate

obiecta, neque circa malitiam, quia malitia, neque radix moralitatis actus circa obiectum: quia obiectum debet tribuere moralitatem actui;

si obiectum bonum non aliqua moralitas, non bonitas tribuere debet, quia actus electionis per honestatem obiecti exhaurit ab obiecto bonitatem. Ad 2um nego dominium, ad probationem distinguo maiorem: exhaurit bonitatem a bonitate obiecti, si non inficiatur actus aliqua mala circumstantia

concedo maiorem, si inficiatur, nego maiorem. Ad probationem distinguo consequens: quia obiectum solum tribuere debet bonitatem, nego; obiectum et reliquae circumstantiae concedo consequens: similiter distinguo minorem subsumptam; si bonum obiectum non aliqua bonitate tribuere debet, si aliunde non impediatur illam communicare, concedo minorem; si impediatur, nego minorem, et consequens. Solutio patet ex supradictis de bonitate et malitia

actus humani, quod videlicet ad bonitatem omnia requiruntur bona quae actum perficiunt; ad malitiam vero sufficit quicunque defectus.

Arguitur 3° impugnando quod actus moveatur per honestatem obiecti, quod coniungit aliqua mala circumstantia; si tunc mutaretur actus habens pro obiecto motivo honestatem obiecti, de bono in malum, quod accideret aliqua mala circumstantia: quod implicat, quod transeat actus de bono in malum. Illatio probatur, ut honestas moveat voluntatem, debet amari ut conformis naturae rationali; sed honestas quae coniuncta habet aliquam malam circumstantiam non potest amari ut conformis naturae rationali; sed honestas quae habet adiunctam aliquam malam circumstantiam non potest movere voluntatem ut honestas etc. Probatur 2° eadem maior, ad hoc ut honestas moveat voluntatem ut honestas, debet movere voluntatem, quatenus dicit exclusionem omnis circumstantiae malae; sed honestas quae coniunctam habet malam circumstantiam non dicit exclusionem omnis malae circumstantiae; ergo non movet voluntatem ut honestas, et probatur maior, quia voluntas movetur honestate, ut proponitur medio dictamine practico prudenciali; sed honestas quae proponitur ut talis medio dictamine practico prudenciali dicit exclusionem omnis malae circumstantiae; quia ad hoc ut moveat ut honestas, debet movere quatenus dicit exclusionem omnis malae circumstantiae, et minor: quia prudencia respicit obiectum, et omnes circumstantias singulares determinantes; quod si respicit, et proponit honestatem, illam proponit ut liberam ab omni mala circumstantia.

Ad 1um distinguo maiorem, quod coniungit aliqua mala circumstantia obiecto, concedo maiorem; aliqua mala circumstantia non obiecto, nego maiorem. Ad probationem distinguo maiorem; si honestas quae coniunctam habet aliquam malam circumstantiam afficientem ipsum obiectum, nequit amari ut conformis naturae rationali, concedo maiorem; non afficientem ipsum obiectum, nego maiorem. Haec distinctio ex dictis colligitur. Nam aliquae circumstantiae, quae afficiunt ipsum obiectum, ita ut rem illam variet moraliter, et quo ad aestimationem prudentis, et quod accio externa illo bona fiebat, sicut dare mercedi tribuendo mali boni obligatorium: et in hoc casu, si amaretur honestas talis actionis, ut conformis naturae rationali, immo ignorantia honestas, neque representaretur ut honestas, sicut neque representaretur afficiente aliqua mala circumstantia. Aliae non afficiunt, quae circumstantiae non circa obiectum, neque obviarat huic actui voluntatis, de quo sermo instituitur; tunc enim cum obiectum maneat liberum omni mala circumstantia obviarat actui voluntatis ut quae habens finem.

Ad 2am probationem distinguo consequens

maiorem ut dicit exclusionem omnis malae circumstantiae afficientis obiectum, concedo maiorem; non afficientis obiectum, per se actus, nego maiorem et distinguo minorem; honestas quae ab obiecto in actum refundit, movet ut proposito dictamine practico quatenus concedo maiorem, et non refundit in actum, nego maiorem. Dupliciter potest obiici obiectum ut honestum, sic ita ut respiciat obiectum ut honestum et excludens ex parte obiecti quascunque malas circumstantias, non excludendo ex parte actus quos consequuntur in obiectum: sic ita ut excludat omnes malas circumstantias tam ex parte obiecti, quam ex parte actus, se habentis: quocunque ex his modis proponat obiectum ut honestum, stat identitas actus voluntatis et obiecti, in quo tendit, licet modo propter varia etc. iudicium prudentis sicut proponit 2° modo; quamvis enim in isto mutaretur, tamen quoad substantiam nulla ratione mutari debere mutari

palit, et ceteri actus voluntatis, quorum immutabilis moralitas propter variationem circumstantiarum exigatur.

Disputatio 3.a

An bonitas et malicia propria conveniat interiori, quae exteriori actui?

Articulus 1.us

Explicatur status quaestionis et illius proponuntur.

Cum in actu omni humano quo exterius opus producitur, et directio externa, et interna, a facultate voluntatis, quorum utrumque praedicat esse aut bonum, aut malum, quaeritur, cuinam ex illis proprie conveniat praedictum moralitas, ita ut ex illo in alterum producatur? in qua de varia est auctores sententia. 1.a ait actum internum proprie, esse bonum aut malum, et inde derivari in externum bonitatem aut malitiam. Ita Bonaventura, Richardus, Durandus et alii. 2.a docet, actum externum posse dupliciter videri: ut obiectum, et ut actum: si ut obiectum videtur, habere in se proprio aliquam bonitatem, aut malitiam obiectivam, ex qua derivatur in actum internum bonitas, aut malitia formalis; si ut actus videtur, sic docet recipere bonitatem aut malitiam ab actu interno: itaque omne opus externum per se habet bonitatem causativam bonitatis formalis in actu interno, quae bonitas formalis recipitur postea et [illegible] ab actu interno. Ita communiter, quos secuntur ex nostris pater [illegible], et alii.

3.a docet bonitatem, et malitiam ex circumstantiis et fine primo convenire actui interno, quam externo, at malitiam aliquam dicit convenire ex obiecto primo competere actui externo, quam interno, addit bonitatem vero convenire prius actui interno, quam externo, ita citatus [illegible] per [illegible] hanc doctrinam in his exemplis exponere licebit. Quis vero occidit hominem ob finem inanis gloriae; hic actus occisionis externus habet maliciam a fine gloriae inanis, et habet maliciam ex proprio suo obiecto videlicet iniuriae: ait igitur, quod malicia ex fine prius competit actui voluntatis, quam actui externo; nam actus voluntatis attingit proxime finem, qui habet obiectum malum: at malicia propria iniustitiae prius convenit actui externo occisionis. Deinde in eleemosyna quae quis elargiatur eleemosynam, bonitas, ait, misericordiae prius competit actui externo, quam interno; quod ad bonitatem vero quod actus respicit motivum bonum, puta honestum, hoc prius convenit actui interno: quae bonitas quae prius convenit actui interno.

[illegible] propriam, sententiam, noto 1.o non convenire inter auctores, quid debeat intelligi per actum internum, et quid per externum; alii enim cum Caietano existimant divum Thomam per actum internum intelligere actum intentionis, et per externum actum electionis: alii vero communiter intelligunt quemcumque actum voluntatis, et per externum, opus, quod exequitur alia quaecumque potentia iuvante voluntate: quam nos accipimus. Noto 2.o quod opus externum dupliciter posse videri, 1.o secundum se solum, non involvendo aliquo modo actum voluntatis imperantem. 2.o ita ut dicat actum voluntatis a quo imperatur. 1.o modo non est actus moralis, sed mere obiectum actus voluntatis, et ideo, ut ille; 2.o modo est actus moralis bonitatis, et maliciae capax.

Quod noto quod externum ut obiectum actus liberi voluntatis non dicatur liberum, neque ita liberum, nisi placet per se. Si vero assumenti quod actus voluntatis liber vult occisionem, habet quod obiectum occisionem liberum, [illegible] videtur contingere, quod habeat obiectum occisionem, at procedentem a potentia exsecutiva, non ut procedentem a potentia voluntatis libera: quod habet obiectum occisionem liberam, [illegible] ita libere occisionem procedentem a libera potentia actus voluntatis liberi ipsius occisionem imperantis; si vult illa volitio actus voluntatis liberi imperantis occisionem, ut [illegible] quod vult ipsa, ut sit libera.

Noto 3.o quod ad hoc ut conveniat propria actui externo malitia, aut bonitas, quam [illegible] dicitur accidentaliter convenire actui externo, [illegible], et eius mera [illegible], aliquando [illegible] habere bonitatem, aut malitiam formalem, quae est libera [illegible]. [illegible] sit noto 4.o, cum eius bonitas, aut malitia tollitur, quae sit imperantis [illegible]

ad laudem sui vituperium, et digna praemio, vel poena, convenit primo actui interno, et deinde actui externo.

Articulus 2us

Signis [illegible] actionum operationum.

Primo authoritate divi Thomae hic q. 20 a. 1 in corpore, ubi ita ait: si videatur bonitas exterioris actus, quae est in ordinatione et apprehensione rationis, prior est quam bonitas actus voluntatis; si vero videatur ut est in executione operis, sequitur bonitatem voluntatis, quae est principium eius. Unde sic formatur ratio: si actus internus desumeret suam bonitatem aut malitiam ab externo, illud deberet desumere ab externo ut est in executione operis; sed ex divo Thoma non desumit ab externo ut est in executione operis ergo non desumit bonitatem aut malitiam ab externo. Confirmatur, nam si desumeret bonitatem aut malitiam ab externo opere, eam deberet desumere a tali opere ut habente suam, scilicet, moralem bonitatem aut malitiam; sed non nisi ut in executione habet opus externum talem, aut bonitatem aut malitiam dignam praemio et laude: ergo si actus internus ab externo desumeret bonitatem aut malitiam, deberet illam desumere ab externo actu ut est in executione operis posito.

Ratio desumpta a primo authoritatibus posita. Actus internus ante adbonitatem aut malitiam actus externi habet bonitatem aut malitiam talem: ergo non accipit eiusmodi bonitatem aut malitiam ab actu externo. Probatur antecedens ex eo quod intelligatur actus internus habere pro obiecto executionem actus externi furti; et ita habet actus internus malitiam talem, scilicet moralem, et ante adimalitiam talem furti intelligitur actus internus habere pro obiecto executionem ipsius furti: ergo ante adbonitatem et malitiam actus externi habet internus bonitatem et malitiam. Maior probatur, si consideretur quod [illegible] aliud requiritur ad malitiam actus nisi quod sequatur obiectum prohibitum, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ante adpositionem ipsius furti externi intelligitur actus internus habere illud pro obiecto executionis, et illud quod externum habet malitiam talem, scilicet moralem, non incipit nisi executione et positione: ergo ante admalitiam talem furti intelligitur actus internus habere malitiam. Maior probatur, quia antecedens est in causa, ac positio actus externi in effectu actus voluntatis, unde principium volitio, et eo tempore prius non habet pro obiecto executionem externam furti. Unde reliqua sunt perducta.

[illegible] [illegible].

[illegible] opus externum communicat ergo moraliter actui interno, quod in exemplo supponit falsum; neutrum [illegible]: ergo non communicat bonitatem aut malitiam talem. Similiter si ex [illegible] alio bonitas [illegible] [illegible] ille internus habebit duplicem bonitatem, scilicet moralem eiusdem speciei; idem quod dicendum est de malitia, ordinando [illegible]; ut volitio furandi habebit duplicem malitiam in iniuria, alteram desumptam ab actu externo ut obiecto huius actus; alteram desumptam ab eodem actu externo ut habente ipsam malitiam, quae est probabilitas, secundum identitatem simplicem, atque adeo erit ille actus internus duplex [illegible] quod satis absurdum est, nec aboliquo redditur. Si vero in eodem bonitas aut malitia, [illegible] superflua esse hanc [illegible] communicationem eiusdem malitiae aut bonitatis, sine multiplicandi causa, aut causa [illegible] [illegible] modo generatio [illegible] bonitas aut malitia quam prius habebat actus internus non communicat eidem ab opere externo, ut exercito et ut habente bonitatem aut malitiam dignam praemio aut supplicio.

[illegible] [illegible] [illegible]

actus externus bonus aut malus [illegible], intelligitur in eodem signo rationis actus internus bonus aut malus, [illegible] quod non venit prius bonitas aut malitia actui externo quam interno, praeterea, pro eodem signo rationis quo intelligitur malus ille actus externus furandi malitia tali seu digno supplicio, intelligitur [illegible] talis actus externus furandi; eo ipso quod intelligatur [illegible] eodem signo rationis intelligitur malus actus internus furandi. Quod [illegible] similiter [illegible] quod intelligatur eodem signo rationis actus internus volitio furti, intelligitur in eodem signo rationis actus internus

executioni tendentis in suas causas actualiter, tantum influunt quod ab ipso unico opere morali, hoc ipso intelligitur malus actus internus pro eodem signo rationis in quo. Multis enim actus sunt operationes influentes in suas causas, ut ratione habentis malum obiectum, causa quod mali actus, est malus; sed hac ratione intelligitur internus actus in eo signo rationis in quo ille actus externus malus est: igitur in eo signo rationis in quo intelligitur malus actus externus, intelligitur etiam malus internus actus, a quo mediante ipsi accipit ab illo maliciam.

Ex dictis manet probatum, quod denominari bonitatem aut maliciam ob externo actu ad internum. Quod vero ex hoc inferendum decerbit, quod ipsa ratione ingeniabiliter debere censeri maliciam derivari aut bonitatem in aliud, cui bonitas aut malicia per se mutato, mutatur etiam malicia, aut bonitas alterius, sed per se mutata malicia, aut bonitate actus interni, mutatur malicio, aut bonitas actus externi: igitur bonitas aut malicia huius externi, bonitate et malitia derivatur. Probatur: aucta, aut imminuta moralitate actus interni, aut etiam ablata malicia, aut bonitate actus interni, itaque auget, minuit vel, si bene etiam aufert omnino malicia, aut bonitas actus externi: igitur mutata malicia aut bonitate interni actus, mutatur malicia, aut bonitas externi, cum ergo sit ista talis, ut dicitur, ita dependet. Unde hoc colligitur, quod bonitas aut malicia desumpta ex fine, concordat cum actu interno, quam externo: quod est expresse divus Thomas, et late explicat supra.

Articulus 3us

Opposita solvuntur argumenta.

Oppones 1o, actio exterior est mala per se secundum se ipsam, ergo illius malicia non derivatur ab interiori. Probatur antecedens: illa actio est mala secundum se, quae in se prohibetur aut prohibitioni ponitur per aliquam legem; sed actio exterior primo in se prohibetur, aut prohibitioni ponitur per aliquam legem: igitur est per se mala. Minor patet: nam in lege, quae aliquid prohibet, actio externa, imo etiam per legem divinam: igitur actio exterior primario prohibetur, ut prohibitioni ponitur per legem, quod autem malum est, sic ergo si sit verum patet, nam quod quod prohibetur secundum malum per se et ideo prohibetur, et est malum quia prohibetur: igitur quorumque cadit prohibitio in se, est malum per se, id quod prohibetur.

Ad argumentum concedo antecedens, actio exterior est mala secundum se maliciam formali, et imputabili nego antecedens, malicia obiectiva et imputabili concedo. Ad probationem nego minorem, si accipiatur secundum malum per se malicia morali, et imputabili. Ad illius probationem dico, quod prohibetur etiam aut ratione, aut ponitur prohibitioni moralis, at non est malum malicia morali, sed obiectiva et fundamentali, quae derivatur malicia formalis in actum internum et inde ipse actus externus eandem formalem maliciam participat. Quod vero probationis cadere supra opus externum et malum formale et moraliter, cadit etiam prohibitio supra id opus externum ut libere et ut imperatum ab interno, ac per hoc cadit primo supra actum voluntatis etiam ideo, ut primo obiicientes.

Oppones 2o ex S. Thoma in eo actu, in

exercitio bonitas aut malicia, quod bonum, et malum est secundum se; sed actus exterior est bonus, aut malus secundum se: igitur in actu exteriori invenitur primario bonitas, et malicia. Probatur minor, in illo actu invenitur bonitas et malicia ratione sui, qui est suapte natura conformis, vel difformis alicui rationi; sed actus

externus de sua intrinseca sua natura conformis vel difformis rectae rationi: quod patet. Et maior: nam recta ratio est regula dignoscendi bonitatem vel malitiam operationis, patet minor: nam mendacium de sua intrinseca ratione est dissentaneum rectae rationi, necnon etiam aliquid adiicere, ut ratio dignitati et indignum creaturae rationali, similiter furari, et alia secreta; et e contra largiri eleemosynam ex propriis facultatibus pauperi, quin aliquid aliud addat, est conforme rectae rationi, et intrinsece proportionatum naturae rationali: ergo actus externus de intrinseca sua natura est conformis vel difformis rectae rationi.

Difficultas huius argumenti eadem fuit, atque praecedentis. Pro quo est notandum, intelligenda ut debet intelligi de bonitate aut malitia morali, et imputabili; Ad quod negando: nam quemadmodum diximus, quod actus externus de se est, et praecisus ab imperio voluntatis conformis aut difformis legi, non tamen sit propterea bonus, aut malus moraliter seu imputabiliter; ita dicimus, quod similiter praecisus ab imperio voluntatis est conformis aut difformis rectae rationi, quin propterea debeat esse bonus, aut malus imputabiliter. Concedo praeterea quod recta ratio est regula dignoscendi bonitatem vel malitiam operationis, et in suspecie est bonitas aut malitia formalis, et moralis, satis est si sit bonitas obiectiva. Ad probationem minoris, dico, quod in illis actibus externis quos attingimus de se datur illa conformitas aut difformitas ad naturam rationalem, et eiusmodi conformitas aut difformitas est obiectiva, et quasi emortua sit logice. Quae tamen informatur et vivificatur, ut ita dicam per conformitatem aut difformitatem ut talis actus voluntatis; quae conformitas, aut difformitas actus interni est ipsa bonitas, aut malitia moralis; secus vero, quae se tenet ex parte actus externi.

Opponitur secundo ex eodem ab actu externo derivari bonitatem, et malitiam formalem moralem in internum: quia illa quae conveniunt per antecedens: quod quatenus actus internus est bonus aut malus, quia amplectitur hos actus externos: ergo ab his derivatur bonitas, et malitia in actum internum. Probatur antecedens: ideo velle mentiri est malum quia ipsum mentiri est malum; si enim nihil deordinatum esset in ipso mendacio nullus damnaret voluntatem mentiendi, sicut non damnatur voluntas deambulandi; non tamen e contra ideo mentiri est malum, quia velle mentiri malum est: similiter ideo velle largiri eleemosynam est bonum, quia ipsa eleemosyna est bona non tamen e contra ideo est bona largitio eleemosynae, quia illa velle bonum est: ergo praecise actus internus est bonus, aut malus, quia amplectitur hos actus externos.

Respondeo distinguendo antecedens, ab actu externo derivari unicam bonitatem et malitiam in internum nego antecedens, derivari quodammodo, concedo antecedens: distinctio per se explicatur: nam bonitas obiectiva causativa sive in actu interno alia diversa bonitas moralis, quod non negamus; sed solum quod bonitas haec moralis quae causatur in actu interno reperiatur prius in externo, ita ut vel eadem numero communicetur ab externo ad internum, vel eiusdem rationis bonitas reperta actui externo, et inde derivetur alia similis ad internum, ac proinde nego antecedens, et consequentiam in sensu nuper exposito. Ad probationem antecedentis dico, quod utraque causalis verificatur, ideo enim malum est velle mentiri, quia ipsum mentiri malum est, videlicet malitia obiectiva; et ideo est malum ipsum mentiri malitia morali, et formali, quia velle mentiri malum est similiter malitia morali; si enim ipsum

velle mentiri non est malus malitia morali, neque est malus ignis mendacium eiusmodi malitia.

Hinc ex exemplo de bonitate tangitur dubitatio inter P. Becanum et P. Gelo: quorum hic existimat eandem bonitatem, quam malitiam communicari actui externo quam interno; ille vero, ut supra notavimus, id negat de bonitate quam vult [illegible] convenire actui interno quam externo: itaque cum P. [illegible] ad exemplum adducens, quod bonitas formalis, et moralis non convenit actui externo elargiendi eleemosynam, sed actui interno, sed tantum obiectiva: et ex hac obiectiva causatur in actu interno formalis et moralis bonitas, sicut ex actu interno causatur bonitas formalis in actu externo: eadem applicari debent actui malo.

Opponitur tandem. Diversimode debet derivari bonitas, aut malitia ab obiecto, quod eius physice, atque ab obiecto quod est operatio nostra; sed ab obiecto quod est physice desumitur bonitas, aut malitia tanquam ab habente bonitatem, aut malitiam obiectivam: sed ab obiecto quod est operatio nostra debet desumi ut ab habente bonitatem, et malitiam formalem. Probatur: quia obiectum quod est operatio nostra, est operatio propria hominis; sed bonitas aut malitia quam habet ut est operatio propria hominis est bonitas, aut malitia formalis seu moralis: quia obiectum quod est operatio nostra est bona, aut mala formaliter, et moraliter [illegible].

Respondeo negando maiorem: nam sicut obiectum, quod eius physice derivat bonitatem, aut malitiam formalem in actum internum, eo quod ipsum habeat bonitatem physicam obiectivam: ita similiter obiectum quod est operatio nostra physice sumpta et ut praecisa ab actu libero voluntatis habet physice bonitatem obiectivam, atque adeo non dissimili modo derivatur ab utroque obiecto bonitas, et malitia in actum internum. Ad probationem omisso maiori distinguo minorem: bonitas, aut malitia quam habet ut est operatio propria hominis, ut est gradus agentis liberi debet esse moralis et formalis, concedo minorem; citra gradum huius agentis liberi, nego minorem.

Patet distinctio in actu charitatis vivificatio, qui licet sit actus hominis, tamen non est proprius illius, quatenus agentis liberi, et ideo bonitas talis actus non est bonitas moralis, et imputabilis, neque est actus proprie humanus; quod patet, nam actus externus ut supponitur est obiectum actus voluntatis, sed obiectum actus voluntatis non est actus humanus, nec consequenter capax bonitatis, aut malitiae moralis. Consequentia est, nam [illegible] obiecto participat unicam bonitatem formalem. Probatur minor, nam voluntas dum vult, et imperat actum externum non sibi aliud vult, et imperat nisi ipsum actum externum ut physice exequendum aliqua potentia inferiori et subiecta voluntati, sed actus externus, ut physice [illegible] potentia inferiori et subiecta voluntati non est actus humanus, sed quod non dicitur aliquam bonitatem: quia talis actus externus, ut obiectum voluntatis non est actus humanus, et consequenter neque habuit formalem et moralem bonitatem, atque adeo neque exinde derivari eiusmodi bonitas in actum internum.

Disputatio 4a

Utrum actio exterior addat ad interiorem aliquid bonitatis vel malitiae.

Articulus 1us

Proponitur quaestio, et colligitur Mens Doctoris.

Quaerit in praesenti quaestione Doctor utrum actus exterior addat aliquid actui interno addat (sic) aliqua bonitas aut malitia supra eam quam dabatur in actu interno, ubi advertendum est 1°, dubitationem procedere non de quocumque actu interno etiam inefficaci, sed de interno efficaci: et de illo inquirit an tantum bonitatis habeat se solo quantum habet simul acceptum cum actu externo. exemplificatur. Si ego modo libere largior eleemosinam, atque adeo per manum aliquam exerceat extra, illud ergo, habeo voluntatem elargiendi eleemosinam, quae efficax est; et in illo priori habet illa volitio bonitatem; quaeritur ergo, an in posteriori, ubi ponitur actio externa, accedat aliqua bonitas adveniens, atque adeo illud ergo, et totum morale resultans ex utroque actu, habeat plus bonitatis, quam solus voluntatis actus.

2° advertendum est, praesentem quaestionem procedere eadem habilitate apud plurimos, ut apud Scotum, Ægidium, et alios, atque illa quam inquirit, an actio externa addat ad internum aliquod meritum, vel demeritum; Itali ut Pater Vasquez, et Pater Adadivinis (?) eorum quaestionem supponant. 1us Modus in praesenti quaeritur actus externus addens ad internum aliquam malitiam, aut bonitatem, ita Scholastici, q. libito 1 d. ar. 3° Alensis q. 4 q. 77 liquet, Scotus in 2 dist.

et quos secundum ex nostris Patres Arriaga, et Pater Vasquez, quod addit non augeri meritum, aut demeritum, sed tantum bonitatem, aut malitiam ex opere externo. 2° vero Pater Adolfus (?) videtur tenere quod externus actus non addit bonitatem aut malitiam, quantum ait disputatione 6 § 9°. hoc non esse sibi omnino certum, inveniens videlicet sibi esse probabile, quod defendit augeri meritum, et demeritum.

2° Modus asserit, actum externum per se ipsum nihil bonitatis aut malitiae addere actui interno. ita D. Thomas hic q. 20 ar. 3°, et 4°, Bona Ventura, Durandus, et fere religio Arriaga, quos secundum Pater Suarez, Pater Acor, Balencia, Ægidius, et multi alii. Cum qua 2° modo sit nostra Conclusio negans actum externum addere per se bonitatem aut malitiam actui interno.

Probatur 1° authoritate Sacrae Scripturae, 1us ex Genesis 22 ubi angelus Abrahamo loquens sic ait, quia fecisti hanc, et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. deinde ex Evangelio 5° Mathei, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo, quod verbo explicans in nostra aliqua. Augustinus in lib. 1° de libero arbitrio c. 3° ita inquit, sicut enim non invenga (?) facultas concumbendi cum coniuge alienae, si tamen planum sit eum aliquomodo cupere, et si potuerit (?) esse facturus, non minus reus est, quam si in ipso facto deprehenderetur.

Probatur 2° authoritate Patrum, 1° scripsit (?) sanctus Augustinus de Civitate Dei lib. 1° c. 4, epistola 49 q. 4° ita ait, in voluntate propria meritum boni hominis facta, et in ea meretur ei beatitudo; item quod in voluntate propria meritum mali hominis et in ea meretur ei miseria; quoniam ubi quisque bonum, et cum bene vult, ... malus

cum male vult; ac per hoc ibi etiam fit peccat, et miser; hoc in ipso suo voluntatis

affectu, qui est omnium factorum meritorum quasi mensura est. Item D. Chrysostom. homilia 19 in

Matthaeum, voluntas est inquit, quae aut remuneratur pro bono, aut condemnatur pro malo, opus

autem testimonium est voluntatis. in super Leccari, in re latinis homilia 18, voluntas

inquit, perfecta faciendi reputatur pro opere facti. Item D. Gregorii, homilia 5 in

Evangelia munera enim nostra Domino quantumlibet parva sufficiunt, cor namque

non substantiam pensat, nec perpendit quantum in eius sacrificium sed ex quanto offerat.

tandem D. Bernard. Epistola 77, quod plane, quia quod voluntas pro facto reputatur, ubi

factum exclusit necessitas: quod si praedictis auctoritatibus nihil prorsus addit aut bonitatis, aut

maliciae actui interno, et neque meriti, aut demeriti, quia ... videtur D. Thom.

Itaque

Per dicto Doctoris Patres dicentes apud Deum voluntatem pro facto reputari, so velle, Deum non pri-

mam ad genus, et premium tantummodo accidentis externas, ut hoc solent, sed premium

affectum internum; cum quo ... stare, aut non tantum stimari affectum internum, quantum externum et

internum simul. At haec solutio inquam videtur, et primo ... textum nuper adductorum

... illa hic ... D. Aug. illatio; quod minus reus est, quia si in ipso facto delectetur

... ; itaque eundem: quod voluntas non est mensura beatitudinis, et miseriae. ... ut ...

colligi possunt ex ... textis adductis; quapropter ut opposita sanctis Patribus

reiicienda est eiusmodi explicatio.

Articuli Dubii

Rationibus pro nostra assertione.

Multa adduci possent pro nostra assertione rationes, et argumenta, quorum aliqua ...

afferam, et primo pro ratione, quam insinuat D. thomas in articulo 4. nam ex opposita ...

sequitur, quod si aliquis vellet efficaciter interficere hominem cum ... faciens, ...

denegaret ei ... , adeo, et ideirco illud externum non perpetraret, ...

non peccaret, quamvis re vera interfecisset hominem; sed hoc dicendum non est: quia neque quod opus externum

addat malitiam. At minor D. thoma: quod ille defectus operis externi est involuntarius, imo

est invitus, et violentus; sed eiusmodi defectus operis non minuit maliciam: probatur minor

quia sicut se habet opus malum ad augmentum maliciae, ita se habet defectus mali operis

ad detrahendum de malicia; sed malum opus involuntarium invitum et violentum non auget

maliciam: neque defectus mali operis involuntarius invitus, et violentus detrahet de

malicia.

Dicat: nam in tali casu homo ille efficaciter vellet illud opus externum malum ...

... quantum in se habet maliciae, sed impossibile est, quod homo libere efficaciter vellet aliquid ...

qn cōtigio hātiat talē maliā: q impolet, qd ex tali defectu opeīs extni detrahat de ma-
licia operantis. explat hec ratio: ponam, enī3 maliā act9 intni eē maliā ut duo: et
maliā, quā superaddunt act9 extni eē ut unū; certū ille act9 intn9, si modo habet suā ꝓpriā
maliā, ī ꝓpria vult ēficacit maliā act9 extni: q debet ille rrageāe aliquā maliā ex maliā
act9 extni ꝓpria: q ī mo erit mal9 ut duo sua ꝓpria malia fali, ī erit mal9 ut tria ꝓpt maliā
aut maliā gradū, quā manāt ex actu extni obtiba malia: et cōtrariū habebit maliā
intn9 act9 sol9, quā quāz habet īpē et extn9 simul.

Tdz arguz

distinguendo egimus de specificatiuo peccati, quod reperitur in volunte efficaci absolutè, modo descendimus ad de specificatiuo peccati, quod reperitur in voluntate, sibi affectu inefficaci, qui dicitur Gaudium, sive simplex delectatio de obiecto per cognitionem representato. dicitur etiam delectatio morosa, in quo peccator per tempus aliquod durare in voluntate, potest enim perfici in instanti, in quo voluntas in hac delectatione moratur, detinetur, et sistit, tamen progrediatur ulterius ad obiectum per potentiam in executionem ponendum: in quo differt inefficax hic affectus ab affectu efficaci. De hac ergo delectatione morosa rogamus, an ad id de obiecto moraliter malo sit peccatum, et quo peccati malitia?

Dicimus 1°, non esse malam per se delectationem de cognitione rei malae; et de modo artificioso rei malae faciendae: quia ratio est quod huius delectationis obiectum est mera cognitio, et merus modus rei malae efficiendae, quae omnino nullam continent malitiam unde eiusmodi delectatio potest reperiri cum detestatione peccati: ita Deus peccata detestatur, et simul gaudet in sua cognitione quam habet de peccatis: ita etiam nos iusti delectari solent, et ridere, et admirari quam ingeniose, et artificiose peccatores, cum fures ipsos, per peccatum decipiunt.

Dicimus 2°, delectationem de obiecto malo, quatenus malo semper esse peccatum in ea specie malitiae in qua est obiectum. probatur, quia talis delectatio amplectitur malitiam, et illam amplectitur eo modo, quo est in obiecto, in actu voluntatis, qui amplectitur malitiam, et eo modo quo illam amplectitur est malitia: quae ratio a priori est quia natura rationalis detestatur delectationem in malo sui, qua malum est ipsi, sicut ego detestor alterius delectationem in meis malis, quia mala sunt mihi; sic natura rationalis detestatur solum, quod moraliter est malum et peccatum: ergo.

Dicimus 3° delectationem de obiecto malo

cuius propter malitiam ponere non esse peccatum saltem mortale
sufficere levitatem, sufficere sine advertentia;
hanc enim ad mortale requiri non [illegible]. Sequitur 2º
delectationem plene deliberatam, quaecumque sit illa semper
et esse peccatum quod secum afferunt annexum periculum
consentiendi in obiectum moraliter malum, proximum enim periculum
peccandi est peccatum.

Praeterea noto [illegible] malitiam [illegible]
non [illegible] delectatio, esse venialem vel non. declaratur vero [illegible]
[illegible] malitiam obiecti separari velut ab obiecto, saltem ab aliquibus,
et praecipue ab illis, quae sunt mala quia prohibita. haec enim hoc
tempore habent malitiam, et in alio possunt illam non habere
et c. unde [illegible] obiectum malum possunt dupliciter reduplicative,
et specificative. delectationes respectu de obiecto malo reduplicative
quatenus malo, et quatenus praecepti violationem involvente
esse mala, sequitur in [illegible]. praesens est dicere [illegible]
delectatio de obiecto malo specificative respectu hoc est non delectando
in malitia, sed tantum in obiecto quod malitiam [illegible] afferat,
sit peccatum [illegible] in [illegible].

Sit 1ª [illegible]: est peccatum saltem mortale
[illegible] delectari in obiecto non venereo specificative respecto, a quo est [illegible]
parabilis malitia. ratio est non est mala delectatio de obiecto moraliter
male, si obiectum non venereum a quo est malitia [illegible] separabilis
[illegible] specificative [illegible] moraliter malum. [illegible]
[illegible] obiectum a quo [illegible] [illegible] [illegible]
involvit; [illegible] moraliter non involvens [illegible]
moraliter malum. [illegible] peccans non [illegible] [illegible]
dicere praeceptum specificative [illegible] [illegible]
[illegible] ad quod [illegible] [illegible] exemplo
peccatum [illegible] Tandem, [illegible] [illegible] specifi
cative [illegible].

Ex hac [illegible] colligitur [illegible] moraliter malitiam
delectationem de [illegible] in [illegible], non [illegible] est [illegible] [illegible]

ponendi, ut quatenus procedit ex cauis ipsi accendenti et de aliis obiectis malis, a prohibitis; ac si hi eciam ponunt maliciam seperari; colligitur 2°, in materia luxuria nunquam esse mortalem delectationem conditionatam; hoc est, habita sub conditione omnem maliciam ab obiecto auferente: ut si liceret eiusdem, furere, et in futuri gaudeant. ratio est quia obiectum ubi illa conditione non est malum. item hec admittit ab obiectis in obiectis malis quia prohibitis, negatur, ac habitis obiecto prohibita quia mala, ut in hiis eciam tenemus nostris et peccata directionem ac pactionibus, sed tales, et alias.

Note tamen, me dixisse, quia maliciam auferunt. quia si conditio maliciam non auferat ab obiecto, in illo delectari, aut desiderare illud est mortale, ut si diceret si non essent accidentes feminam alienam procurarent. negatio eciam accidentis, si licet aliquem non tamen maliciam auferat ab illo obiecto prohibito. Colligitur 3° esse mortalem delectationem absolutam et non conditionatam de obiecto aeque est inseparabilis malicia: obiecta hec sunt ut infidelitas, desperatio, odium Dei, idolatria, et periurium. ratio est quia delectatio in hiis obiectis eciam maliciam abilis inseparabilis involvent.

Sit 3° quod venerea delectatio iuncta plene deliberata semper est mortalis. hec adeo est omnium fere theologorum, ut solum per auctoritatem tenendam est. probatur per rationem, quia eiusmodi delectationes sunt periculum proximum peccandi mortaliter; vnde eciam ipsa sibi apprehensione, et humanitate fragilitatis experiencias delectationes has vnitas admirabiles habere ad turpitudinem commovenda spiritus generationi inservientes, et ad eliciendum absolutum voluntatis consensum, et libidinis morose cogitationem in exercenda dependentem: quoniam est illicita libido exercenda dependenti est illicita morosa in illa delectatio.

Sed hec intelligenda est cum non ab obiecto venereo auferatur malicia per prescisionem facti, et apposita conditione licet. ratio est quia quantumvis malicia venerea

dimittat ab obiecto, delectatio semper affert periculum consensus in illud ut exercendum cum fuerint. Per hanc rationem in viduis est letalis delectatio de copula coniugali preterita, in sponsis de futura delectatio de copula coniugali futura, et delectatio de copula in coniugibus impeditis ad debitum coniugale licite petendum. Ratio est quia his omnibus est illicita copula pro hic et nunc exercenda: et insuper delectatio affert periculum in illam consentiendi, hinc colligitur delectationem morosam esse in illa specie malitie, in qua esset obiectum in re positum. Ratio generalis est quia actio periculosa habet illam in specie maliciam, quam habet peccatum, cuius est periculum: ergo delectatio morosa habet illam specificam maliciam, quam ipsa habet consensus absolutus in libidinem.

Contra 1am 3am obiicies 1o,

Affectus efficax, sibi dividuus semper contrahit maliciam obiecti licet intus illam praescindere ponatur: ergo similiter affectus inefficax sibi delectatio morosa. 2o quia eodem praecepto prohibetur opus malum et affectus efficax illius: ergo eodem praecepto prohibetur opus malum, et affectus inefficax. 3o quia delectatio in opere malo habet affectum proportionatum ad illud; sed affectus proportionatus ad opus malum est malus: ergo.

Ad 1m nego consequentiam. Discrimen est, quia efficax affectus per se tendit ad ponendum obiectum in re; unde non solum amplectitur obiectum, sed etiam omnes illius circumstantias et malicias sine quibus existere non potest: at affectus inefficax cum non tendat ad opus in executione ponendum, potest voluntas intuitu praescindente, delectari in obiecto, et non in eius malicia, sicut potest in una illius circumstantia, et non in alia delectari. Ad 2m nego consequentiam, affectus efficax prohibetur semper: quia est causa per se executionis prohibite, cuius quidem non causa per se delectatio non semper prohibetur. Ad 3m distinguo minorem, ad opus malum physice, quia opus, nego minorem: ad opus malum, quia malum, concedo minorem. [illegible] ex aliis... Continuatio est de causis peccatorum.

Disputatio 2a De causis Peccatorum

Ex causis peccatorum alii dicunt intrinsecas, et extrinsecas alii: inter intrinsecas numerat causam finalem, et materialem, aut subiectiuam; inter extrinsecas numerat efficientem, et moralem. circa extrinsecas dubitatur, an Deus, Diabolus, homo, et peccatum ipsum sint causa peccati. causa formalis est ipsa moralis malicia, de qua egimus tota superiori disputatione. insuper causa finalis peccati est quidquid maliciae constituit: in sequentibus, quae constituunt maliciae et praesentis institutum, ideo in praesenti solum agitur de ignorantia, errore, passione, et ipsa malicia, quas dicunt maliciae constituere. de causis quae his omnibus aliquid constituit diximus. Annectimus ergo etiam de peccato originali, eo quod divus thomas peccatum originale inter causas peccatorum annumerat, docens quod unus homo potest esse causa peccati alterius hominis non solum suasione et consilio, sed etiam per modum quemdam specialem, quem habet, causandi peccatum in alterius per originem.

Disputatio 1a De causa subiectiua Peccatorum.

§ 1 Quae potentia sit Peccati subiectum.

Causa peccatorum subiectiua est subiectum recipiens actus peccaminosos ac vitaliter producens. et quia plura sint peccata quae in voluntate non recipiantur, non enim vitaliter producuntur a voluntate, sed ab aliis animae potentiis ut ab intellectu infidelitas, et haereses; ab appetitu sensitiuo motus irae et libidinis; et ab externis potentiis actiones externae, oritur dubium quaerens an in aliis a voluntate potentiis subiectetur peccatum, an tantum in sola voluntate subiectetur.

Suppono 1° quod non sit dicere in sequenda in nostra [illegible] et meliori [illegible], in identitate potentiarum cum anima et inter se: [illegible] haec sententia sit in una potentia [illegible]

recipit in in omnibus. quia cum sit una entitas, eo modo quo in

entitate tali. unde solum procedit dicam in intellectum quo dis

quentem ut potentiam intellectivam, et ad animam. procedit enim quod non

nisi in sensu formali, quatenus potentia formaliter distinguitur;

loquendo enim formaliter cognitio non recipitur nisi in intellectu, et

volitio non nisi in voluntate accipitur.

Suppono 2º peccatum

prout omissionis actus subiectum non habere, ratio est quia solum est proprie subiectum

eius quo fit physice unitum; omissio est privatio, et privatio nullo modo pot

potest physice uniri sicut enim repugnat per abeuntem, educatur

per actionem positivam non enim ita repugnat, quod eius ante uniatur

in eius unione positiva. unde quando dicitur peccata omissionis, et

privationes recipi uniri, et subiectari, intelligendum est secundo mo

do sicut moderno dicunt extrinsece scilicet metaphorice, et

improprie. subiectum potest distingui duplex quod subiecti, physicum a

liud, et aliud morale; physicum in quo fit, et est per physicam

unionem; morale in quo fit per unionem moralem, sive in

quo ex prudenti extimatione iudicatur existere. insuper vero

in quolibet peccato potest considerari, et ius actum, sive quasi

actum entitatis; et rationem voluntarii; actus enim nisi esset voluntarii

rationem peccati non haberet.

Dico 1º, peccatum si videatur prout

quo ad actum entitatis, recipitur in illa potentia cuius est exercitio, seu

actus. ratio est manifesta, quia peccatum est actus positivus fo

rmaliter potentiae vitalis; actus autem potentiae vitalis in eadem potentia cui

us est actus recipitur. unde in intellectu recipiuntur peccata, quae sunt

actus interni; in voluntate, quae sunt voluntarii, in appetitu

sensitivo delectationes sensibiles, et in sensibus externis,

quae sunt externa peccata.

Dico 2º: peccatum attenta ratione volun

tarii, et liberi, in sola voluntate recipitur. probatur: pecca

tum est formaliter actus voluntarius, et liber, uti manifestum,

sed actus voluntarius et liber est tantum tanquam in subiecto

in voluntari: q peccatum quatenus voluntarium, et liberum tantum i involuntari; cum enim vitalis tantum a voluntate producit vitaliter in eadem potentia, a qua producitur, recipitur. Secundo quod actus potest esse liber dupliciter formaliter, et denominative formaliter est ipse liber actus voluntatis; denominative liber est actus cuius alicuius potentiarum ad actum voluntatis imperatum. unde peccans et, quia peccans, semper involvit actus voluntatis cuius subiectum est solius voluntas.

Hinc constat, quod libet potentia esse proficium subiectum sui actus, qua actus est: quilibet enim intra potentiam per suum efficientiam unionem recipit: et sola voluntas esse subiectum morale actus, quatenus peccata sunt, et voluntaria: quod subiectum peccati debet esse morale, quatenus peccati quatenus est moralis: quod nisi per unionem moralem potest attribui suo subiecto. deinde quod voluntas sit subiectum morale omnium peccatorum, quatenus talium patet quia omnia peccata in aestimatione morali et voluntate procedunt ad eius liberum, et voluntaria, tandem quod nulla alia potentia sit subiectum morale peccatorum patet: quia nulla alia potentia in aestimatione morali procedit peccatum quatenus tale; nisi enim accedat consensus voluntatis peccatum non est: quod toto non voluntati soli tribuitur, quae sola denominatur peccans. neque contra hoc aliquid momenti potest obiici.

Rogari hic solet 1°, an motus concupiscentiae inordinatae aut libidinis et et in apetitu sensitivo accidentes sint peccata? Resp. 1° cum communi, hos motus per se non esse peccata cum a peccato accedente consensu voluntatis. prima pars constat ex tridentino sessione, et n° 5° ubi dicitur concupiscentiam non esse peccatum, licet ad peccatum inclinet; sed concupiscentia per motus suos inclinat ad peccatum: ergo concupiscentiae motus peccata non sunt. secunda pars constat, si supponimus motus illos cum ... prohibitum ... qui in illis venitur in peccatum. erit quidem peccatum leve, si motus sit cum ... levitur prohibitus et grave fuit cum ... graviter prohibitus, et si sit periculum in eis graves veniendi

Vnde refellit D. Caietani

q. 68 a. 4° docentis hos motus semper esse peccata venialia etiamsi voluntas non consentiat. illius fundamentum est appetitum sensitivum licet independenter a voluntate habere suam libertatem sufficientem ad veniale, et non ad mortale probat: quia appetitus sensitivus hominis excedit brutorum appetitum; quare excedat in eo quod habeat libertatem ad veniale.

Refellitur eiusque hoc sic 1°, quia motus qui insurgunt ante consensum voluntatis voluntarii non sunt. unde 2° videmus sanctos in concupiscentiis non posse, 2° quia sequitur hos iustos mereri per concupiscentias resistendo, nisi simul venialiter peccando: nunquam enim concupiscentiis resistit, nisi quando illorum motus insurgunt; et talis motus pati est peccatum veniale: quare ad Caietani fundamentum negato assumptum. ad probationem negat consequentiam illum enim excessus debent esse in sua linea, ita ut appetitus hominis eliceat actus nobiliores quam brutorum appetitus, absque fumo: quare excessus ille in libertate constituit. praeterquam quod assumptum est falsum, plura enim bruta in sensibus ut visu, et auditu hos excedunt;

Rogari solet 2° an [illegible] obligatio positive resistendi his motibus, ita ut peccet voluntas illos permittens, et mere negative se habens [illegible] 2° a parte. resolutio haec in probabilia [illegible] [illegible] tenenda, licet opposita sit probabilis, ut docet pater Thomas Sanchez l. 1° in decalogo c. 2° n° 13. ratio resolutionis est, quia eodem praecepto negativo, quo prohibetur actus malus, non solum prohibetur praeceptum positivum [illegible], sed etiam permittere [illegible] voluntaria. haec enim est interpretativa consensus: ideo mulier cui vis infertur, si positive non resistit, censetur consentire;

Dicitur

quia praeceptum negativum obligat ad fugiendum periculum, et causas impellentes ad illius transgressionem, quare ad ea obligat positive [illegible] [illegible] negando, ne consentiat: sed si concupiscentiae motus maxime [illegible] in consensum per imaginem simpaticam, sunt

dat' int' potius universaliu, et totius; hinc enim maxime incli-
nat' in obiectu, inquantum est apertius universaliu, iac. venit rati
mouere permittit eu admirare eius, et praecipue utrius nos
sic rta, q ut n peccet; vero circa hoc mouere suu aliquam dis-
plicentiam habere, quae licet inefficax sit ad illud reprimen-
dum, est tamen a voluntate docens reprimendum i efficax,
§ 2ª quaestione aliquas de voli discutiunt.

Quaerit' 2°. An caeca intellectiua, et n volitiua. Cuius ratio
supponimus, quod poni caecitatem ubique specialit' peccans, et tota
repano ... in circando, an ... intellectibus ponit esse st-
lum ... eligit ... afirant eius ... in lib. de aia, et de
actibus humanis de 5ª n° 12. D° ... negant eius, quia
tenet pat' ... in metaphisica q. 15 § 3°. ubi licet illius resolu-
tio sit e° intellectiua, q° de facto dat' poa ... illius
probat eius de oi intellectiuo volis, probat eius repugnare
intellectiuo quanto ... liueram

Est q° nostra resolutio:

q° poa liucia est, ... positis oibus requisitis manet in
differens ad operandum et n, i poa intellectiua quanto
lus positis oibus requisitis n e talit' in differens, si ne
necessitata ad unu: q. ... q intus nata sua e divina
tus ad cognoscendum, ... iudicandum obiectum eo modo, quo
proponit', ita ut in sua potestate n sit illud aliter cogno-
scere: unde si obiectum proponit' ut verum, nequit illi n asen-
tiri; si proponit' ut falsum; n dissentire n potest; et si
ex duobus extremis unum ut probabilius proponit' illi nason
asentit. sicut unumquodque proponit' ut ... probabile seu vendit
nario iudicio, n q ... habeat dominium supra suos actus,
ergo obtus n e sufficient proponit: q repugnat eius inerere intel-
lectibus, ad indifferentis sit ad asensum, et dissensum.
et ad utriusque suspensionis ... obtus sufficienti ... ...

ꝯfirmatur exemplo potentiae visivae cuiuscunque poli-
cui repugnat indifferentia ad videndum, et non obiectum
sufficienter applicatum.

Dices 3°. sicut voluntas fertur naturaliter
ad bonum in communi, ita intellectus ad verum in communi fertur naturaliter, et
hoc non obstante, voluntas libere fertur in quodlibet bonum in
particulari: ergo hoc non obstante, intellectus saltem poterit libere ferri potest
ad aliquod verum in particulari. 2° de facto datur iudicium
indifferens, illud scilicet, quo volentes operamur libere:
ergo est potentia intellectiva indifferens: ergo indifferentia non repu-
gnat potentiae intellectivae. 3° voluntas est libera quia potest homo
illud velle: sed intellectus potest homo, et illud cognoscere: ergo in-
tellectiva potentia potest esse libera.

Ad 1um concessa praemissa, negatur
consequentia. potentia enim intellectiva quatenus etiam ad quodlibet verum in
particulari fertur naturaliter, dummodo sit sufficienter propositum, ratio
est quia verum et falsum non possunt simul esse falsum: veritas enim
in indivisibili consistit, unde obiectum hoc particulari semper intus deter-
minatur ad unum cognoscendum, ita sub eadem ratione non potest intellectus
illud cognoscere ut verum, et ut falsum, neque illud cognosce-
re, et non cognoscere. obiectum vero particulari voluntati potest esse bo-
num, et malum sub diversa ratione. potest enim disconveniens huic,
et alteri conveniens: unde potest voluntas sub eadem obiecti ratione illud
amare, et non amare, illud amare, et odisse.

Ad 2um dicimus
indifferens [illegible], [illegible] indifferentia [illegible]
[illegible] [illegible] indicium non dicitur indifferens, quia
[illegible] potentia cognoscere obiectum, [illegible] apparet. [illegible]
[illegible] in obiecto varias rationes convenientiae, et disconvenientiae, ad
[illegible], nulla [illegible] voluntati necessitatem. Ad 3um [illegible]
[illegible], potest homo, [illegible] illud cognoscere, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. nulla potentia intellectiva potest

diceretur obiecto proposito in verbo, neque exercitio ut facile potest advertenti: unde numquam miraculum est, et essent cum [illegible] creaturae, et in alterum ad [illegible], quod est in voluntate, quae ut libertati in agendum ad amandum, et non amandum, et ad amandum [illegible] eadem [illegible] praeveniendi perfectissime [illegible] Dei clare visi. Ex quibus [illegible] nullus [illegible] intellectus posse peccare, praeceptum enim [illegible] imponitur ad implendum non potest [illegible] libertati.

Quaeritur 2°: an sit possibilis substantia creata capax peccati venialis, et mortalis incapax? Dico affirmative. Ratio est quia nulla apparet repugnantia. Dices repugnantiam esse, quia talis creatura deberet [illegible] cum gratia sanctificante; sed creatura connexa cum gratia repugnat; ergo repugnat capax venialis et incapax mortalis. Resp. [illegible] 1°, connexio creaturae cum gratia non repugnat, ut constat in [illegible] Christi, et [illegible] participatio [illegible] supernaturali d. 13 § 3.

Dico 3°: absque tali connexione potest admitti possibilis nostra creatura, nec enim repugnat creatura naturaliter connexa cum amore naturali Dei superiori; sicut de facto [illegible] plurimos angelos cum amore naturali illi ipsius connexit. Creatura autem connexa cum amore naturali Dei non potest mortaliter peccare, venialiter tamen. Insuper neque est cur repugnet creatura, quae natura sua solum possit habere limitatam et imperfectam advertentiam, quales nos ipsi per accidens saepissime habemus; ergo talis creatura solum potest venialiter peccare ex dicto n° 341. Deinde, quod ostendi non potest repugnantia creaturae [illegible] habentis plenam et perfectam advertentiam malitiae venialis, et mortalis, [illegible] liberae ampliati, [illegible] venialis, ut [illegible] ex accidentis [illegible] speciali, [illegible] [illegible] in qua [illegible] mortalis arguit

Quaeritur 3º. an creatura sit possibilis, quae natura sua capax peccati mortalis, et non venialis: negatur communiter. Primum, quia plus requiritur ad peccandum mortaliter, quam ad venialiter peccandum: sed creatura, quae plus habet, non potest non habere minus. Praeterea sic cum aliquibus dico, quod non repugnat creatura adeo perspicacis ingenii, ut natura sua sit incapax advertentiae semiplenae. Vide Aliud [illegible] q. 689 art 3º, et 4º, et plurimi illius [illegible] de peccato angeli, qui dicunt, quod talis creatura committere non posset peccatum veniale ex indeliberatione, nec ut aiunt ex subreptione.

Primum non repugnat creaturam [illegible] adeo limitatae virtutis intellectivae, ut non nisi per anfractus [illegible] obscurantes cognoscat ad modum quo homines vitio laborantes [illegible] obscura solum videntur. tandem neque video repugnare creaturam, quae licet cognoscat perfecte materiam levem, et gravem, sit adeo pertinacis naturae, ut non possit nisi materiam gravem [illegible] obligantem amplecti; quod non repugnat creatura, quae committere non posset peccatum veniale ex parvitate materiae, sed [illegible] mortale committere. Hinc ad communis 2m fundamentum, negatur consequentia, quia [illegible] specialiter plus habet, non ideo potest minus habere; Deus enim habet plus omnibus, nec ideo potest habere minora, quae habent; sic creatura, quae plura principia habet, ut peccet mortaliter, non ideo debet habere minora, et [illegible], ut possit venialiter peccare. Ad 3m [illegible] cum solo peccato originali [illegible] committere possit veniale.

Dubium specialiter [illegible]: Quaeritur an homo cum solo peccato originali possit venialiter peccare antequam aliquod mortale committat. Negat communiter tota utraque schola [illegible] D. Thomas in praesenti q. 89 art 6º duplex communiter fundamentum: 1m quia si hoc haberet peccatum veniale cum solo originali

diuncti; moreretur ut ponitur, nullus igitur locus in alia vi
ta pro tali homine puniendo. quia non tali homini qui iret in infernum;
hunc enim solum paruuli descenderent, qui peccato mortali personali:
neque etiam in purgatorium, hunc enim solum adeunt decedentes in gratia
ut soluant aliquam penam temporalem: tandem non iret in limbum
locum enim istum assignat decedentibus cum solo originali; nec ibi
est aliqua pena sensus, quam veniale promeretur. quo.

Deum, et precipuum
finem est, quaedam doctrina satis difficilis, a D. thoma semel,
et iterum tradita scilicet, hominem in primo instanti usus rationis divino
precepto se ad Deum debitum finem convertere illud quem super omnia
diligere, ex quo prius ita D. thomas discurrit: ante usum rationis
non potest homo peccatum aliquod mortale, aut veniale committere, ut pa
tet; tunc autem manet cum solo originali (supponit enim originale
deletum non esse per baptismum.) deinde in primo instanti usus ra
tionis et adimplet homo illud preceptum, et non, si primum, per actum
amoris Dei super omnia iustificat illum homo, et ab originali
mundat. si deum mortaliter peccat transgrediens quod preceptum
graviter obligans: cum ergo primum hoc peccatum non erat nec veniale
nunquam veniale potest cum solo originali coniungi.

Sed contra: haec obligatio
tio seu preceptum convertendi se ad Deum statim ac usus rationis
pervenit, probari potest primo, quia preceptum diligendi Deum obligat
pro aliquo tempore; sed nullum est tempus magis accommodatum, quam
illud quod est initium omnium operationum moralium: quo. 2°, quod tunc homini
occurrit cogitandum, et deliberatio sui, suarumque actionum,
quas tenetur ad finem debitum dirigere; sed quando talis deliberatio
occurrit, hoc illa exequi tenetur, non enim tenetur non exequi quo.
3°, homini sufficienter proponitur tenetur homo statim se subiicere; sed in
illo instanti usus rationis homini proponitur sufficienter lex naturalis de
quantum bonum honestum esse amplectendum, et fugiendum esse malum.
ergo tunc tenetur se huic legi subiicere: quo tenetur tunc se ad Deum convertere

salis implicite, vel [illegible] non obstantibus.

Dico 2° si color definitur,

cum solo originali posse iungi in eodem subiecto veniale. ita fere omnes extra scholam Divi Thomae, et ex nostris aliqui videndi apud Patrem [illegible] 3° de peccatis n° 108 hanc, quam iudico probabilem, et certissimam probo 1° ex non repugnantia; cum enim nullus sit ordo, aut dependentia, inter mortale, et veniale, ut fatentur omnes, non apparet cur adultus cum solo originali existens non possit venialiter peccare prius, quam mortaliter; sicut potest e contra.

Probo 2°

imperfectum usum rationis sufficit ad peccatum veniale, et ad mortale non sufficit, ut vidimus ex n° 3 + 1 [illegible] ante illud instans perfecti usus rationis datur naturaliter in adulto, saltem dari potest naturaliter, imperfectum usum rationis; quod ante illud instans potest adultus venialiter peccare, et non mortaliter: quod potest in adulto iungi veniale peccatum cum solo originali. Liquet consequentia probatur minor quod usus rationis non ita surgente perfectus, neque totus uno velut impetu refulget. evidentia enim experientiae facienti, fieri ad perfectum usum rationis veniunt successive, et paulatim obtutibus organi dispositionibus; unde multi habent usum imperfectum, quam perfectum obtineant: cum quod pueri habeant naturaliter imperfectum usum rationis ante perfectum, sequitur quod antequam mortaliter peccent, possint venialiter peccare; nam ut possint complectant malitiam imperfectam proportionatam.

Probo 3° reputando, et volvendo omnem [illegible] cum [illegible] ad [illegible] 4° cum aliquibus satis probabiliter a divina providentia pertinere non permittere, quod ille hoc in statu moriatur, donec vel gratiam obtineat, vel mortaliter peccet; sicut praedestinatum diu in peccato mortali existere, et reprobum diu existere in gratia, permanent a Deo, nec tamen [illegible] quam altissimae providentiae sunt.

Dicendum 3°

fuerunt morientes cum originali, et veniali tantum, ineptu-
niendus in limbo cum aliqua pena sensus: cum tamen dici
q. sibi pena sensus durat in eternum, admodumque ipsi
docent sint penis peccati venialis iuncti cum mortali ex-
ternus in inferno sibi in eternum non durat, stantibus ad [illegible]
equalitate peccati, ut de pena venialis iuncta cum mortali
docent alii: limbus non solum est locus pro discedentibus cum solo
originali, sed etiam pro discedentibus cum originali simul,
et veniali: sicut infernus est locus, in quo venit non solum mo-
rtale, sed etiam veniale cum mortali iunctum. Et in hanc
solutionem inclinat doctor eximius cum penitentia d. 11 s. 2a
n° 18

Ad 2um posset responderi dupliciter tali precepto ad-
mittendo et negando. Ad negandum [illegible] non sufficiat: preceptum
non obligat quando illius adimpletio est moraliter impossibilis; et adi-
mpletio precepti diligendi Deum super omnia in 1° rationis instanti
est moraliter impossibilis. Pro minori 2° [illegible] docet eximius Doctor
[illegible] ante [illegible] non suo [illegible] est [illegible] quod tunc
deberent [illegible] omnes ad iustificationem necessaria; inter iustificationis
[illegible], notitia fidei divinitatis incarnatione, aliisque ar-
ticulis necessario credendis; que omnia absque longa instructi-
one dari moraliter non possunt in puero, presertim infideli, ad
usum rationis pervenientes. 2° quia quomodo sciet puer ille cognoscit
quando nam sibi lux illud rationis instans illuxerit. Tunque
cognoscit gravitatem precepti huius obligationis, et dicant alii
viri docti tamen omnes qui tentius an ex his aliquid cognoverint.
Ergo talis precepti adimpletio est moraliter impossibilis. Patet conse-
quentia, si enim moraliter possibilis, aliquis imo plurimi in instanti illud
et obligationem cognoscerent.

Sed si admittatur preceptum, adhuc sta-
ndum [illegible] 2° quod ante in instanti perfecti usus rationis habet puer imper-
fecto advertentiam, in ordine ad operationem naturalem, et cognitionem habet

sufficientia principia ad venialiter peccandum prius, atque mortali-
ter. 2º quia potuit puer invincibiliter ignorare praeceptum illud in instanti
in quo obligat: in qua hypothesi potuit puer cum aliquo mo-
tu peccare venialiter prius, atque mortaliter. 3º quia potuit puer iu-
dicare invincibiliter praeceptum illud sub culpa veniali oblig-
are pro 1º rationis instanti, instante hoc errore invincibili peccaret po-
tius tantum venialiter omittendo tunc amorem Dei super omnia: quia adhuc
admisso hoc praecepto potuit cum originali iungere veniale.

Absque qu[illegible]

entia accedit ad miraculosa Dei providentia, qua Deus teneatur
puerum in illo 1º instanti instruendi, et illuminandi, nec tunc cum
se tam pernicioso labore, tunc enim homo in adulta aetate vitiatus,
et gaudens rationis perfectione, habere potuit aliud iudi-
cium erroneum, nec Deus tunc ad illud non permittendum teneatur, non
est cur homo illud habere non potuit in 1º rationis instanti, cum gaudeat
in rationis imperfectione; nec est cur Deus aliqua obligatione teneatur
ad illud tunc impediendum. hinc 2º hunc 2um dicendi mo-
dum, itaque ad arguendum in 2a parte i; iustificavit homo illum si
Deum diligat super omnia amore supernaturali; si non amorem hunc
tunc omittant adhuc potuit non peccare mortaliter quod tradita
ratio. 2º 2um dicendi modum.

Dicitur negando prius illud diu [illegible]

ad 2um [illegible] negat minorem: tempus enim accomodatum esse non potuit, in
quo adimplere non potuit moraliter praeceptum: exigitur accommo-
datum: quod probo prius de Deo si clarum quod motivum sit sufficienter in-
structus, ad 2um dicitur 1º negando minorem. cum enim hominis cognitio a
sensibus, et speciebus sensibilibus dependeat, non est cur pr-
ius 2um occurrat in 1º rationis instanti cognitio sui, et Dei potius
quam aliorum obiectorum; scilicet naturalias cuique est 2um cogitare de
salute, et vita parentum, de pugna cum sociis, de futuro man-
datio, et luxuria; horum enim obiectorum species magis obiectae et: cum
[illegible] obiecto potuit prius de lusu, quam diu accessibus quod nunc
in Deum ordinandum;

2° potest dici omissa materia negando minorem: illi, cuius deliberationis executio, proponitur maxime momenti potest intus quo modis dictum, scilicet utrisque ad plenum constituere in re, et fidei credendi, et ad iustificationis necessarium. ad 3um neg. minorem: quia sequitur me id tunc praecise non crevit ut diximus. dicendum ergo 2o minor: lege enim promulgata satis illi non dicere, et illos sive ex plene servare nec tenetur quin lege sufficienter proposita statim actu aliquo positivo se subiicere, aut illa acceptare: unde si quis divus, et fuerit dies conversionis ad nostram fidem, eius potest sufficienter proposita differre moraliter non parere scandalo, aut speciali mortis periculo, exclusio dico 2o de aliis causis intus parti: § 1° ignorantia, et errore

Cuius partis ignorans fuit tenious, ex phrasi actiona ex phis [illegible] sticorum [illegible], ut [illegible] ut nomina dicis aliquas et instituendas: primum ignorans et [illegible] ignorantiae. [illegible] ignorantia alia dicitur pure privans, et alia prave dispositio. 1° e carentia scientiae debitae subiecto: 2° e falsa obiecti cognitio, quae dicitur, et error proprie [illegible] omissis aliis divisionibus [illegible]: =

Celebris [illegible] ignorantia divisio e, quia antecedens, concomitans, et subsequens, quae [illegible] respective sint dicuntur in ordine ad aliquid [illegible] intelligi; [illegible], et ideo cuius intelligentia [illegible]: antecedens ignorantia dicitur, quae antecedit usus libertatis, sibi libere ignorandi voluntatis; subsequens dicitur, quae sequitur, ex ipsa voluntate; concomitans dicitur quae simul i[illegible] cognitum [illegible] effectum, et opere exteriori; cum ignorantia [illegible] voluntarie [illegible] [illegible] fit ignorantia, quia respectu unius [illegible] antecedens [illegible] potest respectu alterius subsequens: unde ignorantia, quae [illegible] antecedens respectu [illegible] [illegible] e antecedens respectu effectus; [illegible] e antecedens [illegible] [illegible] [illegible] dicitur [illegible] antecedens ignorantia subsequens [illegible] [illegible] potest esse antecedens, et concomitans respectu effectus: [illegible] ignorantia dicitur [illegible] et simpliciter subsequens per respectum principium [illegible] voluntate ignorandi [illegible] ignorantia, quae effectum comitatur, non potest esse subsequens respectu voluntatis [illegible] ratio e: [illegible] ignorantia concomitans in eo [illegible] [illegible] dicitur effectus comitatur, et etiam voluntate [illegible], [illegible]

Absoluto [illegible] explicemus

[illegible] ignorantia [illegible] involuntarii,

[illegible] causa operis; [illegible] scitur [illegible] sufficit: [illegible]

[illegible] existimans esse feram, occideret [illegible]

[illegible] occideret. concomitans dicitur quae non est [illegible] involuntarii

[illegible], nec est causa operis, [illegible], sicut quando [illegible]

[illegible] existimans esse feram occideret

inimicum, quem etiam [illegible] occideret. [illegible]

[illegible] voluntarii; [illegible] dicitur quis ignorare [illegible]

[illegible] dubitans, [illegible]

[illegible] velit ignorare, dicitur ignorantia

affectata, et si [illegible] negligentia, [illegible]

[illegible] dicitur crassa et supina.

Ubi nota 1° respectu [illegible]

[illegible] operis [illegible] ignorantia [illegible], quae sicut

[illegible] causa [illegible]

esse potest causa ignorantiae [illegible]. [illegible] ignorantia

[illegible] intelligendus [illegible]

[illegible] negatiue, [illegible]

[illegible], quae si adesset [illegible]. 3° [illegible]

ignorantia [illegible] ignorantia [illegible]

humana diligentia potuit [illegible] ignorantia [illegible]

sequuntur [illegible] ignorantia [illegible] humana di[illegible]

[illegible] loquendo, hac ignorantia

explanatione supposita.

Dubitatur 1° quae existit ignorantia [illegible]

[illegible] peccati. [illegible] ignorantia [illegible] esse causa

peccati, quia [illegible] ignorantia [illegible] conditio, [illegible]

posita exponit [illegible] periculo peccandi [illegible]

[illegible] dubitans, [illegible] [illegible] praecepta

iure [illegible] faci[illegible] [illegible], quo [illegible] dixi ignorantia
[illegible] culpabilis, voluntaria [illegible].

[illegible] de scientia ignorantia
[illegible] non esse [illegible] peccatum [illegible] ratio [illegible] efficiens [illegible]
ignorantia [illegible] [illegible] peccatum; [illegible] ignoran
tia [illegible] esse causa peccati. [illegible] efficiens [illegible]
ignorantia [illegible] ignorantia [illegible]
[illegible] ignorantia [illegible] sit inculpabilis [illegible] dixi quo
[illegible] ignorantia [illegible] causa [illegible] determinari [illegible]
[illegible] scientia [illegible] opus [illegible] causa
peccati moralis [illegible] tali accepti.

[illegible]
[illegible] causa peccati [illegible] concomitans ignorantia [illegible]
[illegible] habere [illegible] imperium voluntatis [illegible]
[illegible] ignorantia [illegible] cognitione [illegible]
[illegible] peccatum; ignorantia [illegible]
[illegible] in ignorantia
[illegible] ignorantia concomitans [illegible] sit
[illegible] in [illegible] sequitur [illegible]
[illegible] peccati qua talis [illegible]
[illegible] amaret [illegible]
[illegible] voluntarii [illegible]
[illegible] scientia [illegible].

Dubitas [illegible] ignorantia [illegible]
[illegible] peccatum [illegible] in [illegible]
[illegible] negligentiis in [illegible] adhibenda [illegible] peccatum
[illegible] ratio [illegible] omnino [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] omissio scientiae [illegible]
[illegible] negligentiae [illegible] negligentia
[illegible] duo moralia peccata [illegible] negligentia [illegible]
[illegible] ponere [illegible] in [illegible] peccatum ignorantiae [illegible] voluntario [illegible]
intelligendo [illegible] ignorantia actualis [illegible]
[illegible] scientia [illegible] recipiat [illegible] ignoran

etiam illo est peccatum, quod non imponit actuali

Dubitatur 3° an

ignorantia peccatum sit peccatum speciale. R. aliqua ... ignorantia ... alia opposita scientiae, quae per se praecipitur, et talis est ignorantia mysteriorum fidei, quorum cognitio est ad salutem necessaria necessitate praecepti: et alia opposita scientiae, quae per se non praecipitur, et non ... alicui est exequendum; talis est ignorantia de hoc, quod occidisti hominem, ... etiam cognitio de hoc praecipitur non per se, sed per ... non ... omnibus.

Dubitatur ... de peccatis, ... ignorantia esse speciale peccatum; posterius non est peccatum distinctum ab eo, cuius est causa ... prima pars est, quia illa ignorantia opponitur speciali virtuti scilicet ... cuius est obligatio ad sciendum ... cuius ... 2 pars est, quia scio de obiecto exequendo non praecipitur nisi quatenus ... est ad non transgrediendum praeceptum; quia illi opposita ignorantia peccatum non est nisi quando est causa transgressionis praecepti, et causa transgressionis ... transgressione ... moraliter peccatum ...

Dubitatur 4° an aliquod peccatum ... ex parte intellectus ... cognitio ... ignorantia ... metaphysice ... non ... quia nullus actus intellectus voluntatem necessitat ... Deus clare visus ... amorem ... potuit habere ... omnibus ... ita ... intellectus ... ex ... peccatum non ...

aut requirit minime aliquis defectus.

Dico 1°: non omnis ratio
inconvenientiae deest ut ratio, peccatum ut bonum impletur,
ut iudicatur a ratione, et aliis: patet enim ratione boni: quia 2° in
peccante dat ignorantia aliud considerationi motibus, et bonus qui
illis possit remagere a peccato, quod ad hoc patet aliquis in ratione defectus
requirit. ad 2um distinguo maiorem, ut bonum utile, aut delectabile, concedo
maiorem: ut bonum honestum, et moraliter convenientem, nego maiorem. iudicium
proponens fiunt, quod ut bonum utile datum in omni intentum fuerit inconveni-
ens, et illud iudicium non a ratione, vel aliis; at iudicium proponens
fuerit ut honestum in solis a ratione, et fiunt; negamus esse idem
futuro inconvenientiae debere: alioquin peccaret esse figurari pars.
ad 3um omisso antecedente, negatur consequentia: quia licet regulare, et moraliter, et
loquendo de ignorantia non in parte contingat, ut contingere saepius
id est naturis rei, nec requirit ex indigentia rei; homo enim dari
potest in illo dato, non proferendo monstrum, potentiis a peccato remagere
ut dicimus:

Nullus error contingeo virtutibus peccati, nisi ipsius
voluntatis error, qui dicitur practicus error imprudentiae: ratio quia
omnis peccati ratio sequitur electionem proponens utilitatem aut delec-
tabilitatem, quod hinc contrario dictamini in honestatem proponens; et qui
taliter operatur contra dictamen: quod patet omnibus: qui sequitur dicta-
men proponens utilitatem obiective contra dictamen illi, in
honestatem proponens, anteponit honestati utilitatem inhonestam;
anteponere autem honestati inhonestatem est error imprudentiae. et in
non venia inintelligendas plurimo scriptiores, tamen discretio
quis peccantis errare: et illud accommodatur numero 4° 8° positis
sicut errant artifices se non conformando regulis artis, ita volu-
ntas errat in moribus regulis difformis; et sicut dicitur error cog-
nitio difformis obiecto, ita operatio voluntatis difformis dicitur error
et defectus.

§ 2

De Dato Ex Pactione, et Malice

Acceptissima ē inter [illegible] peccatum divino in partes ex igno-
no, vnum ex passione, & malicia. pars ex ignorancia in 1°
dicit quasi penitus ignorans pars malicio: sic in 3 pars in
cio: ita 3° dicit ad ignorancia, seu paululum, id ē a do quis
volens omittit ~~explicant~~ vix vix mouentur ut potuit, adde
buit, tunc cis penitus non ignorat malicia cis de illa du
bitis; et de hac ignorancia dicitur ē quanti esse causa
pars, et pars.

Pars ex passione ē qd fit motu aliquo seu affectu
appetitus antium alicientis, et instigantis voluntatem ad peccandum
et q opus istis et passionis [illegible] egritudinis, nimirum cis obscurationes
ledunt invitando ad operationes boni [illegible], ideo pars ex passione dicitur
t pars ex infirmitate. cuius explanationis ut intelligas, nota modum
quo moueri solet voluntas a passione, seu appetitu sensitivo, ē aut
ab illo moueri non potest voluntas directe, et per se; cis cis [illegible]
recte, et per se agere non potest in spiritus, et appetitus sensitivus [illegible]
materialis, et [illegible], agere non potest directe, et per se in voluntatem,
quae spiritualis ē; et [illegible] efficiens mouens, et [illegible]
quae ad [illegible]. quare Divus Thomas [illegible] q [illegible] ar [illegible]
lis medio illorum influxu moueri non potest directe voluntatis
volun-
tatem cis mouet appetitus indirecte, et hoc dupliciter [illegible] Divus
mg in presenti q 77 ar 1° vno modo per abstractiones, seu distra-
ctiones, alio modo ex parte obiecti. mouet a [illegible]
gementis affectus, quae per imaginationes attingunt [illegible]
abstrahit, et distrahit intentus a consideratione spiritualium,
quae possunt a parte voluntatem retrahere; [illegible]
[illegible] sit ad singula sensibus, [illegible] in
nequiit non esse spiritualibus [illegible], et hoc verum ē [illegible]
per naturam [illegible] ad opera voluntatis, et appetitus
sensitivi [illegible] operationes aliis impediunt, quod ē di-

[illegible] obta [illegible], etiã si sint operationi pos[illegible] [illegible]
experientia nõ, quo attentius audimus, aut videmus, remissius tan
gere, et gustare.

Movetur etiã appetitus voluntas alliciendo ex parte ob
iecti, quatenus id ipsum in quo fertur appetitus facillime ab intellectu iudicatur
ut bonum, et conveniens voluntati: ut enim docet D. Thomas, [illegible]
appetitum sensitivum sequitur imaginationis apprehensio, ideo ut [illegible]
in aliqua passione existentes [illegible] imaginationis a [illegible] ab
[illegible] eo, quod versat appetitum; imaginationem autem sequitur iudicium rationis
et iudicium voluntatis. Ideo cum apparet voluntati ut conveniens obiectum appe
titus, quando est passionis homo intrinsecus, externus [illegible] immutatur; passio enim
vehemens commovens imaginationem in inordinatione putatur iudicium, et
[illegible] immutatur, aliter quam [illegible]. Unde [illegible] hanc dispositionem apparet
sibi conveniens, quod absque [illegible] non apparebat: sicut palato colera
perfuso, [illegible] aliquid dulce videtur amarum.

Quo stat appetitus
ita moveat voluntatem ut non semper illius libertatem [illegible]: aliquando enim
passio est adeo vehemens, ut [illegible] veluti absolvat, itaut illam non [illegible]
[illegible] attendere ad obiectum oppositum appetitus [illegible], ut accidit vehementi irato:
et tunc ratione penitus oppressa, [illegible] passione dominante homo [illegible]
existit, et veluti caprinus [illegible] finem: aliquando vero per passi
onem non actio iudicium rationis opprimit, ut non manet ad [illegible] sufficiens
ad hoc ut voluntas se libere excitat contra [illegible] appetitus, quoniam enim
manet iudicium in [illegible] opponens, obiectum oppositum passionis obiecto, non [illegible]
[illegible] passione [illegible] voluntas ad illud.

Hoc diximus [illegible]
D. Th. in 1a 2ae, q. 77, a. 6 [illegible] passio, ob nimiam sui vehementiam pos[illegible]
ad suum obiectum [illegible] voluntas etiam existente iudicio recto, et sufficienti
ad complectendum obiectum oppositum: unde fit quod repugnante voluntate
[illegible] motus illius in [illegible] permaneat. [illegible], quia rectum
illud iudicium tunc impedire non potest [illegible], quae [illegible]
ex quandoque [illegible] appetitus, et [illegible], rationis [illegible] cogitat
[illegible] in quod fertur appetitus.

Est 2º. quia in alio casu movet voluntatem appetitus nisi inclinet, avertendo scilicet cogitationem a contrario et illam ad oppositum minuendo, et perturbando: quia si actus interior cum praesenti ratione talis sit ut exire illius vires libertatis, tunc turbavit et abstulit eius praesentem rationem, quia enim in actus voluntatis immediate non influit, neque per modum imperii, neque per modum principii activi, ut patet ex n.º 4, 5, 6. nec potest dici inter appetitum et voluntatem dari simpathiam ratione cuius voluntas sequatur motus corporis quod omnibus sequatur appetitus: sic enim quandoque posset voluntas contra actus appetitus operari, cuius contrarium constat ex fide, et experientia.

Ratio p.ª: quia inquirere, quomodo voluntas possit libere operari, manifestum est, quod illud actus inclinationis potest impedire apprehensionem contrarii tendentis in obiectum appetitus; immo si illa omnino impediret, voluntas non libere operaretur contra obiectum a recto iudicio propositum; cum enim voluntas sit ad bonum ex se ordinata, et per rectum iudicium illi bonum proponatur; et insuper nulla sit cognitio voluntatis ad oppositum inclinans contrario in bonum sibi propositum ... voluntatem ... licuit

super addo aliquam inter appetitum, et intellectum simpathiam; non enim recurrendum est ad simpathias rationem, quas nec experientia, nec ratio convincit. ratio igitur est quia intellectus semper cogitet de obiecto, in quod fertur appetitus, adeo ut quo vehementior est actus appetitus eo vehementior sit eius cogitatio; et quia actus appetitus supponit actum sensus interni circa obiectum, actus sensus interni concurrit activa ad cognitionem per impressionem in medio speciei impressa. unde quo vehementior est actus sensus interni, ut patet ad actus vehementius, eo vehementiorem efficere illi cogitationem intellectus ...licet.

Ex dictis sequitur, appetitum, et passiones aliquando non esse causam proximam quatenus; cum aliquando ratio est quia stante passione permanet et potest deliberatio sufficiens ad peccandum, sed ... si non movet voluntas non potest movere ... et consequenter non peccat, et tunc motus ... sunt ... quia praeveniunt ... liberum motum voluntatis; si vero non deliberatio sufficiens, tunc ... passione, tamquam ...

q. libertas voluntas tunc liberè moueat, passio tamen ad partem incli
nando attrahit. Erit autem peccatum mortale aut veniale
iuxta qualitatem deliberationis et aduertentiae, quam passio re
linquit. Si aduertentia est plena motus appetitus pos-
sunt esse peccatum mortale, iuxta dicta n. 456 - si est
semiplena erunt veniale et tunc dicunt Theo
logi 2o primi quia saltem aliquam tenuem aduertentiam sub
sequuntur.

Peccatum ex malitia sensit Scotus
vt probabile 2o. dist. 43. q. 2a dari quia appetit peccatum
peccatum, siue sub ratione mali moralis. Sed aboleri
iudicat ex eo quod voluntas nequeat appetere sibi malum
vt malum, per quod etiam si diceret appetere malum
vt malum, et si id fieret instigante passione non diceretur
peccatum ex malitia. Hoc ergo iuxta eos sensus est quod fit
absque ignorantia et passione, sed cum certa scientia, ex in-
dustria, et ex mera libidine peccandi: tales peccarunt
illi apud Job cap. 34. qui quasi de industria recesse
runt ab eo. Qui ergo peccat absque passione et ignorantia
malitiam fert in malum ex seipso et quia vult, et ex mera
malitia.

Peccat etiam ex malitia, qui peccat
ex habitu vitioso, quem repetitis actibus acquisiuit, ut docet D.
Thomas q. 78 a. 2o. [illegible] habitus [illegible] vitiosus, [illegible]
[illegible] voluntas, [illegible] connaturata, fit quod habi-
tus inclinet ad peccandum [illegible] connaturatum, quod [illegible]
ex se ipso [illegible] voluntas [illegible] peccat ex ma
litia: quia [illegible] peccat ex malitia, qui peccat ex habitu. [illegible]
ad habentem habitum vitiosum [illegible] ex passione, aut ignorantia
tamen non operari ex habitu; sicut non operatur ex habitu vitioso quando actus
virtutis operatur.

Hinc est quod malitia, [illegible] malitiis [illegible]
[illegible], [illegible], [illegible] ipsi habitus vitiosi, [illegible]
[illegible] voluntatem [illegible] in malum [illegible]: sicut [illegible]

ex ignorantia, aut ex defectu aliquo intus, et peccatum ex passione ex defectu appetitus sensitivi; ita peccatum ex malitia sit ex defectu voluntatis appetitus, qui inordinatio, et malitia voluntatis. Peccatum ex malitia ceteris paribus est gravius peccato ex passione, et ignorantia, quia qui peccat ex malitia magis voluntarie peccat, peccat enim solus quia vult: unde dicit aliquis a fectus ergo peccatum, et aliquis praecepti, et legislatoris contemptus: passio autem et ignorantia peccatum extenuant, haec propter defectum cognitionis, et illa quia velut trahit voluntatem ad peccandum. Deinde peccatum ex passione est gravius quam ex ignorantia, quia est magis voluntarium propter maiorem malitiam cognitionis. Quaestio 3a de causis extrinsecis peccati. § 1o. De Deo

Deus potest rogari 1o, utrum Deus, et cum non sit causa moralis peccati. Deus non esse moralis causa peccati tenet veritas Catholica tum propter authoritatem Scripturae, sanctorum patrum, et rationem, quia etiam Tridentini sessione, et canone 6o stabilita contra haereticos aliquos docentes. Deus licet non peccet, esse tamen causam moralem omnium peccatorum; omnia enim fiunt non solum Deo permittente, sed etiam volente, et praediffiniente ab aeterno, et in tempore homines ad illa incitante, et impellente: haec enim contra rationem ad violentiam impugnat Bellarminus tomo 3o controversiarum lib. 2o.

Et recte intelligi non potest Deus non peccare si sit author, et causa moralis peccati ad illud impellendo, aut incitando. Deinde quomodo potest Deus velle peccata quae prohibet, et punit. Voluntas enim ut fiant peccata pugnat cum voluntate nostra quod peccata fiant: unde illud Sancti Fulgentii lib. 1o ad Monimum: Cuius non est Deus author, cuius est ultor; et pro quo si Deus vellet peccatum, ipse peccatum committeret, nemo enim peccat conformando se voluntati Dei faciendo id quod Deus vult, quod contra, quia Deus vult aliquid in bonum, ut vitat summum malum. Cum Deus non sit causa moralis peccati dicitur 1o et ideo repetitur non est.

2° potest rogari, an, et quomodo Deus sit causa excaecationis, et obdurationis. Excaecatio, et obduratio sunt privationes affectus malo ingerentis: 1° pertinet ad intellectum, et est affectus, quo quis divinis illustrationibus caruit. 2° ad voluntatem spectat, et est affectus quo quis divinis admonitionibus, et inspirationibus magis, ac magis resistit, et ut ad illum obstinatus stans [illegible] unde patet his vocibus excaecatio, et obduratio duo significari. 1° quamdam veluti pertinaciam in malo. 2° subtractionem, sive negationem auxilij efficacis, sine cuius homo Deo non recedit.

Dico igitur Deus non esse causam moralem excaecationis, et obdurationis in primo sensu, quatenus sit excaecatio, et obduratio est pars [illegible] in [illegible] malitiam per se, et [illegible] poenae partem. Pro alio obstinato auxilium sibi gratiae, quo nequam Deus ad bona opera excitat efficaciter, varios effectus habent, illuminat enim intellectum ut videat, cor, et voluntatem emollit, ut Deo [illegible] voluntati: unde privatio huius gratiae quatenus illuc privat intellectum, dicitur excaecatio; et dicitur obduratio quatenus privat emollitione voluntatis: cum ergo Deus sit causa privationis huius gratiae, ideo dicitur hos excaecare, et indurare, uno verbo, Deus non est causa [illegible] tenebris aut in malo pertinaciae, sed est causa permissiva pertinaciae, quae permissio in solum [illegible] efficacis subtractionem.

3° Rogari potest, an Deus esset causa moralis peccati, et peccaret, si actionem peccaminosam produceret in subiecto inclinationem sibi [illegible], ut odium Dei [illegible] quia denominari non potest odio habens Deum. Affirmant pars [illegible] pronunciant 2° [illegible] quia aliqui [illegible] secundam partem [illegible] voluntatem [illegible] contra moralis [illegible], ut [illegible] actum odii Dei [illegible] vero ut Deus odio habeat, et peccare [illegible] habeat odio Deum [illegible] nihil [illegible] generalia [illegible] tam impeccabilis a Deo.

Dico, si daret excaecationem, [illegible] peccarent, [illegible] enim qualitatem [illegible] Dei [illegible]

actionibus in subiecto indeuiationem ... : nec aliquis ergo nullo est dissonan-
tia in illius qualitatis productione, a quocumque producatur, nisi Deus odio
habeatur: sicut ueneni cibo sonatio nullo inducit malitiam nisi
attributum subiecto, cui mortem potuit inferre, eo quod actionis hodii Dei in
illa creatura applicet, quo denominari potest odio habens Deum
neque per illum Deus sic odio haberet, sequitur tamen creaturam non posse,
neque Deum in illa illius qualitatis productione. ubi nota discrimen
inter has propositiones, creaturam habet odium Dei: et creatura habet odio Deum. Verum
enim est ... uera, et 2a falsa, quando quo itaque illa recipiatur in la-
pide.

4o Rogari potest: an Deus sit causa per se ad peccandum? dicunt
concedunt frequenter, alii negantibus, et a hanc ... alii eo sensu ... duc
84. Diuus Thomas ... q. ... et a. 2 ... dixit, et reddit, Deum esse causam
per se ad peccandum quatenus est causa omnis perfectionis uoluntatis, qua ad
peccandum uis, et potentia: negat uero esse causam talem per se defectus, quem impor-
tat; posse enim peccare supponit defectum creaturae, quae est ex nihilo, ubi
esse nihil existere: eo quod uoluntas habeat ex se, et non a Deo, quod sit ex
nihilo, ita posse peccare habet ex se, non ... .

Ro... est ex ... Diuus ... de
di... paris ... 28, quem hanc esse ... nomine: in ... enim ... est, Deum uolun-
tatem non producere ex intentione peccandi, quia Deus nullo modo potest peccatum
intendere: unde in isto sensu Deus non est causa per se ad peccandum. De-
inde negari ... Deus est causa uoluntatis, ex quo infertur esse cau-
sam per se ad peccandum materialiter sumptum. peccatum quia uoluntas est potentia ad
peccandum: ... Deus est causa uoluntatis ...

In ... assumo Deum esse causam
per se ad peccandum ... sumptum, sibi reduplicatiue per se est per se ad pec-
candum. ... potentia ad peccandum, qua talis est per se libera, et indifferens ad
peccatum, et non peccatum; ... Deus est causa per se indifferentis ad peccatum, et non peccatum.
... Item: quia nulla actio physica potest procedendum a formalitatibus
effectus; ... enim formaliter ... dictatum ... effectum produxit; ... Deus produxit
uoluntatem: ... formaliter per se ad peccandum identitatem cum uoluntate ... di-
xit ... inde, quod peccabilitatem quae talis non est malus modus ...

hoc enim consistit in actione, seu exercicio libertatis, et illa est ipsa suppositi creature, quatenus indifferentis: et Deus est causa illius, quod melius morale non est, sed est causa peccabilitatis, seu potentie ad peccandum, quatenus talis.

Dices, quod est causa cause, est causa causati: ergo si Deus est causa potentie ad peccandum, erit causa peccati ab ea causati. Nego consequentiam: quia axioma intelligendum est de causa cause naturalis, non vero de causa cause liberae: alioquin artifex gladii efficiens esset causa omnium occisionum, quas gladio illo flagitiosus homo per accidens intentionem committit: Deus ergo est causa potentie liberae, imo illius indifferentie, quia tale quid bonum opus intendit; ac ipsum eo quod intendat ipsius potentie determinationem ad peccatum.

Confirmatio. Terminus de defectu adhuc eget divisione: quia vel loquitur de defectu, quem supponit potentia ad peccandum, vel de defectu, quem dicit ipsa: defectus quem supponit, est ipsum nihil, ex quo fit, et producitur potentia: in quo sensu verum est, Deum non esse causam potentie ad peccatum quatenus supponit huiusmodi defectum. Deus enim causa nihili non est, quia cum intelligatur Deus in creaturis causalitatem exercere, intelligitur negatio creature. Et tum dico, in hoc sensu non licere dici absolute, et simpliciter, Deum non esse causam potentie ad peccandum. Ratio est, quia nihilum non est constitutivum potentie eius quatenus creature, non enim potest constitui quod est aliquid, per ipsius negationem: est quasi tantum terminus a quo illius productionis: quare licet Deus causa nihili potentie non sit, non propterea est dicendum, Deum causam potentie non esse.

Defectus, quem dicit constitutive, et intrinsece potentia ad peccandum, est ipsa limitatio creature, ex eo quod creatura ex nihilo sit, et limitate perfectionis, et propter eam, est defectibilis, et peccabilis. In hoc sensu assero, Deum absolute, et simpliciter esse causam potentie ad peccandum: quia Deus est causa huiusmodi defectus: ratio est quia defectus iste est perfectio limitata creature, quatenus excludit omnem perfectionem; Deus est causa limitate perfectionis: ergo est causa huiusmodi defectus: ergo absolute, et simpliciter est causa potentie ad peccandum. § 2º de demone, hoc comparo.

Tandem et Diabolus non est causa propria peccati alicuius committendi a voluntate nostra, sicut committere non movet, nec inclinat: in voluntate enim hanc

et act. illius influere directe nullus alius ad hoc potest quam Deus, qui
ut dominus voluntatis nostrae illam, prout voluerit, flectere, et movere
illud proverbium est cor regis in manu Dei est, et quocunque voluerit
vertet illud: quia quamvis Deus agit directe et immediate in voluntate, et nos deinde
creat per illuminationes, et inspirationes, quas in illis excitat, et efficit. deinde
sit causa vnalis, et 2° particularis immediate concurrit ad omnes voluntatis motus, et actus.
tandem ad istos potest absolute, et simpliciter Deus necessitare physice volun-
tatem: nullo aliquo ex his modis potest Demon voluntatem movere, et consequenter
nec esse causa immediata, et directa peccatorum.

Secunda est deinde, Demonem esse
causam omnium peccatorum mediate, et indirecte: et hoc dupliciter potest contingere,
1° visibiliter, et externis actionibus peccaminosis persuadendo, quando in de-
serto Dominum tentabit. 2° invisibiliter, et interius, et hoc adhuc dupliciter.
1° proponendo in homines objecta, cuius imaginatio, et cognitio voluntatem ad illa
amplectenda allicit, et inclinat. 2° varias malarum actionum species ob-
iciendo imaginationi, et phantasiae per motiones, et alterationes animalium spi-
rituum, et humorum in quibus recipiuntur, et sic excitando in appetitu sen-
sitivo pravos affectus, et passiones ad peccatum allicientes. et potest a Dia-
bolo fieri partim quia habitualiter loco mouendo, et eminenter [illegible]
rerum, et causas naturales excellenter cognoscit, et applicat, quas cognoscit
ad peccatum committendum conducere.

Insuper certum, Demonem non [illegible]
movere, et tentare, ut illos cogat, et necessitet ad peccatum quaerere. Ratio
quia Demon se accingit nos liberum ad actum esse peccaminosum, sed non.
Si dicis ipse hoc liberum peccatum, non quo actu a Demone: si dicis ipse actus illius
finalis malitiae non haberet: et consequenter non formaliter peccatum. praeterea quod, id quod
non est supra naturae vires nostrae, necessitare non potest: Demon autem tantum exte-
rius obiectum voluntati movet, sed ostensione mala ostendendo, sed illius [illegible] ex-
citando: non ergo potest hominis libertatem destruere. Dixi ad peccatum [illegible]
quia aliquando ad peccata materialia necessitat, ut patet in energumenis,
et aliis a Demone, quae Deo permittente, cogit ad blasphemias pro-
ferendas, quia deficere libertatis peccato [illegible]. si hoc non fit, quod Demon
imprimat illorum voluntati aliquem velut impulsum, hoc enim nullus
nisi Deus praestare potest ut dictum est: sed quod externe [illegible] voluntati mo-
veat ad exercendas actiones illas materiales, et quia ratione usum impedit

imaginationis, et appetitus sensitivi movendo quibus statuit.

6 Dubium,

an Demon sua suggestione, et tentatione sit causa nostrorum omnium pecca-
torum. Resp. negative ex mente communi scholasticorum cum divo Thoma q. 80 ar. 4.
colligitur ex epistola Divi Jacobi c. 1o unusquisque tentatur a sua concupiscentia
abstractus, et illectus. ex quo sacra nostra [illegible] hic: unusquisque habet in
se patri fomitem; et propter quam carnis concupiscentia, unde mortis ad partem alicien-
tis insurgunt; in voluntas absque sensualitate, et aliena persuasione po-
test peccare: quia natura sic Diaboli tentatio, et suggestio: quia absque fundo dicendum omnia
et singula peccata fieri Demone tentante, et suggerente. Fiat quod sepe homo ac-
cipit occasionem peccati ex cogitationibus pure spiritualibus, quas Demon vix
potest excitare: deinde peccat etiam ex occasione, que cum non fuerit pre-
meditata non potuit, et consequenter quia non cogitet de homine tentando.

Obbes Divus Antonius ser-
mone 68. ad fratres in heremo dicens, cum mali aliquid cogitamus, aut ››
facimus sibi magnum, sibi patris, nulli dubium est, quin malignos an- ››
gelos cogitatores habeamus. quod confirmat ex Divo Petro c. 5o dicente. ad ››
versarius vester diabolus circuit querens quem devoret, et his et aliis [illegible] ››
cum Demonum adio est dignissimo nanno solicite, et quotiens in nobis conspi-
cientia, aut voluntate motus aliqui pravi insurgunt, pulsio acit ut illos pre-
moveat, et ut occasionem nobis offerat peccandi, demum cum dicat Divus Thoma
causo uniore [illegible] omnium nostrorum peccatorum, quatenus fuit causa peccati pa-
tris ex quo fuit omnia natura corruptio, et proclivitas nostra ad actualia peccata, quod
multis potest defendi si admittatur sic docens; dolomon non patris positio, fore
in bono confirmandos: si enim non fuisset talis peccatum, cuius Demon fuit causa
nullus illud peccatum in nobis.

De hoc nullum est dubium, esse pene causam moraliter
aliquorum his peccati, et hoc duplicit. 1o suadendo, et suggerendo peccatum, ut
experientia testatur, utinam [illegible] non testaretur experientia. 2o per modum
exempli, quemadmodum dicitur scandalum. de quo agit c. 2 cum enim hoc omnes

sint eius de natura et definitionis, et eodem humo utantur communi frequenti
exiisque videant, et audiunt pandi orationem accipiunt

De peccato du
uitat, an unum peccatum possit esse causa alterius peccati. Resolutio affirmativa D.
thomae in ar. 4o, et hoc quadrupliciter iuxta quatuor genera causarum: uno
enim peccatum unum aliud peccatum causare per modum causae efficientis, sive mouentis
per accidens, et peccatum per accidens sicut remouens prohibens: quia peccatum tollit,
removet gratiam, et caritatem, et quibus aliud prohibens, et retrahens a peccato, et ideo
hoc in aliud peccatum incidit: per se etiam quia per unum peccatum homo disponi-
tur ad aliud simile facilius committendum; ex actibus enim generantur dis-
positiones, et habitus ad similes actus inclinantes. 2o solet esse causa finalis
quando scilicet unum propter aliud committitur, ut furtum propter adulterium. 3o causa
materialis; quatenus unum praeparat alteri materiam, sicut avaritia
materia litigio, et diuitiis congregandis. 4o est causa formalis, ut furtum
infurto propter adulterium commisso, ubi furtum se habet ut materiale, et
formale adulterium. Duo de peccato originali § 2 catholica ueri-
tas statuitur.

Peccatum originale tale dicitur non quia sit aliorum origo, sed quia a parente huma-
ni generis origine tamquam ex uitiata radice deriuatur, siue quia omnium, seu
tali generatione in illius posteros transfunditur; peccatum hoc negaui-
uit Pelagius dicens, Adamum peccato suo nobis non nocuisse, nisi
quatenus praebuit exemplum praecepto Dei transgrediendi: 200 illi
posuit esse, quia peccatum exiis peccatissimo necessario debet esse liberum pa-
tri, sed Adami peccatum non fuit illius posteris liberum; non enim tunc
existebant: quia per illud peccare non potuerunt; et ceterum, nec illud merge-
rere.

Sed contra hunc errorem stat ueritas catholica et communis dat.

dali pecc. originali ex Adamo derivatum in posteros, qui natorali generatione maris, et feminae ex illo descendunt, ion cuius fiunt Dei inimici, et digni q. poena aeterna. ab ista generali regula lium
t ctiaanimo excipimus Virginem deiparam, quam in decreto de pecca. originali includere non esse suae intentionis declarat expresse Tridentinus sessione, et c.º. et Divus Aug. de natura, et G.ª c. 36 merito docet, Virginem Mariam semper esse in quibus de peccatis excipiendam.

Chatolica haec veritas est in pluribus Conciliis definita, et nobilissime in Tridentino Sessione 5. citata. plurimis et in sua c.ª autoritatibus, quibus veritas haec resultat, sufficiat illud Divi Pauli ad Romanos 5.º, sicut per unum hominem peccatum intravit in hunc Mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit. in quo omnes peccaverunt. huic et licet Pelagiani respondeant, Apostolus loqui de imitatione pecc. imitationis, et non per propagationem, tamen hunc locum Apostoli de Adami peccato non imitatione, sed propagatione in posteros transfuso, chatolica Ecclesia semper intellexisse definit Tridentinus. praeterea quod si de imitatione omnium crederemus, potius diceret Apostolus, peccatum in Mundum intrasse per Evam, aut Demonem, qui prius peccavit, et quem imitantur peccatores. deinde docet Divus Paulus, peccatum esse causam mortis, sicut Adamus peccati; sed peccatum non est causa mortis per imitationem: ergo neque Adamus fuit causa nostri peccati imitatione, sed propagatione, et origine.

Probat haec veritas traditione apostolica in Bautismo parbulorum firmata, fuitque semper in Ecclesia summa cura, ne parbuli quitarent absque baptismo decedere, ut G.ª et gloria obtinerent. Ideo haec ratio tir ma est nostri Cardinalis Sfondrati ... de statu parvuli ... illos merito vocat in ... et involuntarios ... cuius responderet Pelagianus baptisari pueros, non ut peccati alicuius remissionem consequantur, sed ut caelos in ... possint, qui sine bautismo nemini patebant.

Si hoc Pelagii figmentum ... 1.º quod bautismus desertur ut puer renascatur ex aqua et spiritu sancto, renacia per gratiam

nullus in anima, cum generatio corrupta non fuerit per peccatum, praeter
atque quod in Actibus 2° clare dicitur per baptismum parata remitti, ibi
unusquisque vestrum in remissionem peccatorum. 2° ut recte infert
Tridentinum ubi supra, falsa esset forma baptismi, si haec non fi-
eret in peccatorum remissionem. 3° quia sicut nihil aliud peccatum, caelum
claudit, ita nihil a caelo, nisi peccatum excluditur: quia baptismus
non aliter caelum aperit nisi tollendo peccatum, quod erat unicum obstaculum
ad caelum. 4° quia iustificari in utero materno fuit speciale pri-
vilegium aliquorum: quia nullus nascitur iustus, sed omnes peccatores: ad hoc
quod extra uterum maternum iustificandos baptismus adhibetur. Ex hujus-
modi fit, peccatum originale esse proprium, et rigorose peccatum: et adeo inter Catholi-
cos est, ut plurimi docent esse de fide, quia satis indicatum definitum-
que a Tridentino; docet enim per baptismum tolli totum id, quod verum et
proprium rationem peccati habet; sed per baptismum tollitur originale; ergo sup-
ponit illud originale habere propriam, et veram peccati rationem, et consequenter
esse proprissime peccatum.

Probatur a posteriori, quia per peccatum originale redditur homo Deo
inimicus, dignusque poena aeterna, quae est proprii peccati. Patet consequentia: quia sola
culpa reddit creaturam Deo inimicam, et iniustam. Deinde perpetua
exclusio a regno caelorum in ipsa providentia nisi pro culpa peccati
non contingit; quia si per originale fit homo Deo inimicus venitque per-
petua a regno caelorum exclusione, originale erit proprium peccatum: ali-
oquin Deus esset iniustus in tali punitione. Patet deinde a ratione
quia peccato originali proprie convenit ratio peccati in quibuscunque aliis
receptis conditionibus, quomodo a originale peccatum sit voluntarium, et ali-
enum ut requiritur ad rationem, dicetur infra a n° 568; ex quo etiam
fit satis Pelagianorum argumento posito n° 523.

Sed peccatum aliqui labo-
rant in dubitando, an peccatum originale conveniat univoce cum personalibus actu-
alibus, an potius analogice, vel aequivoce. Sed ad hanc quaestionem nos facile
expedimus, quia ex notitiis prius de univocatione infertur ex immedi-
ate dictis convenientiam originalis cum actuali esse univocam. =

ratio quae ex utroque parte reperitur una, et propria paternitatio, ut diximus, illa potest abstrahi a differentiis, quibus differt utraque: quia illorum similitudo et convenientia patet contra quia ratio, in qua conveniunt tandem omnino; et tamen eadem ratio patri in cuius conceptu nulla ex differentiis apparet, nec in hac re aliquid repugnat ad dicendum.

Solutio non praeter nostram doctrinam Divi Bonaventurae de 2 [illegible] sive doctrinam licet dico paternitatem originali, et actuale medium potest dici aequivoce convenire, ut docuerunt Durandus, et Capreolus, quam analogice ut Ricardus. ratio illa est, quia aequivoca ponuntur aliquid talia simpliciter, non tamen analoga: inter haec solum cui unum dicatur simpliciter tale, reliqua vero in [illegible].

Aliter fieri solet argumentum, et ab ignobili doctrina: dicatur tamen ex istis aequivoca minimus inter se convenire, quam analoga; immo nullo modo nisi penes vocem conveniunt, ut dicitur ex illorum definitione: quia melius, et magis Christo fidei licet dico paternitatem dicuntur analoga, quam aequivoca patet contra: quia melius Christo fidei [illegible], qui ponit in originali maiorem similitudinem et convenientiam cum actuali in designato priorum partium; sed per analogiam ponitur talis convenientia, et per aequivocationem ea ponitur: quia. neque ratio patris Bonaventurae exigit aliquid, quia inter aequivoca nullum potest dici simpliciter tale in eadem omnino ratione, sed tamen in omnino diversa: unde si originalis cum actuali conveniret aequivoce, dici non posset simpliciter paternitas; si quidem ratio quae paternitas actualis [illegible] nullo modo originali conveniret. § 1° Arguas si [illegible] convenientia originalis [illegible].

Praecipua in hac materia difficultas est in scientia patris originalis in dotando, quod est unum ex notissimis fidei, sed ius explicatio difficillima, adeo ut difficillimus inveniatur. Ante [illegible] ignorantiam [illegible] [illegible] ob [illegible], ait [illegible] epistola 28 ad [illegible] suam tamen ignorantiam patris instanti i doctorem maximo [illegible]:

et variis modernorum fatetur ... seq. Doctores ... qui occurrunt in huius pars explicatione. ... ut sibi satis fiat satis. ... Deo auspice quacumque pugnante, quod ... contra tradere conabimur. ... statim noto, nostra pugna ... hereticis; ... et in nostro Bellarmino superius citato ... tota nostra ... Catholicis sentientibus. Ex quibus aliquorum.

... originale ... in quadam morbida qualitate seu languore ex Adamo in posteros traducto, ad peccandum inclinante, et quae concupiscentia, et fomes ... appellari. ita Gregorius Ariminensis in 2. distinctione 30 ... ... docent ... Adami ... in ipsius voluntate ... qualitatem vitiosam, ex qua in ... Adami redundabit ... dicunt morbidam: ex quo fit ut ... qui ex Adami semine nascuntur quasi ex ... eandem qualitatem in carne, et ex carnis qualitate similis alia in anima ... ; ... in puncto ... anima ... et hanc ... in anima ... dicunt originale peccatum.

... explorata ab omnibus ... 1° ... in philosophia multiplicit..., ... qualitatem ... ponit in ... et ... ; nihil a ... et in ... ponit esse fomes, et concupiscentia, quae ... aliquid sensitibus, et vitale. 2° ... aliquid concupiscentia ab appetitu sensitivo; hic ... in obiecta delectabilia, et ... concupiscentia et inclinatio ad peccatum. 3° ... nihil materiale, ... spiritualis; quomodo ... qualitatem in carne ... spiritualem qualitatem in anima ... , ut ... Ariminensis.

2° ... ... peccatum ... operatio ... voluntatis ... qualitas ... operatio voluntatis ... quid ... voluntati ... 3° qualitas ... quae concupiscentia vocatur ... tollitur per baptismus ... non tollitur ... manet post ... originale peccatum: quod est hereticum. ... tollitur ... non manet

concupiscentia in renatis, ad est falsum: quia si manet atque Suntto ponit qualitatem, qua sit concupiscentia ab aperitione dicta. Quod quod nullo est causa huius positivae qualitatis productiva: non Deus neque pater Adami, neque pomum vetitum, neque serpentis halitus, ut vult Ariminensis. Non Deus, quia Deus nequit se solo producere qualitatem in subiecto, quod peccans denominet per illam ut dictum est § 13.

Neque fuit illius causa pater Adami, quia si Adamus virtute non fuisset caput morale hominum, pater illius illam qualitatem non produceret; quia illa deficiente non producit: patet ergo, quod sive Adamus esset, sive non esset caput hominum, semper pater illius esset idem physice pater: quia semper esset eadem physica causa: mutatio enim moralis physicam virtutem non mutat: quia si in uno casu qualitatem non produceret, non producit in altero. Praeterea modo primum arguitur quia nulla peccata aliorum hominum sunt talis qualitatis productiva, alioquin tunc etiam Adamus in patre originis non in originali nasceremur ex patris parentibus nostris, quo quod Suntto ponit in solo Adami patre speciali esse virtutem productivam quaestionis cum sit eiusdem physicae speciei cum multis exemplis. + enim

Insuper neque fuit illius causa vetitum pomum hoc enim ut dixi, Anno ... consimilitudini a ... natura sua erat bonum, et prohibitio extrinseca illi tribuere non potuit virtutem physice productivam quia tamquam causa qualitatis non fuit halitus serpentis: superatur est itaque Adamo, sicut cum Eva, sicut enim halitus serpentis non attigit Adamum, quo modo posuit in Adamo qualitatem imprimere quae quod ..., cum serpentis conatus esset irritus, si Adamus libera sua voluntate non venisset consentiendo. Quod si Divus Augustinus dixit Aliquando, originale esse productum ex afflatu serpentis, intelligendus est de productione morali, quatenus productum fuit ex serpentis suggestione, et persuasione. Videtur quod dicit concupiscentiam esse infectionem moralem qualitatem intelligendum ... qualitate morali non physica, quae aperitione nominatur, quae initianuit ex iustitiae originalis carentia.

...

pecc. originale dicatur formale in concupiscentia, et formaliter carentia gratiae. Et hac sententia refert per solam cui illo omnino non displicet, alii sidionensis et durandus in 2 d. 30 q. 3. Sed refellitur 1° quia inclinatio ad peccandum non est materiale peccati; alioquin habitus vitiosi dicerentur materiale peccatorum: quia neque concupiscentia, quae tantum est ad bonum delectabile etiam peccaminosum inclinatio. Refellitur 2° quia reatus poenae pars formalis non est. Probatur: quia saepissime fit, quod ablata culpa maneat reatus poenae saltem temporalis, ut docet expresse Tridentinus sessione 6 c. 30; quia reatus poenae non est culpa.

Confirmatur 1° quia reatus ~~reat~~ sive obligatio ad poenam, sive dignitas poenae, in nullo modo est pars. Quod patet: probatur primum quoad 1um. 1° quia obligatio ad poenam supponit aliquid quod sit dignum tali poena; Deus enim nullum obligat ad poenam, qui dignus illa non supponit: quia in parvulis aliquid supponit, ratione cuius ad poenam obligatur: quia non in obligatione ad poenam, sed in illo quod supponit, consistit originale peccatum. 2° quia tota obligatio ad poenam provenit a Deo lege sua poenam pro culpa statuente et taxante, sed formale peccati originalis non provenit a Deo: quia originale non est reatus poenae, sive ad poenam obligatio.

Probatur eadem ratio quoad 2um. 1°, nullus est formaliter malus et peccator, quia est dignus poena alioquin ratione cuius dignitatis esset dignus alia poena, et sic in infinitum; per peccatum enim fit quis poena dignus: ergo dignus poena quia est malus, et peccator: quia peccatum est causa dignitatis ad poenam, et consequenter dignitas haec a peccato distinguitur. 2° quia dignitas poenae est proprietas peccati, quae peccatum sequitur sicut dignitas praemii est meriti proprietas: quia essentia culpae non consistit in dignitate poenae. Dignitas quae actualis supponit actualem culpam, et habitualis dignitas habitualem culpam supponit. Unus si quando dicit originale esse reatum, intelligendum est de reatu culpae;

nunquã enim dixit consistere in reatu pene, sed in reatu culpæ. Sæpe: quando in scriptura multoties ponit pro culpa, ut patet in Exodo 32 percussit Deus populum pro reatu vituli. hoc est pro peccato adorationis vituli.

2ª sententia, peccatum originale nihil aliud esse quam ipsum Adami peccatum imputatione quadam, et denominatione extrinseca in illius posteros derivatum. Ita Albertus Pighius controversia de peccato originali et Ambrosius Catharinus dicentem hac capite 5º. et ab aliquibus tribuitur doctissimo D. Nostro Salmeron in capite 5 ad Romanos de q. 1. immerito tamen id notante P. Ordo, qui hanc modo asigno relatam post Tridentinum sustineri non potest; et Salmeronis, quod recte intellectus nostro iudicio, viri doctissimi, qui post Tridentinum scripsere defendunt, et quidem sine praeiudicio Tridentini dicunt, peccatum originale esse nobis physice, et per modum actus extrinseci, non quod physice extrinsece denominari peccatores, verum dicunt: quod actus Adami peccantis est nobis physice extrinsecus: sed et dicunt originale peccatum nullo modo esse moraliter, et per modum habitus esse nobis intrinsecum.

Refelluntur

1º ex Concilio Tridentino sess. 5 c. 3º, ubi docet peccatum originale inesse unicuique proprium: quod ostendit originale peccatum debet esse quid nobis intrinsecum, ut denotat particula in esse. Unde canone 5º docet, remitti originale per baptismum non esse imputari, sed vere tolli: quod originale in posteris Adami non est aliquid per imputationem et denominationem extrinsecam, sed aliquid ipsis intrinsecum, alioquin remitti originale esset non amplius imputari. Refelluntur 2º, quod nemo est reus, et proprie peccator per peccatum sibi omnino extrinsecum, hoc est per peccatum alienum omnino, sicut nemo potest esse innocens per meritum alterius: sed posteri Adami ratione originalis vere, et proprie peccatores, ut est sententia fidei, ergo originale illis debet esse aliquid aliquo modo intrinsecum. § 3º cum sit explicat.

4ª sententia communissima et valde plausibilis defendit, peccatum originale etiam consistere in privatione iustitiæ originalis.

Ad hanc ii quaestionem explicandam, oportet quod primo instructi simus circa notionem atque
quod plurimi qui illud saltem penitus ignorant. quorum aliqui fuerunt
videtur Dominus Almain de peccato originali c° 2° libri [illegible]
» parte, quod originali dico, aliud intelligere neque in omni in-
» citibus nisi ipsum quod ipse possit facere per inobedientiam Adae
» iustitiae debitae nuditatem; si iustitia originalis nomine a doctoribus ac-
cipitur, ideo videbimus illam contra in alias innumeras divisiones, adeo
ut fere inde de illius natura possit dubitari. Dicendum igitur quid sit
iustitia originalis.

Igitur omnes iudico convenire in eo quod iustitia origina-
lis sit saltem partialiter donum quod datum fuit animae in illo statu felicis-
simo innocentiae appetitibus sensitivis, et reliquis potentiis ita erant rationi subie-
ctae ut nullus pravus motus contra rationem insurgeret. hacque potentiarum subie-
ctione fuisse ornatos primos parentes. Verum in [illegible] discordant, quod aliqui
cum Scoto in 2 distinctione [illegible] dicant, donum illud fuisse habi-
tum distinctum a gratiae habitu: hic coniungebat hominem cum Deo ut fine
supernaturali, ille quem ipso iustitia originalis dicimus coniungebat hominem
cum Deo ut fine naturali, ita ut vires inferiores rationi et voluntati subiiceret.
cum D° Thoma 1 p. q. 100 articulo 1° ad 2 existimant habitum ius- Alij
titiae originalis ita distingui ab habitu gratiae, ut hic coniungeret hominem cum
Deo, et simul esset radix originalis iustitiae, quae reliquas potentias cum
voluntate coniungeret. Alii vero per iustitiam originalem intelligunt mul-
tiplex donum, sive plures habitus scilicet alium habitum gratiae gratum
facientis, alios hominem rectificantes in ordine ad Deum tum ut finem su-
pernaturalem, tum connaturalem, ita ut alius sit in mente, alius in voluntate,
et alii in potentiis inferioribus ut sint rationi subiectae. ita fere circa de [illegible]
alii tandem per iustitiam originalem nihil aliud intelligunt quam
ipsos [illegible] iustificantes, cui [illegible] effectus attribuunt. [illegible]
Adamo collatam fuisse ordinis [illegible] et [illegible]
illa enim sicuti nostra [illegible] hominem iustum, [illegible], et insuper potentias
voluntati subiiciebat, quo nostra caret, ita [illegible]

c. 5° apud P. Bg in presenti.

Nobis primum placet sententia Bg qui dc 132 ar. 1° ad 30 docet miraculi illius effectus subiectionis sine naturam non ab aliquo habitu provenire, sed a speciali Dei protectione et providentia, qua erat dicendus, ut dicitur hoc privilegium non caruit ergo Deus: Deus nullis motus in potentiis inferioribus permisit contra rationem insurgere, ratio est, quia in philosophia evidenter est habitus, qui positive impediat operationes naturales potentiarum, nisi destruat aliquid ex parte ipsius, sed sic physice in potentiis est illius, quorum neutrum habebat ille habitus, a quo potentiarum subiectio proveniret: nam deinde: quod potentias manebant in Adamo naturales operationes naturales excellentes in Deus, quia igitur si impositas aliqua fingere, si erat habitu illo expelli non posset per operationes ex ipso impositas. Melius igitur dicemus, Deus tamen causa est denegare potentiis, ne contra rationem operarent. Unde sequitur iustitia originalis esse eiusdem habitus per se gratiae facientis Adamo eiusdem ordinis ac nostra. dicebatur iustitia, quia illud iustum efficiebat; et originalis, quia illa accepit origine transfundenda in posteros.

Hoc praemisso, praemitto deinde subiectionem illius hominis ad Deum, et potentiarum ad rationem in qua iustitia originalis posita erat, considerari posse dupliciter, in actu 1°, et in actu 2°. iustitia originalis in actu 1° erat habitus illi gratiae et aliorum donorum, sicut plures erant, sive tantum habitus fidei, et externa Dei protectio, et providentia. iustitia originalis in actu 2° erat in ipsius actibus honestis, quorum ratione homo Deo subiciebatur actualiter, et potentiae subiciebant actualiter rationi, et qui propria dicebatur iustitia, et rectitudinis habitu.

ex his ... quid sit hanc ... depato originali defendunt, alii dicunt originalem consistere in privatione rectitudinis ... iustitiae originalis actualis, et subiectionis in actu 2°. a quo ... cum ... Granado ... 23 § 1°. ... Thomas, Bonaventura, Alexandrum, et Scotus ... quid, et in hoc sensu ... satis clare Divus Anselmus ...

et re ipsa si haec ampla non differt, ut in supra ad § 2 declaravimus.

Ceterum originale consistunt in privatione iustitiae originalis habitualis, sibi ... , et isti adhuc in triplici dividuntur: quidam enim asserunt originale non consistere in privatione habitus gratiae, sed in privatione iustitiae originalis, habitus scilicet subiectionis debitae, et bonitatis ... . Sequitur Scotus. Alii dicunt originale consistere in privatione omnis habitus, quos iustitia originalis includit, scilicet habitus gratiae, et subiectionis hominis ad Deum, et potentiarum ad ... ita Soncin ubi supra. Quidam tandem defendunt, originale tantum consistere in privatione habitus gratiae iustificantis, sive haec distinguatur sive non, a iustitia originali. Ita ... , et hic modus communis horum ... defendendi. § ... hic sit ... refellit.

Initium eorum ... videtur valde probabile salvo auctorum pondere: ... ne a communi semita absque patrocinio deviare. Et ... ex ... , et sequitur illustrissimus Godoy in praesenti ... de ... § paragrapho 6°. ex quo sequitur, non bene Belarminus dixisse, omnes qui a formali constitutivo originalis excludunt gratiae privationem, ... tridentinos adversarios: cum quidquid de originali peccato disputantes dicimus in nostra, quae in hac explicatur sic ... in praesentia ..., ... quoad de formali constitutivo originalis nihil praeter privationem ... definiunt.

Contra ... quae p° defendit, originale ... privationem iustitiae originalis, et non gratiae (omitto illos habitus distinguens) refellit, quia non solum iustitia originalis, sed etiam gratia erat transfundenda in posteros Adami. Sic Adamus ... ut ... ex omnibus theologorum, ... Tridentino asserente: "Adam ... iustitiam, et sanctitatem amisisse" ... ; sancto ... gratia sanctitatem intelligente; ad quam ... privatio gratiae in originali peccato: ... privatio iustitiae. Patet ... : ... minor, ...

posteris Adami 2o, quae iustitia; ? ratio est privatio iustitiae ori-
ginalis, et quod iustitia quae habitualis debuerunt habere: quod confirm.
quod si 2o non confert per baptismus, ? tamen iustitia originalis non
tollitur tota originalis pars: quod hoc ? vivit in privatione habitus
iustitiae, sed in privatione habitus 2 vivit. prob. ant. quod hoc
pro originalis ablationis facta per baptismus manent gratia, deo
diletti, et haeredes Dei, ut docet Tridentinum; ? hoc dari non potest
cum 2 privatione: quod non 2o non datur per baptismus non datur totius ori-
ginalis ablatio.

Deinde quae prob. docet originale ? in privatione
habitus con. pons infectiones subiicienis, refellit quod in eo originali non
vivit, quod per baptismus non tollit, et per baptismus non tollit habitus
rem? ? appetitus, ? in ? manere dinordinationis,
et rebellionis appetitus ? tamen: quod in habitu illo neque in adaequate vivit
originale pars. patet consequentia: quod si post baptismus aliquid manet, in
quo inadaequate ? originale, non tolleret per baptismus totum
id, quod habet rationem peccati: ? definitum est in Tridentino, per baptismus
tolli totum id, quod habet rationem peccati: quod.

Modo refellendo ? coy
?, gratia ? docet ? originale in 2 privatione. refellit quod
1o quod 2 habitualis privatio fuit pars in posteris Adami, sed quod Ada-
mus tenebat illam in posteros transfundere, et non transtulit, ut clare in-
sinuat ? B; sed quod posteri illa habitu tenebant, et non habuerunt
ut fiat communia modis obiiciendi: ? neutro ex his modis potest
esse pars: quod omnis ? ? ? patet, et ?
? transgressione obligationis alienae, ut patet ?: quod ?
si Adamus violavit debitum, quod habuit transfundendi ? in posteros,
posteri non ? ? ratione peccatum.

Confirmatur ratio, et explicatur, et de-
mus ? ? habere potestatem tollendi ? habitus ? Dei,
et insuper Deus ? ? ? gratiae ? a ?
? : in tali casu illa ? hoc Dei ? ? ? poterat
? ? privatio, quae tenebat non ponitur, et tamen ? ?

Primo puerum dicitur Deus facere, et odio dei dignus esse, potius quam si esset creatus in pura natura; hunc enim oblatio gratiae supponi culpabilis non esse, cum fieret absque Dei voluntate, nisi eundem modo se haberet in ordine ad gratiam ac si licite fieret: quia ex eo peccato in quo Adamus tenuit gratiam in posteros transferre, et non transtulit convenit esse posteriorum peccatum illud gratiae privationem.

Pro illa confirmatione quoad peccatum: ideo parvuli posteri Adami sunt peccantes peccato originali, quia gratiae voluntarie se privarunt quam habere debebant; quia peccantes sunt, quia debitum suum, sive obligationem suam sunt, et immediate transgrediuntur: quia illorum peccatum consistit in eo, supra quod sunt, et immediate cadit illorum obligatio. Sequitur consequentia. Minor probatur: quia illorum obligatio sunt, et immediate non cadit super habitum gratiae: quia illorum peccatum non consistit in privatione gratiae, quam habere debebant. Probatur minor subsumpta: quia habitus gratiae non est a posteris Adami immediate, et effective ponendus, tanquam meritorius; et consequenter parvuli non sibi auferunt gratiam effective, et immediate, sed demeritorie tantum: atqui gratiae privatio demeritorie causata supponit actionem supra quam sunt, et immediate cadat obligatio: quae hic non cadit immediate supra habitum gratiae: verum quia huius autem statu in eo ad privationem cuiuscumque gratiae donis meritoriae supponit obligationem alicuius transgressionis, in qua peccatum sunt consistit.

Deficit 2°: ex peccato valet de facto in libera non actione praecepti Dei; sed privatio gratiae non est libera transgressio praecepti Dei: ergo non est, et consequenter nec originale. Minor probatur: libera transgressio non est formaliter actio libera creaturae; sed gratiae privatio formaliter non est actio libera creaturae: quia Minor probatur a simili: quia gratia in puero non est actio creaturae, sed Dei: ergo actio creaturae non est, et consequenter nec libera gratiae privatio. Et quidem non alio modo potest dici actio libera creaturae, dici intelligitur, a quo dicitur esse libera damnatio poenae inferni, seu carentia gratiae in quocumque, actualiter peccatum committente, quaterus scilicet poenas illas culpa libera per se posterius meruerit.

Deficit 3°: quia dari potest privatio gratiae absque originali peccato; et 2° quia in iusto non consistit originale peccatum. Ante natura suppositum, probatur: si Deus Adamo dixisset, si habitum meum amiseris, ad quod ten

obligo sub aliquo peccato, transfusus in nos Sq; ergo à si non amo
[illegible] sunt in hoc decreto nulla apparet repugnantia. Modo sic,
si tunc Adamus Deum non amasset, posteri illius haberent volu
ntarie Sq sibi debitam privationem; sed tunc nullum contraherent cum Deo
[illegible], neque Adamus in omissione amoris sibi ei qui posset: ergo privatio
Sq dari potest absque originali peccato: quia si posteri modo Adami
peccarent, idcirco quia Adami transgressio in illos peccaminosa, sequi
[illegible] in parte privationis nullo esset in utroque casu discrimine.

Dicendum
facta hypothesi, quod Deus Sq non promittit Adamo, neque posterius pro
observantia praecepti, sed tantum illis mortem minaretur, si Adamus prae
ceptum sibi impositum violaret, tunc tunc posteri Adami peccatum origi
nale contraherent, tunc enim Adamus constitueretur à Deo caput mora
le posterorum in ordine ad culpam, posteros obligando in capite ad
observantiam praecepti; neque constitutio capitis moralis alligatur ad
collationem alicuius doni in posteros transfundendi, sed quidem fun
datur in supremo dominio Dei supra omnes voluntates. Adquiri
posteri tamen non haberent Sq privationem, cum gratia illis promissa
non fuerit, et continet, neque debita: ergo dari potest originale peccatum
absque Sq privatione.

Dices: peccatum originale illius hypothesis esse
[illegible] sicut peccatum esset diversum. solutio haec
[illegible] non mihi sufficiens videtur, sed mihi videtur satis insufficiens.
1° quia inquirimus quibusnam constitutionibus peccati originalis quatenus
[illegible] originale peccatum, quod Sq privationi sit, sequitur
Sq privationem non esse de conceptu peccati originalis: ergo nullum originale
quatenus [illegible] potest in Sq privatione. Hinc in textu [illegible] pri
vatio [illegible] nullo modo est peccatum. Probo [illegible], si [illegible] aliquo modo
peccatum [illegible] quatenus esset originale: [illegible] peccatum [illegible]
ergo nullo modo est peccatum: ergo neque est originale [illegible] ab illo [illegible]
[illegible] hypothesi [illegible] peccatum hoc [illegible], quod peccatum originale non est, neque
[illegible] sicut tale mortalitas, quod non est peccatum morta
le: [illegible]

Q° [illegible] sufficiens .. q̄ sequitur originali
q. de facto datur n̄ [illegible] adequatam in G[illegible] privationem; [illegible] pri
uatio G[illegible] e disfuntia originalis, q̄ dat aliquid per gratiis privati
[illegible], in quo [illegible] . 3°, q̄ pcc capitali actuali erit in utroq
casu eiusdem [illegible]; supponi enim Adami peccatum in utroq casu esse tr.
ansgressionem precepti n̄ comedendi de ligno . q[illegible] eiusdem rati[illegible]
in utroq casu habituale originali . [illegible], tum q̄ habitua[illegible]
peccatum [illegible] actuale [illegible]; tum etiam q̄ ex actibus eiusdem speciei
q̄ [illegible] n̄ ponunt habitus specie disfuntes.

tandem resoluit, q̄ pri
uatio G[illegible] e pena pcci originalis: q̄ hoc in G[illegible] privationem [illegible]
potuit . [illegible] 1°: q̄ sicut [illegible] eadem nequit esse maius, et pro mi[illegible]
[illegible] nequit esse diminutius, et pena. 2° q̄ pena supponit in subiecto in
subiecto dignitas et obligationem ad illam; [illegible] dignitas [illegible]
[illegible] peccatum supponit . [illegible] illud [illegible] 1° : q̄ Deus [illegible]
uit Adamo, et illius posteris G[illegible] denegare, si Adamus uiola
ret preceptum: q̄ privatio G[illegible] in illo decreto se habuit ut pena,
sicut se habuit pena in decreto G[illegible] denegandi p[illegible]
actuali pcco.

Dicis, G[illegible] privationem esse penam pcci actualis A
dami, n̄ u° pcci originalis in paruulis existentis . [illegible] Deus
G[illegible] posterius denegabit pro pcci Adami ut capitis moralis
posterorum; s[illegible] pcci Adami ut capitis moralis posterorum e [illegible]
[illegible] pcci: Adamus enim est caput morale posterorum [illegible]
posterorum [illegible]: q̄ Deus G[illegible] posterius negauit pro pcci
posterorum: s[illegible] pcci e originale ; q̄ privatio G[illegible] fuit pena
[illegible] originalis . [illegible] 2° illud [illegible] q̄ privatio G[illegible] [illegible]
e pena pcci personalis habitualis, q̄ etiam e pena pcci ha
[illegible] originalis . [illegible] accedunt [illegible] et plurimi [illegible]
[illegible] . [illegible], [illegible] apparet, tum q̄ [illegible] pcco [illegible]
militant [illegible]: [illegible] [illegible] potest [illegible]
arguis quibus in [illegible] pcci [illegible] personale in G[illegible] privationem

virtutis impugnavimus. §5.º originalis libertas qualis nostra explicatione permittitur:

§5.º Originalis libertas qualis nostra explicatione permittitur.

Difficultas hęc scire quo est magis omnibus eorum in quocumque eius originali statu cum liberi voluntatis, et libertas libertati adversa pro ratione sufficienti, quia quae sit hęc libertas non opus nisi labor. modus ergo illius explicandi facilior, et planus, et vicissim facilius explanari est per amorem motionem sufficientem voluntatis originalis in Adami voluntate, quod ita explico: Deus Adamum constituit caput morale posterorum, hoc est ex Dei pacto, seu decreto voluntates posterorum fuerunt positę in Adami voluntate, ita ut quod vellet Adam, in ordine ad aliquod opus posteri moraliter vellent consentirent. unde opus illud in ordine ad quod fuit Adamus caput morale [illegible] physice elicitus ab Adamo fuit, a posteris moraliter elicitus; et ideo Adamo fuit intrinsece physice liberum, posteris fuit intrinsece, et liberum morale.

Restat modo dicendum in ordine ad quod opus fuit Adam caput morale constitutus. Dico fuisse constitutum caput morale posterorum in ordine ad conservationem, et transgressionem praecepti non comedendi de ligno prohibito. Ita sentiunt plurimi sacrę scripturę expositores in hac quaestione nostra [illegible] referendi. inter quos est [illegible] in quaestione [illegible] de incarnatione sectio 7.ª n.º 26 et alio loco de ente supernaturali disputatione 11 n.º 42, et alii quos referunt, et sequuntur O. et A. in praesenti.

Fundamentum est. Deus potuit non alligare voluntates nostras Adami voluntati, ergo ita Deus de facto. item Deus illas alligavit; sed hanc obligationem adversare potest sufficiens. et quia oritur ex supremo Dei supra nostras voluntates dominio, cum enim Deus sit nostrarum voluntatum et actionum perfectissimus Dominus, potest unius, et plurium voluntates alligare alterius voluntati in ordine ad effectus quoscumque. ita ut generaliter simul, velle censeantur illi, quorum voluntates alligantur.

Potuit Deus Adami voluntati, voluntates posterorum alligare, ita ut posteri velle censeantur quidquid voluerit Adam, circa observantiam

, aut per se ipsi illis transgressionis.

Explicat id ipse varijs moralibus exemplis 1°. cum quando quis unus suam alteri committit transfundit in illius voluntatem ita ut censeatur generaliter velle, quod alter pro se vult; hoc illud contingit, qui sese alteri, tanquam cedentes committunt, ut aliquem intrant contractum. contingit etiam matrimonijs per procuratores agentibus, et procuratores negocianti[bus], ut in sacramentalibus contingit, quorum vis sua transtulit voluntatem in sacramentorum ministro, adeo ut verba haec ego te absolvo a ministro prolata, sua censentur, quo uti efficiunt moralit.

2° in solis [...], cum alius potest suam in alterius voluntatem transfundere: ideo quis publica transfert voluntatem pupilli in factorum voluntatem: ideo capitulo [...] quando voluntatem committit in tali die invitandi [...] transferunt in suum amicum [...] illis presentibus, sed cum factorum voluntatis ex quibus omnibus exemplis hoc argumentum conficit: ideo possunt viri suas, et alienas in alterius voluntatem transfundere, quia sunt domini voluntatum in ordine ad aliquas actiones, sed Deus [...] minus est voluntatis dominus, quam quilibet alius, imo magis [...] nos ipsi in ordine ad omnes, et singulas nostras actiones, tum externas, tum internas: ergo potuit Deus nostras voluntates in Adami voluntatem transfundere in ordine ad praeceptum illius observantiae.

Deus tenentur omnes, scita fi numero 869, quo quidem desumitur a [...] Pauli ad Rom. 5° in quo omnes peccaverunt id est omnes in Adamo peccaverunt, ut clarius explicat Apostolus ipse ubi [...] per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi. Item testimonio Osee c. [...] ipsi a, sicut Adam transgressi sunt pactum meum, hoc est sicut imputatur Adamo in obedientia illa seu transgressio, ita, et nobis imputatur. omitto alia ex [...] satis efficaciter arguitur, si homines Adami peccato non peccarunt, aut transgressi sunt per virtutem imposita ab Adamo pro se [...] pari illius [...], neque [...]

et peccatum per illius inobedientiae actus physice effectiva: sed per moralis efficientiae, et influxus in illud, voluntas transfusionem nostrarum voluntatum in Adami voluntate in ordine ad peccati praeceptum illius transgressionis.

Probatur 2º sanctorum patrum autoritate: quod omnibus Augustinus sufficiat, lib. 2º de peccatorum meritis, et remissione c. 10 scribit: alia esse cuiusque propria peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt; aliud hoc unum in quo omnes peccaverunt, quoniam omnes illi unus homo fuerunt. Quia ergo Augustinus homines in Adami peccato peccaverunt quia omnes in ordine ad peccatum illud erant unus homo cum Adamo: sed non erant unus physice: quia erant moraliter unus, quod sicut non potest nisi per translationem voluntatis omnium in Adami voluntate. Nec potest dici omnes esse unus homo per continentiam physicam, quo illo iure parens Adamus continebat: quia continentia illa ad originalia ad originale contrahendum non sufficit; alioquin ex progenitorum nostrorum peccatis ante nostram conceptionem multis originalia contraheremus in numero ... Tandem per istam voluntatis transfusionem recte explicant sancti patres dicentes, in Adamo nos comedisse de ligno: nos ... exsulasse a Paradiso. Et alia huiusmodi, quae aperte demonstrant fuisse moraliter nostras voluntates Adami in ordine ad praeceptum divinum transgrediendum.

3º scilicet, hanc voluntatum transfusionem ad verum peccatum sufficere, probatur 3º a priori, quod peccatum non est ingenuum morale: quod liberum ingenuum morale intrinsece sufficit ad verum peccatum. Patet consequentia, quod non alio ratio intrinseca ... potest ad eius ... quam intrinseca ei qui in quo est. Quod clare constat in actuali personali peccato, cuius causalis libertas est illi saltem inadaequate, physice extrinseca, et solum intrinseca moraliter. Et ... prohibitio per quam actus malus fit oppositus praecepto divino intrinsece actui, sed non tantum moraliter intrinseca ... peccatum actuale ... omnes suas partes non est quid physice intrinsecum, minus necesse quid physice intrinsecum sed tantum moraliter originale peccatum.

Probatur 2ª a posteriori: quia est de fide, vel fidei proximum, peccatum originale esse verum, et proprie peccatum, ut ... ... sed verum, et proprie peccatum dari non potest absque vero, et physice libero: quia absque hac originali dari non potest.

nisi a deo sertae est, ut dixit Dudey, pars probatur non esse originale defectum primae libertatis, quod practice a religiosis theologis requiritur, dicitur, et merito. Probatur modo sic: potentiae Adami non influunt in originali libere physice, quae influunt libere moraliter ratione transfusionis voluntatis illorum in Adamum: quae moralis libertas ratione transfusionis est vera, et ad veram partem sufficiens.

3° probatur exemplis supra positis n° 52. ut aliquis obligetur ex contractu, lex [illegible] requiritur vere, et proprie voluntarius; sed potest quis obligari ex contractu, lex ex toto voluntarie volunte physice alieno, et moraliter proprio ratione translationis suae voluntatis in alium, ut constat in praedictis exemplis: quae voluntarius volunte physice alieno, et moraliter proprio, est vere, et proprie voluntarius; et consequenter sufficiens ad veram partem.

Dices, Deus iniustus videtur in ista voluntatis transfusione, quia rigidus ~~mi~~ videtur [illegible] varie [illegible] amici physice ac non commisso. In 1is arguitur hoc quae pugnat cum [illegible] de originalis existentia: si enim Adamo pars [illegible] physice sibi moraliter [illegible], [illegible] si Adamus [illegible] physice [illegible] pars, potius esse [illegible]. Deinde nego Deum esse iniustum in ista transfusione. 1° quia Deus potuit uti iustissime dominio suo quod habet supra nostras voluntates: sicut respublica supra illas actiones, quae subduntur illius potestati.

2° quia transfusio haec fuit in maius bonum posterorum Adami; quibus ex hoc maior dabatur spes nascendi cum gratia, et iustitia originali, quae erat merito pars contrahendi: Adamus poterat facillime praeceptum observare, tot tantisque auxiliis in illo statu felicissimo [illegible]: quae cum maior esset contingentia nascendi cum gratia, nemo prudens non eligeret, suae in Adamo voluntatis transfundi, ut gratiam lucraretur; praesertim cum alioquin esset nasciturus sine gratia, quam difficillime posset acquirere: et si forte pars contraheret, facile posset acquirere gratiam, per [illegible]

dicu a Deo micerdendit præmium: nisi retrocedit qd Deus
c habuit in istovoluntariaz transfusione in Adami voluntatem;
sed hoc verius est, et inferius exponitur, et probatur.

Sit quæ verior iudico, et amplector, defendit originale peccatum consistere adæquate in ipso Adami peccato, a nobis moraliter commisso, et in nobis habitualiter existente. itaque sicut quilibet homo ex peccato suo personali perfecto vere, et proprie manet moraliter peccator, quia peccatum in illo per modum habitus moraliter perseverat; ita nos omnes ex Adami peccato vere, et proprie manemus moraliter peccatores eo quod maneat in nobis per modum habitus peccatum Adami, quod cum illo moraliter commisimus. illud autem commisimus moraliter ratione transfusionis voluntatis nostræ in Adami voluntatem in ordine ad illud committendum, ut sectione præcedenti diximus. id autem fit importat habitualis permanentia, dicam sequenti: novitatem cum dum, habituale peccatum: unde habitualis [illegible] essentia [illegible] [illegible] peccati originalis.

Sequitur esse cum præcedenti probabiliorem qualis fatetur licet illam impugnet ... sectione 4a, quidquid sit de qualitate hac illa sit exposita defendunt ex nostris tolerus Cornelius Salmeron in caput 5 Divi Pauli ad Romanos. deinde Didacus Ruiz de voluntate Dei ... Hugo ... et a ... Suarez ... ex externis plurimis ex quibus aliquos refert, et quam illustrissimus Godoy d. 36 paragrapho.

Insuper illa iudico defendere ... illos relatos numero 553 dicentes originale consistere in privatione iustitiæ sibi rectitudinis actualis; id est actui debitæ: cum enim constituant peccatum actuale in privatione rectitudinis actui debitæ, consequenter in ista privatione ipso originale constituunt: quod ni alia ratione ponunt ... qui, nisi quatenus originale sit ipsum Adami peccatum per modum habitus manens ad posteros, et ipsis inhærens moraliter in genere, et licet a nobis dicideant, quatenus peccatum commissionis in privatione constituunt,

nobis et conveniunt quatenus docent originali in genere Adami patris commissionis moraliter nigrius.

Et quidem divus thomas non tantum pro iustitiae, seu generis naturalis privatione, et probatur quinto tertii mihi sexto sermone c. dicitur sic probo: quod divus thomas unius partis requirit esse poena alterius pati, ita docet 1a 2ae q. 87 ar. 2o. sed divus thomas privatio iustitiae originalis, sibi poena est poena peccati originalis; itaque docet variis in locis praesertim ubi supra q. 85 ar. 5o his verbis, subtractio originalis iustitiae habet rationem poenae, sicut etiam subtractio gratiae: quod divus thomas privatio iustitiae, sibi gratiae non in originali patris.

Quod apparet constat ex q. 81 ar. 1o ubi docet, et probat, quod patris et parentis tunc nobis originale, et ad nos per originis traduci. id quod latius constat exemplo partium membrorum; sicut enim manus in homicidio non peccat nisi quatenus operatur, nisi quatenus est aliquid hominis cum quo physice unitur, et sicut hac ratione partis animae ad manum derivatur, et quod manus pars; ita posteri Adami non peccant nisi quatenus est aliquid Adami idest per moralem unionem cum illo, ratione cuius patris Adami derivatur ad posteros, et in illorum patris. doctrina haec divi thomae: et licet exemplis non conveniat ex toto, probat aliquantulum in tantum et probo divus thomas pugnat stare quinto, dicente quod Adami patris esse nostrum, quod illud moraliter commissionis ratione coniunctionis moralis quae cum Adami voluntate habemus: quod originali se habeat in nobis, ut habitus docet divus thomas et ox 4 legi cum illo.

Igitur non nostra pars 2o pars esse intellecto quod Adami patris sit ab illius posteris intrinsece moraliter efficiens, et in illis habitualiter permanens intelligere patris quo nos omnes in Adamo peccavimus; sed patris, quo nos omnes peccavimus in Adamo, est originale: sed hoc consistit in Adami peccato a nobis moraliter elicito, et in nobis habitualiter permanente, ne etiam magis in quo sola difficultas dicendum autem transfusionis nostrae voluntatis in Adamum fuisse de facto dicimus non est, et sane non solum posset modius

explari Divus Paulus dicens, nos in Adamo peccavisse: quod peccare in Adamo est in Adamo peccato peccare, seu a Adami peccato originaliter peccavimus, sequitur [illegible] dicendum esse originale illud Adami peccatum contractum moraliter [illegible], et dicit adeo remissum non est in nobis habitualiter permanens: quod hoc peccatum intellectu originale intelligit.

Dices 2o non originale [illegible] habitualiter peccatores, ut [illegible] fatent: qui fuerunt peccatores actualiter, sed non fuerunt actualiter peccatores peccato actuali physice proprio: quod peccato actuali moraliter proprio, et physice alieno: quod habitualiter peccatores ex actuali Adami peccato physice alieno, et moraliter proprio: quod originale est Adami peccatum in posteris habitualiter permanens. Adde cum dices, Adamus actualiter peccasse, et tantum habitualiter posteri. [illegible] repugnat in aliquo haberi peccatum in quo non fuerit aliquomodo actualitas; est a habitualis permanentia solum est [illegible] denominative ab actuali existentia praecedenti; actualis existentia peccati alterius, quo peccatore alterius est, mihi [illegible]: quod intelligi non potest quod aliquis habeat habituali peccatum, et quod actuale proprium non habuerit.

Dices 3o: a hac nostra [illegible] veritas Catholica perfectissime salvatur, et melius loquendi modus [illegible] intelligitur: Tridentinum enim ubi supra docet, Adami peccatum fuisse in posteros propagatum, et transfusum; Atqui id Adami peccatum non esset peccatum in nobis sibi nostrum, non vere diceretur Adami peccatum in nos fuisse transfusum: aut veritas Catholica subvertetur, dicendum; peccatum, quod fuit Adamo personale, ad nos transfusum nobis fuisse originale, nisi non aliter [illegible] quam [illegible] ipsa rerum apprehensione, peccatum enim unius esse alterius transfusum, et [illegible] esse peccatum illud in utroque, et esse proprium utriusque [illegible] quod id expresse docet Tridentinum, docet enim Adae peccatum omnibus [illegible] uniuscuiusque proprium.

[illegible] fiat, et explanat sicut id quod respectu Adami fuit poena, et non culpa esse originale peccatum, verius a Tridentino diceretur poenas Adami fuisse in posteros transfusas, quam Adami peccatum

, ꝯ vitium asserit fuisse transfusum pænas Adami, imo canone 2o
dixerat inter pœnas, et pariter docet q3 Adamum n solum pœnas,
etiam pcm in posteros suos transfudisse: q culpa personalis
Adami fuit originalis in nobis. hinc infero, q originale
ꝯsistit in privatione Gr, aut iustitiæ originalis habitu
alis. patet ꝯsequentia q x adversariis talis privatio fuit pœna et
effectus Adami pcti, et n pcm Adami. Atqui x ꝯcilium origi
nale n fuit pena Adami peccati, s pcm Adami in posteros
transfusum: q.

Alio tamen via dixi Ani tuio, quos faciunt pro nomali
et quibus illos illigat argt Concilium pc o tum n suab 8: mirum
quo, q in pcto nimirum n sed relatum: sicut dixi ante posteri per
unitatem moralem cum Adamo in illo peccaverunt; q posteros pcm fuit ill
ud pcm Adami a bilius moraliter omnium; qd apertius vidi ex lo 16
de civitate Dei c 27, ubi sanct. Dor terquit in probando, parvulos
ex ipso qd originali ꝯtragunt, in Adamo peccasse, et hic ei dicens
imputatum Adamo fuisse liceat transgressorem: q Adami transgressio
fuit etiam transgressio posterorum, et dicis. tunc relatum originale pcm.
Ssto funda Adversariorum cruciatur.

Obys 1o Tridentinum de pcto originali canone 2o, originale vero,
nos mortem aiæ, s ciumort aiæ solum ꝯsistit gratiæ privationi; si
cut enim aia vivit per gratiam, ita per gratiæ privationem moritur:
Ergo in sola gratiæ privatione ꝯsistit originale: q idem dicis ꝯsistit
in Adamo pcto. hoc i pcus prius Aiones fuimus: gratia
iatis inefficax: q, alioquin ꝯvincerent, ac pcm mortale etiam
actuale, in gratiæ privatione ꝯsistere, ac enim i aiæ mortem fiunt
vovius retorqueo argum in ꝯtra ꝯs, et pro nostra. Concilium n
aliter voluit, nec ponit dicere, originale esse mortem aiæ, quam
e pcm actuale mortale; s nullus actuale mortem i i mortalis
pter gratiæ privationem, iterum ergo ꝯ quorum agim, secunt

a ex eo qd originale sit mors aiae, n sequitr illud in g[ener]e pri-
uationis diuinae.

Ad Argum igitr in contrarium, concedo mai[orem] 1°
q potuit dici g[ene]re priuationis p[ro]prie n esse mors aiae, eo qd
g[rati]a p[ro]prie n sit aiae uita: si [illegible] x° [illegible] g°, [illegible]
[illegible] in [illegible] potest [illegible] [illegible], tunc priuatio g[rati]ae [illegible],
et esset aiae mors; illa enim aia esset Deo exosa, et inimica n
minus, quam si g[rati]am n haberet. Deinde, sic apparet [illegible] ualitu-
do Dei, ut potuit, qui auferret puer g[rati]ae priuationis habitu
et tamen nemo [illegible] mortuus, Deo [illegible] inimicus.
[illegible], [illegible] [illegible] posset cum illo exercere [illegible] amicitiae
[illegible] g[rati]a aiae uita [illegible] [illegible] [illegible] subiectum [illegible]
[illegible] Dei amicitia, et amore, qui est uita moralis diuina,
et [illegible] nata sua ut mors aiae fieret, quae est inimicitia
cum Deo, et [illegible].

[illegible] [illegible] privationis [illegible] esse aiae mortem, a
[illegible] negari n posset [illegible] esse aiae mortem [illegible], et immane quolibet [illegible] lethale
[illegible] [illegible] et immane [illegible] [illegible] Deo inimicus, et [illegible], qd
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] n esse [illegible] esse [illegible], et [illegible] [illegible]
[illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] n [illegible] a [illegible] [illegible] pri-
uatione diuina [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
habentis g[rati]ae priuationis, [illegible] mortuus [illegible] habet [illegible] lethale.
[illegible] [illegible] negari, [illegible] mortale aiae mortem [illegible]
[illegible], quatenus infert ut secundarium effectum priuationis [illegible]
[illegible] aiae uita: [illegible] [illegible] modo originale [illegible]
[illegible] mors aiae, [illegible] mortale.

Obijcies [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pecc[ati]
originalis, qd [illegible] baptismus aufert; [illegible] baptismus aufert g[rati]ae
priuatio: [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] personali mortali, qd
tollit per actus [illegible] aut per sacramentum [illegible] [illegible]
igitur [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] nego [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] originale [illegible] [illegible] per baptismum; [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per baptismum [illegible] originale: sicut [illegible] [illegible] mortale [illegible]

quidad tollit per actum contritionis, tollitur enim haec privatio quia pars est confectus pati.

Obiicies 8°: defectus haec in parbulis privatio voluntaria iustitiae derivata in eis; haec enim accepit Adamus transfundendam in posteros: nunquid est disconvenientis naturae realis tollitur enim ab illo bonum illi conveniens: quod habet quidquid ad rationem peccati requiritur. Confirmatur: quia haec defectus parbulos constituit dignos poena damni, qua constituit in gloriae carentia: quod est pars, et in poena pars est ea quae nulla poena quatalis facit dignos aliaque; dignitas enim ad poenam est propria culpae: quod haec privatio constituit peccatum vel culpam non actualis quo originalis. ita discurrit P. Suarez de 13 n. 37.

Ad in 2is quis non videat argumentis hoc eodem modo in actuali peccato militare. privatio enim haec in personaliter parte est privatio iustitiae debitae; immo omnia obligationis enim est ad haec recuperandam et pandam: insuper est voluntaria; immo magis voluntaria quam in parbulis: deinde, eadem est cum maxime tali disconvenientis. tandem, facit nos dignos gloriae carentia, et non facit: quia est culpa personalis, quod tamen minime cedis: si non facit, ergo frustra defendis haec privationem in parbulis talem dignitatem habere, cum sit eadem ratio in utraque privatione. respondetur 1° ad argumentum contendentium, et nego ergo: quia sicut in personaliter parte nihil [illegible] sufficit ad constitutionem peccati, ita nec sufficit in parte originaliter. ratio est quia pars peccati quatale debet esse operatio voluntatis, quod non est haec privatio.

Ad confirmationem negatur antecedens. a dignitas poenae damni orta in parbulis ex aliquo, quod ante se habet ad haec carentia, scilicet ex Adami peccato habitualiter moraliter commisso; sicut ex actuali peccato [illegible] privationem oritur in adulto dignitas ad poenam. etiam, licet [illegible], quod haec privatio in quocumque libet parte potest dici dignitas ad poenam negative, scilicet est carentia [illegible] dignificantis ad gloriam ut hic dicitur, [illegible] enim hos per haec fiant digni gloriae per modum [illegible].

coent per gs privationem redduntur, qui habentes hanc ex ipso dignitatem atque
quae dignitas peccati non, ut patet in hoc imputato nato et mitio, et e contra
peccati pati mortalis cuiuscunque: gloriae quod carentia non est poena privationis
gratiae, est effectus ex illo secutus; siquidem omnes in poena diligenti privavit divitiis,
divitiis, sicut caret plenariis ius ibus, et sibi eius abundantiis, tota
carentia qui ejus poena, et tantum effectus privationis divitiarum.

Obbei

4°. peccatum originale et sicut tamen debet inesse per se cuilibet inventi, et
ingenere; et hoc verificari non potest nisi solum de gs privatione, siquidem
solum vere inest unicuique: quod privatio gratiae, cum per peccatum Adami annobis morta-
lis et mixus, est originale peccatum. Distinguo maiorem: debet inesse per se physice
ingenerando; debet inesse per se moraliter, concedo maiorem. in generationis illius requi-
ritur originale, quae sufficit ad esse peccatum; ad hoc autem non requiritur physica
ingeneratio; et sufficit ingeneratio moralis intrinseca.

Hoc patet manifeste in pec-
cato naturali veniali: igitur consilium non potuit aliter dicere, originale cui-
libet inesse, quod cuilibet inest habituale veniale; et hoc cuilibet
inest absque aliqua physica ingeneratione; nec enim salvat in gratia privo
bone autem in aliqua fide positiva physice intrinseca ut fere omnes fatentur
igitur consilium explicet unicuique non est ad ingenerationem physice intrinsecam per se
sed quod quod patet sic enim per physicam gs privationem non explicantur consilium:
Ad 60 consilium loquitur de vera ingestione peccati originalis in nobis;
et privatio peccati non potuit nobis per se physice inferre: si enim loqua-
tur consilium de physica gs privationis in hominem. per minus: quod priva-
tio esse, et per se est nihil; quod nequit esse vere, et per se alicui intrinsece,
unde licet verum sit dicere, homo non habet gratiam, quam potuit habere
tamen hoc per se privatio gratiae et in subiecto semper est sola, et faciens cui
rorium; quod supponit privationem unam esse habere.

Obbei 5°. si Deus pacis
fecisset cum Adamo de gratia in posteros transfundenda sub conditione
quod ipse peccato veniali non peccaret: ergo quod licet mendacium non dicere,
si peccet Adamus peccato veniali; ergo posteri tunc nos carent
peccato mortali; in qua tamen omnes privarent [illegible] cuiusque [illegible]

ē pena pari mortalis, q̄ tunc originale in Adami peccato non fuisset, q̄ neq; illo de facto fuisset.

Ut Augustinus ... dupliciter hypothesin; 1ª in hypothesi supponit voluntatis posterorum positas esse in Adami voluntate in ordine ad mendacium illud mittendum; 2ª non supponit; ... in dicendum est ... posterorum nullum peccatum ex Adamo contrahere; tunc enim peccatum Adami respectu posterorum se haberet ut mera conditio ad gratiam illis adeo denegandam: sicut enim Deus ut supremus omnium dominus potest absolute, et absque conditione dare gratiam, et datam auferre; ita dependenter ab aliqua mera conditione hoc potest praestare. unde ... aliquis negandum est mihi; cuius probatio non exigit: q̄ tunc non careret gratiae, aut Gloriae privatio; si tantum carentia; posterioribus non habentibus divinae Gratiae habendi, ut potuit illis promissa, et dandae omnino independenter a sua liberalitate; Gratiae ... aut Gloriae carentia quantumcumque extrema non esset pena ē pena peccati mortalis, ut patet in homine in puro natur... ... cui Deus ... dare gratiam pro libito nollet.

... Si ... supponatur in hypothesi voluntates posterorum positas fuisse in Adami voluntate dicendum; posteros peccatum originale contraxisse, q̄ fuisset in illo Adami mendacio a posteris moraliter commisso. ... diximus illis de facto contigisse. dubium ... potest esse, an illud mendacium esset peccatum mortale, an potius veniale, ... 1º potest dici veniale respectu Adami, et posterorum. ratio est q̄ veniale non meretur ... privationem gratiae ... illud leve mendacium se haberet ut mera conditio, cui Deus ... privationem ... alligaret; sicut potest illam alligari operi, q̄d mortale non sit, aut veniale, ut diximus ... respectu posterorum ... negandum ... aliquis; tantum enim in veniali nascerentur, q̄ eo peccato peccarent ... Adamus.

... 2º potest dici mortale non solum respectu posterorum, ... respectu Adami, si mendacio illi ... aliquem influxum in privationem. ratio est q̄ peccatum ... leve potest esse grave ratione ... ... quia ... moraliter ... causans damnum

moralit' graui; cu' q' Adamus in tot milia posterus carueru.
grie Gloriae priuationis, et quilibet ex posteris illa in se ipso careret
p' aliud mendatium ab illis moralit' omissu, sequitur illud.
esse mortale quantumcumque alioquin ueniale; et fortasse fuerit hu-
iusmodi originale quod de facto datur. nec propterea nego esse posse
peccatum originale ueniale, posset enim Deus uoluntatis posterorum stro-
rum fuere in Adami uoluntate in ordine ad aliquod peccatum ueniale
absque omni gratie aut quidem ei amittendi; tunc autem peccatum illud
esset originale, et praeculdubio ueniale. unde ex hanc responsione
tionis maior argumenti negando.

Obijcies 6.° Diuus Paulus ad Romanos 5.° di-
cens sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita
per unius obedientiam multi constituuntur; ad quod per Christi Domini obe-
dientiam non sumus moraliter, fiat obedientes, neque Christi obedientia fuit
nostra moralit' elicita: ergo Adami inobedientia non sumus inobedientes
sed moralit', neque illa fuit aliquomodo nostra: deinde obijcies di-
ui Anselmi authoritatem positam n.° 48, denique possunt obijci plura testimo-
nia Diui Thome, in quibus docet originale consistere in originalis iustitie pri-
uationis.

Ad argumentum Diui Pauli desumptum nego consequentiam fuit enim moralit'
nostra, et per illam, quatenus nostra, sumus sic inobedientes. Diui Pa-
uli autem similitudo stat in eo quod Christus, et Adamus fuerunt constituti ca-
pud nostrum olim morale aliquorum, in peccatis iustificatio nostra, etiam 2.°
peccatum nostrum peccatum: in modo a peccatis, etiam pariter non stat similitudo;
quia Christus Dominus fuit capud in ordine ad merendum nobis gratiam nulla interuen-
tione merito uoluntate nostra interueniente. unde iustificatio nostra
peccatum a Christo Domino, ita capite praecise per modum meriti: at Adamus
fuit capud morale in ordine ad peccatum nostrum in eo interueniente uolu-
ntate: unde peccatum nostrum ab Adamo peccatum per modum capitis
uoluntatis nostrae moralit' continentis.

Hoc patet manifeste ex ipsius
uerbis Apostoli: ait enim dixisse per Adami peccatum nos esse constitutos pec-

, qd sonat partes illud cum etiam a nobis elicitus, n. dixit per Xi obedientia nos fuisse constitutos obedientes, et iustos: cum à obedientia non sit sic, sed obediens constituens sit iustus, et obediens, et cum obedientia constituens non solus sit inobediens, sed etiam sit peccans, sequitur quod Apostolus Xi obedientiae tanquam per modum meriti nobis iustitiam impetrasse, et Adami inobedientiae fuisse sic nostra, quia fuit ellicita in capite nostrae constituente voluntatis: quare Apostolus nostris eiusmodi se habuit obedientia Xi ac Adami inobedientia.

Anselmi auctoritate. Secundus est 1º, sanctus D. explicuit originalem a peccatione, et ab effectu, quae est nuditas iustitiae, quae originali contrario ibus: sicut Divus Anselmus originali solum per nuditatem definit, quod, exponit inde dicendus est, per iustitiae nuditatem intelligi carentia Dei ipsius Adami partis moralis nostrae; quod dicit positiva animus nudicas sicut dicitur animus positiva eodem sensu accipiendus est Divus Thomas, et quidem Angelicus praeceptor nunquam dixit esse peccatum originale consistere in privatione, est in privatione iustitiae originalis, quae exterius consistat in subiectione voluntatis actibus; privatio à talis subiectionis 1º tendit est aversio voluntatis a Deo, quae fit per actus ipsius voluntatis. ita docet q 82 art 3º. § 8. tertio aliquo in fuerunt

Ex dictis infertur 2º, originale esse partem commissionis et consequenter positivis moralis: nam originale Adami partem, hoc est etiam peccatum a nobis moraliter commissum fuit per commissionis, fuit etiam per legis negativae; ad nos quae transfusa fuit illorum lege negativa positiva disformitas.

Infertur 3º originale nobis inquantum unum nos, et idem specifice, numerice distinctum. ita expresse Divus Thomas q 82 art 2 et colligitur aperte ex tridentino dicente Adae partem esse unum origine, et in omnes transfusum inesse unicuique proprium, quod est mihi proprium sub ratione quae est proprium non est alteri com: quare originale mihi proprium non est primum originale, ratio comprehensionis eius. originale nostrum non fuit Adami partem quatenus ab Adamo commissum, sed est comitens partem personale; quatenus commissum a nobis: ad quod quatenus commissum a nobis est numerice diversum: quare commissum sic est, quae quatenus commissum

omnibus angelis, licet plures actus voluntatis ex eadem numerice distincti quo

dignus est claritatis, quia originale originans, et originale originatum sicut

fuit Adami peccatum, et ab ipso omnibus, quamvis fuit alterius causa in hoc

modo aliquibus doctoribus in nobis videntur distinctae esse idem numero, et

specie, sed est idem peccatum quod omnibus angelis et hoc est idem in specie; quae est ratio-

cinatio ratio peccati et pronunciatio est numerice distinctis et nominatus nume-

rica distinctione numerica voluntatum.

Ad hoc stat ultime

[illegible] ut non [illegible] esset [illegible] tantum [illegible] Adami [illegible]
[illegible] Adamus peccavit non solum ut particularis persona, [illegible] ut
caput; [illegible] non peccavit ut caput, [illegible] habet [illegible]
[illegible] esse caput [illegible]: [illegible] non [illegible] potuit
[illegible] nemo [illegible] ponit [illegible] uno [illegible], [illegible] ut
[illegible] obligatus: [illegible] requiritur ad [illegible]
[illegible]. [illegible] Adam, [illegible] peccavit ut caput, [illegible] ut par-
[illegible] persona [illegible] debuit ab [illegible]
[illegible].

Ad [illegible] non [illegible], [illegible]
[illegible] persona [illegible] cognitionem [illegible]

nec [illegible] prius erant sub capite [illegible], sed omnes, etiam [illegible] ut Adam, peccavit ut caput necessario erat [illegible] pars ut [illegible] beneficiorum [illegible] constitutionis accepti, quod est transfusio voluntatis actio facta; cum est transfusio [illegible] [illegible] Adami [illegible] ens in dominio Dei, sequitur peccasse Adamum ut caput pars, quin se ut caput constitueret ac [illegible].

Ad 2um

minus [illegible] nego antecedens. nullus enim ut [illegible], [illegible] [illegible] supra se [illegible] [illegible] quae [illegible], sive privata sit, sive publica, [illegible] [illegible] posse hoc voluntas sua aligare voluntati alterius, aligationisque [illegible] mihi [illegible] est: si enim ego [illegible] dicerem, [illegible] quod prius [illegible] religionis adstringat: quoad voto meo [illegible] adstringo. [illegible] [illegible] prius [illegible] voluntas istius religionis [illegible], [illegible] etiam [illegible] [illegible] religionis, et prius ut caput mei voti operaret.

Ad 3um [illegible]

[illegible], gravius peccavit extensive [illegible]; intensive nego antecedens. [illegible] Thomas 2a 2ae q. [illegible] a. 4. peccavit ut caput gravius extensive, quia plures [illegible] [illegible] [illegible]; sicut quo plures [illegible] [illegible] [illegible] voluntatis transfusionis, ita [illegible] tantum non Adam, [illegible] ut caput. [illegible], quia Adamus ut caput [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]. peccavit gravius intensive ut [illegible] [illegible] [illegible] originale minus voluntarie [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] voluntarium enim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et morale; quia Adami [illegible] fuit gravioris malitiae ut personale, quam ut capitale, quod [illegible] [illegible], [illegible] Adami, quatenus fuit originale tantum poena damni [illegible] ut [illegible] [illegible] poena damni, [illegible] etiam poena [illegible], quam Adamus [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible].

Infert

[illegible] [illegible] originale, [illegible] Adamum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuerunt in Adamo in ordine ad [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] quia Deus ita voluit, [illegible] a Dei voluntate [illegible] [illegible]

Deinde: hac de causa Adamo data est poenitentia, et quia recuperavimus non poenitentiam non egimus, nec recuperavimus [illegible] gratiam, quam per peccatum amisimus.

Infertur 5° quod Adami peccato non peccavimus, et quod peccatum originale contrahamus, nam simul cum illo, quo peccavit Adamus ut caput; ut ita tradunt D. Paulus, Augustinus, et D. Thomas, quibus addo D. Anselmus de conceptu virginis c. 7° expresse dicentem, in Adamo omnes peccaverunt, quando ille peccavit, neque ad peccandum actualiter in alio ut in capite requiritur existentia partis in re, sufficiens existentia moralis in capite. At peccatum contrahere non possumus nisi in 2° instanti conceptionis uniuscuiusque, tunc enim non est in peccato, nec possunt dici peccatores, postquam est in peccato, supponit namque existentiam [illegible].

[illegible] ad primum in 1° [illegible] [illegible] dicendum peccare: primum quidem, neque in capite peccant, neque in re, non in capite, quia tunc Adam non peccat; non in re, quia ipsi nullus actus liberi possunt efficere: tunc quoniam peccatum iam est habitualiter in peccato, quod simul cum Adamo miscuerunt, peccaverunt in Adamo, et peccatum Adami valuere [illegible] quod aliquis dicit, quam multi, qui negant Virginem Deiparam originale contraxisse [illegible]. Quod ego etiam nego [illegible] illam in Adamo [illegible]: concedunt enim in Virgine debitum contrahendi originale, quod debitum nihil aliud est, quam voluntas Deiparae esse etiam in Adami voluntate transfusa in ordine ad peccandum, [illegible] transfusionis [illegible] Deipara peccavit in Adamo: non ideo etiam contraxit peccatum, quia peccavit in Adamo.

Infertur 6° quo sensu originale dicatur peccatum naturae. Probat B. [illegible] de [illegible] 133 n. 34 docet, esse vitium naturae, non personae, quia est defectus in esse, qui tribuitur naturae, et non defectus in operatione, qui personae tribuitur. [illegible] explicatio [illegible] ignorantia, nisi originale [illegible] vocabulum peccati: tunc enim [illegible] peccatum [illegible] accipitur [illegible] obiecti, dicit [illegible] operationis et [illegible] naturae defectum: quod [illegible] effectus [illegible] naturae [illegible]

Sicut peccatum, neque peccatum est qualitas physica, sic datur gratia contraria, quae hominem illum reddere inimicum Deo, sicut redditur Deo amicus gratia homini infusa: quod originale est in persona primi parentis, et etiam defectus operationis, et personae, scilicet personae positionis in Adamo peccantis. dicitur ergo peccatum naturae: quia simul cum humana natura, quam trahimus ex Adamo, contrahitur; Adeo ut qui non oriretur ex Adamo, originale non contraheret. § 9° quaestiones reliquas discutiunt.

5. Sit, an potuerit Deus voluntatem novam in Christo Domino, seu eius humanitati, voluntatem constituere in ordine ad meritum, sicut illam in Adamo in ordine ad peccatum constituit. Respondeo 1° probabilius negativam, ratio est quia plus requiritur ad meritum, quam ad peccatum: ideo libertas in alio sufficit ad peccatum, et ad meritum non sufficit, sed requiritur libertas propria seu personalis. unde si Adamus praeceptum observasset per talem obedientiam non nos obtinuissemus originalem iustitiam sive gratiam; cum enim tantum mera conditio, qua posita Deus nobis gratiam conferret.

Respondeo 2° probabilius affirmativam. ratio est quia nulla apparet repugnantia ex parte Dei neque ex parte meriti. ex parte Dei non repugnat: quia Deus habet aequale dominium supra voluntatem creatam in ordine ad demeritum et in ordine ad meritum, neque ex parte meriti repugnat, quia licet demum plura requirantur ad meritum quam ad demeritum, tamen quoad libertatem est quaedam proportio, ... ad meritum sufficiens libertas in alio. probatur: ea libertas sufficit ad meritum, quae est vera, et propria libertas; sed libertas in alio seu transfusione voluntatis est vera et propria libertas, ut probatum est. ergo. unde infertur quod si Adamus praeceptum observasset, nos per talem observantiam gratiam et iustitiam meruissemus, quia observantia illa erat a nobis libere moraliter elicita.

Neque hinc infertur posse creaturam purum alterius meritum de condigno: quia ut bene notat pater Hugo de Lugo de incarnatione n° 151 in tanto casu non daretur nobis gratia per meritum omnino alienum, sed per meritum morale.

peccatum; sicut parvuli damnantur de facto per peccatum Adami, quatenus Adami est, & quatenus est peccatum uniuscuiusque: at quando voluntas vera pura creatura potest alterum movere ad dilectionem, non sumitur ex demerito peccatorum alieno, sicut mens est nullo modo est nostra: unde potest potius ad meritum omnino alienum negari, verum potius ad meritum morale peccatum. Insuper neque instare potest hoc ut de iustitia, & sanctus per sanctitatem per sanctitatem alterius moraliter peccatum. ratio est quia iustificatio semper in esse phisico intrinsece, est enim phisicus esse sanctus, & iustus. unde supposita potentia Dei absoluta, actus amoris Dei super omnia esse sanctitatem formalem, adhuc nemo potest esse formaliter sanctus per amorem Dei super omnia & liberum acceptum, quia ad denominationem sancti non sufficit imputatio moralis intrinsece. Hoc quod supposita Dei potentia, non sit probabile fore sanctum cuius voluntas transfunderetur in alterius voluntatem in ordine ad amorem Dei super omnia: ut defendit pater Martinez de ... n° 36 in priori modo, nostri defendendum in presenti.

Dices, si voluntas Dei potuerit, quod voluntas adulti in alterius voluntate transfunderetur in ordine ad peccatum. Vide R. P. Suarez & Ripalda apud ... Tricedo in ... n° 18 & ipsum obiciendo, & aliter ratio est quia Deus non minus habet supremum dominium supra adulti voluntatem, quam supra voluntatem parvuli, sive nati, sive non dum existentis: tota autem voluntatis transfusio pertinet ad supremum Dei dominium: sicut igitur ipsa in adultis, quia mea voluntas dominium possum voluntatem meam in alterius voluntate transfundere, cum Deus meam eandem voluntatem ita transfundere non potuerit, cum sit meae voluntatis magis dominus, quam ego.

Dices: quod si Deus voluntatem meam in Petri voluntatem transfunderet in ordine ad odium Dei, & amorem eius possem ego in eodem instanti eius odio habere, & simul illum amare super omnia; in hoc repugnatio. Hoc sequitur, si Deus sub peccato odii Dei, ego etiam eodem peccato peccarem voluntate capitis; adam in illo instanti in quo Deus peccavit, ego peccavi, & potius ... amare

amare Deum super omnia voluntate propria personali, Deum amaret super
omnia: ergo.

Dicitur nego secundo sequelam ad probationem dico quod neque eodem pacto
peccarem, si ego nullum actum elicerem pacto cum eo, quemadmodum si aliquem
elicerem, neque enim, verbi gratia Adultus peccatum capitis contraheret, quando proprio
et personali capitis pacto non consentiret, quando autem consentit, capitis pacto
non peccat: ratio est quia in ratione contractus physice libera contractione intrinseca
tantum moralis tantum. quod potest exemplo confirmari: quia si Deus alicui
homini concederet auxilium quo in primo suae conceptionis instanti, Deum amore
supernaturali super omnia diligeret, peccatum originalis contraheret, neque
tamen si Adami peccatum in illo instanti tingeret, non alio de causa nisi
quia per suam personalem voluntatem suam voluntatem in Adamo collocatam et
sibi tantum moralitur propriam destrueret: potuit ergo Deus voluntatem adulti
in alterius voluntatem transferre in ordine ad peccatum.

Quaeritur. utrum si A-
damus peccaret postquam filios ingenuisset, illi originale contraherent
ex iis praesentibus dicerent quod negatione si cum D. Ang. variis in locis
dicentes, nos originale peccatum contrahere quia eramus in Adamo cum pecca-
vimus. filius enim genitus in lumbis Adami erat. si autem pro
[illegible] dependet a quiescenti decreto. in his [illegible] quae praecedentia,
Deus potuit in Adami voluntate continere voluntatem puerorum non solum
non dum conceptorum, sed etiam natorum et adultorum. deinde dicunt generationem
esse distantem in eundo originali in eos, qui ex Adamo naturali generati-
one procedunt et in duobus an sub ipso decreto comprehendantur illi postea
tantum, qui non dum erant concepti quando peccavit Adamus, an etiam illi
qui iam concepti essent et nati? in quo dubio quidquid dicerent, divi-
nabimus cum nihil certum scriptura nec revelatum sit ab Ecclesia. sig-
nificando Patres negativam sanctorum patrum insinuant, facile possunt pro affirmativa
interpretari. [illegible] sanctus Angelus intelligeretur de morali in Adamo conti-
nentia posterorum genitorum in Adamo contineri moraliter, licet in lumbis illius
physice non sit, [illegible].

In sua affirmativa inclinor cum p. 3a d. 13 n. 11,
qui probabiliter judicat pro Gelo [illegible] potuit aliquibus [illegible]

probatur. 1.° quia decretum Dei loquitur in solum de sola persona Adami, dicit enim in quocumque die comederis, morte morieris; in quibus verbis

verbis Dei decretum continetur, quo Deus loquens cum Adamo, et ergo solum

ex illo decreto benedictionibus absoluitur; et filius ex Adamo innocente genitus

uere ex Adamo procedit: ergo etiam originale contraheret, quod patet

Adamus: atque sunt omnes ex ipso decreto generali.

2.° quia decretum pu

seris de transgressione voluntatis nostrae comprehendit omnes, qui ex Adamo

peccaverunt; idque a posteriori colligitur ex eo quod omnes in Adamo peccaverunt:

ergo illos comprehendit etiam si fuerint concepti ante peccatum Adami. Ratio est quia

decretum fuit positum quo patris; non enim pereunt in voluntate illorum nam fuit

fuisset quia transgressio fuit decreto incipiens ante tempus, quo contrahere peccatum

Patet: in quocumque die comederit Adam, patet; ergo in quocumque die

comederit peccaverimus: ergo peccavimus etiam si post nos conceptos peccavit Adam,

ut posuit. Confirmatur insuper quia posuit Adam, post diem suum uitae ultimo; quia

ipse enim in quocumque die, periodi enim uitae illud obligabat ut nota ... tertia

tertia in nostra Decreti, et Fernandus in genesis, uidetur a nobis credibile non

auit originale tot millia hominum, qui pro non genitis, et ingenito anno

quo peccavit Adam ex Adamo innocente procedunt.

Confirmatur dicendum supposito

alteri quaestioni, an scilicet nepotes Adami patris a tunc ex filiis Adami

innocentibus, originale contrahent. Ergo si Abel in quo acceptus filius

concuisset post Adami peccatum; an filius Abelis iusti, et nepos Adae

peccatoris contraheret Adami peccatum. Cum distinctioni plurimus ex

Adversariis confitentur non peccare, et omnes, et in eadem modo persistant.

Ratio, quia non uenit in lumbis Adami nepos ille, quam illum filium ipse

genitus ut est iustus: in hoc non obstante nepos ille Adami contraheret peccatum

illius: ergo etiam contraheret filius illius in quo ex genitus. Ratio quia toto modo

peccandi in Adamo procedat ex transgressione uoluntatis nostrae in Ada-

mi uoluntatis per accidens essentialiter in lumbis Adami quo loquitur peccatum.

Dicitur

nepos ille procedit ab Adamo peccatore; et filius procederet ab Adamo

in ito; ergo nepos et filius contraheret peccatum Adami. Displicui mihi; quia Adamus

semper iusto nepotes; aliquando iusto, et aliquando peccatore Adamus.
ad originale autem facto contrahendum solum requiritur quod homo transia-
natus ex Adamo aliquando peccatore, quod autem vere dicitur de filio post
peccatum Adami, quantumvis fuerit genitus in gratia: non enim meo videri
requiritur, quod tempore physicae generationis actualis filius sit Adam,
peccator; aliquin originale non contraherent nepotes Adamo iustificato
per gratiam; tunc enim neque actualiter, neque habitualiter fuisset peccator A-
damus. Concludo igitur eo modo, quo verum est dicere, hos procedere
ab Adamo post peccatum filius vere illos trahere peccatum ex Adamo.

4 tit.

an aliqui ex humana carne orti absque formali originali contraherent.
R° negative cum communi theologorum. Propter extraordinarium generationis modum ubi
docet, ad hoc nisi ex semine Adae propagati nascerentur, non con-
traherent maculam. ratio a priori est, quia Deus constituit Adamum caput illorum
morale tantum, qui lege communi, et naturali ex Adamo nascerentur. hac de
causa praeter alios Christus originale non contraxit; fuit enim miraculose
productus. hac etiam de causa Eva non contraxit peccatum ex Adamo; unde
non ipsa propria sua voluntate non peccasset, neque iustitiam, neque gratiam
amisisset, ut patet consideranti, quia sicut Eva non habuit originalem iustitiam ab
Adamo; est enim producta ex illo, absque communicatione naturae, ita neque
habuisset peccatum ex Adamo transfusum.

5 tit: an Adamo non peccante, et Eva,

nos omnes peccaremus? R° negative cum communi. ratio est quia solus Adam
fuit constitutus caput nostrum morale, quod videtur ex divina scriptura
docente. Paulo ad Rom. 5. in quo omnes peccaverunt, et inferius per inobe-
dientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, et alia huiusmodi. ratio
...Scotus in 2. d. 30. q. 1. accedentes Caietano et aliis ex illis
Adami etiam licet Adamus peccasset, non esset originale contractum. hoc a-
lius est patribus traditum.

6 et ultimo tit: an si Adam non peccasset ter-
ra comedisse, et tamen interiori voluntate comedendi, nos essemus
contracturi originale? R° negative cum parte 1a de 50 d. 3. quod ex dei
pacto assumitur, in quocunque die comederitis; quae verba ut post in re

odiono acci pi debent rigorose, rigorosa comestionem, nisi extin;
visibiliter comedere, & supponatur sola uoluntas comedendi. & dico
accio exterior non addit maliciam interiori; q ex comestione extiori
originali peccatum traximus. omnino omnino nego, quia dictum de con-
gendo originali fuerit de libero, omnino, quoniam Deus ex conditione
contractionis exterioris comestionis apponere libet sit addere sibi non, animi
interiori malicia.

Instas: quod Adamus peccabit tantum uoluntate
comedendi sicut intelligit nos etiam pariter, sed non hoc quod accidente
externa comestione pati non potuimus. resp. con.: quia actio externa
non est pars, sed tantum denominatur ab interiori uoluntate: quia
uoluntas interior non fuit nobis pars, neque enim pars exterior
comestio. si non dicat, quod eius peccauimus non accidente externa
comestione. peccat con, quod tota ratio pati stat in interiori uolun-
tate, quia a nobis supponitur omnia sunt: alias tunc pars conditio-
nis apponere ad penam incurrendam, at ad incurrendam partem nihil
id facere impone; quod non potuit pari contingit mutare: et quod tota ratio
pati continetur in libera uolitione, cuius facere non potuit, quod per solam
accionem externam mala redditur libera uolitio; quae prius mala
non erat. neque potuit facere, nos per liberam mala uolitionem non pari;
quamuis accio externa non sequatur quod facere non potuit, quod nos dicimus
pati per externam comestionem, si per liberam uolitionem internam come-
dendi non peccauimus.

Argumentum non difficile sane, reddi ualde potest
cuius oppositum ut. aduertendo ei ad solutionem innitendo: cum nota-
ndum pariter nostris ex Adamo contracto duo includere, 1º transi-
fusionem uoluntatis nostrae in Adami uoluntatem: 2º ipsius Adami
transgressionem, quae moraliter nostra uoluntas transfusio ex
libero non fuerit nobis neque Adamo, optime potuit dependenter a
conditione externae transgressionis, sicut dicitur malicia sibi non:
uendi externa comestio fuerit conditio, sine qua non intelligerentur uo-
luntates nostrae in Adamum transfusae in ordine ad traductionem
ex Adamo circa peccatum originale uoluntatem comedendi. ex quo

Dicit ad instantiam, quod in illo primo, quo Adam peccavit, intelligimus quidem non intelligimus peccare absolute, sed tantum conditionaliter: quia tunc tantum conditionaliter eramus in Adamo, hoc est, si sequeretur externa commissio: unde hac accedente, absolute peccavimus. Nec illa sit peccatum, sed illa posita quasi purificata conditione, illo voluntatis Adami antea conditionalis nostra fuit, sibi adest status conditionatus in absolutus, ad peccati exemplum: sed nunc trahitur peccatum Adami de praesenti [illegible] contra tamen dicitur pro adveniendum, autem ducitur; nam non fruitio est post peccatum Adami peccatis actibus: quod nunc peccatis in Adamo potuit in dependentia ab aliqua conditione ipso Adami peccato postiore, quae requirat omnino peccati, tum transfusionis voluntatis.

Ad confirmationem dicendum est, Deum non posse conditionem apponere ad incurrendum peccatum transfusionis voluntatis. Neque incommode sequitur, Deum peccati essentiam mutare, unde potuit facere quod posita in conditione actione externa [illegible] absolute mala ipso peccante non liberata conditio, neque peccatum mei erat tantum conditionaliter mala ratione conditionalis transfusionis meae voluntatis in [illegible]: et potuit etiam facere, non per liberum alterius voluntatis peccare absolute nisi actio externa ponatur: ideo quando nos omnes in Adamo peccavimus: quod voluntates nostrae fuerunt transfusae in Adami voluntate tantum [illegible] ut contraheremus peccatum originis Adami voluntas, si Adamus peccaret in externa commissione. Non vero illa contraheremus, si in externa commissione non peccaret: neque dicendo de transfusione nulla apparet [illegible]. Sed haec de peccati effectibus.

De triplici effectu de quibus disputari debet in ipso peccato, in nostris disputandis. 1° de macula peccati, sive de peccato habituali: 2° de reatu poenae: 3° de poena debita peccato. De quibus agit divus Thomas in praesenti quaestionibus 86, 87 et 88; unus est dictum tamen de peccato habituali in agendo per talem vocem explicatur, adverte quod [illegible] illius in [illegible] indicant, partem habitualem tractari a divo Thoma quaestione [illegible] titulo, et tamen

maculæ pati; quod qui contra de illo agunt in proximum, illis [illegible]
dentes cum macula, alii illa dico prolixe distinguentibus. Nos a
de peccato habituali diceremus, quid quod sit anima dentes cum macula.
In his tamen sint proprie effectus actualis peccati, de quo pertinet
aliquid infra variis dicemus. dico 1° de peccato habituali & de
aliis, et sic dies proponimus.

Dici peccatum habituale sentitur, quod in semel transacto actuali, dicitur
aliquid remanere cuius dicitur, homo existere in peccato, et esse proprie peccator
etc. quod constat tum ex scriptura, et patribus. tum etiam ex sacra-
mento pœnitentiæ, ubi homo absoluitur a peccatis; si ab actualibus
non absoluitur: ergo ab habitualibus. mirum constat, quod quamvis actua-
li peccato, sibi physice existenti ad sacramentum accederet, non
accederet dispositus, et ubi indispositus non obtineret effectum sa-
cramenti. absoluitur ergo a peccato, quod durat in homine post transactum ac-
tum physicum peccati: et quod perseverat in homine ab eius aliquo ac-
tu dicitur per modum habitus durare: unde recte dicitur habitu-
ale peccatum. Hinc prima difficultas inquiritur, quid sit illud ≡
in quo peccatum in esse habitualis consistat. Et ratio dubitandi est: quia cum
quod peccatum sit debet aliquid peccatum ingerens, et intrinsecum, si enim homo
definiuit tridentinus de peccato habituali originali a fortiori id de
habituali personali dicendum est nihil ab peccato homo intrinsecum, quod transac-
tione physica persistit habitualiter remaneat: actu enim peccati transacto
acto nihil videtur manere nisi denominatio quædam extrinseca, quo fieri
dicitur [illegible], in qua sola denominatione non ponitur habituali [illegible]; aut
originem peccatum maneret in æternum, et etiam de potentia dei absoluta esset in-
delebile, siquidem obiectum cuius ipsius, homo peccauit. Deus non potest
auferre. difficultas hæc DD in varias diuersit sententias.

1us docet

peccatum habituale consistere in quadam positiva qualitate, quam vocant ha-
bitus vitiosus, ex actuali peccato procedenti producentem. [illegible]

Dico Dune 33 q., et art. 3. D. 3. 1° q habitus vitiosus manet in iustificatis, in quibus non manet aliquod peccatum letale. 2° q peccatum omissionis nullam qualitatem, aut habitum producit, et tamen dat habituale peccatum omissionis. 3° q etiam si Deus impediret talis qualitatis productionem, adhuc daret habituale peccatum. 4° q per actus naturales virtutis oppositae possunt istos habitus corrumpi, et deleri: unde sequitur, posse hominem iustificari per actus naturales, et posse absque iustificatione deleri peccatum, quae absurda sunt. Ad hanc ergo reduco eos illos DD.a, qui ponunt habituale inventare positivum ex peccato relictum productam, quomodo cumque illud explicent, et ideo sunt rationibus eisdem impugnandi.

3° Sententia habituale situm esse in reatu, sive obligatione ad poenam; sed haec in duas dividi potest pro varia significatione reatus: significat enim obligationem activam, quae est ordinatio hominis destinans propter peccatum ad poenam, et significat obligationem passivam, quae est ipsa dignitas poenae, seu qua homo dignus poena dicitur: in primo sensu est Schotistarum, et in 2° est dicendi apud Dominum Molas impugnanti. Aliqui putant sententiam hanc esse damnatam a Pio 5° et Gregorio 13 in bulla contra Michaelis Baii, inter cuius propositiones damnatas haec est una: in peccato duo sunt, actus, et reatus, transeunte autem actu, nihil manet nisi reatus. ex quo Baius hanc aliam inferebat, in sacramento baptismi, aut sacerdotis absolutione proprie reatus peccati dumtaxat tollitur. Sed quidquid sit de censura, uterque modus dicendi impugnatur rationibus positis in n° 544. Prima,

Prior modus dicendi impugnatur 1°: q destinatio hominis ad poenam non est malum morale, sed bonum, ideo quia illud a Deo intenditur: ergo talis ordinatio non potest hominem peccatorem constituere. 2° q sicut destinatio ad poenam aeternam est habituale mortale, ita erit habituale veniale destinatio ad poenam temporalem: ergo peccatum mortale potest transire in veniale, quod est absurdum. patet cons., quia remisso peccato mortali manet homo destinatus ad poenam temporalem. 3° q habituale veniale potest remitti adhuc manente destinatione Dei ad poenam temporalem. 4° q si Deus vellet nullum peccatum punire, tunc nullus destinaretur ad poenam, et tamen [illegible]

paru, manent, latalit[er] peccator. Et secundo de facto damnati plu-
rimo peccato minimum in inferno, absque eo quod a Deo ad nobis p[ro]-
pria distinctione. 3° quia haec ad poenam destinatio est mera denotatio extrin-
[seca] homini proveniens a voluntate Dei; peccatum autem est quid nobis intrinsecum.
Doctrina
dicendi modum. impugnat 1° quia ratione praecedenti: quia lethale
veniale potest remitti manente dignitate ad poenam temporalem; quia
in poenis dignitati non convenit habituale veniale; quia neque lethale
mortale: in quo eadem universalis ratio proportionis servata. impug-
nat 2° ratione 2° praecedenti, ponendo per destinationem dignitatem ad
poenam. 3° impugnat quia si peccatum impossibile peccator dignus poena non
esset; adhuc intelligeretur peccatum manere cum aversione a Deo, et de-
manente offensione. 4° quia peccatum non minus fundat ius ad poenam in 1°
instanti, quo physice existit et quo est actuale, quam fundat ius in
2° instanti, quo moraliter existit, et quo est habituale, sed in 1° instanti
ius sibi dignitatem ad poenam, penitusque extra essentiam peccati: quia etiam
in 2° quo est lethale mortale, et minus ab aliis etiam recedunt. consequenter
sequitur: quia in utroque instanti est idem peccatum variata tantum existentia
de physica in moralem: nobis autem peccatum non est moraliter per existentiam
peccati, ut dicunt. praeterea quia quod si esset nobis peccatum non esset habitu-
ale, sed actuale. unde idem argumentum confirmant. § 2° alio modo impug-
nat.

§ [illegible] defendit, habituale consistere in privatione etc. exis-
tentiam [illegible] alii ponunt istam privationem ut constitutivam adaequatam,
tales 4 Thomistae, alii vero ut constitutivum inadaequatum. pro quorum
[illegible] ex istis antiquis, et ex nostris aliqui pars videndi, et [illegible]
hanc privationem quomodocumque explicet arguo 1°. privatio
[illegible] est poena peccati actualis, ut [illegible] adversarii fatentur: sed peccatum ha-
bituale non est poena actualis peccati, sed [illegible] actuale praesciunt;
quia privatio [illegible] non est lethale peccatum. minor constat quia alioquin peccatum lethale
dimitteretur poenitentiae poena tantum remitteretur, et non culpa de digno
n° 140.

Arguo 2°: peccatum actuale est contrarium

etiam in Deo et minuit aliquomodo per se gratiam privationis: ergo habituale

parte ea: tunc habituale non est peccatum ab actuali distinctum: cum q

iones, quae in de habituali agant, procedantque de actuali. dicitur

Gratiae privationis esse natam potius actuali peccato, et distinctius minuit-

bus nunc. in 1°, quia etiam in 2°, et reliquis virtutibus, quibus peccati mor-

tis durat, privatio gratiae est nata per se tota. sicut enim in 1° virtuti

privatio gratiae est effectus existentis peccati, ita in 2° virtuti est prosequendo

privationis est effectus perdurantis peccati; ideo enim durat privatio,

quia peccatum durat, non a baculo est 2°.

Arguo 3°: peccatum mortale veniale non minuit

in aliqua gratiae privationis: ergo nec habituale mortale: patet ea; si gratiae priva-

tio esset distinctiva habitualis peccati, nullum esset habituale absque gratiae

privatione distinctum. in dat scilicet veniale: quia mortali inesse habituali

non minuit per gratiae privationem. nec dicere valet, habituale veniale

distincte in morali gratiae, scilicet subordinans habituali privatione; quia veniale

peccatum stare potest cum intensissima gratia, cum habitu charitatis intensi-

ssimo.

Arguo 4°: dari potest habituale peccatum absque gratiae privatione

q. anima post 1° quia si existens in peccato habituali aliud habituale committat, et in

illo perseveret, habet nostrum habituale; et tamen non habet nostro gratiae pri-

vationis: q. patet anima 2°, quia homo in pura natura distinctus potest vo-

re et in peccato permanere; et tunc non haberet gratiae privationem, cum tan-

tum carentiam, quam haberet etiam si non peccaret: q. minor probatur: quia homo ille

actu tantum gratiae non esset privatus, et caret 3° ideo debito quod esset, quod

distinctus privatio requirit.

Dicitur: licet habituali in puro nato com-

mittens non distinctat in gratiae privatione, tamen in illa virtute habituale committit

in hoc statu natura, et quare, in 1° quia rerum essentiae sunt divinitus

immutabiles, non enim variant per hoc, vel illo vel statu; et simul

salvatur habituale peccatum absque gratiae privatione; semper absque illa salva-

tur. dicendum itaque cum Doctore Bis de 130. immo in statu naturae peccatum

habituale in gratiae privatione sumitur; a convictio quo tunc hoc peccato

ficiat debitam gratiae; haec enim indigent ad sui reconciliationem cum Deo et peccati remissionem. Secundo, quia tunc possunt remitti peccata per condonationem extrinsecam. Tertio, quia aliud est indigere gratia, et aliud gratiam debitam habere: damnati enim gratia indigent, et debitam gratiam non habent: damnati quia peccatores in pura natura indigent gratia, in neutro tamen gratiam debitam sibi ad gratiam adquirendam obligatur.

Arguo tandem: omnis privatio gratiae eiusdem speciei: ergo et eiusdem speciei omnia habitualia peccata. Consequentia est cum falsa. Probatur antecedens: quia privationes eiusdem habitus non distinguuntur specie, cum procedant a principiis specie diversis: privatio enim aequivalens procedat, solis distinguitur ex eo quo privatur: quia accidit privationes eiusdem speciei, quamvis procedant a peccatis actualibus specifice diversis. Confirmatur: quia hinc sequitur in omnibus peccatoribus esse unius speciei peccatum, et in singulis unius numero; quia quilibet est privatus omni gratia.

Cuius gratiae privationes esse inaequales pro inaequalitate gratiae, quam quisque habebat ante peccatum. Secundo, inde sequitur gravius peccare, qui semel peccavit postquam per multos annos sanctissime vixerat, quam illum, qui saepissime peccavit, et qui nullam gratiam, aut valde exiguam habebat, quando primo peccavit. Tertio, quia non possunt habitualia distingui in illis, qui saepissime peccaverunt, et numquam iustificationis gratiam fuerunt consecuti, nec potest recurri ad gratiam, quam Deus dispositione decreverat dare huic, si illi se non opponeret, quia forte minor [illegible] plures commisit, si nullum commisisset; in quo casu homo ille haberet [illegible] privationem, et simul plura actualia peccata. Pro impugnatione huius fateretur hypothesis illa potius ex dotibus, quod Deus gratiam infunderet simul cum peccato; in quo casu privatio gratiae nulla esset. Ex quo ratio explicatur, et definitur.

4. Dicitur peccatum habituale, stricte peccatum ipsum actuale physice praeteritum, et moraliter perseverans in ordine ad reddendum hominem Deo

rationab. lit. expz. ... hic quin. ... ptau ..., ... nota-
tus convenientissima: compluribus diversimode explicat. alii enim ad
moralem hanc perseverantiam requirunt negationem retractationis
peccati. ita pat. Az. 1° 2e. de 13 c n 21, qui in negatione retrac-
tationis hanc ponunt constitutis, sicut meri ... conditionis ex parte
... peccati perseverant. Alii illa ponunt in obligatione ad
satisfaciendum ... in praesenti tract. 60
... 83 · alii et illa constituunt in negatione satis
factionis ... et condonationis, quae sit actus voluntatis Dei,
ita Doctor eximius thomo 5° de ... c 13 n° 15, Lugo de poeni
tentia de ... n° 48 ... in praesenti, ... modum dicendi
... in impugno, quae displicent in aliquibus ex his dicendi
modis, quae cum nostra ... stabiliendo repugnant: operatus
... ... tolendo ... explicare perseverantiam peccati
habitualis constitutis.

Igitur in quolibet actu habituali ...
... duplex habitualis permanentia, alia pure habitualis,
et alia habitualis moralis. permanentia pure habitualis ... quo actu
... retractatus: ... noluit dare ...
... eleemosinam, ... retracto voluntatis ... actu illi
contrarius, dicetur in illa habituali manere; quae permanen-
tia dicitur habitualis quia per actum praeteritum ... dictus ... ,
... habitus initium ... per actum contrarium revocari.

... dicitur

Et notio de potentia habituali consistit in peccato actuali habi-
sice persistito, et in negatione cuiuscunque formae moralis illius dis-
nctivae. ita aliquibus recentioribus ingenioi, et quidem fuerunt elijcendi
modus alius, quod fero ut me a multis quaestionibus satis non [illegible] con-
ueniij, et ad alias materias pertinentibus expediam; non enim est huius
loci decernere quonam sit de sententibus patri, an peccatum omnino, an
Go sanctificans ac extrinseca Dei condonatio: unde peccatum om-
nino habitualis negationis huius status determinate dicitur omnino
invidiam in aliquibus quaestionibus appraesenti aliena existimo.

et ; unq questiones proalig decidere, qd vitius fugi debet, dis
ponit ad contrariditas & natale peccatu quo negationes oīs spe
ci cuiusq sit illa moralis cū pato in pari filii: inqui conveni
unt oēs pr° d° sitam

Dicuntur cū quodā sucotrone ex hac
voce solū tradi moralē germanentiā diversis sciētijs exponit ri
et theologia explicat qui prandiū contrariū sibi proficis pro
qui natale patris moralitr propriebat. ratio ḡ idq ī
dicere, qd moralis permanentia pati consistat in negatione morali
distinctio moralis patris, ē dicere qd mora
lis permanentia pondi consistit in eo qd dicit moralitr patris ; qui
cū diversis sciētijs proponere, et ni dist̄ne seu contrariis per iteratis mo
ralis ḡ. quod dicimus nos ingenia, et licentiores hunc ipsi ponunt
ni mirari, et adminor qd illius ingenij aliquam dere philo,
et logica permutantis sit sq in aliis doctrinæ vento fiat.

Ad Respondeo ucoliquē in
logica docet de distione et definitio, qui solū penes varias distinguunt. idq
enis deceptus, quia tradit per definit, tradit etiā pro finale defines, alio
quin distinct ni esset definitio ḡ, et distinct finale nihil est aliud nisi
voces diversæ obtis idq proponimus hoc tū discrimine qd distinct proponit
obscure, et clarius definitio. modo igitur ad argumentū respondē dicendo
distinct finali in oratione prepetiti esse hac voces patris natale ni ex hac
moralis permanentia. hic ens et distinctio ut potest clarius tradenti estis
obscuris tradicis per alias: qd obtis indicamus adhuc clarius permanentia
explicari : sicut per has voces patris rationis, et sensationis explicantur
aīal rōale, quin obtis quominus aial rōale sit vera hois definitio

sed ad de-
finitus finale in oratione prepetiti esse hac voces moralis permanentia;
adhuc tū nostra x° ē definitio, ḡ licet sint sic diversi, at tū sic clarius
explicantis ratio pto moralis permanentis. unde patet quā falsus sit
assumptus argumenti; assignamus enis in nostro x° pto permanentis
moralis contrariis, quæ et prestitutio pati, et negatio sive pati dis
tinctive, probari eficaciter ni video, diligio enis nos idq ē expone

obri deudo maj; ex parte modi significandi nego maj. obiectum di
fionis, et formalis diffiniti est idem, medium a quo obiectum hoc signatur est diver
sus in diffinito, et diffinitione per maius, et minus in signando clarum
id est in nostra dificultate attingit, nec opportet in ea re subtilius
morari.

Probatur modo secunda nostra: quia sicut intellectu pacto positivo
et negatione cuiuscunque foederis moralis illius destructive, et solubilia
se illius, intelligitur foederis ratio habitualis pacti, et quia nec quolibet eorum
illius ablato non intelligitur foedus: quia primo pacantis: quia sicut intellectu
pactus phisice extitisse, et quod dicitur esse moraliter deletus, aut destructus intel
ligitur pactus adhuc moraliter existere; hoc est intelligitur pactus ita ex
titisse nunc in extimatione prudentis, ac si phisice existeret in or
dine ad reddendum hominem dignum odio, et inimicicia divina: et ideo
est deceptus habitualitatis pacti sibi illius moralis permanentia

Probatur quia phisice ablato pacto positivo sibi extitisse pactus non intelligitur foe
dus permanere; permanentia per observantia, et decretatio contrarii
cuiuscunque foederis dicitur illi, ante existentia deinde ablato positiva

et per foedus alius offensis destructibus, adhuc sentitur offensa eius odio,
odio, quod si odium offensa phisice eliquerit.

Hinc infertur nobis in
discurrendis [illegible] si de pacti destructibus. et in eis scitis mihi
est quod omnibus debet esse foedus pacti moraliter destructibus esse satisfactio
aequalis habentis corpori ad quis offensa per offensa, in eius manare
potuit rationabiliter offensus: quia debitus non tollitur, per aequalis, et a
dequatae solutionis: unde in negatione satisfactionis et que
consistit habitualitas pacti. deinde in [illegible] pacti [illegible], quod in
dico veriorem. Quidquid dicat [illegible] docente pactus destrui

fit per Dei condonationem, quae gratiae consequitur. dicendum est partem habitualem etiam consistere per negationem condonationis Dei: qui eo modo quo consensus sectatori iuri, quod habet ad odium, quod manet moraliter consensio. sicut secedente creditore iuri, quod habet ad debitum, hoc moraliter non manet.

Ad 2um respondeo est in sententia Doctoris

docentis partem fit non dimitti per Dei condonationem, sed per infusionem gratiae sanctificantis, dicendum est habitualem consistere in negatione gratiae sanctificantis, et non in negatione condonationis Dei: docent philosophandum est xo vas, quarum una negatur, et altera affirmat posito peccato gratiae sanctificantis, sibi hic sit tantum gratia, sibi etiam aeris condonationis. ab his omnibus sic abstrahit Ceterum nostra, solis exigens ad partem permanentiae negationis cuiuscumque destructibi partem sibi negationis collectionis destructibus moralibus, ita ut ad hanc tollenda permanentia negatio nulla dicitur requiratur. requiro morale, sibi moraliter destructibus hoc est quod posita entitate quae destructibus dicit, in Deus non manent in aestimatione prudenti rationabiliter consensus. § 3o respondet reliquis.

In 3is respondendum est ponere dubitandi posita nota 1) et dicendum habere est partem modo ambobus explicato cuiquid hoc extrinsecus physice et moraliter intrinsecus: habitualitatem enim partem stat in eo quod partem manet ita se habeat ac si nunc physice existeret; sicut nunc physice existeret, esset intrinsecus quamquam quod aequivalenter existit est aequivalenter, et moraliter intrinsecus. nec in rebus moralibus requirit, aut potest requiri alio illo magis inspectio, quae moralis, ut diximus n. 5.9.8. et potest declarari exemplo voti, et cuiuslibet contractus: dum enim votum, seu contractus non rescinditur afficit intrinsece moraliter subiectum, hoc enim tunc obligat, ac si illud physice intrinsece afficeret.

Significavit conclude 1o: partem habitualem esse effectum actualis peccati gravitate consistere non potest in ipso actuali peccato. probatur enim, hoc est intra causalis, ideo peccatum liberat partem quod existit: ad. dico enim effectum in genere causalitatis intrinsecae; secundarius, in quo causalitas extrinsecae

nego. ant. i dz patus heri extitit, et hodie permanet: unde patus qd heri extitit, non est causa efficiens, et exigentia patus qd hodie perseveret: contra tunc est patus habitualis sive habitualitas pati sit totus qd dz inadequate, potius ex pato actuali praeterito, sequitur hoc esse patus, et causa intrinseca pati habitualis quatalis. ad antis probationem dicendum est, illud non esse proprie causalis; quia causalis dicitur aliqua distinctio inter causam, et causatum, quae non dicitur illa ..., et si forte dicitur aliqua erit causalis in genere causalitatis intrinsecae, quae dicit distinctionem includentis ab inclusivo; per circumstantia cuius ... illius ante existentis: illud ... in hoc sensu erit causalis, quia dicit distinctionem quae datur inter definitum, et definitionem inadequatam, sicut ista ... est homo, quia est rationale.

Atque potest dici: in primo instanti quo peccatum actualiter homo dat negatio destructivi pati, et dat patus actuale, sed tunc non dat habituale: quia hoc non consistit in pato actuali, et negatione illius destructivi. omnino mali quoad ..., illud distinguo quoad ... t patus actuale physice praesens, concedo; physice praeteritus, nego. patus praeteritus, sive praeteritio pati est de essentia habitualis; unde licet in primo instanti detur negatio destructivi pati, non datur illius praeteritio: totus quia deficit aliqua pars totius deficiente.

Atque potest

Secundo: si negatio alicuius destructivi pati esset de essentia habitualis, maxime negatio condonationis; sed hoc non potest esse de habitualis essentia: quia ... quia nihil ... bonus potest esse de essentia alicuius ... mali; sed non condonatio est ... in se bona, et patus ... malus: quia ... Deus non vult durationem pati; sed vult condonationem carentiam; ... cuius ... pato, eius ... quae est in inferno, nunquam condonatio quia condonationis carentia non est duratio pati, sive de essentia habitualis quatalis. ... mali quia alioquin Deus esset causa per se pati habitualis sive durationis pati; et in tali duratione non displiceret, quae duo sunt satis absurda: quia Deus odio habet patus habituale ... ... quatenus dicit; sed ... odio ... habet suae condonationis carentiam, ut potius bonum, et absque ... peccatum ... .

Aliorum ut argumentum hunc ita effugiant

docent condonationem aeternam in his constitutionibus peccati mortalis, in temporaneis et in mere conditionatis, ut peccatum mortaliter ducet, in omnino in... natione locutionis utique dicendis est. Illorum enim in quo argumento pergunt quo ad [illegible] probationem: quia si duratio peccati dependet a conditione qua... tum vult, et conturbat, et cetera, ablatio a Deo solo dependente, secundum dictam conditionem aufert, duratio peccati erit Deo tribuenda, in super. Tamen idem argumentum potest conformari in quocumque ponatur mortale; si enim ponitur in ... privatione qua Deum nollent, quoniam videre vult durationem peccati, et in ponat in dignitate ad poenam, cum dignitas haec sit in eius, quod Deus habet ad peccata punienda: in dictum iustitiae suo quod cadit ... peccatum, et eius iniquitas ... sequitur mortalis peccati amare. Deinde

Ad argumentum dico maiorem negandam esse minorem: ac cum [illegible] negatio est mali absoluta. Ratio est, quia licet ut denominatio sibi conferens, finalis ex pluribus partibus parti bus resultans requirat in qualibet. Unde pars alicuius concreti mali potest esse bona, immo potest coniungi cum quod nulla pars sit mala, et sit malum concretum ex bonis resultans: ita dico bonus, quoniam finis ... est bonus et placet, si ... coniungant possunt malum componere ... in actuali peccato; id enim actum voluntatis, qui sine adversatione sufficienti peccatum non est, in parte cum sufficienti adversatione, et tamen neque actus voluntatis sine adversatione est moraliter malus, neque adversatio est moraliter mala: similiter quamvis negatio condonationis sit bona potest componere concretum malum ex illa, et peccato pro... terito resultans.

Ad [illegible] minus pro dicta maior, si vult voluntate antecedente absoluta condonationem; voluntate concomitanti, et ex suppositione, nego minorem, supposito et impoenitentia peccatoris; vult Deus durare peccatum, quod nihil aliud est, nisi nolle peccatum condonare quo ad usque homo poeniteat et adaequaliter satisfaciat, et licet condonari peccatum absque poenitentia non vult, in quo utitur iure suo ad maiorem ... ... Deus enim non dicitur causa peccati, quamvis tamen vult voluntate concomitanti, ideo non dicitur causa perse damnationis hominis.

licet supposito illorum peccato, et ultima impoenitentia, Deus velit
positive damnare, quia tamen vult illorum damnationem ex addi
to, scilicet ex suppositione, quod peccaverint, et minime permittat
ad ultimum minus [illegible] negat mar. Deus tamen odio habet peccatum
permittens; et donationis carentia licet sit pars peccati habitualis constitutiva,
non est obiectum odii Dei, sicut odio non habet Deus carentiam constitutivam iustitiae
iniustis.

Instabis Deus odio habet peccatum habituale ut habituale; sed peccatum constitu-
itur postquam in esse habitualis per donationis carentiam: ergo hanc Deus odio habet
ma[illegible] ut videtur. Quod distinguo quod displicet peccatum, et quod displicet peccatum ut ha-
bitualis: ergo [illegible] nego abiectiva [illegible] conservationis materialiter falsa [illegible]
quia displicentia ex suppositione peccati. Ratio est quia reduplicatio illa tamen
cadit supra habitualitatem sive moralem permanentiam; hanc Deus odio
non habet, sed potius amat, et vult ex suppositione peccati: quia permanentia non
addit aliquam malitiam supra malitiam peccati [illegible], alioquin
[illegible] obligatio confitendi in confessionibus [illegible], quod manifeste non in
peccato, et peccatum antiquum [illegible] novo quod est falsum.

Igitur peccatum per-
manens [illegible] odii Dei; habitualitas autem sive moralis permanen-
tia, quae consistit in negatione donationis [illegible],
est conditio ut odium peccati permittens odio habeatur, [illegible] odii
moribus sicut bonum ut cognitum est obiectum amoris, et bonum [illegible]
[illegible] est bonum desiderii, quamvis [illegible] cognitio, et [illegible]
[illegible]. Ratio est quia reduplicatio illa formalis [illegible] materialis sicut [illegible]
[illegible] ut applicat, constituit [illegible] conditionis [illegible]
[illegible] cognitio conditio ad amorem, et absentia ad desiderium
[illegible]; hinc licet inferre, moralem permanentiam non esse [illegible]
peccati habitualis; quia sicut [illegible] duratio [illegible] Deus non constituitur [illegible]
[illegible], ita sicut [illegible] duratio moralis peccati [illegible] mori-
[illegible] odii non constituitur, illud [illegible] constituitur ut habituale sibi [illegible]
moralis permanentia de conceptu peccati habitualis, et simul est conditio [illegible]
peccatum odio habeatur; sicut absentia est de conceptu [illegible] ut absentis,

& simul e contrario ut diximus obiter:

Hic notare oportet discrimen inter

3. Deus odio habet peccatum naturale, Deus odio habet peccatorem propter peccatum
naturale, quia habet peccatum naturale. quia est et perseverat in peccato. ex quibus duo
priores absolute et veræ, naturale enim specificative sumitur, hoc est Deus
odio habet peccatum, et propter peccatum, quod durat. et hoc ... [illegible]
vocationi ... [illegible]; si enim illud quod denotat unionem peccati cum pecca-
tore, et existentiæ, et perseverantiæ peccatoris in peccato cum ... odii
motivo, et falsæ; ... si denotet, ut potest denotare, ... condi-
tionis ad odium; ut patet in ista ... bonitas quæ absens est obiectum amo-
ris desiderii: ... etiam ... potest dici, quod peccati permanentia faciat
peccatum odibile; sicut absentia reddit obiectum desiderabile, et ... ...
sio obiectum ... odibile; hoc est ut conditio et non ut ratio motiva desiderii,
et odii.

Atqui potuit 4º, et potuit cum instantia præcedenti: ratio formalis
hominis reddens dignum odio est peccatum præteritum, sed hoc peccatum ... hominis peccan-
ditum non potest. ergo naturale peccatum non ... in negationibus destruc-
tivis peccati præteriti. omnino ... ; quod de peccato ... omnis verus est
dijecere hodie hoc peccavit etiam posita satisfactione ... condigno
et quolibet alio: ... obiectum cuius ... manet hodie, ergo quod cuiusque ponatur
destrui non potest. confirmatur, quia ad præteritum non datur potentia.

Ad argu-

mentum 3. peccatum ... formale obiectum movens, nego absolute ... ad probationem
... nego ... , ratio est quia ... de præterito verificatur hodie ex
... quod existit; non enim ad sui verificationem requirit, quod odii obiectum exis-
tat: obiectum ... quod existit, et odium existit, odium potest destrui posito illius
existentis odientis destructivo. ad confirmationem ... , ad præteritum po-
tentiæ, ... , ad præteritum, quod etiam est ... nego ... : præteritum
... obiectum quod existit, et non existit, ... odium non existit odium destrui
non potest; quia ... non aliter ... nisi per illius existentis destructionem:
... peccatum licet sit præteritum, est etiam ... permanentia
... , quo durante ... peccatum ... se habet in ordine ad tandem
odium Dei ac si nunquam extiterit.

Hic potest obiici, quod negatio condonationis debet habitualis non destrui,
eo quod quando peccatum condonatur, condonatio se ipsam habebit pro obie-
cto. Quando enim Deus vult peccati destructionem, vult tollere condonationis
negationem: siquidem velle tolleri est velle condonationem poni: quae volun-
tas quae est destructio sive condonatio peccati, se ipsam pro obiecto habebit,
quod videtur impossibile. Sed in divinis, quorum homini non est consequens, quia abstrahi-
mus ab eo quod est extrinsecum Dei condonatio sive peccati destructio
ascendimus enim, etiam quo non tale destructio in illis, carentia
consistere habitualis. Sed quod cum patre Suarez libro 1° de Gratia capite 28 iudico
voluntatem Dei condonationis esse destructionem peccati, et consequenter in illius nega-
tione extra actuale consistere.

Secundo tenetur negando condonationem se ipsam pro
obiecto habere ad probationem premissi, nego consequentiam: quia voluntas destruendi
peccatum est destructio, neque voluntas condonandi, sive condonationis negationem
auferendi est condonatio, sicut donatio non est voluntas donandi: et quod do-
natio peccati secundum iuris Dei, sibi voluntas, qua Deus se dirigit, formali-
ter, quae ad odium habitualiter; haec autem voluntas quae est formalis condonatio sive
destructio peccati habet pro obiecto directe et immediate negationem iuris ad o-
dium divinum: at voluntas condonandi est voluntas se ipsa, et consequenter
condonationis, habens condonationem pro obiecto immediato; unde nulla vol-
untas habet pro obiecto se ipsam.

Tandem potest obiici ex tertiis argumentis, re-
tractationem peccati requiri essentialiter ad destructionem peccati, et consequenter hoc in ne-
gatione retractationis consistere. Ratio illius est quia voluntarium necessarium
nullus potest auferri nisi per involuntarium, sed voluntarium fieri non
potest involuntarium nisi per retractationem: quod absque hac semper
manet peccatum voluntarium: quod peccatum absque retractatione non potest auferri.
Confirmatur: quod peccatum in tantum manet in ratione peccati, in quantum manet in ra-
tione voluntarii; sed non manet in ratione voluntarii, nisi quatenus non retra-
ctatur: quod carentia retractationis est decentia habitualis peccati. Confirmatur dein-
de, quod actus Dei liber qualis est condonatio peccati, debet dicere ordinem
ad aliquem physicum effectum; sed effectus, quem respicit condonatio peccati, est mu-
tatio hominis de peccato ad non peccatum: quod mutatio haec est physica, quae fit
per retractationem peccati. Confirmatur insuper: quod denominatio talis

fieri non potest absque gratia reali, sed mutatio de statu ad statum peccati est denatio realis: quod fieri non potest absque physicali, et intrinseca ingruente peccatori, quia est illi, retractatio.

In 2° probat arguitur auferri peccatum per quascunque remotionem supernaturalis sit, aut realis, sed quaecunque non manet peccatum in ratione voluntarii. et quidem non dele-
ri peccatum per retractationem naturalem diximus n° 655 nimirum neque per actiones supernaturales extra sacramentum delet peccatum; neque contritio, i[n] sufficien-
tiam dispositionis ad peccatum delendum; sicut enim Christus non obtulisset satisfactionem condignam pro peccatis, nulla contritio posset creatura ad abolendum peccatum sufficiens: contritio autem, et attritio est detestationes, et retractationes peccatorum: quae negatio retractationis per accidens se habet ad peccatum delendum;

2°. nego titulum assumptum: ad illorum consequentiam distinguo maiorem; voluntarii fundans odium Dei rationabile, nego maiorem; fundans approbationem peccatoris de peccato, concedo maiorem: similiter distinguo et minorem, et 1° conclusionem, et ultimam nego. duae denominationes manent in peccatore post peccatum: 1ª qua peccator redditur odio ofensibilis; 2ª qua peccator dum peccatum non retractat, censetur illud approbare: utraque denominatio per voluntarium constituitur: et 1ª potest auferri divinitus absque retractatione, et in voluntario. et hoc posito adhuc potest manere ut manet de facto. 2ª vero absque retractatione, nec divinitus potest auferri, ut diximus, n° 657.

Ad confirmationem concedo maiorem, nego minorem, distinguo clausulam probationis eodem modo, quod manet in ratione voluntarii fundantis approbationem peccatoris, concedo maiorem: fundantis odium Dei, nego maiorem: posita retractatione manet peccatum etiam in ratione voluntarii, quod per hoc constituit peccatum; ut patet in hoc extra sacramentum attrito, in quo post attritionem, sicut manet physicum peccatum ita manet voluntarium physicum, manet in quo voluntarium, prius fundans Dei odium, non fundans approbationem peccatoris. neque est inconveniens, quod post retractationem maneat utrumque voluntarium simul, et in voluntario in ordine ad diversos effectus, frustra, quoad fundandum ad odium Dei, et ad iudicandum, peccatorem peccatum approbare

Ad 2. confirmationem negando: nam si ita a[…]
plicat respectu ad esse moralis: nam licet per tractum temporis contra[…]
[…]monium dissolvere, nec relaxare, et per eius remittere, quod debi-
tum morale esse nemo dubitat. Ad ultimam confirmationem distinguo maiorem:
denarius realis physice, nego maiorem; realis moralis concedo maiorem. denarius realis
moralis convenit ab aliquo, quod aliquo physice existit, et modo aliquo
existit in stimatione prudenti in ordine ad aliquem pertinentiam,
ut patet in impositione vocis, et designatione agentis, quae esse in pate
[…]it denarii realis moralis; conveniens abraen physice persistit, et
modo existente in prudenti extimatione, et hic moralis existen-
tia consistit in negatione alicuius diminutionis, sequitur mutatio-
nem de peccato, adhuc peccatum ponendo nunquam obligationem suo peccatori in animo
physice inhaerente, et inducendo negationem diminutionis, quae potest
tunc auferri absque physica peccatoris mutatione; et de his satis ad
materiam de peccato pertinentibus. §. 1. quid sit macula peccati.

[…] iusto difficultas hanc aliqui tractantur dicentes aliquid
esse ... in natali peccato, ideo quia aliquid requirunt ad maculam, quod ad
naturale non requirunt, s[…] ab illa incipit exordium, primum maculam
peccati definientes hoc modo; est quaedam animae turpitudo, et deformi-
tas; cui similitudo sumitur ex macula corporibus impressa, quae conspi-
nitorem, et pulcritudinem deturpat.

: Dico 1º, macula peccati est illa pe[…]
ratio qua per peccatum redditur anima sordida Deo exosa, et obiectum displicenti-
ae Dei, sicut per corporis maculam redditur homo deforme, et obiectum humanae dis-
plicentiae. unde animae peccatum dum actu existit est macula actualis,
et habitualis dum moraliter existit. Et haec intelligenda est non solum de peccato
mortali, sed etiam de veniali. de mortali nemo dubitat; de veniali
licet dubitant aliqui, an sit vere, et proprie macula; dico cum
[…] non dubito, esse vere, et proprie peccatum, a[…] proximi[…]
[…] animae quo modo quo est peccatum, animam inficit, et maculat. Et confirmatur quia ad
peccata venialia remittuntur aliqua quae … aliquid mundari.

Dico 2º

privatio gratiae quae ex peccato morali procedit, etiam animae macula. ratio est quia privatio pulchritudinis, et nitoris etiam dicitur macula; sed gratia sanctificans est animae nitor, et pulchritudo: quod dixi quae ex peccato mortali procedit: quia privatio gratiae quae se praecise non est macula; ut patet in homine in puris naturalibus creato, qui praecise non esset maculatus per gratiae defectum; nemo enim praecise maculatur ex eo quod non habeat tantam pulchritudinem quantam potest habere. est quod animae macula quae est privatio gratiae intrinsece importat respectum ad suam causam quae est peccatum ratione cuius respectus denominatur voluntario, et voluntario reddit animam moraliter foedam et difformem.

Ita sentit Divus Thomas q. 86 a. 1 ad 3um, ubi docet solam privationem animae nitoris non esse maculam, sed privationem in ordine ad suam causam, quae est peccatum: et maculam animae comparat umbrae, quae est privatio luminis ex obiecto alicuius corporis. deinde [illegible] nostra res est ad mentem Angelici Doctoris: quod eodem articulo in corpore docet animam duplicem nitorem, alium ex refulgentia luminis naturalis, sive rationis; et alium ex refulgentia divini luminis, quod est gratia, et includit detrimentum nitoris esse animae maculam. unde sequitur maculam animae esse duplicem, aliam quae sit detrimentum nitoris ex priori refulgentia quod est ipsum peccatum, et aliam, quae sit detrimentum nitoris ex refulgentia posteriori, quae erit gratiae privatio.

Ex dictis in hac sectione sequitur 1o maculam, quae in ipso peccato consistit non posse dici causari a peccato, neque esse ex peccato relictam. et hoc sensu est etiam respondere maculae habituali cum actuali peccato. ratio est quia nihil est causa sui nec quod se relinquit ex se; sed macula habitualis est ipsum habituale peccatum, et peccatum habituale est ipsum actuale, variata tantum existentia physica in morali; sicut heri, et hodie existens est idem Deus: mutata solum hesterna existentia in hodiernam: proponentes maculam habitualem dixi relictam ex peccato actuali, et effectum illius, [illegible] explicative, quae habitualis sit quod causaliter intrinsece, eo modo quo diximus, non habituale peccatum esse effectum actualis.

Sequitur 2o maculam quae est gratiae privatio, solum a peccato mortali causari, et ex illo relinqui. illatio haec est certa, sed dubitatur an peccatum veniale causet aliquam maculam in anima. Cui respondeo negative, quia semper peccatum veniale non deperdit aliquid de gratia aut de habitibus supernaturalibus, quae animam reddunt pulchram, et formosam; quod autem dicitur communiter per veniale deperdi fervorem caritatis, non ita est intelligendum quod aliqua particula charitatis

dispedat, q impediat hoiem ab actibus perfectissimis amoris dei ...
pro ... et licet sit impedimentum ad actus ferventiores ...
proxima dicitur causare maculam in aia, q macula, ut docet D.
Thomas q. 89 art. 1o magis iudicatur pertinere ad diminutionem ha-
bitus virtutum, quam actualis.

Sequitur 3o partem esse maculam

culpae positivam, e ens quid aig velut positiue defedans, ... pri-
uationis maculae esse priuatiuam ... q e positiva, pro ...
... ablatio, qd patet exemplo maculae corporalis, qd ...
... Thomas ... q. ... art. 1o ... maculat ... pri-
uationem eius, qd ad decorem requirit: vig de bii coloris
... per superinductionem alicuius decorem impedientis, ...
... aut luti, qd macula e positiva, ... licet D. Thomas ...
hoc aliter applicatur maculis, ... incongrue sic illud aplans, qd ...
se habeat ut lutum per superinductionem positiuam defedans, ... priuatio ...
aia defedat priuatiue: q e ablatio coloris aie debiti, sequitur tandem ... macula
esse ... finitur ... q priuatio ... i macula ... pari ... q macula ...
esse carentia cuiusdam pulchritudinis, ut docet Div. Thomas; ... carentia
... esse ... sequitur qd ... macula ... dicatur pari ... D.
Thomas ... partem ... maculam enumerat. Disputatio 2a de natura ...

Per quam poenam nihil aliud intelligitur, quam quidam obligatio ad poenam ...
potest esse duplex, ... potest esse duplex obligatio; hec enim potest esse iudicii
decretum, quo Deus obligat, et destinat ad poenam. ... illa, qua
homo obligatur ad poenam eo ipso, qd delinquit, ... dicitur dignitas ...
... effectus immatis ... ex delicto, ideo eius ... poenam ... q ...
... hoi ... dignum et obligatum ad poenam per delictum.

Noto deinde duplicem ...

pone quam ad poenam obligari. 1o ex propria voluntate: 2o ex culpa, ...
ex propria voluntate potest quis ... obligare ad satisfaciendam poenam
... ab alio ... ex culpa obligatur quis ad satisfacien- dus.

- poena debita peccato a se ipso commisso. Prior obligatio reatus non est, sed posterior: quia dicente Christus Dominus poenae reatum non habuit, neque fuit per se poena dignus, et si fuerit obligatus ad poenam peccatis subeundam, quia obligatio illa orta non fuit ex peccato, quia culpa, sed tantum ex contractu spontaneo volenter, quo constitutus fuit generis humani fideiussor. In praesenti quod pro se accipitur reatus pro dignitate ad poenam: quo sensu mortuus Christus non habuit mortis reatum, eo quod sit morte dignus propter delictum quod commisit.

Reatus ergo

sive dignitas ad poenam consistit in ipso peccato perseverante moraliter permanente in ordine ad iustam eiusdem punitionem subeundam, quod in ira Dei ... advenit ex peccato duo iura, Deo nasci contra hominem, scilicet rationabiliter indignandi contra illum, et ius ad iustam hominem puniendum pro delicti commissi, hoc utrumque ius fundatur ... indivisibiliter in ente peccati: quod Deus constituit peccatum in ratione talis, et perpetuo connexeat, unde fit quod licet ex et radicaliter loquendo, ipsa entitas peccati sit dignitas ad odium, et simul sit reatus, et dignitas ad poenam, quasi fit formaliter diversum, et distincte moraliter loquendo, ita ut prior conceptus sit entitas peccati in esse talis, et posterior sit effectus, et proprietas illius: sicut quando in anima distinguimus capacitatem duplicem, aliam ad intellectionem, et aliam ad actum, et prius ad illam, ... et potentiorem illius proprietatem.

Hinc sequitur posse Deum condonare peccatum in ordine ad unum ius, scilicet illud condonare in ordine ad unum, et non in ordine ad aliud, deinde enim condonat peccatum cedendo iuri quod habet ad odium retinendo ius, quod habet ad poenam; et e contra potest cedere iuri quod habet ad poenam, retinendo ius quod habet ad odium. Ratio est quia duo haec iura, et cum distincta ... peccati a se ipso, remissio enim culpae non est poenae integra remissio, nec e contra; alioquin, si debitum poenae aeternae constitueret hominem in statu culpae, debitum poenae partialis ... in statum culpae partialis constitueret, quod est falsum, quia peccatum mortale in veniale transiret ut deduxi n. 644.

Ex quo sequitur ultimum, posse manere ius unum, alio extincto, quod nihil aliud est, quam manere moraliter peccatum in ordine ad fundandum ius unum, et non manere in ordine ad fundandum ius aliud, ergo quando Deus condonat peccatum, quia tale, non omnino, ut dicam moralis malitia, cedit iuri quod habet ad odium, et tunc non manet peccatum in ordine ad fundandum hoc ius: at tunc non eo ipso cedit Deus alteri iuri quod habet ad iustam peccati punitionem

etiamnunc manet ipsius peccatum tantum in ordine ad iniuriam fundandam. accedimusque habitualis reatus sive dignitas ad poenam nihil aliud erit quam peccatum praeteritum moraliter manens in ordine ad iniuriam ipsam punitionis fundandam, et etiam iustitiae in ipso peccato praeterito, et in negatione aequivalenti parti, quae servit hanc fundanti punitionis, quae certe eodem modo probanda est, quo parti habitualis probavimus, etc.

Quinimo potest aliquis actus moraliter manere in ordine ad unum effectum praestandum, et non in ordine ad alium, ut patet multis exemplis, et quibus potest certe confirmari hoc alicui virgini promittens matrimonium, ut ab illa illicitam copulam extorqueat per promittendo; illa etiam promissio sine mali finis et modo, ponatur si doleat de peccato non manet promissio in ordine ad culpam, manet tamen ut hominem obliget ad suam adimplitionem; ergo similiter idem actus peccati potest moraliter manere in ordine ad unum effectum, et non in ordine ad alium.

Ratio principii est quia tota actus permanentia moralis est iudicium prudens, quo ex fundamento iudicatur actus ita se habere, et nunc se habere quoad ordinem ad hunc vel illum effectum praestandum, ac si nunc physice existeret: quae cum ratio eius ad odium et ratio eius ad poenam sint fundata diversa, et diversis volitionibus Dei, inde est quod ablato uno fundamento potest prudenter iudicari, actum manere in ordine ad unum, et non in ordine ad alium.

Ut argumentis aliquibus respondeam, debet semper in peccato distingui duplex permanentia moralis, alia quae durat ad odium, et alia quae durat ad poenam: unde licet malitia, quam Deus odit, et punit, sit eadem in ratione divinae permanentis, potest durare malitia in ordine ad reddendum hominem dignum poena, et non odio, sed et contra, non quod permanentia sit dignitas ad odium vel ad poenam, id quod est contradictio ut homo dicatur hic, et nunc dignus poena, et odio ut dictum non bene. Fundamentum adverte, quod licet reatus sive dignitas ad poenam sit effectus dignitatis ad odium, tamen hac ablata dignitate potest illa manere. Ratio est quia in rebus moralibus potest effectus conservari sine causa illius, et contra: cum ergo dignitas ad poenam moraliter procedat ab alia dignitate, et in conservari ab illo non dependeat, sed ex decreto remittente poenam, nequit potest sine illo conservari. Dico secundo de poena peccati, et primo quid, et quotuplex sit poena?

Ex pre[dic]tis ponit ita defini[tionem]: malum naturae rationali inflictum propter culpam vindicandam. malum morale d[ivus] Th[omas] distinguit in malum culpae, et in malum poenae, utrumque est tale dicitur respectu naturae rationalis quae talis, sibi ut libere, et utitur suis potentiis: cum enim culpa non nisi in natura rationali potest inveniri, ideo non nisi respectu naturae rationalis poena dari potest; poena enim dicitur respectu ad culpam propter quam infligitur. poena igitur est malum sibi in eodem modo rationalis naturae in quo convenit cum malo culpae, a quo differt per alterius respectus.

Unde constat in malo poenae dari triplicem respectum; ad naturam, ad culpam, et ad iudicium vindicantem. dicitur respectus ad naturam, quia est illi mala, patitur enim natura cui infligitur per poenam. dixit respectus ad culpam, quia oritur tanquam effectus a culpa, adeo si propter culpam non infligitur, poena non est. dixit tertio respectus ad vindictam, quia punire est actus iustitiae vindicativae: quia poena qui est obiectum punitionis, debet infligi eo animo, ut culpa vindicetur: quia dicitur respectus ad vindictam.

Ex hunc triplicem respectum poena constituitur, quo quocumque ablato iam non est poena: hoc tamen discrimine, quod respectus ad naturam est generalis, et alii duo sunt specifici respectus: unde convenit per respectum ad naturam est malo, et per alios respectus est poena. quod patet quia habere dolorem et fama privari ex se est malum homini, et tamen si homo habeat dolorem et fama privetur absque culpa, non erit poena dolor aut famae privatio: quia ut dolor sit poena debet infligi propter culpam vindicandam: quia dolor, quod malum per respectum ad naturam, et quod poena per respectum ad culpam vindicandam constituitur.

Hinc colligit quomodo poena sit effectus peccati. d[ivus] Thomas quaest. art. 1° ad 3um docet reatum poenae, et poenam esse effectus peccati diversimode: quia reatus poenae procedit a peccato directe immediate, et inseparabiliter; mediante enim inter culpam et poenam: eo ipso quod quis peccat dignus poena constituitur; ac poena procedit a peccato indirecte, et tantum dispositive, quia per peccatum homo disponitur ut sit dignus cui poena legitime infligatur; unde infert d[ivus] Thomas esse per se poenae causam non poenae reatum.

Licet fatear peccatum esse dispositionem ad poenam, adhuc tamen

negari non potest. Dicitur ergo peccatum causa quia peccatum est causa moralis Deum inducens ad poenam infligendam. De individuatione peccatum dari potest absque poena, nego tamen absque poena remanere non posse; quia ut ergo diximus non solum insuper unum est peccatum causare poenam mediate, mediat enim reatus inter peccatum, et poenam. at tamen dicitur causat poenam, quia reatus, autem immediate reatus quam poenam non enim sit idem dicitur, et immaterialiter neque mediante, et im- dicere: peccatum quod causat poenam dicitur, quod exigendo sit inducere ad poenam. tardum, Deum eo modo quo est causa poenae est causa reatus scilicet physice, et eo modo quo non est causa reatus, non est causa poenae scilicet moraliter. poena enim ut procedit a culpa, a Deo non procedit: ergo poena effectus moralis peccati, adeo stricte ut sit effectus proprius illius, et non alterius quamlibet peccatum non est, poena quo poena, imponitur.

Disputant aliqui 2°, an poena debeat esse involuntaria, sive contra voluntatem ratio dubitandi est quia homines sepissime poenas pro peccatis sponte sua, et animo libenti suscipiunt quod poena non semper est involuntaria. Dico 1° dubitationi, poenam semper esse involuntariam vel directe, vel in causa scilicet peccato. ratio est quod cum ex peccato debeatur poena, qui id cognoscens vult peccatum, consequenter vult poenam, id est vult poenae subiici. Dico 2° poenam esse ut plurimum in se ipsa involuntariam, potest tamen esse voluntariam. Patet probatio: quod ut plurimum poena suscipitur cum displicentia de illa. Patet solutio ratio dubitandi.

Disputant 3° an poena debeat esse contra naturam. ratio dubitandi est: quod negatio quae cum est poena peccati, est negatio quae non est naturae contra cum enim sibi conveniens non sit, sed negatio esse non potest contra naturam sibi naturalis neque. Dico ad dubitationem dicendo poenam eo modo quo est quaedam mala, esse contra naturam: displicet enim potest quidem esse naturaliter malum. 1° quod est contra naturam: 2° quod contra naturam non est, sumere 1° contra naturam, id est omnibus debet naturam; sumere 2° naturam non est, quod ex omnibus licet non debeatur naturae est tamen natura conforme, et conveniens, et naturae tribuit perfectionem. aliquo ex primo modo poena debet esse contra naturam patientis: quod debet esse 2°, contra naturae inclinationem, sive illius inclinationi non conforme

Ad rationem dubitandi dicendum est, quod negationem esse naturae contra 2° modo quo enim licet non sit debita naturae

tz x° natꝫ ē: q perficit natꝫ: unde negatio perf. ē pena natu-
ralis q [illegible] perfectionis illi repugnantis, sic privatio,
qd si dicas hanc ei esse [illegible] naturalem naturae [illegible] nullus [illegible]
[illegible] qui solis desiderando penas debent esse ma-
la natꝫ ca vice mala hoc sensu [illegible] negatio perf. quae qd [illegible]
tent ad pon[enda] dubitandi aliter respondere [illegible]: [illegible]
[illegible] natꝫ [illegible] natꝫ quae elevat [illegible]. Licet
[illegible] natꝫ [illegible] dubito natꝫ ad [illegible]
elevat sibi ex impositione elevationis ad [illegible]: quia [illegible] nega-
tio [illegible] natꝫ elevare dicit privatio, et convenit esse pena
[illegible] natꝫ [illegible].

Triplicem penam theologi distinguunt: medicinalem, sa-
tisfactoriam et simpliciter. Sed haec divisio nulla est, quia duae priores non sunt pe-
nae: medicinalis enim, quae in remedelam patienti adhibetur ad illud [illegible]
infligitur simpliciter, est bona et tantum dicitur quaedam mala, quia ordinatur
ad maius bonum consequendum; pena satisfactoria, licet culpam supponat,
adhuc tamen non proprie pena est quia potest infligi culpam non habenti ut contingit
Christo Domino, quia passus est pro peccatis alienis; proprie pena autem dicta semper
[illegible] penam [illegible] infligit. Pena simpliciter est, quam inde sic vo-
camus.

Dividitur 2° pena simpliciter in penam damni et penam sensus. Pe-
na damni consistit in carentia visionis beatificae, pena sensus in dolo-
re, et tristitia provenientes ex igne inferni, et aliis miseriis, quas homines in hac
vita, et in altera homines et demones patiuntur. Rationem harum penarum, reddit
Divus Thomas, 1.2.e 87, ar. 4°, quia cum in omni peccato personali, reperiatur
aversio a Deo, et conversio ad creaturas, utrique malitiae debet pena proportio-
nata respondere aversioni, enim correspondet pena damni et pena sensu
conversioni, quia iustum est, ut qui se a Deo libere advertit maneat aver-
sus a Deo, et in eius conspectum non admissus: et qui se ad creaturas inordinate
convertit, aliquod acrius patiatur. Pena damni semper est aeterna, in nobis pe-
na sensus.

Dubitari hic potest, an dolor, quem damnati habent, ex eo quod privati sunt
[illegible] pertineat ad penam damni, an potius ad penam sensus? [illegible] ad penam

dagni pertinere docent aliqui apud Granado tractatu 3° d. 3e 3a, sed probabilior defendit eo ad penam sensus pertinere. ita Scotus in 4° dtione 50 qq. 3a, ubi penam dagni dicunt tristitiam, de ipsa pena Scotum sequuntur Durandus M Vasquez, et alii, quos sequitur et nostra Conclusio situatur hec nobis placet, et;

Probatur: quia pena sensus provenit etiam ex cognitione alicuius mali, et consistit in dolore de obiecto disconvenienti quia dolor est perceptibilis, et quod admittunt sensibilibus etiam ad spiritualia subiecta: ergo dolor. tristitia accepta ex cognitione, amissionis beatitudinis pertinet ad penam sensus: probatur ant. quia pena sensus a pena dagni non distinguitur in eo quod illa pertineat ad sensus corporis. et illa ad spiritum, alioquin neque demoni neque anime separate pena sensus torqueret: ergo pena sensus provenit etiam ex cognitione alicuius mali cognitione, confirmatur: quia non minus, cruciare potest dolor proveniens ex cognitione amissionis alicuius boni quam proveniens ex aliquo quantumvis gravi, corporis in modo; ergo non minus dicitur pena sensus dolor, unus quam alter.

Dices. dolor iste sequitur ex pena dagni, ergo ad istam pertinet, probatur conclusio: quia ad eundem pene ordinem pertinent dolor et doloris obiectum, pertinet, et doloris obiectum eo, quia visio Dei est gaudium de illius, ad perfectionem pertinent ad beatitudinem essentialem: ergo cognitio amissionis glorie et dolor ex hac cognitione proveniens pertinent ad penam essentialem: sed pena essentialis est pena dagni. ergo etc. Respondendo conclusio ad 2 probationem negat ant: non enim semper pertinent ad ordinem, eundem obiectum doloris, et dolor, sicut et amoris obiectum et amor quia licet demus amorem Dei quem in patria habet beatus pertinere ad beatitudinem essentialem deve tamen amor aut gaudium quasi reflexum, quod de isto amore habent non nisi ad beatitudinem accidentalem pertinet.

Ad 2am probationem dicendum est ant. esse falsum quia gaudium de visione, sive adeptione Dei ad essentialem beatitudinem non pertinet sed ad summum, pertinet ad illam gaudium de Deo viso, et adepto, sed omisso ant. negat conclusio. quia est mala, et continet est falsum consequens, quia cognitio omissionis fraudat non est pena dagni, quia pueri cum solo originali

cum solo originali decedentes licet nullam cognitionem habeant de gloriae amissione, adhuc poenam damni patiuntur, quia cum mala quae ex eo quod beatitudo consistit in visione Dei et gaudio de illa solum sequitur poenam damni consistere in carentia talis visionis et gaudii. Sectio 2a de poena peccati originalis

Poena, et effectus peccati possunt distingui, sed in hac vita simul tamen sunt poenae peccati originalis in hac vita. in privatione quae et iustitiae originalis esse poenam originalis peccati, certum est apud omnes illos, qui in tali privatione originalis peccatum constituunt ex subtractione originalis iustitiae oriuntur scilicet poenae ad bonum faciendum pati, et propensio ad obiecta delectabilia peccaminosa, cum enim per originalem iustitiam omnes potentiae essent subditae rationi hac ablata iustitia sequitur potentias contra rationem insurgere: unde rebellio potentiarum huiusmodi est effectus, et alias mediante peccati originalis.

Hinc intelligitur id quod theologi disputant an scilicet homo per peccatum vulneratus sit in naturalibus, et homo an per peccatum sit natus homo illatum malis aliquid, quod homo in pura natura non haberet. Aliqui affirmant cum Gregorio. Secundo negative, cum communi et D. Thoma q. 85 art. 3, quod homo mansit post peccatum in naturalibus, eodem modo, ac esset in pura natura. dicitur tamen homo esse in naturalibus vulneratus: quod bene, est separatio continui, cum ergo potentiae naturales, quae vinculo iustitiae originalis erant quasi unitae, et rationi subiectae fuerunt per peccatum debilitatae, qualibet illarum tendentes in suam naturalem inclinationem independenter a ratione a qua antea ducebantur, ideo dicuntur vulneratae, sicut bene accepimus. cum quod in pura natura eodem modo se haberent potentiae, ac post peccatum se habent eadem cum tendentiis in ordinatis habitis, ideo homo manet idem post peccatum quoad naturalia, ac maneret in pura natura.

Deinde certum est apud omnes esse poenas, et effectus peccati originalis omnia mala calamitates scilicet aegritudines, et mortes, quibus tunc animum, tunc corpus humanum affligit ut constat ex variis scripturis, et Patrum testimoniis. Et maxime potest dubitari an omnes sint solum necessitates moriendi et nascendi, etiam si defectu originis ratio dubitandi desumitur ex quia adhuc viventes, utique ad extremum diem veniunt, et ex illis, qui in ipso extremo die erunt cito superstites in hac de

PP. Graeci affirmant nullos hominum tunc viventium esse morituros, sed immediate
a nato corpore esse ad statum perennium simpliciter transferendos. contra
PP. Latini asserunt omnes esse morituros, quod etiam nos affirmamus. de quo Pereyra videndus apud Sacrum Interpretem in Epistola 1 D. Pauli ad Thessalonicenses
c. 4°.

Dices mala physica et naturalia homini sunt, superna hunc sequuntur: ergo sunt pena, aut effectus peccati: patet ans. quia mala animi naturaliter nascuntur ex eo quod componatur homo ex appetitu sensitivo, et rationali: hinc enim oritur pugna, et rebellio partis inferioris contra superiorem. deinde mala corporis nascuntur ex eo quod compositus sit elementis ex hac enim oppositione oriuntur aegritudo, et tandem compositi dissolutio. Resp. negando cons. quia licet sint naturalia fuerunt tamen ablata per originalis iustitiae, quam homo per peccatum amisit. ideo sunt pena peccati et dixerunt, quod patet exemplo hominis qui elevatur in filio a Rege adoptati cum pacto ut si Regem offendat redderetur in pristinum statum; certe si Regem offenderet, et in statum sibi connaturalem rediret, et tunc status ille esset pena ipsius peccati: potest quod aliquid esse effectus peccati, et naturae pena, quod sit debitus naturae.

C. 2° pena

Ad effectus peccati originalis in altera vita quaerit 2° an pueri cum solo originali decedentes puniantur etiam pena sensus? supponit q. illi pena damni puniuntur, id enim est fidei sanctum ex illo Ioannis 3°: nisi quis renatus fuerit ex aqua etc. et ideo quod tales parvuli carent visione, quia carent gratia ad gloriam necessaria.

Ad 2 q. Resp. negative cum communi Theologorum scholasticorum, quos videre potes apud Gelas in ... contrarium ... Gregorius Ariminensis, et Fulgentius, quos obstinate sequitur. Pr. 1° ex Innocentio 3° c. maiores de Baptismo ubi ait: pena peccati originalis est carentia visionis Dei, actualis vero peccati gehennae perpetuae cruciatus. Pr. 2° ratione, quia pena sensibilis nonnisi actuali peccato respondet, cum quo ... voluntati ... in ... malicia ... delicti, unde ... quod filii propter peccata parentum aliquo supplicio puniuntur, ... filii ... flagiciorum, aut ... et quidem ... Catholicis ... peccato originali sit ...

Adam, imponentis illi poenas arctiores, quae exigunt authoritatem Dei.

Dices 1°

Parvuli in hac vita patiuntur propter peccatum originale poenas sensibiles, patiuntur enim famem, sitim, et morbos: ergo in alia vita similia patientur. 2°

Christus, expiando peccato originali posuit in poenas sensibiles: ergo poena sensibilis debetur peccato originali. ad 1um nego consequentiam, quia poenae sensus quas in hac vita patiuntur, sunt naturales, ex sola enim privatione iustitiae originalis sequitur naturalis corporis institutio; unde tantum indirecte propter peccatum infligitur; at poena sensus in alia vita naturalis non est, sed a Deo infligitur directe propter peccatum pro sua voluntate deminuens. ad 2um negatur consequentia: quia Christus peccatum non poenas illas, quas dicuntur debitae nostro peccato, a quo in peccato defuimus, ignis inferni, et visione beatifica carere: sed illas poenas est, quibus pro nostris satisfacere; aliqua scripturarum testimonia adduci solent pro opposita, sed in illa intelligi debet de adultis pro sua voluntate peccantibus, ut ex quibus constat ex contextu.

Quaeritur 2° an parvuli cum solo originali decedentes afficiendi sint post diem iudicii aliqua tristitia, aut dolore, ex carentia beatitudinis accepto. respondetur: infantes post iudicii diem non habituros. Primo negative cum communiori Sententia, quam tenent DD. S. Thomae in praecedenti aliquibus exceptis. ratio mihi est, quia talis tristitia seu dolor est aliqua sensus, ut diximus, non debetur parvuli in alia vita pati non pro poena sensus, ut probatum est in praecedenti Sectione: quia. confirmatione Divi Bonaventurae desumptum, quia 2° quia parvuli cum solo originali medium tenent locum in hac vita inter habentes gratiam, et culpam personalem: ergo in alia habent statum medium inter damnatos, et beatos, quia statui eius corresponderet debet status tali: quia ex praecedentibus Dei carere debent visione beatifica sicut damnati, et sicut beati nullum debent habere dolorem.

Dices contra

nam probari, parvuli dolorem illum non habere per modum poenae; at non probari dolorem illum non habere per modum effectus ex tanti mali amissione naturaliter secuti. Sed 2° est, quia quidquid doloris, et incommodi in alia vita contingit, est per in poenam peccati aliquam, infligitur; si enim in alia vita patitur molestias, nisi qui in vita peccavit; ergo si parvuli aliquem dolorem patiuntur

illis sentirent ut supra.

Cum in iis omnibus Theologi conveniant, discor
dant tamen in modo, quo impediatur haec parvulorum tristitia: alij
enim cum Scoto docent pueros non tristari, quia illis negatur cognitio beatitu
dinis amissae, quae quidem supernaturalis est, et incognita naturaliter. Opponitur in Euange
lio; quia in die iudicij resurgent, et cognoscent bonorum praemia, et ma
lorum supplicia, et suae damnationis causam, et rationem. alij cum D. Thoma di
cunt illos non tristari, quia licet beatitudinis cognoscant, cognoscunt tamen
se priuatos aptitudinis, quae est gratia, ad illam consequendam non habere: sicut
rusticus non tristatur cognoscens esse regem, non se esse mundi monarcham, quia cognoscit
se ad illam dignitatem aptitudinem proximam non habere. alij accurrunt
Deum, ad actum tristitiae eis illis non concurrere. Pater Suarez tomo 1° in 3 partem
de 57 § 6 docet id provenire partim ex Dei prouidentia, quae varijs
modis potest dolorem illum impedire, et partim ex rectitudine volun
tatis parvulorum, qui scientes Deum ita disposuisse, erunt de suo vo
luntati conformes, et contenti bonis naturalibus quibus erunt praediti, quae
ratio nobis placet.

Quaeritur 3° an infantes praedicti post diem iudi
cij habituri sint aliquam naturalem beatitudinem. Negat P. [illegible] coeter
et aliqui Grauissimi DD. quaestionem inter quos est eximius in prae
senti, tomo [illegible] ultima, ubi hanc quaestionem vocat, dubium [illegible]
[illegible], quae potest reduci ad quaestionem de nomine, quid scilicet naturalis bea
titudo significet, pro bono priuatum, quod sentimus est pro parte quidem in
dubio probabili, a parte [illegible] propositionem.

Primis nostrum est apud omnes eos ho
mines non esse beatitudinis simpliciter, quae tantum est supernaturalis bea
titudo et in miseria pati, et [illegible] poenam excluditur a felicitate summa,
ad quam fuerunt eleuari. Sed hoc me iudice non sufficit ad tollendam
felicitatem naturalem, quidquid dicat pater Salas, quia sicut dona supernatu
ralia ad beatitudinis naturalem non pertinent, ita eorum donorum caren
tia eandem beatitudinem auferre non potest. deinde apud finem non
est priuatio habituros esse corpore perfecto [illegible], et incorruptibili.

et cum usu nectuntur in statu perfecto, neque nulla generatio, et corruptio
tum detur, cum sint impassibiles saltem ab extrinseco speciali Dei providentia;
quapropter neque cibo, neque somno indigebunt.

Tertia scaturigo eorum habi-
tuum esse perfectum usus rationis, sive impassibiles existentes habeant fomites vani
et habeant Dei cognitionem, et amorem naturalem. usum rationis habebunt, quia habebunt
spiritum perfectum et ad intelligendum dispositum: erunt immortales, quia in
statu, in quo nullus peccamine patiatur: quia in illa providentia voluntate non patiuntur:
fomites peccati non habebunt, tum quia a vitio carnis, et spiritus se peni-
tus cum peccato non iungit; tum quia talis vitio obiectis actuationis propriis
non attingit, quae tunc non erit: habebunt tandem cognitionem, et amorem Dei
naturalem, quia cum perfectum usum rationis habeant cognoscere poterunt Deum ex creaturis
naturis, et signis boni naturalis, et cum voluntas non habeant aliquo pravo
affectu infectam erga Deum, sequitur illum diligere. aliqui affirmant cogni-
tionem hanc et amorem esse imperfectum, alii vero esse perfectum ita perfectione sui generis de
perfectione, de his nº 145, et 98 maxime Ponclerus, Divus Thomas in 2a distinctione
33 q. 2a art. 1o hic rationes inter Doctores videantur. Suarez ubi supra, et Thomas
in 3a parte de 80, et 81, ubi etiam possibilis fuisse cognitionem Dei aliquid
supernaturale, in quo non habuit poterit per signorum evidentiam.

Fit tandem dubium.

an pueri post diem iudicii in loco tenebroso, et obscuro habitabunt.
affirmant aliqui, alii vero negant: inter quos est noster Salmeron in c. 5 D.
Pauli ad Romanos dicens, habitaturos esse in hac terrae superficie,
quae ornatu suo non privata fit, mihi probabilius est, pueros sibi superstites
terra, sibi interne sentio habitare, fruituros esse luce, itaque posse
ambulare, colloqui se ad invicem cognoscere et alias naturales actiones exer-
cere, ita Pater Suarez loco citato, Salas, et Ariaga in ... 5 19 ...
ratio mihi est quia pueri passi non sunt penas sensus, ad quid detinerentur in
loco tenebroso esse? pueris perfectum usum rationis habentibus poena sensus
gravissima, ut manifeste sentiunt ... quia ad quid Deus illos
excitasset et animasset, si naturales operationes exercere non possent, hac ratione
truncos inanimatos relinquerent in tenebris ... adminiculis
Dei providentia non nullas operationes operaturi.

Ad quae dico ... ex parte: ideo quia magnitudo natalis consistit in aggregato bonorum quae natalia. In infantibus praedicti habebunt omnia ~~bona~~ bona natalia, id est naturalis cognitionis qualis ... enumeratis. Minor supponit ex dictis: quod praedicti cum corporis habebunt omnia bona scilicet cognitionis et amoris quae natalia amobilis; neque video cur cognitio et amor quas de Deo habebunt, non sit natalis quia fecerunt uno ac alii alii erunt ingenio quae ... procul dubio alii quam alii habebunt cognitionis et amoris perfectionis: eius quod perfectionis natalis nihil aliud intelligam, quam fruitionis bonorum, quae natura debent; et haec habituri sunt parvuli, sequitur illos esse natalis felicitatis habituros.

Nec accedit, quod ex originali parte, nihil de natali perfectione fuit ablatum per eius naturae, ut cum Divo Thoma diximus, n. 15: et hoc in pura natura posset habere felicitatis natalis; quod confirmari parvuli, qui erunt ubi existo impeccabiles, et impeccabiles; quas perfectiones non habere homo in genere natura virtute. Pal. 4, omnes de ... n. 40 ... hanc nostram sententiam esse magis conformem conformem quae authoritati, et sicut ... ... Omnium enim communis sufficit ... eximius Doctor cui addo nostrum sapientissimum Molina ... de ... ita ... dicentis, meliori quam in natalibus vita, ... et corporis ... in perpetuum ... ducent, quam illi unquam mortalis duxerunt. § ... de poena pati mortalis.

Supposito ut ... privationis esse poena pati mortalis, quaeritur 1°, utrum pati quatale possit esse poena alterius pati? ... supponit ... aliqua ... quae oportet praemittere igitur aliqua ..., quae antecedunt comitant, et subsecunt pati, quae antecedunt ... negatio auxilii efficacis, et permissio pati; quae comitant ... labor, et molestia, quibus actus pati ...; quae subsecuunt ... tristitia ... eorum ... infamia, et alia mala physica, quae oriunt ex pato, et ... pati influunt.

In ...

e quod omne peccatum esse potest pena alterius peccati per actiones bonum illi, mali, quod comitatur, et subsequitur peccatum: tum quia sicut oportet male agenti et permittit a Deo potest plurimis peccatis afficere et sic in pena illius peccati, ex quo oriuntur, et alterius antea: deinde sic etiam sequitur [illegible] subtractionis gratiae, negationis auxilii efficacis, et peccati permissionis esse potest pena alterius peccati. Et in hoc sensu [illegible] plurima scripturae testimonia, in quibus dicitur Deus punire unum peccatum per aliud: tale est illud Divi Pauli ad Romanos 1° capite quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum.

Et ratio est quia talis negatio et permissio in malo homine est privatio rei homini convenientis: deinde quia potuit a Deo amari, et accipi in peccati punitionem: insuper peccatum mortale est tali privatione dignum; mereatur enim exire homo statim ad penam damnatus; quare a fortiori meretur, ut privetur auxiliis efficacibus et congruis, quae ut potest singulare Dei beneficium considerari, debent, et possunt negari facili omni de causa. tandem mihi est satis cum Patri [illegible] propterea auxilium sufficiens negari potest satis mediocre in pena peccati praeteriti; quia potest Deus permittere hominem in peccato mortali existentem in ruinam in amentiam, et mori dum dormit: in quibus rationibus homo est incapax utriusque auxilii quibus repositis;

Dubium est an unum peccatum qua tale sibi bonis moralis malitiae possit esse pena alterius peccati: in quo dubio est duplex, alia affirmativa cum Divo Bona Ventura, et Ioanne, alia negativa cum Divo Thoma 1° 2æ q. 87 art. 2°; quem sequuntur Durandus, et alii. Negativa nobis placet, et probatur quia pena qua pena intenditur, et amatur a iudice puniente; semper enim infligitur ut fiat satis iustitiae punitivae, sed certum est malitiam moralem intendi non posse, aut amari a Deo iudice puniente: ergo.

Dices cum Scoto, peccatum ut procedit a parte, esse non posse penam, quia ut sic est voluntarium, et dicit moralem malitiam, quam Deus intendere non potest; at esse penam ut parte recipit, quia ut sic est involuntarium, et est malum patientis. Sed contra est quod peccatum ut recipitur in parte sic dicit malitiam moralem, et non [illegible] ergo neque ut sic potest esse pena, quam Deus intendat

et amet. Si dicis, nullo est. inquiunt, cuius omnis moralis malitia fo-
rit eius poenae, quod si nullo est malitia nullo est.

Quaerit 3°, utrum poenali-
tate mereatur poena extensive, et intensive infinita. Suppono 1°, ut fide
certum, poenas ignis damni, tum sensus quas damnati de facto patiuntur,
esse aeternas sibi infinitas extensive in duratione sua aeternitatis. Suppono 2°
poenas sensus esse intensive finitas; cum enim maior, et minor proportionaliter gravita-
te, ut dicitur ex illo Apocalypsis 18, quantum glorificavit se, et in
deliciis fuit, tantum date illi tormentum, et luctum. Suppono 3° poenas
damni esse etiam finitas intensive; quia forma qua privat est finita scilicet
visio beatifica, et licet privet infinito bono, scilicet Deo, est finita
quia privationis magnitudo desumitur ex quantitate formae cuius est immediate
privatio, etiam ex obiecto quod est Deus; et quia privat maiori, et minori pro-
portionaliter gradu, et extensive infinita quia aeternis, quo magis privat est bonis
infinitis quibus superioribus;

Quaeritur 4° an quodlibet mortale sit condig-
num aeternae poenae infinitae in duratione, et in intentione, quam his multis etiam
hic patitur de facto patiatur? 1° si negatur condignitas quoad utramque
poenam. Thesis si a nullo catholicorum ~~a nullo~~ potest defendi; ideo quia
illa refutat D. Thomas 1° 2ae, de civitate c. 11, tum, est sumptus
proportionem quia gravitas peccati mortalis sibi attendatur ad moram temporis,
quo committitur, sed ad affectum intentionis, est finita poena non condigna gravi-
tatis fit debitum esse finita.

Q° si

6 Divus Thomas loco citato probat ex eo quod mortale peccatum continet
finitatem ratione aversionis, et ratione conversionis infinitatem; aversioni autem correspondet
poena damni, quae est infinita, et poena sensus, quae est finita respondet conversioni.
Probat peccatum mortale mereri poenam aeternam, quia in alia vita semper durat
culpa, et durante culpa durat poena. Secundo ratio est quia, quod poena sensus non solum
respondet conversioni; sed etiam aversioni; quia enim principaliter offenditur, non
solum meretur bonorum privationem, sed etiam ut aliqua poena sensus puniatur.
Unde diximus, non dari peccatum mortale sine merito poenae sensus aeternae, ra-
tione offensae contra Deum habitae: et poena tum damni, quae sensus offen-
sae Dei, sive aversioni correspondet; sed Divus Thomas aversioni infini-
tae: et poena sensus, illi correspondens intensive infinita solum duratione, sed
etiam intensione.
Aliqua ratio quae probat aliquid: quod sequitur poena aeterna pecca-

mortali respondere non illi permanentiae, et naturae, sed intentio-
licet, quod falsum est, quia alioquin poena mortali peccato debita esset poena
venialis, diminuta poena mortali, quae tamen est aeterna. Nam si Deus
statim ac mortale peccatum committitur, concederet veniam, quod habitu
odium, et non concederet veniam, quod habet ad poenam peccati debitam, ut
diximus n.º 69. Iustissime posset illud aeterna poena punire, quia
mortale non meretur poenam aeternam ratione permanentiae, sed ratione intrin-
secae malitiae. [illegible]

[illegible] Dices si [illegible] a portiori, quod Deus differ[illegible]
eo procedit ut Iustus Iudex in puniendo peccato; si Deus punit a[illegible]
facto mortali peccatum poena infinita in duratione, et in intensione,
ita: quia haec poena, et non alia est condigna peccato mortali. Dantur causa, quia
ut Iudex procedit in poenis imponendis servata proportione qualita-
tis ad culpam. [illegible] a paritate, quod peccatum mortale est qualiter, et intensive
finitum, procedit enim ex cognitione, et voluntate finita, ut diximus, a n.º
303: quia condignitas quam habet ad poenam intensivam est condignitas ad poe-
nam intensive finitam. Quod si ex eo quod peccatum mortale sit offensa gravis
infinita poenam infinitam est offensa gravis secundum quid infinita, si offensa gravis
secundum quid infinita meretur poenam gravem secundum quid infinitam, id est infinitam
in una linea: quia poenam habet [illegible] mortale; si poena haec infinita
non est in linea intensionis; ergo tantum in duratione, et extensione in-
finita, [illegible] n.º 300 et sequentibus, ubi probavimus, peccatum mortale non
mereri poenam simpliciter infinitam. Hinc solvimus aliam instan-
tiam.

[illegible] sic ferimus, dicendum est peccatum mortale [illegible]
[illegible] intensionis, et ex hac [illegible] poena in intensione
finita; at esse infinitum secundum quid in intensione mortali, quia est [illegible]
poena infinita, [illegible] poena aeterna, [illegible]
quod peccatum committitur [illegible] tempore [illegible]
non [illegible] longitudinis iniquitatis, et impietatis magnitudi-
nis [illegible] hunc adulteri [illegible] momento
temporis patrantis puniuntur morte [illegible].

Ad 2um dico ... dignitatem maior,

superiori ordine deducta maior, superioris intensione, aut extensione malicie, nego maiorem. Peccatum mortale in ordinis alterius ad offensas ordinis inferioris, si quas haberet infinitas malicias, quas haberent offensae infinitae ordinis inferioris, unde offensis infinite ordinis inferioris excedunt peccato mortali in malicia intensione aut extensione, et peccatum mortale altitudine ordinis excedit infinitas offensas ordinis inferioris: hinc ergo infinitum offensis ordinis inferioris correspondet per ... intensione infinita malicie infinite in intensione, aut extensione, et peccato mortali proprio intensive infinita, quod habet infinitas malicie intensive. Ratio a priori est: quia infinitus in extensione aut extensive non est infinitus perfectionis, sed tantum in numero; infinitus autem in numero potest a [illegible] superari a re alia finita, dummodo sit ordinis altioris; licet enim finita ordinis altioris, et infinito in numero, tamen multitudinis superet, ut patet in unico gradu visionis beatificae, qui altitudine ordinis excedit gratias naturales infinitas, et a quibus multitudine perfectionis exceditur.

Ad 3um nego antecedens, quia sicut bonum habet quid de peccato veniali dignificatur esse quecumque persona, quia ex quolibet parte, ratio quia in quolibet malo culpe etiam minimo dat mortali indecencia supra vitando, quam nullius mali poenae etiam infinite [illegible]. Ad 2um nego utramque consequentiam, et disparitas est, quod satisfactio natura sua tendit ad recuperandos honores sublatos per offensam, unde satisfactio debet esse in eodem ordine cum honore sublato, qui ordinis infinitum honor Dei, et pure creaturis satisfactio: at satisfactio natura sua ... tendit ad honores restituendos, sed tantum ad corrigendum, et deprimendum offendentem, quod ipse excessit ordinis proprii, quia exigentissime finis certam [illegible], unde ergo satisfactio sit eodem ordine cum offendente, potius offendens satisfactione [illegible]. Hinc ad ... negatam propter traditas rationes.

Ad

. . . Deus praemium negat esse: ad 3 dico ant., cum ca negat . . .
necessitate ponit in poena sine condigno . . . : cum enim Deus puniat
. . . poena . . . , et . . . merit . . . poenas . . . nota hoc . . .
Doctoris, sed ita est intelligendus ut Deus puniat citra condignum . . .
illi, decretis de poenis imponendis: sicut enim Deus in sua lege . . .
statuta mutabilis esset, intelligendus quod . . . antecedenter ad decretum,
ita . . . potuisset pro . . . decernere poenas . . . quas . . .
. . . poenas . . . decreverit.

Hic ponit ostendere . . . meritum . . .
carentiae unionis . . . et gloriae infinitae, . . . Deus . . . aliquo
ex his . . . conditione quod Deus non offendi . . . mortaliter: . . .
poena sensus, . . . poena damni, . . . intuitione infinita.

Ad . . .
quod . . . aliud enim est, quod . . . mortale mereatur illorum . . . carentiam; et
aliud quod sit impeditus, et incapax . . . habenda . . . ,
. . . ; sicut homo . . . doctoratus impeditur, et incapax . . .
quod . . . ; quod Deus potuit . . . sub conditione quod
illum offendisset venialiter; et . . . dicit . . . veniale . . .
mereri. Ad 3um omisso anti. . . . , . . . poena dam-
ni consistit in privatione gloriae, . . . privatio . . . gloriae gradus excludit,
alioquin si aliquis gradus non excluderet, . . . gloriae privatio, at
poena sensus consistit in . . . cruciatu, neque ex loco . . . mereatur
cruciatus . . . , sequitur mereri cruciatus . . . , et . . . infinitus.

Quaeritur 3o
an poena damni aequalis sit in omnibus damnatis . . . negant aliqui . . .
. . . 1o, quia . . . in poena, quam . . . in culpa; . . . culpa in uno damnato . . .
quam in alio; quia 2o inaequalibus meritis . . . praemium . . .
. . . inaequalibus demeritis . . . debet poena . . . inaequalis, quae est poe-
na damni. 3o quia . . . ac maius gloriae . . . , maior gloria privatio
. . . , . . . gloriae privatio, . . . poena damni;

. . .
. . . qui tenent . . . , . . . Deus . . . unica-
tione: . . . privatio totalis . . . quae . . . et min., . . . in uno maius
. . . , quam in alio, . . . indivisibilis, . . . poena damni

totalis privatio visionis beatificae quae maior [illegible], fiat exemplo tenebrarum; [illegible] quae est totalis privatio lucis: tenebrae enim maiores non sunt ex maiori [illegible] [illegible] impedimentis, dummodo in aere nullum sit lux. Constat de media argumenti solutione.

Ad 2um argumentum, concedo maiorem de poena adaequata, concedo minorem; in inadaequata, nego minorem. Poena adaequata culpae mortali constituitur ex poena damni, et poena sensus; unde poena adaequata est maior, quo maior est culpa: at poena inadaequata, et poena damni, quae non potest esse maior quo maior est culpa propter dictam rationem. Ad 3um aliquo modo sub eadem distinctione; iudico etiam poenam sensus, et poenam damni; et sic poena aequalis adaequata est inaequalis inaequalibus delictis. Si sermo est de sola poena damni et poena aequalis, concedo antecedens, nego consequentiam. Disparitas est quia praemium aequale est positivum, scilicet visio beatifica, et ideo potest magis et minus suscipere, quod non potest privatio totalis, qualis est poena damni.

[illegible] negat antecedens: utrique enim [illegible] totaliter gloria, quod a uni debeatur maior gloria quam alteri per accidens se habet ad [illegible] privationem, quod patet [illegible] inaequalitate: [illegible] est, qui habuit capacitatem ad minus, et qui habuit capacitatem ad maiorem gradum visionis dummodo utrumque visione careat, et sicut [illegible] ad gloriam maiorem, et minus ad poenam damni [illegible], sequeretur primo illum, qui minus peccavit maiorem poenam damni habere, quam ille qui plura peccata commisit. 2o etiam [illegible] in caelo posse puniri poena damni. Patet quia si [illegible] habet [illegible] gloriae [illegible] quod [illegible] per [illegible], et postea quod [illegible] ad gloriam maiorem, [illegible] privaretur illo 5o gradu gloriae, et illa privatione puniretur, [illegible] quod habuit ad [illegible] gloriae, per peccatum amisit: [illegible] absurdum est. Verum est [illegible] gloriae carentia damnatos habere tristitiam, et dolorem, qui maior et minor est pro qualitate peccati, et [illegible] apprehensionem, quam illis dat [illegible] de amissa claritudine: at dolor iste non est poena damni, sed poena sensus, [illegible] inaequalis. Ad 4um [illegible] poena [illegible] venialis.

Suppono ut fide certum, morientem cum solo veniali quo ad poenam non remisso, puniri in alia vita poena sensus, et damni ad tempus duraturo. Deinde suppono ex n° 323 patris veniale poenam aeternam non mereri, tandem suppono veniam etiam puniri per privationem: utrumque diximus nos, et ideo per veniali nihil [illegible], aut aliquid gratiae supernaturalis homini intrinsece deperdit; alioquin tot possent esse venialia, ut eos gratiam excluderent, et eorum vi via beatitudine privarent. omnibus suppositis,

Dones 1° dubitari, utrum veniale mereatur auxiliis efficacis privationem? Affirmative cum P. Sta in praesenti. Ratio est: quia qui Deum etiam leviter offendit, et inspirationibus Dei non respondit, fit dignus ut a Deo aliquo tempore opportuno decernat, et liberali beneficio privet; atque Deus neget auxilia efficacia etiam nullo praemisso, a ratione illa potuit negare in poenam illi, accionis quas aliquis pervenit Deo displicentia. Sonat doctrina haec cum aliis ex. tno. n° 363. Notandum est hanc poenam non semper infligi a Deo, cum neque in poenam mortalis Deus semper negat auxilia: ut videmus, aliqui qui gratia patrata miserunt, ad singularem virtutis sanctitatem, ut patet Petro, et Paulo et Magdalena.

Dones 2° dubitari, an Deus in poenam venialis soleat immittere dolores morborum, et mortem. Affirmative. Ratio est, quia venialia habentes tali poena digni, merent enim poenas purgatorii, quas sine dubio maiores poenis omnibus huiusmodi. et quidem mortis ipsius corporalis saepissime immissa fuisse a Deo in poenam venialium, pro ut sancta Sacra Scriptura: ita patet [illegible] in Anania accepta [illegible], et tormentas fuit pars venialium eorum ob [illegible] mentitus [illegible].

Dones 3° dubitari. An poena sensus debita pluribus venialibus possit adaequare in intensione poenae sensus uni mortali debitae? negat Medina q. 88 art. 100 illius est, quamvis venialia non adaequent unum mortale in ratione culpae: a nequeunt illud adaequare quo ad poenam sensus intensiorem. Darent contra, quod poena debet culpae proportionari.

Dico tamen affirmative cum communi. Ratio est quia poena sensus qua mortale punitur est intensior, et illius ordinis,

ctionis eius pena quo punit ueniale: quia pena pluribus venialibus ita potest inun-
di per venialium multiplicationem, ut penas unius mortalis intensiue non solum
adequent, sed etiam excedant. Vide resolutio hic ex n° 101. Ad primum ergo respon-
dendum aliis, et negada con. Ratio diuersitatis est, quia malicia partis mortalis, et ueni-
alis est ordinis diuersi, ut diximus, etiam n° 363 pena quoque sensus inflicta per ratio cor-
respondens est ordinis eiusdem.

Ad secundum respondendum est, id intelligi de adequato
pena, non uero de pena inadequata. Vnde tota pena mortali debita proportio-
natur mortali, et tota debita ueniali, ueniali proportionatur: licet ergo tota pena
debita pluribus uenialibus adequare non possit totam penam uni mortali debitam,
quia mortali debetur pena eterna, et pena temporalis ueniali; potest tamen pars pene
debite pluribus uenialibus, scilicet pena sensus intensiue, partem pene de-
bite uni mortali, scilicet pene sensus intensiue adequare.

Quartum du-
bitatur. Vtrum ueniale dimissum cum mortali mittatur in damnatis pena sensus e-
terna. Et in hac dificultate triplex est sententia. Prima asserit nullam penam in inferno remitti.
ita Rich. [illegible] Bern. de [illegible] 141, et [illegible] in [illegible] thoma 4° in [illegible] de [illegible] 3 n° 12
fundatur primo, quia si aliqua pena remittitur in inferno, iam in inferno esset
aliqua redemptio. 2°, quia satisfactio est eius satisfactio; sed satis[illegible]
a damnatis [illegible] requirit. 3°, quia Deus ab inimico nihil acceptat.

Secunda distin-
guit partem ueniale non remitti quoad culpam eterna pena puniri; pena autem tem-
porali puniri ueniale quoad culpam remissum. ita D. thomas q. 8, art. 5 ad
[illegible], et in 4 dist. 21 q. 1. Quam sequitur Durandus ibidem q. 2 art. 1 et plures
ex nostris. Fundatur primo, quia parte manente culpa manet dignitas ad penam,
que dignitas oritur ex culpa tanquam pacio; sed in inferno durat ipsa culpa
uenialis; ad remissionem eius culpe [illegible] sequitur: quod etiam [illegible] durat dig-
nitas ad penam, et eternam penam [illegible].

3° [illegible] docet, omnia peccata uenialia [illegible] remi-
[illegible] quoad culpam, [illegible], puniri in inferno pena temporali. Ita Scho[illegible]
in 4 dist. 21 q. 2° quam sequitur Scho[illegible], et ex nostris aliqui, [illegible]
[illegible] de 53 [illegible] 2° tenet hic [illegible] quoad penam partem uenialis quoad cul-
pam remissi. quam [illegible] et [illegible], quia [illegible]: distinctio quoad
pena-

venialis quoad culpam non remissi; in qua assercione, [illegible]
advertens Scoti [illegible] quoad utrumque est mihi probabilior [illegible] alteri sententiae,
et magis [illegible] bonitati quam [illegible];

Probatur 1°: qui solvit quod debe-
bat debitum extinguit, sed damnatus cum peccato veniali debet pa-
ti tantum poenam temporalem: quia damnatus qui patitur poenam temporalem,
quam debebat patiendi debitum extinguit pro peccato veniali: quia pro peccato veni-
ali non punitur poena aeterna. Confirmatur: peccatum veniale per se iunctum cum mortali
non est peccatum mortale, quia per se iunctum cum mortali non meretur poenam aeternam: quia per se
iunctum cum mortali poena aeterna non punitur. Patet in contrario, quia Deus non punit ultra
condignum. Confirmatur denique, quod existencia venialis cum mortali non est [illegible]
ex eo quod veniale quod existat cum mortali non debet ita poena aliqua puniri. [illegible]
[illegible]; quia Deus nihil [illegible] non punit.

Dices veniale non remissum in hac vita
punitur in inferno poena aeterna, quia ibi est irremissibile defectu capacitatis,
in subiecto non admittentis gratiam, quae ad remissionem requiritur, culpa autem non remitti-
tur [illegible] poena remitti non potest. Respondeo, quod licet veniale sit in inferno irremissibile quo-
ad culpam non est irremissibile quoad poenam: debitum enim poenae adequate remitti-
tur per aequalis poenae solutionem; sicut quod debet debitum per solutionem gratia-
liter remittitur. Ad satisfaciendum quod non requiritur in subiecto capacitas ad [illegible]
aliquam, damnatus poenam aeternam patiendo non solvit poenae debitum mor-
tali, quia illa in statu gratiae non solvit, aut patitur. hinc.

Probatur 2°: satispa-
tio ex suo conceptu non requirit voluntariam, et amicabilem poenae acceptationem,
sed tantum physicam ipsius tolerantiam: quia absque [illegible] simul requiritur
in poenis, quas Deus ut iudex pro peccatis [illegible] aliquam
eius solutionem. Antecedens probatur ex D. Thoma, qui in eadem [illegible] sit ita di-
cit, poena ex hoc ipso quod solvitur expiatur: quia Divus Thomas nullam acce-
ptationem requirit ad poenae solutionem.

Probatur antecedens: etiam in [illegible] quod non requiritur
voluntaria iudicis acceptatio patet, quia solvere totam poenam a iudice impo-
sitam non aliquam iudicis gratiam [illegible] remissio; quia poenae solutio non de-
pendet ab eo quod iudex velit, vel nolit acceptare, dummodo [illegible]

toto poena quae debet, dummodo non sequatur acceptatio amicabilis,
sicut ab amico, patet in humanis, quod etiam si offendens reconciliatur non sit
ex offenso satisfactum, si patitur totam poenam pro offensa impositam a Iudice:
imo etiam si ille cum animo iniquissimo, et impaciente tormenta sustinuat,
satisfacit, quod totum patet in damnatis, qui satisfaciunt, et solvunt
condignae poenae aeternae mortalibus debitae, sed sunt in statu inimicitiae
et tormenta sustineant impatienter: quia satisfactio ex suo conceptu non requirit
voluntarie, aut acceptationis amicabilis.

Dico 2° specialiter contra 2am sequelam: quod quantitas poenae non respondet culpae durationi, sed illius gravitati; quare ex eo quod culpa venialis semper durat in inferno, non sequitur, illam esse poena aeterna puniendam: sicut etiam. Amplius etiam ex dictis n. [illegible] et [illegible], quod qui peccavit, et diu permansit in malitia, non punietur [illegible] momentaneus plusquam ille qui in flagranti patitur, et torquetur, dummodo delicta sint aequalia: quia duratio pati poenae [illegible] non aequat; vide quae dicimus n. 863. Praeterea: quia 2° plures ex adversariis, veniale iunctum soli originali non punitur poena sensus aeterna, ut vidimus n. [illegible]: quare neque puniet poena sensus aeterna veniale iunctum cum mortali. Dant etiam quod in utroque casu manet semper culpa venialis.

Solvuntur neg. [illegible]

Ad [illegible] satisfactionis pati et naturalis [illegible] sufficientia: [illegible] per tale [illegible] veniale [illegible], et [illegible] poenas sensus, [illegible] sustinent patienter poenas sensus, et [illegible] patientia poenae remissionem meretur [illegible] est, quod pati originali [illegible] et [illegible] inimicus Dei: a [illegible] rigorem [illegible] [illegible] in [illegible] Dei [illegible] rigorem [illegible] remitti. [illegible] dixim, ad satisfactionem non requiri patientiam, [illegible] sufficientem.

Ad 2m [illegible] dicendum [illegible] in inferno nullo [illegible] [illegible], [illegible] nulla esse inde [illegible]: [illegible] non requirit [illegible] in inferno aliqua esse redemptionis, [illegible] nullo esse [illegible] inde [illegible], [illegible] remittatur poena sensus venialibus debita. [illegible] satisfactionis [illegible] esse satisfactionis, ut diximus n. [illegible], et [illegible]

Eff. tam ibi aliquis ad satisfactionem requiritur poena contra offensionem, ad quam retractandam satisfactio dirigitur, non requiritur tollere, non consequens gratiae ab amico, etiam per poenas ponit satisfieri per rationem modis meriti, ad quod requiritur, quod opus ex gratia procedat, et fiat in gratia; poena autem quae ad corrigendum delinquentem eligitur, extinguitur eo ipso, quod toleretur. Ad 3um dicendum est, Deus ab inimico non habet acceptare per modum meriti; at per modum satisfactionis non potest non acceptare poenas, quas ipse ut condignas imponit: sicut creditor negare non acceptare adaequatam debiti solutionem.

Ad 2um ex fundamento aut sensorum ubi supra negando maiorem; iudicatur enim in inferno veniale etiam quoad culpam remitti, sed opinione probabilius, quod per poenas satisfactionis qualis est passio damnatorum, non fit satis, quia offensio, passioque illa meritum non est actus satisfactorius. Deinde damnatus nullum actum bonum quo retractet veniale potest exercere; neque est capax alicuius beneficii, aut auxilii, sine quo veniale remitti non potest. Dicere, quod illud remitti per misericordiam Dei condonationem, absque fundamento dicitur, quia magnus favor esset damnatis ab eo omni veniali liberari, qui favor non est pro libito ponendus: neque veniale quoad culpam remittitur in inferno. &c.

Dico igitur negando in aliis maioris dignitatis, in poenis remissio culpae potest etiam culpa manere sine sua passione, et contra ut diximus ex exemplo ... anno 69 ... et nunc clarissime ostendo: ... est passio ... sine carentia, a qua dependet a priori, quam carentiam ... sine passione, a qua a posteriori dependet; maior enim est dependentia a priori, quam a posteriori: sed apud nos ablata culpa, quae est carentia potest manere dignitas ad aliquam poenam, quae dignitas est passio ... quam ... potest ... extinguere. ... est in carentia moralis ... physico rigore, quo physice carentia; desumuntur enim in ordine ad ... iudicium, videantur 6, 7, 8.

Ad ... eiusdem foro ... negabilis ... manente culpa manet dignitas ad poenam, non tamen manente dignitate ad poenam semper manet poena. Ponitur enim satis veniale ...

pœnæ unius diei. Quamvis actu uno die pœnæ unus e diceret, homines habet dignitas ad pœnam unius diei, quo non significatur, hominis illius merceri pœnam denovo infligendam, sed pœnam iam inflictam mereri. quod non in quæ explicatur proprio exemplo: in et cum [illegible] diligunt a se durante duratione, Deus est per sua [illegible] pro duratione durationis hesternæ. dies licet hodie maneat eius eminentia quam non potuit hodie pro duci [illegible] hesterna; et licet hodie pro durationi potuit, adhuc est verus dicere, Deus hodie habet eius durationis durationis, et pro die hesterno, ita similiter in peccato veniali manet per totum [illegible] dignitas ad pœnam unius diei, scilicet pro illo die tantum quo illas damnatus sustinuit.

Falsum potest obiici: homo in vita et in alia non solvit pœnas eius venialiter debitas, si illas sustineat in peccato mortali, et illas impaciens sustineat, et neque in alia vita. Resolutio est nota, paciens pœnas debitas pati potest esse satisfaciens pura, et non pura. Pura est quæ simul non est satisfactio et meritum, non pura est quæ simul est meritum, et satisfactio; per puram satisfaciens faciens nihil meretur, sed tantum patitur quantum debet: at per satisfaciens non puram patitur aliquam pœnam, quam debet, meretur præmium, et extinguit debitum mali pœnæ. Primus est in alia vita pura satisfaciens [illegible], quia neque in inferno, neque in purgatorio aliquid peccatores animæ merentur. Theologi autem in hoc de satisfactione dubitant, an in hac vita detur pura satisfacio in tolerandis doloribus, quos Deus in pœnam peccatorum infligit? negantibus aliis, et affirmantibus.

Igitur ad argumentum 1º negando an., in dico cum quamvis, dari potest in hac vita pura satisfaciens, si Deus in pœnam pati generaliter immittat. unde etiam si homo illas impaciens sustineat, et sustineat in peccato mortali, adhuc potest satisfacere, et solvere aliquam, et totam pœnam, quam debet, quia ut patet est ad puram satisfaciens status G. non requiritur. quod si Tridentinus requirit paciencia in pœnis immissis a Deo tolerandis, illa requisita ad satisfaciendum, et merendam remissionem pœnæ in alia vita subeundæ. Deus est hoc per impaciencia peccatum, sicut est nobis pars, ita nobis pœna,

meriti, quod non tollit satisfaciat [illegible] nec eliminata parte poenae debitae.
secundo de-
decreto anni, negando consequentiam. Ad argumentum quod alia vita est status purgationis satisfactionis tantum, [illegible] status satisfaciendi, et merendi: ita quod in hac vita omnis satisfactio poenae sit satisfactio, et meritum. Et sequitur [illegible] negamus purgationis satisfactionis in hac vita, et ad satisfactionis, et meriti [illegible] requiratur, ideo non tenet consequentia.

Et hinc variis nominibus [illegible] sint [illegible] ferme, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] multum [illegible] qualiscumque non [illegible] sive dignissimo, sive magna [illegible]. [illegible] quod bonis [illegible] tot mala, et parta in [illegible] [illegible] [illegible] Deo optimo maximo, et maxime [illegible] [illegible] utilitatis, quae duo sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] proferendo qualiscumque [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible].

Finis.

Disputationes theologico morales de habitibus et virtutibus in genere.
Ad quaestiones supra viginti circa 1.2. D. Thomae, scilicet a q. 49 usque ad 70.

Prooemium

Agit Divus Thomas de habitibus in genere per sex quaestiones, scilicet a 49 usque ad 54 inclusive, et per sex decim, scilicet a q. 55 usque ad 70, agit de habitibus bonis, qui sunt virtutes, in quibus natura singularis virtutis explicando hoc enim pertinet ad 2.2., inadinto quasi generalia praedicata, quibus virtutes nata, et ponit eius definitionem et proprietates [illegible], et perfecta methodo haec omnia tractat D. Thomas; cum enim egisset de actibus humanis, recte procedit ad tractationem de illorum internis, et proximis principiis, quae sunt habitus, et virtutes respectu actuum bonorum: de quibus agunt etiam scholastici D. cum D. Thoma in praesenti et cum Mag. in 3 sententiarum distinctione 23 et in 3. distinctione 33, et 34. inclusive

2 Ex quo haec materia tractatio plurimas difficultates ... theologicas [illegible], cum enim in pluribus difficultatibus theologicis passim occurrant particulares habitus, et virtutes naturae, et proprietates explicandi, [illegible] quod sit, et aliunde a speculativa tractatione, quae [illegible], in singulis quaestionibus, ideo oportet omnia praedicta dicere, sed quantum de habitibus etiam philosophico, ut quae philosophice supponamus omnino, sed breviter perstringamus, eo animo, ut quae theologico disputemus. faveat Deus. valete.

Disputatio 1a de habitibus in communi.

§ 1. quid, et quotuplex sit habitus.

3 Cum ex [illegible] de 32 art. 2: nomen habitus ut accipitur Indico in praesenti univoce proprie dicitur respectu habitus supernaturalis, et naturalis, nulla enim ratio potest assignari, in qua proprie conveniant, ita ut-

n. conveniant, quia propriè habitus vitii; sic acceptus erud aing nos, qualitas iuvans potentiam ad actum, ad rationem habitus admittit species impressas calores cognitionis, et quidquid se tenet ex parte potentiae ad operandum, ad quod omnia illa adiuvant potentiam, et quorum nullus est habitus. Quare propriè utrumque seorsim explicandus est.

4 Habitus quo propriè acceptus idem est ac connaturalis, qui communiter ita definitur; qualitas per actum adquisita, ad similes potentias facilitans, vel inclinans, quae definitio satis clara est, neque in intentioni eget explicatione. Habitus supernaturalis est, qualitas a Deo data elevans potentiam naturalem ad supernaturalem actum, ad quem est innata, quae definitio, quae satis clara explicatione non eget. Solum nota habitus utriusque convenire tantum in ratione qualitatis; quae ratio, quia est insufficiens ad habitus conceptus, ideo in ratione habitus propriè non conveniunt. Differunt in ratione signata per nomen, quod habitus infusus potentiae dat simpliciter posse; absque enim illo actus actus supernaturalis non potuit fieri, at habitus potentiae naturalis dat facultatem posse: quae absque illo potentia est naturalis absolute, et simpliciter fieri. Quare potentia habitui infusum magis est potentia, quam habitus, quam magis habitus convenientiae eius potentia, quam eius habitus connaturali.

5 Dubitari hic solet 1°, an detur aliquis habitus naturalis innatus, sive a natura genitus. Et negative eius communiter 2°, probatur 1° a priori ex propria definitione habitus naturalis, qui debet esse per actum adquisitus. Probatur 2° quia si Deus auferret a potentia habitum illum inclinantem a natura, adhuc posset potentia efficere actum similem illi, quem medio illo habitu efficiebat, iterum dicitur potentia naturalis posset se sola simpliciter efficere, quod efficiebat simul cum habitu naturali: quia ex illis tamen actibus generaret aliquis habitus naturalis, similis esset sine dubio eiusdem rationis cum illo, qui fingitur esse a natura congenitus; quia vero, est alter natura suam genit medius actibus comparatus: ergo nullus in natura sua non sit adquisitus, probatur quia quod si semel concedatur in una potentia habitus a natura genitus, non esset similis ad habitum adquisitum ad illum eiusdem, quod est experientiae facilitans ad actum; ponentes elicitum id habere potentia a natura.

6 Dico est falsum, ponentes in nobis habitus a natura genitos.

actibus propriis, et per consequens non assentiendum; quod propensio illa, quae inest, habitus ad assentiendum talibus principiis, sed est ipsa vis intellectiva, sed potest esse habitus ex repetitione actuum acquisitus. 2° sic habitus naturalis non invenitur ad minimum; quia eamdem rationem non admitto habitus a natura congenitus ad amandum bonum in se sic: quia illa propensio est ipsa vis voluntatis; et non videtur esse habitus. Dicatur aliquis esse quasi acquisitus, quae potest dari tum ad bonum morale in se, tum ad bonum [...] astrologiam, arithmeticam, et morali delectabile, et honestum, admitto ... quia ... omnis actus liber sit a ducibus habituum, ad ... actus inclinantes; non est esse actui isti talis virtus debeat. Unde constat habitus dici naturalis, quod opponit supernaturali; non autem quia est a natura congenitus.

... solet dubitari, quo certitudine credendum sit habitus supernaturalis existentia. Supponit dubitatio, certum esse dari habitus supernaturales, sibi, per se infusos. Ratio est quod Deus elevavit creaturam rationalem ad finem supernaturalem mediis actibus supernaturalibus consequendum; sed per se rationalis creatura, ut potentia naturalis, proportionata non est ad actus supernaturales se solis eliciendos: ergo proportionari debuerunt media aliqua supernaturali virtute, quam supernaturalem habitum vocamus.

Et quidem si nomine habitus supernaturalis praecise intelligatur donum aliquod supernaturale hominibus infusum; certum est esse de fide dari habitus supernaturales, ut constat ex tridentino sessione 6ª cap. [...], ubi definit iustificationem fieri per voluntariam susceptionem gratiae, et donorum. Unde solum est dubium, an etiam sit de fide, dona haec esse habitus prout a nobis definiuntur, et accipiuntur a theologis. ... affirmat ... 1° ... ex concilio tridentini, ubi dicit in ipsa iustificatione hominibus infundi simul illa dona scilicet fidem, spem, et charitatem. quod autem ibi sermo non sit de actibus, sed de habitibus patet ex ipso nomine infusionis, actus enim non dicuntur infundi, sed habitus. 2°: quia in capite praecedenti loquitur concilium de actibus harum virtutum, per quos fit dispositio ad iustificationem: ergo in praesenti loquitur de habitibus, qui iustificationem ipsam comitantur. Sed ... est ... non esse dicendum haereticum, qui hanc negat ... haereticum ... solum qui negat, quod certum est esse de fide, non vero qui negat, quod ut probabilius creditur esse de fide, qualis est negatio ...

omnis divisione in habitus naturales, et
supernaturales, de qua in superiori, et divisione in habitus speculativos, et practicos
quae magis quae ad nos pertinet ad cognitionem; dicitur, habitus naturalis di-
vidit in bonum, et malum. habitus bonus est qui facilitat ad actus bonos, et rationi
conformes, qui dicuntur virtutes; habitus malus est qui facilitat ad actus malos, sibi
et rationi contrarios, qui etiam vitia dicuntur. non dividitur habitus in sic: habi-
tus naturales in malos, et bonos, quia habitus supernaturalis malus esse non potest, quia
est per se infusus a Deo; Deus autem infundere non potest nisi bonum, et honestum.
Deus quia infundit ad actus supernaturales eliciendos, qui oportet ad salutem;
actus autem qui oportet ad salutem esse non potest nisi bonus, et honestus.

Sed po-
test dubitari, an haec divisio sit adaequata. Ratio dubitandi est quia dari
videtur habitus indifferens inter bonos, et malos. Propter rationem istam dubitandi
ponunt aliqui responsionem cum distinctione; si enim dantur actus indifferentes in
individuo aut in specie, admittendus est habitus similiter indifferens; non vero
admittendus est si tales actus non dantur. ratio primae partis patet enim quia ex repeti-
tione actuum indifferentium in individuo, aut in specie generatur facilitas
ad similes actus producendos, sicut facilitas generatur ex actuum bonorum repeti-
tione; ergo sicut facilitas dicitur habitus bonus, ita illa dicitur habitus indi-
fferens. ratio secundae partis patet etiam quia si nullus actus indifferens dari potest,
nec vero illorum repetitio, et consequenter nec habitus.

Ego absolute dico dari
habitus indifferentes non solum quia iudico dari actus indifferentes in individuo,
sed quia iudico etiam illos qui negant actus indifferentes in individuo, teneri
concedere habitum in individuo indifferentem: et in hoc dari habitus indi-
fferentes ex suppositione quod dentur actus indifferentes vera est, et non antecedens, cuius ratio
est. deinde etiam in nostra sententia habitus indifferentes dari debent

Nam, apud
eos etiam adversarios dantur actus ita indifferentes in individuo, ut si illis
adiungatur finis bonus, sit bonus, et si malus finis apponatur, sit malus; sicut
enim actus re ipsa poni non potest, quin illi apponatur finis malus, vel bonus,
[illegible] tamen sic est indifferens ad hoc ut huic, vel illi fini apponatur. Modo sic
[illegible] habitus per hunc actus producendos erit indifferens in individuo.

parte eorum; quia talis habitus solus inclinat ad subiectum actus producentis, et non ad finem sibi connaturalem, quia est actus extrinsecus, sed actus hunc habitum producens est sic neque est bonus, neque malus; quia habitus ille est indifferens in individuo hominis, nec inclinans ad actus ut bonus, nec ut malus: quod vero actus ab extrinseco non possit non esse bonus, vel malus, ad rationem habitus non habet; licet quia actus indifferens in individuo non detur, datur habitus indifferens.

Hinc constat primo

quid respondendum sit ad rationes contra probatas in 10 parte: actus enim praedictus potest reperiri ex cuius repetitione generari potest habitus inclinans ad actus quibus homo potest agere pro libito hunc, vel illum finem, qui habitus eo ipso est indifferens. Constat 2° habitus dici indifferentes non quia indifferenter inclinant, sed quia inclinant determinate ad actus, qui in principio voluntatis, neque est bonus, nec malus, vel quia ipse, nec est malus, aut bonus, sed indifferens ad utrumque. Constat 3° datos habitus naturales divisionem adaequatam non esse; cum recte dicatur habitus naturalis divisio in bonos, malos, et indifferentes. De subiecto habitus.

Quia potest dari subiectum tam remotum, quod est suppositum vel natura, quam proximo quod est potentia, in proximum autem remoto distinguitur; inquiro, an habitus tam naturales quam supernaturales dari possint, aut dentur, in libris de anima meminimus dicere habitus naturales non dari in potentia vegetativa, neque in sensibus exterioribus. in super docui ex schola illos dari in potentia loco motiva: deinde illos dari in sensibus internis hominis et brutorum necnon in hominis voluntate, et intellectu. o quae unusquisque quomodo voluerit eo modo sectetur si placet, quod tenuit.

Solus

velle notare potentiam ex eo quod sit natura, non esse habitus naturales incompatibiles. Ratio est quia habitus naturalis non potest perficere potentiam absolute dicentis, sibi ut tollat potentias indifferentia, sed potest ut potentias determinatione sibi natura, ibi libera faciliter homo est ut potentia in operatione simul cum habitu minus defatigetur, quae si operaretur se sola; aut nisi defatigatio potest solus habere in potentia quae tunc non est determinata ad operandum: ita quia quis currunt trahendo defatigat, licet natura, vel libere trahat. quibus

superioris dificultas alias inveniet decidamus.

Dico 5: in deo nullus est habitus supernaturalis, aut naturalis. hoc concipi non potest aliquid per modum habitus in Deo, quo ad utrumque habitus est communis, et supernaturalis. primo quo ad 1um; quia non minus naturalis est voluntati, et intellectui Deo actus dei cognitionis, et amoris, quam voluntati, et intellectui creato actus ipsius naturalis cognitionis, et amoris; sed intellectus, et voluntas creata non indiget habitu elicitivo ad actus sibi naturales: ergo nec Deus: 2° a priori: quia respectu Dei supernaturalitas non datur, omnis enim supernaturalitas desumitur ex comparatione cum Deo, seu ex eo ut attingibili: ergo repugnat aliquid concipi per modum habitus Deus ad aliquos actus elevantis. confirmatur: quia nullus est actus a deo efficibilis, quem Deus non possit se solo producere.

2° pars Vs. (...) ob. (...) negavi in hac conclusione dico quia unico ad 1um, ibi enim Deo habitus naturalis (...) (...) an existimet illum habitus a pos aliquo esse dignum. prob.: quia habitus naturalis est quid pos superadditus ad actus illos eliciendos potentiae quoniam ipsa potentia naturalis potentia est non est satis facilis prompta, et expedita; sed potentia Dei intellectiva, aut volitiva, aut ipsa deo nata, nequit non concipi facillima potentia. promptissima, et expeditissima ad omnes actiones sibi naturales eliciendas: quia concipi nequit aliquid per modum habitus naturalis in Deo.

confirmatur: in intellectu deo aut voluntate non requiritur habitus naturalis ad illum actus eliciendos; sed elicito eo actu nullus est alius ad quem necessarius sit habitus: quia in Deo habitus superfluit, et consequenter ponendus non est. maior patet quia habitus naturalis producit ad actibus ut dignus est n° 4: quia ante omnes actus intelligi non potest. probatur minor: quia cum Deus sit totius mutationis expers, non potest non perseverare semper in eodem actu, quem ex aeternitate habuit; si enim semel cognoverit, seu amabit, nequit non perseverare in eodem numero amore, et cognitione: quia nullus est actus in Deo, ad quem necessarius sit habitus.

Dico 6° habitus est perfectio naturae intelligentis: quia naturae Dei denegandus non est. (...) in Deo dantur virtutes, quae nullam imperfectionem involvunt ut charitas, et

et misericordia: scilicet virtutes vitae et habitus: ergo. 3° in Deo dantur intellec-
tibus, et volitibus per modum actus 1i, nisi per modum potentiae: ergo non repugnat
quod dentur habitus in Deo. patet consequentia: quia sicut potuit concipi ratio potentiae abs-
que imperfectione, ita potuit ratio habitus.

Ad 1um distinguo antecedens: est perfectio
supponens in potentia imperfectionem, concedo antecedens; non supponens nego antecedens. habi-
tus supponit potentiam seu naturam difficulter se habentem in actibus eliciendis;
quae difficultas est potentiae imperfectio: non ergo potuit concipi cum ista imperfectione
nata, quae concipi debet cum omni expeditione et facilitate ad operandum. ad
2um distinguo minorem, virtutes vitae, quae et in nobis, concedo minorem; quae et in Deo
nego minorem: omnes virtutes, quae in Deo est reperiuntur in Deo sub ratione actus, 1 vir-
tutis sub ratione potentiae, non vero sub ratione habitus propter imperfectionem, quam diximus
involvere. ad 3um omisso antecedente, negatur consequentia, et illius probatio; quia actus 1us
intelligendi absque passionis absque imperfectione concipitur, non vero ratio habitus
a nobis, ... obilis.

Dico 2°: in Angelo dantur habitus supernaturales, et
naturales. 1° quoad habitus supernaturales est certum, quia dum fiunt in via, ho-
bituntur habitus fidei, spei, et charitatis, ut fiat potentia ..., ad actus su-
pernaturales gloriae ... eliciendos: deinde modo in patria habent
... ... virtutes ad eliciendos actus illos supernaturales,
qui in illo statu poterant exercere: ratio: quia potentia seu facultas angelica, ut
potentia naturalis et imperfectionatur ad actus supernaturales eliciendos: ergo indigent ele-
vatione supernaturalium habituum.

2° quoad habitus naturales ... generalis propo-
sita est certa, difficiunt tamen Doctores ergo potentiae, quibus dentur. dari habitus naturales ab
speciebus distinctos in Angelico intellectu, Doctores Scotus 2°, et Scholastici, qui affirmant
illos dari in Angelica voluntate. dari tales habitus, in angeli volun-
tate, etiam affirmant ... supra ... de Angelis est ..., et ... ultimo.
Molina 1a parte q. 50 art. 1°, cum quibus statim ... quo ad utrumque quod habitus
naturales defendimus.

De generalis

mai [?], ratio a priori est, quod potentia sit immanens, aut indifferens, tum ut possit inclinari magis ad hoc, quam ad aliud, tum ut facilius et facilius operetur: sed Angeli potentia immanens est, et libera mediante immanenti: ergo: deinde ratio a posteriori etiam urget, quia licet proprie non habeamus experientiam, tamen negari non potest, demones nunc magis inclinari, et facilius nunc ad mendacium, et odium Dei, quam in principio creationis proclivit: quia id habet ratione alicuius qualitatis actu iam adquisite; id enim ab actibus precedentibus cum non excitantibus provenire non potest. idem quod dicendum est de Angelis bonis et bonis actibus.

Explicatur, et confirmatur, quia ad habitus voluntatis: quia Angeli voluntas non est a principio determinata ad actus bonos libera, potest enim hunc, et illum elicere: ergo potest determinari et inclinari ad hunc potius, quam ad illum eo modo, quo per habitus inclinatur hominis voluntas. deinde Angelica voluntas difficultatem habet ex natura sua in rebus aliquibus libere exequendis. ideo multis angelis difficile fuit Deo obedire, ideo etiam erat difficile angelo perfectissimo et de quorum excellentia illorum naturalis Angelo inferiori se submittere, et de offensa ab inferiori illata nullam sumere vindictam: ergo potest ad superiorem vincendo facilitari per habitus. insuper quis neget malorum angelorum etiam si Deus illis parceret, et auxilia quibus iuvarent habitus, et difficultas ad Deum amandum ex repetitione actus odii Dei, et econtra Angelos bonos etiam ablata visione Dei, fore difficilius ad Deum non amandum. etc.

Confirmatur, et explicatur: quia negari non potest dari in angelico intellectu opiniones, et fidem naturalem: quia saltem ad actus horum obiectorum inclinatur, et facilitatur angelus per habitus. patet consequentia, quia cum ex parte obiecti determinatur, non immediate actus fidei, et opinionis naturalis; nullo enim ex parte obiecti apparet evidentia, procul dubio habitum indiget, qui Angelus inclinetur ad illorum potentiam, et facile eliciendos. idem dicendum est de abstractivis cognitionibus.

Ad argumentum negatur non potest in Angelis practica iudicia circa res naturales agibiles ex recto [?] intellectu separato: cum omnes res naturales agibiles pendeant ex variis, non immanen-

quam alii aliter alteri, voluntate, et alii ab eventu futurorum contingentium dependeant, non possunt Angeli illarum notitiam, nisi actuum repetitione comparare: inde oritur in Angelis bonis naturalis prudentia, et in malis calliditas, et astutia, quae comparant diuturno experimento, cum earum de rebus praesentibus, iudicant et praeteritarum memoria, quae dicta iam sint, non possunt habitus sine actuum repetitione adquiri negari, qui Angelus faciliter ad practice iudicandum de istis rebus.

Nunc sit furtum 1°. quod Angelus nulla difficultas habet, facilitas habet summam perficiendi suis actibus: quod habitu non indiget. 2°. quod Angeli sunt adeo in cognoscendo perspicaces, ut quaecumque obiecta facillime cognoscant; sunt enim perfectissimo lumine naturali, et speciebus intelligibilibus, instructi.

Ad 1um autem 1° negando: satis enim dictum est non etiam Angelos in rebus plurimis, plurima facilitatem natura sua non habere. Ad 2° negando cons. Ratio est quod habitus solent duo officia praestare, et tollere difficultas ad operationes, et ad illas inclinare potentiam; quae duplices effectus praestant habitus adeo ubi potentia illo duplici indiget, et si unum tantum indiget, praestat unum: adeo quod illi effectus sint diversi patet: quod multo possumus facillime facere, et tamen non inclinamur ad illud faciendum: et Angelus, contra adversarios, e natura sua facilimus ad hunc, vel illum actum eliciendum, et tamen repugnat, quod ad utrumque inclinet, et propendeat, si obiecta sint aequalia; quod habitus hunc effectum Angelis non praestent, praestat 2um.

Ad 2um potest omisso ante, negari consequentia, quia ut iam diximus traditum; Angelus enim habitu indiget, licet non ut illi facilitatem, tamen ut in actibus pluribus inclinet ad alterum, vel dicemus. ut iam diximus cont. 28 dicemus iam negando ante 1° quod licet Angelus sit facilis ad iudicium de rebus naturalibus evidentibus, non tamen ad iudicium de rebus naturalibus opinabilibus credibilibus, et agibilibus, non enim Angeli intus perfecte instructi, cum futura libera, et occultas cordium cogitationes; neque ad ferendum absolutum iudicium, an rem eo diminuta ita se habeant ut apprehendunt.

2° quod stat optime, ad Angelus sit perspicacis ingenii, et quod actum eliciat cum minori, vel maiori conatu, ut quod cum minori conatu

actus elliciat habitus requirit, ut dixi d. 15. Et ratio est quia species intelligibiles augmentur intensive, possunt facilitare illas cum munus tantum est repraesentare, nec se habent ex parte subiecti, sed ex parte obiecti tantum: quod ad facile iudicandum de quocumque obiecto, quod tunc est evidenti, habitus requirit. Quod patet, quia etiam plures ex Theologis ponunt in hoc habitum acquisitum ad prima principia, et per se nota.

Cum digito et aliqui indico ut esse intelligenda de Angelis in statu naturali constitutis. Secundo dico probabilius etiam esse intelligenda de Angelis beatis. Quia actus angelici ponunt natura sua habitum producere: ergo illos in beatis producunt. patet conseq: quia tunc actus sit causa naturalis habitus producendi et absque fundamento ponendum miraculum perpetuum hinc, unius impedientis. 2o quia visio beatifica facilius non praestat ad actus aliarum virtutum eliciendos in hoc cum physice non influit: 3o quia omnes theologi ponunt habitus in Christo Domino non obstante visione beata: ergo a fortiori in Angelis beatis; in his quia habitus ponimus, sed ut actus eliciant cum minori conatu et influxu, sed ut magis inclinent ad hos potius quam ad illos eliciendos: et sine dubio facilius et promptius ad obiecta illa quae frequentius amarunt.

In hoc suppono dari habitus naturales et supernaturales, dubito an immediate recipiantur in anima, an in potentiis. Vel in nostra sententia de indistinctione reali potentiarum ab anima facilis est resolutio: unde quod solum in ipsis illas diligenter; Tertio quod adhuc sentio, habitus esse in anima recipiendos immediate: 1o quia nulla est ratio ad ponendum in illis accidentibus, scilicet potentiis virtutes, nec prius aliorum accidentium scilicet habituum: et cum aliunde anima quae substantia sit subiectum accidentium, requirit in anima, et non in potentiis esse habitus immediate recipiendos: 2o quia neque potentiae neque habitus, ad quod dictant ad operandum, sed potius est 1o; rationem praecipue voluit uti immediate habitibus, quam potentiis: quia commodius ponitur in anima utrumque actuum instrumentum, utrumque utrosque operetur immediate. Sed de hoc sermo frequentius redibit. § 8o dispositione habituum.

tu productione qua · tum de productione qua habitus producit, 3º de producit, ad qd ex proprio suppono, habitus naturales simul cum potentia concurrere efficienter ad actus subiectos. ratio est: quia potentia actus producit faciliter, cum habitu, quam sine illo: quia habitus concurrit etiam efficienter ad actum; probatur consequentia: quia influxus iste potentia facilior non potest aliunde provenire, quam ex eo quod potentia habeat aliquam concausam; ex hoc enim, quod causa adiuvetur ab alia in sua productione, minus conatur producere, quam si sola operaretur: ergo. confirmatur: quia si sola potentia efficeret actus, non minus influxus exhiberet habitu praesente, quam absente, quod est contra experientiam: ergo. quo posito de productione, qua habitus producit,

1º dubitatur, an habitus supernaturales infusi concurrant efficienter ad actus supernaturales? 1º affirmatur. ratio est, quia actus supernaturales tales sunt quantum ad substantiam; unus enim naturam, quo ad supernaturalitatem excedit: sed actus supernaturales quo ad substantiam non potest connaturaliter produci nisi a virtute entitative supernaturali: ergo actus supernaturales non potest naturaliter produci nisi a virtute entitative supernaturali: ergo producitur ab habitu supernaturali, qui supernaturalis est virtus. confirmatur: quia habitus infusus, ut omnes theologi dicunt potentia ordinis supernaturalis; ergo sicut potentia ordinis naturalis producit connaturaliter actus naturales; ita potentia ordinis supernaturalis connaturaliter producit actus supernaturales. confirmatur deinde, quia si habitus infusi operationibus non venirent, sed tantum deservirent ad elevandum [illegible] etc., sequeretur, quod a uno tantum habitu informata possent omnes actus supernaturales elicere, quod est falsum: ergo.

Dices habitus infusus non est simpliciter necessarius ad actus supernaturales productionem; potest enim illius defectus a Deo suppleri per auxilium extrinsecum: quia absque fundamento dicitur habitus infusus in actus supernaturales influere. Aliqui negant antecedens, sed immerito; iudico enim probabilius dicentes cum DD. dicentibus, habitus luminis gloriae non ita esse necessarium ad visionem beatam, ut defectus illius non possit de potentia absoluta suppleri per auxilium extrinsecum, quod consentaneum est dicendum de quolibet actu supernaturali respectu sui actus, quinimo quod de facto ut probabilior sit, actus aliqui supernaturales producuntur absque habitu supernaturali solum per auxilium extrinsecum; quia ut tridentinum loco citato a nobis nº 8 actus fidei, spei, et contritionis praecedunt ut dispositio iustificationis in fidelibus adulti, ita ...

n̄ dant habit, hi enī x° idꝫ auxiliū in ipso iustificaone infundunt:

ꝗ actus illi tant̄ eliciunt̄ per auxilius extrīcꝰ.

Dico ꝗ anti, negat̄ con-

iaoc ꝗ actus supnalis potest pduci ɔnatali modo, et modo pꝰ̄t na-

tali; act, qui pducit per auxilius extrīcꝰ, modo pꝰ̄t natali, et nō

supnatā pducit; qui ꝰ pducit per habitꝰ modo sibi ɔnatu-

li pducit. qdo enī dicim, habitꝰ supnalꝭ necnarius simpliciter

ad actus supnalꝭ pductionē, intelligendꝰ ē ut actus ɔnatali mo-

pducat: unde licet act, supnalis posit pꝰ̄t natalit absqꝫ ha-

bitu pduci, tꝫ absqꝫ habitu pduci ɔnatalit n̄ potest. ratiō est

nostr̄ 12. firmꝫ; si enī actus intine natalꝭ natura sua petit prīꝰ in-

citꝰ intine natale ut ɔnatali modo pducat; ꝗ act, intine supna-

lis, ut ɔnatali modo pducat, natura sua petit prīꝰ intrīcꝰ intine su-

pernali: cūꝗ actus supnalis ex supone habitus infusorꝰ in aio

ɔnatalit pducant, sequit, habitꝰ in actus supnalis influere. Dubi-

bitat, an habitꝰ sit tota rao agendi hoc ē an habitꝰ ita influat

in actū, ut dica, ꝗ potentia influat? dico negatiuē cū ptras, resolutio

ē hæc quo ad habitus naturalꝭ ē sercior, hit enī n̄ tollit influxꝰ a po-

j tantū pꝰ̄t̄ ꝗ ipsa influens inclinare, ꝗ qd minori conatu pducat.

quo ad habitꝰ ꝗ supnalis maior ē dificultas. Adueꝰ pt, ꝗ actus

supnalis et uitalis, et liberi; s actus uitalis, et liberi pducunt a

pꝰ̄rio libero, et uitali: ꝗ actus supnalis pducunt ab aia sibi illi

ppa, ꝗ ad eos, ꝗ aia, et n̄ habitꝰ ē pꝰ̄rīꝰ liberꝰ, et uitale.

Deinde non est ratio ad ponendum in actu naturali virtutem productivam habitus, et non in actu supernaturali; sicut enim quatenus supernaturali non repugnat talis virtus productiva, quod habitum infusum supernaturalem, et actum supernaturalem producit, cum quod actui supernaturali non repugnet virtus productiva, et aliunde ex illius repetitione eandem facilitatem experiamur ad actus supernaturales eliciendos, quam experimur ex repetitione actus naturalis ad naturales actus, sequitur dari habitum supernaturalem acquisitum.

Ob argumentum hoc cludant [illegible] varios meditati sunt modos explicandi hanc facilitatem experientiae. Primus docet facilitatem illam ad actum supernaturalem oriri ex maiori auxilio, quo Deus praevenit, et iuvat hos qui in illis se frequenter exercent. Sed contra est 1°. quod hinc tollitur fundamentum acquirendi habitus acquisitos, potest enim dici facilitatem etiam ad actus naturales oriri ex maiori, et potentiori Dei concursu. 2°. quod nulla est lex, qua Deus teneatur ad iuvandum hos illo auxilio potentiori; alioquin tale auxilium esset illis non debitum. 3°. quod illa facilitas debet provenire a proprio efficiente; sicut a proprio efficiente provenit facilitas ad actus naturales; sed auxilium externum non est proprium efficiens; ergo. 4°. quod maior caeteris paribus, facilitatem experitur ad actus supernaturales qui in illis frequenter, quam qui raro se exercuit, etiam si utrique ad iuvetur aequali, et eodem auxilio: quod ab intrinseco illa facilitas non provenit.

Dicit alio dicente supernaturali de § 2 n° 14 tenet facilitatem illam provenire ab habitu naturali elevato per habitum supernaturalem infusum; sicut enim per habitum infusum elevatur potentia naturalis, ita habitus naturalis potest elevari per habitum infusum. Sed contra est 1°. quod absque fundamento ponitur talis habitus naturalis elevatus, qui solum ponitur, ut negetur habitus supernaturalis acquisitus, ad cuius positionem habemus fundamentum facilitatis experientiae.

2° quod etiam [illegible] eundem [illegible] non 3° habitus per se infusus non facilitat ad actus supernaturales faciliter, quos elevat: ergo etiam non elevat habitum naturalem, sive ad actus supernaturales facilitandos non ponitur. patet consequentia, quod habitus naturalis natura sua facilitatem non ponit ad actus supernaturales; ad quos enim motibus, quod

qd supernale est, se extendere non potest, de inde per elevationem, ille non dat facilitatem ad illos: quod 3° quod homo dum est in peccato habet, vel adquirit facilitatem ad actus supernales Misericordiae, ut quod, et tunc non habet habitum infusum misericordiae, a quo potest elevari habitus naturalis misericordiae: quod facilitas ad actus hos supernales provenire non potest ab habitu naturali misericordiae per habitum infusum misericordiae elevato.

Obiicies 1° habitus supernalis adquisitus non est eiusdem speciei, neque diversus, ac habitus infusus: quod. Probatur 1a pars antecedentis, quia aliqui fingunt non esse duos habitus eiusdem speciei. Probatur 2a pars antecedentis 1°, quia omnis habitus supernalis potest et solet infundi a solo Deo; sed habitus supernalis adquisitus esset supernalis; quod peteret infundi a solo Deo: quod esset eiusdem speciei, et non diversus ac infusus. Probatur minor, quia omnis habitus supernalis quatenus talis excedit vires naturae; sed quod excedit vires naturae non potest adquiri a natura: quod nullus habitus supernalis potest adquiri a natura: quod a solo Deo petit infundi. Probatur 2° pars antecedentis, quia omnis habitus adquisitus tendit in idem obiectum formale in quod tendunt actus quibus adquiritur, inclinatione propria ad actus similes illis quibus est genitus; sed actus supernales quibus habitus supernalis adquiritur tendunt in obiectum formale habitus infusi, quod habitus supernalis adquisitus tendit in idem obiectum formale in quod tendit habitus infusus: quod habitus utrumque non est diversae speciei, sed eiusdem.

Ad 1° dicendum habitus supernalis adquisitus non esse eiusdem speciei subalternae cum infuso, quia utrumque est supernalis; esse tamen diversae speciei infimae, quia infusus dat tantum simpliciter potentiam, et est per se ordinis supernalis; at habitus supernalis adquisitus dat tantum facilem potentiam, et supponit per se, et completur per habitum infusum. Ad probationem 1am partis dicendum est, dari fundamentum satis efficax ibi, experientia ad ponendum duos habitus eiusdem speciei subalternae, non vero infimae.

Ad 1am 2ae partis probationis, concedo maiorem: nullam tamen esse, si dico, in supernalis, quod petit infundi a solo Deo: ut patet in nostris actibus gloriosis meritoriis, gratia, et actio supernalis, qui omnes natura; et tamen ambos producimus

ad maius pertinet, concedo toto suppositio, nego ultimo consequentiam, nego enim secundum, sic
suis supernaturalis adquisitus, nisi, natus non adquiri; negamus, et ideo a solo
Deo infundi debere: quia sufficit, quod ab antiquo supernaturali suo [illegible] quo-
libet supernaturalis nostri actus. Ad [illegible] pertinet, concedo toto suppositio, et nego
ultima consequentia: nullus enim actus, cuiuslibet speciei sit potentia, adaequate [illegible]
actus, et potentia tendunt in idem obiectum formale, [illegible]: quia dicuntur ponunt ex modo
tenacia: itaque specifice distinguitur habitus supernaturalis adquisitus, ab infuso
ex ab actu: quia infusus tenditur ut potentia actus, ut ex quo formali, et habitus ad-
quisitus ut facultas.

Ad [illegible] ex [illegible]; quia nouit, per actus supernaturalis adqui-
sitos fieri potentiam simpliciter posse: [illegible]: circa actus supernaturalis [illegible]
potentia naturalis sufficit, quod in se habeat unius principii efficientis [illegible],
cum eo quod sit supernaturale, sufficiens ad [illegible] actus supernaturalis [illegible]
potentia naturalis [illegible]; [illegible] habitus supernaturalis adquisitus, et principium
supernaturale: a potentia habitus infuso, et cum solo supernaturali adqui-
sito, actus supernaturalis [illegible], et ratione talis habitus, potest dari simpliciter
posse. [illegible] exemplum [illegible]: quia sequitur [illegible] fides, ignis et [illegible]
supernaturalis, qui est in auditu. [illegible] posse, [illegible] per hunc
[illegible] manet in ratione [illegible]
habitus. [illegible] tum [illegible] perdat per
[illegible] habitus infusus [illegible], [illegible] habitus, charitatis adquirit; quia tunc
habitus adquisitus, supponit potentia [illegible], potentia habitu infuso [illegible]
[illegible] ad actus supernaturalis.

Ad [illegible] negamus. Ad probationem dicendum,
[illegible], unius principii efficientis supernaturale dari simpliciter posse [illegible] dari faci-
le [illegible]. principium physice facilitans dari non potest posse simpliciter posse, et
ideo potentia naturalis cum solo principio supernaturali physice facilitante producere non potest
actus supernaturalis, ad maius [illegible] dicendum est, non quodlibet principium supernaturale posse
dare simpliciter actum supernaturalem; sed illud tantum, quod dare potest posse sim-
pliciter posse: et licet quodlibet sufficiens ad elevandam potentiam, non quodlibet principium elevans
potentia est sufficiens ad dandum simpliciter posse nisi infusum: [illegible] quia quodcumque ele-
vat, potentia [illegible], dat [illegible] elevatio [illegible] recipere [illegible]: quod potentia ele-
vata posse [illegible] reducendi a [illegible] principii elevantis: quia natura
[illegible] prouenit, quod potentia habeat simpliciter facultatem posse.

Ad 3um argum. dicendum est, ex nomine non sequi aliquod ab-
surdum. non 1° quia habitus adquisitus fidei ipso non conuenit simpliciter cum infusio n-
tione fidei; per fidem enim solum intelligimus uirtutem quomodo potest ad plura
rectum etiam specie diuersis et excedentis; quod tantum habitui infuso potest
competere conuenire; adquisitus vero quod tantum dat facilitatem, et dicitur ad uirtutem:
dici ergo potest dari dico habitus fidei, non vero etiam fidei.
Deinde 3um absur-
dum non sequitur enim 1um hoc non est infideliter si ipsius, quod habitus iste operari non
potest absque auxilio speciali Dei extrinseco supplente vices naturalis; ut patet partem
omnino liberalitatis. Quamvis enim absque in nostra potestate esse nostrae salutis ini-
tium, quod non ponimus aliud habitum adquisito, nisi possit ipse dari sit, sed
habitus infusus, et per auxilium Dei extrinsecum supplens vices habitus infusi.
Idem ad etiam sic uti possumus, illo habitu adhuc non sequitur esse in nostra
potestate salutis initium, quod habitus iste causatur ex auxilio gratiae ante;
causatur enim ex actibus supernaturalibus, qui cum auxilio gratiae producuntur:
sicut in nostra potestate non est salutis initium ergo nec sit in nostra potestate
habitus in hunc applicare, quod hic ipse potentia applicandi et agendi venit
a gratia ante.
iuxta
tandem 3um quod est p. dictis infert, admodum est, considerandum
mihi: ad cuius, ad 1um dicendum est, non enim quod Deus non auferat a nobis
patrum illas quas nobis per actibus physice adquirimus, et illam
tis, quae ab illo physice pendent. Ad 2um respondendum, quod a-
habitu infuso non esse proxime solum, sed tantum remote potentia proxime
complem per auxilium extrinsecum: ergo in patria habitus supernaturalis adquisitus
manet
a in patria manere per in actu 1° remoto per auxilium Dei extrinsecum proxi-
me complementum ad supernaturales operationes.
Sed dubitatur, utrum per actus super-
naturales generentur aliqui habitus naturales. Et affirmant aliqui cum Fr. Molin.
1a. p. q. 1a. ar. 1. d. 2a. Probatur 1° a priori, quia actus supernaturalis continet emi-
nenter actus naturales, et enim entitate perfectior: et potest producere habitus
naturales, quos actus naturales potest producere. 2° a posteriori, quia qui diu exercet
actus supernaturales aliquarum uirtutum easque, etiam si postea illas per peccatum
amittat, magis facilitatem sentit in eliciendis actibus naturalibus circa illas
uirtutes: quod signum est facilitatem illam conuenire ab habitu naturali producto,

supernali p directo.

Quaestio est facilis, stando negatiue ad pr. supernatura, ratio est quia habitus itaque inclinatur ad actus supernalis, et ad naturalis, et nequius potest dici, quia per actus supernalis producti potest aliquis habitus naturalis. probatur maior quoad 1um, quia actus supernalis excedit quamcumque causam naturalem: quia habitus naturalis influere, aut inclinare non potest in actus supernalis; in quo non causa potentia naturalis influere absque eleuatione non potest, et potentia habitus naturalis. probatur maior quoad 2um: quia omnis habitus adquisitus naturaliter inclinat tantum in actus similes illis, a quibus est productus; si habitus iste produciur a actibus supernalibus, inclinat in hos, et non in naturales potest influere. Confirmatur quia si habitus iste in actus naturales influeret, esset eiusdem speciei cum habitu ab actibus naturalibus producto; sed hoc est falsum: quia maior consequentia, quia actio specifica habitus desumit ex ratione specifica actuum a quibus ponitur producti, sed actus, et supernalis specifice differunt: ergo habitus ab illis producti debent specifice differre.

Ad primum igitur argumentum dicitur, et negando antecedens, cuius probatio, neccatur quia aliud est esse eminentiam sibi perfectionis ordinis, et aliud illius eminentiam continere sibi potentia illius producere: primum est verum, sed 2um falsum, necessarium quia ex 1o, ut patet in habitu infuso fidei, qui est perfectior actu et habitu naturali, quia non est uerum potest, alioquin fides infallibilis ponit producere actus fallibilis, quod illi perfectioni repugnat. Ad 2um dicitur antecedens negatur consequentia, quod ut intelligas noto 1o, est idem obiectum esse posse actus supernalis, et naturalis, in quo nulla est difficultas. 2o & cos pro qua dicitur elicit actus supernalis, semper aut fere semper elici etiam actus naturalis circa idem obiectum actus supernalis. Ad 3um, effectiuitas illa conuenit ab habitu naturali, non per actus supernalis producto, sed tantum per naturalis, qui cum supernalibus simul exercent. Et de intentione habitus.

Suppono ex philosophia 1o habitus inaequaliter capaces intentionis, et remissionis. 2o intentionem de facto fieri per additionem gradus ad gradum. quibus suppositis.

Dico 1.o habitus infusus non intenditur [illegible] hic per act. supernales. c. conclusio. pr. 1.o [illegible] : q. actus supernales virtutum moralium habitus infusus non augent, quo sunt [illegible] in hoc iusto, neque quo a peccatore fiunt libere; alioquin habitus infusi augerentur in hoc iusto per actus non meritorios, quia [illegible], et in peccato augerentur sine gratia iustificante: q. actus supernales [illegible] non habent physicae intendendi habitus infusos. [illegible] cons.; q. quicunque actus habitus [illegible] causa illius [illegible] et non libera: q. debet operari habitus quantus potest.

Pr. 2.o [illegible] q. habitus supernalis infusus excedit actus supernales perfectione; q. hic [illegible] ducere aut intendere non potest habitus infusos. Antecedens [illegible] nulla potest excausa entitas [illegible], cuius perfectionis [illegible] adaequat eminenter. Ans 1.o pr. q. habitus infusus [illegible] natura illi tribuendo activitates, quae exce. non habet; nullus actus supernalis id potest: q. hic in sua [illegible] habitus infusi perfectionis, et eodem habitus infusus actus supernales perfectionibus excedit. 2.o pr. q. per actus charitatis v.g. detestantis omnia mortalia ad unum [illegible] continuo, [illegible] omnia mortalia detestari; per habitus infusus potest [illegible] actus, quo detestetur omnia [illegible], [illegible] Dei gloria [illegible] martyrii cruciatibus [illegible]: [illegible] infusus [illegible] perfectionis [illegible] actus.

Dices actus charitatis [illegible] iustificare, [illegible] Dei [illegible], [illegible] habitus [illegible] perfectionem actus, quae habitus. [illegible] perfectionis moralis [illegible] physicae, [illegible] physicae imperfectior potest esse perfectior moraliter, [illegible] in moralis maxime. [illegible] q. [illegible] et physica dependeant [illegible] omnino divinis: moralis [illegible] sumit ex maiori perfectione, quam habet in ordine ad usum moris [illegible] naturae, physica [illegible] ex perfectione quam habet in ordine [illegible], [illegible] convenientia eius natura [illegible]: [illegible] formica [illegible] physica [illegible], et [illegible] formica [illegible] perfectior.

[illegible]

ponis, qui hoc dicit [illegible] [illegible], et n̄ differt habitus p[er]-
fectionis: ni [illegible] [illegible] supra [illegible] [illegible] [illegible] ponit
simul, et disponit. [illegible] a uniti [illegible] habitus infusus p[er] actus
[illegible] n̄ intendi [illegible] [illegible] [illegible]: ita ut
[illegible] intendit un[illegible] alij [illegible] intendant. Solus uero eodem modo, quo
[illegible], habitus infusus n̄ intendi [illegible] p[er] actus, supernaturalis
[illegible] etiam n̄ [illegible]: quod scilicet infidelis per actum fidei
[illegible] disponit ad fidem, et [illegible] fidelis [illegible] ponit ad
habitum charitatis p[er] actus contritionis, tunc [illegible] nec fidei nec cha-
ritatis p[er] actus [illegible], [illegible] p[ro]ducunt [illegible] ut aliquis [illegible]-
[illegible].

Dico [illegible] habitus acquisitus naturalis [illegible] in [illegible]
intendit p[er] [illegible] actus [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible]
1° [illegible] [illegible] 3° [illegible]: [illegible] 1° q[uia] [illegible], [illegible] habitus p[er] quaslibet ac-
tus p[ro]duci, [illegible] etiam p[er] quaslibet intendi, [illegible] habitus p[er] quaslibet actus p[ro]duci
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] experiencia, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] in hoc, qui orationem dominicam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; in 1° [illegible] hoc exercitio-
ne actus [illegible] [illegible] in oratione dominica recitando, et in
[illegible] [illegible] [illegible] habitu intenso fit n̄ solum p[er]
actus intentiores, [illegible] etiam p[er] equales [illegible] min[us] intensos, [illegible] [illegible]
habitus [illegible].

Dico 2° n̄ [illegible] actus [illegible] equali [illegible]: [illegible]
habitus intendere, q[uia] [illegible] q[uia] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible]: q[uia] p[ro]ducit [illegible] [illegible] p[ro]ducit q[uia] [illegible] nihil inueni-
[illegible] p[ro]ducendus. 2°: q[uia] nullus agens [illegible] agit in [illegible], [illegible] inten-
dit [illegible] ultra [illegible] intentionis: [illegible] nullus actus equali intentioni cum
habitu potest habitus intendere. 3° q[uia] [illegible] [illegible] intendit [illegible]
[illegible] in [illegible] q[uia] actus [illegible] intendere n̄ potest habi-
tus [illegible] intentiorum.

ad 1um negat ant: ad [illegible], [illegible] [illegible], negat
ultimam con: q[uia] [illegible] actus p[ro]ducit duos gradus [illegible] inueniet p[ro]ducendos
alios duos, [illegible] tunc erit habitus [illegible]. ad 2um [illegible] ant, nullus agens

naturali univocas omitto ans. sequibocu, et efficacia perfectus, nego ans, et simul cons. Causa habitus natalis, e sequiboca, et illo perfectior, licet alterius diversae speciei, quae sit actus ipsius solius, sed actus simul, et per causa diversae speciei ab effectu potest efficax intendere ultra suae intentionis. quidquid sit an id potest causa eiusdem speciei, et univoca [illegible] potest negari ans: aliud enim est intentionis illius non videri, et aliud non esse: hoc est falsum, et illud vero.

Sit tandem omisso ante negatio cons. 1°q si parva candela lucem [illegible] non defectu virtutis intendendi: flamma enim parva tam lucida est intensive, quam magna, sicut ignis particula tam calida est intensive, quam magnus ignis [illegible] ad propositum nostrum aliquid reducendo, quod cum intensioni habitus [illegible] non valet cons. 2° q non valet cons. ab ipsa intentione [illegible] etiam univocis ab agentibus omnino similibus, et univocis. Ratio est quia quod agens non agat in sibi simile ab experientia desumitur; cum experientia cognoscat aliqua agentia etiam univoca in simile non agere, et aliqua agere, sentimus enim facilitatem, ex actibus acquisitis quotidie remissis repetitione [illegible] non valet argumentum a talibus intentionibus, ad intentionem habitus, etiam si [illegible] habitus causa esse univoca, quidquid dixerim de habitu naturali, dicendum est de supernaturali acquisito.

Dixi in hac [illegible] dari statum intentionis quia [illegible] [illegible] habitus intendi non potest naturaliter in infinitum [illegible] in [illegible]. Ratio est quia omnes aliae qualitates habent suum [illegible] [illegible] quocumque [illegible] quod illi habitus nulla est disparitas ratio. Confirmatur 1° ab experientia quia si quis per decem annos [illegible] singulis diebus eandem facilitatem est [illegible] orationis experitur quam experitur sequentibus annis etiam si sint quadraginta: saepe nulla maior facilitas sentitur, cum tamen debuit esse in [illegible] major quam primus est habitus per illos quadraginta [illegible] in-tendi.

Confirmatur 2° quia qualitas [illegible] qualis [illegible] habitus boni, et mali, habent aliquem [illegible] utramque aliquae [illegible] [illegible]

alia et pati non potest in eodem subiecto.
id fieri non potest. si habitus intensibilis
crescit in infinitum sine termino: ergo. Minor probatur
quia habitus odii ut unus cum [illegible] opponatur
cuius habitui amoris qui gratia eius intensi-
sit quando sive sit ut quinquaginta
sive ut centum, sive ut mille;
si enim ego habeam habitum
amoris ut 5 centum, quia habitus
contrarius ut unus destrueret
enim gradus 5 centesimus
habitus amoris; quia
habitus contrarius ut
unus non potest
cuius habitui amoris
ut quinquaginta
imo etiam ut no-
nogintanovem.
Idem arguitur
si ego
habeam ha-
bitum amoris
ut mille
et sic in
infinitum.
Finis

diuini verbi
personalitas ... participatio creata per
sonalitatis diuini verbi esset formalis sanctitas, et hec
non est: quia neque diuina personalitas [illegible] ... nec
personalitas creata est formalis sanctitas naturae, quia
tiae; et tamen creata participacio diuinae per
sonalitatis: probatur consequentia: quia participatio creata sanctitatis
diuinae est formalis sanctitas: quia participatio creata diuinae
personalitatis esset formalis sanctitas, si diuina per
salitas esset formalis sanctitas. probatur hec consequentia: quia si
personalitas diuina esset formalis sanctitas participatio cre
ata diuinae personalitatis esset participatio diuinae sancti
tatis; et participatio creata diuinae sanctitatis est formalis
sanctitas: quia ... fiat: in actibus caritatis perfecte erga deum,
est formalis sanctitas, precise quia est participatio diuini amoris, quo
se ipsum deus amat: quia etiam diuinus amor erga se ipsum est formalis
sanctitas, ideo noster erga deum amor est formalis sanctitas: ergo si illi
creata participatio diuinae personalitatis esset formalis sanctitas, si diuina
personalitas formalis sanctitas sit. 43

Dices quo modo: etiam participatio creata
diuinae personalitatis esset formalis sanctitas, si esset participatio diuinae per
sonalitatis sub specifica ratione diuinae personalitatis, concedo:
si esset solum participatio diuinae personalitatis sub generica ratione per
sonalitatis, ut in re ipsa est, nego minorem. Diuina personalitas non est formalis
sanctitas sub generica ratione personalitatis, sibi tamen subsistentialis natu
ralis; sed sub specifica ratione personalitatis diuinae, sub qua
formaliter dicit participationem ... diuinae naturae, et per eam
formalis sanctitas est: non quia sufficit, quod participet perfectionem aliquam
diuinam, quae formalis sanctitas est, ut illa creata participatio sanctitas
formalis sit, sed ut participet in ratione ... creata, quae participatio
omnipotentiae est et in amore creato naturali erga deum, qui participatio
quidem est amoris, quo deus se ipsum amat: requiritur quod, ut sit

perfectio illius perfectionis ... ratione, et non qua perfectio illa divina est formalis sanctitas, hac ratione participat divinus amor noster caritas perfectus, et supernaturalis erga Deus amor est in quo agit in [illegible]; sicut quidem amor participat divinus [illegible] ratione formali, [illegible] formalis sanctitas est, scilicet, quae est coniunctio eius Deo per affectus peccato repugnantis, et declinans ad se [illegible] amplectendis et a fugiendis [illegible] in homine, [illegible] formalis sanctitas est. Unde ad 3 partem solutio, et disparitas.

44 Arguis 4°. personalitas verbi Divini solus habet infinitam perfectionem, dignitatem, et sanctitatem, quia includit [illegible] Dei, quia distincta [illegible] a Deo non includit [illegible] Dei: quia distincta [illegible] a Deo non habet infinitam perfectionem, dignitatem et sanctitatem: quia distincta [illegible] nequit humanitatem formaliter sanctificare, et dignificare. Confirmatur: quia personalitas verbi Divini solus habet infinitam perfectionem, quatenus Divina, quatenus Deus est, includit [illegible] Dei: quia [illegible]: quia licet personalitas verbi Divini per [illegible] [illegible] distincta dicatur formaliter relationem, non communicat humanitati [illegible] Domini perfectionis relationis; [illegible] enim humanitas [illegible] per relationem verbi: quia licet dicatur formaliter sanctitas, non communicabit humanitati sanctitatem.

R. negando consequentiam: [illegible] verbi Divini personalitas [illegible] quidditas, et specialissimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible], quae [illegible] [illegible] [illegible] perfectionis [illegible], exigit ratione sui summae, et perfectissimae identitatis [illegible], communicationis quae eius deitatem, et [illegible] summae perfectione, dignitatis et sanctitatis Deitatis: unde infinita perfectio, dignitas, et sanctitas [illegible] ex quidditativo, et formali [illegible]: cuius ratio est: quia [illegible] [illegible] excellentia, bonitas, perfectio, dignitas, et sanctitas [illegible] ex [illegible] cum Deo: nemo enim [illegible], nemo sanctus [illegible] solus [illegible]: quo maior sit [illegible] cum Deo propinquitas, in entitate aliquo ex ratione sua formali maior sanctitas, dignitas, perfectio, et bonitas illius entitatis erit. [illegible] a summa per identitatem [illegible]

nec repugnitas cum Deo, sive cum Deitate, neque personalitas divina extra gloriosissima Trinitatem. ad 16 maior distinguendo minor: personalitas verbi divini solum habet quidquid infinitum perfectionis quantum de suo est personalitas, concedo: quantum de suo est personalitas aut realiter, nego. id est: non perfectionis quatenus de suo realiter et realiter sibi perfecti includens realitatem essentiae, et naturam divinam, in eius quatenus de sua Deitate, et per alia omnia de, et illa non includens, sed quae personaliter, sive personalitas de.

Ad 2um dico ante omnia 46

erga: ratio disparitatis est: non refertur ad patrem, non dominationem divinam, cum verbi divini personalitas identitatis: multo minus dominii humanitatis, cui verbi personalitas unitur: ratio est: non referri ad patrem, neque perfectionis naturam suppositi, sive filii, sanctitati, perfectionis creatae: refertur quippe ad patrem, e proprium illius, quod producitur per generationem; sanctitati, proprium est illius, cui identitatis, et unitur formalis sanctitas. Capitulo 2us argumento 1a de re solvuntur.

Adversus de re arguitur 1o. si Christi Domini humanitas sanctificatur formaliter per Deitatem, sanctificatur, finite, vel infinite: neutrum potest dici. ergo. probatur minor quoad 1am partem: quia sanctitas infinita, et sanctitas infinita nequit partem communicari finitam, cum debeat denominare de suo gradus; sicut enim sanitas, sive gratia habitualis ut ratio denominat subiectum sanitas ut ratio, et gratia ut habitualis sanctum ut habitualem: ergo sanctitas infinita denominare non potest finite. In fin sanctum humanitatem Christi Domini, sed haec adeo sanctificatur. quo ad 2am partem probatur minor 1o: quia si humanitas Christi Domini sanctificatur infinite adeo esset summe sancta, summe bono, et amabilis, immo, et aeque sancta, bona et amabilis, ac ipse Deus, cum esset sancta per infinitam, et summam Deitatis sanctitatem, qua Deus summe sanctus bonus, et amabilis est: quia humanitas esset summe bona, id est, quod nisi summum bonum, nequit esse tam amabile ac Deus ipse, 2o: quia nullum realiter finitum non est capax infinitum formalis

infiniti; i humanitas Xi Di, ē subiectum coalit. finis: q ana...
stia potest infinite elevari. maior pt: q nulli subiecto potest
per se aliquis convenire praeter rationes eius, qd i ipsi coali-

Hoc ar-

guitur int. Auc celeberrimus apud me. Euismin... : quorum
que eius assignata perfectione, qua humanitas Xi fit sancta,
potest idem arguere formari: adq3 eadem in aliis denomina-
98 tionibus, quas circa Deum partat humanitas Xi Di: ...
siquidem et deificat a Deitate, et subiicit per subiectum vero...
Xi tq potest neque finite, neque infinite deificare, aut subiicere
ic humanitas per se in creato pt rones in arguto pacto; ...
q probabilius aliquis puterit extrinsecis, sanctari finite: q san-
ctitas ipsa vincit, et identitas eius infinita Deitatis sanctitatis; ...
per unionem eius illa; sanctitatio a infinita exigit, praecisa appli-
cationis, praeter subiectum, ut illud inter ... alii denominationes,
alii probabilius sanctari infinite docent: q non ita explicat sancti-
ficationem infinitam, ut in genere sanctificationis non sit possibilis, aut exco-
gitabilis alio modo, p nulla ... in hoc q ... ; ita expo-
nunt, ut infinita sanctitatio sit ea, quae in ... ēqua fine
et sine fine dignificet subiectum ad merendum, cuiusque super-
naturalis operationis in ordine ad praemium, ut accidere in ipso
habitu gratiae habitualis intensae, qui sanctaret infinite, nec tq ita
sanctaret, qd in genere sanctationis nulla alia maior possit, aut
excogitabilis forte.

Illi a Deo mihi maxime displicent, et
impugnant, qui toto arguti vi, et abundantia ... ationis, in di-
ffiucientiis labore improbo, ne dicam sophistico, conari et
tunc salmanticenses, tunc ... defendere, ita a Deitate hu-
sanctari manitatem Xi Di, ut sit eque sancta, eque amabilis, et grata Deo,
ac ipse Deus: eos impugnant, et tamen ... nota carpunt ex
... ius, ... Aldunt A... ... . ex quibus ...
Dies, arguo 1°. qui haec perfectionem divinae naturae partionis,

habet hoc ipso perfectionem sanctificationem, et bonitatem, sibi
idignitatem ad amorem; sed Deo sibi Deitas habet divinam natu
ram, quam XI Di humanitas: unumque quod habeat per unio-
nem, et identitatem nisi per additionem, illa a per vericiem, et identitatem
modo: ergo Deo, seu Deitas perfectiorem sanctitatem obtinet quam
humanitas: ergo haec non est ita perfecte sancta, ac Deitas. Confirmatur:
id, quod habet maiorem perfectionem in sanctitate, quam habet hu-
manitas est magis perfecte sanctum, ac est humanitas. sed Deitas
ita se habet comparative ad humanitatem, habet enim sanctitatem per
identitatem, et vericiem: quae maior perfectio plane est in sanctitate,
quam habere sanctitatem per unionem: ergo.

Dico: sanctitas increata ver- 50
bi unita humanitati non reddit hanc radicaliter impeccabilem, ut
adversarii fatentur: sicut nec Deitas humanitati unita reddit
hanc indefectibilem immortalem, et immensam; atqui Deitas est ra-
dicaliter impeccabilis: ergo perfectiori modo sancta per vericiem,
quam est humanitas per unionem. Sic sanctitate increata. 3o: subiectum
indiget divinitas ad amorem sui non est aeque sanctum, et amabile,
quam subiectum ratio metaphysica dictant ad sui amorem, ut patet;
sed humanitas indiget, et ratio dictat Deum ad sui amorem, sed humanitas
indiget, et potuit Deus illam dicere, et destruere; et divinitas
ratio merita dictat Deum ad sui amorem: ergo. Confirmatur: quid
quod Deo non est minus in Deo maioris perfectionis: ergo minus est Deo in
ergo sanctitatis, et amabilitatis; sed humanitas etiam ut unita verbo non
est Deus: ergo minus est in ergo sanctitatis, et amabilitatis: sicut enim unio
non praestat, quod humanitas sit Deus, aut divinitas, non etiam praestat
quod sit tam sancta, et amabilis, quam divinitas.

Dices: est humani- 51
tatem sanctam, quam Deitas est sancta, sed est sancta per eandem summam,
et infinitam sanctitatem, qua Deus sanctus est, sed si humanitas XI Di sanc-
tificetur per increatam sanctitatem Deitatis, est sancta per eandem
summam et infinitam sanctitatem, qua Deus sanctus est: ergo tam sancta
quam Deitas. Confirmatur 1o. sanctitas verbi Di est summa, et infinita

simpliciter in omni genere sanctitatis; et humanitas Christi dicitur sanctitas se-
nctitate verbi Dei: ergo fuit illa sanctitate summe, et infinite
simpliciter in omni genere sanctitatis. Confirmatur 2°. id quod habet se
ut quo, tribuitur subiecto, ut quod; sed sanctitas increata verbi est
summa, et infinita simpliciter in omni genere sanctitatis: ergo tribuitur
in quod humanitati Christi esse summe et infinite sanctam in omni genere san-
ctitatis: sicut etiam subsistit summe et infinite; quia subsistit
per summam et infinitam subsistentiam

Respondeo distinguendo maiorem: esse huma-
nitatem sanctam est esse sanctam per candem sanctitatem eodem modo
habitam. Concedo maiorem: divino modo habitam, nego maiorem: etiam
non divino modo habendi sanctitatem maxime conducit ad per-
fectionem sanctitatis et ad estimationem moralem: nam subiecto
creato nata non sanctitate increata impalis magis perfecte sanc-
ta esset, quam subiecta habens solum per unionem amissibilem
gratiae habitualis: sunt autem plures formae quae ex specialitate ex-
igunt applicationem subiecto, ut specialem suum effectum formalem seu de-
nominationem prestent sic faciunt, ad eius, humanitas qui ad
dicitur sanctitatem increatam radicaliter impalis, nec realiter san-
cta: ergo hec dictiones exigunt specialem applicationem per identitatem
formae cum subiecto, aut quasi subiecto. habet ergo Deitas sanctitatem
increatam in omni genere simpliciter, et scilicet radicali, et formali,
[illegible] perfectionis, et gratiae; ob illi applicatur per unionem
et summa identitate, quo pacto humanitati negatur applicari.

Ad 2. Respondeo
concessa maiori, et minori negatur consequentia. sed sanctitas summe et infinite
in omni genere sanctitatis, nisi consequentia sanctitatis per sanctitatem summam, et
infinitam in omni genere sanctitatis, sed super addit summa, et omnis oppri-
ma talis summe sanctitatis applicationem: ita quidem denomi-
natio nata summa, et infinita sancta in omni genere sa-
nctitatis dicit eam perfectionem habendi sanctitatem, et
iunctionem per principium cum Deo summo bono, ut nec
posit nec excogitari possit perfectior talis modus habendi

sanitat: conto: cum perfectionem omni potius modum soli
Deo convenire posse, scilicet per essentiam, seu identitatem, etc.

Ad 2um 54

Dist. distinguo minorem: quidquid habet forma utriusque respectivo
subiecti, tribuit et subiecto utrique, omitto minorem: quidquid habet
utriusque respectu specialis subiecti, cui specialiter applicatur,
tribuit omni subiecto utrique, nego. Non quod habet sanctitas in
creata utriusque respectu humanitatis illius reddere sanctam naturam,
radicaliter, et per essentiam, et contingenter, et solus formaliter per
unionem: unde illi non tribuit utrique esse summe sanctam in
omni genere sanctitatis, sed solum in genere sanctitatis participatae, summe
vero infinita Deus, cum summo modo soli infinita identitatem
illi communicet, scilicet per unionem hipostaticam, media
qua subsistit cum natura Dei in unitate suppositi. Contra negationem dicendum
quod subsistere humanitatem Christi summe et infinite: quod licet sub-
sistat per summam, et infinitam verbi subsistentiam; per illam tamen non tam per-
fecte subsistit, ac subsistit verbum ex parte modi subsistendi:
humanitas quippe per illam subsistit contingenter, et in alio,
media quadam unione reali ab extrinseco adjuncta, verbum autem a na-
tura, et per identitatem, et in se subsistit per talem subsistentiam sibi
connaturalem, et essentialem.

Ita quod ad praecipuum argumentum Adversariorum respondetur 55
cum P. Suar., qui de Incarn. 1a part. disp. 52, humanitatem Christi, li-
cet non sit tam sancta, et amabilis, quam ipsa Deitas, esse tamen
infinite sanctam, per Deitatem ipsi unitam: quatenus, licet non sit
ita sancta, ac esset si per identitatem, et essentiam haberet in
finitam divinitatis sanctitatem; tamen eo ipso, quod media unione physica
ipsi communicatur sanctitas infinita Deitatis, tale ius ad bona, seu
dona supernaturalia fundat, ut nulla sit finita beatitudo,
nullus finitus honor, amor, et cultus, quo maior, et maior in infinito
non debeatur humanitati Christi per eius physicam connexionem cum Deitate
in unitate suppositi: quod plane est infinite sanctificari a Deitate, et ha-
bere ius ad infinitam gloriam, honorem, cultum, et amorem.

hoc explat a posito exemplo, neq licet natura creata per gratiam habitualem ipsi communicatam, per continuam unionem non redderetur sancta, quia esset non natura sancta et impollutam foret, adhuc si illi communicaretur gratia infinite intrinseco redderetur intrinsece sancta, licet esset subiectum finitum, non tamen sancta, neque natura sua sancta: similiter dicendum de humanitate Christi Domini per infinitam Deitatem sanctam formaliter sanctitate licet non subiectum finitum: quia non sanctitate infinite in se, sed in aliquo, scilicet sanctitatis participatione. unde ad argumentum patet solutio.

5º Arguitur 2º. sanctitas, seu Gracia habitualis immediate tantum unita naturae alicui creatae eam non sanctificat formaliter: v.g. si natura humana hipostatice uniretur naturae angelicae existenti in Gracia: ergo sanctitas increata Deitatis mediante unita humanitati Christi Domini, scilicet mediante personalitate verbi, illam formaliter non sanctificat. Dicitur verum antecedens, et omisso iudicio de possibili casu apud nos falso, negatur consequentia: ratio disparitatis perspicua est, quia personalitas verbi non est entitas medians realiter, et physice inter sanctitatem increatam Deitatis, et humanitatem, sed tantum mediat virtualiter; non enim distinguitur deitas a personalitate realiter, sed virtualiter: unde unio hipostatica solum immediate realiter, et physice tangit ad Deitatem, qua unione intercedente Deitas cum humanitate physice unitur: in casu autem Gracia habitualis Angeli nullo modo unitur realiter, et physice humanitati: et natura Angeli esset entitas medians realiter, et physice inter Graciam habitualem Angeli, et humanitatem, unde illam nullo modo afficeret formaliter.

5 Arguitur 3º. si humanitas Christi Domini sanctificaretur formaliter a Deitate ut virtualiter distincta a verbi personalitate, sanctificaretur etiam formaliter a tota trinitate; sed hoc est falsum: ergo etc. probatur maior: quia communicatur Deitas ut communis toti trinitati, communicatur toti trinitati; sed Deitas ut virtualiter distincta a personalitate verbi est toti trinitati

coy: q. d. S. arguit: humanitas deificat formaliter de-
itate, quin deificet a tota trinitate; ut ostensum est in 6. mo-
do actione ... deificari formaliter, et formaliter sanctari; quoniam
potest humanitas sanctari formaliter a deitate, quin a tota trinitate
sanctetur. Item Dus. negato huic eodem plane pacto, ac non
respondimus ... inter disputandum de immediatione
unionis naturae divinae cum humanitate: et doctrina quae tunc in-
ficiabatur, amplectitur modo ... : quod in nostra ...
strationis ... est.

Discurrenda igitur est maior: si humanitas
sanctatur formaliter a deitate ... et ... ab aliqua
determinata persona, quae terminat, scilicet persona verbi, sanc-
tatur a tota trinitate formaliter, concedo; et sanctatur a deitate
dependenter ab aliqua determinata persona, quae terminat, ubi a deitate
quae terminetur determinata ... persona, nego. hoc a modo
non convenit deitati ut a tota trinitate sanctificet formaliter humanitatem, si
... ... convenit ut a tota trinitate terminare ... , aut aliquam
trinitatis personam; ... convenit ... determinatam aliquam personam
exigenti, et terminanti; ... convenit deitati humanitatem sanctare
... cum humanitate in unitate suppositi determinati, scilicet
verbi Dei: quod trinitati personarum non competit, neque competit deitati
... personarum; ... An ... Dei humanitas sanctetur
formaliter, et ... quod ab unione hypostatica. Caque ... nega-
tiva nobis ... ab autoritate, et ratione ... .

Sanctari formaliter in quo est, ... , cum vis ad sanctitatem
habendam, situs est unionis ... principalis in sua sanctitate,
... subjecto: sicut de albare formaliter in quo, est, cum unionis ...
... in sua albante ... subjecto. sanctitatis ... in qua

i, cum [illegible] in sua, esse, et ratione sui sanctitatis subiectum, et non praecise quatenus sit medium, aut causa ad [illegible] principium sanctitatis communicandae subiecto. Unde tamen omnes docentes, Christi Domini humanitatem sanctari formaliter, per increatam verbi divini sanctitatem, a nobis hipostaticae sanctae [illegible] ut quo humanitas: sicut unio Gratiae habitualis cum anima sanctificatae [illegible] utque ipsius animae [illegible] utraque unio in medium, causa ad [illegible] sanctitatem communicandam. Et [illegible] divini sanctitatis utique, atque scilicet unio hipostatica esse, et ratione sui tanquam forma, et sanctitas creata sanctificet humanitatem Christi Domini, cui unitur, tanquam, et in subiecto phisico recipitur.

Alii tamen sic frequenter docent [illegible] [illegible], quorum expressiores fuerunt [illegible] Cardinal. de 2, § 4, et [illegible] de 55 § 1. et in eam inclinat pater [illegible] de 51 § 3 n. 5: [illegible] si ab his [illegible] adducunt Gabriel, et [illegible] [illegible] aliquid, et ex nostris pater [illegible] [illegible] 11 de divinis perfectionibus c. 6. [illegible] [illegible] sua [illegible] [illegible] [illegible] partis suae, quod perspicue docet ex [illegible] Dor. de 17 § 1. unionis hipostaticae solius sanctitatem [illegible] [illegible], seu medium quo, sibi [illegible] illius sanctificationis quae [illegible] per sanctitatem increatam verbi. Negativae [illegible] subscribunt [illegible] apud Godoy de 21 § 3. et ex nostris pat. [illegible] suarum partium de 41 c. [illegible] [illegible], Ragusa, Turrianus, Gaspar, et [illegible] [illegible] de [illegible] difficultate 1. [illegible] de 47 § 3. Granado [illegible] de 1. [illegible] de 31 § 3. Ludo de 16 Antonius [illegible] [illegible] tr. 6 de perfectionibus Christi [illegible] 1. de 1. c. 13 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] firmiori.

[illegible] [illegible] nobis [illegible] [illegible] [illegible] unio hipostatica vere et formaliter sanctitas humanitatis Christi Domini [illegible], et ratione sui [illegible] utique humanitatem. [illegible] [illegible] [illegible] unio hypostatica [illegible] formalis, et adaequate [illegible]

solus e unitio realis, et physica humanitatis cum persona uerbi, siue cum sanctitate increata: ex qua unitione, sibi nexus uni-
bilis unius X. suppositi cum duplici natura, d°, scilicet, et huma-
na, conceptus unitionis realis, et physicae, humanitatis cum persona uerbi
seu sanctitate increata, non e conceptus uere, et formalis sanctitatis
respectu humanitatis X. D.: q. omnis unitas per omnia: q unitio
realis, et physica humanitatis cum persona uerbi, seu sanctitate in-
creata carnis, est uero et formalis sanctitas humanitatis, siquidem
est ultima et formalis denatio ut humanitati communicaret talis
diuina sanctitas, siquidem est ultima et formalis denatio, ut
humanitati communicaret deitas natura; si necessaria ex capite e uerba, et
formalis sanctitas humanitatis: ergo.

Minor suo ad ... per uerbat
etiam apud AD: continet est ultima et formalis denationis, ut ali-
cui iusto communicet sanctitas, solus e est medius, et uia
ad sanctitatem; non est formalis sanctitas: ad patet in unione me-
dia qua gracia habitualis unitur animae iusti, quae licet supe-
rioris charitatibus sit, cum quod non sit ultima, et formalis de-
natio, ut alicui iusto communicet gratia habitualis, ipsamet unio
non e formalis, et uera sanctitas; ita enim Gracia habitualis
sanctitas ut quidem; unio a solis est uia, et ut medius ad
eius sanctitatem, et ultimo formali denans ad illa habendam:
ex quibus formaliter discurrimus: est uia secundum ad
eius sanctitatem Dei unio non e conceptus uera et formalis sanctitatis,
sibi formalis sanctitatis unitatem, e est ultima, et formalis denationis,
ut humanitati communicet formalis deitas sanctitas, solus e est uia,
seu medius explicans Dei sanctitas humanitati: a est ultima et forma-
lis denationis ut humanitati communicet formalis sanctitas, non e concep-
tus uerus, et formalis sanctitatis, siue formalis sanctitatis ut quidem.

Quaestio 33
dicitur quia ad 3.q. mihi per ..., cui maxime innititur ... ad eorum
unionis dispositionem est formalis sanctitatis nimirum a e Gracia ha-
bitualis
... q. imago e communicatio et participatio nat. ... .

pay, et hoc effugiis procedat. esse ultimum consti-
tutionis, ut humanitas communicet naturam divinam, non esse consti-
natam Dei, neque ... partantis, et imitantis naturam Dei;
ita, quis consensui neque in natura Dei, neque ... partantis, et
imitanti naturam Dei, non esse, ... sanctorum humanitas.
Unitio talis, et physica humanitas cum persona verbi non
... vera, ... sanctorum, quamvis ultima, et ... liscu-
tatio, ut humanitas communicet naturam Dei. maior ...
... quippe, quod esse ultimum, ... ditationis, ut humanitas
communicet naturam Dei, non dicitur ... esse consti naturam ipsius
Dei) esse ultima, ... ditationis, ut humanitas communicet natu-
ram Dei, ... id, quo communicat ut medio, quo par-
tat ut medio, humanitas Dei naturam: seu esse communicationis ut quo,
et partationis ut quo naturam Dei; ... talis esse communicationis, et par-
tationis naturam Dei, non esse ... sui consti partantis ~~et~~ et imitantis
naturam Dei; quod ~~...~~.

54 ... ex caput adducere, Gratia habitualis ...
et consti ... communicat ... participes naturam Dei: quod ipsa Gratia
in natura Dei per partationem, seu imitationem, aut expulsionem;
... quod hoc reddit filius Dei, non propriis, et naturalis; in adop-
tionis, et per imitationem filiationis naturalis; imo, et reddit hos,
... scripturis, Deus, non propriis, sed imitative: quamvis
naturam Dei partantis immanenter ... per gratiam habitualem reddit ...

novus Dei ... admittit quod ... in ... partantis: imitativus ...
... exprimitur gratia habitualis ... natura quamvis ...
supernaturalis ... radix totius humanitas et supernaturalis ...
habitus supernaturalis ... naturam Dei. Unio hypostatica
ut optime notavit ... ... 30, licet ... medius
et deificans humanitas, quatenus ... iungit cum divini-
tate; ipsa tamen non deificat, quia ... nec partantis ... di-
minutive in natura Dei; ... ... unitio physica cum natura Dei
... sit maior unitio cum natura Dei, quam ... unitio ... gra-
tiae habitualis non ... humanitas, neque deificat formaliter. ...:

q excogitari qd sit diiunctio cum natura Dei non infinita, cum natura Dei, neque rr, neque imitativa, i. cum maius communicationis, et passionis ut quo natura Dei per maius connexionem cum natura Dei non amplius quam ictiu imitationis.

Hoc constat in actione productiva unionis hypostaticae, quae maxima diiunctio Dei naturae cum humanitate quam in Gratia habituali: concurrit quippe metaphysice cum unione hypostatica, quae est maxima diiunctio naturae Dei cum humanitate: unde diiungit mediante ea, et efficiunt humanitatem cum natura Dei; Gratia autem habitualis ita diiungit animam cum natura Dei: et actio productiva unionis hypostaticae non sanctificat humanitatem, in unio, et medium ad sanctitatem habendam; quia quod unio hypostatica sit maxima diiunctio solum et physica Dei naturae cum humanitate, non infert esse formam sanctificantem in unione, et medium ad inchoatam sanctitatem habendam.

Hanc notionem collimabant ... et Suarez dum ex ipso probant exemplo unionis, qua Gratia habitualis unit animam, quae unio licet sequatur per concretionem afferat sanctitatem; non tamen ut ipsa, sed ut media, etc. Huc etiam respicit, quod in ipsis X ij notatur afferre et ingeniose persequitur sanctitatem ... anno suo 168. nihil unionem hypostaticam parum aut nihil perficere ratione sui humanitatem, et multo minus quam habitus fidei, et spei, qui obiecta exigua perfectione non perveniunt ad ... sanctitatem quippe unionem sui motivum, et modum a ... in contractis, et perfectissimis: neque enim in iis, sed modum actionis, et complexio, compositio quam ... actionum: neque habentem, neque ipsa habita, sed solum habituum qualitas: inde quod non aestimatur filius ratione sui aestimationem diversam ab aestimatione extremorum: neque habere animam non aestimatur, nisi aestimatione ipsius animae. In idem etiam intendit ... dum de statu non suo ... philosophari: unio hypostatica ... habet necesse unum unius extremi alteri, scilicet humanitatem personae, et sanctitatem Dei: et quidquid aliud excogitetur praeter ipsum conceptum in extra conceptum unionis; in natura

sibi uniri. ubi sanctitatem non est illud sanctitatis formalis, quia
quod: quia unio hipostatica non habet sanctitate humanitatem formaliter ut
quo.

67 Exponit etiam, et confirmatur et longius nostram partem propositam
exterendo, extendens omnium, exceptis unionem, non neque unitum
humanata, neque cognitum ab his, ut tribuant per se ipsas subiectis
effectus formales univoce solis effectibus formalibus ultimis, quos
praestant sibi, quorum est unionem modi, in solo, ut dicitur
ultimo forma ad praestandum subiecto, cui communicatur, constitutio
ad quod unitur, adaequate sufficiens ex parte ipsarum praesupponit:
quia dicitur unio albedinis non est alia quaedam albedo tribuens
se ipsa ut quod subiecto effectum formalem albedinis: unio animae cum corpore
non est alia quaedam anima praestans corpori effectum formalem animati: ita
cum unio hipostatica solum sit ordinata modaliter dictans unibilem
Deum ad sanctificandam formam humanitatem, neque ipsa requirit esse forma san-
ctificans ut quod humanitatem. Caput de his reclamantibus [illegible].

Sequuntur Ad 1o unio hipostatica ratione sui et [illegible] indicatur,
est perfectior participatio naturae Dei quam gratia habitualis; [illegible] ideo
est forma sanctificans. in placit, et ut quod, quia est maior Dei participatio.
quaeque: per hipostatica unio ratione sui Deus se [illegible] est forma
implicite, et univoce sanctificans humanitatem. minor et consequentia [illegible]: maior
[illegible] videtur: a unio hipostatica rationi sui [illegible] ; naturam Dei [illegible]
[illegible], et [illegible] participatio [illegible] supponit; gratia a natura Dei
non est tanta participatio. Confirmatur 1o: eo perfectior, et maior est sanctitas
quo perfectior, et maior est coniunctio cum Deo, sed unio hipostatica est maior
et perfectior coniunctio cum Deo, quam gratia habitualis, et ut [illegible]
quia est maior et perfectior sanctitas humanitati. 2o: quia [illegible]
[illegible] cum peccato est forma sanctificans sed unio hipostatica est [illegible]
incompossibilis cum peccato etiam veniali, immo etiam peccabilitate [illegible].
3o quia [illegible] unionis hipostaticae [illegible] humanitati carentia pecca-
ti, impeccabilitas, amor Dei, atque [illegible] rectitudo

in ordine ad honestum actum, et supernaturalem gratiam;
Est igitur vera, et formalis sanctitas.

Respondendo neg.: unio
imperfectior participatio naturae Dei, quae per gratiam habitualem in genere physico, et physice coniunctivo naturae, et sanctitatis Dei, secundo neg.: in genere imitativo, et expressivo naturae, et sanctitatis Dei, nego. Ad cuius ut vera, et formalis sanctitas in participatione Dei naturae quomodo libet indicata: si enim habent per quamq. connexionem, nihil [illegible] et ratione sui dicta natura, et sanctitas: solum quippe ex hoc [illegible] habet esse viam, et medium, quo natura, et sanctitas Dei communicatur [illegible] humiliter, cui mediante copulatur animae. solum ergo est sanctitas vera, et formalis illa, quae ratione sui, et per suas perfectiones [illegible] natura et sanctitas Dei per identitatem est natura, et sanctitas [illegible] per imitationem et expressionem: talis est gratia habitualis, quia per suas perfectiones ita imitatur, et exprimit naturam Dei, et sanctitatem, ut iustus per illam dicatur Deus participative, et imitative filius Dei, et [illegible] dio cum, et eius imago, patris referens mores, et actus; et ad recte, honeste, et supernaturaliter operandum sit dispositus: hoc modo participare Dei naturam, et sanctitatem est sanctum fieri, et [illegible] actio a modo participare, per quamq. scilicet connexionem, et coniunctionem physicam cum natura et sanctitate Dei, solum est esse dispositionem, viam et medium, quo natura, et sanctitas Dei humiliter communicentur. videtur ita n. 54.

Hinc ad [illegible] confirmationem [illegible]: quomodo est perfectior coniunctio cum Deo per unionem, et expressionem naturae, et sanctitatis Dei secundo; per physicam connexionem cum natura, et sanctitate Dei, nego [illegible] aliquo modo: quod est realiter impolluta [illegible] ratione suae bonitatis, et perfectionis, est sanctitas, secundo; ratione alterius impolluti [illegible], cum quo habeat connexionem, nego; actus fidei, quo, aliquis credens speciali Dei revelatione se esse in gratia, est intrinsece, et realiter impollutus cum gratia; nec tamen est sanctitas: quia id [illegible] illi actui ob connexionem realem cum ea revelatione; non a ratione suae bonitatis, et perfectionis, cum illa [illegible] aequalis

humiti, et perfectione altiori, atque fidei, quo nullus creabili oritur revelatione. similiter accio [illegible] ducitur a gratia habituali, et cum unio [illegible] in [illegible]. Ad [illegible] puto; nec [illegible] sanctitate [illegible] [illegible]. sequitur [illegible] sanctitatem sit dignitas, et perfectio [illegible] [illegible] excludens [illegible] [illegible] nexu [illegible] alio: sicut exclusit unio hypostatica [illegible] connexionem cum sanctitate increata, quae humiti applicatur, et communicatur. ad 3m nego [illegible] [illegible] [illegible] humiti [illegible] perfectionem [illegible] unioni hypostaticae; [illegible] ratione [illegible] quae unitur.

2°. sequitur [illegible] sanctitatem [illegible] ad rationem sui habet [illegible] [illegible] debitur humiti [illegible] habituali, et [illegible] habitibus [illegible] in summa intentione; [illegible] unio hypostatica in [illegible] aequalis [illegible] dono increato: [illegible] [illegible] sanctitatem [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] per se ipsa. confirmatur 1° humiti Christi Dei debetur [illegible] specialis cultus adorationis [illegible] unionem hypostaticam, [illegible] specialis cultus adorationis [illegible] requirit, nisi titulo specialis sanctitatis: [illegible] unio hypostatica [illegible] [illegible] [illegible] aliquam specialem sanctitatem. confirmatur 2°. sancti patres [illegible] [illegible] unionem hypostaticam maximum Dei donum in [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ratione sui potest esse [illegible] [illegible] [illegible] sanctificat, [illegible] [illegible] habituali: quandoquidem sanctitas [illegible] perfectio simpliciter simplex; [illegible] unio hypostatica [illegible] [illegible] ratione sui sanctitas.

[illegible] omittam,

[illegible] [illegible] habitualis, [illegible] dona humiti Christi [illegible] [illegible] unionem hypostaticam, ratione sui perfectionis; [illegible] sanctitatis increatae, quae humiti communicatur [illegible], et [illegible] ad ea omnia dona. ad 1um [illegible] [illegible] dicendum, specialem et excellentissimum cultum debitum humiti Christi Dei ratione dignitatis [illegible] intime [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] suppositi; [illegible] ratione unionis, [illegible] qua [illegible], et unitur [illegible], ad 2um etiam dicendum, [illegible] [illegible] extollunt unionem hypostaticam, [illegible] [illegible] habituali,

videntur præter quæ non occurrunt de perfectioni[illegible] [illegible] præcisione
sui, [illegible] ratione divinæ [illegible] per ipsius unionem ut cuiusque elevationis op[illegible]
[illegible], et communicat humanitati.

Hinc colligitur, gratia habitualis ratione uni-
[illegible] perfectionis [illegible] entitative unionem hypostaticam [illegible] : [illegible]
[illegible] quia unio hypostatica non prius habitat aut inolevit in se, et in suo
[illegible] recipere cum bonitatis, et perfectionis gradu, qui media ipsa
unione communicatur humanitati; [illegible] pura modificatio, et terminatio, ut
ille bonitatis, et perfectionis gradus humanitati communicet: median-
te scilicet unione tanquam prima elevatione; non tanquam subiecto,
[illegible] quasi subiecto prius habente, et recipiente in se eam perfectionem, quæ
per ipsa tribuit humanitati; [illegible] habitualis vero, et in habet in se per-
[illegible] omnes perfectiones, quas per ipsa ut forma principalis communicat
humanitati. [illegible] an, et quanto gratia habitualis humanitatem Christi
sanctificet. [illegible] Caput seqiuitur [illegible].

Et si de fide sit, dari gratiam in anima Christi Domini gratiam habitualem accidentalem,
ut post [illegible] de [illegible] [illegible] optime exponuntur
docent [illegible]; imo [illegible] communicat [illegible], et ne-
gativa sit, quia nulla sit adeo urgens [illegible] [illegible] fuerit, neque
[illegible] ab auctoritate sacræ scripturæ, conciliorum, et patrum, ut hanc in-
[illegible] [illegible] veritatem [illegible]; adverte [illegible] [illegible]
[illegible] reddidit [illegible] thomas, qui in illa [illegible]; licet
ut verus [illegible], ob sacræ scripturæ textus, et patrum [illegible], quæ contra
adducuntur, facilime exponi possunt de sanctitate increata,
aut actuali. [illegible] ad [illegible] Christo Domino gratiam habitualem
[illegible] [illegible] [illegible], quæ gratiam habitualem [illegible]
[illegible] [illegible] theologi: ut [illegible] rationibus [illegible].

1° [illegible]
[illegible] quorumdam [illegible] docentium, [illegible] esse in Christo Domino gratiam habitualem

q. absque illa Xi Di opera meritoria n. essent, merito coit
relucit: cum Xi opera sufficientissime dignificent ad premiu
infinitu, et sint valoris simpliciter infiniti, convenit, ad in
telligant pertinere a persona Dia [illegible] digna, [illegible] quod
[illegible] clarus dignificativa humanitatis Xi Di, ut in 1° de [illegible] 1°
aliorum titulorum [illegible] naturalis [illegible] in X°, quod [illegible]
Xi ut suppositio previa ad unionem hypostaticam, etiam [illegible]
pro passiva, seu receptiva doni supernaturalis n. indiget [illegible]
recipiendis per gratiam [illegible] supernaturali, [illegible]
[illegible] in infinitum. 3a ratio. Ex hoc [illegible] [illegible] meritis
humanitatis Xi Di absque [illegible] habitualis sancta n. fore, [illegible]
et [illegible] [illegible], sanctam humanitatem Xi Di per [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] dona [illegible] limites [illegible] nostri [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. scilicet, quod [illegible]
naturales [illegible] naturalis [illegible] habitus super
naturales [illegible] intrinsecus; [illegible] naturalis [illegible] [illegible]
[illegible], necesse fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
urget: 1°: q. a peccatore exercet naturalis plures actus supernaturales
absque gratia naturali; imo et absque aliis habitibus [illegible]
2°: q. etiam in peccatore dantur naturaliter habitus supernaturales, scilicet
fidei, et spei, absque gratia habituali. 3°: q. humanitati [illegible] magis [illegible]
[illegible], [illegible] iure habitus supernaturales [illegible] supernaturalis [illegible]
persona Dei sibi intrinsece unita, [illegible] habitualis: [illegible]
[illegible] possint, et habeant habitus supernaturales [illegible]
radicem in humanitate Xi Di, scilicet personam [illegible].

4°: q. si habitus su
pernaturales naturaliter [illegible] gratiam habitualem, [illegible], et [illegible]
[illegible], cum ipsi habitus sint per divinam [illegible], exigunt [illegible]
[illegible] naturam Dei, [illegible] habitualis; [illegible] persona [illegible]
unita humanitati perfectius [illegible] naturam Dei: [illegible] n. violente, [illegible]
naturaliter existunt habitus, si adhereant persone [illegible], [illegible]
[illegible] humanitati unitae verbi persone; [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] stantes, et principalis: [illegible] actus supernaturales a [illegible] mis exigunt principia seu elicitiones intrinsecas, et supernaturales; sed ob [illegible] potentia [illegible] actus supernaturales [illegible] supernaturale [illegible] intrinsece humani: [illegible] alium modum [illegible] supernaturales [illegible] sufficientes [illegible] humani Christi, obnixe [illegible] intrinsece unita. [illegible] intrinsece decerni, neque requiri natio in humanitate Christi [illegible] habitus supernaturales [illegible] actus supernaturales [illegible]: [illegible] omni [illegible] humanitati intrinsece unita [illegible] supernaturalia, et eminentissime charitas, spes, justitia, misericordia, et aliae [illegible]; unde Christi humanitas [illegible] ipsa intrinsece unita [illegible] naturaliter [illegible] omnes eiusmodi actus supernaturales.

[illegible] supernaturalibus divinis [illegible] naturalibus divini [illegible] Christi [illegible] dicat [illegible] scriptura, maxime [illegible] dicitur, [illegible] anima [illegible] Deo reddatur [illegible] charitatis [illegible] communicati, [illegible] per gratiam [illegible] potest Christi [illegible] et gratia [illegible] divinus [illegible] [illegible] per hoc [illegible] per [illegible] reddit eius anima [illegible] grata Deo [illegible] sicut [illegible] cognoscitur [illegible] nobilissima [illegible] Deo [illegible] cognoscit [illegible] supernaturalem [illegible] imo [illegible] naturalem [illegible] ornat, et perficit in [illegible] connaturali; [illegible] sancte [illegible] per nobilissimam [illegible] ornari, et perfici [illegible] ad perfectionem, et supernaturalem ornatum, et [illegible] Dei [illegible] habitualia dona supernaturalia, quae [illegible] statui beatifico, et [illegible] [illegible] humani [illegible] Christi. 3° [illegible] apostoli doctrina, quod [illegible] accepimus, [illegible] [illegible] sicut [illegible] accepimus [illegible] plenitudine [illegible] accepimus.

In [illegible] [illegible] nunc hic [illegible]

fuerit de facto in Xp̃o, utrũ infinita sit, an finita, quam posse infinitam intentionem qualitatis, scientia, gratia esse existimare ... tales: in qua plures ex nostris, et aliis, et ... [illegible] negant, ut alii cum Bannes, Suares, Lancelot, Lucio, et aliis, plurimis docent, ... posse infinita in ... esse ... dicit gratia habitualis, quae de facto datur in Xp̃o; ... Alva de ... et Vasquez ... d. ... quod non possit esse gratia actu, et ... infinita intensive, ... adhuc admittunt existere in Xp̃o cum infinita intentione, ... qui posse in philosophia admittunt infinitum in intentione, ... quae existit in ... docent existere in gratia Xp̃i, ... infinitum ... suis ... Bannes ... de ... Suares ... de 80 ... d. ... de 129, et alii quos citat, et sequitur ... Cardinalis in ... et ingeniosus ... de gemino ... Mariani ... de 1° ...

Prima

Assumpta humanitas Xp̃i per unionem ad Verbum Dei reddita dignissima, cui ... de facto gratia habitualis ... intentio, quod et possit, et ad perfectionem ... Xp̃i pertineat, et non habeat unde limitetur, atqui gratia habitualis incrementum ... et infinitum ... et ad perfectionem ... Xp̃i pertinet, et non habet unde limitetur; ergo gratia habitualis ... infinita de facto ... in humanitate Xp̃i. Maior ... dignitas et excellentia humanitatis Xp̃i ... cui unita ... summa ... Deus: ergo dignissima ... humanitas incremento ... nisi tale incrementum ... impossibile ... sit, ... aliunde habeat, unde limitetur. ... ad ... quo ad ... ex philosophia ... quo ad posse intentionem ... qualitatis. ... ad ... dubitari nequit: ... infinitudo ... ad ... perfectionem ... pertineat ... ad perfectionem ... plenitudinis ... cui ...

[illegible] infin. intrins. [illegible]
[illegible] mini pars, scilicet in eum
[illegible] [illegible] in [illegible] unde limitat. in x. [illegible] infin.
[illegible] [illegible] supposita [illegible] infin. intrins. [illegible]
[illegible] in x. limitat. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], neque extrinsecè acceptae, aut in dignitate [illegible] x.
aia [illegible] supponat [illegible] [illegible] infin. intrins. [illegible]
x. dignitas infin. [illegible] sit, et longe superari cuiuscunque
[illegible] extrinsece neque ex extrinseco voluntate Dei, volen
[illegible] [illegible] Di infundere: quia divina voluntas
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] minime [illegible]; imo [illegible]
[illegible] x. [illegible] personae [illegible] [illegible]: [illegible] volu-
it [illegible] [illegible] infin. intrins. x. [illegible] dignitatis
simpliciter in [illegible] [illegible] et in x. summe placuerit, et
illud [illegible] universas [illegible], [illegible] capita
[illegible] infin. intrinseco [illegible] limitari [illegible].
[illegible]
Thomae in [illegible] hac mihi perspicua e: [illegible] [illegible] ingrau
[illegible] infinita [illegible] in [illegible] suspendet: [illegible]
talis in x. potest duplicit. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alio modo [illegible] [illegible] [illegible] potest
[illegible] infinita, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] infinitam [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] solis [illegible]
[illegible], et carere infinita, [illegible] summa [illegible] intrinsece extra [illegible]
facto in aia [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
summa [illegible] alterum [illegible], [illegible] summa [illegible] x. [illegible]
[illegible] x. [illegible] dignitas et excellentia [illegible] summa [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad alterum [illegible] [illegible] sum-
ma [illegible] ad alterum [illegible] [illegible] [illegible]

cuiuscunque a [illegible], creatura [illegible] infinita [illegible] limitata [illegible] tales, si persona Christi [illegible] dignitas [illegible] illimitata: et summa potentia [illegible] Christo [illegible] ad actus infinitos. hoc intelligendum [illegible] de potentia, seu providencia ordinaria, non de potentia, seu providencia absoluta ut indico [illegible], quod [illegible] [illegible] creatura habeat [illegible] intention [illegible] naturalis, quia [illegible] [illegible] et quod [illegible] de potentia absoluta [illegible] [illegible] naturalis [illegible].

[illegible] summa [illegible] gratia ipsi Christo impossibilis [illegible] summa [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] quia summa [illegible] gratia ipsi Christo [illegible] [illegible], gratia [illegible] in Christo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christo [illegible] impossibile, semper [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] in Christo, [illegible] [illegible], Christo [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] simul [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] summa [illegible] [illegible] ipsi Christo impossibile. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

~~[illegible] [illegible] [illegible]~~

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturalis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supernaturalem dignitatem [illegible] Christo.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christo [illegible] [illegible] naturalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christi [illegible]

qui caput est omnium ... plenitudinem eius accepimus; quinde
... dignissimus ad ... sanctitatem potest perficeret. ad ... ipso
... senatus ex ... Christi ... unione: ... negat
... illatio: ... naturalis ... constituere potuit illius adoptionis ...
illud ... quod ... ... filiationis naturalis, et extrinsece
... respectu adoptantis. ... alia, ... , ...
... ... in ... naturalis, ... supernaturalis:
... in ... medium ... inquirendo: ... ...
... medium ad beatitudinem: ... habet bonitatem
... ad beatitudinem, ... habet ... ... bonitatis perfectionis
... suo subiecto cui inest, ... constituunt.
... ...
... arguitur ... in ... non ... proportionata natura humana ...
... gratia ... naturali ... ...
... non ... perfectionis ... pulchritudinis ... Christi: ...
... sicut ipsa ... perfectissima in ... ... , licet ... sit ...
... fita; licet ... maxima, et perfectissima ... qui ...
... naturalis ... fita ... nulla ... ... infinita ...
... ... coget ad admittendum ... Christi ...
infinita: ... intentionis ... requirit ... infinita
... Gat. II, ...
... arguendo ... infinita ...
... proportionata natura humana Christi ... ... pacificative ... ...
... ... Christi ... ...
... infinita ... humana Christi ... ... infinita per
... ...
... debita et proportionata ... ad ... ...
... ... infinitionis ...
Christi ... in ... sanctitatis, ... , ...
... infinita ... : ... ... et
excelentia ... . Christi in ... naturali, ...
... in ... : sicut in ... supernaturali per ... naturalis
... ... , ... Christi ... naturali perfectissimo ...

ciii

et si contradicere videatur, non esse in esse supernaturali perfectissimo, [illegible] si infusa habitualis [illegible] dignitatis [illegible].

Sicut [illegible] [illegible] indigeant quinque Christo esse, quod eius anima sola habeat [illegible], [illegible] supponat infusa: indigentia scilicet physica, [illegible], [illegible] naturalitatis. ad [illegible] dico, non cogit [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] sufficiens [illegible] [illegible], [illegible] dignitatem et ex [illegible] [illegible] unitionis [illegible] [illegible], et [illegible] naturalitatis [illegible] [illegible] ad habendas infusas ornatus, [illegible] pulchritudinis [illegible], quod [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] actus in [illegible] [illegible] admittunt in Christo [illegible] [illegible] [illegible] Scipolan [illegible] de [illegible] § 4 et licet infusa [illegible] [illegible] non [illegible], [illegible] infusas [illegible] [illegible] [illegible] ad actus supernaturales [illegible] ad ornatus, pulchritudinis [illegible] Christi [illegible] correspondentis dignitati, et [illegible] [illegible] unitionis Christi [illegible] unionis [illegible] [illegible] divinae, et [illegible] [illegible] naturalis in [illegible] suppositi: quae [illegible] apud me infusae dignitatis [illegible]: sicut et infusas esse dignitatis [illegible] [illegible], [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] Cardinalis [illegible] de [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habitus, [illegible] [illegible] [illegible] infusa [illegible], [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christi [illegible] in [illegible] [illegible], anima Christi [illegible] in [illegible] infusas [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] infusas [illegible] [illegible], et ex [illegible] [illegible] per [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] supernaturalis [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] naturalis [illegible] [illegible] actus intentionis infusae. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui non [illegible] [illegible] [illegible] naturali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et significantis [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]

deberet ... infinite intensive habere, et actus eius habere ... infinite intensive ... adiuvante Christo ... ...

Si vero argueretur omisso maxi... negando maiorem ... sicut ... conatum in actus supernaturalis infinite intensivo, nego maiorem: ... elevato ... aut ... supernaturali infinite intensiva, recedo. ... defectus ... infiniti ex parte ... naturalis ... actus infinite intensivo ... suppleri potest a principio elevante: sicut ... potentia ... per conatum ut 4 ... elevare pondus ut 4 ... adiuto ... principio potente impendere conatum ut 6 elevare potest pondus ut 6 ... quod maxime ... in productione ... infinite intensive ... intentionem ... partibus, seu gradibus ... in infinitum ... actus ... perfectione in suo linea. ... nego ... naturalis ... concurrunt ... supernaturales ... actus ... elevante a principio ... supplente defectus ... naturalis ... operantur illi ... limitationis, et finitudinis ... limitationis ... naturalis elevato ad ... supernaturalis ... elevata ... limitationis ...

Arguit 2°

idem author ... in Christo ... daretur ... naturalis, seu summe possibilis: tunc ... naturalis ... in aliis iustis, et fuit in damnatis ... tunc ... in Christo ... angeli boni, tunc ... repugnat, quod humanitas ... gratia ... sancta, ut suis bonis operibus nequeat fieri sanctior, ... in humanitate ... omnis ... possibilis, ... suis bonis operibus fieri sanctior, ... naturalis ... augeri non ... ergo nequit dari infinita ... in Christo. ... quae ... debet dari in Christo infinita ... summa ... intensionis ...

... plura ... argumento huic ... facillime ... nego ... nulla ... quod ... naturalis possibilis existere ... in Christo, et impossibile est, ... impertinens plane est ... Christi

Di perfectioni.

Sic in secundum libertas ... qui ... gratia talis augeri posse ... cum ... et quia ... sit, et quidem bene notauit ... Deus, meritorie, ... sensus uidetur negare ... nata in ... dicuntur augeri ... merita liberitatis, dignificando scilicet ... ad premium nouo ... in infinitum per ... in ... quamuis ... ... quippe ... nata ... semina ... fuerit ... si id ... falsum esset, ... dicere ... qui habuit in infinitum frumentum ... semine ad nouum ... comparandum, eo quod habebat infinitum frumentum: ita falsum ... dicere ... qui habuit actu infinitum ... comparandum infinitum ... sicut ... comparandum ... communionem ... quod scilicet unus infinitum in numero ... aut intentione ... esse maius alio: ... ad infinitum ... quod maius illo ... possit ... solum ... concedit, ita quod ... habuit ... .

Arguunt 4° ex M.° ... Godoy ... Deus naturaliter ... negant ... infinita ... gratia ... infinitas ... ... non ... naturalis ... infinita ... maius ... infinitum partiano ... nat. ... conceseret ... non ... comparabilis; sed negant ... partiano; ut non sit ulterius comparabilis ... partiano ... ... regiam. Soluunt ... argumentum hoc ... docentibus ... in ... habens in summo ... quod remisso, infinitam plane ... exitum in ... partiano Dei, ut Deus non sit ... ... possit aliam maiorem ... Dei, ... uno ... .

Qua [illegible] x [illegible] ignorantia, decrementi
[illegible] do [illegible] in ignorantia [illegible] charitatis [illegible]
interior [illegible] maxima potest, et [illegible], et summa [illegible]
tio potest [illegible]: unde [illegible] intelligit optime, ad [illegible]
[illegible] per [illegible] charitatis participet [illegible], et [illegible]
ultimus [illegible] per nos [illegible] augmenti [illegible] potest.

Arguunt [illegible]

1° si in [illegible] clare infinito charitatis [illegible] ponendo [illegible]
ca[illegible] finite visio clara Dei [illegible] sub [illegible] lumine
Gloriae; [illegible] repugnat in infinitum crescere talis visio [illegible] intensio:
[illegible] repugnat in [illegible] infinite intensa. [illegible] supponit maior [illegible]
[illegible] charitatis [illegible] tamen [illegible], [illegible] mensura, [illegible]
[illegible] Gloriae lumen, et visio clara Dei, [illegible]: [illegible] visio clara
Dei [illegible] intensive [illegible] in [illegible] infinita, [illegible], [illegible] creaturas [illegible],
[illegible] quas [illegible] habitus [illegible] adeoque [illegible] creatas [illegible] perfectius
[illegible] visione [illegible] Deus hoc [illegible] absurdum [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] superius [illegible]
[illegible]: [illegible] quas [illegible] [illegible]: [illegible]
[illegible] quod [illegible] visio clara Dei infinite intensa [illegible] infert debere
attingere [illegible] creaturas possibiles [illegible]
in [illegible] omnipotentia [illegible] solo [illegible], et [illegible]
[illegible]: [illegible] infert debere at-
tingere infinitas creaturas possibiles. [illegible], [illegible]
[illegible] debere clare attingere infinitas creaturas possibiles,
[illegible] dicere [illegible] omnes possibiles: ponunt quippe
infinitas creaturas videri [illegible], [illegible] possibiles videant; sicut
[illegible] ponunt infinitas, quin omnes possibiles creaturas existant. [illegible]
[illegible] admisso, [illegible] omnes creaturas possibiles,
[illegible] omnipotentiae [illegible], clare, et intuitive videret,
[illegible] perfectum modum visionis Dei [illegible] hendere, ut [illegible]
[illegible] in [illegible] de visione Dei: [illegible] adhuc [illegible] praedictas visiones
[illegible] adaequaret [illegible] omnipotentia [illegible] possibiles [illegible]

que [illegible] pris suis [illegible] [illegible] [illegible] vna [illegible]
exigit, ut fructus in [illegible] [illegible] explicuimus. [illegible]
impeccabile, & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nomine [illegible]
ca impossibile [illegible] sit in [illegible] [illegible] peccato [illegible] [illegible]
se, [illegible] hoc simile. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
gurationem

1 [illegible] [illegible] hominis subiecimus pluribus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] docent [illegible] [illegible] homo [illegible]
[illegible] ad incarnationis fidem [illegible] stabiliendam: ut scilicet hominem
[illegible] nostris [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] feminis [illegible]
[illegible] [illegible], alias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], & illud [illegible] [illegible] [illegible] nostros.
[illegible] portavit. alii etiam [illegible] defectibus, [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
ne ullo [illegible] excusatio [illegible] occasio [illegible] data, & [illegible]
[illegible] [illegible] humanae naturae defectus peccato [illegible] [illegible]
[illegible]: quorum specialiter ob [illegible] scholasticis, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] peccans [illegible] potuerit, [illegible] [illegible] [illegible]
verus [illegible] proximo peccandi [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible], et [illegible] apud [illegible] catholicos. [illegible]
2 [illegible], sibi [illegible] [illegible] [illegible] humanitatem [illegible] [illegible] [illegible]

»D. ad hoc ex illis verbis Christi [illegible] qui [illegible] fecit, [illegible] »
» [illegible] dolus in ore eius: [illegible] humanitas Christi, [illegible] »
[illegible] voris argui [illegible] peccato. [illegible] humanitas fu
erit defectu impeccabilis solum ex natura rei, aut ex decreto extrinseco Dei, sive ut [illegible] ex natura [illegible] au

[illegible] deus [illegible] in quo incognitus [illegible]
[illegible] miseris [illegible] gratia [illegible]
[illegible] tanti [illegible] gratia [illegible] reddit impeccabilis [illegible]
[illegible] solum ex natura rei, aut, aut ex decreto extrinseco Dei, licet
[illegible] peccabiles remaneant. [illegible] ex
[illegible] hoc, sive humanitas Christi [illegible] impeccabilis ratione unionis hypostaticae
solum mediante [illegible] ex natura rei [illegible] ratione unionis hypostaticae [illegible] hu
mani debita [illegible] naturalis: quae immediate
dat [illegible] impeccabilis solum ex natura rei.

Respondeo, angelica | 3
ratione [illegible] sit impeccabilis in quantum hoc, seu an, et quatenus, hu
manitas unita Verbo in unitate suppositi impeccabilis reddatur ratione
unionis hypostaticae. [illegible] dico ratione unionis hypostaticae: in quibus quaerendum
an ipsa hypostatica unio, quae [illegible] formaliter [illegible]
humanitatis reddat [illegible] ratione sui intrinsece impeccabilis ipsam humanitatem;
[illegible] quatenus communicat [illegible] humanitati [illegible] in unitate
suppositi, aequo formaliter ratione sui impeccabilis reddat humanitatem.
sicut a [illegible] [illegible] et digni ficata ad [illegible] in
[illegible] dicitur ratione unionis hypostaticae: [illegible]
[illegible] claritate, amoris [illegible]
unionis [illegible] alibi de humanitatis impeccabilitate disputat: [illegible] qui
[illegible] de [illegible] de [illegible] Dei [illegible]
secuti [illegible] peccans [illegible] peccabilitas [illegible]
[illegible] absolutum [illegible] visione [illegible] amore [illegible]
[illegible] a [illegible] impeccabilis ratione
[illegible]: [illegible] impeccabilitatem [illegible] et specialissimo titulo unionis ad [illegible] disquirendus est. =

4 quia sensus ... ex aliquo

potest, et debet: 2us, an Xi humanitas ita ab intrinseco impossibilis sit ratione unionis hypostaticae, ut haec retenta per se iam non possit per causas unionis, et peccati annexam possibilitatem. 3us. an ita ab intrinseco impeccabilis sit ratione unionis in verbo, ut per hanc unionis amittere non possit. 3o hoc exponitur exemplari in gratia habituali ... docentis esse impecabilibus ... cum peccato tali: licet enim haec utriusque sit ... aliis ... gratiae habitualis peccabilitatis proxime non impedit, imo optime potest cum potentia proxima peccandi; ita ... per partes potest amittere gratiam: unde licet hoc retenta gratia peccari non potest ... sensu ... composito; tamen absolute et proxime peccabilis manet sub gratia: ... gratia amittere potest ponendo partes; aufert enim a potentia gratia, quod ... erit partes, non aufer enda nisi partes ponatur. in utroque ... cogitanda nobis est natura de Xi impeccabilitate, et 3o ... nova ... praesens procedit. ut ex ... facile colligitur.

5 In universum

1. 1o in dicta docet, humanitatem Xi Domini non esse ex vi unionis hypostaticae impeccabilem, ratione non ratione unionis, et peccare in humanitate Xi Domini. ita Durand. in 3o distinctione 12 q. 2a. Scotus in 3o distinctione 12 q. unica: ubi ait, Xum fuisse impeccabilem ... non ratione ... unionis hypostaticae ... alio ... doceat, ... impeccabilitate ... ab intrinseco ... manutenentiae ... humanitatis impeccabilitas ... ab intrinseco esse ... de ... doceat, ratione humanitatis Xi Domini ... tunc ... ratione humanitatis Xi Domini, unione ... permanente, ... intrinsece, ... discipuli secuntur, ... ex de incarnatione

20, c. Bonnius c. 39 a. 11.

[illegible] ex parte, [illegible]

[illegible] dicitur, [illegible] Thoma [illegible] q. 15 art. 1°, [illegible] q. 3 [illegible] [illegible] Eutychiano de 34 [illegible] de [illegible] Damasciano a. 35 [illegible] de 14 [illegible] [illegible] de 53 [illegible] a. 34° [illegible] de 26 [illegible] de 43 A. [illegible] de 9, [illegible] 30 [illegible] [illegible] [illegible] pluribus [illegible] negativo [illegible]. Caput de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] ab authoritate maximis [illegible] [illegible] [illegible] synodi [illegible], [illegible] fuit [illegible] ex coactis Constantinopoli, [illegible] in [illegible] [illegible] tamen [illegible] de incarnatione Xi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Xo [illegible], ne cogantur admittere [illegible] peccati capaces: [illegible] [illegible]: nec metuendus [illegible], ne [illegible] [illegible] modo [illegible] personam [illegible] natura humana [illegible] [illegible] [illegible] voluerit peccare [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] natura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] admittere. [illegible] [illegible] [illegible] Xus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] natura [illegible] et immutabiliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Xi [illegible] deificatam [illegible] ad [illegible], ut [illegible] [illegible] repugnare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Xi [illegible] deificatam [illegible] [illegible] natura [illegible] [illegible] [illegible] Gregorius dicens, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] deificatam [illegible].

Accedit [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Dei copulatam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] [illegible] [illegible] filius Dei, qui filius hominis, et filius hominis, qui filius Dei: [illegible] [illegible] humana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] admittere [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], Xus [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

ex quo optime infert, nec potuisse peccare, ut contra [illegible]
sanctitas. quibus ex tiis [illegible] una, dimitis, et tam [illegible]
dexi impatire subiit per unionis ipsius, et assumptionis huius
adversus, non a [illegible] impossibile [illegible] exsequatur divine, [illegible]
per peccati Christus: ad [illegible] quinta veniam.

[illegible] tregua

[illegible], ut dicit, dogmatica, quae ex S. Thoma, [illegible]
ii, Alma Valencia, et [illegible] ueniunt [illegible] [illegible]
Deus pater: et cum tri repugnantiis Deus pater; [illegible] humanitas unita
verbo in sensu [illegible] posito unioni pater, [illegible] parere, cum pater [illegible]
[illegible] Deus, i et hoc: q. [illegible] ipsius [illegible] [illegible]
minis placet, [illegible] [illegible] Durandus, non implere, quod Deus pec-
cet per communicationem idiomathum, quia humanitas ipsi contra peccat;
sicut non implicat, quod Deus moriatur, et patiatur: quia humanitas ipsi [illegible]
et moritur: sicut enim Deus [illegible] summa sanctitas est, ita [illegible]
[illegible] uita est: et sicut peccatum [illegible] opponitur, ita mors opponitur [illegible]
[illegible] quare Deus potuit [illegible] peccatum humanitatis, ac [illegible]
misit, quin [illegible] immare parere, peccante humanitate, sicut immortalis
[illegible] mortuus, humanitate moriente.

10 [illegible] tenacius, [illegible]
[illegible] immare [illegible], et [illegible] per communionem Idiomatum [illegible]
[illegible], [illegible] ex [illegible] arguit [illegible] declinatione [illegible]
ne humanitas assumpta a verbo; eo ipso quod humanitas uniatur verbo, [illegible]
verbo, sed [illegible] titulo subdito directioni verbi, [illegible]
[illegible] verbis, illa ita regere, ut non peccet; subditur enim verbo humanitas
sicut sponsa marito, sicut pupillus tutori, sicut [illegible] exitibus [illegible]
[illegible]: a si verbis [illegible] non impediit humanitatis pars, [illegible]
[illegible] impedire, [illegible] sui [illegible] [illegible] per com-
munionem idiomathum. [illegible] hoc [illegible] filii, mariti, uxoris,
domini, servi, et principis pater populi impedire tenentur, [illegible]

Fe

R mos m

inter eos [illegible] et de [illegible] dicendum est, et quomodo ita
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impediendi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nisi [illegible], [illegible] ponere
[illegible], ita parte [illegible], ut [illegible] permittit [illegible]
sibi intimi [illegible] et [illegible] copulato. ideo [illegible] actionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cuius superioris, [illegible],
actionis [illegible], nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quo 11
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], po
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex unione hypostatica [illegible] humanitate,
[illegible] unionis peccare actualiter: [illegible] [illegible] humanitatis
[illegible] [illegible] [illegible] gubernando humanitatem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unionis hypostaticae [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] humanitatis
[illegible] ita regere, ut non peccet, [illegible] [illegible] humanitatem: neque
[illegible] [illegible], [illegible], [illegible] ex unione [illegible] humanitatem [illegible]
[illegible] specialis bonitas in actionibus humanis, praeter illas, quas habet
[illegible] [illegible] [illegible] dominii [illegible] [illegible], ex qua bonitate
oriatur specialis [illegible] humanitatis ita regenda, ut neque [illegible]
permittat, cuius [illegible] impedire tenetur, ut posset.

[illegible] [illegible] 12
obligationis [illegible] humanitatis sibi unitae [illegible] [illegible], sibi [illegible]
[illegible], probant [illegible] [illegible] exemplo: [illegible] in
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] tenet
[illegible] ad [illegible] [illegible] impedire [illegible]; hoc tamen non [illegible]
in Deo. Deus enim [illegible], quos per gratiam adoptat in filios, non tenetur
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]: [illegible] Deus, [illegible] in [illegible]
per gratiam, et [illegible] [illegible], nec [illegible] [illegible] tenetur
impedire [illegible] [illegible]. [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], Deus tenetur illorum im
[illegible] [illegible], quos in [illegible] [illegible] permittit in [illegible]. [illegible] Deus
princeps sui populi, et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obligatio

coat: q . omissa de vir . . . . . pari . dominio m
aiita, et Principe omnium . . . in Deo obligationes impedien
di hunitis sibi . . . pati, et ideo ab omnibus administranda: q . . .
dicit in Deo semper . . . instrumenta causa . impediendi,
. . . non posuit operationes creaturarum . . . , q . . . .
. . . et reliquit in manu consilii sui . aliud exemplum de . . .
. . . sensitivo, et corporis membris ad . . . in . . . dat . . .
. . . tamen non . . . . . . omni, et mali, . . .
. . . humanitas . habet divinus, et . . . .
. . . . et gratia Dei . quod . . . . . . ad . . . actiones
in ordinari . . . . humanitatis actiones . . .

13 . . . .
. . . . . . physicae, et ex natura rei impossibile . . . .
. . . absoluta . . . . . . in humanitate . . . .
. . . physicae, et ex natura . . . .
. . . actione speciali . . . . . et in divinitate . . . .
. . . in humanitate . . . .
actio . speciali, et . . . .
unionis est a Deo tanquam a causa . . .
. . . . speciale

14 . . . .
. . . absoluta . . . . . . et . . . .
. . . videlicet, quod . . . .
. . . . speciali, et absolute . . . .
. . . absolute in divinitate . . . .
. . . satisfactio . . . .
. . . non posuit . . . . . . satisfactio . . . .
. . . .
. . . . ad . . . .
. . . . ad . . . . . . non . . . .
. . . satisfacio . . . .
. . . indefinita . . . . . indefinita . . . .

q. in existimatione tali unatio, in qua quid est ipse, uti..e
pannin ... passivi non q. ut causa pare, positiua: qui influit de, non
ut causa ... Conuni, qdo alter ... isti ... ratione ... dnat.
oms, absque ... dignati. satisfacione ... ; patet non ... satisfacione
... digne ... , & positue in ... parti ... : esse a Deo
causa ... pure passiuus pari, minime dicatur Deus, ut actus
, pari, qui requiruntur ex parte act; ... sufficientius
... ex parte act, ... ut causa ... pure passiua

Hec obiect. 15

Unde ... diximus admissa in volitive phicica, & peccato ... inter uniones
hypostatic immanet, & ... sui, ... ad ... , intrinsece ...
... iudico unionem hypostaticam ex ... repugnare cum peccato
immanet & ... sui pugna, ... opposition phicice tali. ... nomi
hi metaphicice: ... nullius ... unionis hypostaticae, & pari,
ex quo phicica ista oppositio oriat, ... in quo fundet: ... tali opp ...
... a unio hypostatica ex ... phisicali, & peccati ... phicice, & ... unire ... hunitis personis ... & pariter ... Sancto
Dei: ad quod ... phicice, & ... persona ... Deo, & ...
... Deus ... repugnant ... : ... extremo peccata ...
... opposition: sicut ... in ... , & ...
... : ... pulcritudo supernalis ... , & amicus
Deo ... ; ... deformitas, & ...
... illos ... , ingratos, & inimicos Deo ...
... : ex ... per ... moral ... phicica ... ,
... oppositions ... mihi ... habuit, ... ex peccatis ...
... oppositio phicica ... colores

Prob. 2° 16

... : ... offendere Deum ... moralit. & affective a Deo,
... moralit. & affective a Deo non opponit phicice unioni ... cum
Deo: q. offendere Deum, & uniri phicice Deo, ... phicice inter se
... mihi ... : q. ... moralit. & affective cum Deo, non oppo
nit separationi phicice, & reali a Deo: q. sicut possunt esse separata phi
sice ea que ... moralit. & affective, ita possunt esse phicice unita

coquuz et modo it. cosfectiua, separari: q. auctis ui separari modo
solū, et asscriue a Deo, oi ois q. ui sti unioni, et unioni sa...
Ipsa hoc
12 unio physica cu aliquo esse non impedit unionē uitali, et modis
cum qua stat fugiat uoluntas affectiue ab eis, illo uti quiuis, et affe
ctiui uincit in odio, et uoluntate idem tag...
sibi in suo, et ex ipso auctis uitalis, moli, et affectiue ... odij,
quo fugiat uoluntas affectiue ab odio seu ... identato: q. si identas physi
ca sibi, et uolentis si impedit unionē uitale, et moral. sua affecti
bos, multo minus impediet unio physica q. unio physica cu Deo cuius ... ipso
precisa aunto, si pugnet cu auctione morali, et affectiue a Deo; Ipsa ...
q. si humanitas Xri, et Pauli, ut pole e, in unire supponerit unium, sla
citra dubiis una uoluntas, porret ab altera moral. affectiue auctis pe
uelg offensiq alteri illatq, cu utraque sua liuerq uitinat: Si unio physica
... aucta molit, et affectiue, si opponunt ... physica.
13 ... Dub. II.
Affirmans aliorum cu Godoy sumus hoc e; quid uidelicet unio hypostatica
cu asseit filiationis naturalis Dei respectu Xi ut hoij: implicat q. filia
naturalis sit in pato: q. implicat patis simul cu unione hypostatica posi
... : q. aliis datur in filio naturali sufficiens titulus ad carendum pa
... hereditatem patris, et titul. ad possidendum hereditat. ad implicat
uidet. hoc ratio e contra alios: ex precisa quippe ratione filiationis natu
ralis minime implicat patis, et offensio filiis patris: neque inde implicat, quod
radicalis titulus acceundi, et possidendi hereditatem patris, qualis
filiatio naturalis, sit impeditus impedimento per ... durante
et quod tale impedimentu sit demeritum, et patis filii irreans: ... si
in humanis licet filius ratione filiationis naturalis habeat titulus possidendi su
fficientes ad eundum et possidendum hereditatem patris, ex ... ipsa
ponit a patre, et a principe, si patris, aut reipublicae ... offendat.
in quo casu adhuc remanet radicalis titulus impeditus, ... donec ...
... donet offensa a patre, aut a filio digna offensae satisfactio offenso
patri. Caput 3um ualidius pro ... 11. sumus ... ponit, et firmat.

Sempiterni ungenti, deduxi et afflato, nominisque coi. ungens ... unitis a sanctitate, ... increata quae ... poti communicata humanitati Xi Di media unione hypostatica: quae ... Bec. et alij per ipsu apud patres ... supra sit. adduco ... Gregorij Nazanzeni ... de incarnatione verbi prope finem, qui ut metaphisica, ... impossibilitatem ... sanctitatis, et ... in humanitate Xi Di ... sic inquit: sicut vas ipsum, quod subito continet unguentum, nullus amplius aliud recipere potest liquoris, ita aia Xi, ... quo tempore subiit ungenti Di, impossibile fuit, ut ... reciperet odorem: ... 19

... a Xo ... scripturae, et ... nomine unguenti, quo fuit ... humanitas Xi Di, intelligi sanctitatis Dei, et increatae, quo sanctitatis ... intrinseca. ex quibus ... impossibile ... unione ... sanctitatis Dei communicata per unionem hypostaticam in humanitatem ... actuale, quod ... veniale, ... ut ... in eo ... impassibilis ... unionis, ut ... unione ... ita ... .

Possibilis sanctitas creatura realis, quae in linea sanctitatis ... perfecta sit, ut habeat oppositionem ... solum moralem, aut physicam, sed etiam metaphisicam, ... cum ... in subiecto, aut quasi subiecto, quod ... sanctitas. ... sanctitas increata Di ... media unione hypostatica sanctitas ... humanitas Xi Di ... sanctitatis perfectissima in linea sanctitatis: ... sanctitas increata verbi Di media unione hypostatica sanctitas ... humanitas Xi Di habet ... metaphisica, ... in humanitate, quae ... sanctitas: ... unione hypostatica, impossibile ... in humanitate Xi Di. ... legitime ... mil ... : ... sanctitas increata verbi Di sit summa, ... perfectissima ... Dei: sanctitas a humanitate Xi Di ... ex ... et apud scholasticos ... extra ... : ... nobis ... 10

... 11

... creatura realis, quae in linea sanctitatis perfectior ... excogitabilis ... sanctitas creatura realis ... perfecta in linea ... ut habeat ... solum moralem, aut physicam, ... metaphisicam, ... in subiecto ... sanctitas. ... : ... sanctitas creatura realis, ...

moralis, et physica, sed etiam metaphysica ex parte ... qua ... sanctitas, et perfectior excogitari in linea sanctitatis, atque adeo ... moralis intrinseca ... habeat, ut ... quilibet ... sanctitas humanitatis, qua in linea sanctitatis perfectior alia excogitabilis non sit. ... sanctitas ... in linea sanctitatis ... ut habeat non solum moralis, et physica, sed et metaphysica ... ex parte.

Dico 2°: ... excogitata

22 ... perfectio moralis, et entitativa in linea sanctitatis ... nda e defacto sanctitati increatae Verbi Dei. ... sanctitas ... unionem humanitatis Christi Dei; ... impossibilitas ... et metaphysica ... in humanitate, quae ... sanctitas, et perfectio moralis, et entitativa in linea sanctitatis: ... impossibilitas ... et metaphysica ... parte in humanitate, quae ... sanctitas, ... defacto sanctitati increatae Verbi Dei sanctitatem ... per unionem humanitatis Christi Dei. ... increatae, summae, et perfectissimae sanctitati, qualis ... Verbi, quae omnis perfectio suae lineae ... per ... media unione: ... sanctitatis ... sanctitas radicalis humanitatis, ... solum formalis. ... negavit: ... sancti perfectio ... sit exclusio ... subiecto, quod sanctificat, quo ... parti exclusio ... perfectio moralis, et entitativa ... sanctitatis ... impossibilitas ... et metaphysica ... sanctitatis ... in subiecto, ... sanctificat, ... exclusio ... subiecto, quod sanctificat: ... non solum perfectio, ... perfectio moralis, et entitativa ... in linea sanctitatis, minime denegandae sanctitati increatae Verbi.

... ratio 1°: ...

23 ... sive ... sanctitas ... puritas, et ... a peccato, ... ex ... Dionysio ... puritas, ... a peccato, et scelere; ... summa, et infinita sanctitas ... humanitatis ... sanctitas, summa, et infinita ... puritas, ... a peccato, et scelere ... summa, et infinita puritas ... a peccato, et ... metaphysica ... in subiecto, aut quasi subiecto, quod summe sanctificat, ... in ...

sanctificat, is, [illegible] creato iisi rectus: cum summa, et infinita puritas, et sanctitas a parte sit summa, et infinita remotio, et abstinentia a peccato, seu summa puritas, et excogitabilis opposita cum peccato: i. sanctitas increata vocari humanitatis Xi Dei sanctificans dicitur etiam ut impositio, seu metaphysica expositio in humanitate.

Dicitur 2o: i effectus formalis, quem humanitati Xi Dei impendia unione hypostatica, communicatur increata Dei sanctitas, est, illius [illegible] divina infinita Dei sanctitas, sive increata sanctitas, utroque distinguitur a Deo, [illegible] Deus per essentiam, sanctus humanitas a solo per unionem, et per participationem, [illegible] huiusmodi sanctitatis, convenit [illegible] praestat per effectus sanctitatis, qui deinde [illegible] non ratione unionis: et sine repugnantia, quia habet Deus cum omni peccato rationem suae sanctitatis per essentiam, ut ratione sanctitatis [illegible] per suam identitatem cum illa, habet humanitas cum omni peccato rationem sanctitatis Dei per participationem: i [illegible] quam Deus habet cum omni peccato rationem suae Dei sanctitatis per essentiam, et metaphysica impositas cum omni peccato: quam eandem habet humanitas rationem Dei sanctitatis per participationem: quod idem est ac dicere, Dei sanctitatem communicatam per unionem, [illegible] tantum superaddere humanitati in [illegible] metaphysice rationem suae perfectionis cum omni peccato in humanitate, qua fit sancta. Capitulum negatiuus [illegible] [illegible].

Argumentum 1o. — Unum, requirendo summa, et infinita sapientia creata, quae summa, et infinita sanctitati parit, et potuit coexistere cum summa, et infinita [illegible] sapientia in anima Xi Dei creata, ut [illegible] [illegible] ad 6 i e, docenti [illegible] et potuit cum summa et infinita Dei sanctitas coexistere in anima Xi Dei, [illegible] omissis [illegible], et [illegible] negatur [illegible]. Disparitas [illegible] [illegible] prius: quia summa, et infinita Dei sapientia uniatur immanenti animae Xi Dei, [illegible] illi [illegible] suus effectus formalis, sibi [illegible] illam sapientem, et intelligentem per sapientiam, et intellectionem Dei: quod [illegible] sapere, et intelligere sit fieri, [illegible] [illegible] ut [illegible] modo communicatur subiecto: [illegible] actus Dei [illegible] modo communicatur humanitati Xi Dei, cum non sit ab illa [illegible] [illegible] illius, et per [illegible] immanentias: summa et, et infinita Dei sanctitas praestat humanitati suum effectum formalem solum per unionem, seu exhibitionem, cum non sit effectus [illegible].

exigens esse ob intrin. subiec., qd denominat, sed dicit ps aeq. sibi deb. dignitat. ghae, ps Deo sumo modo sanctari possit in ipsa aeq. : unde repugnat metaphisice, et ealit. cu pecato in aia quae ita sancta denominatur.

26 Ad 5m R. pondendum pariti Angeli, quae efficit posit diceps immortalitis ds esse mentis, quo non obstante, humanitas ea Di mori posit, implemento mortis ignominione hypostatica, in parte absoluta humanit.: q non obstante ceps sanctitas cu pecato stare posit in aia, in tali parte p unione. Dicimus ipsi posite: immortalitis non sed datur nata huma immortalis et mobilis: sicut nec rationalitas ds unitatis natura concludit, ut posit, realis: Ds ea sanctitas sedet humanit. sanctit. fit sanctitas comunicata Deus: unde exiga illis sue efficiunt finalis exercitium, scilicet ex illis meritis omnis pari: ita dicendum de alijs denominationibus exigentibus aut specialis modus applicationis fit ad subiec., aut specialis subiecti capacitatis.

27 Arguis 3°. ponitur humanitas ad 1° humanitas, quae assumptionis pari pars originali: in hoc casu poni posse cu unione hypostatica pari habitualis in humanit. assumpta: q sanctit. cu ea pecato habere, stare posit unio hypostatica, et coem summa, et infinita sanctitas humanit. pr mi: q in eo casu ponitur physice unione hypostatica, aut sanctitas ds comunicata humaniti, non poneret destructivis aliqd pari habitualis: q non poneret pari habitale: q hoc poneret cu unione hypostatica: prob. ans: q unio hypostatica, sanctitas et e ds comunicata humanit. neq. et condigna pro pato satisfactio, neq. e condonatio pari: q illa posita non poneret destructivis pari habitales.

28 R. in his omittendo neg. diquas humaniti obstante cu ea. sic de 33, et neglo mi. ad prob. diguo ans: posita physice unione hypostatica, sibi et sanctitate comunicata humaniti, non poneret destructivis aliqd actuale, sibi per modus act. pari habitalis, omitto ans; non poneret destructivis potentiale, sibi per modus possumus metaphisice nexus cu destructivo actuali, seu per modus actus, nego. destructivis actuali sibi per modus act., ipsa destructio pari habitalis, et condonationi actus condonantis pari, pretertis, et condonationi actus condigne satisfacientis pro pato pretertito: existencia cuius pari habe

ut tales in negatione utriusq3 act. copulative sumpta dicetur, ut docuimus in tr.º de pass: distinctibus a passionale e illud, qd in ductis physicae, et metaphice, sibi per physica, aut metaphice connectionis, destructionis actualis passionis naturalis, scilicet ipsa condonationis passionis permittit: tale destructibus, et in ductibus, per metaphice connectionis, destructionis actualis, sibi ipsa condonationis, erit in eo casu gratia sanctitatis communicata humanitati: utrumq3 ex Dº recte docent plures 11 de 10 dis. 1º. et theophilus l. 4º de Deo hoc § 2º c. 1 ipsa immediate voluntas conferendi unionis hypostaticae, sibi Dei quoad personas, et sanctitatis humanitati, erit condonatio passionis naturalis, cum quo cum oriuntur ipsiones passio humanitatis: unde ipsa Dº sanctitas erit ratione suae perfectionis destructibus metaphice, seu metaphice inductibus destructionis actualis passionis permitti.

Deinde absolute negari non potuit ans, qd dicimus: fio gratia metaphice inductiva Dei condonationis passionis permittit e, si ponas sequentes destructibus aliqd passionis naturalis ut tales: ad illius q3 pl. descendise, qd licet ipsa hypostatica unio, seu Dº sanctitas communicata humanitati, non sit ipsa ipsa condonatio, est tamen metaphice inductiva Dei condonationi: qd sufficit, ut ratione sui metaphice impositis passionis naturali, ac ratione sui metaphice inductiva destructionis actualis illius: sicut ea fio e physice impositis actualia, qui ratione sui e physice inductiva destructionis actualis illius, sibi carentis vocationis illius. 29

C.

Arguis 3. Carentia unionis hypostaticae potuit esse poena passionis, sicut etiam carentia visionis beatae e poena passionis, ubi passionis erit essentialis, et metaphice impositis ac unionis hypostaticae, huius carentia non potuit poena passionis: qui non est ratio in solo: mulier pº: ubi passionis erit essentialis, et metaphice impositis cum unioni hypostatica, passionis connectitur essentialis cum carentia unionis hypostaticae; sed si passionis connectitur essentialis cum carentia hypostaticae unionis, talis carentia non potest esse poena passionis: sicut nequit esse poena passionis ubicatio, figuratio actio ut inductiva passionis, aut quaevis alia forma, cum qua connectitur essentialis passionis: ergo. in hunc modum arguit Ripalda thomo 2º, ubi hoc e contingit oppositio physica inter passionem actualem, et gratiam naturalem, cuius carentia poena passionis actualis e. 30

Resp. in sic disjungendo ma: carentia unionis hypostaticae, quae omnis: 31

presuponat in humte ante patis; potest esse pena pati, nego mai. quia unio non presuponat in humte ante pass, omittamus. contra, ut q. c. sequenti diximus, unio hipostica presuposita in humte amiti non potest per subsequens humtis pass reddit quia proxime impabilis humtis: unde carencia unionis, quia unio ante pass supponitur, nequit esse pena pati; licet carencia unionis subsequens pass non presuponi ante unione in humte, potest esse pati pena, et sic carencia unionis hipostice in humtibus pato originali aut actuali infectis potest aliquomodo dici pena pati. Ad precipuum argum in tantum accedimus, omissa mai, negam mi: ad probationem maiori, distinguo ans: si pass quasi pars conveniret cualiter carencia unionis hipostice, talis carencia non potest esse pena pati, nego mi. si pass per titulis independentis a connexionali pati conveniret cualiter carencia unionis hipostice, talis carencia non potest esse pena pati, concedo mi.

Illud malum

32 quod sequitur, etiam per physicam connexionem, ex actu peccaminoso, quod a peccaminosus sit, ita quod si sit peccaminosus non esset actus, tale malum non sequeretur ex actu, pena pati iure est, et dicitur: illud autem quod sequitur, etiam per physicam connexionem, ex actu sit peccaminoso ex alio titulo ita quod etiam infertur ex actu, licet sit peccaminosus non esset, nequit esse pena pati: et ratio est: quia illud malum, quod infertur ex malicia morali actus, quia infuendum, si actus malicia moralis non infieret, conveniret sit ex ratione malicie moralis actus; sed malum quod provenit sit ex ratione malicie moralis actus, pena pati est: quia hinc patet dispar ratione ad exempla adducta; quia carencia unionis, aut gratie habitualis etiam per connexionem actu peccaminoso sit tali, ut si sit peccaminosus non esset, talis carencia non provenit ex actu; duratio autem, ubicatio, accio quia productiva pati conveniunt a pato per titulis independentis a connexionali pati: licet enim actus non esset sit peccaminosus, adversa sequerentur pass: proinde pena pati non sunt; essent autem, si adesset quasi frequenter peccaminosus, seu malicia morali infectus sequerentur et essent maiora respectu pass.

33 Ad calcem quorum rogabis 1°. an in casu, quo humtas assumpta ante assumptionem patet (ita ut natio per assumptionem toleretur pass) a deo, assumptionis diceret, hic homo peccavit, deus peccavit. R affirmative primo

deb. n. 29 seq. sub d. 33 § V. negandus dicimus: q. n. iidem suppositum, id patris, et Filii d. aliquo post assumptionem habere posset: in eo enim carnata subsisteret in proprio supposito humano posset; consequenter patris n. posset tribui supposito Dei, in quo post assumptionem subsisteret humanitas: et [illegible] dicere, hic homo creavit caelum, designando Xum: q. idem e suppositum, q. creavit caelum, et q. humanitatem assumpsit.

Rogabis 3°. An si humanitas retinens propriam subsistentiam assumeretur a V., ut nobis possibile videtur, posset sanctificari per gratiam [illegible] unionem hypostaticam patris? Sit negative: et ratio e perspicua: q. licet essent tunc duae personae, creata scilicet, et increata, ad hunc humanitas assumpta sanctificaretur a gratia summa, et infinita sanctitate [illegible] repugnant metaphysice [illegible] in humanitate, que sit sanctificata: q. eodem pacto excluderet [illegible] ab humanitate ac modo excluditur persona, et sanctitas increata [illegible] humanitati in unitate suppositi. 34

Rogabis 3°. An si humanitas Xi Di bilocaretur, et Hierosolymis esset unita, et in Vaticano n. esset unita, posset in [illegible] patris? 35
negative idem e consequenter ad praedicta in [illegible] statuta de ente bilocato: q. ad [illegible] dicere, humanitas existens in [illegible] e absolute, et simpliciter unita V., et absolute sanctificari sanctitate in humanitate, que sanctificata sanctitate increata, e impossibile patris [illegible] sanctitati: [illegible] in [illegible] unionis hypostaticae reddat humanitas Xi Di [illegible] proxime [illegible], ut nequeat [illegible] patris amittere. Caput [illegible] supposito, et [illegible] praelucent ad resolutionem.

Hic e alius [illegible] positissima, et [illegible] dias: Rogat [illegible] num cum unione hypostatica n. sola impossibilis sit simul in humanitate Xi Di patris, sed etiam impossibilis sit peccabilitas proxima, sive potestas [illegible], et expedita ad pandum. Atque adeo ita impossibilis proxime reddat unio unionis hypostaticae Xi Di humanitas, q. [illegible] patris amitti nequeat unio hypostatica, [illegible] hac posita excludat potestatem proximam pandi [illegible].

§ q. [illegible] suppono 1°: longe distinctum quid esse, ut unione hypostatica 37

esse in potentia peccandi, et esse cum impotentia proxima in peccabilitate; itaque si quidem potest, quod fieri valeat in potentia cum peccato, in possibilitate cum proxima, et expedita potestate, et libertate ad peccandum: hoc supra explicuimus exemplo Christi, qui in potentia est metaphysice in pluribus, ut cum fatali in corpore subito; et in potentia cum proxima peccabilitate subiti: adeoque dicitur iusti peccabilis absolute, id est, qua adversus Christum cardinem; eo modo expedita potestate ad bene, et male operandum moraliter, ac si Christus non habeat: licet non habeat potestatem ad ponendum simultaneitatem cum Christo; et ideo habebat ad ponendum partem cum carentia, et amissione Christi antea habita. Dixi, in potentia cum unione ad verbum in eadem humanitate pergratia: inquiro modo, an ex unione ad verbum in potentia sit in humanitate potestas proxima peccandi; aut potestas ponendi partem cum carentia, et amissione unionis ad Verbum antea habita.

Suppono 1.

38 pertinet unionem hypostaticam non auferri, nec posse auferri ab humanitate Christi remotam, et radicalem peccabilitatem; et ratio est: quia talis qualitas radicalis est ipsa humanitas creata, quae quantumvis est, et independenter a dono supernaturali superaddito capax est eliciendi actum liberum, quo a recta ionis dictamine, aut Dei praescripto recedat. Solum ergo dubitatur, an ablata, aut impedita sit in humanitate ex unione proxima peccandi facultas: quatenus ex unionis adiunctis seu donis gratiae, et sanctitatis communicatis humanitati, haec ita determinata sit magis ex parte actus, ut ad amplexum omnium honesti praecepti. et ad fugam omnis in honesti prohibiti, ut impossibile fuerit humanitati, actum aliquem prohibitum elicere, aut omissionem actus praecepti ponere. Nec difficile debet videri scholiis, quod humanitas, quantumvis esse radicaliter peccabilis reddatur ab aliquo dono superaddito proxime impeccabilis: quia cum proxima peccabilitas includat essentialiter libertatem, et indifferentiam proximam ad utrumque extremum; potest ita determinari per donum superadditum ad extremum honestum, et praeceptum, ut tollatur proxima indifferentia ex parte actus Dei, consequenter tollatur proxima peccabilitas.

39 Suppono 3°. scholasticos, quod ut potestas sit hic, comunem proximam liberam in ponendo alicuius actum, non sufficit illa indifferentia, quae vulgo bene dicitur negativa, seu cum ipsa voluntas non est determinata ex parte actus, ut ad unum contradictoriorum extremum producendum: sed etiam determinata ex parte actus, ut adiuncta ratio; sed requiritur ut determinetur, ac prae aptitudine ad eligendum in actu primo unum extremum prae alio

insuper enim requirit, quod antequam ipsa se determinet, et aliget unum extremum prae alio, non dicatur ex parte actus, primi determinatione aliquid, usque ad unum aliquod uni extremo. Et ideo a priori: quia exercitium libertatis voluntatis in talibus solum [illegible] in esse liberum per indifferentiam voluntatis radicalis, seu negativae: non cuius ipsa exerceri determinatam ad unum extremum prae alio; sed ab ipsa creaturae omni principio antecedente [illegible], et immediate determinantis, et aligantis ad unum extremum [illegible] quod ipsa se ad tale extremum aligata non creatur, sed ad utrumque indifferens.

Hinc est, quod si aliter, ut aliquod [illegible], cui immediate determinans, et aligens ad non parendum humanitatis, quae [illegible] colligata non creatur ad non parendum, sed indifferens ad parendum, et non parendum, tale [illegible] tollit proximam voluntatis potentiam, reddit [illegible] impeccabilem: et non tale [illegible] intrinsecum humanitati sit, reddit illam abintrinseco proxime impeccabilem. [illegible] quod unio hypostatica, seu persona Verbi, in [illegible] unita humanitati sit tale [illegible].

Suppono 4°: ut aliqua gratia reddat humanitatem Christi Domini ab intrinseco impeccabilem, ab illa qua excludatur proxima peccabilitas, debet poni in humanitate ante actum exercitium liberae voluntatis, quod sit libera carentia peccati, ita quod non [illegible] talis gratia quasi in praemissa libertatis omissionis, seu carentiae peccati: si vero talis gratia ante supponat exercitium liberae voluntatis, quod sit libera carentia peccati, in cuius praemissis, aut quasi praemissis ipsa gratia [illegible], [illegible] conclusio ponetur cum proxima peccabilitate: quia enim quod sequitur liberae determinationis voluntatis ad non peccandum non tollit ex parte actus primi plenam voluntatis indifferentiam ad peccandum, et non peccandum; immo illam exigit, et supponit: quia quaecumque sit gratia, si supponat ex parte humanitatis liberum exercitium, quod sit carentia peccati, ad illius collationem, cuius positio minime tollit proximam humanitatis peccabilitatem. Propterea in [illegible] de [illegible] in [illegible] supponimus, quod dicitur impeccabilitatem beatorum ex visione procedere, [illegible] visione existente in hoc ante actum exercitium voluntatis, quod sit libera carentia peccati: si enim Deus videns Deum liberae determinatum in hoc instanti ad non peccandum infunderet illi visionem, illam non infunderet, si Deum ad peccandum determinatum videret, planum in eo casu ponerentur simul in [illegible] visio, et potentia libera proxime ad peccandum. [illegible] hoc supposito, cum magno [illegible] nostro parum [illegible], in [illegible] nulla inculcanda est.

[illegible] doceret humanitatem Christi Domini [illegible] unione

ad exercit. posse proxime pati, itaut per partes amittat unionem hypostaticam, licet simul cum illa, sibi retenta unione pati non possit, utrumque simul coniungendo, sicut et Christi, licet simul cum Cº requirat potentiam pati localem, posset tamen proxime pati amittendo eam, ita Deo ... inter debet et ... cum aliis, quos ... ingu... quoad ... sui partes ... venient ... , Scholastici, ... supra allegati. ... reliquorum ... cum ... sic, ... supra citatis, Cardinali de Lugo, ... et ... sit, ... unionis hypostaticae nec ... pati ... quod per partes unionis amittat. ... diversis ... aperiemus.

12 Dico 1º possibile est, quod unio hypostatica conferat humanitati potestatem ad exercitium voluntatis, quod sit libera carentia pati. Probatur, ... : potest Deus ita apud se discernere, conferat humanitati ... in instanti A unionem hypostaticam cum V, ... ipsa libere non peccaverit in instanti A; ... potest ... humanitas libere non pati in instanti A; ... possibile sit humanitatem libere non pati ... conferat illi unionem hypostaticam cum V in eodem instanti A; ... in praedicto casu ... dicenti, et collationis unionis hic conferet humanitati potestatem ad exercitium voluntatis, quod sit libera carentia pati: ergo possibile est quod unio hypostatica conferat humanitati potestatem ad exercitium voluntatis, quod sit libera carentia pati; adeoque ita collatio unionis sit effectus, aut ... effectus, ... , aut quasi ... liberae carentiae pati. et quidem ... dicturi nihil est, quod ... .

13 Dico 2º unio hypostatica collata humanitati potestatem ad exercitium voluntatis, quod sit libera carentia pati, ... possibilis in eodem ... tali in eodem humanitate cum peccatum ... proxima ... hoc ... ex supposito ... et supposito casu possibile ... libera ... quod potest ... exercitio libero voluntatis, ... notio ... actu ... proximo libero ad tale exercitium; ... a ... libera ... libera per actum ... proxime liberum

... p. libertatem proxima ex parte act., Ii = mediante ad tali exercitium;
unio hypostatica collata humanitati potentiae ad exercitium liberum, quod sit
libera carentia pati, componitur cum exercitio liberro: ergo componitur cum actu 1°
proxime libero ad tale exercitium moralis in actu, tam proxime li
bere ad exercitium voluntatis, quod sit libera carentia pati cum proxima
peccabilitate, sive proxima indifferentia ad patiendum, et non patiendum, ut
supradiximus: quoniam hypostatica collata humanitati potentiae ad exercitium voluntatis,
quod sit libera carentia pati, componitur cum proximo peccabilitate, sive
proxima voluntas indifferentia ad patiendum, et non patiendum. atqui in eodem
instanti tali dantur simul coniunctae carentia libera pati, et unio hypostatica
collata potentiae ad talem carentiam liberam: ergo in eodem instanti tali dantur
simul coniunctae peccabilitas proxima, et unio hypostatica.

Haec confirmatio 94
quod est scholasticus sensus: scilicet, illa suppositio, quae non tollit usum
libertatis, non impedit, neque aufert, aut minuit libertatem, in cuius illa ponitur;
collatio unionis potentiae ad exercitium voluntatis, quod sit libera carentia
pati, est suppositio non tollens usum libertatis ad patiendum, et non patiendum: ergo non
impedit, neque aufert, aut minuit libertatem ad patiendum, et non patiendum. minor
satis constat ex obiecto, maior vero patet: quia collatio unionis potentiae ad exercitium
voluntatis, quod sit libera carentia pati, supponit voluntatem se determinasse libere
ad non patiendum, et quod supponit voluntatem se determinare libere ad non patiendum, non tollit
usum libertatis ad patiendum, et non patiendum: ergo. Confirmatur iterum: si per impossibile
voluntas humana non patiendo produceret libere ipsam unionem hypostaticam, talis unio
non tolleret usum illius libertatis ad patiendum, et eandem unionem: sicut cum voluntas
ipsa libere producit amorem obiecti, talis amor non tollit illi libertatem
ad odium, et ad carendum amore: sed non alia de causa, nisi quia existentia unionis
supponit libera voluntatis determinationem ad non patiendum, cum ponitur post, et causa
unionis: ergo etc.

Nec tamen eorum, qui contra opinionem nostram volunt ex rebus suis, et ideo 95
ad probandam in universum repugnantiam unionis hypostaticae cum peccabilitate proxi
ma humanitatis, aliud est quod contradictionem natura urgeat. Asserit Zum., quod unio
hypostatica nequit dependere, neque una conditione, ab exercitio libero, omne
citatio humanae voluntatis; sicut Vo. haeretici: quod unio non potest in ...

per actus supernaturales, sicut potuit Gr. explanat admisso de coni...
hoc sextissimo int unq. quia fig. si capio, unde infertur, quod unio,
sibi fit incapax intentionis subsequi non potuit; et si habet pro pi...
intrinsecus existentia ad actum liberum, sibi ad exercitium liberum ins...
tis, quod sit libera carentia pati

Dices locos septimo ita pro his ....

96 unio physica natio antecedit omnem operationem humanitatis, quae tol...
illius liberum ad patiendum, sibi proximo illis peccabilis. pat ...
io physica constituit suppositum, suppositum constituit natio antecedens o...
no operationis: operationes enim, sibi actiones, ... suppositorum, ...
docet phus, natio supponunt supponunt suppositum constitutum. quae ...
intus antecedens facile negatur. ad quod duplici pro: 1° ... quaere...
ng: unio physica constituit suppositum divinum, et ecclesiae suppositum creatum, neg...
pro quo ad existentiam suppositi divini unitio humanitati potuit dari humanitas supp...
sita, cuius humanitati libere se exercenti per carentiam pati, sed ...
unionis physicae, mediatque resultat suppositum divinum, ipso negat ad exercitium...
tale liberum.

97 2° .... natio, neg. ... 1° quia suppositum constitutum ...
consequatur pro potuit ad aliquod natam operationem, non inde implicite de ...
...: humanitas activa .... quod actiones a suppositis sive...
ad actiones tribuant suppositum, et denominent suppositum operantia. 2°
quod suppositum constitutum antecedat omnem natam operationem, ... exigitur...
... naturalium natam, et unius subjectivis operariae: quoniam suppositum constitu...
... quod operatur completum tale, negaretur ... absoluta impossibili...
co, quod humanitas omni, omnino carenti suppositalitatem operationis liberas ...
... , de unq. ... in liberis operationibus esse exercitium voluntatis, quod
sit libera carentia pura, aut non pura pati, quia quando divinum suppositalitatem
... humanitati sive se exercenti libere. tunc plane suppositum ...
constitutum omni antecedit, in subsequens operationes humanitatis. Ubi not...
pro his solis dixerit actiones esse singularium: a ... in modo ...
... actionis ... minime operanti: ... ... aparte ...

... o... enim operant singularia, quae in ta..io ... existunt aparte rei.

Dico 3º. Unio hypostatica collata humanitati antecedenter ad exercitium libertatis 4
humanitatis est metaphysice impossibilis cum proxima peccabilitate humanitatis. Ut videatur
hoc ita ... ad speciem oppositam ... exemplo illo exemplo, quod a pluribus
... visionem claram Dei in Datio ante actum amoris
Dei beatificum ... ex visione, ... voluntatis viatoris ad amorem Dei,
... ad illum proximam libertatem ad amandum et carendum amoris, odium Dei:
quo supposito dixi in ... ..., ... Deum ... ... et
... ... A visionem claram dicent ab ... libero, et supernaturali
amoris Dei ... in instanti A, tanquam a libera hominis dispositione
ad recipiendum ... ... visionem Dei: in hoc casu visio clara Dei
... proximam ... libertatem ad amorem, et carentiam amoris Dei, cum
... sequatur ... exercitium ... ..., quod sit amor liber Dei, in cuius
... ..., quod visio Dei collata homini ante exercitium suo
... ..., quod sit amor Dei, sit metaphysice impossibilis cum proximo hominis libertate
ad amorem Dei, ergo unio Dei collata homini dicent ab amore libero ...
sibi ... ad exercitium voluntatis, quod sit amor liber Dei, ...
... proximae hominis libertate ad amorem Dei ... dicimus, quod unio hypostatica
collata humanitati Christi ante ad exercitium voluntatis, quod sit liberum carentia
peccati, est impossibilis cum proxima humanitatis libertate ad peccandum, licet collata
... ad ... exercitium cum ... ad ... optime ....

..., quae in hac ... ... unio hypostatica collata humanitati ante
exercitium liberum voluntatis ... humanitati sanctitatem, quae reddit humanitatem
impotentem ... ante ad peccandum: ... ... metaphysice impossibilis
cum proxima ... peccabilitate. ... ... reddit
humanitatem impotentem ... ante ..., ... sine dubio illi libertatem
ad peccandum, cum illi sit ... impossibile sibi ... ...
... ... a libera ... ... ante ... ...
... ... ante: unio hypostatica ita collata ... humanitati ante ...
..., exercitium liberum sanctitatis ... sanctitatis ... ...
perfectissimam summam scilicet et infinitam Dei sanctitatem, infinitam ...

infra Deum sanctitatem humanitatis, sed praedicta sanctitas ita humanitati sancta communicata humanitati antecedenter ad omne illius exercitium liberum reddit humanitatem impotentem impeccabilem antecedenter ad peccandum: ergo.

Maior huius discursus manifestissima est, et in superioribus saepe inculcata. Probatur minor: quia perfectissima infinita et summa sanctitas infinita, et summe infra Deum sanctitatem habentis sanctitatem summo modo possibili infra Deum humanitatis: quia reddit illam non solum liberam, et mundam ab omni peccato, excludendo ab illa peccatum, sed etiam impeccabilem, seu impotentem peccare, excludendo ab illa proximam peccabilitatem et potentiam: quia sanctitatem humanitatis summo modo possibili infra Deum est, illam reddere summe distantem a peccato, distantia summa possibili infra Deum; sed reddere

50 humanitatem summe distantem a peccato distantia summa possibili infra Deum, non solum dicit reddere illam mundam, et liberam a peccato, sed etiam impotentem peccare; quae distantia sit impotentia antecedenter ad exercitium liberum humanitatis: ergo reddit humanitatem impotentem impeccabilem antecedenter ad peccandum.

Patet haec ratio 1º: quia perfectio

51 moralis in linea sanctitatis possibilis cuicumque sanctitati participatae, et collatae independenter a libero usu voluntatis communicari debet humanitati Christi ratione summae et infinitae sanctitatis Dei illi communicatae summo modo possibili infra Deum; sed impeccabilitas proxima est perfectio moralis in linea sanctitatis possibilis cuicumque sanctitati participatae et collatae, ut supponitur, independenter a suo libero voluntatis: ergo impeccabilitas proxima communicari debet humanitati Christi ratione summae et infinitae sanctitatis Dei illi communicatae summo modo possibili infra Deum. 2º. Probatur, et maior est in linea sanctitatis illa forma, quae non solum peccatum, verum etiam proximam peccandi potentiam excludit ne a subiecto, quod sanctificat; sed aliunde ex modo quo afficit subiectum, non supponit prius proximam peccandi potentiam, quatenus dependeat in sui collatione a carentia libera peccati; sed Dei est sanctitas communicata humanitati antecedenter ad exercitium voluntatis et omni possibili sanctitate maior; et aliunde ex modo quo afficit, non supponit prius proximam potentiam peccandi, ut liquet: ergo non solum peccatum, verum etiam proximam peccandi potentiam excludit immediate ab humanitate, quam sanctificat.

3º. in quantum sanctitas habet

52

erga Deum huius effectus formalis, ut scilicet a Deo non solum formaliter excludat, verum etiam oppositum peccandi per essentiam: quam habet ergo humanitas, ut ab illo non solum formaliter excludat, verum etiam per participationem oppositum peccandi potentiae: cuius exclusioni repugnat essentia humanitatis, neque ullo modo illi conveniat sanctitas increata; ad quid quod increata sanctitas humanitati communicata ante omne exercitium voluntatis ab illa excludat proxima peccabilitatem, neque repugnat ullo modo illi conveniendi producere sanctitatem, ut liquet, eo tali modo, nisi supponat propriam proximam humanitatis peccabilitatem, neque repugnat essentiae humanitatis sicut repugnavit ab illo exclusionem radicalem: quod dixi repugnare essentiae humanitatis, quod increata sanctitas [illegible] per unionem communicata ab illo excludat potentiam radicalem ad peccandum: ratio haec, ut diximus numero 38 sit ipsa natura humanitatis creata, et subiecto, quae quantumvis elevetur, quotiescumque creaturae [illegible] liberam, cuius de qua specie est aliis humanitatibus, ponit potentiam exercitium liberum peccandi, si relinquatur ad intrinseca. Solum ergo excluditur peccabilitas radicalis a subiecto sancto per essentiam, quod est tale subiectum, quod formaliter sanctitas, impossibilitas metaphysica [illegible] eo peccato erit impossibilitas metaphysica subiecti ad peccatum; [illegible] impossibilitas metaphysica subiecti ad peccatum excludit [illegible] capacitatem, seu potentiam remotam subiecti ad peccandum: vel radicalem peccabilitatem.

Dico 3°. Unio hypostatica collata fuit de facto humanitati Christi Domini prius natura, seu ante actum exercitium liberum voluntatis illius. Haec conclusio, cum involvat quaestionem de facto, non concordant magis iudicia [illegible] physicis, [illegible] consequentiis. Ex doctoribus cum [illegible] sancto [illegible] demonstramus. 1°: quia ex principio physico suppositis [illegible] prius natura ad operationem [illegible]: sed quando operatio [illegible] rationale est elicita, supponit unum principium perfectum in linea principii [illegible] suppositi [illegible] de facto humanae naturae Christi Domini [illegible] Dei supposita [illegible] supposita [illegible] habuit de facto prius natura ad operationem huius naturae humanae Christi Domini: [illegible] supponitur Dei in esse supposito Christi Domini, si sit in esse actualiter humanae naturae. 53

2°: quia absque fundamento dici invenitur, quod aliqua actio libera humanitatis Christi Domini, de facto non fuerit significata a persona Verbi [illegible]. Ergo non fuit de facto collata prius natura, seu ante ad exercitium liberum voluntatis illius, aliquo actio libera 54

humanitatis Xi Di de facto designato in finem ad operationem, ut Xi mereretur
sufficientia et virtute agendi de causa meritoria incarnationis: quod
de facto praevium ad exercitium liberum voluntatis collatum fuit humanitati
Xi Di unio physica.

Ergo hoc ipso probat Thomas [illegible]: Quod, siquidem
55 ut Scotus supponunt, collationes unionis physicae non fuisse in potestate
humanitatis Xi Di, seu fuisse independenter eius existentiam a libera actione
tione voluntatis humanae Xi Di, difficillima quaestio existeret, quomodo
cum unione stare potuerit eius libertas proxima ad moriendum, supposito
Patris praecepto de subeunda morte: etenim si unio physica in sui ex
istentia dependeret a libera humanitatis determinatione, nulla plane erit
difficultas in explicando, quomodo stare potuit libertas proxima in subeun
da morte cum unione physica: facile enim dici potest, quod cum humanitate libe
re vere habere unionem, eadem libertate manere expedita ad subeun
dam, aut non subeundam mortem, contra urgente praecepto: siquidem tota
ratio est in constituenda unione cum libertate ad mortem, cum libera sit habitio
unionis, libera erit mors; sicut libertas est patris habenti, quae libere
illi est habitio [illegible]. Quaeritur [illegible] qui [illegible], ut sit [illegible]
[illegible], an de potentia absoluta potuerit dissolvi unio physica in humanitate
dependenter a libero liberi exercitio non peccaminoso, negative respondent
qui supponunt cum [illegible] de facto unionem physicam non fuisse, nec dissolvi de
pendenter a libero humanitatis exercicio, ut praevium ad illud se habente.

Dico 5°

56 Certissimum [illegible], Ad Divinum [illegible] Verbo incarnato, unio physica
semel habita nequit, nec de potentia absoluta per peccatum amitti: unde
nequit dissolvi dependenter a libero voluntatis humanae Xi Di exercicio, quod sit
libere contrario pari. Explico. Visio clara Dei semel habita, nequit
nec de potentia absoluta amitti a beato per libera contraria amoris, quae se
mel habita [illegible] omnibus instantibus, tum naturae, tum temporis subse
quentibus ad ipsius existentiam, libera contraria amoris impossibilitato:
unde nequit semel habita dissolvi dependenter a [illegible] amore libero [illegible]
erga Deum, neque per contraria libera amoris amittit: [illegible] unio

lyco semel habito, quomodocunque collata fuerit, nequit nec dispensatione absoluta per papam amitti, quia semel habito reddit, quibus inest tribus in natura, tum temporibus subsequentibus ad illi, existentiae, impossibilitati ... livius ... papae, et ... nequit ... et a tali liuera potentia

... quae ex superioribus liquido deducitur ut unio lyco semel habita ab humanitate potest per papam amitti, debet se habere prioritate ad exercitium voluntatis proxime liuerum ad papam, et ad papam; sed unio lyco semel habita ab humanitate nequit se habere prioritate ad exercitium voluntatis proxime liuerum ad papam, et in papam: quia unio lyco semel habita ab humanitate nequit per papam amitti. Deductiones maior liquet: forma ponit forma semel habita amittitur, seu excludit per positionem, seu impeditionem novae formae, nisi forma habita se habeat prioritate ad introductionem novae formae, sive liuera sibi naturalis sit nova forma introductio; et ideo forma quae amittitur dicitur antiqua, et prior, et quae introducitur, antiqua quae perdit, dicitur posterior, et nova; sed patet ... quod amittenda ... unio lyco semel habita ... exercitium voluntatis proxime liuerae ad papam; et in papam: quia ut unio semel habita per papam amitti possit, deberet se habere in humanitate prioritate ad exercitium voluntatis proxime liuerae ad papam, et in.

Probatur minor superioribus dictum. unio lyco se habens prioritate in humanitate reddit humanitati impossibile exercitium subsequens voluntatis proxime liuerae ad papam, et in: quia nequit semel habita se habere prioritate ad exercitium voluntatis proxime liuerae ad papam, et in papam. Liquet consequentia: quia unio lyco se habens prioritate in humanitate excludit, seu destruit implicite proxima voluntatis liuerae ad papam, et in papam pro omni instanti consequenti nato, ... pro existentia unionis, ut probatum manet ex titulo summus et in quantum sanctitatis, quae collata humanitati per unionem prioritate ad exercitium liuerae voluntatis, implicite impossibilis est proxima voluntatis ad papam pro omni instanti sequenti, sic ita excludens, seu destruens implicite proximam voluntatis liuerae ad papam, et in pro omni instanti sequenti, nequit se habere prioritate ad exercitium voluntatis proxime liuerae ad papam

et non, ut evidens: &c.

59 Rogaueris hic opportune: quonam pacto intelligendum sit, quod unio hypostatica, seu increata sanctitas media unione communicata humanitati excludat, vel destruat moraliter proximam voluntatis libertatem ad peccandum, et non pro instantibus sequentibus existentiae unionis. Respondeo id perspicuum, quatenus unio hypostatica, vel increata sanctitas, sibi aggregatae connectuntur moraliter cum carentia alicuius constitutivi libertatis proximae ad peccandum pro posteriori ad existentiam; idem quod moraliter connectitur cum carentia alicuius constitutivi proximae libertatis ad actum, destruit moraliter libertatem proximam pro ad actum; destructo quolibet constitutivo, destruitur constitutum. Connectitur autem moraliter unio hypostatica pro priori se habens, vel increata sanctitas sibi connexa, cum carentia connexionis indifferentis: seu indifferentiae pro potentiis obliquis peccaminosis, quae deinde ex capite peccaminosi sit, et cum carentia divini concursus parati ex parte actus sui ad actus vetitos circa obiecta peccaminosa, quae constitutio indifferens, et divinus concursus paratus sunt constitutiva libertatis proximae ad peccandum, ut in communi dicitur: quod unio pro priori se habens destruit libertatem proximam voluntatis, quominus per actus sequentes peccaminosos ... Caput sequens opposita sententia ...

60 Restat primum contra dictam argumenta proponere, et solvere, ut fecimus supra modis specialibus contra nostros modos occurrere. Arguunt primo: humanitas Christi Domini facta: quod potuit peccare proxime etiam post collatam ipsi unionem. Probatur consequentia: quod potuit deficere a Dei legis praecepto, et eius dictamine, in prioritate cognitionis natae facta; sed potuit deficere a Dei legis praecepto, et eius dictamine, in potentia peccare: ergo. Confirmatur: quod solus Deus est intrinsece impeccabilis; quod insitus est: quod humanitas Christi Domini non est impeccabilis intrinsece, etiam post unionem, cum post unionem facta permanet.

61 Respondeo concesso antecedente nego consequentiam: ad probationem distinguo maiorem: potuit deficere in prioritate

coenis naturae. quare sive religetur in sui donis, aut perfectionibus naturalibus, concedo: coenis naturae sive ornatur insito: supernaturali, ornatu modo dono sanctitatis in quantum ipsi summo poli in se Deus communicatur, nego. ad confirmationem distinguo antecedens: solus Deus est realiter, et radicaliter intrinsece impeccabilis, quia infinitus est, concedo: quia neque quippe perfectionis infinitas sibi identificat per consequens citra impeccabilitatis remotam: solus Deus est intrinsece impeccabilis, tam realiter, quam accidentaliter, tam radicaliter, quam proxime, nego. Similiter distinctio; humanitas quippe Christi Domini per formam logice accidentalem, non tamen sibi cuius intrinsecus est, sed per unionem formalem scilicet sanctitatis proximae, et intrinsece impeccabilis redditur ut probatum manet.

Arguunt. Tum primo quod vero 62
alicui connaturaliter convenit amitti per formam aliquam superadditam, aliter homini cuius realiter potest per formam superadditam reddi rationalis [illegible] carent quod dico probatum ratione; sed esse peccabilis est probatum connaturale humanitatis: ergo nequit illud amittere, reddi quod impeccabilis per formam aliquam superadditam, licet supernaturalis, et increata sit. Confirmatur 1° per rationem physicam non immutatur, quoad sua intrinseca probatum humanitatis Christi Domini: ergo ac in humanitate, nec plus in vera natura existitur, et intrinseca [illegible] unde etiam per modum contineatur. 2° natura humana Christi Domini ejusdem speciei est cum nostra; sed nostra est ab intrinseco peccabilis: ergo et natura humana Christi Domini. 3° quia magis intrinsece unitur physica humanitati, quam voluntas: ergo humanitas non magis est ab intrinseco impeccabilis per unionem physicam, quam peccabilis ab intrinseco per voluntatem: ergo si alterius debet esse ex his, potius fuerit ab intrinseco peccabilis per voluntatem, cum magis intrinseca sit humanitati voluntas, quam accidentalis, quam unio aliqua ei adjungitur. 4°. unio hypostatica non auget, neque minuit vires humanitatis, sed sibi suis viribus relinquat peccabilis est: ergo etiam cum unione divina. 63
Et alia, quae ex choro afferunt, 2° schola probant, neque forma extrinseca, forma scilicet manutenentia, potest reddi impeccabilis Christi humanitas neque reatus in patria; cum neque forma extrinseca potest amitti peccabilis quae est realiter convenit suo. [illegible] nostris [illegible] homini realiter [illegible] potest reddi per formam superadditam accidentaliter proxime rationalis, [illegible] impotens proxime rationari: et [illegible]

ponit redoli accidentalit proxime cum ius/tus, sitit actus, et impotens proxime videre: et hoc quidem absque implicatione, quia in potentia proxima ratiocinandi, et videndi non aliquid potentia radicalis ad ratiocinandum, et videndum: ita non actio solus peccauit, potentia absque implicatione actualis proxime imparabilis per sua super addita. Neget omnia mala, dum loquuntur de omni, esse radicaliter peccauit, in potentia vale naturalem hunc secundo modo: esse proxime parabilis, nego. quod peccauit quia proxima requirunt plura alia super addita, et etiam humilitati, quos tota ponunt, nisi ex omnibus humilitatis potentiis ciuilibus.

Ad 2 replicationem omisso ante, negando eam de potentia proxima ad pandis, quae ante unionem inueniente ponitur inuenire, concedendo eam de potentia radicali: addendum quod, humilitas nunquam habuisse potentiam etiam radicalem ad ponendam unionem hypostaticam peccauit, proxima

64 per instantibus subsequentibus existentiam unionis. ad 3 peccamina alia actionis, in nostra, ab initio remotis, et radicaliter parabilis, concedo: proxime, subdistinguo: si habeatur omnia requisita ex parte actus, concedo, si aliquo illorum careat, nego. si dicat Scotus, quare actus non est parabilis proxime pro odio Dei, nisi quia non est visionis summae veritatis carens cognitione ponentis malitiae in obiecto, quae cognitio omnino requiritur ex parte actus ad odium Dei. deinde distinguo consequens: quod natura humana sit ab initio remota, et radicaliter parabilis, concedo, proxime nego. quia requiruntur pluribus ex parte actus, scilicet cognitione in definitis, et secundo parato.

Ad 3 secundo ante, nego consequentiam. ratio est perspicua, quia ut humanitas sit absolute proxime parabilis, non sufficit, quod ex aliquo titulo, aut
65 proprio sit parabilis, sed requiritur, quod ita sit undequaque, et ex omnibus titulis, et propriis, sed desiderant ad parum; et ut sit ex nullo, aut propria impedimentum pars; et alliget ad non parum; ut vero sit absolute ab initio proxime parabilis, sufficit, quod non alicuius tituli, aut propriis intrinsecis impedimentum parum, et alliget ad non parum. etenim quod non maneat undequaque indifferens ad parum et non. Ad 3 replicationem, distinguo: unio hypostatica non auget, nec minuit, neque impedit actus humanitatis, nego consequentiam; non auget nec minuit, sed impedit, concedo. actus quidem radicalis, et remotis

huniti ad peccandum impediunt impedimento dyminuente actum proximum ad peccandum, seu impedimento connexo cum carentia alicuius principij requisiti ex parte actus, vel ad peccatum; licet nec augeant, nec minuant.

Argumentum 3°. Peccabilitas proxima, siue potentia expedita ad peccandum non est peccatum: ergo summa et infinita Dei sanctitas non excludit metaphisice proximam potentiam ad peccandum ab humanitate Xρi Dni. antecedens probatur, quia non obstante summa et infinita sanctitas solum exclusit id quod est peccatum. consequentia probatur: in humanitate Xρi Dni potuit existere fomes peccati, ut in alia dicemus, et tamen fomes peccati peccatum non est: ergo et potuit existere in humanitate Xρi Dni potentia proxima ad peccandum, cum haec peccatum non sit. 66

Respondeo admisso antecedenti, nego consequentiam: et huius probationem nego antecedens: quia ut supra diximus, summa et infinita Dei sanctitas communicata humanitati, cum sanctitas sit infinite, et summe infinita Deus, constituit illam summe distantem a peccato distantia summa, soli infinita Deus: unde non solum ab illo excludit peccatum, sed et potentiam proximam peccandi: quo enim et maior et perfectior sanctitas est in linea sanctitatis, eo magis distantem a peccato reddit subiectum quod sanctificat: ac proinde Deus sanctitas non solum adeo excludit peccatum, verum etiam potentiam in modo proximam, et radicalem peccati. ad 2um rationem cum Divo Thoma 3 p. q. 27 art. 3 in ... 67
... fomes peccati dicitur, et est appetitus sensitiuus expeditus ad motus quosdam contra rationem dissonos, qui motus ita rationem adducant, ut voluntas abripiatur ad peccatum. in illos consentire si possit: maxime inclinant ad peccandum, sed in alijs non fomes peccati, ad ipsi motus rationi dissoni, et ad consentiendum inclinantur; sed cum sanctitate Xρi Dni, quae summa infinita Dei est, non solum pugnat peccatum, sed quidquid quod inordinatum in peccatum inclinat: ergo et quidquid per hanc rationem connecti hanc unionem cum carentia cognitionis indifferentis, et allicientis ad opus peccaminosum, ut supra docuimus. 68

Et agnitum possit contra rationem distantiam. si unio hypostatica collocat humanitati
propriam potentiam ad exercitium liberum voluntatis, quod sit libera carentia peccati, cum possit in eodem instanti tali cum proximo illius peccabilitate, dabunt simul in eodem instanti tali in eadem humanitate peccabilitas proxima, et proxima impeccabilitas: cum unio hypostatica sit proxima humanitatis impeccabilitas, sibi opposita proxima potentia ad peccandum metaphisice dyminuens; sed implicat quod in eodem instanti tali

=lent in a de hunite p̄xima peccauilitas, et impeccauilitas p̄xima. Tāquo

69 mg: si unio &c. dauunt simul peccauilitas p̄xima, et p̄xima impeccauilitas cū eadē actus exercita, aut exercenda; nego, cū diuersis actus exercita aut exercenda, concedo. peccauilitas p̄xima exercetur cū actus et exercicius liberus voluntis, qd erit liberta exentia pati quis se habebit p̄ p̄ini ad existentiā unionis hyp: impeccauilitas p̄xima exercenda erat cū actus subsequentis p̄ posiri ad existentiā unionis hyp; per quos parere non poterat hunitas xi Dei: in quo nulla est contradictio, sic explo: si posito a Pro libere in instī A amore B, confirmatilli Deus permotionē in eodē instī A ad amorē C eliciendum, p̄ loreent in eodē instī libertas p̄xima ad amorē, et carentia p̄xime libertatis ad amorē: ḡ tz libertas, et carentia libertatis non uersant cū eundē actū, non repugnat utriusque coexistentia in eodē instī tali.

Arguit 8° P. Ao

70 aduersus sed dignus. liberus Deo ē conseruare, l non conseruare unionē hypcā in instī B in hunite habitā illa p̄ in instī A: ḡ liberus erit Deo, illā conseruare, l non in instī B dependenter a talī l tali conditione. Tum sic infert: ḡ etiā si hunitas antea habuerit unionē in instī A, poterat Deus ita dispicere quod sc, et statuere cū hunite: liberus mihi

» erat, etiā sine ulla causa, q̄ meo meo libito ibi auferre in insti

» ti B unionē hypcā; volo tz spectare, quid tu facias: si peccaueris in

» instī B non relinquam, sed non conseruabo in te unionē; si non peccaueris,

» relinquā, seu conseruabo. Adquī in hoc casu unio hypca semel habita hunite p̄ instī A posset ammitti, et non uerum si pare hunitas in instī B: ḡ unio hypca semel habita poterit per partem ammitti.

Resp. Degement

71 Miror discursus hunc subtilis ingenij uiro in doctrina societatis erudito placuisse ipse quippe A omnibus dividendus putaret iudicem illum, qui cum liberū posset delinquentis pedibus funibus, catenisque ligare uinculo dissoluere, ita cum delinquente staturet: liberus mihi erat, »

ac auferre uincula, volo tz expectare, quid tu facias, si exercueris »

cis in hora A, non relinquā, sed non conseruabo tibi uinculo, si n »

concurrentis per linguam, seu sermonem: claudendus, inquis, erit:
quo conditio, nempe currus, talis est ut ad ipsius non habeat potentiam proximam
hoc catenis, quibus pedibus quibus ligatus. Similiter in re et doctrina praemo-
tionis indignus Deo putaret ipse Augustinus dicturus, quod ita Deus statuerit
cum habente praemotionem ad amorem Dei praeceptum: Amicus mihi erat, »
auferre ab eo praemotionem hanc: volo tamen spectare quid faciat: »
» si peccaverit, non me amando, non conservabo ei praemotionem, si autem
peccaverit me amando conservabo. Rogo Augustinus in his casibus rationem
in hoc sic ligato potentia proxima ad currendum, ita per deum potentiam
locum circunculo: sed ratione in habente praemotionem praedicta potentia
proxima ad peccandum, itaque per parem potuit amittere praemotionem.
Fidelis igitur 72
in decretum, dicis ... : quod liberum Deo est conservare, vel non conservare
in ... sub decreto a tali, vel tali conditione impoli, nego:
decretum a tali, vel tali conditione libera, aut contingenti, concedo. ... potentiam
... non per liberae in conditio impositam humanitatis semel habenti unionem
hypostaticam: ... unio si habenti ... potentiae proximae impeccabilis reddat humanitatem. ...
... non ... ratiocinationem supra positam: unde nego, quod Deus aliquo
se disponat, statuere cum humanitate, sicut ... dicimus in ... fuit: ...
... cum ... Christi Domini ... unionis hypostaticae, ... sit adimpletio
libera praeceptorum. Caput ... difficultatis ... ad ...
nititur.

... autem resolutioni statim huius expeditio ... : ... 73
... quippe ... maxime ... humanitatis Christi Domini impeccabili-
tas ... humanitatis libertas proxima in adimplendis ... praeceptis: ...
... ut hoc liberum, et meritorium adimpleret ... praeceptum, ... potuit
liberum non adimplere; sed potest libere non adimplere ... praeceptum, ... potentia
proxima, et absoluta ... : ... Deus ut hoc, ... humanitas Christi Domini potuit

proxime, et absoluta parte: quod non est reddita absolute impeccabilis natu-
ralis legis.

14 Deinde Christi Domini impeccabilitas statuta etiam de proxime libertas, et meritum ad impletionem praeceptorum, quae nostri praedicant, videtur destrui; quia impeccabilitas proxime humanitatis Christi Domini oritur ex unione in ordine ad verbum libertatis Christi Domini, si ibi aliquid proprioris habetur, quod ponit non in libera potestate voluntatis humanitatis Christi Domini, et quo posito infert infallibiliter, et necessario mendacii fugam, Dei amorem, instanti praecepto amoris, mortis positionem, urgente moriendi praecepto; sed actus inevitabiles voluntati ita inferens necessario fugam mendacii, Dei amorem, et mortis positionem non sunt liberi proxime ad hos actus: ergo impeccabilitas proxima humanitatis aufert libertatem, consequenter meritum in fuga mendacii, in amore ergo Dei, et in mortis positione. Probatur: id quod infert necessario, et inimpedibile, est inimpedibile, et necessarium; sed ex impeccabilitate humanitatis Christi Domini ab ipsa inimpedibile inferuntur necessario fuga mendacii, amor Dei urgente amoris praecepto, et mortis positio moriendi praecepto instante: ergo fuga mendacii, amor Dei, et mortis positio inimpedibilia, et necessaria absolute, et simpliciter: ergo non libera, et meritoria in humanitate Christi Domini. Explicetur quomodo, et impeccabilitas Christi cum libertate, et libertas eius opugnat impeccabilitas.

15 Pro in hujus difficultatis expediendo, cui eximie navarunt operam nostri praeceptores, ut sine invidia asserere audeo, praemitto 1° cum S. Thoma 3 p. q. 20 art. 1 humanitatem Christi Domini, eo ipso quod creatura rationalis sit, Deo quasi inferior, esse capacem praeceptorum, quandoque habere speciales subjectiones Deo ut praecipienti. Subjectiones quidem non solum praeceptis naturalibus, et inde pensabilibus, ut non mentiendi, non peierandi, amandi Deum, et proximum etc.; sed etiam positivis Dei, faciendi scilicet hoc, et illud, quod alioqui citra praeceptum facere non tenebatur. Quod insinuat Christus Dominus de se inquiens Joannis 10 hoc mandatum accepi a patre meo, et Joannis 14 sicut mandatum

dixit mihi pater sic facio. Premitto 2°. Christus uere obediuit Deo omnibus preceptis sibi impositis, et meruit per actus suos obedientiae & illud Apostoli ad Philippenses 2. factus obediens usque ad mortem. et ad Romanos 5. per unius obeditionem, seu obedientiam, iusti constituuntur multi.

Premitto 3°. Christus Dominus uero homo uere habuit libertatem proximam cum ex fide constet meruisse. Itaque meruit ab initio proxima libertate fauente ... Deinde certum est, libertatem illius exercuisse in adimplendis preceptis sibi impositis, immo[r]tem quippe ... rigorosum habuisse preceptum in(...) oblatum, quia ipse uoluit, ut clamat Isaias: praeterea quod meditemur sub conditione a sacra scriptura, et patribus a Deo mandat[um]. 76

Premitto 4°. libertatem proximam ita definiendam, i. potestas, ex cuius voluntas sub omnibus requisitis praeuenientibus, quibus ad operandum instruitur, exoritur se ab intrinseco rationabiliter determinare ad operandum, et ad non: neque enim iudicium ... omnino ... illa libertatis proximae, seu causae proximae liberae elusionis, scilicet, quae positis omnibus requisitis ad operandum potest operari, et non operari, quod voluntas negari talis, quae positis omnibus requisitis ad amandum Deum potest amare, et non amare, sicut in actu 1° non amat Deum ... natura: quod similiter dicendum de uoluntate per motum ad amorem Dei ... habitus supernaturalis ad actum liberum charitatis simul cum uoluntate ... sub omnibus requisitis ad amorem potest amorem elicere, et non elicere, neque causa proximae libertatis, quod nequit se ab intrinseco determinare rationabiliter ad eliciendum amorem, et ad non eliciendum, quamuis unum ex terminis per aliam propriam electionem ponat. Imparibilis proxima, et superius explicata uidelicet, in prima actus pendi sub omnibus antecedentibus exercitius uoluntatis ... ponere, et non ponere: sibi ... actus exercitius uoluntatis alligatus, et ... uoluntatis ad ... seu qua posito ... actus ... non posse in actu 1° ... pari. 77

Premitto 5°. Christo uero homini ... ex rigorosum impositum fuisse a Deo moriendi preceptum: nequit ... 78

n. parisi[illegible], qui ut dissiliant X.i D.i liturg. in mora subeundorum eius impossibilitatem docent, ex. n. habitum usum, et rigorem praeceptorum obligans in vicennio ad paris dimoid. subeunda; [illegible] mandatis in[illegible], et tam tali quationis signo ordinationis, et directionis superioris suo nullo, nec veniali quidem peccato pro illis obligantis: qualis in pluribus religionibus et regulis, quas obsrvando religiosi [illegible] exeunt obedientia; et per regulas voluntas superioris intimat, cui obsequentes subditi [illegible] subeiciunt [illegible] liturg. X.i in mora subeunda explare aggreditur [illegible] de 62: [illegible] quasi pro antiquis quando scholasticis [illegible] pluris potius [illegible] ex Gregorio [illegible] ad [illegible] hic q. 32. [illegible] ascendi, et [illegible] temperandi modestiam impossibilis reputant [illegible] n., [illegible] Bernal. [illegible]: [illegible] quo etiam adducit pat. [illegible] in Epistola ad filigenius c. 9.

23 [illegible] in [illegible] hi dicitur per [illegible] effugiunt: [illegible] eadem [illegible] theologicas et liturg. X.i D.i in adimplendis praeceptis naturalibus. [illegible] mentiendi, non peccandi, amandi Deum, et proximum hic a tempore X.i D.i in [illegible], citra dubium [illegible] pat. [illegible] de 37 § 3, [illegible] scitur, [illegible] creatura habere debet aliquam regulam morum, per quam [illegible] dirigat [illegible] moralem operandi: n. ergo [illegible] regula morum, et hic nulla alia, quam [illegible] lex per lumen naturale [illegible] dictamen [illegible]: [illegible] regula, seu lex naturalis [illegible] humiti X.i D.i per [illegible] scientiis dictamen: Ad quod talis [illegible] scientiis dictamen [illegible] solis directionis, etiam obligatoriis in scientia [illegible] cui [illegible] hunc, [illegible]: intimat quippe, [illegible] proprie fugiendis, et bonis proprie eligendis: [illegible] lege naturalis [illegible] mandatis, et [illegible], et intimantis dilectionis Dei, et proximi, honoris [illegible] [illegible] difficultas [illegible] liturg. honoris praeceptorum impletionis [illegible] impossibilitatem [illegible] [illegible] usum, et rigorem praeceptorum [illegible] morum subeundis

Dicendo, ut bene notat hic idem ...

§ 5 qui modo ... etiam si committat, ni fuerit impositum ... rigorosis mediis preceptis, ... quales mandatis regulis obligantibus religiosos sub peccato, nihil huius religionis regulas ... transgredienti magis positivo imperfectioni morali ... quam ... fuit maior ... imperfectionis moralis positivae: ... non ... obligans sub peccato, ... necessitat ... ad ... obedire ... imperfectionem moralem positivam ... magis ... si non obediret, ... maiori ... ad mortem subeundam, ... obligans ad peccatum ... difficultas ... in morte subeunda, ... non habuisse rigorosum medium preceptum.

80. ... a nobis ...
... impositum ex regula apud catholicos ... ad ... insinuare ... in ... in sensu improprio, et analogico ... ad ... reputant, et ... preceptum ex impositum ... subeunda, et ... obedientiae ... in ... proprio sensu: ... proprio precepto ... apud ... in scientia, et ad ... quadrat ... ad mortem ... dixit ... discipulos, sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio, surgite, eamus hinc: scilicet ad mortem: ... cuius hic meminit ... Videantur plura alia ... apud ... Reginald ...

81. ... fuit ... , dicit ... precepti ... ... minationes legislatoris, ... voluntas infundendi malum aliquod ... ... precepta, ... quid, voluntas ... per timorem talis mali ... precepti; malum ... privatio ... ... respectu ... talis ... legislatoris, seu voluntas negandi

2° uoluntatis diuinae sed in actuum, sed tempus prius patris, stante impossibilitate: quia repugnat praecepto. minor probatur: quia cum repugnat timor mali culpae, et poenae, nequit fieri comminatio talis mali; sed repugnat 2° timor mali culpae, et poenae: ergo.

in quo, illius praeceptum

83 comparata: falsa quippe assumpta maior: nam tamen uoluntas praeceptiua, et legislatiua absque comminatione, seu uoluntate inferendi malum illi, qui imponit lex, aut praeceptum: nam tamen quod per praeceptum reddat actio, seu omissio illicita, quod sufficiat ad ratione praeceptiuae uoluntatis, quamuis aliter contingentia transgressionis, propter contingentiam requiritur ad comminationem: ergo non repugnat praeceptiua uoluntas absque comminatione. eo ipso, quod ipsa praecepti actio, seu omissio sit illicita, redditur impossibilis 2°: a redditur impossibilis contingentia transgressionis: ergo et comminatio: nisi ex repugnantia uoluntatis comminati inferatur repugnare uerum praeceptum, superest ut dicamus quod quaedam auctoribus quidam opinandi modi praescrutinium et refutant.

84 Sed animus, ac omnino modo, excogitare nitantur ... illius

tamen impossibilitatem praeuenire; id enim est quod ratio ... reddit disputationis,

et ... doctrinae ... tentaret. ... omittendi in nobis ... i...

... qui a uerbis prius libertatis ... dixerunt 1°, si ... libertas

sub praecepto, quia licet in sensu composito praecepti non ponatur praeceptum ...

initium, ponitur tamen in sensu diuiso praecepti: nam tollit libertatem, quia

uoluntas in sensu composito praecepti non potest ex praecepto omittere: ergo

... composit, cum necessitas ... quid, et ex suppositione.

... hanc libertatis

85 explicationem plane esse liberam non uident, et libertatis uincantur liberam

non curant, et rogat, libere amat Deus, cum in sensu diuiso uiuens ...

... et exercitatis, ponit dari libertatem exercitij commendi, ...

uidendi, et amandi Deum. Praeterea hinc infertur non posse, quod

sua uoluntas spoliari a Deo posset sua libertate circa aliquos actus cum

in sensu diuiso prius necessitatis ponit oppositis ponere. ...

scitur, quod quando aliquid connexum cum actu ponitur omnino ante actum, tollit libertatem proxime potentiae ad actum, sive proxime indifferentiam ad actum, et non actum: quia si praeceptum connectatur cum sui adimplicione, et ponitur omnino ante adillud, tollet libertatem potentiae. Illo ergo supposito non laedit libertatem, quia est contra unius libertatem, sive quia est dependens a libertate; non a suppositio ante libertatem unius, et influens in ipsum actum.

Praeterea 56
tendi [illegible] quia remanet re di[illegible] libertas ad actum, quoniam remanet iudicium indifferentiae: actum a praecepto [illegible] acceptandi mortem non fuit Christus propositum, ut minimus demus, in sub iudicio indifferenti: unde Christi obtinente praecepto, libere mansit ad actum. Secundo: quia si praeceptum impositum Christo Domino, cuius impossibilitas necessitet actum Christi Domini ad actum praeceptum, nihil obstat, quod actus praeceptus proponatur sub iudicio indifferenti, quamvis tollatur proxima libertas voluntatis ad actum quatenus praeceptum actum connexi cum actu. deinde: quia nec iudicium indifferentiae proponens actum praeceptum remaneret positivum: non quod actum proponit, ut praeceptum, nequit proponitur [illegible] indi[illegible] intra Christi Domini. tandem: quia sub his modis [illegible] libertas Christi Domini cum actu praecepto dicitur [illegible] intra impossibilitas: [illegible] qui [illegible]: quia maneret Christo Domino cum iudicium indifferentiae proxime libertas ad [illegible], et non actum praeceptum, praecepto supposito, [illegible] potentia proxime libere non ponere actum praeceptum, praecepto supposito, in potentia proxime libere non ponere actum praeceptum, praecepto supposito, [illegible] potentia [illegible], [illegible] iudicium quae dicta libertas Christi [illegible], cuius impossibilitas dicitur.

Huius, [illegible] 57
omissis, [illegible] in [illegible] Caietan, qui in 3 p. q. [illegible] [illegible] dicit, [illegible] posito praecepto moriendi, libere implevisse praeceptum mortis: quia [illegible] mori, et non mori; non quidem [illegible] ponit [illegible] positiva voluntatis non moriendi seu non acceptandi mortem, in [illegible] omissionem actus positivi acceptantis, et volentis mortem: [illegible] acceptari [illegible] mortem [illegible] omittere, [illegible] illi [illegible] actus positivi. quod si [illegible] Caietanus [illegible]: quia [illegible] negat [illegible] ad [illegible] in quo requiritur, quod sit voluntarium, et liberum quod esse nequit absque actu positivo: praeterea omissio non est actio volu[illegible]

et liuera sponeni negatio accionis uoluntaria, et libera.

s in eis

88 doctrinis huius notauerunt etc, uno excepto quod hic de 6 ... plane aperta ratione docere, ... liberum, quod ponere mori, et non mori per puram mortis omissionem: et quod si non moriatur, non patitur. quod non mors ... puram omissionem; sive pura omissio mortis non est libera ... quid ... evidentius: quod si mors fuit illi libera ... puram omissionem fuit etiam illi libera; si mors fuit ... libera quod et non mors per puram omissionem. ... quod si mors fuit libera, fuit illi libera libertate contradictionis, seu contradictionis; si libertate contradictionis ... quod contradictionis. ... Caietani doctrina quod ... ... positivis oppositis ... quod ... positiva nolicio mortis: quod libera fuit ... mortis libertate contradictionis ... libertas contradictionis ideo talis, et dicitur, quod reddit liberum ... utriusque scilicet mortis, et non mortis, actus positivus moriendi, et puram carentiam actus positivi moriendi: quod non mors, seu pura omissio mortis etiam libera fuit.

9 Pristina libertas pura contradictionis ad amorem mortis ..., sive qui non habeat adiunctam libertatem contrarietatis ad amorem ... odium mortis, nequit exerceri, nisi per actus amoris, ... per puram omissionem amoris; ... id ... quod exercet libertas, ... extremum liberum: quod ... libertas contradictionis in ... ad amorem mortis, pura omissio amoris ... ... libera ... quod implet, quod ... sit libera libertate pura contradictionis ad amorem mortis, ... quod non ... illi libera omissio pura talis amoris.

tantis

9° non ... in hac ... quod ... pura omittendo actum praeceptum mortis ... quod ... peccet, sufficit, quod non ponat actum praeceptum, quem sibi liberum erat ponere; ... pura omittendo actum, sive volitionem mortis praeceptam non ponere actum praeceptum, quem sibi liberum erat ponere: quod patet, quod si dicatur ... debuerit esse quid voluntarium: ... quod ... Caietanus ... ... non est dicendum esse quid voluntarium, ... esse actum voluntarium, ... omissionem actus voluntarii, quem ... ... et nunc liberum, et voluntarium erat agenti rationali.

2a 2o: q. quando voluntas est in causa, quominus actus positivus praecepti non sit, omissio actus positivi praecepti voluntaria est; sed quando non ponit voluntas actum positivum praecepti, quem sibi liberum erat ponere voluntas, est in causa, quominus actus positivus praecepti non sit: ergo quando voluntas non ponit actum positivum praecepti, quem sibi liberum erat ponere, omissio actus positivi praecepti voluntaria est. Maior probatur: quia quando voluntas est in causa, quominus actus positivus praecepti non sit, carentia actus positivi praecepti tribuitur voluntati, et dependet a voluntate expedita, et plene libera ad ponendum actum positivum praecepti; sed quando carentia actus positivi praecepti tribuitur voluntati, et dependet a voluntate expedita, et plene libera ad ponendum actum positivum praecepti, carentia actus positivi praecepti voluntaria est: ergo etc.

Examinanda venit 4. ratio aliis cunctis dificilior concordiis; quibus proluxe examinat pater Suarez hic de 37. § 3o, qui 1o docuit, nos liberos esse formaliter, quia etsi posito praecepto non ponamus moraliter, tamen ex vi unionis, quae exigebat auxilium per scientiam mediam praevisum congruum et efficacem gratiam, sed absolute in indifferentia, per quam esset infallibiliter impleturus praeceptum, ita quod adsit impletionis necessitas: est prius immanens, et in suis speciebus; scilicet auxilium per quod impleverat praeceptum, erat in differentia ad actum, et eius carentia: omnia alia determinatio est extrinseca, et facit necessitatem simpliciter; quia ita tanquam ex sua implicans est praevenit: quia ex vi illa conditionata, quae praevidetur acceptatio mortis praecepti, ergo auxilio actu indifferenti, afficit ex parte conditionis aliquid implicite inferens acceptationem: afficit non coniunctam ex unione hypostatica, et praecepto; quia quod ex parte conditionis afficit aliquid implicite inferens acceptationem, non requiritur libertas, nec praeiudicium per scientiam mediam, tempus medio, ut ... notiones prius ... 2o. quia si non esset dificultas, nec difficultas ... in ad impletionem praecepti solvitur: quia non impleret praeceptum, est peccatum; sed non potuit peccare: ergo non potuit non implere praeceptum: ergo erat necessitas ad eius impletionem; ... necessitas provenit ex aliquo capite: quia licet unione, et praecepto ... non ... praeceptum impleverit mediis auxiliis indifferentibus intrinsece

illud singulari necessitatis, et non inde, undecunque proveniat talis necessitas.

92 3°: q ut in Mᵒ de gratia docuimus, qd cunque aux. aut prˢ connexus moraliter cum actu se habens ex parte act. si quaerit libertatem act. licet reliqua alia praeparatoria sint intrinsece indifferentia ad actum, et actum: et ratio a priori est: q indifferentia praeparatoria libertatis dicit facultatem undequaque expeditam, excludit omnis determinationes ad unum extremum; cum illo connexio nequit enim stare plena indifferentia ad utrumque cum determinatione anti ad unum: q licet praeparatoria immanata, scilicet auxilia, per quae impeditur, sunt praecepta, essent intrinsece indifferentia, adhuc tolleret libertatem act. praecepti, si daretur aux. connexus moraliter cum actu praecepto, si datur, qui unius scilicet ex unione, et praecepto, ut in refragatur s...: q adhuc non solveret libertatem act. praecepti. Confirmatur hoc: q oīs moralis determinatio, seu obligatio aux. voluntatis ad unum extremum, est necessitas aux. contraria libertati, et indifferentia voluntatis ad utrumque extremum, undecunque talis determinatio, seu obligatio proveniat; ergo etiam si act. praecept. ponatur per praeparatoria immanata intrinsece indifferentia, datur moralis determinatio, et obligatio voluntatis ex aux. ad actum praeceptum, scilicet eius impossibilitas, sive unio physica, et praeceptum: q etiam si actus praecepti ponatur per propria immanata indifferentia, datur necessitas aux. contraria libertati act. praecepti, per quaecunque praeparatoria immanata ponatur.

93 Omittimus plura alia, quibus modis ... discurrendi in re libertatis impugnavimus, in Mᵒ de gratia, ubi docuimus, decretum absolutum, et efficax de operatione habitum a Deo ... sive ... medio ... libertatem, etiam si per auxilia intrinsece indifferentia, non praedeterminata sit executioni mandandum. omnia do solum ad dicendum ... ex Cali de ... lib. 56 et ex Antonio de ... n. ... in hoc causa ... praeparatoria immanata ad actum praeceptum esse intrinsece indifferentia. unum ex praeparatoriis immanatis ad actum praeceptum est divinum decretum, ... ex parte actus ...; si in nostro casu nequit voluntas ... indifferens, seu indifferenter paratus ad actum praeceptum: q nequit esse intrinsece indifferentia omnia praeparatoria immanata, per quae implendum est praeceptum: probatur minor: q si ... non potest esse indifferenter paratus ex parte act. ...

ad actus praeceptos, habitus Deus hunc actum, volo con... vere eius hac humilitate,
si ipsa se dignauerit ad ponendos actus praeceptos, et volo non consummari si
non se dignauerit; et hic actus est impossibilis in Deo respectu humilitatis Christi Domini
Dominationis sub praecepto: quod ... licet minus: quia nec conditionatum potuit Deus
velle existentiam quaemunque; si velle Deus non consummari ad actus praeceptos hu-
militatis Christi, si ipsa non se dignauerit ad illos, est velle saltem conditionate existen-
tiam quaemunque; est enim velle saltem permissiue coniunctionem humilitatis Christi cum co-
existentia eiusmodi actus praecepti, sibi cum peccato, quae coniunctio quaemunque est: ...

Hic ima 94
ignatius mane ... quem dum viuere maxime colui, et suspexi,
et semper felicissimo ingenio semper nimium deferam, qui in controuersiis
de incarnatione, quae ordinata linea spectant, ita scribit. ... Sedi
nequit ... per physicum immaterialem concursum voluntatem, et efficacem illo deter-
minans, ita ut voluntas secus sapiat ad operandum eo modo, quo voluntas secus
trahit: et denat habitus ad operandum, ... physicum ... mouens, ita
quod eius motioni voluntas sit ... resistere, qua sibi mouet Deus summum
bonum ... ad sui amandum; ... contrahunt prae-
... nullus est physicus immaterialis operationis praeceptae, quod efficaciter determinet volunta-
tem ... trahat ad operationem praeceptam: nullus est physicus ... mouens,
cui eius voluntas resistere non possit: quod absolute, et simpliciter liberam reddit vo-
luntatem humanam Christi in adimplendis omnibus praeceptis sibi impositis. ...
doctrinam hanc specialiter egimus in tractatu ... de praescientia ... intellecto
primo, quod scilicet, ... se habens ... ad actum, siue sit externus, siue
internus ... siue sit physicus immaterialis, aut materialis actus, siue ... ominus,
aut efficaciter, siue non, dummodo tale sit, quod ponat animo in ... volun-
tate, et inficiat ... metaphysica actus, destruit actus libertatem: quod tale autem ...
... reliqua ... alioquin indifferentia ad positionem actus, ita quod posi-
tionem actus, suspendere, hic, et nunc ... possint; sicut ... ficax habi-
tus ante ... de actu charitatis ... et habitus, alioqui
indifferentes ad actus, ita quod voluntas et habitus, suspendere hic et nunc
nequeant actus charitatis.

Deprimunt Pu. sij uiri qua facultatem, Angor

alt; aliqz, quo suspicio nomine vocat Ston. de scientia n. suo &c. Arcait

Rit.ᵒʳ, 1 xij enim precepto speciali libere, q impeccabilitas seu necessitas n.

peccandi orta ex unione, e necessitas mere coacti, ac proinde minime tollens

proximam libertatem; quatenus scilicet unio specialiter necessitat, i u. [illegible]

dependet a scientia media, qua Deus cognoscat precepitque obedientiam hu

manitatis Christi sub precepto, et auxilio in difficultate. Et plane nescio, quomodo

eij suis principijs impeccabilitas Christi Di., et eius coitus societatis in re sola media, possit

omnino poni. Ad hec cogitationes &c.

Peccat in 3º capite sua prima de

impeccabilitate Christi: q. Christus ipse Deus Deus e absolute impeccabilis vi unionis: qd probat

ipse: q. aliter Deus possit pecc., et non minus pecc. persona D., Christi humanitate peccante,

quia pecat persona creata Dei, cuius humanitate peccante, i impeccabilitas mere coacta

n. e absoluta impeccabilitas, imo e absoluta peccabilitas: sicut necessitas mere

coacta n. e absoluta necessitas, imo e absoluta libertas: q hec impeccabilitas

vi unionis n. reddit Christus absolute impeccabilis, e peccabilis absolute. Confirmat: ne

cessitas mere coacta n. peccandi n. aufert libertatem proximam ad peccandum, i impec

cabilitas Christi orta ex unione e pura necessitas mere coacta n. peccandi: q n. aufert

Christo libertatem proximam ad peccandum: q manet proxime peccabilis: q. perspicue cogi

tat, e modus, iste conciliandi Christi libertatem in adimplendis preceptis eius cum

proxima impeccabilitate, quandoquidem Christus hunc modum opinant. i n. mand. in

Christo proxima, et absoluta impeccabilitas, i proxima, et absoluta libertas ad pec

candum cum necessitate mere coacta ad n. peccandum.

Peccat de modo doctrina, in nostra

eius scientia apud nostros prius de scia media: q. ut operatio, que prescitur

et libere futura in statu conditionato per scia media, euadat libera in

statu absoluto, n. debet immutari status conditionatus, hoc e, n. debent im

mutari in statu absoluto conditiones omnes, sub quibus prescitur e operatio

futura libere in statu conditionato: si enim in statu absoluto superaddat

prius aliqd intrinsece necessitans, sublata prescita sit operatio in statu condi

tionato, plane n. euadet libera operatio in statu absoluto, q immutat

e status conditionatus, per superuenientes prius necessitans in statu absoluto

sic explicant nisi per Deus eo posito casu, qd scilicet Deus prævideri[t]
per scientiam mediam Deum ponimus liberum amorem infiniti etc., si illi conferat au-
xilium, et cum indifferentiam, per modum in statu absoluto conferat illi au-
xilium etc., et præmotionem ad eliciendum amorem infinitum: tunc docent
omnes, quam liberum amorem, qui immutatur statu conditionato, ac ponatur in sta-
tu absoluto prius metaphysice infinitum amorem, et ad illum necessarium, scilicet
præmotio, sine qua non fuit prævisio operatio conditionata futura per scientiam
mediam.

Modo sic. Si enim non prævisio sit a Deo per scientiam mediam perfecta obe-
dientia hominis constituti sub præcepto, et auxilio indifferenti, immutatur statu,
conditionato, ac in statu absoluto ponatur conjunctus ex unione physica et præcepto,
sibi unione physica sub præcepto, quæ est metaphysice infinitum obedientiæ, et ad illam neces-
sarium posito præcepto: qui talis obedientia nequit cadere libera in statu absoluto.
Explicatur, et confirmatur ratio hæc. Deus per scientiam mediam cognovit perfectam obedi-
entiam hominis constituti sub unione, præcepto, et auxilio Dei, se indifferenti,
et solum cognovit obedientiam hominis constituti sub præcepto, et auxilio, non
est: implicat, ut per scientiam mediam prævideatur obedientia libera: quia non prævidetur
per scientiam mediam, sibi non est illi omnium, qd sub conditione metaphysice connexa cum
conditionato prævideatur futurum: ut conjuncta quod omnes; adequi conjunctus ex unione
præcepto, et auxilio est conditio metaphysice connexa cum obedientia: qui hæc nequit
a Deo prævideri futura per scientiam mediam. Si dicas: qui in statu absoluto ponitur
nunc obedientia sub gratia superaddito non prævisio in statu conditionato per scientiam
mediam. Datur eo: qui in statu absoluto ponitur obedientia hominis sub juncto
ex unione, præcepto, et auxilio: qui immutatur statu conditionato: ac proinde
nihil est, qd obedientia in statu conditionato prævisa ut libera sub præ-
cepto, et auxilio, ad hoc ut in statu absoluto cadat necessaria, ac in statu abso-
luto ponatur subsidium prius.

Atque et patronimici unica pravitate cogitationi
huic paritas oritur de absoluti, et efficacia devenit ad mediam et
conjunctus liberum sub auxilio indifferenti: qui dicunt illud scilicet ponitur in
se, sibi in statu absoluto, illo casu gratia, subsequitur prævisa voluntas

continua per viam medii: unde minime immutatur status conditionis, in qua videlicet, quae sibi decuit conlatis unionis hyp. potuit ipsa unio, in qua non est per viam obedientiae libera humanitas in statu conditionato: non quod est ulla vis hanc passiva a Deo decreto absoluto, et efficaci determinata.

Illi, quorum meminit P. [illegible] ton loco citato, dicunt praeterea Christus Dominus libere esse mortuus: quia praeceptum, inquiunt, solum est quoad co[-]rum: uidit enim Deus ante ad praeceptum, quod si esset inclinatura volu[n]tas Christi Domini, si imponeret illi praeceptum mortis: ex qua praescientia praeceptum illi imposuit de susceptione mortis, quod praeuidit Deus per viam medii Christus suscepturus, si ei praeciperet. Consimiliter isti impugnantur: quia quod praeuidit Deus idem facturam voluntatem Christi etiam sub posito praecepto [...]ri praeuidit. Quae enim, quod docere uiderint, ut etiam aliis plane non potuit Deus praeuidere per viam medii voluntatem Christi ita amplexuram, et voluntatem mortis ut potuerit nolle mortem cum posse nolle mortem sub praecepto mortis, sit po[-]tentia pare: sicut nolle mortem praecepto est pare. quod non potuit praeuidere alio[-]rum per viam medii acceptationem mortis liberam ponendam a voluntate Christi sub impo[-]sito mortis praecepto. si Deus non potuit praeuidere actum obedientiae ut ta[-]lis ut ponendus libere a voluntate Christi: enim hac quae agit cum actu obedi[-]entiae sed ut tali, quo impleuit praeceptum: qui actus, ut talis praeuideri non potuit nisi praeuidendo, aliter ponendus esse sub conditione praecepti debuit quod praeuideri actum obedientiae ut bonitas omnibus suis circumstantiis, quae[-]rum principua est praeceptum. Caput 3 alii percurrunt appinandi semita

[illegible] in re hac opiniones acutissimi B. hui [illegible], quas alii imitato[-]ri [illegible] licet se diuini, uidelicet Valentia, Moncaeus, Lessius, Bernal, tonus, et alii: docent in unumquodque hoc, quod licet Christus habuit praeceptum, et potuerit illud non obseruare, mortem vero non acceptando; ac[-]cepit libere, et meritorie acceptauit, et perpetuus est mortem, et potuit hoc [...] tempore per alio ex hoc morituro per alio, sub hac actus intentione per alio modo acceptare. hoc autores alii sequuntur ad liberam et meritorum

Xi Di, ad ponendum eligere inter duos actus inequales in ratione, 3 inin-
tentione, quibus adimplere possit praeceptum ponendi scilicet actum tum intensi-
orem aut remissiorem, ex leviori motivo, eius ponere actum minus intensum prove-
nit, aut ex motivo minus nobili: ita R. et alii apud O. in clemente:
alii vero docent sufficere ad meritum quod eligere potuerit inter duos actus omnino
equales, quia in eo casu ab uno ad alium ita eliceret hunc actum A, ut
potuerit illum non elicere: quod libere ex mere illum eliciat ergo quoad totum
actum, subiectum et modum et Gab. in 1. d. 17, et Suar. in 3. p. d. 18.

Verumtamen

examine et impugnatione omissa, et dilucide absolvamus, insinuimus, ob
ultimo hoc Gab. et Suarez placito, ad hoc dante, in Medio merito sufficere
probemus. Ut ad meritum primum requiratur, requiritur, ad agendum, et elige-
nat bonum actum, et ad ita ponat ut laudabilius se gerat, quia libere, dele-
ctatione illum ponendo, quam se gerit illum non ponendo; si vero suum sit, nec
necesse physica ponendi unum e duobus actibus omnino aequalibus unum pro illo
eligendo, non se gerit laudabilius quam libere, delectatione, quam si non ce-
perit illum actum non ponendo. Ut patet: quia si non ponatur eorum, omnino ponit, pro-
ut ratio alterius aequalis, quin impossibilis unius omissione ponendi alterius actum sit
perdere: utrumque ponit; quia in electione unius ut, pro alio omnino aequali sub
necessitate ad unum ex illis nulla potest reperiri ratio meriti nulla vel mo-
ralis laudabilitas.

Quoad ad 2a docentes eius eligendi in hoc
eius inaequali, accipiendo scilicet motivum actum intensiorem, aut ex excellenti-
ori motivo, omittendo actum minus intensum, aut ex motivo minus nobili,
actum eliciere ponat. Et dico 2°, in ea electione libere facta sufficientem
reperiri libertatem ad meritum ut in 1° diximus probare insinuavimus: Ratio 2°:
quia qui diligit Deum amore intenso ut 8 eius potest Deum diligere amore re-
misso, laudabilius, et consequenter ergo Deus requirit pro mera libertate, dele-
ctatione, quam si omisso amore ut 8° ponat amorem ut unum, ut 1 certe:
ergo meritorie se gerit. 3°: quia illius bonitas exigit a 3° usque ad 8 gra-
dus esset, tribuendo liberae elevationi sui operantis, et non necessitate impositi

obediendi; et excess bonitas ita liuere ponit ex liuerio eri ... cooperantis, ut ponuerit non ponere laude dignus et pessimus; ergo pon... it sub libertate sufficiente ad meritum.

Item dico 2º, Christus hanc suam ... Dei mortis non fuisse liberam, et meritoriam quoad substantiam mortis et aliud ... Probatur 1º: quia libertas et meritum quoad substantiam mortis versari debet inter haec extrema velle mori et nolle mori, seu inter ista velle mori et nolle mori, ex voluntatis determinatione; sed Christus hanc suam voluntatem ... sic exercet libere ad haec extrema: non enim illi liberum fuit mori, et non ... ex hoc morbo moriendi extentioni, aut velle mori per hunc actum interi... ergo non fuit Christus liberum, et meritorium mortis quoad substantiam moriendi.

Probatur 2º: Christus hanc suam ... gessit ... Deus libere, et meritum in moriendo, et in eligendis moribus mortis, seu locum, aut tempus mortis; sed qui ... gessit libere, et merito in moriendo, non gessit libere et meritorie mortis quoad substantiam mortis: ergo ... urget hoc: quod Christus hanc suam ... sumit, quod simpliciter moriturus fuit; et quod tale sibi moriendi moribus, locum ... ponit, quod fuit Christus liberum; sed non meruit quod simpliciter moriturus fuit, ergo mortis quoad substantiam mortis non fuit illi meritoria: ergo.

Hoc fiat exemplo gratitudinis: nam si Deo debeas ... nummos, et tribuas 8, ... non manet tibi obstrictus debito gratitudinis propter 8, sed propter quo... ... ergo obligatio gratitudinis solis cogit Deus ad remunerationem ... excessus supererogantis debitum: ergo obligatio ... remunerandi mortis ... Dei solus cogit ad remunerandum excessum, in quo supererogavit debitum moriendi; sed hic excessus solus fuit Christus hanc suam, in electione ... huius moribus mortis prae alio: non a immortali debito solvendo: ergo solus hic excessus meritorius fuit, non a solutio debiti mortis: ergo Christus hanc suam ... non meruit in solvendo debito mortis, sed in excessu supra debitum; ad ... ... scriptus fratris absolute docentis, ... nobis vitam promeruisse morte sua, ... fiat ergo alio exemplo: ergo hoc per ... ... sua ... clamantis ad patribus, ... illo ... ponit, ...

minime dicere absolute liuere mori, licet mortem acceperit, et subire ex nobilissima charitate theologica motivo, quia necessitatem ex praeceptione ex hoc motivo liuere habet, et inde dicitur, quod Christus Dominus, qui posito prae cepto moriendi necessitatem erat mori, non dicere absolute liuere mori, licet mortem acceptauerit ex nobilissimo motivo liuere sibi propo sito, et electo.

Sanctus audiendi et Doctores Alij, qui specialiter ut inimi Christi liuentes quoad utramque mortem ex praecepto, et impassibilitate, tripliciter uiam inveniunt, per quam plures post modos aliquos ex S. Thoma dicendum eligiu, quem sequitur, et citat pro Banal. dis. 1 § 2. a 3. a, Christus Dominus liuere eligere uitam passibilem, et mortalem facta illi optione a Deo patre ut uidetur insinuare illud Pauli ad Hebre. 12 loquens de Christo, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem: ostendit mortis praeceptum supponat ex parte Christi uitam mortalem, et passibilem liuere electam, tota necessitas, quae oritur ex praecepto circa eam, et ex suppositione liuera electionis facta a Christo Domino: si enim Christus Dominus elegisset, ut poni impassibilem, et immortalem uitam, nullus daretur praeceptus necessitas ue moriendi.

2.º dicunt Alij, quibus etiam Banal. subscribit, Christo impositum esse praeceptum moriendi, praesupposito Christi uolitione, et petitione liuera, qua uoluit, et petiuit a patre, ut huiusmodi praeceptum sibi imponeret: quod colligi uidetur ex illis Pauli ad Hebreos 10 tunc dixi ecce uenio: in capite libri scriptum est de me, ut facerem Deus uoluntatem tuam: Deus meus uolui, et legem tuam in medio cordis mei. 3.º dicunt Alij cum Lugo. sic de 26 § 8 Arri. dis. 76 § 7 Christus Dominus liuere mortem subiisse, impleuitque praeceptum: quia liuerum ipsi fuit petere a Patre obtinere dispensationem, aut mutationem praecepti mortis: quod indicare uidentur uerba illa Christi apud Matthaeum 26: an putas, quia non possum rogare patrem meum, et exhibebit mihi modo plus quam duodecim legiones Angelorum.

Omnes tres modi Magistri iis deficiunt, quia eorum doctrina a me

carinaequit.

+ salvanda Xi libertate in adimpletione praeceptorum naturalium, ut
in dependentibus prius ab ipsius humanis Xi electione, petitione, acceptatione, aut praecepta ipso naturae lumine, etiam ut immediate et in
dispensabilia + solum qd dicitur quemadmodum potuit ad exponendam
Xi libertatem in adimplendis praeceptis de positivis dispensabilibus, et
quae dependenter pariunt a libera voluntate acceptatione. Deficiunt
deinde inco, qd immediate Xi de libertate in morte subeunda ex obedientia non salvant; et ratio est: q libertas exercita in iis, quae antecedunt actus finalis obedientiae non est immediate libertas in actu finalis
obedientiae, sed solum mediate; in hoc modo solum exercetur Xi libertas, sed in acceptatione, seu electione vitae passibilis, sed in petitione praecepti, sed in potendo dispensationes praecepti, quae
omnia antecedunt actus finalis obedientiae: q non exercetur immediate Xi libertas in actu, quo mortem voluit, et subivit ex obedientia;
quae immediatam libertatem, et meritum christianae obedientiae in morte
subeunda maxime Sacra Scriptura commendat:

Speciali et ratio eius dicere
de modis occurrit, qd videatur quid valde remotam libertatem in electione vitae passibilis, quemadmodum impletio praecepti de morte subeuntis illa electione libera sit libera Xo: q non videtur, qd sequitur ad
electionem liberam statim, aut vitae libertas est totum electionis liberae
statim, aut vitae; patet hoc intelligente libera statim, etiam religionis, respectu cuius non est omnino gravior, et liberum et ordinatio professionis, et votorum; sed obligatorio, etiam ordinatio naturae, etiam non obligatio
illa; et necessitas oritur ex electione libera, sicut earum liberarum electionis vitae religiosae: neque enim quis imputanda mittitur religionis praeceptum, licet potuit tempore non eligere vitam religiosam: q licet in
exitu subeundae mortis praecepto sit totum ex suppositione electionis
liberae vitae passibilis facta ex parte Dei, libertas electionis non est
libertas immediate actus praecepti, qd patet ex exemplo eligentis per motionem physicam ad eliciendos actus amoris per quem non indu-

ferenti, et efficaci; cuius actus amoris pleni non esset immaculiner liber electio praemotionis libera fuisset.

Tunc enim, et duobus modis occurrit, quod electio vitae possibilis, et petitio praecepti non est actus obedientiae; quia non est sufficiens, ut obedientia in Dominum subeunda sit ipsi libera. Patet ergo: quod tota libertas hunc duplici discurrendi modo stat in libera illa electione, et libera illa petitione: quod si in non datur in actus obedientiae, non datur formalis in illis, libertas actus obedientiae. Patet quod ante: quod electio vitae religiosi, et petitio status religiosi, ut in eo omnis ponit obedientiae humilis quod exercere, non est formaliter actus obedientiae, et humilitatis, sed volitio quasi reflexa actuum obedientiae, et humilitatis, habens actus illos, et in eorum honestate pro obiecto: patet hoc tunc applicatum: quod volitio illa non ponit sub obligatione aliquo modo agere etiam sub [illegible], aut non ponit sub obligatione aliquo modo agere, non est formaliter actus obedientiae: actus enim obedientiae formaliter, et proprie talis dicitur, quod ob ponitur actus, quod praecepit, est: sed illa volitio formaliter non est actus obedientiae. Tunc ob exemplo: quod voluntas habendi, seu eliciendi amorem Dei, non est formaliter amor Dei; licet habeat ex affectu honestatis reperta in amore Dei: quia enim eliciat illa voluntas propter honestatem, et bonitatem obiecti, quae reperit amor Dei; in proprie honestatem, et bonitatem sui, quae habet ipse meus actus, amoris Dei: quod propter actus electionis voluntas vitae possibilis, et voluntas praecepti, ut quis obediat, non est formaliter, et proprie actus obedientiae.

Tertio modo specialiter sic arguo: Iudith, vim inferri timens, et mente praeceptum mortis ante tempus, sed injuriam, in quo obligabatur, seu urgebat praeceptum mortis, sed in interim pace, sive uiuere in [illegible] [illegible]. Quod si dicis: impertinenter quidem recurrit pro conciliando libertatis praecepto iniuriis ad possibilitatem petendi, et obtinendi dispensationis: et hoc est nota; quod si tunc quando implevit praeceptum mortis, non obligabatur praecepto, potuisset vim Vulturni absque dispensatione vel licentia, et obligati periculo mortis fugere, et vitare: quod libertas mortis tunc ponit etiam omnino in dependentia a potestate petendi, et obtinendi dispensationis, cum absque illa potuit stare ponere libertas mortis tunc possibilis

... Deus: in tempore non impleverit ... li-
vere, et mereri praecepto matrimonii .. praecepto mihi efficaciter: quod in contrario,
in tempore, in quo obligabat, non urgebat praeceptum matrimonii; et postea
non potest matrimonium recusare absque peccato, cum sit in illo possit dispensationem
petere, et obtinere: quod in contrarium non implevit libere praeceptum. obli-
gatio, supposita Christi impossibilitate, sibi causata libere ad [illegible]
[illegible]: quod praeceptum rigorose tale non temperat suam vim et efficaciam
obligantem sub peccato, ex eo quod possit illius dispensatio peti, et obtine-
ri; sed eo quod dispensatio sit petita, et obtenta, ut est certum: quod dato non mul-
gari dispensatio petita, et obtenta stat verum, ut efficacia praecepti obli-
gantis sub peccato, sicut in contrario, in quo urgebat praeceptum, et impletum
est, non intelligitur dispensatio petita, et obtenta: alias simul intelli-
geretur obligatio, et de obligatio praecepti: quod in contrario servit integro
verum, et efficacia praecepti obligantis; est verum, et efficacia praecepti obli-
gantis integra perstiterit, et adjuncta cum impossibilitate Christi Domini, est impossibilis
cum recusatione matrimonii libera, ut bene non mane: quod talis recusatio fo-
ret [illegible]: quod aufert libertatem in positione matrimonii praecepti: quod potestas pe-
tendi, et obtinendi dispensationem minime temperat difficultatem conciliandi
libertatem Christi Domini in positione matrimonii praecepto, et alias ad illam exponendam inu-
tilis est. Quod probandum quia prior natura sunt partis cum libertate, et meritis Christi Domini in
adimplendis praeceptis naturalibus.

Praecepta naturalia, et divinis, indispensabilia, et quae independenter
a libera acceptatione, aut electione obligationem in vicennio imponunt
in duplici sunt differentia: alia sunt negativa, ut non mentiendi, non oc-
cidendi, non furandi, quae dicuntur obligare semper, et pro semper;
violantur per actus positivos oppositos, ut mentiendi, aut furandi.
Alia sunt affirmativa, sibi opposita, ut amandi, et colendi Deum, et parentes,
amandi proximum [illegible] quae non obligant semper, sed pro semper [illegible]
ut tempore, aut casu, et quod [illegible] et circum, latitudine, non [illegible] quas

per quae omissionis act. praeceptum per omissionem mittis actu proximo oppositum odii filialis Dei, aut proximi.

Dico 2°. Xus Dns non fuit liber quo ad subitum in adimplendis praeceptis naturalibus negativis: prob. 2°. quia Xus Dns, ut esset liber quo ad subitum in adimplendis praeceptis juris, debuit esse liber absolute ad illud implendum, et ad illud non implendum; sed Xus Dns non fuit absolute liber ad illud non implendum: ergo. maior probatur: quia libertas quo ad subitum in adimplendis praeceptis versatur inter haec extrema, implere, non implere: sunt enim velle implere, nolle implere, ut supponitur a nobis e contrario parte: quod esse liberum ad non implendum praeceptum negativum, est esse liberum ad peccandum; sed Xus Dns non fuit liber ad peccandum: ergo. maior probatur: quia cum praecepta negativa semper, et pro semper urgeant, esse liberum ad illud non implendum, est esse liberum ad non implendum praeceptum, quando urgent; sed esse liberum ad non implendum praeceptum, quando urgent, est esse liberum ad peccandum: quia non implere liberum praeceptum, quando urget, sit peccatum.

Confirmatur, et explicatur hoc: Consequitur impletio praecepti in instanti in quo urget, esse libera quo ad subitum, nisi etiam non impletio illius sit in actu, vel libera pro illo codem instanti, sed non impletio praecepti pro instanti, in quo urget praeceptum, est fuit Xo libera, cum non fuerit Xo libera pro eo: ergo impletio praecepti in instanti in quo urget, non potuit esse libera quo ad subitum Xo Dno. Modo sic: sed praecepta naturalia negativa urgent pro omnibus instantibus: ergo pro nullo instanti fuit Xo libera quo ad subitum impletio istorum praeceptorum.

Dico 3° Xus Dns, licet impleverit praecepta naturalia negativa libere sufficienter ad meritum supernaturale. prob. 1°. Xus Dns implevit praecepta naturalia negativa per act. positivos supernaturales laudabiles in genere moris, ad quos minime tenebatur, aut necessitabatur ex praeceptis, sed quos libere, et absque peccato poterat omittere: ergo Xus Dns, vere meruit in istorum impletione: quia illa implevit libere sufficienter ad meritum. liquent cons.: quia est certum act. positivos supernaturales pro implendis praeceptis negativis, quos act. libere, et absque peccato poterat Xus omittere, ut vitandi ex. gr. furtum per mortificationem, et abstinentiam, qui si ipsa omissione

...i quod obsequium supernaturale, et similiter Deo gratum a persona supernaturalis
dignitatis: et inde quod talis actus positiuus est effectus, adscribendus, tanquam
determinationi Christi operantis, et tribuendus, necessario alicui operandi Christo ...
omnis:.

Ad secundam quoad secundam eius partem, quod scilicet Christus impleuit praecepta
negatiua per actus positiuos supernaturales: quod aliquis existentis, in
gratia, et persona Christi implere praecepta cum merito, quam sine meri-
to; et solus implendo praecepta naturalia negatiua per actus positiuos
supernaturales poterat ille implere cum merito: et ille impleuit per
actus positiuos supernaturales. maior certa est: minor etiam constat: quia tunc solum
potuisset Christus Dominus implere praeceptum non mentiendi vel, vel per puras
omissiones mendacij, vel per actus positiuos naturales, quo nollet mentiri
ex motiuo naturali, vel per actus positiuos supernaturales, quo nollet men-
tiri ex motiuo supernaturali; sed implendo praeceptum non mentiendi
per puras omissiones mendacij, aut per actus positiuos naturales, non po-
terat illud implere cum merito: ergo. haec minor quoad secundam partem constat. quia
meritis [illegible] hic agitur, requiritur supernaturalitas. quoad primam partem
quia implens praeceptum non mentiendi per puras omissiones mendacij, non
est quid [illegible] dignus in genere moris [illegible] potentiam po-
nere, aut proferre mendacium; solum enim quid [illegible] ingenuitatem mo-
ris, quod omittat mendacium, qui potest mendacium ponere: quomodo enim
laudari dignus est eo quod non ponat mendacium, qui mendacium ponere non po-
test: [illegible] Christus Dominus, in subiecto non potens ponere, aut proferre mendacium,
cum sit subiectum non potens peccare: ergo Christus Dominus implendo praeceptum non me-
ntiendi per puras omissiones mendacij non impleuit illud cum merito.

Probatur demum secundum illud [illegible]
quoad secundam eius partem, quod scilicet Christus minime tenebatur, aut necessitabatur
talibus praeceptis ad illa implendo per actus positiuos supernaturales,
sed quod poterat illos actus elicere, et aliquos pro [illegible] omittere. Probatur: quia poterat
Christus Dominus sufficientissime satisfacere praecepti negatiui per puras
et habitis omissiones; ergo non tenebatur Christus ex talibus praeceptis illa imple-
re per actus positiuos supernaturales. ad primum respondeo: quod et puro omissio actu...

Phibitu. poss. ciat 2° D°, et n̄ sequitur, qd impletio praecepti sit meritoria: q enim ꝑ puro omissio meritoria, og q̄n sit meritoria, dummodo x° poss. sit ut supponit, potuit xus Dus p illo praecepto n̄ mentiendi sufficienter satisfacere. 2°: q potuit xus D, satisfacere pro dam̄ḡ praecepti per actus positivos naturales. 3°: q licet xus mentiri n̄ potuit, potuit tn̄ actu supernaturali magis, l min. intenso, ex hoc fillo nobiliori modo positive nolle mentiri, implendo praeceptum q eliciens actus supernaturales minores, l ex nobiliori modo, quo positive nollet mentiri, adimpleret praeceptum per actus positivos, ad quos n̄ tenebatur vi praecepti negativi n̄ mentiendi, seu per actus, quos poterat licite, et absque peccato n̄ ponere.

Dico 3°: xus Dus fuit liber quo ad substantiam in adimplendis praeceptis naturalibus affirmativis. p̄ si hic revocetur in memoriam natura praecepti affirmativi, qd, ut praemisi, n̄ obligat semper, in aliquo instanti, aut casu, et in quacumque temporis latitudine, quale explicatur in praeceptis annuae communionis, audiendi sacrum, recitandi officium etc. praeceptum enim annuae communionis obligat in latitudine temporis pascalis, ultra qd differri absque peccato nequit: sicut praeceptum audiendi sacrum diebus festis obligat in latitudine temporis antemeridiani, ultra qd differri nequit sine peccato auditio sacri: si q quis praeveniendo ultimum tempus paschalis diei, in quo urget praeceptum, 1° die temporis paschalis eucharistiam sumat, ita sumit, ut potuit licite, et absque peccato illam tunc n̄ sumere, implet tn̄ licite, et meritorie praeceptum: sicut si quis praeveniendo meridiem, in quo urget praeceptum audiendi sacrum, hora 7° vel 8°, missam audit, ut potuit licite, et absque peccato, sacrum tunc n̄ audire, implet tn̄ licite, quo ad substantiam, et merite praeceptum. hoc supposito.

Pr. 2°. xus D, fuit liber ad implendum, et non implendum praecepta naturalia affirmativa: q fuit liberum ad implendum, et non implendum praecepta naturalia affirmativa; q fuit liber quo ad substantiam in adimplendis praeceptis naturalibus affirmativis: q fuit liber quo ad substantiam in illis adimplendis. sequitur con. mi. probatur ex supra dictis.

præcepti superioris, et ubi explicuimus quid sit libertas quoad exercitium in adimplendis præceptis, dicimus quod in extremo necessitatis tempore majoris et aliis præcepta naturalia affirmativa, ut amandi, et colendi Deum, non obligant, sive non urgent pro omnibus, et singulis instantibus temporis in tribus, sed pro aliquibus, cum magna temporis latitudine, ut diximus; in aliis instantibus, in quibus non obligant, sive non urgent præcepta ista, potuit Christus Dominus libere illa implere, et non implere. Probatur: quia in illis instantibus, neque præcepta, neque unio hypostatica, neque ulla impossibilitas cogebant Christum Dominum ad implenda tunc illa præcepta, cum absque peccato posset tunc adimplere omnia præcepta omittere, quia libertissime poterat in illis instantibus illa implere, et non implere.

Dices: esse liberum adimplendum præcepta naturalia affirmativa, et esse liberum ad peccandum; sed Christus Dominus non fuit liber ad peccandum: ergo neque fuit liber ad adimplendum præcepta naturalia affirmativa. Distinguo majorem: esse liberum ad non implendum præcepta naturalia affirmativa in instanti in quo urgent, est esse liberum ad peccandum, concedo majorem; ad non implendum in instantibus, in quibus non urgent, nego majorem. Patet: quia esse liberum ad peccandum in præceptis, est posse libere deficere ab obligatione, quam inducit præceptum; sed ille solus deficit ab obligatione, quam inducit præceptum, quando non implet libere præceptum in instanti in quo urget: ergo etc.

Hinc colliges liquido ad Christum Dominum elicitionem actus amoris Dei etc. in instantibus, in quibus non urgebat Christi præceptum affirmativum naturale amandi Deum, liberum quoad substantiam implevit præceptum hoc: quia tunc ita implevit præceptum, ut posset illud non implere licentissime, et absque peccato.

Dico 4. Christus Dominus non fuit liber quoad substantiam in adimplendis præceptis naturalibus affirmativis in instanti in quo urgebant. Probatur 1a pars, quia in illis instantibus, non fuit Christus Dominus liber ad implendum, et ad non implendum ista præcepta: ergo non fuit quoad substantiam liber in illis implendis. Consequentia liquet. Antecedens probatur: quia esse liberum ad non implendum præceptum in instantibus in quibus urgent, est esse liberum ad peccandum; sed Christus Dominus non fuit liber ad peccandum

q negari fuit liber ad non implendo praecepto naturali contracta in iis-
bus in quibus urgebant.

Dico 5º: itaque in ipsis tus in quibus urgebant praecepta naturalia usuram, cui xiij tus liber in illis adimplendi, liberte suffi-
ciente ad meritum. patet ex supra dictis n° [illegible] quia adhuc in illis initiis
poterat xiij circa praecepta implere cum sua libera determinatione [illegible] ac [illegible]
magis intensos, et ex motivo nobiliori elicitos, quos absolute pote-
rat omittere, ponendo actus min. intensos, et ex motivo min. nobili: quod esset
implere praecepta per illo libero liberte sufficienti ad meritum. Caput [illegible]
[illegible] quae de dicto expediunt, [illegible] Spatino [illegible] libertate praecepto mortis
[illegible] ponit.

5º dico [illegible] dictis dicuntur ex eo quod praecepta naturalia obligabant [illegible]
[illegible] ac impletionis omissionis; ita quod omissiones mendacii [illegible], aut praeac-
tus positivi nat. quos xiij potuit nolle mentiri ex motivo naturali, implebat xiij praecepta negativa cum mentiendi impletione meritoria ut [illegible]
q tenebat hoc praeceptum implere per actus positivos supernat. quia nollet men-
tiri ex motivo supernaturali: quia non poterat absque [illegible] omittere actus positi-
vos supernaturales, quibus praecepta naturalia negativa impleuit. Unde [illegible] praecepta
implebat [illegible] de morte subeunda fuit praeceptum de morte meritoriam, fuit
enim praeceptum de morte, quia hoc redimeret, mors [illegible] quia hoc redimeret [illegible]
fuit esse meritoria: [illegible] dicendum de impletione aliorum praeceptorum.

[illegible]
negabo maiorem: quod praecepta naturalia solum obligant ad ponendum actus positivos
praeceptos [illegible] asperata sint, [illegible] ad non ponendum actus positivos per [illegible],
negativa; quomodocunque [illegible] hoc praeceptum [illegible] obligationi impo-
sita per praecepto naturali [illegible]. [illegible] non inducunt [illegible] obli-
gationis implendi [illegible] meritorio, solum quidem dat [illegible] consequenti-
am sanctitatis, et ex [illegible], cui magis [illegible] illa implere [illegible].

contingente, quae in intensione, nec fit paritas a parte contrariis; secus autem praeceptum naturale: quia illud ex voluntate speciali, et fine praecipientis potest obligare ad modum specialem implendi praeceptum, melius tamen videtur, praeceptum naturale, cum non dependeat a speciali voluntate, aut fine praecipientis, ex fine praecepti solum obligat ad impletionem, ut ita dicant Subtiles praecepti, quae consistit in positione actus praecepti, et non in positione actus intensivi.

Deinde admisso maiori, et minori argumenti, distinguo consequens: si tenebatur Christus implere praecepta, quia ambo consentiendi per actus positivos supernaturales determinatos, non determinatos intentione, determinatos quoad motivo, nego consequens; per actus supernaturales positivos indeterminatos, liberos et liberos sufficientes ad meritum, concedo, etsi a Christo admissa ista obligatione adimpletionis meritum, potuisset Christus per actus positivos intensos ut duo, quatuor, aut octo implere praecepta, et ex motivo, et nobilissimo, et ad aliud intensivus ut octo, et ex motivo nobilissimo valde meritorio etc., ut dignus etc., et ad quae Christi praecepti non tenuerat Christus peractus intensus ut quatuor, ex motivo minus nobili satisfacere praecepto obliganti ad meritorium impletionem, de praecepto materiae in meritorie, quod habuerit dicit Christus, infra dicendum. Quod aliqui dicunt, non ponit, nego, sed digne, dicit quod absolvenda actu.

Deinde dices dignum etc.,
128 quod impletio praecepti naturalis a Christo non videtur fuisse libera quoad substantiam, sed solum quoad circumstantias: ita a quo tota libertas ex D. Thoma, et nostris doctrinis, in adimpletione praecepti a Christo, consistit in praeventione, seu antivigilatione, quia scilicet praeveniendo instanti, in quo urgeret praeceptum, implevit praeceptum libere, illud non impleturus libere, si tempus, aut instans urgentis obligationis spectasset; et hoc solum est, adimplere praeceptum libere, quoad circumstantias temporis; non a libere, quoad substantiam adimpletionis, sive actus, ut dicitur etc. Confirmatur haec ratio: quia Christus solum erat liber ad non implendum praeceptum a Christo naturale tempore positis, quando non urgebat praeceptum; non autem erat liber ad non implendum absolute tale praeceptum; sed non est liber ad non implendum absolute praeceptum, non est liber quoad substantiam

mihi liberus ad impletionem, et talis quoad omnia ad impletionem in illo tempore, aut in istis: ~~[illegible]~~.

~~[illegible]~~ [illegible] Necessario, nego consequentiam: nam [illegible] — 129
ita tempore in quo impleatur praeceptum neque facit ad impletionem ipsius [illegible] quoad [illegible], si quidem est in instanti temporis actualis, in quo [illegible] et impleatur praeceptum; licet omnia tempore futuri, in quo urgeat, et impleatur praeceptum, faciat, quod impletio praecepti non sit tunc temporis libera quoad [illegible]. Et ratio est: quia quod exercitium actuale voluntatis sit quoad [illegible], et specie actus liberum, [illegible] dependet, et desumitur ex [illegible] temporis praesentis, in quo exercitium ponitur, non ex [illegible] temporis futuri: ideo enim mihi de facto libera est positio actus, quia de facto [illegible] antio, meae operationis ponitur [illegible] ponere, et [illegible] tempore praesenti in meo [illegible] non ponere: [illegible] tempore futuro [illegible] mihi operatio, non facit, quod modo non sit libera. [illegible] ideo de facto, [illegible] in quo non [illegible] praecepti, est ex [illegible] absolute, actualiter, et quoad [illegible] libera impletio praecepti [illegible], quia de facto [illegible] in illo [illegible], [illegible] impletionis praecepti ponere ad impletionem ponere, et non [illegible] tempore praesenti, in quo praeceptum [illegible] urget, et ad [illegible] tempore futuro, in quo urgeat, in [illegible] ponere non sit impletionis non ponere.

[illegible] 130
Esse [illegible] consequentiam. Nego maiorem: quia libertas ad non implendum praeceptum [illegible] tunc temporis, quo [illegible] urget, est absoluta, proxima, et actualis libertas ad implendum, et non implendum praeceptum: quia libertas ad [illegible] actibus [illegible] ad impletionem, [illegible] non ad impletionem: quia [illegible] tunc ad non implendum [illegible] actualiter, et proxime liber est ad implendum. [illegible] liberum absolute, et quoad [illegible] ad non implendum praeceptum [illegible] temporis, [illegible] in quo urget, [illegible] in quo non urget: quoad [illegible] impedita, et [illegible] est [illegible] libertas [illegible] impedita, aut [illegible] in instanti urgentis, quo [illegible] praecepti libera mihi quoad [illegible] impletio praecepti; [illegible] ad non implendum

perpetuae offensae, et initio non insequentis perpetuae, seu in ultra, et ex praedicto permissio absoluta, actualis, et proxima in Christo libertas, quae quoniam in nobis proximis notionis permanet. Item in 1a disp. cap. 2 dixi, ex auxilio omnino absoluto, et efficaci, quo determinatur Deus, invictior dicente, volo, ad quos eius in ipsius actu elliceat actus fidei, spei, et charitatis; stare potest proxima actualis, et absoluta libertas Christi ad elliciendos actus charitatis ipsius actu; licet per illud decretum impedito, et tamen manet radicalis potentia; quae habet Christus ad exercendum triplicem dictorum actum, et horum quolibet in ipsius actu.

131 Secundus huius modus exponendi libertatem Christi Domini, et aptior, mihi in admittendis praeceptis naturalis offensae, satis facilis ea via ad exponendam libertatem quoad subeundam mortem in Christo Domino ex eius impossibilitate, et praecepto Dei positivo, docendo, et supponendo, ut docent, et supponunt plures Theologi, quos refert Arriaga hic de 43 § 2o subsectione 5o et 6o, et sequitur, scilicet praeceptum mortis ita impositum fuisse Christo Domino, ut non obligaret, seu non praeciperet certo aliquo determinato tempore, sed tantum in tempore; itaque quod simul potuerit Christus Dominus ad plures annos mortem differre; vel ipsam ipsam antecipa implendo morte naturali generis, multo ante quam urgeret praeceptum, praeveniendo, et anticipando impletionem praecepti.

Contra ad ipsum agit Arriaga num. 90 mortis
132 conditionem naturae fuisse et liberae, et meritoriae, quo libera, et meritoria dicerent fuisse in suis omnibus martiribus, quos enim inquit facto exprimimus mortes liberas et meritorias Christo Domino in ordine ad mortem, atque credimus quibus sui martyrii fuit: exempla ad Christum Dominum, cum suo necessitatem moriendi habuit ex praecepto, sui propria vigeret, et libere ad martirium habeant ad moriendum conditione humanae vitae: non enim potuit sane in perpetuum vitam protrahere, quod ut clarius praecipiatur, suppono, sic omnino Deo revelatum esse: si martirium subiret, inveniet integram vitam quadraginta annorum, si subiret vitam in octoginta annos, et non amplius, fine morte naturali vitae facies. Hoc in casu certo mortis omnino non libertate non potuit non absolute mori saltem per numerum annorum; deinde omnino mihi fuerit necessarium martyrium, et ad illud licet non absolute 1540 an...

[illegible] inclito [illegible] loco, et [illegible], [illegible] [illegible] subito [illegible]-
[illegible] mihi [illegible] [illegible], et [illegible], et [illegible] non potius nisi 40 [illegible]
[illegible] [illegible] mortuum [illegible] 40 annis antequam [illegible]
[illegible] [illegible] loca, et [illegible], [illegible] mihi [illegible]
cur dicam, [illegible] ad [illegible] quoad subire in morte-
Christi, [illegible] praecipue mortis [illegible] Christo [illegible] implicite
[illegible] mortis, tam [illegible], et in [illegible].

[illegible] ex-
ultimum [illegible] qui [illegible] mihi, quod pater [illegible] placitum, nisi [illegible]
expendendi [illegible] securitatem, [illegible] plenum [illegible], [illegible], [illegible]
videatur [illegible] quanto [illegible], [illegible] mortis [illegible] fuisse Christo eius tan-
to temporis latitudine, et [illegible] subeundi mortem, ita quod Deus non [illegible]
traret Christo Domino temporis, occasionem, et genus mortis, eius potius oppo-
situm [illegible], et [illegible] videatur ex nostra [illegible], scilicet temporis occa-
sionis, et generis mortis in individuo iniunctum fuisse Christo Domino ex [illegible]
[illegible] voluntate, et [illegible] Dei praecipienti [illegible] hoc ex illis Ioannis
14. mandatum dedit mihi pater sic facio, surgite eamus hinc, sci-
licet ad [illegible] non [illegible] mortem, [illegible] temporis, et in illa
occasione, et in illius individuo, [illegible] Christo [illegible]
[illegible]: quo mandatum [illegible] determinate [illegible] in illa
mortis [illegible] individuatae [illegible] temporis occasionis,
et generis.

[illegible] pro Christo Domino mortem immedi-
ate illo certo tempore, et occasione, qua [illegible] a Iudaeis ait illi
Iesus; Calicem quem dedit mihi Pater non bibam illum? [illegible] illa ca-
lix [illegible], quam in illo tempore [illegible] Iudaei Christo infigere, et quam
tunc [illegible] impedire [illegible] fuit data Christo a patre ex praecep-
to. [illegible], et [illegible]: quod si haec mors [illegible] in individua-
tionibus [illegible] temporis occasionis, [illegible] Christo
determinate praecepta [illegible], et [illegible] ad pa-
trem dicens: si possibile est transeat a me calix iste: nam [illegible]-
[illegible] possibile, et facillimum erat Christo in aliud tempus

calicis mortis transferre si possent non erit de calice isto tunc bibendo. Vltra autem calix iste denotant mortem nihil ipsa in diuisibilitate [illegible] temporis, et generis que ipsa subiuit.

Dico quarto sicut apud Deum [illegible] mortem [illegible] linquens tanto temporis longitudine, et timore [illegible] mortis [illegible] fere non est in morali aestimatione [illegible] quippe [illegible] mortis moriendi, [illegible] post plurimos [illegible] non habet rigorem [illegible] facile [illegible] sicut [illegible] sua capite damnatum [illegible] supplicium [illegible] executioni mandare [illegible] post multos annos, et [illegible] magna temporis longitudine, plane in aestimatione morali [illegible] non diceretur damnatus ad mortem, sed [illegible] iudicare [illegible] [illegible] si [illegible] tempore [illegible] ille [illegible] quod [illegible] in [illegible] [illegible] colligitur [illegible] scilicet et [illegible] temporis, loci, occasionis, et generis, [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] mortis, [illegible] mors [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eligit, et [illegible].

In tanta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] maxime [illegible] [illegible] obedientia in morte [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] impassibilitate, et [illegible] mortis [illegible] minime habuisse [illegible] [illegible] moriendi, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] habuisse [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]

supponi [illegible] in [illegible] C. [illegible] alii, qui [illegible] conveniunt [illegible] Comm. de [illegible] disp. 4, et Banañes in [illegible] thome [illegible] art. 2 ad 5 [illegible] citati.

[illegible] huius rationis ratio est: quia deus decrevit non alia satisfactione acceptare, nisi satisfactione mortis Christi ex habitu ex [illegible] iustitia [illegible] redimendi homines, et [illegible] tamen tenebatur morte sua [illegible] [illegible] et naturaliter ad redemptionem humani generis, tenebatur [illegible], ita proximo [illegible] charitatis suae tenere [illegible] et mortis, ut nos redimeret: alex [illegible] charitas [illegible] in ponenda vita corporali pro salute spirituali proximi, nullo [illegible] magis obligaret Christum ad ponendam vitam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salute totius humani generis. Confirmatur hoc: quia licet temporalis Christi vita esset [illegible] [illegible] [illegible] videatur cum maius bonum, quam [illegible] [illegible], quam spiritualis vita reliquorum hominum: [illegible] ad [illegible] redemptionem [illegible] non erat [illegible] [illegible] [illegible] vitae corporalis, [illegible] [illegible] exiguo [illegible] [illegible], non erat cur non [illegible] Christum [illegible] naturali charitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vitam amittere, [illegible] [illegible] [illegible] mortis [illegible] cum omnes [illegible], ut homines redimerent, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 53 si posuerit pro peccato animam suam, videbit [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] deus decrevisset, non alio modo humanum genus redimere, quam per Christi mortem: [illegible] absolute [illegible] Christus [illegible] naturali [illegible] moriendi, quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vitae impossibiles nos redimere poterat.

[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] indicant [illegible] moriendi, et redimendi per mortem humanum genus minime fuisse naturale: quod [illegible] ex [illegible] colligi, in quibus expressime indicatur potestas, non modo de libera [illegible] ad non moriendum, [illegible] ad omittendam hominum redemptionem per mortem, [illegible] insinuatur necessitas ex mandato patris, quod verum non esset, si moriendi [illegible] esset naturale: dicitur enim Ioannis 10 nemo tollit animam meam, sed ego pono eam a me ipso, et potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam, hoc mandatum accepi a patre meo. Si [illegible] Christi [illegible] naturali [illegible] mori pro hominum redemptione [illegible] necessitas moriendi [illegible] mandatum patris

nec, ait, licerit Xtus pleneque sibi esse potestatem moriendi, nisi accepisset
commandatum a patre, cum in dispensatione a Patris mandato haberet non potestatem
moriendi. Contra dixit An. l. 4 de Trinitate c. 13. quia potuit non mori, si nollet; procul
dubio quia voluit mortuus est, et in tertio illud Isaiae 53 oblatus est, quia ipse
voluit, ait Divus Hieronimus, non natura, sed voluntate eius respondit, et Divus
Ciprian. voluntarie obediuit patri, et non patris praecepit natura, et Divus Gre-
gorius l. 24 moralium c. 2 omnino natura coactus cum voluit mortem sponte su-
scepit.

139 Deinde: Constat sic communiter, quod ubi superius de praecepto naturali charitatis, teneri quis
vitam corporalem amittere, ut proximo in extremo necessitatis spirituali periculo con-
stituto succurrat, ubi vitam ponere pro salute spirituali proximi extremo ta-
li auxilio indigentis: cuius etiam docent alii citatis, eius scitatur, et signater
Ioannes Sanchez in selectis de 10 disp. 2 et Tanburinus in praecepto de-
calogi l. 5 c. 2 paragrapho 2 c. 3 ex doctrina patris Sac. Soto, et ali-
orum docent, neminem cum proprie vitae periculo teneri infantem morientem bapti-
zare: nec teneri foeminam gravidam extremo morbo laborantem sectionem
pati, ut filius baptizetur: solum quod tenetur praecepto naturali charitatis ad non in-
ducendum proximum ad peccatum ob conservationem vitae nostrae corporalis; non autem
ad educendum proximum a peccato; ita quod teneatur quis, providere saluti spiri-
tuali proximi, vitam corporalem amittendo; nisi interveniat unctio, et prae

tandem: quod tamen quis teneatur praecepto naturali charitatis, postponere proprie
vitae corporalis saluti spirituali proximi, debet esse circa illa, remissio vitae
corporalis ita esse extreme necessaria ad salutem spiritualem proximi acquirendam,
ut alia via non posset eiusmodi saluti providerii; sed Xtus Dominus poterat per
ius alias vias, homines redimere, et saluti spirituali illorum providere, etiam
si ipsemet mortem non subiret; ut in hac eadem re expressit scitatus Tanbu-
rinus n. 7 in 3 expeditione: loco illud Ioannis c. 8 in hoc cognovimus
charitatem Dei, quia ille animam pro nobis posuit, et nos debemus pro fratribus animas ponere
quod verum est, praeterea de iudicio, non de praecepto, nisi detur extrema necessitas
spiritualis, propositionis autem pro fratrum salute; quare Xtus Dominus non tenebatur praecepto naturali =

Christi ad amittendam vitam pro redemptione, et spirituali salute hominum. mun-
dum contra: quod quodcumque aliud Christi Domini meritum erat condigno satisfactio pro hominum pec-
catis, et ad gratiam obtinendam, remissionem peccati, et salutem spiritualem hominum obti-
nendam.

Respondeo 2o Felix [illegible], et alii supra citati dicunt, Deum decrevisse, non
aliam Christi satisfactionem acceptare pro hominum redemptione, nisi Christi mortem: decrevis-
se inquam, absoluto ante voluntatem Christi liberrime offerentis vitam suam pro salu-
te hominum, et destinantis sibi hoc premium preter passionis meritum in actu 1o
ac perseverandi; adversus enim aliud Christi meritum obligare potuit Deum ex rigore
iustitiae ad premium hoc ut in 2a de docuimus: quod minime potuit quidquid.
apud se decernere ante ad summam destinationem Christi de morte in redemptione hominum
specialiter offerenda: quae eloquitur, si nollet Christus, ut posuit, mortem suam in rede-
mptionem hominum offerre. Collatum quippe antea ipse voluisset, in suum aliud
meritum, et satisfactionem, tenetur Deus ex iustitia illa acceptare

Hic obiter Io-
annis Lorca, [illegible] in poenam peccati [illegible] suo, ut dicunt tamen longe sunt, sequentur
vere exponit [illegible], conditione illa si posuerit, in denotet quod deficiente tali
conditione, deficeret cognomina redemptio, et semen filiorum per adoptionem;
[illegible] solum pronuntiat, quid posita illa conditione mortis futurum erat: non vero, ad
id minime fieret, conditione illa non posita: sicut Hieronymus exponens illud
Matthaei 1o de Maria, et Ioseph antequam convenirent ita ait: non se-
quitur, quod postea convenerint; sed Scriptura quid factum non sit, ostendit.

Respondeo 3o
preceptum mortis impositum Christo Domino a patre taliter fuisse, ut posset Christus Dominus libere
illud acceptare, et non acceptare. Ita sentiunt plures, quos citat et se-
quitur Reginaldus de [illegible] 52 § 3o docens. Christus Dominus libere ex obedientia mor-
tuus est, et moriendi preceptum libere habuit: libere autem posuit Christus, utique acti-
onem ?[illegible] ex tribus modis habere preceptum mortis 1o: in statu post electam
vitam possibilis Deus Christo praeciperet mortem: 2o: si quemadmodum Christus dedicavit se
oblationem vitae passibilis, et impassibilis, ita obtionem illi dederit haben-
di, seu acceptandi preceptum mortis, et non habendi, seu non acceptandi &c.

3.º: si Xus petiit ut sibi Deus praeceptum illud imponeret: Quem quamvis modus doctori huic magis arridet: et licet auctoris citat supra impugnaverim, eo quod ex hoc solo capite tunc prohibitionis praecepti immutationi libertas in actu spiritualis obedientiae non salvetur; tamen cum ipso convenimus, quatenus, asserimus, Xus Deus licuit hastiwe praeceptum mandandi in illo modo indicato: scilicet quatenus Deus, ita Xo praeceptum mortis imposuit, ut obligationem illi daret acceptandi, sibi admittendi praeceptum, ita ut volente Xo tunc libere praeceptum mortis acceptare seu admittere cogeretur praecepto, et nolente Xo tunc illud acceptare, illo non cogeretur. insinuat enim ex aliis ... fuisse Xo Deo liberum acceptationis praecepti mortis. et de hoc dicam § 2º, ... § 5º.

Ita Xo Deo impositum fuisse mortis praeceptum, ut libere illud acceptaverit, quin illud acceptare teneretur, probant in ... sacrae litterae, in quibus expressissime indicatur Xus, se ipsum voluntarie offerens patri, in holocaustum, et victimam pro peccatis hominum, quae per vetera sacrificia expiari non poterant: sic Paulus ad Hebraeos 10 dicens, per vetera sacrificia hircorum non potuisse hominum culpas deleri: impossibile enim est, sanguine taurorum, aut hircorum deleri peccata. ... immolare Xo: ideo ingrediens in mundum dixit: hostiam, et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. ... scilicet, quod pro peccatis offerre, et immolare possent; cum hostiis, et oblationibus antiquis non sufficere: tunc dixi ecce venio: quasi diceret Xus: ... tum ... corpus aptum ... in holocaustum pro peccatis hominum offerrem, sine modo dixi, ecce venio, ut immolari liberet pro hominis redemptione cum ... praeceptis holocausti huius a Xo offerendi, et oblationis ... spontaneitatis, et libertatis ... ... praecepti impositio ... libere ... illius acceptationis ... mortis

Ex sacris litteris, Xus Deus ita posuisse animam pro hominibus, ut nemo cogeret Xum ad ... ponendam, ut nemo Xum cogeret, ut se offerret in victimam pro hominum peccatis expiandis: Xus illud Ioannis, nemo tollit animam meam a me. et illud Isaiae oblatus est quia ipse voluit, ... praeceptum mortis Xo impositum fuisse indicant.

a libera illi, acceptatione, quia cogeret Xpum ad id ponendo, et non offeret quod ipse voluit; cum in dependenter ab ipsius libera acceptatione Deus offerri voluit, et per preceptum cogit: ergo Xpus, quia aliunde conveniret dignitati mortalitatis, et hinc ante dispositione eius, et oblatione ad mortem numine cogente, recte deducitur, Xpum non cogi ad acceptionem precepti cum illi impositus dependenter a libera illi acceptione.

Conveniens deinde erat excellentie, et dignitati Xpi Domini cuius in manu voluntas Dei diligere ut prefatabatur in Ysaias 53, ad acceptationem precepti in manu, seu consilio et arbitrio Xpi relinqueretur. 1º. quia dignitas intra perfectionem Xpi Domini postulabat, quod cum connaturaliter ipsi debebatur immortalis vita exceptio quod ab omni malo penae, sufficientibusque aliis operationibus meritoriis ad hoc condigne redimendum, non imponeret illi tantum sacrificium mortis, et meritorum penam, nisi ipso libere volente, et acceptante onus mortis impositum per preceptum. 2º. quia Xpus Dominus, licet redimeret homines Xpisto preceptis, salutem hominis fidei iura, sed conveniens, et convenientissimum, imo, et conveniens, et naturalis legis, quod fideiussor sciens, et volens libere acceptet obligationem satisfaciendi pro alieno debito: ergo convenientissimum fuit, quod Xpus libere acceptaret obligationem moriendi, et solvendi morte sua pro hominibus impositam per preceptum.

3º. quia sepissime superiores habentes plenissimam precipiendi potestatem, et iuris dignitate gaudentes, non imponunt precepta, ut nollint subditos illis ligari ante liberam illorum acceptationem, id se perexigente rei in iuncte difficultate, et ex speciali superioris benignitate erga subditos ut tradunt Suarez et alii, apud Patres Augustinianos de 13 et apud eosdem de 17 et alios plures indicant neque iniustas, neque canonicas leges obligare ante acceptionem populi, et similibus: ergo convenientissime ad Dei Patris benignitatem erga Xpum filium, et pro rei precepti mortis scilicet, difficultate iudicandus est, quod noluerit ligare Xpum precepto mortis ante liberam eius precepti acceptationem.

Hoc supposito a Xpo libere, et meritorie... ad mentem implevisse preceptum mortis per actum finalis

obedientis infinite, et maxime liberis, ideo simul, et indivisibiliter acceptavit praeceptum, et voluit mortem propter honestatem repertam in executione rei a Deo imperatae: quatenus scilicet unico, et indivisibili actu infinite acceptavit praeceptum; et mortem ex praedicto motivo. explico usum; [illegible] tandum est nobis Deum post peccatum Adami, et totius humani generis [illegible], et post decretum incarnationis verbi in carne passibili quomodo condignae satisfactionis pro culpa, et poena culpae referre posset; placere simpliciter in satisfactione exhibita per filium mortem ex obedientia positam tamquam in medio ad humani generis redemptionem aptissimo, et ex quo maiora essent bona proventura hominibus redemptis.

Hac simplici complacentia a Deo habita [illegible] posita executioni mandati mortis Christi ex obedientia absque impositione praecepti decrevit Deus Christo Domino imponere mortis praeceptum; sed cum esset praecipienda adeo difficilis, et aliunde Christi dignitas exigeret in mortali vita libertatem ab omni malo poenae [illegible] ad verbum; tunc [illegible] magnitudinis superioris, ita eum praeceptum temperavit veri animi [illegible] mus ergo filium patrem, ut nollet illum ad spiritus in cruce [illegible] dic [illegible], nisi ipso libere acceptante praeceptum, et subdente se ipsum, ut praecepti vinculo ligaret. Haec patris voluntas revelata est Christo Domino in ipso primo suae conceptionis instanti: et cum posset Christus libere praeceptum crucis acceptaret, [illegible] undecumque pleno, et sibi debito gaudio frui, sustinuit crucem, ut loquitur Apostolus sibi sustinuit, et acceptavit libero crucis praeceptum, [illegible] simul fuit, et acceptatio praecepti, et volitio mortis propter honestatem moralem repertam in executione rei a Deo praeceptae. et etiam propter motiva alia, quae ad actum illum finalis obedientiae minime excludimus.

Hic actus internus et finalis influxit in executionem mortis verbi actus interni influunt in externos: cum quod actus iste fuerit Christi infinite, et maxime liber, ut facile sumitur, influit executionem ipsius mortis fuit in Christo Domino infinite, et maxime libera praecepti iuxta [illegible], [illegible] communis in actu [illegible] libertas, et

et mediatis in actu externo a libertate, et mediato actu eius tunc imperantis, et determinantis potentias executivas ad actus externos. Sententia nostra licet ex inductione opinionum, et aliarum impugnationibus sufficienter probetur, et ex eo idonea ultime [illegible] modo [illegible], quia contra alias opiniones probavimus, et [illegible]mus, ut consequenter patebit.

Adhuc unica haec ex positiva ratione [illegible] stabilienda est. Qui implet praeceptum per actum supernaturalem liberum factum ex motivo filialis obedientiae, quatenus implicite [illegible] rato illud implere, neque per hunc, neque per alium actum immediatorum actuum latitudinis liberae et meritoriae [illegible] praeceptum per actum filialis obedientiae [illegible] impossibilitate, si eadem [illegible] implente praeceptum [illegible], implens praeceptum mortis [illegible], quo [illegible] indivisibiliter acceptat praeceptum, et vult mortem ex motivo filialis obedientiae Deo imperanti, implet praeceptum mortis per actum supernaturalem liberum factum ex motivo filialis obedientiae, cum implicite [illegible] rato illud implere, neque per hunc, neque per alium actum immediatum actuum latitudinis: ergo [illegible], implens praeceptum mortis per actum [illegible] et indivisibiliter acceptans praeceptum, et vult mortem ex praedicto motivo, implet praeceptum libere, et meritorie [illegible] per actum filialis obedientiae, [illegible] impossibilitate. [illegible] hoc [illegible] liberum, et meritum [illegible] in actu filialis obedientiae, quo mortis praeceptum implevit, cum eius impossibilitate subiecto morti.

Per discursum [illegible] ordinatione [illegible], quae probatione indigent, [illegible] causis [illegible] motivis [illegible], et ex [illegible] patet, sufficienter [illegible] sed explicationis tantum [illegible]. [illegible] impossibilitati, neque praeceptum impositum [illegible] acceptatione necessitat ullo modo [illegible] ad ponendum actum illum, [illegible], sed vult, et exercet ex obedientia mortem: ergo [illegible] implens praeceptum mortis per actum illum libere [illegible] illud implet, et nullo necessitante [illegible], cum non possit [illegible] ante eum actus illius [illegible].

mortis, proinde ex obedientia. Deinde: actus ille caret formali obedientiae, cum per se moveatur formali obedientiae sibi propter honestatem exequendi ius a Deo imperatum elicitae; qui exequens sui praecepti mortis caret actu imperato praecepti liberae animo, quo adversabitur morti, per actus formalis et meritoris obedientiae. Capud[?] solutione argumentorum firmatur amplius doctrina praecedens

Arguitur 2° actus ille, qui simul cum acceptatione praecepti, et volitione mortis propter honestatem infertur in executionem rei a Deo imperatae, non est proprie, et rigorose actus formalis obedientiae: ergo ex sola impletione per illum actum mortis praecepti, non impletur etiam illud per actum formalem, et rigorosae obedientiae. Probatur antecedens: quia ille actus solum est affectus in honestatem obedientiae; sed actus, qui solum est affectus in honestatem obedientiae, non est proprie et rigorose actus formalis obedientiae: ut nos supra diximus, de voluntate, vel solitione ingrediendi religionem, vel in quovis proposito obedientiae, et humilitatis exercendae, qui affectus non est actus talis obedientiae, aut humilitatis; sed solum affectus in honestatem obedientiae, et humilitatis. Probatur. Praeterea uti nos diximus numero 110, volitio, quae non ponitur sub obligatione aliquo actu expresso, non est proprie, et formaliter obedientiae: actus enim obedientiae, ut talis dicatur, ut ponatur actus, qui praecepto est, volitio illa mortis, quae simul fit acceptatione liberae praecepti, non ponitur ex vi obligatione alicuius actu expresso; cum praeceptum impositum dependeat ab ipsa acceptatione, non obligatio sui ad illum actum, neque ad ullum alium, per quem ponatur ex obedientia mortis. Sed volitio illa mortis, quae simul fit libera acceptatione praecepti non est proprie, et formaliter actus obedientiae: sed ius illud, qui moritur sui sponte, ex obedientia.

Respondetur: Distinguo minorem: ille actus solum est affectus in honestatem formalis obedientiae, quam minorem: in honestatem strictiorem obedientiae, subdistinguo: est affectus per modum simplicis complacentiae, nego: est affectus efficax in executionem rei imperatae, quae imperata est, concedo. Ex quo dicitur: affectus in honestatem formalis obedientiae, neque affectus in honestatem strictam obedientiae per modum simplicis complacentiae, non caret formali obedientiae; quia non est actus influens in executionem rei praeceptae, qui praeceptum est

cuiusque ei act(us) esse p(rae)c(e)ptu(m) im(m)ediate, q(uod) p(rae)c(e)ptu(m) e(st): et sic neq(ue) voluntas ingrediendi religionem, ut in ea quis o(mn)ia exerceat, licet sit efficax in bonis, s(ecundu)m q(uae) actus obedi(enti)ae, et in bonis s(ecundu)m se, quae habe(n)t materia(m) p(rae)c(e)pti q(uod) p(rae)c(e)pta e(st); et n(on) e(st) act(us) s(pecia)lis obedi(enti)ae, q(uia) talis voluntas neq(ue) influit in executionem rei p(rae)c(e)ptae q(uod) p(rae)c(e)pta e(st), neq(ue) ipsa voluntas im(m)ediate p(rae)cipit, q(uod) p(rae)c(e)pta e(st). sicut neq(ue) affect(us), quo Anna ex displicentia simplici in castitate mihi eg(o) vinciat, e(st) actus s(pecia)lis castitatis: q(ui)a n(on) e(st) affect(us) efficax coercens inordinatos, et sensibiles p(ro)priu(m) corporis mot(us), ex motivo s(pecia)li t(em)perantiae; volitio a(utem) illa motus, qua quis eius accept(at) p(rae)c(e)pti, et motus ex p(rae)c(e)pto motivo, vere e(st) act(us) influens in executionem rei p(rae)c(e)ptae, scilicet motus, q(uod) p(rae)c(e)pta e(st):

Ita confirmationem obiectio(n)is: volitio, quae n(on) ponit sub obligatione aliquo contra p(rae)c(e)pto, nec habe(t) p(ro) obiecto efficacit(er) volito aliquid imperatu(m), q(uod) imperatum e(st), n(on) e(st) act(us) s(pecia)lis obedi(enti)ae. Quedomodo; volitio quae n(on) ponit sub obligatione contra p(rae)c(e)pto; habens t(ame)n p(ro) obiecto efficacit(er) volito aliquid imperatu(m) q(uod) imperatu(m) e(st), n(on) e(st) act(us) s(pecia)lis obedi(enti)ae, nego. in citato loco agebam de electione, aut volitione viti religiosae, quae electio nec(dum) imperata erat, neq(ue) habebat p(ro) obiecto efficacit(er) volito aliquid imperatu(m); volitio a(utem), quae simul cum acceptatione p(rae)c(e)pti, et in eius imperatae volitio, licet n(on) ponit sub obligatione contra p(rae)c(e)pto, habet t(ame)n p(ro) obiecto efficacit(er) volito aliquid imperatu(m), q(uod) imperatum e(st), scilicet motus executionis, aut actus externi imperatus, n(on) a(utem) interni, ut frequentissime docent. Ad illa(m) a(utem) p(rae)c(e)pti plurib(us) circumstantiis: in hoc casu volitio recitandi cras, q(uo)d p(ro)pter homines recitata in recitari. ne(c) p(rae)c(e)pta op(er)a(ta) e(st), n(on) ponit sub obligatione aliqua contra p(rae)c(e)pto, est act(us) s(pecia)lis obedientiae, q(uia) habet p(ro) obiecto efficaci(ter) volito recitationem imperatam, q(uod) imperata e(st), ut imo modo dubitavit.

Arguis 2°. act(us), ille, qui simul cum acceptatione p(rae)c(e)pti, et volitio motus sive motus act(us), quo quis velle(t), r(em) imperata(m) facere; d(ict)o act(us), ille n(on) potui(t) esse act(us), p(ro)priu(m) obiectu(m) obedientiae s(pecia)lis p(rae)c(e)pto. q(ui)a unius eiusdem motu n(on) e(st) res imperata, q(uia) ponit ille actus, sive volitio illa; licet n(on) t(ame)n sit p(rae)c(e)pta; n(on) t(ame)n actu obligatio p(rae)c(e)pti a(u)t acceptionis, quae sit s(pecia)lis actus

q. inde q3 xus deus non potest efficere q. ille actus volo esse q. virtus pertg. q. tt.

Attendat q. negado ans, cuius probatio q. q. deus ponit illum act, nec in mali in imperato per preceptum; licet sit in imperato per preceptum dependens ali- qua xi acceptatione, qua posita naturae c. x. d. mou necessario concurrit, ut possit modo dicam, et obligat xus preceptus: deinde q. ex ipse actus sit acce- ptatio precepti de morte, volitio mortis ad illud actum e volitio ici, quia a precepto denominat imperata, et adveniente acceptatione, denominat satisfactoria: sicut et ipsum preceptum, adveniente acceptatione, denominat obligans. Sit ex- emplum in vovente obedientiam praelato, cuius preceptum vovendo cognito: plane vovens ponit eodem actu, et vovet obedientiam praelato, et velle tale .I. tale (ex.), quod cognoscit ei a praelato preceptum, efficaciter exequi. pro rationi- bus finale obiectum, sicut q. preceptum e. plane sit vovens velle ex imperato facere; licet tunc q. do ponit ageo votum illud, et volitio, non obliget illum actu preceptum: q. preceptum impositum a praelato dependet, quomodo, vovens obliget, a libera positione voti illius, q. d. tunc emmittit:

Figuris 3. act, ille volitionis

cristianis, ut fit ad subeundo mortem, supposita acceptatione precepti, in- finitae aliquid xo livius, i. ad aliquid naturae x. nequit esse. nec habere fin. in- finitum obiectum. patet cons. q. infinitum obiectum nequit cadere in volitionem exequenti in exequenti naturae. ans. prob. q. licet ille actus, quo parte respicit preceptum sine sit; in quo parte respicit mortem, supposito precepto, respicit actionem naturae. de- clarat hoc, et confirmat. act, respiciens mortem, supposito mortis precepto, et accepta- tione precepti, respicit actionem naturae subito impassibili; i. volitio illa, ut fit ad subeundam mortem; e act, respiciens mortem, supposito mortis precepto, et acceptatione precepti: o volitio illa ut fit ad subeundum mortem, respicit actionem naturae subito impassibili; i. volitio illa e volitio xi subiti impassibilis: q. tt.

R. 2o. [illegible]

sive negado ans, cuius prob. q. act, ille volitionis cristianus, ut fit ad mortem, ut fit ad illam, supposita ante divina acceptatione precepti factum per aliam [illegible] uniq., et divinus actus: hoc enim posito volitio illa mortis non esset immanens, o. [illegible]

liuere, ut supra dictum est; et ultimate, cum liuere acceptationis praecepti, quae acceptatio non erat actus formalis obediendi, et praecedit, infertur quod ratio in X exercitio uoluntatis, quod erat uolitio mortis, et actus formalis obedientiae; sed fuit a 1° actu, cui stantem uolitionem ad mortem, supposita comitante acceptatione liuera praecepti facta per ipsius mediatum, quia in uolitio mortis: unde neque respicit, neque fuit ad aliquid, quod factum sit natura X per alius actus antecedentes, et distinctos, sed ad aliquid, quod fit natura X per ipsius mediatum liberi X. sicut actus intimus liber imperans efficaciter actionis externae non respicit, neque fuit ad actionem naturae, quae facta sit natura subito per aliquid antecedens, et distinctum ab ipso actu imperante, sicut fuit ad aliquam actionem, quae fit natura subito per ipsius mediatum actus liueri imperantis efficaciter actionis externae, et distinctam ab ipso, per quod exequitur, quae fit et immanens liberam non est, ut imperato uoluntatis subito.

Hinc ratio mea distinguenda est actus respicientis mortem, supposito morti prae..., et acceptatione praecepti facta per aliquam antecedentem, et distinctum actum, respicit actionis naturae subito imponi in ea dimensione, supposito morti prae..., et acceptatione praecepti facta per actus uel antecedentes, nego, si ipsa ex liberis edito. 2° respondeo ad petitionem distinctionem antecedentis: actus, in quo Christus uolitionis ... fuit ad aliquid naturae X° ex suppositione talis obedientiae, quae simul acceptatio libera praecepti, concedo; fuit ad aliquid X naturae absolute, et ante suppositionem talis uolitionis liberae, nego. sicut etiam actus liber efficax imperans actionis externae fuit ad aliquid naturae subito ex suppositione talis actus imperantis efficacis; quin hoc efficatione liueram absolutam erga alterius illius ponendum tamen, quae habet naturae talis actus imperantis ...

Arguitur 4°. Christus, et ab eo 1° fuisset secutiuus ad uicem actus acceptantis praeceptum, et simul uolentis mortem; ergo. patet antecedens: in exigi ex isto affectu obediendi Christus acceptauit praeceptum, quin pro illius cuncti actum diceret, uolo mori; sed hoc diceret per alium actum nostrum, obedientiae ... Christus, quia quod obtinuit per nostrum actum respicientem simul, et indiuisibiliter praeceptum, et mortem: et ideo: ... actus acceptans mortem erit actus obedientiae, et cum ... mediate in mortem: ergo Christus secutiuus

ad talis eadem actus. Instabis quod uel haec eris a nobis difficultas soluenda, uideri ad puncturam in philosophia difficile, quod scilicet aliquis actus [illegible] supra se reflexus: nam illa uolitio duo hic dicit, et nomine, uolo acceptare praeceptum, et eo acceptato uolo exequi mortem quae praecipitur: quod illa uolitio reflectit supra acceptationem, quo porro uult exequi mortem praeceptam; et ipsa uolitio mortis est per modum acceptationis praecepti: ergo ipsa uolitio mortis reflectit supra seipsam.

Respondeo negando antecedens: non enim quamuis, etc. [illegible] fuerit recurrimus ad praedictam idem liberam acceptationem praecepti, et uolitionem mortis, quando ad [illegible], et solutionem praesentis difficultatis, alij [illegible] simul in sola hac, quam olim simul [illegible] [illegible], firmius [illegible] [illegible] fixisse uideatur, ad quod negat [illegible]: neque non ex solo affectu obediendi [illegible], acceptauit praeceptum, quin per eundem actum uellet mori, non uellet [illegible] aliquid [illegible] praeceptum, quod imperaretur: unde non uno actu formali obedientiae, in solo simplici [illegible] in homine obedienti, ut diximus, supra de uolente religionem ingredi, ut in ea obedientiam exerceat, sic a [illegible], per alium actum [illegible] discere, uolo mori, non habuisset actum formalis obedientiae [illegible] circa quod ad [illegible], ut saepe diximus: unde si [illegible] [illegible] per utrumque [illegible] actum [illegible], quidquid continetur per nostrum simul et indiuisibiliter [illegible] praeceptum, et mortem [illegible].

Ad confirmationem negatam, nomine actus reflexi supra seipsum [illegible] in philosophia [illegible]: illa quippe uolitio mortis minime reflectit supra acceptionem, [illegible] praeceptum: quod [illegible] ad mortem quae praecepta est per praeceptum acceptatum, et quae praecipitur: hoc enim [illegible] habeat [illegible] formalis obedientiae, ut habeat [illegible] [illegible] illa doctrina, quia post praeceptum Deus habet mori, quod praecepta a Deo est, et [illegible] obediens diuino mandato.

[illegible]

[illegible] obediens actum [illegible]: [illegible], et [illegible] de obligantis, ad [illegible], [illegible] ad aliquid exequendum, [illegible] illa uolitione [illegible] mortis non ponit [illegible], [illegible] obligantis ad ipsius

sed aliquid exequens quia non [illegible] mur, [illegible]
[illegible] morti ante illius cum acceptationis [illegible] illi relationis exinde
mortis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] utilitatis, aut [illegible]
[illegible] [illegible] morali estimatione [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] imputatis [illegible]. [illegible] obligatio
dependentia alicuius [illegible] acceptionis [illegible] nullius utilitatis aut efficacitatis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Dicendum quarto [illegible] omnes [illegible]
[illegible] absolute [illegible] obligant obligatione [illegible] positionis act [illegible]
[illegible] obligant obligatione [illegible] comitante [illegible] actus [illegible] [illegible]
[illegible] quo [illegible] [illegible] actus [illegible] relationi [illegible] mortis, obligat [illegible]
[illegible] [illegible] ac mortis [illegible] [illegible] obligatione [illegible], [illegible] comitante
positionis [illegible], act, per quam [illegible] denominatur [illegible] [illegible] obligans, [illegible]
per quam [illegible] [illegible] in esse obligantis [illegible] [illegible] [illegible] exercitionis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: licet a [illegible]
[illegible] [illegible] facili [illegible] obligationis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] acceptando
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] mortis.

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui simul,
[illegible] [illegible] [illegible] acceptatis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenetur ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] implere [illegible] mortis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuit [illegible], [illegible] [illegible] meritoria, fuit enim [illegible] [illegible], per
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] actus [illegible] per
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actus: [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: simul, [illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible].
hoc [illegible]

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] pactis habet [illegible] [illegible]. [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] acceptauit [illegible] et simpliciter [illegible] mortem [illegible]
[illegible] mortem ut [illegible] meritorie, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]: [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible], [illegible] dependenti [illegible]
[illegible] acceptationi [illegible], independenti [illegible] acceptauit [illegible]
Deus Christum, et Christus impleuit pactum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] actus [illegible] et mortem ut imperatam in diuidit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] minime tenebat, supposito [illegible] [illegible] dependens [illegible]
[illegible] [illegible] obligationis [illegible] [illegible] [illegible] acceptationi.

[illegible] [illegible] [illegible] et commendationem [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] immate libere et mere, [illegible] mortem [illegible] [illegible]
[illegible] quo simul [illegible] [illegible] acceptauit [illegible] [illegible] mor-
[illegible] [illegible] [illegible] per aliquem [illegible] [illegible] [illegible] supponimus
quibus potuit mortem [illegible] imperatam [illegible] Christus [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible], et quibus [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] habent
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
actus, quo Christus acceptauit pactum, [illegible] mortem [illegible] imperatam
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quo dicens nolle mori [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quo dicens [illegible] mori, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] minime [illegible] [illegible]
[illegible] acceptari, [illegible] [illegible] [illegible] acceptauit, et [illegible] [illegible]
[illegible] imperatam: [illegible] ad executionem mortis [illegible] [illegible] sufficere
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] immate [illegible], meritorie ex morte [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] in morte [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] maxime [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
morte subeunda.

[illegible] faciemus [illegible] [illegible] difficultati [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] impleuit Christus pactum.

per exercitium [illegible], ad id [illegible] obligationem [illegible] [illegible] per exercitium ad quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per exercitium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], per exercitium exercitii, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] per exercitium exercitii, ad quod [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], amoris [illegible], [illegible] mortis [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filiationi [illegible] Christi, in quantum hoc dicit filium Dei naturalem [illegible] [illegible] [illegible] positio est, [illegible].

[illegible] haec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in quantum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filio, [illegible] coacto [illegible], [illegible] [illegible] esse filius Dei naturalis [illegible] [illegible], [illegible] per unionem [illegible], seu assumptionem naturalem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] per eandem [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] nestorianam [illegible].

[illegible] [illegible] ut [illegible] in hac [illegible] neque [illegible], neque [illegible] in [illegible] [illegible]

hisp. xmi, neqz Scoty, qui titulum e . . . in actu, . . . alii.
quid in facti tenentes affirmative, quez hos illos fide . . .
... verbi in nato Dei, ... sunt ... . . . unum
filium Dei natal., nec ... ... filium Dei ... ... , et
... in nato humano ... ...
... naturali Dei, ... communicationes scilicet ... ... ut ...
... ... filii ... in filium natur. Dei. ... qui ... ...
dicunt ... in ... in ... nestorianam, ... negamus ... ...
... unionem ... ... verbo, ... unitionem ...
... in X° ... ... filii Dei ... ... in ... sententiae
... , ...

Qd ... negando ...
ae X° ... , senis in reduplicationem ... naturalis ... ...
... ... hunc ... hunc sensum ... ...
... ... hunc ... filii naturalis ... Dei: in quo sensu
... , ... Catholicus ... ... in nato hunc ... ...
... natur. Dei. sicut ... ... hoc facto reduplicatio-
ne ... ... explicant ... ...
... ... in X° ... ...
... Dei, ... Deus, ... X° ... hoc
... Deus ... ...
... ...
... ... Dei
... ...
... ... Dei filius, ... Deus reduplicando
... ... in nato ... ...
... ... Deus ... filii ...
... filii, ...

Sciendum deinde ... ...
... ... Scholasticos ... ...
filii Dei natalis, ...
sensu ... ... reduplicationis, ...

in qua [illegible] ratio [illegible] quo [illegible] praes, quod de illo dicit:
neque Christus humanus [illegible] ille [illegible] humanus, Christus est hoc est filius Dei naturalis
et humanitas est ratio [illegible] quo Christus [illegible] esse filius naturalis Dei: sic homo
Christus, non natus humanus [illegible] operatione [illegible] est filius Dei naturalis, quae [illegible]
[illegible], alias [illegible], an [illegible] hos [illegible]
filius naturalis Dei, si Christus [illegible], et si humanitas [illegible]
[illegible] filiationis naturalis Dei:

In quantum homo, me fateor esse amicissimum Mutio Inder[illegible]
[illegible], et ab omnibus [illegible] per [illegible]
[illegible] ac [illegible] amoris naturalis [illegible].

Genuinus [illegible]
[illegible] in quantum homo sensus debitum [illegible] reduplicationibus
supra humanitatem, siquidem [illegible], [illegible]
[illegible] aliquo [illegible], [illegible] formam [illegible]
cuius homo [illegible], sibi [illegible] dicat, [illegible] naturalis Dei [illegible]
[illegible]: Christus [illegible] homo [illegible] humanitatem ut [illegible] est filius
naturalis Dei, [illegible] naturalissimus: in illo
[illegible] humanitas [illegible] sibi [illegible]
[illegible]: in esse filii Dei naturalis [illegible], in humanitate [illegible]
[illegible], [illegible] tanquam [illegible] Christus [illegible] naturalis
Dei [illegible] ad reduplicationem [illegible] humanitatis, ut fit in
[illegible] indicatione: Christus [illegible], Christus [illegible] humanus
[illegible] reduplicatio [illegible] humanitatis, ut fit in
[illegible] indicatione: Christus [illegible] evidenter [illegible] fiat reduplicatio supra humanitatem [illegible] et [illegible]
[illegible] hoc, [illegible] humanitatis [illegible], [illegible] etiam [illegible] naturalis Dei
ob [illegible] ut [illegible].

Audeat mihi [illegible] difficultas,
[illegible] genuini [illegible] expositione exemplis, quo [illegible]
[illegible] in hac [illegible] in quantum homo
[illegible] naturalis virginis [illegible]: quae [illegible] reduplicationis supra
[illegible] suppositum [illegible] natura humana [illegible] est [illegible]

cialis ingenerabilis est caecatur vi[illegible]: in 2° cujus sensu reduplicatione supra rationem humanitatis vere asserta, falsa est [illegible]: Filius quippe est Christus, [illegible], et sic homo est, ut filius naturalis Dei; est quod vera, et catholica illa propositio in nostro 3° sensu, ex quo fiat reduplicatio supra humanitatem verbi habentis [illegible] ratione cujus homo ille terminatur in esse filii naturalis Dei; haec quippe sibi [illegible], aut [illegible] actionis generativae [illegible] ratione cujus homo, qui resultat, procedit vere a Deo viventi a viuente tanquam a principio [illegible] in similitudinem naturae: [illegible] nobis [illegible] ac sicut ratione humanitatis ut habentis [illegible] aliquam, per quam refertur ad Deum, est Christus filius naturalis Dei, ita ratione humanitatis ut habentis [illegible] aliquam per quam refertur ad Deum, est Christus filius naturalis Dei.

Afirmativam [illegible] cum D. Thoma hic quod [illegible] 3° [illegible] amplectuntur [illegible], licet diversimode illam explicent, ut videri potest apud [illegible] Godoy Thomo 3° de [illegible] 54 [illegible] paragrapho 8° [illegible], docent Christus in quantum homo est filius Dei naturalis [illegible], [illegible] in quantum [illegible] in [illegible] [illegible] suppositum, [illegible] illa subsistentia: in [illegible] [illegible] nostri [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] et Alii. Negativam [illegible] tribuit Schoto in 3° dist. 11 [illegible] in 3° dist. 4 q. 1 et Antiquioribus aliis: quibus suffragantur [illegible] cum Bonino, [illegible] Felice, [illegible] fratribus ex nostris Patribus [illegible] de [illegible], et [illegible] aliisque [illegible]. [illegible] apud [illegible] negativa nobis [illegible] et probatur.

[illegible] in universum loquendo si afirmativa negative ab [illegible] [illegible] duplex [illegible] cogit, [illegible] adhibendum negativam. 1° [illegible] ex vulgari filii naturalis definitione sic propono, Christus Deus, ut homo est, [illegible] humanitatis [illegible], non habet [illegible] aliquam ratione cujus dicatur procedere per viam generationis, [illegible] a Deo, tanquam a principio [illegible] in similitudinem naturae: [illegible] Christus, ut homo est, [illegible] humanitatis [illegible] [illegible] [illegible] filius naturalis Dei: [illegible] [illegible], [illegible]

liceat pro illius intuitu ceps confessionis inuestire. probatur ans: q Xus s'm q' hoie; si
secundum hunitas uniuita uerbo n̄ habet communicatio ipsi natus Deus a Deo
Patre. in sua generatione: q n̄ habet per quam sui generationis sig aliquo
rone cuius, ut hoie; sibi Deus hunitas dicat Xus procedens uiuens
a uiuente Deo in similitudinis, aut identitatis natus. ans ... q Xus
s'm, et in sua productionis, secundum q' hoie, sibi hunitas, ut iste fuit
temporaliter a Deus producens, n̄ accipit a Deo producente natus Deus:
sed solus natus hung; ; quae n̄ assimilat Deo similitudine sufficiente
ad filionis naturalis Dei, ut per modus uidemus.

Ostendit, et explat.

Ligrao 1º: q n̄ habet originis uiuentis a uiuente Deo in similitudinis, aut identitatis natus cum Deo, n̄ habet sig rone cuius quaedam filius naturalis Dei; s Xus
s'm, ut hoie, sibi Deus hunitas, ut unita uerbo n̄ habet originis uiuentis a
uiuente Deo in similitudinis, aut identitatis natus cum Deo: q n̄ habet sig rone
cuius, quaedam filius naturalis Dei. maior ... mil probatur: q in originis,
qua Xus s'm, Deus hunitas, ut unita uerbo procedit a Deo, n̄ accipit
Xus natus Deus, sed solus hung per temporalis generationis productus. et inde
neque ipsa hunitas accipit in sua originis, sibi generationis temporalis
natus Deus: q n̄ habet originis a uiuente Deo in similitudinis natus cum Deo.

Ostendit 2º

Xus s'm, rone generationis temporalis, per quam quaedam hoie solus accipit a Deo
hung natus; s Xus solus accipiens rone generationis temporalis a Deo hung
naturalis, n̄ quaedam rone generationis temporalis filius in natura Deo: q Xus
Dominus rone generationis temporalis per quam quaedam hoie n̄ quaedam filius
in natura Deo: q n̄ quaedam filius naturalis Dei rone generationis temporalis.
per quam quaedam hoie: in quantum hoie n̄ procedit a Deo ut a patre natura
li: cum Deus rone generationis temporalis per quam Xus quaedam hoie; n̄ produ-
cit sibi similis in natura.

Por quanto V. S. D. Xptoual auiendo sacado este blanco
que auia hecho por causa de ir al campo y holgarame mui
bien. Por lo mucho q̃ uso de fiesta aqui, en si empre sin
dia en memoria a su señoria el S.r D. Pedro Manuel.
Lo quento circunstancias q̃ pasaron en Lisboa por entonces
lugar solo me aquerdo que se porto el Rector D. Francisco
Fernandez de Vrançª con estupendo garve. violitre.

Digitur 3.ª efficatius: xpus, ut hō, sibe dus humanus est filius
naturalis Dei, quatenus ut acciones productiuus xpi ut hōis, seu personali-
tas terminans natª humanã, seu ipsa natª humana terminat acciones generatiuos et sui
q. uiuentis peruenientes a Deo; sed ut accionis productiuus xpi ut hōis
neque personalitas terminans natam humanam, neque ipsa natª humana terminat ac-
ciones generatiuas personas uiuentis a Deo peruenientes: ergo xpus ut hō, sibe
de dus humanus non quatenus est filius naturalis Dei. maior sinnex manet, quo
tunc in Deu tunc in creatis datur generatio filius naturalis: in Deu quo
tenus personalitas uerbi terminat acciones generatiuos personas uiuentis
a patre Deo peruenientes. in creatis, quatenus natª accidentes terminans
acciones: minor quo ad 1.am partem probatur, quia personalitas terminans natam humanam non terminat
acciones generatiuas xpi ut hōis, itaque dum illas accipiat a patre Deo
natam patris: non enim accepit, ut diximus, naturam Dei patris, sicut illas
accepit talis personalitas uerbi generationibus aeternis; sed solus natam humanam,
per quam euadit uerus hō, et naturalis illius filius, a quo, per generati-
tiones accepit natam humanam uel natam matris, tamquam a proprio uiuente. quo
ad 2.am partem probatur: quia ipsa natª humana non adducit a Deo in similitudinem natª
Dei producentis: sicut producta e matre in filius natam matris generan-
tis. praeterea sancti patres in uenitur duplices digentes frecuentissime

sine patre: a cuius tem-
poralis generationis, qua Christus secundum hoc, patrem Deus non habuit.

Verius

dices, ut dici solet, filiationis natalis Christi Domini utrasque non esse illas propri-
ssima, et rigorosissima, quas philosophi explant per illas definitiones origo viventis
a viuente &c. sed esse alias filiationis natalis inferioris ordinis, quatenus
scilicet Christus Dominus ut homo, sibi [illegible] humanitatis, licet sibi non sit innata Deo, tamen
ratione unionis ad verbum habet ius natale ad hereditatem Dei, scilicet gloriam,
et ad bona Dei participanda.

Resolutionis itaque in utroque theologo sustineri
nequit, ipse ostendo. Contra filium natalem apud Antiquos Patres theolog.
quod est [illegible] semper sonuit idem, quod genitus ex substantia Patris: propterea
[illegible] Ariano adducebant in Niceno, verbis esse patri consubstantialem, quia
est filius natalis Dei: a quo [illegible] hac, quam magno habent nationem
cum veritatibus alii [illegible] Antiqui, et historici ab Ecclesia definitis, uel
[illegible] a communicationis hominis cuius filii natalis: contra ratiocina-
tio illa patris in Niceno illo [illegible] Arianos, quae [illegible] a filiatione
verbi ad substantialitatem, et equalitatem cum Deo patre, nihil [illegible] scilicet,
si requiritur substantialitas, ibi equalitas, et similitudo [illegible] in nato cum Deo
patre ad ius filii natalis Dei.

Deinde: non [illegible] fortius ostendit [illegible]
[illegible] Christus esse verus Deus, non [illegible] Christus frequenter in sacra [illegible] filius Dei;
[illegible] requiritur ad ius filii natalis Dei, quod habeat eandem [illegible] naturam [illegible]
[illegible] patre, [illegible] sufficiat ius natale ad gloriam, et Dei hereditatem, haeresim
[illegible]: cum ponit Christus [illegible], esse filius natalis Dei, quin esse Deus,
sibi [illegible] habuit [illegible] Dei patris: quod si non retineat nomen filii natalis
in [illegible] apud Deum, [illegible] sua [illegible], non [illegible] patris
ad [illegible] hereticos [illegible] Christi divinitatem [illegible]. [illegible]
[illegible] qui [illegible] in mea [illegible] sunt, [illegible]
[illegible] natali [illegible], et cui natalis sit [illegible] Dei, negant,
et [illegible] negant, [illegible] filius natalis Dei [illegible] habuit

ius natale ad hereditatem, et bonorum dei participationem: quia non grecalia filiatio in similitudine alterius, et singularitate nature: aliter tota creatura filius Dei vocari possent, ex portione deitatis, in tota creatura natura sua sancta, et cui esset natalis iustitie Dei, quia gratia alia in similitudine singulari nature, et sic hanc filiationem requirit ad filiationem natalem Dei, nec sufficit titulus alius iuris natalis ad hereditatem:

Urgetur hoc ratione alia theologica: quia Christus predicatus filius natalis explicationem a tribuendis infert, scilicet spiritus sanctus cum filius natalis Dei, et quia Christus in quantum homo est filius natalis Dei, et habet ius natale ad visionem et alia dei bona participanda, spiritus sanctus in sua processione eterna habet, non solum natale, et essentiale ius ad hereditatem, et non solum ius, sed etiam etiam, et actuale omnium bonorum dei possessionem: quia filius natalis Dei conuenit si semel dicatur definitio filii natalis. deinde: si Christus Deus, utcumque doctores plurimi, est filius natalis Dei in quantum homo, quia est sanctus per naturam diuinam, potentiori ratione spiritus sanctus erit filius natalis Dei, cum sit sanctus per ipsam naturam diuinam, specialiter idem formaliter: et augmentum: ratio Christi quia filiatione Christi dicitur, non ut unita diuinitati communi filii natalis [illegible] spiritu sancto congruentiori titulo uni ficandae.

In hanc ratione similitudinis aut identitatis cum natura, quae ratio requirit ad filiationem natalem Dei, et quae deficit Christo ut homini in sententia dubia [illegible] per notatio [illegible] diuersitatis, quae in nomine res fabore dicere, proponunt Christum ut hominem, sibi dicens humanitatem et unitiua verbo non conuenit ius:

Sed neque conuenit filii natalis Dei: cum patet: quia filius natalis Dei est Deus, sicut filius natalis hominis est homo filius ex ratione filiationis natalis dei, docuerunt S. Patres, filius in diuinis est Deus, et eundem quod Deus a patre: unde non sufficit ut voluit [illegible] H similitudo generica in natura ad filiationem natalem Dei, qualis datur inter naturas diuinas, et humanas, sed requiritur identitas et simo[illegible] equalitas in eadem indiuidua, et singulari natura [illegible] dicatur, in[illegible] [illegible] Patres arguunt contra Arianos ut supra diximus: Christus quatenus [illegible] Christus nequit conuenire Deus per naturam, sibi ratione naturae [illegible], et ut dictum a natura [illegible] naturalem

ut unita verbo e nata creata, et reddito a Deo nata: ergo Christus ut homo sibi relictus hu-
manitas, aut, omnibus illi, ut unitas verbo nequit reddere Deus.

Cum igitur ratio, quae

in negativa procedit maxime impellit hic: Christus ut homo sibi relictus humanitatis, neque
potest dici, et filius naturalis totius trinitatis ut docent plurimi apud Nicaenos ... et
..., neque potest dici, et est filius solum trinitatis ut docent plurimi
Ioanne de Sancto Thoma, et alii, et ex nostris Hugo ... Aldrete et alii:
quo ad ... sui ... sequitur Christus ut homo esse filius ..., et ... quod
Ecclesia ... est, audi Augustinum ... definitum exponentem verba illa: hic ,,
est filius meus dilectus etc. cogimur enim nisi ... accipere personam ubi dicit ,,
hic est filius meus dilectus: neque enim ... spiritus sancti filius, aut ,,
unus filius credi aut intelligi potest.

Eligant etiam in ... hanc loquit

idem Augustinus in enchiridio capitulo 40 ubi ait: modus iste, quo natus est ,,
Christus de spiritu sancto, non sicut filius, et de Maria virgine ,,
sicut filius insinuat nobis gratiam Dei, qua homo nullis praeceden-
tibus meritis in ipso exordio naturae suae, quo esse coepit verbo Dei
copulatur in tanta personae unitate. clarissime etiam Alcuinus de
trinitate libro 3° capite 3° ait.

ait: Christus filius spiritus sancti dicitur ... humanitatis
duo ... in sancta trinitate, ... hominem fecit duas naturas ... unius
divinitatis alterius humanitatis: quod ... dicere audeat.

Accedit ratio: quia cum

... Christus ut homo esse filius naturalis Dei, quatenus Christus ut homo sibi integro
sibi in se ipso dicit ... filiationis naturalis Dei ... per verbum
... ut tantum sibi ut sufficiens medio unioni ... naturam humanam quae per
... alteram fundat relationem filiationis naturalis ... ut homo est ... paralitas
... solum est relatio filiationis ... personam, et ... trinitatis: quod Christus
ut homo nequit esse filius naturalis totius trinitatis.

Quo ad ... illudam

Ad 3. nihil in Xº Dº ut hom. datur sub productione, per quod significetur, non tamen Dei, sed, ut specialiter filius naturalis solius aeterni Patris: quia principium: quia in Xº Dº ut homine solus datur, quod filiatio naturalis Dei, sive personalitas verbi, et ejus ipsius natura communicetur humanitati media unione hypostatica: filiatio naturalis Dei, sive personalitas, et natura verbi communicatur specialiter a patre humanitati media unione hypostatica: cum tamen accio productiva humanitatis, quae accio communicativa filiationis naturalis humanitati, quasi accio incarnativa, seu productiva unionis sit communiter a tota trinitate, et non a sola patre; ideo ipsius productionis, similiter filius naturalis peccavit in quantum homo, nihil dat speciale, per quod specialiter filius naturalis solius patris productus. Et sic humanitas Xi Dei non producitur ab aeterno patre ut a proprio magis quam a spiritu sancto: nec in perfectione naturae similitudinis, nec per distinctionem accionis: quia Xus ut homo, sive quia humanitas ut unita verbo non quadrat ex speciali titulo solius aeterni patris filius naturalis cum sit productionis a Deo. Colliguntur ex praedictis quod neque personae patris unitur humanitas, nec Xus quia humanitas unita sui naturae, magis similis patri, quam spiritui sancto, nec accio ad extra est, ad quam spiritus sanctus non concurrat: quod est contra. Atque sic Adversantium rationibus satisfit.

Arguitur 4º. Si Pontifex Adrianus, et Felix solus definiverunt Xus Deus, qui ipse est humanae naturae suppositum, est filius Dei naturalis, itaque quod ... sit Deus atque humanae naturae suppositum, solus damnatur hereticus Nestorianus, Elipandus, quod et Felix non fuerunt Nestoriani; ideo definiendum, Xus pro homine, reduplicando supra humanitatem ut unita verbo, est filius Dei naturalis: praesertim cum Felicius asserat expresse, Xum non Deus humanitatis solus, sed etiam Deus humanitatis esse filius Dei naturalis.

Respondetur ... definiverunt Felicius damnavit duos illos tanquam Nestorianos, ut referunt Deus ... sentiunt: licet enim in epistola ad Episcopos Hispaniae hoc suppositum

mum Pontifice nequam illo qui fuit cum Antonio donningam

qd veterum ... et olim venit detinentq. cum a Pontifex, et filius

afferunt, xus etiam qui nunitis esse filius Dei natalis, ni hil aliud intendunt

quis hoc supositus non solus ut Deus e, et in natura qui subsistit, s etiam ut hoc

e, et subsistit in humana nata, esse filius Dei: quin per unionem ad humi-

D consequitur aliqua filii dignitat, quis ni manisesti uerius hoc, et a Deo

extraneus: quare addit dilius, xus Deus in utraq 3 nata esse unigenitus,

et primo genitus, et magnus Deus: scilicet specificatiue, quatenus is qui

in utraq nata subsistit sit magnus Deus, filius Dei natalis, creator

et Conus, et primus mortalium.

Arguo 2o. xus in quantum homo q, e alio

persona in persona creata increata; s quatenus e persona uerbi increata, e

filius naturalis Dei; g xus in quantum homo e filius naturalis Dei. Sprat. filia

tio propria conuenit h personali subsistentiae in natura; s in xo ut homo n e alia

hypostatica persona, quis increata uerbi, cui competit esse filius natalis Dei:

g xo qo ut homo conuenit esse filius naturalis Dei. hoc argo desumit ex Do Tho

ma hic q. 23 a 4o.

Distinguo maj: n e alia persona quis increata uerbi,

nec tract. alia nata, quis increata uerbi, nego: et tract alia nata quis

increata uerbi; concedo: distinguo etiam mi: s quatenus, e persona uerbi incre

ata tram nata increata, quis assimilatur Deo, e filius natalis Dei, concedo

mi; quatenus e persona tram nata creata, quis n assimilatur Deo e filius na

talis Dei, nego mi: et nego cons in sensu supra dicto reduplicationum n

supra supositum quis sc., s supra supositum ut tram natura hunq: quis enim uerbi

hypostasis ut tram nata humana n quadat a Deo nisi filius natus neque quadat

filius, n conuadit filiis natalis Dei.

Ad confirmationem distinguo maj: filiatio propria

conuenit hypostaci. s personae: n natum, denominatiue, concedo. sicut concreti

personae; n a concretis, nego. id e persona denominatur filius, n natura unde de-

nominatur filius; est ut persona potest denominari filius, si concretas, et pro

tune n denominari filius, si concretas, quatenus, nata ut concretas, filiis quis.

grano ut naris tali natq n sit nec denet fr fili, xvij d, ut hoi filij natalis vij M, suppositus que sibi grano xi dinat fili, vij, hic a denatio cnt fr x ut hoi rone natq huius a 3 renit; n i rone accealitis g, j quamvis grans inercat xi uenie cfr filij natalis vij, n d uenias natq huius esse filius natalis vi, fr ergo sentiue uenire grans, puenientilli denomine n fr rone na, rone natq . filij g eorem, q dici filij grans uenire denari filij, et n natq; tq grans xi ut tanti natq huius n uenire esse filij natq, dei nuenior illi cita dei conuenientia n fr rone grans, fr rone natq huius, rone cuius grana xi ut hoi, sic ut tiat natq huius n gradit, nec pcedit a deo filii in natura deo q duenti.

Arguis 3°. id uenire xurbas per graciq unionis fr, id oresit fr petit ab unione ipsa humanitis ad uerbq; pergo fr petit ab hac unione uerbq ut filius natalis dei; g xvj ut hoi e fili, natalis dei fr p graciq unionis: nisi p: q unio huius humanitis per se petit illa unire uerbo dei ut . uerbum tanti in natura dei per generationis ipsi conuniens; uerbis ut sic . subsistens e fili dei natalis fr: q unio humanitis ad uerbq per se, et fr petit uerbo, esse fili natalis dei. sic arguit G . ex d° thoma hic docens, xus per graciq unionis esse filius natalis dei, xus habet graciq unionis rone humanitis ut unitq personis filij dei; g rone humanitis ut unitq personis filij dei e xus fili dei natalis.

In dicunego ms, qua utrsecuq relinquit impbatq G. ergo neq x ut hoi reduplicatione fra q supra humanitq ut unitq uerbo n conuenit esse uerbq patris, nec pcedere puentq ut imagines intentionalis, et substantialis patris, neque petit esse deus per graciq unionis fr; licet ab unione petit, et fr gratat uerbq ad deis tanquam terminus sibi extremus unionis: solum uerumque, sed xo ut hoi reduplicatione facta supra suppositus subsistens in natura huma uenias per graciq unionis, sicut per communicationes idiomatis ut qd petit ab unione, scilicet esse uerbq deus, filius natalis dei

~~[illegible]~~ [illegible] sanctu; [illegible] ueram: hec enim omnia uere dicu-
nt de filio hoie facta reduplicatione supra suppositum.

[illegible] Authoritas

[illegible] suo 12o ap[illegible] docet, [illegible] [illegible] [illegible] hoc, [illegible] ut demant [illegible]
huma in [illegible] [illegible] suppositum, non reduplicatiue, quam humanit[illegible] subsistit [illegible] spe-
cificatiue: illo [illegible] [illegible] [illegible]: id [illegible] ut [illegible] fi p[er] gratia[m] unionis [illegible]
ut reduplicante supra suppositum quod p[er] gratia[m] unionis subsistit in humanit[ate],
quod petit ab unione, concedo; [illegible] ut reduplicante supra humanit[atem] ut unita[m].
[illegible] p[er] gratia[m] unionis, nego. petit [illegible] ab unione [illegible], ut e[st] filius nato
[illegible] naturalis Dei, [illegible] [illegible] incarnatio[ne] [illegible] filius fuit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] hoc filius uirginis; [illegible] [illegible] hoc [illegible] Deus, et filius Dei; [illegible]
[illegible] ut [illegible] e filius uirginis [illegible] [illegible] ut unit[ur] humanit[ati]; [illegible] hoc
[illegible] filius Dei, [illegible] [illegible] humanit[atem] ut unita[m] [illegible]: quod [illegible], [illegible] p[er] gratia[m] unio-
nis [illegible] hoc hoc, quod [illegible] fil[ius] naturalis Dei, [illegible] quod suppositum in huma
natura [illegible] [illegible] naturalis Dei, [illegible] quatenus ut [illegible] huius filiati-
onis; [illegible] [illegible] p[er] unionis [illegible] Deus e hoc et fil[ius] Dei; [illegible] p[er] unionis
[illegible] hoc [illegible] Deus, et fil[ius] naturalis Dei, [illegible] argument[um] [illegible], in [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicidere.

Insistit [illegible]. [illegible] [illegible] hoc [illegible]
filius naturalis Dei, aliquid addit ad hoc[illegible] [illegible] hoc [illegible] filius naturalis Dei, sine
[illegible] in quantum; [illegible] [illegible] petit [illegible] [illegible] hoc [illegible] filius naturalis Dei
[illegible] [illegible] naturali, et [illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] ut fil[ius] Dei naturalis in aliquo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] reduplicatio, supra humanit[atem] ut unita[m] [illegible]: [illegible] humanitas ut
unita [illegible] [illegible] filialis, aut [illegible] filiationis naturalis [illegible] ut hoc, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] supra suppositum; [illegible] ad suppositum [illegible] adhuc ut
subsistens in natura huma sit filius Dei naturalis, capax [illegible] [illegible]
[illegible] filii naturalis[illegible] q[uod] subsistit media unione in natura huma, [illegible] tali e
suppositum sub [illegible] media unione in natura huma, ut [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] communicata: [illegible] [illegible] in [illegible] filiali [illegible]
e [illegible], filius hoc [illegible] [illegible] Deus [illegible] [illegible] [illegible] Deus e [illegible]

ōis, ita ē ueru dicere, hic hō ratione unionis ad filius Dei natalis, cū ē de ratione personis ē filii Dei naturalis: ut ita qd unio a filiat. p ratione formali Dei, sic filii ratione conuenientis ex ut hōi; ut p ditione, ut ueris sit ataue de hōe, cō filii naturalis Dei.

Expono exemplo ē libro a D. Thoma hic ex p̄ in aliquo sensu formali, quis inquantus capilar, scilicet quatenus ratione ratiōlis ē subiectis capax recipiendi dinationis, nō quatenus cum capillatus sit ratio formalis habendi dinationis; in mutuo ditio; si enim capillatus non esse, cō nō esset, sicut in aliquo sensu formali uerus est, quis inquantus hō est filius Dei naturalis; scilicet quatenus ratione unionis humanitatis ad filius Dei tota ē in unite persons ē hōe subiectis capax recipiendi dinationis filii naturalis; nō quatenus unio, et ratio formalis habendi dinationis filii naturalis; in mutuo ditio: si enim unio nō intercederet, hōe filii Dei naturalis nō esset.

Primus 2°.

humanitas ut unita uerbo habet ius natale ad gloriam, etc. ex Dei forma: ergo humanitas ut unita uerbo; ē hoc Dei qui ius natale, ergo filius naturalis Dei. Nō arguit suus, in de deducens, qd si daret creata subiecta realis, natura sancta, supposita illi, esset filius naturalis Dei.

Sequitur nobis dicendum, deinde, ob ecce, 1° quo egimus in materia de omnipotentia: dum. di subiectis creata superna dignitatem. omnino antecedo, consequens, nego, qd dicturus uoleat, ipsis filius: qd ergo nō est naturalis hoc, ergo filius: sicut enim ius gratuitus, qd ex ditione testamenti habet ius ad bona Pauli, nō dicitur Deus filius, adoptiuus Pauli ita neque filius natalis, qd ex aliquo titulo, petat aliquod persons ad bona Dei, constituitur ille filius naturalis Dei: nō enim ē filius naturalis, qui habet ius natale ad hoc dius ad bona; ē qui procedit ultimum aumentis ut a patre diuino, per esse ius suis accionis tendentis ad communicandū supposito genito similitudinis in natura: qd ex ulteriori nō competit. solide, qd neque gratia habitualis constituunt hominis filius adoptiuus, ē in cuius dat ius illis ad gloriam; ergo dat illud preteriaimodo, scilicet quatenus ē quasi partatio, seu similitudo natura Dei quam Deus communicat nobis per gratuitas assumptionis ē inaug

p̃aturis, et figuratiuis, in quadam imitatione filiationis natalis. sicut filiatio natalis talis est, quod ad iunenem [illegible] natale ad hos [illegible]; aliud filius tamen, tamen filij natalis Dei sanctus; ideo illud [illegible] qui [illegible] q̃ppius gens. quod [illegible] perdit iuuenis [illegible] ut capio [illegible] in similitudinis natis.

Dicimus 2° ex D° Explicit exponente et plane Xi ut hoies filiationis natalis primo rengit scita C̃ 3, c. 14. triplicem ponit ergo modum filij: altum: 1° per adoptionis: 2° per generationis, qua filius de patris natura natus ab ipso accipit: 3° per substantialis unionis in eadem persona: 2° ruptus Dei filius: 2° modo uerbis est filius patris: 3° modo Xus in quantum homo est filius Dei. 1ª filiatio est adoptiua, et impropria; 2ª, et 3ª est propria, et natalis. 2° dicitur ita. Xus in quantum homo sibi Xi humanitas, unitas per naturam Dei: qualis natalis gracia, seu sanctitas: quod etiam est filius natalis Dei. 32

D° ad 1m: ipsi nego ni ut sicut contineris generis: an scilicet unio substantialis in eadem persona cum uerbo, et filio Dei natali constituat Xus ut homo filius Dei natalis, et deinde spiritus omnis negant, Xus ut hoies non filius natalis uerbi; licet habeat unionem substantialis in eadem persona uerbi: et quidem ego ni capio, qua ratione, aut quo iure sit humana natura unitur substantialiter in unitate personae Diuino, Micaeli, homo illos qui [illegible] esset filius natalis Dei Mij. deinque, ut ad hanc filiationem natalis requiratur unio substantialis in eadem persona infertur 2° Xus, Xus ut homo ni esse filius natalis Domini Patris, nec spiritus sancti, si quidem ni unitur substantialiter Xi humanitas ad personam Patris, et spiritus sancti. 33

Ad 2m dico ante negociis de gracia seu sanctitate increata, naturae Xi: sicut enim ipso [illegible] est negiue esse natalis humanitatis, ita neque sanctitas Xi natis; ad minus 1° 2° ad de gracia cum ita nego 2a: nam enim Xus quod alicui [illegible] sit 2 natalis gracia natalis, infertur esse filius Dei natalis, ut supra diximus. 34

Ad 3m Xus ut hoies ni solis includit naturam humanam, etiam suppositis, hypostasis, quae in Xo est filiatio est tuna: quod Xus ut hoies includit filiationem natalem, ut hoies est filius natalis 35

-ne diij cui lugo dic. 189: addingz, filius suplicia accipi: in fieri: & in facto esse: filius in fieri ideo est, quia generatur; et in facto esse est habens terminum generationis, scilicet naturam sui genitoris: Christus quatenus homo est filius naturalis Dei in fieri: quia in creatione gratiae habitus filiationis naturalis, quae est accio generativa, sibi cujus fieri filius; non tamen est ut homo filius naturalis in facto esse: quia Christus ut homo non habet naturam Dei, in qua assimiletur patri generanti. unde patris lugo ita consentit non nemo. Christus ut homo non solum eo quod est in suis naturam humanam deiparae, ut fieri sit filius naturalis illius, sed etiam in suis naturam Dei, ut sit filius naturalis Dei: sicut est filius naturalis deiparae inquantum homo, ita inquantum homo est filius naturalis Dei - antecedens: quia Christus inquantum homo non solum dicit naturam humanam, sed etiam formaliter debitum Deo, ratione cujus habet, quod illi debeatur natura Dei, ut sit filius naturalis Dei.

36 Adversus, ait lugo, plures consentiunt aliis, quibus non assentiendum admirantur, et Vasquez negans, ergo quia naturalis absolute talis non est, qui induxit filiationem naturalem, quatenus est accio generativa, sibi fieri filio; quia qui in accione generativa habet sibi communicatam naturam generantis, quae ipsius, lugo notat, terminus generationis. atqui Christus ut homo in sua accione generativa, qua ut homo temporaliter generatur, non habet sibi communicatam naturam Dei, ut ipse lugo fatetur: ergo etc. deinde, nisi filius in fieri ponitur denominari, qui solum dicit accionem generativam, tunc diceretur Christus, dummodo non habeat naturam ipsius genitoris communicatam, sibi terminus generationis: sicut neque frigus denominatur calidum, licet calidum in fieri, eo quod in ipso ponatur accio producens aliquid eum colore in Paulo: et quamvis Christus ut homo habeat accionem generationis filij Dei; non ideo denominatur filius Dei in fieri, nisi Christus ut homo includat terminum talis generationis, scilicet naturam Dei.

Adversatur

37 negotium: Christus cujus ut homo dicitur filius, sibi convenit per naturam humanam ipsi communicatam per veram generationem a deipara, non a creatione, neque convenit per naturam Dei ipsi communicatam per veram generationem ab aeterno patre. probationem antecedentis aliud est, quod Christus ut homo dicat per rationem cui debita in natura Dei: aliud est quod dicat formaliter constitutum ipsius naturam Dei: primum est verum; alterum falsum:

tertio cuius unitam ex qua resultat verbi natura humana, ad quod est secundo minime constituens qua natus Deus ut primo diceam.

Argues 2°. Filiatio eterna 38
producit suppositum viuens cuius loquendo de Christo ut homo, quia sufficit producit terminus partis constitutiua viuentis, quae sit impertata in recto, et directa alicui talium imponi; at quod suppositum viuens dicitur sub ratione in recto: quia qui producit subiectum Christi ut homo, scilicet eternum, pater, verbum dicitur producere suppositum viuens, scilicet Christus ut homo. quod a illa producens verbum communicationis ad communicandum Christo ut homo filiationem in recto, probatur. Quia filiatio est ipsa communicatio natura Deus cuicumque supposito, ad principium filiationis constituat, quia filiatio eterna passiue verbi, et actiue generatio patris: sequitur quod Christo ut homo communicari natura Deus, talis communicatio, hoc est, cum quo filiatio in eius datur in Christo ut homo, sibi constituat suppositum viuens, scilicet Christus ut homo, ut in recto constituit.

Ne dicuntur per longas rationes tenetur Aldrete de 8 § 6 39
cuius non est ratio 1°. Christus ut homo, ratio filiationis Deus ut tiranti natura humana Deus ex humanitate et filiatione Dei; sed tale cum aut quasi resultans est filius naturalis Dei: quia Christus Deus, ut homo ratio filiationis Deus et tiranti natura humana est filius naturalis Dei. probatur minor: tale cum sibi quasi resultans refertur ad Deum patrem relatione filiationis naturalis; sed compositio est filius naturalis Dei patris: a. maior constat: quia filiatio Dei includitur in illo concreto refertur ratio, et realiter ad Deum patrem filiatio 1°. filiatio Dei est pura communicatio natura Dei, requirit prius constitutum principium filiationis; sed cuius resultans ex humanitate et filiatione Dei est quasi constituto principium filiationis: quia requirenti ratio Dei filiatio est communicatio natura Dei: totalis Dei filiatio constituit quasi resultans filius naturalis Dei.

Hoc arguens 40
probatur quidem Christus ut homo ut duplicando suppositum sub ratione verbi identitate natura non filius Dei naturalis, et Deus, quod extra principium constituere; ita probat Christus ut homo reduplicando humanitas quasi partis filius, aut quasi quo ut tiranti natura humana, ut filius Dei naturale, quod ad principium terminet ... ergo igitur reddendo totum ... veneris posuit dici, totius partis

Xi ut hoc, quatenus productio verbi recepti includit in Xo ut hoc: cuius ratio est, quia productio sive generatio Xi ut hominis, sive etiam productio filii naturalis Xi, in quantum homo est, sive communicatio similitudinis in nato Deo Xi ut hoc; quod non negamus, et distinguo antecedens: filiatio est communicatio naturae Dei cuicumque supposito, quod per ipsius filiationem est natus Dei constituatur, concedo antecedens; supposito quod per ipsius filiationem non a patre Dei natus constituatur, nego. Contra deinde, secundum primo resultans ex filiatione Dei, sive per se solum verbi, vel humanitate non constituit per se natum Dei; licet constituat per filiationem Dei, sive generaliter verbi: in illo quod per se ratio non includit per se natum Dei: ut in Xo ut hoc, sive primo resultans ex filiatione Dei est natura humana cum filii naturalis Dei, naturalis relationis, quod constituat per se natum Dei, per quod convenit filius Deo patri, ita quod constituat verius natum Dei communicatum eius ipsius actionis generativae filii.

Dices: filiationis verbi in Maria negamus: verum quando non primo constituta per se natus Dei requirit esse filii naturalis Dei: ex per se distinguo maiorem: primo resultans refertur ad Deum patrem relatione filiationis naturalis denominans in actu secundo primo resultantem filium in nato Deo patri, nego; relatione filiationis naturalis non denominantis in actu secundo primo resultantem filium in nato Deo patri, concedo. Verum est, quod humanitas illa refertur ad Deum patrem per primum verbi, quod est filiatio naturalis Dei; contra, illa primo non refertur ad patrem relatione, quae in actu secundo denominet illud primum filium Dei patris: quia illa primo ut talis non accipit a Deo patre esse illius relationis nato Dei patris.

Deus, solus et homo generant hominem, etc.: homo genitus per communicationem actionis refertur ad Deum, et solus, et ad hominem a quibus producitur: tunc quicumque homo genitus, refertur ad Deum, et solus per relationem filiationis naturalis, scilicet per actionem, quae est filiatio naturalis; nisi est talis actio, sive relatio filiationis naturalis denominabit hominem filium naturalem Dei, aut solius: quia per illam actionem non communicant Deus et solus suam naturam homini; primo solus filius est eius per relationem, quam Deus illud, sive primo resultans ex filiatione Dei non humana, non accipiat esse a Deo primo similitudinem in nato patris Dei, talis relatio non denominat in actu secundo primum resultantem filium Dei patris.

[illegible] denominatur ex parte, quae dominatur per causam, aut signatum parti-
bus actionis generationis communicatio tali personae. Ex quo vides liquet ex dictis
ad principium argumenti. Quod Christus ut Christus, in quantum homo sit filius Dei proprius.

Dat Anselmus Burgensis lib. 5 de incarnatione assertionem negantium Christum a nobis quomodo
superiori propugnatum, nota quod opinandi semitam aperuit contendens, dominum
Christum Deum ut hominem neque esse filium Dei naturalem neque adoptivum, sed esse filium proprium,
quem etiam vocat filium assumptionis, quatenus non natura neque adoptione, sed assumptione esse
proprium indicat; quippe assumptus non esse idem, et esse filium proprium alicui, et esse
filium naturalem illi; licet enim filius naturalis sit proprius, non tamen semper filius proprius
naturalis: ex quibus quod postmodum, quae ratione Christus in quantum homo sit filius Dei proprius,
ait, esse filius ratione creationis, et proprius ratione unionis hypostaticae: proinde quod ratione
filius, et ratione proprius esse in Christo ut homo duas rationes habet distinctas.

Probat in his cogita-
tionibus ex Paulo ad Romanos 8 dicente de Deo patre, qui proprio filio suo 74
non pepercit; sed testimonium minime favere potest huic [illegible]: quod licet in illo Christus D.
ut homo filius Dei proprius appelletur; non tamen inveniri huius auctoris, quatenus filius pro-
prius distinctus a filio naturali: unde probatur, Christus ut homo esse filium Dei proprium, et filius
proprius distinctus a naturali, alius enim quandoque est eius quem fatemur, Christum esse fi-
lium Dei proprium, et patrem filio suo proprio non pepercisse, sed non ita proprium ut natura-
lis non sit, licet Christus variis explicationibus, reduplicationibus, et sensibus, diversimode
intelligatur, quomodo Christus Deus, ut homo filius naturalis, et proprius Dei esse dicatur.

Adducit 75
deinde testimonium aliud Pauli in epistola ad Hebraeos 1. Deus loquens olim patribus
in prophetis novissime locutus est nobis in filio, quem constituit heredem uni-
versorum, per quem fecit et saecula, loqui autem Deum filium, et de Christo ut homine, ut
[illegible] quod Christus ut Deus non est constitutus a Deo heres universorum, sed plane in homine
Christus appellatur filius Dei [illegible]; appellatur et filius proprius non [illegible]. [illegible]
in hoc textu loquitur Apostolus de Christo ad dignitatem assumpto, ut Deus, rex, et [illegible],
homo est: neque sicut dicitur Christus esse constitutus a Deo heredem universorum, [illegible]
Christo ut homini, sic etiam dicit [illegible], ipse creator saeculorum, quod [illegible]

in Deo. solum igitur colligi ex hoc textu potest, Christum ut hominem dici non filium
Dei naturalem, quia dicitur a Paulo filius [illegible] Christi, naturalis non intelligi potest
[illegible] Christo ut homine multiplicando suppositum humanum, ut unitum Verbo; singulare
suppositum specificative sumptum natura humana, itaque ratione illius, Christus ut filius
Dei naturalis, ut nos exprimamus.

Impugnatur tertia haec opinatio primo. quia
45 Christus ut homo sit filius Dei, implicat quod sit filius, nec naturalis, nec adopti-
vus: quia implicat esse filium proprium, et medium inter naturalem, et adoptivum per ex-
clusionem utriusque. Probatur antecedens: quia si Christus ut homo filius Dei sit, ibi convenit
filiatio, vel naturalis ratione suae constitutionis naturalis, vel gratiae ratione favoris
specialis Dei; sed illi convenit filiatio ratione naturae, et originis, vel ratione
gratiae, et favoris: si primum, est filiatio naturalis: si secundum, est adoptiva: igitur filius nec
naturalis, neque adoptivus implicatorium est. Confirmatur: quia Christus ut homo vel est filius Dei
non extraneus Deo; vel est filius Dei extraneus Deo; filius Dei non extraneus
Deo est filius Dei naturalis; filius Dei extraneus Deo est filius Dei adoptivus:
igitur invenire filium Dei medium, qui neque naturalis, neque adoptivus sit, est invent-
tum quimericum.

Impugno secundo diluendo huius cogitationis fulcimentum. quia non
est vere, et proprie filius Dei, non est filius Dei proprie; sed Christus Deus ut homo [illegible]
[illegible] non est vere et proprie filius Dei: igitur non est filius Dei proprius. maior ex [illegible]
[illegible]: quia qui non est vere, et proprie filius Dei, tantum per analogiam est filius
Dei, itaque non competit illi propria, sed metaphorica filiatio. sicut qui
non est vere, et proprie homo, est tantum per analogiam homo: itaque illi non convenit
propria, sed impropria, et metaphorica humanitas, ut competit pigmaeis hominibus; sed qui
tantum per analogiam est filius Dei, non est filius Dei proprius: sicut qui tantum per ana-
logiam est homo, non est homo proprius, nec homo alterius, nec homo eiusmodi: igitur [illegible]
[illegible] probatur primo: quia Christus [illegible], Christus Deus ut homo, [illegible] est filius Dei ratione crea-
tionis [illegible] productionis, sicut et filii Dei dicuntur angeli, et homines ratione creationis,
sed qui solum est filius Dei ratione creationis non est vere et proprie filius Dei; sed tantum
analogice, ut et ratione creationis homines, et angeli: igitur Christus ut homo non est vere et
proprie filius Dei. secundo: quia Christus [illegible] Christus ut homo non est filius Dei naturalis.

; i quia n̄ ē filius Dei naturalis, n̄ ē verus, et proprius filius Dei: solus enim filius naturalis ē verus, et proprius filius. &c.

3° impugno, et fundamentum opinionis huius, dicendo ergo: quo suppono, id quod Autor ipse docet, scilicet Christus ut homo esse filius Dei ratione creationis, et esse proprium ratione unionis, ac proinde rationes filii, et rationes proprii esse duas rationes distinctas. argumentor igitur: quia n̄ ē proprius ea ratione qua ē filius, n̄ ē filius proprius; sed Christus ut homo n̄ ē proprius Dei ea ratione qua ē filius Dei. ergo Christus ut homo n̄ est filius proprius Dei. minor, et con[sequen]tia constant; quia ē proprius ratione unionis, ita quod proprietas appellatur supra unionem, et n̄ supra filiationem, et creationem: et filius ratione creationis, ita quod filiatio appellatur supra creationem, et n̄ supra proprietatem, et unionem. maior probatur.

Filius: proprius n̄ concludit in syllog. : item scutum ē meum, item scutum ē filius: ergo item scutum ē meus filius. habet quippe defectum diversarum appellationum, quas notant Summulistae in syllogismo isto, cappa ē mea, aeterna: ergo cappa ē mea aeterna: quia quia n̄ ē proprius ea ratione qua ē filius, ita quod n̄ appellatur proprietas supra filiationem n̄ ē filius proprius, sicut n̄ ē filius meus, quia n̄ ē meus ea ratione, qua ē filius, ita quod n̄ appellatur proprietas, qua meus ē, supra filiationem, qua filius ē, eo quod diversa sit ratio similitudinis, propter quam meus ē ratione filiationis, propter quam filius ē.

Dices tamen: negando dicendum sed ratione argumentationis, Christus ut homo ē filius Dei, et ē proprius sicut creatura Dei: ergo ē filius proprius Dei; licet per diversas rationes sit filius, et sit proprius, sicut bene ē ista argumentatio proprius ē homo, et ē albus: ergo ē homo albus licet per diversas rationes sit homo, et sit albus: quia in ista argumentatione servatur eadem appellatio, nec ratio albi appellat supra rationes huius: in 1ª autem ratio proprii n̄ appellatur supra rationes filii: quia proprietas n̄ appellatur supra filiationem, sicut albedo sicut ratio albi, qua albus proprius ē albus appellatur supra humanitatem per quam proprius ē homo. n̄ enim dicitur creationem, per quam Christus ut homo sit filius Dei, quod habeat unionem, sicut proprietatem eius Dei per quam Christus ē proprius Dei: sicut dicitur de humanitate, per quam proprius ē homo, quod habeat albedinem per quam proprius ē albus

tandem non omnes appellationes [illegible]

licet pictura hominis sit vere, et non [illegible] albi, nequit dici, quod illa pictura, sive illud ens sit vere, et non homo albus, in alia denomi-
nisi quia illud ens, quod non est vere et non homo, licet vere et non albus, nequit dici vere, et non homo albus: unde dici [illegible] argumentationem hanc: hoc ens, scilicet pictura hominis, est homo, hoc ens est vere, et non albus: ergo hoc ens est vere, et non homo albus; [illegible] Christus ut homo non est vere et non filius Dei ratione creationis, [illegible] ratione creationis sit tantum analogice filius Dei, ut [illegible] non [illegible] licet Christus ut homo sit vere, et non proprius Dei ratione unionis vere, et [illegible] ad Deo, nequit dici vere, et non filius proprius Dei: [illegible] nulla erit argumentatio haec: Christus ut homo est filius Dei, et Christus ut homo est proprius Dei, ergo Christus ut homo est filius proprius Dei, [illegible] fallacie [illegible] [illegible] argumentatio ista patris Banal. [illegible] num Christus, ut homo sit filius adoptivus Dei. [illegible] affirmative elegimus, et probamus.

[illegible] Christus Deus non potest dici filius Dei adoptivus, sicut [illegible] in potest dici purus homo, quia [illegible] Christus Deus adequatum, sumptus [illegible] et naturalis filius Dei, et unus filius Dei, sicut [illegible] simul Deus, et homo [illegible] unionis naturalis Dei, et hunc in [illegible] personis [illegible] in utraque natura [illegible] solis qui ponunt in [illegible] catholicorum [illegible] [illegible] in aliqua sententia potest dici Christus Deus filius adoptivus Dei, scilicet in quantum homo, sumpto parte in quantum [illegible] supra humanitatem, [illegible] aliquam, scilicet [illegible] habitualis unionis [illegible] [illegible] Christus in quantum homo dici potest filius adoptivus Dei.

In universum, Christus Deus homo non est, nec potest ullo modo dici filius Dei adoptivus, docent [illegible] quicumque [illegible] Thomas [illegible] B. [illegible] filiationem naturalem Christi ut hominis, quos [illegible] diximus; imo, et plures, qui negant filiationem naturalem Dei Christi ut homini, negant

etiã filios adoptivos, scilicet Ponti, [illegible] Burnel, et Do
niy [illegible] alegatis et quidã aliqs inde: non enim ex eo qd Xus
ut hõe n sit filius Dei natalis, statim infertur eum adoptivũ. id tz [illegible]
[illegible], Durand, et antiqui alij, quos citant, et secuntur pret[illegible]
et Pontius, [illegible] apud [illegible] de incarnatione.

Pro mitiori [illegible]
plando in [illegible] filiationis adoptivæ definitio, scilicet ẽ gratuita
assumptio psonæ extraneæ in alterius aliq̃ potius, et heredis ad imitationẽ
filiationis natalis: qũam, scilicet illa, qui in filius ab alio adoptatur
ex favore, et [illegible], non sit illius fili natalis, assumatur ad eius regimẽ
patris, ita qd tractetur, et ab alijs habeatur, honoretq3, ac si esset natalis filius,
admittaturq3 ad domus participationẽ, adquiratq3 ius ad hereditatẽ patris
suo tempore capiendã, qd quidẽ ẽ qdammodo imitari filiationẽ na
talẽ, [illegible] filio natali natalis, et n gratuito h[illegible] petunt; [illegible]
[illegible] apud iuris peritos ex imperatoris institutis de adoptionibus [illegible] titulo
[illegible] adoptio dicitur [illegible] in solatium eorum, qui liberos n habent, [illegible]
[illegible] filium, qui filius n ẽ, p[illegible] natura imitaris; unde [illegible] filius adoptivus
[illegible] filiũ adoptantis; cum n sit genitus ex [illegible] patris ado
ptantis, sive n habeat naturã patris [illegible] communicatã p eius generati
onẽ.

[illegible] nona [illegible] Xus d, ut hõe ẽ filius Dei adoptivus: quæ intelligenda
ẽ in [illegible] replicationis supra huiis, quamvis in illa datur sufici
[illegible] filiationis adoptivæ, vergiq Xus Dei ut hõe filius Dei adoptivus
[illegible] [illegible] utrunq3 videntur testimonia quæ [illegible]
Damas, et [illegible] illud [illegible] Helius [illegible] definitionis [illegible], ubi ait:
potestatis dignitas n amittit, dũ carnis humilitas adoptatur, [illegible]
[illegible] suffragatur, quæ [illegible] supra posita definitione [illegible].

[illegible] filius adoptivus
ẽ psona extranea, [illegible] filiationẽ natalẽ [illegible] adoptantis, [illegible]
gratuito [illegible] ad [illegible] admittit [illegible] ad eius patrem, et [illegible]
illi, [illegible] Xus [illegible] hõe ẽ [illegible] habens [illegible]

naturalis respectu Dei, quem gratuito assumit. ibi ad mittitur a Deo ad
curam paternam, et ad hereditatem Dei adeundam; ergo Christus ut homo est filius
adoptiuus Dei. maior [illegible] nam adoptio [illegible] est [illegible]
[illegible], gratuita, per illam assumitur extraneus. ibi indiuiduum humanae naturae [illegible]
[illegible] adeundum, gubernationem et alterius personae, [illegible] naturali tali, nempe, et ad
hereditatem capessendam: imitando ea omnia, quae intercedunt inter patrem naturalem
et naturalem filium. [illegible] eorum [illegible] ciuili [illegible], [illegible]
in glosa ad legem filius familias titulo de adoptionibus, adoptio est legitima
actio, qua quis mihi filius familias esse [illegible], in textu assertio datur in adoptio-
nem, quia filius familias [illegible], sibi naturalis non est, et ideo sufficienter extraneus
[illegible], assumitur in filium familias per adoptionem.

[illegible] [illegible] [illegible]: quia
[illegible] ut homo, in sensu reduplicationis praeposito sufficienter extraneus habet
respectu Dei. ergo [illegible] persona, quae ut homo non est filius naturalis Dei, quamuis
ibi [illegible] [illegible] naturalis [illegible], et natura humana in se [illegible] non est filius
Dei naturalis, [illegible] statibilium; [illegible] persona, quae non est filius Dei naturalis, est
sufficienter extranea Deo: ergo Christus ut homo est persona sufficienter extranea Deo. [illegible]: per-
sona natura extranea a natura Dei est sufficienter extranea Deo; sed Christus ut homo, in sensu
reduplicationis praeposito est persona natura extranea a natura Dei. ergo Christus ut homo est persona
sufficienter extranea Deo.

[illegible] [illegible] [illegible] Christus, ut homo, sibi [illegible] huma-
[illegible], eo modo assumitur a Deo in communicationem bonorum, curae, et hereditatis Dei,
quo [illegible] humanitati [illegible] dona [illegible], quibus gaudet, et gratuito,
et specialissimo Dei fauore [illegible] humanitati Christi Dei donatio [illegible]
gaudet. [illegible] Christus ut homo, sibi [illegible] humanitate gratuito assumitur, ibi admittitur a Deo
in curam paternam, communicationem bonorum Dei, et hereditatis [illegible]
[illegible] habere Christus ut homo [illegible] ad [illegible], quomodo [illegible]
[illegible] humanitas, quae in curam paternam Dei, est [illegible] [illegible]: ergo
humanitas Christi [illegible] sua [illegible] curam, hereditatis, [illegible] communicationem bonorum [illegible]
[illegible], nec [illegible] naturalis [illegible]. [illegible] specialiter unionem [illegible]
[illegible], a quo [illegible] bona humanitati [illegible] natura sua exigere nullo [illegible]

dominii gratuito, et specialissimo Dei favore animam iusti Deus in domum quasi pro-
priis divitiis humanitatis Christi; et ad eumdem hereditatis participationem infra supra
se admisit: sicque, quae ad adoptivam filiationem requiruntur, reperiuntur in Christo
ut homo, communicata reduplicatione, ut sit ita filius Dei adoptivus, et
dici possit.

Rogabis: quomodo sit hoc, quod Christus ut homo, constituitur filius Dei adop-
tivus? Respondeo, eo modo quo ille, quia per Christi humanitatem sanctitatem. Ergo omnibus
gratia, quia gratuita, et gratiosa acceptatio in eius patrimonium, et heredium
Dei perfecte requiritur, quia non est filius Dei naturalis, est formaliter constituens talem; pariter
filius adoptivus Dei, et sic gratia sanctificans Christi humanitatis est patrimonii gra-
tiosa acceptatio in eius patrimonium, et hereditatem Dei, et per eam Christus ut homo, qui
non est filius Dei naturalis: est enim gratia sanctificans Christi humanitatis formaliter consti-
tuens Christum ut hominem filium Dei adoptivum: manifestatur ex definitione filiationis
adoptivae. Ratio est: quia omnis gratia sanctificans Christi humanitatem talem reddit Christum
ut hominem Dei amicum, et divinae naturae participem, ut sit illius dicatur humanitati patrimonium
patrimonia, et hereditas Dei eius: nunc sanctificanti gratiae convenit natura
ipsa, iure et consequente naturae divinae participationem gratiosam. Confirmatur: non alia
de causa gratia naturalis dicitur, et est filiatio adoptiva Dei, nisi quia
ex consensu sanctificantis habet, ita reddens nos divinae naturae participes,
ut ex hoc titulo in Dei eius, et familiae, hereditatis quasi suo ex proprio
undique animatur, sibi adsciscatur.

Ex his infertur quod naturalis, personalis
debiti, et naturae ipsius Dei non fiat adaequatum adaequationem sufficientem huius
filiationis adoptivae, quia quaelibet convenit ita sanctitas humanitatis, ut tam
illum reddat divinae naturae participem, et admittat, sibi patrimonii acceptata
in Dei amicitiam, eius patrimonium, et hereditatem; quia quilibet sufficiens est,
ut Christus, sicut insinuans homo filius naturalis non est adoptivus Dei constituatur, + quia
necessario obstat, quod filiatio, sibi prevalitas, videlicet naturaliter filiatio natura-
lis, quominus constituatur Christus ut homo filius adoptivus Dei: quod etiam quia naturalis
Christi, eius causaliter filiatio adoptiva Dei, et Christus ut homo non constituitur,
Christus denique, filius Dei adoptivus. deinde, filiationis sibi propria aliter videri

communicat verbo missionis activae, et in creatis Dei, et ideo passiones Dei processionis activae praecedunt; necnon Christus ut homo communicat missionis activae Dei, processionis activae Dei praecedunt; igitur adversiones tandem filiatio Domini Christi continuatur filius solius patris, Christus ut homo filius natus totius trinitatis in significatione ex illis continuitur: in obiectione quod filiatio Domini Christi puro divinae effectu sicut Christus ut homo, id est tota humanitas cui unitur, quasi subiectis aliena ab effectu, quae qualiter verbo, quod est non identitatis aliquid divinitatis per viam generationis communicato quasi subiectis propriis. Ex quibus ulterius notatur haec probatio ex solutione antiquorum dictamini.

Arguitur 1° ab authoritate Adriani in Concilio Franci columna 2° sic hereticos arcentis: adoptivus dicitur in proprio filius constitutus, qui est alienus a patre aliquando fuerit, aut per carnis assumptionem ab eo factus erit extraneus: et inde in sacro syllabo columna 5° inquit sic illis: porro adoptivus dici non potest, nisi is, qui alienus est ab eo, a quo dicitur adoptatus: et in epistola ad episcopos hispaniae columna 12; unicae generationis, quae est in Dei filio, et filio virginis adoptioni tollit iniuriam. Ex quibus sic fit ratio. Filius adoptivus est extraneus, et alienus adoptanti; sed Christus ut homo non est extraneus, et alienus adoptanti Deo: ergo non est filius adoptivus Dei. Maior constat ex natura adoptionis: minor ex modo incarnationis: nam Christus ut homo dicitur natus hunc per hypostasim et in Deo unitus: ergo inquantum homo non est extraneus Deo.

Confirmatur 1°: quia in eodem sacro syllabo columna 2° dicitur: omnis adoptio ex affectione dicitur vocata sive signis: et in epistola columna 16 addit: quid est adoptio nisi animi copulatio, qua pater sibi adoptione copulat filium, quem proprium non habet: inde sic arguitur: filius adoptivus solo affectu, sive animi copulatione coniungitur adoptanti; sed Christus ut homo non solo affectu, non sola animi copulatione coniungitur Deo: ergo non est filius adoptivus Dei. 2° confirmatur: quia in eodem sacro syllabo columna 5° dicitur adoptivus dici non potest

si qui prius alienus, i. absque quo adoptari desiderat: unde locus quidem. Filius adoptivus, antequam adoptetur, aliquando pertinet, et alienus ab adoptante; i. Christus ut homo, nullo pacto erat alienus ab adoptante Deo: ergo etc.

Hæc est præcipua, quam obiecerunt, et fortius contra nos est ex communi obiiciunt; i. plane scilicet solum non servire nec possit Christo filiationem adoptivam, in quo periclitatur unitas, et divinitas personæ Christi, i. Christus manet purus homo, et pure adoptivus, et nullo modo filius naturalis Dei: unde licet in scitato periculo, quod unitatem personæ Christi adoptioni tollit in iniuria: iniuria contra rationem, Christus cum pura adoptivus, quatenus non haberet unitatem personæ cum filio Dei, ubi ego credo. Et inde in catholicis sensu intendit scilicet, Christum non esse filium Dei adoptivum, in quo intendit esse filius Dei naturalis; i. non intendit, Christus in quantum homo, in sensu nostro reduplicationis esse filius Dei naturalis: quia non intendit Christum cum dicto sensu, non esse adoptivum. damnatur quia scilicet eos, qui adoptivos, et non proprios filios dicebant esse Christum. neque enim licet aut homo adoptivus esse dicam, non proprius et naturalis esse Dei filius non negamus; i. dicimus, eundem Christum simul, et naturalem, et adoptivum, sub diversa reduplicatione, et communi, filius Dei esse. ad primum deducto necessario, nego minorem: ad probationem dico antecedens, nego consequentiam: quia adducta ut homo perfecte natura perficitur, et a Deo unitas sufficienter extraneus Deo est, ut supra diximus, et infra confirmabimus.

Ad 2m confiteor, adoptionem Dei ex afectione debere ducere suam originem, et adoptionem affectu charitatis copulationem; nego tamen omnem adoptionem abstrahendo a plura, et non pura, dicere solum charitatis copulationem: hoc enim proprium i. filiationis adoptivæ pure talis, et quæ non iungitur cum filiatione naturali eiusdem suppositi: ideo distinguo maiorem syllogismi subsumpti: filius adoptivus, pure talis solo afectu iungitur adoptanti, concedo; filius adoptivus, non pure talis, nego. Et licet in quantum homo sit filius Dei adoptivus, non tamen potest dici pure adoptivus; sicut licet sit homo tamen humanitas, nequit dici purus homo propter unionem cum Deo, et filio Dei in unitate personæ Dei. ad 3m dico, non non reducere quæstio-

ad peccatum aliquis eorum, aut ex potius alienationis illius, sive extraneitatis per peccatum Dei; et ad naturam dissimilitudinis, non autem neque enim esse filius Dei naturalis in quantum homo. Deinde loquitur de persona adoptiva hominis, qui ante adoptionem ab alio, ab eo gratia desiderat, quam filiatio, et ut homo sit competit. Ad diem consequens dico minorem syllogismi, Christus Deus secundum humanitatem sufficientem patientiam habuit per quam alienus, et adoptantem deserit: quia prius natura fuit dicitur humanitas Christi, quam uniatur Deo: neque enim actio generativa humanitatis attingit unionem hypostaticam; deinde prius natura unitur, quam accipiat gratiam habitualem, per quam illi conferretur filiatio adoptiva, et jus ad Dei haereditatem; sicut Angeli, in priori natura ante infusionem gratiae habitualis fuerunt sufficienter alieni a Deo, quamvis per gratiam adoptari possent.

Instas. Si ut homo esset filius Dei adoptivus, posset dici absolute, sine addito, et absque illa reduplicatione propositio haec Christus est filius adoptivus Dei; sed haec absolute nequit verificari: [illegible] hoc pacto Christus est filius Dei adoptivus; quia verum non Dei naturalis, quia neque potest verificari illa reduplicativa. Major probatur: quia praedicata, quae Christo ut homo, sive secundum humanitatem competunt, praedicantur absolute, et sine addito de Christo Deo, et ita absolute praedicatur de Christo, quod sit Mariae filius, quod sit temporaliter natus, mortuus etc.: eo quod secundum humanitatem terminet natalis Virginis filiationem, temporaliter nascatur, et moriatur: ergo etiam absolute praedicari dixit, esse filius Dei adoptivus.

Respondeo distinguendo majorem: posset dici absolute, et sine addito, et reduplicatione rigorose, et scholastice, eorum theologice loquendo, concedo majorem; vulgariter, et coram imperitis loquendo, nego. Scholastice loquendo ex rigore veritatis habet ista propositio absoluta Christus est filius adoptivus Dei, quam alii supra positi: non enim per illam significatur, eum quem adoptivus, sive adventitiam, quod sit simul naturalis, et adoptivus, sicut propositio absoluta Christus est homo, non significat, quod sit purus homo, aut pura creatura, sed ad [illegible] manet, quod sit Deus homo in unitate personae. Fateor tamen, quod cum nobis offendendi [illegible] absolute: Christus est filius Dei adoptivus

-v, ē creatura: q imminet periculū conveniendi quoad vocē cū hereticis filiationē natalē xi, et unitē personę dē negantibus, p inde milius, et convenit ut utamur reduplicatione inquantū hoī, cū hereticis procedit in arguone ista loquendo de x° ut filio pure adoptivo, qualē fingebant heretici; nos à simul natalē et adoptivū xiū confitemur: unde qd x, inquantū hoī sit fili, adoptivus Dei, n tollit, qd Deus sit filius Natalis vis, sed qd ratione humanitatis genitē a Vē et unitē personę Dē inunitē persona, sonaturi ..., qd placare duus ç, denominet et sit fili, natalis vis.

Argus 2°.

Filiatio adoptiva ē quedā participata silitudo filionis natalis, sed nequit, qd x° conveniat participative, qd per se convenit: q x° Dē, cui per se convenit esse filius Dei natalē, nequit dici, qd conveniat filiatio Dei participative talis, sive adoptiva. hanc rationē tangit D. thomas q° 23 ar 4°, quē hoc silogo concludit. Ratio est hoc ē filius Dei per naturā; sed qui ē fili, per naturā, nequit dici fili, per silitudinē, aut participative: ergo xus ut hoc nequit dici fili, Dei per silitudinē, aut participative: q neque fili, adoptivus Dei, quisque talis per silitudinē, et participative. distinguo minē: nequit dici qd conveniat x° participative qd per se convenit, ratione eiusdē fē, concedo mē; ratione diversę fē, negamus: quo pacto etiā distinguenda ē minor silogi.

Etenim per se convenit Deo cognosci in sit per naturā a se ipso, et convenit participative cognosci ab Angelis, et beatis, hoc ē participata cognitione: quid ergo obstabit, qd xus, quantum ad rationē suppositi sit per se, et per naturā fili, Dei natalis, qd ratione humanitatis habentis sufficientē adoptionis formā dicatur fili, adoptivus, hoc ē filione participata? Deinde. xus ē simul creator, et creatura: ergo simul ē ens per se, et per naturā, et ens per participationē: sed ratione diversę fē potest dici participative de x° id qd de x° dicitur per se. practica: xus ē beatus per essentiā, et beatus simul per participationē, scilicet per unitudinē increatę, et creatę. tandē: ē simul Deus, et subiectus Dei: q includit naturā increatā, et creatā: simul ē ergo fili, natalis, et adoptivus Dei propter eandē rationē. =.

Planè ultimus paritas ibi ꝑ ponunt

ꝯs disparitas, quae assignatur cum D. thoma, et Suo. quod scilicet servitus non respicit personam, sed eius naturam, filiatio autem non respicit naturam sed personam: sed planè licet vocis tuas audio, disparitas tamen inter servus, et filius non capio: etenim sicut natura non dicitur filius, sed persona: ita natura non dicitur servus, sed persona, sibi suppositum naturae: quae quo ad hoc aequaliter se habent filius, et servus. dum dico: sicut servitus, potuit nomine supposito ratione naturae, et sic ratione naturae humanae suppositum Dei Xi, et servus Dei. ita filiatio competere potuit supposito ratione naturae, et sic ratione naturae humanae a Deo genitae suppositum Dei Xi, et filius natalis Dei: quae eius in hoc aequaliter se habent. Dicetur: falsum, de antecedente fe- rito dicitur, servitus fundari in natura, non autem filiationem: ut ita in ꝑposito exemplo filiationis natalis Xi respective, quam filiatio fundatur in natura humana a Deo genita.

Dices ex Suo: filiatio autem Xo Deo ut homini competit, non potuit habere proprietatem repugnantem dignitati verbi Dei, cui illud maxime respiciat, et in illo proxime fundetur: quae licet servitus, quae in natura humana fundatur, competat Xo ut homini, non tamen filiatio adoptiva, quae repugnat dignitati verbi Dei. sed dixi, me audire, sed non capere, cum posuit, cum servus, quam cum filius debeat fundari in natura: unde dedico, quod sicut servitus apud ipsos adversarios fundatur in natura, et denominat servus suppositum naturae, scilicet Xus. ita filiatio adoptiva potuit, et debet in natura fundari, et denominare filius adoptivus suppositum naturae, scilicet Xus Deus. Dicetur: cum servus, etiam mortuus est proprietas repugnans verbo Dei Deus, et; necessario idem repugnat verbo ut homini, ratione humanitatis assumptae, cui servitus, et mors non repugnant: quae licet esse filius adoptivus sit proprietas repugnans verbo Deo Deus et; non tamen idem repugnabit verbo ut homini, sive ratione humanitatis assumptae cui adoptio non repugnat.

Arguitur 3o ex eodem Suo: persona Xi, eius in hoc est non persona extranea Deo, cum non sit alia persona a persona filij natalis Dei, imo, est

sumat Xus, etc. prius oposita includit intrinsece filiones natalis Dei: q nequit nullo pacto intelligi, Xus ut hos esse penus extraneus a filione natali Dei: q neque intelligi potest, esse filius Dei adoptivus ofiat. hic hoi Xr non acceptat ut hoi a Deo heredits acceptatione liberali, et mere extrinseca, sed acceptationi quasi natali, et debita ronunionis: g ro ex capite e incapax filionis adoptivus. Confirmat arguens, Xus ut hos non esse extraneus Deo rone paralitys; n u penus Xi ut includentis nat hunc non esse extraneus rone humitis extraneus Deo. nos dicimus, penus extraneus esse Deo rone nat illus, quae rone nat non e filis natalis Dei, neque ius ad hereditas Dei habet fundatus in generatione aeternia viventis; sed id petit X ut hoi rone nat hunc: g X ut hoi e penus extraneus Deo. Sed dicat mihi aliquis, cur humitas extranea Deo non constituat extraneus Deo suppositus, qd constituit ut hoi e: sicut humitas creata constituit, et denominat creatus suppositus Xi, ut hoi e: et sicut humitas realit Deo subiecta denominat subiectus Dei suppositus Xi ut hoi e: et sicut humitas a Deo genita denominat filius natalis eius suppositus Xi ut hoi e. Conseque g[illegible].

Ad confirmationem negans: nam debitus rone unionis non tollit acceptationem absolute liberalis Xi ut hois in heredits Dei: et rone e: quia ipsius, qd fundat unio, omnino gratiose collatus fuit humiti: cum g humitas natalit non habeat unionem, etiam ius ortus ex unione non e ipsi connaturale; alit ius hois ad gloriam ortus ex gratia natali esset hoi connaturale.

Arguens 4o ex ... nomen adoptio significare videtur decidentis, quem quis habet, alius in locus filii natalis recipere, et habere: q solus significat in functione per affectus, qua quis decidens sibi coniungit alius, qui per nat coniunctus non e: q solus adoptat in filius, qui solo affectu coniungit adoptanti; sed humitas Xi non solo affectu, sed reipsa physice coniuncta e Deo: g non potuit adoptari a Deo. Dicimus, supra argumentis hoc explicuimus, et solvimus, qz de filio pure adoptivo. nunc notare sequitur hoc argumento admisso, actum ...e ... Xus, ... Xus in quantus hoc ... filius adoptivus ..., ..., cum neque per relationes, neque per absolutus

illi phice ɔiuncta sit xi humanitas; ꝗ ponitur illis ɔiunctis per ꝯfusionem.
ꝗ ponit esse illam fili, adoptiui, cum esse in xo ut hoie q̄ᵒ hanc dicis confirmans cum negatione unionis phice ad 1a, et 3a probata. neque obstat,
qd adoptio sit opus totius trinitatis: q̄ etiam incarnatio e opus totius trinitatis, et n̄ e incarnata tota trinitas: q̄ stare potest, qd adoptio sit opus
totius trinitatis, et qd n̄ tota trinitas xus adoptet; ꝗ solum adoptent personae
n̄ ɔiunctae phice xo ut hoi.
Infra et ad 1m 3us aduers. 3o ɔtra eos anno, dico
qd eorum: ꝗ solum signat ɔiunctionem per ꝯfusionem quo quis desiderat sibi ɔiungere in similitudinem filiationis naturalis alium, qui sibi natura ɔiunctus n̄ e
ɔiunctione filiationis naturalis, ꝯcedo totum; alium qui sibi natura ɔiunctus n̄ e ɔiunctione unionis talis, nego, et nego ꝯsequentiam. ratio est q̄ n̄ obstante phicia
et tali ɔiunctione per unionem humanitatis cum Deo, datur adhuc sufficiens fundamentum
et obiectum illius desiderii, qd xo 3us signat adoptio, ouominus xus ueluti
sit filium Dei adoptiuum: q̄ dummodo xus ut hoc n̄ sit filius naturalis Dei, uti
in nostro sensu noc, permanet obiectum huius actus desiderii, qd explicatur his uocibus, utinam esses mihi filius: uel, te in locum filii naturalis recipio, et hoc
ꝗ unio phica, et talis humanitatis cum Deo n̄ impedit affectum, ꝗ desiderium ɔtinue
tanquam adoptionis. disputatio 1a de scientia, et potentia aiae xi Dni. Qo 1a de scientia
beata aiae xi Dni:

1 Scientia beata dicitur clara, et intuitiua uisio Dei, ut e in se: quam habuit
xi Dni aia a 1o instanti suae existentiae instanti, quo unita e uerbo, nullus e theologus,
qui in ɔtrouersiam scholasticam adducat. ꝗ inde statim 2m hic disputant
nunc xi Dni aia uiderit, aut uidere potuerit Deum per uisionem in essentia Dei
a quo ꝗ plane phica statim se ɔtinuimus, qui tunc in 3a p.te desiro,
tunc in materia de uisione Dei late propugnauimus, fit primum argumentum
o cum intelligere fit, sit fruitur in actu 2o, impletur meus; ꝗ intelligere

nisi per actionem intellectionis vitalis, et immanentis, et ab intrinseco sui habitus: quod solus fieri potest, per intellectionem ab intrinseco procedentis habitus; sed per intellectiones ab intrinseco procedentes sunt immanentes productiones producentes conditiones in scriptis nostris, ubique doctrinae [illegible] induemus. ad scitam alteram emittere cogimur auditores.

Quoad obiectum increatum huius visionis 2
scientiae, qua gaudet anima Christi, certum in 1º est apud theologos, Christi animam videre per hanc scientiam omnes omnino Dei perfectiones naturales absolutas, quae relativas. Ratio in 1º: quia reliqui omnes beati ita vident Deum de facto, ut de fide esse diximus in materia de visione Dei. Secundo: quia animae Christi in suis dignitatis ex unione: unde visio eius debitur cognitio Dei perfectissima omnium, quae dari possunt; atqui perfectior est visio intuitiva omnium omnino perfectionum Dei, quae sint producentes aliquam: quia illa visio excedenda est animae Christi Dei: quod ita tenendum de facto est, licet impossibile non iudicem, quod de potentia absoluta anima Christi videat perfectiones absolutas, nisi videat relativas, etc., non obstante dignitate Christi, sicut animam quamlibet creaturam id posse diximus in citata materia de visione Dei.

Quoad obiectum 3
increatum liberum, certum scilicet Dei liberum ut patet ad obiecta creata, probabilissimum mihi est, eos omnino actus Dei liberos fuisse obiectum visionis beatae animae Christi: quia si plurimi Dei actus liberos cognoscunt de facto visione sua beati plures, ut docens est theologos in materia de visione, cur non cognoscet omnes anima Christi, praesertim cum id repugnare non videatur. Probatur: posse scientia beata videre Christum in verbo omnia, quae Deus videt scientia visionis libera, est communis theologorum cum sancto Thoma hic quaestione 10 articulo 2º; quia et videre potuit actus omnes liberos Dei ad res omnia obiecta libere creata pertinentes. Neque obstat, quod Christus Marci 13 dixerit, se nescire diem iudicii: unde infert, quod neque cognoverit intuitive decretum Dei liberum de die iudicii: neque Christus cum in praestationes cum Arrio et [illegible] in contrarium asseruit Christus, se diem iudicii nescire, [illegible] dicit nescire, ut manifestet aliis, [illegible], quos revelare non licet aut non placet, quod [illegible] nota, sed audita est: sicut vere, et licite quis dicit, se nescire ea, quae in confessione accepit, scire [illegible] iudicandi

ex eo, ita apud oes cum sto thoma, quod beatus quibus in Deo videt, quae ad ipsius statum pertinent. cum ergo Christus sit iudex omnium a Deo constitutus, nihil est ad iudicij munus pertinens, quod in Deo non videat.

4 atqui: quo ad obiectum creaturarum, ad quidem pertinet creaturae anima Christi in Deo, nempe videre in Deo, sibi in omnipotentia possibilia, et de facto videat omnino possibilia clare et distincte. Affirmatur: quia, cum dignitas animae Christi videntia illi est de facto quidquid de possibilibus creaturis alius accedit; et possibile est, quod creaturis per visionem creatam videat in Deo, sibi in omnipotentia omnino possibilia clare et distincte, ut docuimus in materia de visione: per se enim in nostra constituente cognitionis mediis in causis per discursus, et effectus creaturarum in tanta possibilitate. ex hac eadem ratione resolvitur non alia divisione in Deo omnes creaturas per aliquo tempore differentia existentias, quibus quae sunt obiectum scientiae visionis Dei: de quo pluribus egimus etiam in scitata materia de visione, ubi difficultas in oppositum diluimus: de quibus omnibus, et aliis, quae specialiter ad eius et scientiae creatae Christi spectant. consulto silendum duximus, propter rationes supra insinuatas. de scientia supernaturali, quae naturali infusa animae Christi Dni, et ipsius obiecto.

5 Scientiam infusam illam dicimus, quae absque concursu obiectorum, et actus necessarius est illa donatur animae a Deo ad obiecta cognoscenda: et sic habitus expansio potentiae intellectivae, seu per modum speciei, seu per modum habitus ad efficiendam cognitionem. Christus Dominus gavisus fuisse a 1° conceptionis instanti scientia per se infusa entitative supernaturali, fatentur theologi omnes cum D. thoma hic q. 11 a. 1°: postulabat dignitas animae Dni quippe: quod illi infunderentur species proportionatae ad omnia obiecta creata supernaturalia, et mysteria gratiae cognoscenda: sicut infusae fuerunt Angelis ad obiecta naturalia.

Circa naturam huius scientiae 1°: an sit habitus supernaturalis intellectualis distinctus ab speciebus

supernalibus intelligibilibus. Atque non esse, si scientia ergo esset collectionis earum specierum supernalium ad actus supernales eliciendos. Deinde resolutio eius, quae in superioribus de ea diximus, scilicet scientiam naturalem non esse habitus distinctos ab speciebus naturalibus, quae et per multiplicationem et per perfectionem cognitionis obiecti acquiruntur: cum hae species ab actibus relictae, atque quae sunt quaedam obiectorum imagines, sufficienter adiuvant potentiam intellectivam ad cognitionem eliciendam. nec est specialis ratio in scientia infusa supernaturali: quia ad actus supernales solum requiritur, quod reluceat ex parte principii proximi aliquid supernale, et intrinsece, quod iuvet potentiam ad actus; sed tales species sunt aliquid supernale, et intrinsece potentiam intellectivam, quam informant, et quae sufficienter adiuvant ad eliciendas cognitiones supernales: ergo superfluum est alius habitus supernalis. ex hoc deducitur resolutio alterius dubii; an scilicet scientia supernalis infusa animae Christi Domini sit unus habitus vel plures. Sed non enim datur habitus ab speciebus distinctus, quae quidem species plane plures sunt pro diversitate obiectorum, tam naturalium, tum supernalium, quae per illas cognosci possunt, ut paulo post dicemus.

Quaeritur 2°. an scientia supernalis infusa animae Christi sit distincta ab habitu luminis gloriae; Doctores hic d. 29 § 4° in partem negantem videtur inclinare; sed contra est theologia affirmativa. Tum quia lumen gloriae est per se specialiter ordinatum ad cognitionem intuitivam Dei; haec vero scientia non est per se peculiariter ordinata ad cognitionem intuitivam Dei, sed ad summum ad abstractivam; et contra etiam lumen gloriae non est ordinatum per se ad cognitionem intuitivam obiectorum creatorum; haec vero scientia est per se ordinata ad cognitionem intuitivam talium obiectorum. tum quia lumen gloriae, et ita scientia infusa supernalis constituunt in Christo diversos status, lumen enim gloriae constituit statum beatificum Christi Domini ut comprehensoris. haec vero scientia constituit inferiorem statum Christi ut viatoris: qui status diversi sunt, et absolute separabiles: ergo distincta est scientia haec supernalis infusa Christo ut viatori a lumine gloriae infuso Christo ut comprehensori

Quaeritur 3°. quodnam sit obiectum huius scientiae supernalis per se infusae. nullus est qui ambigat, obiectum creatum supernale esse illius scientiae obiectum: de obiectis etiam creatis naturalibus aliqui etiam affirmant. nostri vero sunt variis

per se dispositio absoluta scientiae intrinsece supernaturalis ut creata circa obiecta naturalia immateriale cognoscenda, quin obstet illa distantia, quae est inter scientiam intrinsece supernaturalem respectu obiecti naturalis. ad haec ergo naturalium, ut dixi, et quoad per se ordinarie dicendum non posse: et ratio est quia neque modus cognoscendi ex parte cognitionis, neque obiecti ipsius cognitionis, petunt per se concurrere scientiam infusam supernaturalem ad cognoscendum clare, et intuitive obiectum mere naturale: quia naturaliter cognosci potest.

9 Deinde nobis certum est, ad cognoscendum obiecta naturalia cognitione perfecte comprehensiva, qualiter Christi anima perfecte ea cognoscit, per se concurrere scientiam infusam supernaturalem: unde obiecta mere naturalia requirunt necessario scientiam intrinsece supernaturalem, ut comprehensive cognita. ratio est: quia cognitio perfecte comprehensiva obiecti debet cognoscere clare, et quidditative non solum ea ad quae refertur, aut ea quibus connectitur, sed etiam in quibus: ita quod cognitio comprehensiva potentiae obedientialis Angeli ad visionem claram Dei, debeat cognoscere clare, et quidditative visionem Dei, et sic de aliis supernaturalibus extrinsecis, quibus obiecta creata naturalia connectuntur, aut quae respiciunt, et creaturae supernaturales, quae clare, et debite nequeunt cognosci, nisi per cognitionem intrinsece supernaturalem: ergo cognitio perfecte comprehensiva obiecti naturalis debet esse intrinsece supernaturalis: ergo ad hanc scientia infusa supernaturalis concurrere potest, et debet, et ita dicitur, ut datur in anima Christi Domini. explicatur hoc: quia creatura mere naturalis quoad potentiam obedientialem elevari potest ad creaturas supernaturales producendas, et recipiendas, secundum quod elevabilis, sive obedientialis est creaturae naturalis; nequit ergo perfecte comprehendi, quin cognoscatur clare, et quidditative res intrinsece supernaturalis, ad quam respicit, et cum qua connectitur: non solum quoad an sit, sed etiam quoad quid sit: ita quod quoad omnia illa, praeparata clare, et distincte, licet abstractive cognoscatur: et inde impossibilis est imperfecta comprehensio obiecti naturalis per lumen pure naturale intrinsecum.

10 Hinc est, quod scientia infusa supernaturalis animae Christi Domini etiam attingat clare, et distincte Deum ut unum, et trinum, non intuitive, et in se, sed abstractive, et in alio, scilicet in obiectis creatis tam supernaturalibus, quam naturalibus: non solum in visione beatifica Domini ...

que cognoscit xi aia, et etiam in entitate qualibet creata, que per se,
et per ad sui existentiam requirit Deum existentem, et ut tenemus ut in mata
de obri potentia docuimus. deinde sequitur, hoc etiam scio infusa
supernali cognovisse xi aia existentiam Dei, et oium creaturarum illius in se
quidditative, et clare, licet non intuitive: qualiter per lumen superna
le diuinum aliumine Gloriae Angeli Deum in 1° sue creationis instanti cogno
verunt, quae cos Theologus Ag in mata de Angelis. et ratio est: quia cum cogni-
tio ita propria sit status viatoris, et non comprehensoris, proinde quamvis intuitiva
non sit, debuit esse perfectissima in Xo qui statu viatoris: quae debuit esse
supernalis, quidditativa, et clara cognitio Dei, et oium creaturarum illius.
patet con: quia non debuit esse tali cognitio xi ut viatoris minus natali, et infusa,
qualis homines etiam rudes habere solent de Deo, cognoscentes Deum esse, et esse
ens summe perfectum, nec debuit esse cognitio obscura fidei, et propter dicen-
tia DD Dei testimoniis, cum longe perfectiori statu viatoris obtinuerit xus, quam
nos obtinemus: ergo supernalis, clara, et quidditativa debuit esse illa cognitio
existentiae Dei, et creaturarum omnium illius.

Circa scientiam infusam naturalem genus etiam est illam
habuisse aiam xi: tum quia illam gavisi Angeli ad cognoscendas res supernaturales
naturaliter cognoscibiles, tam spirituales, quam naturales: immo et illam infundi
aiabus separatis creatoris, docent coiter DD cum Do Thoma, et pe Suo Thomo
de Angelis, et de beatitudine: tum quia talis scio per se in perfectio quaedam
aiae decernens: et status naturalis aiae perficiens: ergo illa infusa fuit aiae xi
Di, que quoad suum statum naturalem fuit omnino perfecta, et omnimoda oi naturali
decorata. his quia, cum non oi obta naturalia possunt supplere sua durantis im-
mittere suas species aiae xi Di: nec via xi intra corpus pontificalis natura
liter sicut per ministerio sensuum, utque species omnium spiritualium nasci fuit,
quod tales species habere a Deo infusas. Circa 3° de scio acquisita, et experimen-
tali aiae xi Di.

Scio acquisita dicitur illa, quae per proprium intellectus laborem comparatur, quatenus, 12

selliciat aut, mediis speciebus, abiquis obiis innatis accepis, secog noscat per discursum, dum ab una uiuit exanita ad alig per quam in intellectuali cognoscenda peruenit. hanc extitum in aia xi di, 3 trans et theorys oius sia ey D. thoma hic q. 11 cum parte sui de 30 · rationis e : q scia hic ornat aiam, et perficit intus, nec afert aliquid, qd unitors hicq dedicat. pistina ittg scig ꝯ parat per discursum, geto uranitas sicut aliunde nota, ex alia deduuit; ꝯ naturali e ais, imo et nat realis perfectio creat, una uiuis ex alia deducere: q. tandem q hic scia ꝯ naturalit sequit operationes, seu actus sensuum externorum: etenim a pos uisiua corporeo, oculis scilicet, ad fantasma, sibi sensus cos transmitit species, illiq3 uis intus agentis, iudicit, elaborad spe cies intelligibiles, ut intus per racionati atingat per cognitionem spirituales obias per pos uisibus corporeis per sensus; ꝯ xus habuit perfectus sensus externos actus, sibi operationes: et plurius obiorum scig aquisitam habuit.

13 Ppt hanc ultimam rons ꝯ cedendo etiã X° e ey coi theologis scia alia reus experimentalis, qus minis uiuis sensuum externorum ꝯ parat: ad qua pene sequuntur species obiorum per ipsos sensus hausta: ey eny xus decursu temporis et uita plura obta sensibus percepcit; diuersa loca peragrauerit, plura q3 uidit, et audiuit, ay ey hoibus ꝯ uersatus e; qui ante non uiderat, neq3 audiuerat. fit seq ꝯ experimentalis hanc seu scia, et natq habuisse: et qua sia apud lucas hic de 30 et 20 explanetur, et intrapaerus, illud luce 2 de x° D° 1 proficiebat sapientia, et sapientia, id e experimentali, qua a ꝯceptionis initi habere non potuerat: ey hic scia ex speciali suo cone ꝯ natur a mini [illegible] seu exercicio sensuum, sibi a rebus ipsis ut sensibus externis motis · [illegible] dispos ais xi di.

Ais xi di per dicit facultas, seu uirtus patratiua miraculorum, quas ipse
11 in sacra scriptura ꝯ manifestat: nã hanc 6° dicit uirtus de illo exibat et sanabat oes; et apud eundem e 8° dixit xus d. : tetigit me aliquis:

q̃ ego novi virtutem a me exire: deinde Lucae 8: pro dicit Christus brachium
Dei, quasi per illud tanquam per instrumentum Deus miracula edi
derit. Deinde ita propria Christi corpori, sive animae sanctissimae potentiam
aliquam sive virtutem patrandi miraculum communicatam fuisse a Deo,
plures doctores sentiunt cum Suario, et maxime hic de 145: communi
dicitur valde conformis ac modus loquendi sacrae scripturae, et conciliorum:
dicitur enim frequenter apud evangelistas, ex solo contactu carnis
Christi, immo vestimentorum miracula plura patrata esse: et in concilio
Ephesino c. 11 dicitur, carnem Christi propter unionem ad verbum fuisse vivi-
ficantem, sive debuisse sibi communicatam virtutem aliquam ad vitam
tribuendam seu restituendam, alia quae edenda miracula.

Dubitatur 15

in quo interrogo, an talis potentia, sive virtus patrativa miraculorum sit
physica, et an physice inhaerens qualitas supernaturalis animae Christi, per
quam physice influat in effectum miraculorum, an solum virtus moralis,
sive meritoria, itaque anima Christi non causabit physice praedictos effec-
tus per virtutem ipsi physice inhaerentem, sed solum moraliter, quatenus intui-
tu meritorum eius, Deus solus illos physice causabit. Sed cum
Suario hic d. 31 sectione ... tenemus esse virtutem physicam, et per
illam physice inhaerentem animae Christi produxisse tanquam causam instrumentalem
huiusmodi effectum miraculorum. Ratio in dictis est: quia perfectior est modus
physice, et moraliter simul causandi, quam solum causandi moraliter
praedictos effectus miraculorum: quia modus iste causandi per virtutem phy-
sice inhaerentem decedendum est de facto animae Christi: cum perfectionem eius videa-
tur, nullo ex parte repugnare: et cum probabilissime decidant plures
doctores in materia de sacramentis physicum influxum in gratiam sanctificantem
et sacramentorum. Deinde: quia loca sacrae scripturae supra allegata
videntur maxime denotare physicam virtutem, et influxum: virtutem enim
egentem solum cum proprie dicitur exire in effectum, cum dicendum est, quod physico
et realis est virtus, et ideo communiter, et vere apud philosophos dicitur de causa
physica, et proprie talis efficiente exire, et dirigere in effectum suum per actu-
tionem, scilicet per actionem ab ipsa causa physice efficiente, sive exeuntem.

Disputatio 8a de merito Xi Dni. Quaestio 1a quod sibi quid rebus meruerit Xus Dnus.

De valore et conditione meritorum Xi Dni egimus in 1° huius tractatus de [illegible]: de causa item in communi meritoria agentes plura dicemus pertinentia ad meritum unionis hypostaticae: modo quaerimus, de aliis, quorum sibi, angelis, et hominibus meruerit Xus Dnus per actus suos meritorios, et [illegible] voluntate eliciti, quos habuit Xus Dnus, tum [illegible] ut [illegible], tum exercendo actus [illegible] sine [illegible], et [illegible] apud [illegible].

[illegible] Dns sibi ipsi plura meruisse, dicente Apostolo ad Hebraeos [illegible] videmus Iesum propter passionem mortis Gloria, et honore coronatum. Et ad Philippenses 2° propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen.

Ex quibus dico 1° Xus Dnus sibi meruit gloriam [illegible] corporis, et [illegible] nominis exaltationem: ita authores communiter: quod deducunt ex citatis Pauli [illegible], et ex verbis illius Lucae ultimo. Nonne oportuit Xum pati, et ita intrare in gloriam suam, et ex illis Apocalypsis 5° dignus est Agnus qui occisus est accipere virtutem, et divinitatem et gloriam etc.: scilicet manifestationem divinitatis, et nominis sui gloriam, ut [illegible] est interpretatio: [illegible] quod titulo unionis hypostaticae deberentur ita Xo Dno: quod nihil [illegible], quod [illegible] titulo obtineret Xus [illegible] dono, seu praemio, [illegible] debito [illegible] connaturali, et ex meritis. neque ex hoc infertur [illegible] separatus [illegible] meruerit de facto [illegible] resurrectionis, et gloriae: quia [illegible] separatus non est in [illegible] Xus Dnus fuit viator, [illegible] hominem.

Dico 2° Xus Dnus sibi non meruit gratiam habitualem, habitus supernaturales infusos, lumen gloriae et visionem beatam, nec [illegible] quoad [illegible]

excrementis, ... quo ad ... horum donorum existentia. ...
... ex ... hic de ... de ... admittentque quo ad ... absolute: nec quidquid aliquod absoluta habere potuit ex propriis meritis ... loquendo de ... donis, quae de facto habuit. ... dicendique, de facto illa ex meritis habuisse: ... magis decens, et congruus ... excellentis morali sanctitatis actualis Xti Dni, habere non solum supernale ex meritis, aut sine meritis praesidentibus talis doni collationis, ... sufficit ad habendum ex meritis talia dona praesidentia meritorum, ... prioritas naturae, qua Xti Dni anima ante talium donorum collationem poterat naturaliter elicere actus supernales, et licite habentes condignitatem respectu talium donorum: ... elicerent ... ingentem dignitatem ... unionis hic praesupponitur ex parte actus ... denegandus ... Xo D. ... merituisse sibi de facto haec omnia dona supernalia. ... omnia ... creato dono praeter unionem hypostaticam habuisse Xtum Dnum ex ... meritis mihi probabilissimus fuit ex ... dicta ...

... Opponit ... Item ... meruit de facto Xtus unionem hypostaticam, ... substantia dicitur tanquam ... naturae corporis quod nata existat: ... unionem hic dicebant naturalem tanquam passionem, ... naturalis ... habet, ... firmiter ... creatio creata, ... possunt de facto cadere sub meritis Xti Dni, ... illius meritis debent antecedere. ... nego ... si ... respectu ... loquimur nos ... D.o meritis ... unionis ... substantiis increatis ... annexis: ... quod neque de facto, neque de possibili potuit habere dignitatem, neque congruitatem meriti, quod ... dignificatus ab ipsa increata persona ... ... repugnare meritis unionis ... facile repugnantia ... ... maior Xti Dni excellentia ex tali merito, ...

Circa meritum Xti Dni, quo hominibus, et angelis dona supernalia promeruit, duplicem horum, ... distinctis ... Authores: loquuntur enim ... de hominibus post Xtum natis, et existentibus, a ... primis nostris parentibus, ...

antiquis Patribus, et Angelis nostris auctoribus mors sequentibus dicendum est 1°, loquendo de hominibus post Christum existentibus, omnia dona supernalia, cuiuscunque generis sint, illis collata fuisse ex meritis Christi Domini. hoc fidei certissime esse existimamus. Probatur illo Pauli ad Ephesios 1°: benedixit nos Deus in omni benedictione spirituali
» in celestibus in Christo. et infra: in quo habemus redemptionem per sanguinem
» eius, ipsius remissionem peccatorum secundum divitias gratiae eius: et ex epistola Ioannis
» c. 1 de plenitudine eius omnes accepimus. et quidem quo ad omnes iustificationis nostrae ordines id videtur intridentino [sic] definitum sessione 6 c. 7 his verbis: declarat praeterea, ipsius iustificationis exordium in adultis a Deo
» per Christum Iesum praeveniente gratia sumendum esse: ratio est, quia cum Christi Domini merita sint valoris simpliciter infiniti, ipseque nos perfectissime redemerit, nihil debuit esse in ordine gratiae, et in serie nostrae iustificationis, et praedestinationis: quod Christi meritis non debeamus: de Christo ut causa meritoria praedestinationis nostrae suo loco locuti sumus.

Dicendum 2°, loquendo de an-
6 tiquis patribus ex meritis Christi collatam illis esse remissionem peccatorum, gratiam, et omnem supernalem. Ita etiam apud omnes dignum hoc: neque enim a Deo praeiudicatur Christus Dominus absolute futurus ad peccatorum remissionem hominibus omnibus obtinendam per religionem, et maiorem satisfactionem, propterea haec Christi merita, et satisfactionem intra ipsi Deo post modum exhibendam; quasi anticipata solutione, remissionem peccatorum, et gratiam Antiquis Patribus Deus largiebatur: ita, Christi merita essent ipsis applicanda mediis quibusdam externis signis, quibus veniri Christi fidem profitebant: sicut nobis post Christum existentibus applicantur ipsius merita mediis sacramentis novae legis, et nostra cooperatione.

Dicendus
7 3° loquendo tam de his nostris Parentibus, quam de Angelis, illis gratiam non modo restitutam post lapsum, sed etiam gratiam in statu innocentiae collatam, et his tam gratiam, quam Gloriam promeruisse Christum Dominum. ita Patres, Suarez disp. 42 § 1° Valentia Naruncius [?], et Alii: Probatur deducitur facile ex nostris prius: agens Christus venire, etiam hoc in parte, dicetur quod in nostra 1° de causa, ut enim ... hoc, indigerent apparitione pari hominis, fit planum, quod ex meritis Christi tam eius decreti, ut esset caput totius ecclesiae, ex cuius plenitudine omnes acciperent

habuerunt tunc Xi hom, tunc Angeli Gra, et Gloria cum unam ex motibus talis decreti fuerit exclusio Meritis quoniam, a X° ut primogenito et principatus tenente om. Go ir filio Dei describaret ut loquitur alibi scitatus Paulus; q X° nostro proprio .d tenendus e coeuti: sicut coeuit opp. Rus docerit, Gra collatis Adamo in statu innocentis et fuisse ex meritis X i. i solus Gra virtutis: q illa .d Go fuit collato Adamo ante peccatus: q ante provisiones X i Di decreti post provisiones pari in corpus si.

ex his ditat, Xus 8

n solus esse caput hom, et Angelorum tone dignitati, et pulchritudinis, et etiam supremum, q in membra eius spiritualis corporis Ecclesia Gra, secundum spiritualis influit per sua merita: et supremo Apostoli a defisio, d ait Xus Dns fuisse a Deo virtutis supra os potestas, et principatus: oia subiicit ,, sub pedibus eius, et ipsus dedit caput supra os ecclesia et ipsius maiori ,, Xi, ditat, ipsus meruisse a d conceptionis instanti usque ad ultimus vitae, etiam dus dormiret, os eius con, ibi aia eius vigilaret. Post mortus nihil meruisse Xus; videtur probari ex illis verbis, Samaritane: et exibui benevoli me oportere, operari dus diei, id e, dus vita manet. E° d quibus actibus meruit Xus Dns premius supernale.

N. hic nobis discutiendus e, an Xus D, per actus contrarium, et quo adiutus natalis libero, et honesto meruerit, aut meruerit potuerit premium supernale: Ûnquam quo de primis hoc cada e alius de X° ac de alis iustis, nus scilicet ex dignitate supernali perint operantis habere posuit operatio intrinsece natalis proportionis requisita cu premio intrinseci supernali. de quo dicendus in nato de merito, Ebio favente. solus q adolens iterus specta. de acti, meritoris X. disputare, quatenus specialiter Xi Di - et peculiares proinde insurunt dubitandi rons.

E a specialis dico 10

in praesenti resolvendo, nunc scilicet Xus meruerit, aut merere potuerit per actus supernalis amoris Dei .. scilicet quipe e, per actus aliarum virtutis etiam intercedente prae°; meruisse; e° actus d amoris Dei

rao dubitandi e: q̄ cum Xrus Dns a Pmo sue conceptionis instanti habue-
rit visionem claram, et intuitivam Dei, ad quam natura necessitat non solum quo
ad speciem, sed etiam quo ad exercitium sequitur amor Dei, ut in mat. de Beat-
itudine statuimus, videtur ablatam fuisse Xto Dno quo ad Dei amorem
libertatem requisitam ad merendum. quam propter rem negative sentit q. hic
plurimis cum parte Bio hic de [illegible] c. 3.; hac tamen non obstante affirmative res-
pondent plurimi alii cum D. Thoma hic q. 19 ar. 3o p. Suo de 39 [illegible]
Valentia, Hugo Atono, et aliis. nobis crescit ad prima nostra de libertate
requisita, et sufficienti ad meritum expediendo est dias quaestionis. in qua
Dico 1o.

Xrus Dns non potuit mereri per actum amoris Dei quo ad substantiam, et speciem li-
berum. probatur. quia Xrus eo sensu, quo supponitur, ante omnem actum amoris Dei
praecessit in intuitu Xi Dei visionis clarae, et intuitivae Dei: sicut enim haec
visio non praesupponat ex parte intentionis illius ad amorem illum necessarium, et naturaliter
saltem nata ut praemittatur amoris ex aliis principiis eliciti, aliter procederet res sola
tio nostra, ut supra dicta in simili. Probatur facile, et in prius dicto sensu
quod tunc solum potest dari actus amoris Dei meritorius quo ad substantiam,
et speciem liber, quando potest voluntas libere mutari, et eligere inter haec ex
trema amare, non amare, quae est libertas quo ad substantiam, aut inter illa
amare, odio habere, quae est libertas quo ad speciem; sed stante ex parte intentionis
Xi visione clara, et intuitiva Dei, nequit eius voluntas libere mutari,
et eligere inter haec extrema, amare, non amare, et multo minus inter illa, amo-
re, odio habere: ergo stante ex parte intentionis Xi Dei visione clara, et intuitiva
Dei nequit eius voluntas dari actus amoris Dei meritorius quo ad substantiam,
et speciem liber. Sonant omnes dicendum partis iis, quae docuimus tum in hac
mata, tum in mata de Beatitudine: proinde in re nobis certa, et ex communibus
principiis deducta non amplius immorandum.

Dico 2o. stante, ut praesupposito
ex parte intentionis Xi Dei visione clara Dei, et simul scientia supernaturali infusa
cum Dns potuit Xrus Dns elicere actum amoris Dei supernaturalis sui liberum su-
fficientem ad meritum supernaturale. supponit dictum utramque cognitionem Dei ra-
tione dictam, quam dat in Xto, scilicet claram seu visionis, et infusam naturalis

stractibus fundari potest in dicto, et diversos actus amoris Dei alterum naturalem ortum ex cognitione intuitiva, alterum liberum ortum ex abstractiva cognitione Dei, cum haec ad amorem Dei non cogat. quo supposito facilis intentio, et probatio est. quia si voluntas eliciens actum amoris Dei ortum ex cognitione abstractiva, dictusque ab actu amoris orto ex visione Dei, ponit ex propria determinatione actum supernaturalem amoris Dei, obsequium quod Deo exhibet, ad quod nullo ex capite necessitatur: quamdiu laudabiliter se gerit in genere moris, quam si talem actum amoris ex propria determinatione omittat. Si voluntas ita eliciens actum amoris Dei illum elicit sub libertate sufficienti ad meritum ut nomine proprio vocatur: quod patet: quia sicut laudabiliter, et meritorie se gerit ille, qui cum cogit ad amandum Deum, amat Deum intentius quam cogit: ita se gerit ille, qui cum cogit amare Deum, amat Deum extentius quam cogit, scilicet per plures actus amoris, ad quos non cogit ut in casu nostro accideret.

Dico 3°. stante, et prius supposito solum ex parte intellectus visione clara, et intuitiva Dei, ponit Christus elicere actus amoris Dei supernaturales ortos ex visione sub libertate sufficienti ad meritum. dupliciter defendi potest haec: 1° si dicamus, per visionem beatam cognosci a Christo Deum, et in Deo creaturas: ergo licet Christus videns Deum necessitetur ad illum amandum, non tamen ad amandas creaturas propter Deum necessitetur, ponit eodem actu amoris amare Deum, et creaturas propter Deum: quo in casu plus agere, quam visionis necessitas impellit, cum ex visione precise non teneat Christus Deum simul in creaturas per actum amoris ipsarum propter Deum. unde fiat ut concludam: laudabili in genere moris se gerit, qui ex propria determinatione elicit actum amoris proximi propter Deum, quam simpliciter potuit non ponere, quam si talem actum omittat; sed Christus, eliciens ex visione Dei actum amoris, quo simul Deum propter se et creaturas propter Deum amet, elicit actum amoris proximi propter Deum, quem simpliciter potuit non ponere: ergo laudabilius in genere moris se gereret, quam si talem actum omitteret: ergo meritorie: ergo per actum amoris Dei ortum ex visione mereri potuit Christus.

Potest 2° alio modo defendi haec nostra assertio si dicatur

dicam Deum Xpum manifeste quidem necessitatum ex visione ad amandum Deum, liberum tamen ad actum amoris maius, aut minus intensi omnes eliciendos: unde Xpus tunc eligens amare magis intense, ad quod ex visione non necessitatur laudabilis, et sua electione sequente, quod si minus intensum actum eliceret, quod tamen certe posset, actum amoris Dei ex visione sub libertate sufficiente ad meritum.

Adversus 3ᵘᵐ modum, inde infertur actum eundem esse simul naturalem, et liberum, quod repugnat: repugnat quippe eundem actum ita elici, ut sit in potestate voluntatis illum cogibere, in quo est situs actus naturalis, et ita elici, ut sit in potestate voluntatis illum cogibere, in quo situs est contrarium actum liberi. sequela autem probatur: quia ille actus, ut est amor Dei, procedit a voluntate natura; et ut est amor creaturarum propter Deum procedit a voluntate libere; ergo esset simul liber, et naturalis. Sed negatur sequela: ille enim individuus actus, qui simul est amor Dei, et creaturarum propter Deum, esset simpliciter liber, cum simpliciter posset voluntas illum cogibere; licet enim dicat ex parte animae Xi videntis Deum necessitatem ad amandum quoad speciem, et substantiam amoris; tamen cum haec necessitas stat, aliquam indifferentiam quoad amoris habere simpliciter libertatem, ut stat in pluribus aliis necessitatibus, quoad aliquid quidem; aut speciem actus, cum quibus libertas quoad actum individualem consistit simul potentia: Deo natura est alicubi existere, existere tamen in individuo loco est liberum esse potest.

3ᵘᵐ autem modum stare videtur sequens locutio theologorum asserentium, visionem beatificam tollere indifferentiam ad amandum Deum, et amorem beatificum esse praeternaturalem. theologi solum locutione illa intendunt, amorem beatificum esse necessarium, quatenus videns Deum non potest ipsum non amare, quia est necessitas quoad speciem, et exercitium seu substantiam amoris ut diximus, non tamen ita quod simpliciter auferat indifferentiam ad ponendum hunc non actum amoris intensiorem, potius quam alium minus intensum ex pluribus amoris individuis actibus videnti Deum possibilibus. Dixi pro ratione 9ᵃ de ideomatum communicatione circa incarnationis Misterio.

In omnibus idiomatum communicatio ex My- 1
sterio incarnationis sortitur proprietates naturae Dei de homine, et proprietates
naturae humanae de Deo mutua praedicatio, sive actiue dicibilis, sive actualis:
quae in his praecipue signatur: Deus mortuus est: hic homo est omnipotens. fundatur
ista idiomatum seu proprietatum communicatio in medio
qua utraque natura in unitate Diuini suppositi copulatur: unde oritur ueritas
illa Deus est homo, et homo est Deus, quae est ueritatis aliarum fundamentum dicitur com-
munis ista esse talis, quia naturae Dei proprietas de homine, et naturae humanae
proprietas dicitur de Deo, ut debitum praedicationis semper fieri debere
in concreto seu de supposito non autem in abstracto seu denato; et sic
falsae essent istae propositiones Deitas est humanitas: Deitas est mortua, humanitas est
omnipotens. et ratio est nota: quia in hoc mysterio datur unitas suppositi
utriusque naturae tantum; non autem datur unitas, sed pluralitas talis naturalis
quae confundi non possunt. Est autem notandum est propositiones illas in quibus alias
idiomatum communicatio non debere accipi in sensu formali reduplica-
tiuo, sed specificatiuo ut hic propositio Deus est mortuus, quae in sensu speci-
ficatiuo uera est; falsa esset si efficeretur cum formalis reduplicatiuus
ut Deus inquantum Deus est mortuus, et sic de aliis.

Excitant scholas- 2
tici quaestionis plures, quae ad propositiones diuersas in hoc mysterio praeter solitas. logo-
bii 1°: an sit uera ista propositio quam frequenter proferunt Patres Deitas
est incarnata, ita sit uera ista Deitas facta est homo. Respondetur negatiue quia
1a propositio uera est quatenus illius sensus diuinitas est unita humanitati, non
autem quidquid unitur humanitati fit homo loquendo in sensu formali; sed unitur per
modum suppositi, quo pacto diuinitas non unitur.

Dubitabis 2° in idiomatum 3
communicatio per unionem omnis omnino praedicatio utriusque naturae, ita ut omnes proprie-
tates utriusque naturae tam essentiales, quam accidentales de altera concretiue
praedicari possint. Negant communiter Patres apud Bernal, et Tom: omnia uerificantur de
Deo uerificatur ista propositio Deus factus est homo; non autem e contra uerificatur ista homo fac-
tus est Deus: quia haec supponit hominem praecessisse in esse hominis antequam esset Deus sicut

sicut Deus praecessit in esse Dei antiquus fieret homo. deinde de hoc Christo verificatur ista: hic homo incipit esse; non autem contraria ista, Deus incipit esse: quia non omnis unius naturae proprietates sibi idiomatha possunt in concreto de alio praedicari.

4 Ad 4um ratio 1o ex supposito doctrina: quod omnis proprio quod unius partis naturae divinae proprius dicatur de homine Christo ut unus aliquid naturae humanae dicatur convenit de Deo, quod eamdem expressionem per omnes alio praedicari debent, et hoc in concreto: quia sicut unus partis naturae divinae competit supposito Deo quod est homo, et proinde convertibiliter praedicatur de illo homo ita competunt omnia, quae proinde convertibiliter praedicari debent. ad 2um quod ratio proprio naturae humanae quae Deo ut Deus repugnant, scilicet mori pati lacrimari etc. dicuntur vere de Deo per communicationem idiomathum: quia omnia sine praedicato sibi idiomathe communicant in hoc mysterio.

5 Ad 5um in opposita ratione in 1is dicto non illis quibus non dari vera communicationis idiomathum: quia neque virtute praedicatum factus est homo est peculiaris hominis ut homo est proprietas, neque virtute praedicatum factus est Deus est proprietas Dei ut est sensus: quia licet haec Deus factus est homo verificatur; et non ista homo factus est non probat, aliquod praedicatum sibi proprietas Dei verificari in concreto de homine. addendo quod licet verificetur haec Deus factus est homo, non ista: homo factus est homo, nihil probant contra nos: quia non est idioma naturae divinae, sibi Dei esse factus homo, sibi esse humanatus; sed esse aeternus immensus immortalis etc. quia licet non verificetur de homine Christo quod factus sit homo, ideo proprietas aliqua naturae divinae non praedicari in concreto de homine Christo.

6 Ad 2um illius propositionis homo factus est Deus habere quidem sensus illius vulgaris: quando enim dicitur aliquid subito factus fuisse tale denotat vulgo subitus praecessisse ipse, quod significat ex parte praedicati significat: et non dicitur de base antiquo esse factus de aureo, et de aliquo pariete esse factus albus; contra per illo habet unus, et proprius sensus; id est hic homo Christus quando factus est factus est Deus, sibi factus fuit, ut hic homo esset Deus, quando hic homo factus fuit: sicut ab utroque praecedentibus Angeli sub esse Angeli ad esse sancti, ponit in proprio sensu, et vero

dici: Angelus factus est a Deo sanctus, si videlicet eadem actione et Angeli natura, et gratia sanctifi[cans] a Deo produceretur: in quo sensu dicitur etiam quinque[?] Deus factus est homo in [illegible] viventes[?] [illegible] praeexistere hoc ante

Ad [illegible] in oppositum conc. [illegible]. negando non esse verum in hoc omni[?] tuo tempus illud Deus incipit esse: [illegible] enim vere Deus dicitur esse, quando mortuus [illegible] finivit vitam mortalem, cum non vere dicatur in se [illegible] esse, sibi vivere vitam mortalem [illegible]: quod si vere dicitur, Deus aeternus in tempore: quod dicendum [illegible] incipit esse in tempore: quod in [illegible] in 6o synodo generali actione undecima dicitur. Deus intemporaneus prius incipit temporale.

Rogabis 2o num vero sit [illegible] Christus Deus est creatura, plures [illegible] sancto Thoma 3a parte 4o [illegible] gentes illa [illegible] admittunt nisi cum addito expresso humanitatis, [illegible] quomodo non videant haeretici Ariani per suam amentiam dicentibus verbum Dei esse creaturam a [illegible] tempore [illegible], et debet [illegible], quae fuerunt [illegible] ubi Deus Leo [illegible] de pentecoste: si homo ad imaginem Dei factus est, [illegible] Dei [illegible] creator creatura [illegible] ratio [illegible] est quod creatura est cum productus ab alio ditin natus; sed Christus est cum productus ab illo ditin natus scilicet a Deo, et [illegible] virgine: quod est creatura deinde producit in tempore per actionem [illegible] distinctio [illegible] a supposito ditin natus est produci prius creatus: sed ita producit Christus Deus; quod [illegible]: Christus Deus est homo: quod est id quod valet includit hoc: sicut hoc includit valet esse creatura. [illegible] urget: quod ideo Christus est creator quod est Deus, cuius valet [illegible] est esse creator; sed esse creatura est esse [illegible] hominis: quod tandem [illegible] Christus est flagellatus, passus, et mortuus [illegible] humanitas [illegible], flagellatur: et moritur: sed humanitas creatur: quod a humanitate creata debet esse dici Christus Deus creatura

Dicis Christus Deus est [illegible] Deus [illegible]

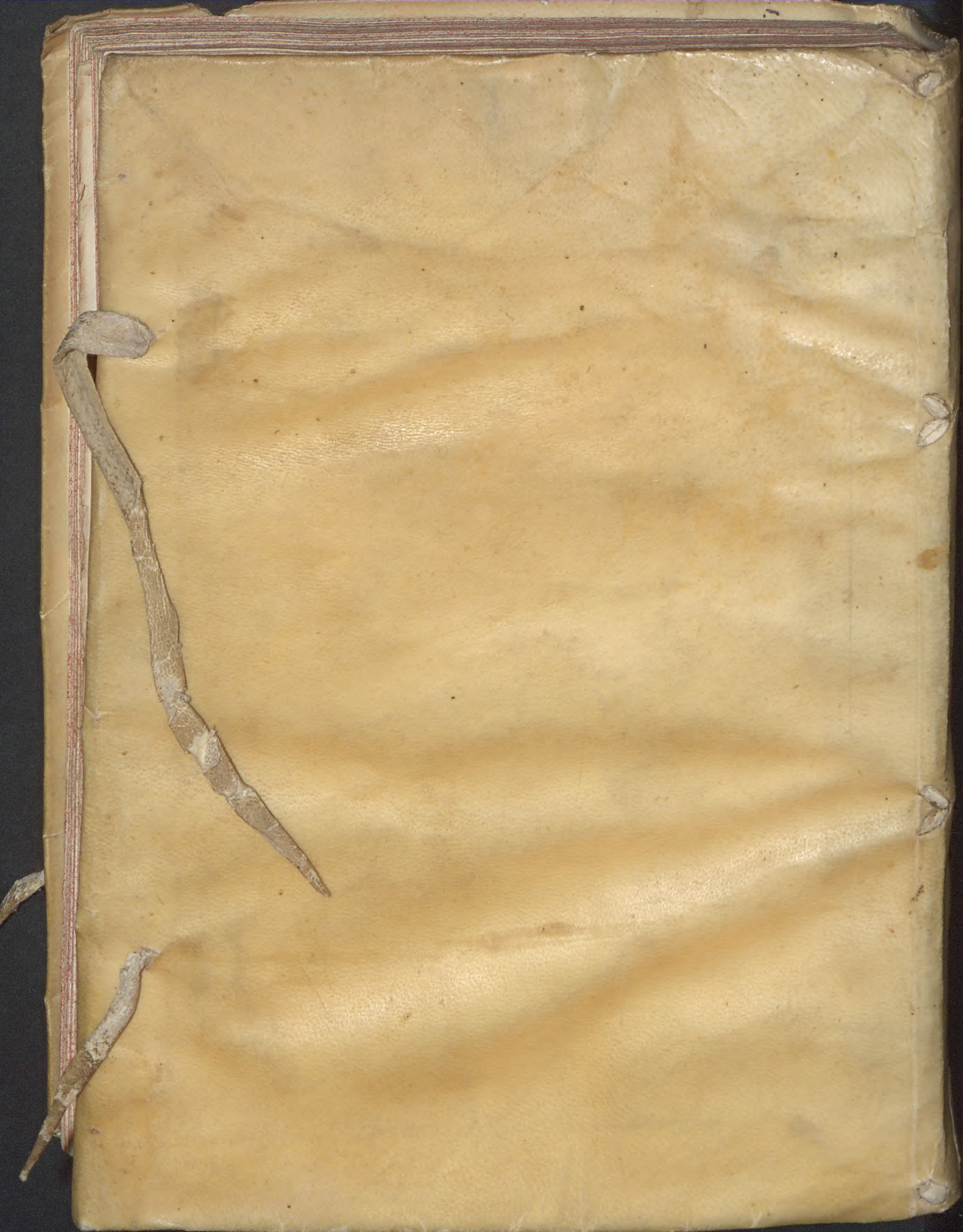
Christus Deus est creatura [illegible] Deus est creatura. [illegible]: quod [illegible] in propositione [illegible] Christus Deus dicitur [illegible], dat[?] supposito materialis

per suppositum, quod dicitur creatura, datur supposito filialis per totum positum, et subintelligitur tacita reduplicatio supranaturalis humanae, sicut neque aliquibus Deus quae conferens pluribus luxus Deus conferens pluribus sibi ... plurimis personis appellando supra totum ... suppositum quod dicitur sponsa, et plurima humanitas sanctissima. In quam honorem cedant, quaecumque vero diximus; quae ... filio inscripsit hoc capitulo de re divinissima dicere tribuendis. Cedant etiam in utilitatem utriusque Auditoris, omnium praesentium, denique nulli nostro labore parcentes consulium. Valete: Corduba die undecimo februarii anno ab incarnato Domino millesimo sexcentessimo septuagesimo nono.

: finis :

. Corona .

. ...

De Consciā. scrib. hum. hab. cū Virt. et Incu.

Balbuena